STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 02738

KRIEG UND...FRIEDEN

Leo Tolstoy

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation

AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

קריעג אונד...
פריעדען.

פון

גראף לעאָ טאָלסטאָי.

בעארבייטעט פון

ב. גארין.

פרייז 50 סענט.

דרוק אונד פערלאג פון

היברו פאבלישינג קאמפאני

52-50 עלדרידזש סט., ניו יארק.

HEBREW PUBLISHING CO.

50-52 ELDRIDGE ST.

NEW YORK.

קריעג און פריעדען.

פון גראף לעוו טאלסטאי.

ערסטער טהייל.

I.

— וואס זאגט איהר פירסט דערצו, גענוא און לוקקא*) זייטען געווארען ניט מעהר וויא גיטער פון דער פאמיליע באנאפארטע. ניין, איך מוז אייך ווארנען, אויב איהר זאגט מיר ניט, אז מיר וועלען האבען קריעג, אויב איהר וועט זיך נאך אלץ ערלויבען צו פערענטפערן און גלאט מאכען דיא אלע גרוילען און שאנדטהאטען פון דעם רויבער און מערדער באנאפארטע, וויל איך אייך מעהר ניט קענען, איהר זייט מיינער ניט קיין פריינד, ניט קיין איבערגעגעבענער קנעכט, וויא איהר זאגט. נון, וואס מאכט איהר, וואס מאכט איהר? איך זעה, אז איך האב אייך אנגע־שראקען, זעצט זיך און דערצעהלט.

אזוי האט גערעדט דיא בעוואוסטע פרייליין און האף־דאמע אננא פאוולאוונא שערער, אין מאנאט יולי 1805, ארויסגעהענדיג בעגעגנען א וויכטיגען בעאמטען, דעם פירסט וואסילי, וועלכער איז געקומען דער ערשטער אויף איהר אבענד. אננא פאוולאוונא האט געהוסט שוין פון עטליכע טעג, זיא האט געהאט דיא גריפ, וויא זיא האט געזאגט און אין דיא קארטלאך וואס זיא האט צושיקט צו איהרע בע־קאנטע, האט זיא געשריעבען, אז אויב זיי שרעקען זיך ניט אב צו פערברענגען א'ן אבענד ביי א קראנקע, וועט זיא זיין זעהר צופריעדען צו זעהן זיי פון זיעבען ביז ניין א זייגער.

— פריהער פון אלץ זאגט מיר, וויא פיהלט איהר זיך אין געזונד? האט דער פירסט געזאגט, א קוש טהוענדיג איהר אין האנד. ער האט גערעדט מיט א געקליע־בענע פראנצויזישע שפראך מיט א ווייכע, בעשיצענדע בעטאנונג, וויא עס רעדט

*) גענוא און לוקקא — צוויי מעכטיגע איטאליענישע פריישטעדט.—איבערז.

געוועהנליך א וויכטיגע פערזאן, וואס האט זיך געעלטערט אין דער הויכער וועלט און ביים האף.

— וויא קען מען זיין געזונד.... ווען דיא זעעלע ליידעט? קען מען זיין רוהיג אין אונזער צייט, ווען א מענש האט נאר א געפיהל? האט געזאגט אננא פאוולאוונא. איך גלויב, אז איהר וועט ביי מיר פערבלייבען דעם גאנצען אבענד?

— היינט איז א יום טוב ביים ענגלישען געזאנדטען, היינט איז מיטוואך און איך מוז זיך דארטען ווייזען, האט דער פירסט געענטפערט. מיין טאכטער וועט קומען נאך מיר און וועט מיך אוועקפיהרען.

— איך האב געדענקט, אז מען האט דעם יום טוב אבגעלעגט. איך זאג אפען, אז דיא אלע קנאקעדיגע ימים טובים ווערן אונערטרעגליך.

— ווען מען זאל וויסען, אז איהר פערלאנגט אזוי, וואלט מען דעם יום-טוב אב-געלעגט, האט דער פירסט געזאגט, אזוי וויא אן אנגעדרייטער זייגער, רעדענדיג אזעלכע זאכען, אין וועלכע ער האט אפילו ניט געוואלט, אז מען זאל גלויבען.

— זאגט מיר, איהר ווייסט דאך אלץ, וואס האט מען בעשלאסען וועגען נאוואָ-סילצעוו׳ס דעפעשע?

— וויא זאל איך אייך זאגען? האט דער פירסט געזאגט מיט א קאלטען און לאנגווייליגען טאן. מען האט בעשלאסען, אז באנאפארטע האט פערברענט זיינע שיפען און מיר, דוכט זיך, הייבען אן צו פערברענען אונזערע.

פירסט וואסילי האט אימער גערעדט פויל, וויא אן אקטיאר רעדט דיא ראָליע פון אן אלטער פיעסע. אנן, פערקעהרט, אננא שערער האט אימער גערעדט מיט ווארעמקייט, ניט קוקענדיג, וואס זיא איז שוין אלט געוועזען פירציג יאהר.

נאך א לאנגען פאליטישען געשפרעך, האט זיך אננא שערער צוהיצט.

— אח, רעדט מיר ניט וועגען עסטרייך! האט זיא געזאגט, עס קען זיין, אז איך פערשטעה גאר ניט נאר עסטרייך, האט קיין מאל ניט געוואלט און וויל ניט קיין קריעג. רוסלאנד אליין דארף ראטעווען גאנץ אייראפא. אונזער וואלטהעטער וויים, וואס פאר א מיסיאן, וואס פאר א שליחות ער האט אויסצופיהרען און ער וועט בלייבען טריי זיין בערוף. אונזער גוטען קעניג שטעהט פאר אויסצופיהרען א גרויסע ראָליע אין דער וועלט און גאט וועט איהם העלפען צו דערשטיקען דיא שלאנג פון רעוואלוציאן, וועלכע איז איצט געווארען שרעקליכער אין דער גע-שטאלט פון דעם מערדער און רויבער באנאפארטע.... אויף וועמען קענען מיר

האפען, אויף וועמען קענען מיר זיך פערלאזען? ענגלאנד מיט איהר ענגען סוחרישען גייסט וועט ניט און קען ניט פערשטעהען דיא ערהאבענע זעעלע פון אונזער קעניג. ויא איז אונז חושד, אז מיר האבען דאביי עפעס א מין, אז מיר ווילען דא אונ־טערשטעלען עפעס א פיסעל. וואס האבען זיי נאוואסילצעוו'ן געענטפערט?.... גאר ניט! און וואס האבען זיי פערשפראכען צו טהאן? גאר ניט. און אויב זיי האבען עפעס פערשפראכען, וועלען זיי דאס ניט טהאן. פרייסען האט שוין ער־קלערט, אז גאנץ אייראפא וועט גאר ניט קענען מאכען גענען באנאפארטע. נור איך גלויב, אז אונזער קעניג וועט רעטען אייראפא. זיא האט זיך פלוצים אבגע־שטעלט און האט א שמייכעל געטאן, וואס זיא האט זיך אזוי צוהיצט.

— איך דענק, אז ווען מען וואלט אייך געשיקט צום פרייסישען קעניג, וואלט איהר ביי איהם מיט געוואלט ארויסגעריסען זיין צושטיממונג, אזוי שיין רעדט איהר, האט דער פירסט געזאגט, שמייכלענדיג. וועט איהר מיר געבען טהיי?

— באלד. נאר איך האב אייך פערגעסען צו זאגען, איך וועל היינט האבען צוויי אינטערעסאנטע געסט, איינער איז וויקאנט מארטעמאר, ער שטאמט פון איינע פון דיא בעסטע פאמיליען פון פראנקרייך און דער צווייטער איז א גייסטליכער מאריא: ער איז געוועזן עמפפאנגען ביים קעניג.

— אח, איך וועל זיין זעהר צופריעדען

— איהר ווייסט, האט אננא שערער געזאגט נאך א קורצען שטילשווייגען; איהר ווייסט, אז איך טראכט אפט, פאר וואס קומט אייך, איהר זאלט האבען אזעלכע צוויי אויסגעצייכענטע קינדער? איהר ווייסט ניט וויא צו שעצען זיי און איהר זייט דערפאר ניט ווערטה צו זיין זייער פאטער. נאר דערפאר, בין איך אונצופריעדען מיט אייער איינגסטען זוהן. ביי דער קעניגין האט מען וועגען איהם גערעדט און מען האט אייך בעדויערט.

דער פירסט האט ניט געענטפערט. נור זיא האט געווארט אויף זיין ענטפער און ער האט ענדליך געזאגט:

— וואס ווילט איהר, זאל איך טהאן? איך האב געטאן אלץ, וואס איך האב געקענט, אום צו געבען זיי א גוטע ערציהונג און ביידע זיהן זיינען ארויס נאראנים. איפאליט איז ווענינסטענס א שטילער נארר און אנאטאל א שרייענדער. דאס איז דער איינציגער אונטערשיעד צווישען זיי, האט ער געזאגט מיט אן אוננאטירליכען שמייכעל און דערביי ארויסגעוויזען אין דיא קנייטשען, וואס האבען זיך געלעגט ארום זיין מויל, עפעס אונערווארטעט רויהעס און אונאנגענעהמעס.

— איהר האָט קיין מאָל ניט גערענקט חתונה צו מאַכען אייער פעראירטען זוהן אנאטאָל. מען זאָגט, אז אַלטע מאַדען האָבען אַ משוגעת צו רעדען שידוכים, איך פיהל ניט דיעזע שוואכקייט, נור איך האָב אַ פּערזאָן, וואָס איז זעהר אונגליקליך מיט איהר פאָטער, אונזער פערוואַנדטע, דיא פּירסטען באַלקאָנסקאַיא.

וואַסילי האָט ניט געענטפערט, צוואר וויא אַ מאַן פון דער הויכער געזעלשאַפט, וואָס איז געוואוינט פלינק צו איבערלעגען זיך, האָט ער מיט אַ שאָקעל פון קאָפּ געוויזען, אז ער וועט דאָס האָבען אין זינען.

— ער קאָסט מיר 40 טויזענד אַ יאָהר און אויב עס וועט אזוי געהן ווייטער, ווייס איך ניט, וואָס עס וועט זיין. איז זיא רייך דיא באַלקאָנסקאַיא?

— דער פאָטער איז זעהר רייך און קאַרג. ער וואוינט אין דאָרף. ער איז זעהר אַ קלוגער מאַן, נאָר ער האָט זיינע שגעונות. דיא אָרימע איז נעבאַך אונגליקליך מיט איהם. זיא האָט אַ ברודער, וואָס האָט ניט לאַנג חתונה געהאַט מיט ליזא מעינען, ער איז איצט אַדיוטאַנט ביי קוטוזאָוו'ן, ער וועט דאָ היינט זיין.

— הערט, ליעבע אַננעט, האָט פירסט וואַסילי געזאָגט, אָננעהמענדיג איהר פלוצים פאַר דער האַנד און אַרונטערבויגענדיג איהר. פיהרט מיר אויס דיא זאַך, און איך וועל זיין אייער איבערגעבענסטער קנעכט. זיא איז פון אַ גוטע פאַמיליע און רייך, און דאָס איז וואָס איך דאַרף האָבען.

און ער האָט מיט זיינע פרייע און גראַציעזע בעוועגונגען, וואָס האָבען איהם אזוי אויסגעצייכענט, אָנגענומען איהר פאַר דער האַנד און אַ קוש געטאָן און דערנאָך געצויגען זיך אין אַ פאָטעל און געקוקט אָן אַ זייט.

— איך וועל נאָך היינט ריידען מיט ליזען (דיא פרוי פון דעם יונגען באַלקאָנסקי) און פיעלייכט וועט דאָס אונז געלינגען אויסצופיהרען. אין אייער פאַמיליע וועל איך אָנהויבען צו לערנען דיא קונסט פון אַלטע מאַדען.

II.

אַננא פּאַוולאָוונאַ'ס סאַלאָן האָט זיך אָנגעהויבען אָנצופילען מיט געסט. דאָ איז צוזאַמענגעקומען דער העכערער אַדעל פון פּעטערבורג, פערשיעדען אין יאָהרען און נאָך דיא כאַראַקטערען, אָבער אַלע גלייך נאָך זייער שטאַנד אין געזעלשאַפט. געקומען איז וואַסילי'ס טאָכטער, דיא שיינע עלען, געקומען איז דיא יונגע און קליינע פּירסטין ליזע באַלקאָנסקאַיא, וואָס איז געווען בעוואוסט אַלס דיא בעצוי-בערנדעסטע פרוי אין גאַנץ פּעטערבורג. געקומען איז פירסט איפּלאַיט, וואַסילי'ס זוהן, מיט דעם פראַנצויז מאָרטעמאַר און נאָך אַן נאָך.

— האט איהר נאך ניט נעזעהען דיא טאנטע ? האט זיך אננא פאוולאוונא נעווענדט צו יעדען. נאסט און האט איהם מיט אן ערנסטע מינע צונעפיהרט צו א קליינע אלטעטשקע און אלע האבען איהר נעמוזט בעגריסען, כאטשע ניט קיינער האט זיך דא מיט איהר אינטערעסירט און ניט קיינער האט איהר דא נעדארפט. און יעדער האט דערפיהלט, וויא א בארג א שווערער האט זיך אראבנעקייקעלט פון הארצען, ווען ער האט זיך אבנעפערטיגט מיט דער בעגריסונג. און איז אבנעטראטען פון איהר ניט איילענדיג זיך, אויס העפליכקייט צו דער ווירטהין.

דיא יונגע פירסטין באלקאנסקאיא האט מיט זיך נעבראכט אן ארבייט אין א סאמעטענעם זעקעלע אויסנעניית מיט גאלד. איהר שייניגקע אויבערשטע לופ מיט קוים בעמערקבארע שווארצע הערעלאך איז נעווען צו קורץ פאר דיא צייהנער, נאר דיעזער פעהלער, וויא עס איז דאס רוב ביי אנציהענדע פרויען, האט אייגענטליך געשיינט צו זיין איהר אייגענע זאנדערבארע שעהנהייט. זיא איז נעווען טראגענדיג און יעדען איז נעווען פרעהליך צו קוקען אויף דיעזע לעבעדיגע, פרייליכע, שיינע און נעזונטע צוקינפטיגע מוטער, וואס האט אזוי גרינג איבערגעטראגען איהר לאגע. אלטע און ארמעדינע יונגע לייט, וואס האבען נעקוקט אויף איהר, האבען נעפיהלט, אז זיי ווערען אויך אזוי פרייליך און לעבעדיג וויא זיא, ווען זיי האבען א ווילע מיט איהר פערבראכט.

— זעהט, אנעט, האט זיא זיך נעווענדעט צו דער ווירטהין, זעצענדיג זיך אויף דער סאפא, טרייבט נאר ניט קיין שפאס מיט מיר. איהר האט מיר נעשריעבען, אז היינט וועלען ביי אייך זיין ווייניג נעסט. זעהט וויא וואכעדיג איך בין נעקליידעט.

און זיא האט פערנאנדערנעשפרייט דיא הענד, אום צו ווייזען איהר גרויע עלעגאנטע קלייד מיט שפיצען, וואס איז נעווען ארומנעגארטעלט מיט א ברייטען באנד עטוואס ניעדריגער פון דיא בריסט.

— זייט רוהיג, איהר וועט דאך זיין שעהנער פון אלעמען, האט נעענטפערט אננא פאוולאוונא.

— איהר ווייסט, האט זיא נעזאגט מיט דעם זעלבען טאן, מיין מאן ווארפט מיך אוועק, ער געהט צום טוידט. זאגט מיר, צו וואס דארף מען דיא העסליכע מלחמה ? האט זיא זיך נעווענדעט צו וואסיליען.

— וויא שיין זיא איז! האט פירסט וואסילי נעזאגט אין דער שטיל צו אננא פאוולאוונא.

באלד נאָך דער קליינער פירסטין איז אין סאלאָן אריינגעקומען א הויכער און פולער יונגער מאן מיט א געשאָרענעם קאָפּ, אין ברילען, מיט העלע הייזען, מיט א ברייטען האלזטוך און אין א ברוינעם פראק. דיעזער דיקער יונגער מאן איז געווען א לינקער זוהן פון דעם בעריהמטען מאגנאט, גראף בעזוכי, וועלכער האָט איצט געהאלטען ביים שטארבען אין מאָסקווע. ער איז איצט נעקומען פון אויסלאנד, וואו ער איז ערצויגען געוואָרען און איז היינט דאָס ערשטע מאָל געווען אין געזעל־שאפט.

דיא ווירטהין אננא פּאוולאָוונא האָט איהם אויפגענומען מיט אזא בעגריסונג, וויא זיא פלעגט בעגעגענען דיא קלענסטע, גאָר ניט־חשוב'ע געסט. נאָר ניט קוקענ־דיג אויף דיעזע בעגריסונג, האָט זיא ארויסגעוויזען א אונרוהיגקייט און שרעק, ווען זיא האָט דערזעהען דעם גרויסען און אונגעלומפּערטען פיער'ן.

— זעהר שיין פון אייער זייט, הערר פּיער, וואָס איהר זייט געקומען געוואָר ווע־רען צו א קראנקע, האָט אננא פּאוולאָוונא געזאָגט, איבערקוקענדיג זיך צושראָקען מיט דער אלטע טאנטע.

פּיער האָט עפּעס א מורמעל געטהאָן אונטער דער נאָז און האָט גענומען עפּעס זוכען מיט דיא אויגען. ער האָט א פריילינען שמייכעל געטהאָן צו דער פירסטין, וויא צו א נאָהענטע בעקאנטע און איז צוגעגאנגען צו דער טאנטע. אננא פּאוו־לאָוונא האָט זיך געשראָקען ניט אומזיסט, ווייל פּיער האָט ניט אויסגעהערט, וואָס זיא האָט איהם, וויא יעדען איינעם, דערצעהלט וועגען דעם געזונד פון איהר מאַ־יעסטעט, און איז פון איהר אבגעטראָטען. אננא פּאוולאָוונא האָט איהם אָבגע־שטעלט מיט צושראָקענע אויגען און געפרעגט, צו ער ווייס פון דעם גייסטליכען מאָריאָ? ער איז אן אינטערעסאנטע פּערזאָן.

— יאָ, איך האָב געהערט פון זיין פּלאן וועגען אויביגען פריעדען. דאָס איז זעהר אינטערעסאנט, אָבער מיר דוכט, אז דאָס איז אונמעגליך אויסצופיהרען.

— אזוי דענקט איהר. האָט אננא פּאוולאָוונא געזאָגט, אום עפּעס צו זאָגען און האָט געוואָלט נעהמען זיך ווידער צו איהרע בעשעפטיגונגען אלס ווירטהין פון הויז, נאָר פּיער איז ווייטער בעגאנגען א'ן אונהעפליכקייט. פריהער האָט ער ניט אויסגעהערט, וואָס דיא אלטע טאנטע האָט גערעדט און איצט האָט ער פערהאל־טען מיט זיין געשפּרעך דיא ווירטהין, וועלכע האָט נעדארפט אוועקגיין פון איהם. אנבויגענדיג דעם קאָפּ און פערגאנדערשטעלענדיג זיינע גרויסע פיס, האָט ער גע־נומען דערוויזען אננא פּאוולאָוונא'ן, פאר וואָס ער דענקט, אז מאָריאָ'ס פּלאן ווע־

נען אויבינען פריעדען איז נאָר א פאנטאזיע, וואָס קען קיין מאָל נים פערווירקליכט ווערען.

— מיר וועלען שפעטער ריידען, האָט דיא ווירטהין נעזאָגט מיט א שמייכעל.

און ארויסמאכענדיג זיך פון דעם יונגען מאַן, וואָס ווייס נים, וויא צו האַלטען זיך אין געזעלשאפט, האָט זיא זיך צוריקגעקעהרט צו איהר בעשעפטיגונג אלס ווירטהין און האָט גענומען צוקוקען זיך און צוהערען זיך, זייענדיג גרייט צו קומען צו הילף אין יענע פונקטען, וואו דאָס געשפרעך ווערט שוואך. ווען זיא האָט בעמערקט, אַז אין סאלאָן ווערט דאָס געשפרעך אָבגעשוואכט אין איין גרופע אָדער אַז עס ווערט צו שרייעדיג אין דער צווייטער, האָט זיא מיט א וואָרט לעבעדיגער געמאכט דאָס געשפרעך אָדער זיא האָט אָבגעפיהרט א פערזאָן צו א צווייטער גרופע און דאמיט געבראכט דיא רייד־מאשין אין אָרדנונג. נאָר דער שרעק פאר פיער'ן איז איהר נים אריבער. זיא האָט אונרוהיג נאָכגעקוקט, וויא ער איז אָבגעטראָטען פון איין גרופע און איז צוגעגאנגען צו דער צווייטער. פאר פיער'ן איז דאָס געווען דער ערשטער אבענד, וואָס ער האָט געזעהן אין רוסלאנד. ער האָט געוואוסט, אַז דאָ איז פערזאמעלט דיא גאנצע אינטעליגענץ פון פעטערבורג און ביי איהם, וויא ביי א קינד, וואָס געהט אריין אין א שפיעלצייג מאגאזין, זיינען זיך צולאָפען דיא אויגען. ער האָט אלץ מורא געהאט, אַז ער וועט דאָ פערפעהלען צו הערען א קלוגען געשפרעך. ענדליך איז ער צוגעגאנגען צום גייסטליכען מאָריאָ. דאָס געשפרעך האט איהם אויסגעוויזען צו זיין אינטערעסאנט און ער האָט זיך דאָ אָבגעשטעלט, ווארטענדיג אויף א געלעגענהייט, ער זאָל קענען ארויסזאָגען זיין מיינונג, וויא דאָס האבען ליעב צו טאָן יונגע לייט.

III.

דיא אָבגעשטעלטע מאשין פון אבענד האָט זיך אָנגעהויבען צו בעוועגען מיט איהר גלייכמעסיגען און אונאויפהערליכען גערויש. אויסער דער טאנטע, נעבען וועלכער עס האט זיך געפונען א בעיאהרענטע פרוי מיט א'ן אויסגעוויינטען, מאָגערן געזיכט, וועלכע איז דאָ אין דעם גלענצענדען סאלאָן געווען עטוואָס פרעמד, האט זיך דיא געזעלשאפט צוטהיילט אין דריי גרופען. אין איין גרופע איז דיא הויפט פערזאָן געווען דער גייסטליכער מאָריאָ; אין דער צווייטער, וואו עס האָבען זיך געפונען מעהר יונגע לייט, האָבען געשיינט דיא שיינע עלען, וואסילי'ס טאָכטער און דיא קליינע פירסטען באלקאנסקאיא; אין דער דריטער גרופע איז געווען דער פראנצויזישער עמיגראנט מאָרטעמאר און דיא ווירטהין אננא פאוולאָוונא.

מארטעמאר האט דערצעהלט אן אנעקדאט, וואס האט געשטעלט נאפאלעאנען אין זעהר א שווארצע ליכט. דיא צוהערער זיינען געווען פעראינטערעסירט, נאר אננא פאוולאוונא האט פון צייט צו צייט געווארפען אן אונרוהיגען בליק אויף דעם אונגעלומפערטען פ״ער׳ן, און בעמערקענדיג, אז ער הויבט אן צו ריידען צו הויך און היציג, איז זיא געשווינד צוגעגאנגען צום געפעהרליכען ארט. פיער׳ן האט אין דער ווירקליכקייט געלונגען צו פערבינדען א געשפרעך מיט מאריא וועגען א פאליטישער גלייכגעוויכט. זיי האבען ביידע גערעדט ווארעם און דאס איז ניט געפעלען געווארען דער ווירטהין אננא פאוולאוונא.

— עס דארף נאר איין מעכטיגע קעניגרייך, וויא רוסלאנד, וועלכע האט זיך בעריהמט געמאכט מיט איהר בארבאריזם, שטעלען זיך אין דער שפיצע פון א בונד, וואס וויל איינפיהרען פריעדען אין איירא פא, און זיא וועט רעטען דיא וועלט! האט דער איטאליענער מאריא געזאגט.

— נאר וויא קען מען דאס אויספיהרען? האט פיער אננעהויבען, נאר אין דער מינוט איז צוגעקומען אננא פאוולאוונא און א קוק טהוענדיג שטרענג אויף פיער׳ן, האט זיא געפרעגט דעם איטאליענער מאריא, וויא ער טראגט איבער דעם היגען קלימאט.

דעם איטאליענער׳ס געזיכט האט זיך פלוצים געענדערט און האט אנגענומען א בעליידיגענד־זיסען אויסדרוק, וויא זיין געזיכט פלעגט שטענדיג אננעהמען, ווען ער האט גערעדט מיט פרויען, און ער האט געענטפערט:

— איך בין אזוי בעצויבערט פון דער קלוגער און געבילדעטער געזעלשאפט, הויפטזעכליך פון דיא פרויען, אין וועלכע איך האב געהאט די עהרע צו ווערען עמ־פפאנגען, אז איך האב נאך קיין צייט ניט געהאט צו דענקען וועגען דעם קלימאט.

נאר אום בעסער צו קענען בעאבאכטען פיער׳ן, האט אננא פאוולאוונא גענר מען זיי ביידען און צוגעפיהרט צו איהר גרופע.

אין דער צייט איז אין סאלאן אריינגעקומען אנדריי באלקאנסקי, דער מאן פון דער קליינער און שיינער פירסטין. אנדריי באלקאנסקי איז געווען זעהר א שיינער יונגער מאן פון נידריגען וואוקס מיט טרוקענע געזיכטס־ציגע. ער מיט זיין לאנג־וויילען בליק מיט זיינע שטילע טריט איז געווען א שארפער קאנטראסט פון זיין קליינע פרייליכע און בעלעבטע ווייב. וויא עס האט געשיינט, זיינען דיא אלע פון סאלאן ניט נאר געווען בעקאנט, זאנדערן זיי האבען איהם שוין אזוי דער־עסען, אז איהם איז געווען אומעדיג צו קוקען אויף זיי און צו הערען וואס זיי ריידען.

נאָר פון דיא אלע בעקאַנטע געזיכטער, האָט איהם, וויא עס האָט געשיינט, מעהר דערעסען דאָס געזיכט פון זיין שיינע ווייב. ער האָט א קוש געטאָן אננא פאוולאָוונא אין האנד און האָט בעקוקט דיא גאַנצע געזעלשאַפט.

— איהר קלייבט זיך פירסט, אין מלחמה אריין? האָט איהם געפרעגט אננא פאוולאָוונא.

— גענעראל קוטוזאָוו איז איינגעפאלען צו נעהמען מיר פאר אן אדיוטאַנט, האָט אנדריי געענטפערט.

— און אייער פרוי ליזע?

— זיא פאָהרט אין דאָרף.

— דאָס איז א זינד צו רויבען אונז פון איהר געזעלשאַפט.

— אַנדריי, האָט געזאָגט צו איהם דאָס ווייב מיט דעם זעלבען קאָקעטישען טאָן, מיט וועלכען זיא האָט גערעדט צו זייטיגע מענשען, דוא האָסט בעדאַרפט הערען, וואָס וויקאָנט מאָרטעמאר האָט אונז דערצעהלט וועגען נאַפּאָלעאָנען און דיא אַק־טריסע ושאָרזש!

אנדריי האָט א בלינצעל געטאָן מיט דיא אויגען און האָט זיך אָבגעקעהרט. פיער האָט צייט אנדריי איז אריינגעקומען אין סאלאָן ניט אראָבגענומען פון איהם זיינע פריילִיכע פריינדליכע אויגען און איז איצט צוגעגאַנגען צו איהם און אָנגע־נומען איהם פאר דער האנד. אנדריי האָט געמאַכט א פערדראָסענע מינע, וואָס עמיצער ריהרט איהם ביי דער האנד, נאָר דערזעהענדיג פיער׳ן, האָט ער צו איהם א פריינדליכען שמייכעל געטהאָן.

— אַזוי נאָר!....דוא ביזט אויך אין דער גרויסער וועלט! האָט אנדריי גע־זאָגט.

— איך האָב געוואוסט, אַז איהר וועט דאָ זיין, האָט פיער געענטפערט. איך וועל קומען צו אייך צום אָבענד־מאָהלצייט, האָט ער געזאָגט שטיל, אום ניט צו שטערען דעם וויקאָנט אין זיין ריידען. קען איך?

— ניין, האָט אנדריי געענטפערט לאַכענד, נאָר מיט א דריק אין האנד האָט ער איהם געגעבען צו פערשטיין, אַז אַזא פראגע איז גאָר איבריג. ער האָט געוואָלט זאָגען נאָך עפּעס, נאָר אין דער מינוט האָט זיך אויפגעהויבען פירסט וואסילי מיט זיין טאָכטער. ווען עלען איז דורכגעגאַנגען פערביי פיער׳ן, האָט ער אויף איהר גע־קוקט במעט מיט דערשראָקענע, ענטציקענדע אויגען.

— זעהר א שיינע, האָט אנדריי געזאָגט.

— זעהר, האָט פיער צוגעגעבען.

וואסילי האָט אָנגעכאַפּט פיער'ן פאַר דער האַנד און האָט זיך געווענדעט צו אַננא פּאַוולאָוונא:

— הובעלט מיר אַרום אַביסעל דיעזען בער, האָט ער געזאָגט. ער וואָהנט שוין ביי מיר א מאָנאַט צייט און היינט איז דאָס ערשטע מאָל, וואָס ער איז אַריין אין דער וועלט. קיין זאַך איז ניט אַזוי נויטהיג פאַר א יונגען מאַן וויא דיא געזעלשאַפט פון קלוגע פרויען.

IV

אַננא פּאַוולאָוונא האָט א שמייכעל געטהאָן און פערשפּראָכען צו בעשעפ־טיגען זיך מיט פיער'ן, וועלכער איז געווען וואסילי'ס א קרוב. דיא בעיאָהרענטע פרוי, וואָס איז פריהער געזעסען מיט דער טאַנטע, האָט זיך געשווינד אויפגעהויבען און האָט אָנגעיאָגט פירסט וואסילי אין פאָרצימער. איהר געזיכט האָט איצט אויסגעדריקט אונרוה און שרעק.

— אַלזאָ, וואָס זאָגט איהר מיר, פירסט, וועגען מיין באָריס'ן. איך קען לענגער ניט פערבלייבען אין פּעטערבורג. זאָגט מיר, וואָס פאַר א נאַכריכט איך קען ברענגען מיין אָרימען אינגעל?

ניט קוקענדיג אויף דעם, וואָס דער פירסט וואסילי האָט איהר אויסגעהערט אונגעדולדיג און האָט זאָגאַר אַרויסגעוויזען אונהעפליכקייט, האָט זיא צו איהם גע־שמייכעלט זעהר פריינדליך, און האָט איהם אָנגענומען פאַר דער האַנד, אום ער זאָל ניט אַוועקגעהן.

— וואָס איז אייך אַזוי שווער צו זאָגען א וואָרט דעם קעניג, און מיין באָריס וועט גלייך אַריבערטרעטען אין גוואַרדיע, האָט זיא געבעטען.

— גלויבט מיר, אַז איך וועל טאָהן, וואָס איך וועל קענען, נאָר מיר איז שווער צו בעטען דעם קעניג. איך וואָלט אייך געראַטהען איהר זאָלט זיך ווענדען צו רר מיאַנצעוו'ן דורך פירסט גאַליצין. דאָס וואָלט געווען פיעל קליגער.

דיא בעיאָהרענטע פרוי האָט געהייסען פירסטין דרובעצקאַיא, איינע פון דיא בעסטע פאַמיליען אין רוסלאַנד, נאָר זיא איז געווען אָרם און איז לאַנג אַרויס פון דער הויכער וועלט און האָט פערלאָרען אַלע איהרע פריהערדיגע בעקאַנטע. זיא איז איצט געקומען אין פּעטערבורג, אום אויסצופיהרען דורך פּראָטעקציע, אַז איהר זוהן זאָל אַריינטרעטען אין גוואַרדיע, און נאָר צוליב דעם, אַז זיא זאָל דאָ טרעפע וואסי־לי'ן, האָט זיא זיך אָנגעשלאָגען צו קומען אויף דעם אַבענד צו אַננא פּאַוולאָוונא און

נאָר צוליעב דעם איז זיא געזעסען מיט דער מאַנטע און האָט געמאַכט א מינע, אז זיא איז זעהר פעראינטערעסירט צו הערען, ויא יענע דערצעהלט איהר, וואָס זיא מאַכט, און וואָס איהר מאַיעסטעט מאַכט. זיא האָט זיך דערשראָקען פון וואסילי׳ס ענטפער. אויף איהר געזיכט, וואָס איז א מאָל געווען א שיינע, האָט זיך בעוויזען א ביזער אויסדרוק, נאָר דאָס האָט געדויערט בלויז איין סעקונדע. זיא האָט ווידער א שמייכעל געטהאָן און האָט נאָך שטאַרקער אָנגענומען וואסילי׳ן פאַר דער האנד.

— הערט מיך אויס, פירסט, האָט זי געזאָגט. איך האָב זיך קיין מאָל ניט געווענדעט צו אייך מיט קיין ביטעס, איך וועל זיך מעהר קיין מאָל ניט ווענדען צו אייך, איך האָב אייך קיין מאָל ניט עראינערט אן מיין פאַטער׳ס פריינדשאַפט צו אייך. נאָר איצט בעט איך, וויא נאָט איז אייך ליעב, אז איהר זאָלט דאָס טאָן פאַר מיין זוהן, און איך וועל אייך רופען מיין וואָהלטהעטער. ניין זייט ניט בייז און פערזיכערט מיר דאָס צו טהאָן. איך האָב שוין געבעטען גאַליצין, נאָר ער האָט מיר ענטזאָגט. זייט דער זעלבער גוטער מענש, וויא איהר זייט א מאָל געווען, האָט זיא געזאָגט און געפּרובט שמייכלען, ווערענד אין דיא אויגען זיינען ביי איהר געווען טרערען.

— פּאַפּאַ! מיר וועלען פערשפּעטיגען, האָט געזאָגט עלען א קעהר טהוענדיג איהר שיינעם קאָפּ אויף איהרע אַלטערטהימליכע אַקסלען, וואַרטענדיג ביי דער טהיר.

פירסט וואסילי האָט געוואוסט, אז דער איינפלוס, וואָס ער האָט, איז א קאַפּיטאַל, וואָס מען דאַרף אָבהיטען, און אז אויב ער וועט נעהמען בעטען פאַר יעדען, וואָס בעט איהם, וועט ער באַלד ניט קענען בעטען פאַר זיך אליין, ער האָט דעריבער זעהר זעלטען געברויכט זיין איינפלוס. נאָר איצט האָט ער דערפיהלט א שטאָך פון געוויסען ווען דיא פירסטין דרובעצקאיא האָט איהם דערמאָנט וועגען איהר פאָטערס פריינדשאַפט צו איהם. זיא האָט געזאָגט אמת, ווייל דיא ערשטע טריט אין זיין דיענסט האָט ער געהאַט צו פערדאַנקען איהר פאָטער. אויסער דעם, האָט ער געזעהען, אז זיא איז איינע פון יענע מוטערס וואָס ווען זיי האָבען זיך עפּעס אריינגענומען אין קאָפּ, וועלען זיי שוין ניט אָבטרעטען, ביז זייער וואונש וועט ערפילט ווערען.

— ליעבע אננא מיכאילאָוונא, האָט ער געזאָגט מיט זיין געוויינליכע צוטרוילי‑קייט און לאַנגווייליגקייט אין זיין שטימע,—פאַר מיר איז כמעט אונמעגליך צו טהאָן,

וואָס איהר פערלאַנגט פון מיר, נאָר אום צו ווייזען אייך וויא ליעב איך האָב אייך און וויא איך עהרע דעם אַנדענקען פון אייער פאָטער, וועל איך טהאָן אונמעגליכעס; אייער זוהן וועט זיין אין גוואַרדיע, נאָט אייך מיין האנד. זייט איהר צופריעדען?

— איהר זייט מיין וואָלטהעטערן! מעהר האָב איך ניט פערלאַנגט פון אייך, איך האָב געוואוסט, וויא גוט איהר זייט.

ער האָט געוואָלט ארויסגעהן.

— נאָך א פּאָר ווערטער, האָט זיא איהם אָבגעהאַלטען. קוים איז ער שוין אין גע־וואַרדיע... זיא האָט אָנגעהויבען צו שטאַמלען. — איהר זייט גוט מיט קוטוזאָוו'ן, רעקאָמענדירט איהם מיין באָריס'ן פאר אַן אדיוטאַנט.

פירסט וואסילי האט א שמייכעל געטהאָן.

— דאָס פערשפּרעך איך אייך ניט. איהר ווייסט, וויא מען איז בעפאלען סוטר זאָווי'ן, צייט מען האָט איהם בעשטימט פאר'ן פעלד־מארשאַל. ער אליין האָט מיר געזאָגט, אלע מאָסקווער דאַמען האָבען זיך צונויפגערעדט אוועק געבען איהם אלע זייערע זיהן פאר אדיוטאַנטען.

— ניין, איהר מוזט מיר פערשפּרעכען, איך וועל אייך ניט אָבלאָזען, מיין וואָלטהעטער....

— פּאַפּא, מיר וועלען פערשפּעטיגען, האָט ווידער געזאָגט דיא שיינע עלען מיט דעם זעלבען טאָן.

— זייט געזונד. איהר זעהט מען טרייבט מיך.

— אַלזאָ מאָרגען וועט איהר ריידען מיט'ן קעניג?

— בעשטימט; נאָר וועגען קוטוזאָוו פערשפּרעך איך ניט.

— ניין, זאָגט מיר צו באַזיל, האָט זיא צו איהם געזאָגט מיט'ן שמייכעל פון א יונגע קאָקעטע, וואָס איז איצט זעהר ניט געגאַנגען צו איהרע יאָהרען און צו איהר געזיכט. זיא האָט, וויא עס שיינט פערגעסען איהרע יאָהרען און האָט געוואָלט ברויכען דיא אַלטע מיטלען.

נאָר וויא ער איז ארויסגעגאַנגען, איז איהר געזיכט ווידער געוואָרן קאַלט, וויא עס איז געווען פריהער. זיא האָט צוריקגעקעהרט צו דער גרופּע, וואו דער וויקאָנט האָט פאָרטגעזעצט זיינע ערציילונגען און געמאַכט א מינע, אז זיא הערט זיך צו אויפמערקזאַם, אָבוואַרטענדיג דיא צייט, זיא זאָל קענען אוועקפאָהרען, אַזוי וויא איהר זאַך איז שוין געטאָן געוואָרן.

— נאָר וויא געפעהלט אייך די לעצטע קאָמעדיע פון דער קרוינונג אין מילאן? האָט געזאָגט אננא פּאוולאָוונא. און איצט האָבען מיר געהאט נאָך א קאמעדיע: דיא פעלקער פון גענוא און לוסקי שפּרעכען אויס זייער וואונש פאר דעם הערן באָנאפּארטע, און דער הערר באָנאפּארטע זיצט אויפן טהראָן און ערפילט דעם וואונש פון דיא פעלקער. אַ! דאָס איז דאָך אַ׳ן אנטיק! ניין, איך זאָג, אז מען קען דערפון פעררוקט ווערען עס ווייזט אויס, וויא דיא גאנצע וועלט האָט פערלאָרען דעם קאָפּ.

פירסט אנדריי האָט אריינגעשמייכעלט אננא פּאוולאָוונא׳ן גלייך אין געזיכט אריין און געזאָגט:

— גאָט האָט מיר געגעבען א קרוין און וויה וועט זיין צו יענעם, וואָס וועט איהר א ריהר טהאָן (באָנאפּארטע׳ס ווערטער ביים אָנטהאָן דיא קרוין). מען זאָגט, אז ער איז געוועזן זעהר שיין, ווען ער האָט געזאָגט דיא ווערטער.

— איך האָף, האָט אננא פּאוולאָוונא געזאָגט, אז דאָס איז ענדליך געוועזן דער לעצטער טראָפּען, וואָס פילט איבער דאָס גלאָז. דיא קיסרים קענען לענגער ניט דולדען דיזען מאָן, וועלכער דראָהט אַלעמען.

— דיא קיסרים! איך רייד ניט וועגען רוסלאנד, האָט דער וויקאָנט געזאָגט, נאָר וואָס האָבען זיי געטהאָן פאר לודוויג דעם XVIII, פאר דער קעניגין, פאר יעליזאוועט׳ן? גאָר ניט. און גלויבט מיר. אז זיי האָבען זייער שטראָף פאר זייער פעררעטהע צו דיא זאך פון דיא בורבאָנען (דיא קעניגליכע דינאסטיע פאר נאפּאָלעאָנען.) דיא קיסרים! זיי שיקען איצט געזאנדטע צו בעגריסען דעם רויבער פון דעם טהראָן.

ער האָט א פעראכטליכען זיפץ געטהאָן און געזאָגט ווייטער.

— אויב דאָס וועט נאָך אָנהאַלטען איין יאָהר, וועט דיא פראנצויזישע געזעלשאפט, איך מיין דיא גוטע געזעלשאפט אין גאנצען פערניכטעט ווערן.

ער האָט א ציה געטהאָן מיט די אקסלען און א מאך געטהאָן מיט דיא הענד. פּיער האָט עפּעס געוואָלט זאָגען, דאָס געשפּרעך האָט איהם פעראינטערעסירט, נאָר אַננא פּאוולאָוונא, וואָס האָט איהם געהיט, האָט איהם פערבאָטען.

— אונזער קעניג אלעקסאנדער, האָט זיא געזאָגט מיט אן אומעדיגען קול, וויא זיא פלעגט געוועהנליך טהאָן, ווען זיא האָט גערעדט וועגען דער קעניגליכער פּאַמיליע, — האָט ערקלערט, אז ער וועט איבערלאָזען פאר דיא פראנצויזען, אז זיי אליין זאָלען אויסקלייבען א פאָרמע פון רעגיערונג, ווי זיי וועט געפעלען ווערען. און

איך דענק אז דיא גאנצע נאציאָן וועט זיך אריינוואַרפען דעם געזעצליכען קעניג אין דיא הענד האָט אננא פּאוולאָוונא געזאָגט וועלענדיג זיך ארויסווייזען ליעבענסווירדיג צום פראַנצויזישען עמיגראַנט און ראָיאליסט.

— דאָס איז צווייפעלהאַפט. האָט אנדריי געזאָגט. דער הערר וויקאָנט דענקט זעהר ריכטיג, אז דיא זאַך איז שוין אַוועק צו ווייט און עס וועט זיין שווער אומצו־קעהרען זיך צום אַלטען.

— וויא ווייט איך וויים, האָט זיך ווידער אריינגעמישט פּיער, רויט ווערענדיג, איז כמעט דער גאַנצער אדעל איבערגעגאַנגען אויף באָנאַפּארטע׳ס זייט.

— אזוי זאָגען דיא באָנאַפּארטיסטען, האָט דער וויקאָנט געזאָגט, ניט קוקענדיג אויף פּיער׳ן. איצט איז זעהר שווער אויסצוגעפינען דיא עפענטליכע מיינונג פון פראַנקרייך.

— דאָס זיינען באָנאַפּארטע׳ס ווערטער, האָט געזאָגט פירסט אנדריי מיט א שמייכעל עס איז געווען קענטיג, אז דער וויקאָנט געפעלט איהם ניט און צוואַר ער האָט ניט געקוקט אויף איהם, האָט ער זיינע ווערטער געווענדעט צו איהם). „איך האָב זיי געוויזען דעם וועג צום רוהם: האָבען זיי ניט געוואָלט“ האָט ער געזאָגט נאָך א קורצען שטילשווייגען, ווידערהאָלענדיג נאַפּאָלעאָנ׳ס ווערטער. איך האָב פאַר זיי געעפענט מיינע פאַרצימערן: זיינען זיי אריינגעלאָפען מחנות וויז....“ איך וויים ניט, וויא ווייט ער האָט געהאַט רעכט צו זאָגען אזוי.

— קיין רעכט ניט, האָט דער וויקאָנט געענטפערט. נאָכדעם וויא ער, נאַפּאָ־לעאָן, האָט ערמאָרדעט דעם הערצאָג ענגיענסקי האָבען אפילו זיינע חסידים אויפגעהערט צו זעהן אין איהם א העלד.

אננא פּאוולאָוונא האָט קוים צייט געהאַט אָבצושעצען מיט א שמייכעל דעם וויקאָנטס ווערטער, ערסט פּיער איז אריינגעפאַלען אין געשפּרעך, און כאָטשע אננא פּאוולאָוונא האָט געוואוסט, אז ער וועט זאָגען אן אונאַנשטענדיגע זאַך, האָט זיא איהם שוין אָבער ניט געקענט אָבהאַלטען.

— די טוידטעס־שטראַפע פון דעם הערצאָג ענגיענסקי, האָט פּיער געזאָגט, איז געווען א נאָטהווענדיגקייט, און מיט דעם האָט נאַפּאָלעאָן געוויזען דיא ערהאַבענהייט פון זיין זעעלע, וואָס ער האָט אויף זיך גענומען דיא פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר דיעזע האַנדלונג.

— מיין גאָט! מיין גאָט! האָט אננא פּאוולאָוונא געמורמעלט מיט שרעק.

— איך געפעלט מאָרד? וויא, איהר געפינט אין אן ערמאָרדונג ערהאַבענהייט

פון דער זעעלען! האט געזאגט די קליינע פירסטין מיט א שמייכעל, צורוקענדיג צו זיך איהר ארבייט.

— אה! א! האבען זיך געהערט פערשיעדענע קולות!

— דאס איז אויסגעצייכענט! האט פירסט איפאליט געזאגט און גענומען קלאפען זיך מיט דיא הענד איבער דיא קניע.

דער וויקאנט האט נאר א ציה געטאהן מיט דיא אקסלען.

פיער האט אלעמען בעקוקט און פארטגעזעצט:

— איך זאג דאס דארום, ווייל דיא בורבאנען זיינען אנטלאפען פון דער רעוואָלוציאָן און האבען דאס פאלק איבערגעלאזען אין אזא שרעקליכער אנארכיע; אין נאפאלעאן נאר האט פערשטאנען די רעוואלוציאן און האט איהר בעזיעגט און פאר דאס פאלק'ס טובה וועגען האט ער געמוזט אומרבענגען דעם הערצאג.

— ווילט איהר ניט איבערגעהן צו יענעם טיש? האט אננא פאוולאוונא געזאגט.

נאר פיער האט איהר ניט געענטפערט און האט ווייטער גערעדט:

— ניין, נאפאלעאן איז גרויס, ווייל ער האט זיך געשטעלט העכער פון דער רעוואלוציאן און האט געקענט דערשטיקען דאס שלעכטע און איינהאלטען דאס גוטע, גלייכהייט, פרייהייט צו ריידען און צו שרייבען וואס מען וויל, און נאר דארום האט ער ערוואָרבען אזא מאכט.

— א, יא, ווען ער זאל נעהמען דיא מאכט און איבערגעבען דעם געזעצליכען קעניג, דאן וואלט איך געזאגט, אז ער איז א גרויסער מאן, האט דער וויקאנט געזאגט.

— ער האט עס ניט געקענט טהאן. דאס פאלק האט דיא מאכט איבערגעגעבען אין זיינע הענד נאר דארום, ווייל עס האט געוואלט ערלייזט ווערן פון דיא בורבאנען און ווייל עס האט אין איהם געזעהן א גרויסען מאן. דיא רעוואלוציאן איז געווען א גרויסע זאך, האט פיער פארטגעזעצט ארויסווייזענדיג מיט זיינע לעצטע ווערטער זיין גרויסע יוגענד און וואונש ארויסצוזאגען וואס ער האט, דייטליכער.

— רעוואלוציאן און קייזערמארד איז א גרויסע זאך?...... נאכדעם......

ווילט איהר ניט איבערגעהן צו יענעם טיש? האט אננא פאוולאוונא ווידערהאלט.

— איך זאג ניט וועגען קייזערמארד. איך רייד וועגען אידעען.

— יא, אידעען פון רויבעוען, מארדען, קייזערמארד, האט איהם ווידער איבערגעשלאגען אן איראנישע שטימע.

— דאס איז א ביסעל איבערטריבען, נאר ניט אין דעם איז דיא זאך, דיא זאך

איז אין דיא רעכטע פאר מענשען, אין דיא בעפרייאונג פון פּאראורטהיילע, אין גלייכהייט פון דיא בירגער און דיעזע אלע אידעען האט נאפּאלעאָן אויפגעהאלטען אין זייער פולער קראפט.

— פרייהייט, גלייכהייט, האט דער וויקאָנט געזאָגט מיט פעראַכטונג, וויא ער וואָלט זיך ענדליך בעשלאָסען צו דערוויזען ערנסט דעם איינגעל וויא נאריש זיינע רייד זיינען,—דאָס זיינען אלץ הויכקלינגענדע ווערטער, אונטער וועלכע מען האט געברויכט אלע שענדליכע זאכען. ווער וויל דאָס ניט קיין פרייהייט און גלייכהייט? אונזער גואל האט שוין לאנג פּראָפּאגאנדירט פרייהייט און גלייכהייט. זיינען מיר דען נאָך דער רעוואָלוציאָן געוואָרען גליקליכער? פערקעהרט, מיר האָבען געוואָלט פרייהייט און באָנאפּארטע האט דיא פרייהייט פערניכטעט.

אננא פּאוולאָוונא איז דיא ערשטע צייט געווען א צושראָקענע, נאָר דערזעהענ-דיג, אז זיינע שרעקליכע ווערטער האָבען דעם וויקאָנט שיער ניט ארויסגעבראכט פון זיך און אז זיא קען מיט פּיער'ן נאָר ניט מאכען, האט זיא זיך פעראייניגט מיט'ן וויקאָנט און איז אויף פּיער'ן אָנגעפאלען.

— נאָר, ליעבער הערר פּיער, וויא קענט איהר ערקלערען דיא האנדלונג פון דעם גרויסען מאן, וועלכער האט געלאָזט טויטען דעם הערצאָג אָהן א געריכט און אָהן שולד, זאָל דער הערצאָג זיין ניט מעהר וויא א געוויינליכער מענש.

— איך וואָלט געפרעגט, האט דער וויקאָנט געזאָגט, וויא וועט דער הערר ערקלערען דעם 18טען ברומער? איז דאָס ניט געווען קיין שווינדעל? אזוי האנדעלט ניט קיין גרויסער מאן.

— און דיא געפאנגענע אין אפריקא, וועלכע ער האט ערמאָרדעט? האט זיך אָנגערופען די קליינע פירסטין. דאָס איז דאָך שרעקליך! און זיא האט א ציה געטהאָן מיט דיא אקסלען.

פּיער האט ניט געוואוסט וועמען פריהער צו ענטפערן און האט אלעמען בע-קוקט און א שמייכעל געטהאָן. ווען ער האט א שמייכעל געטהאָן, איז ביי איהם אין איין אויגענבליק פערשוואונדען געוואָרען דיא ערנסטע און בייזע מינע און עס איז ערשינען א קינדערשע גוטמוטהיגע און זאָגאר נארעשעוואטע געזיכט.

דער וויקאָנט האט פּיער'ן דאָס ערשטע מאָל געזעהען און איהם איז גלייך קלאָר געוואָרען, אז ער איז ניט אזוי שרעקליך, וויא זיינע ווערטער.

— וויא ווילט איהר, אז ער זאָל אייך אלעמען מיט א מאָל ענטפערן? האט גע-

זאָגט פירסט אנדריי, וועלכער האָט דיא גאַנצע צייט געקוקט מיט א שמייכעל דאָ אויף פּיער'ן, דאָ אויף אננא פּאוולאָוונא און דאָ אויף'ן וויקאָנט. אין דיא האנדלונ־גען פון א שטאַאַטסמאַן דאַרף מען שטענדיג אונטערשיידען דיא האנדלונג פון דעם מענשען, פון דעם פעלדהערר אָדער פון דעם קעניג. אזוי שיינט מיר.

— יא, יא, פערשטייט זיך אזוי, האָט אונטערגעכאַפּט פּיער, דערפרייהענדיג זיך, וואָס אנדריי איז איהם געקומען צו הילף.

— מען קען ניט פערלייקענען, אז נאַפּאָלעאָן אלס מאַן איז גרויס און ערהאַבען אויף דעם ארקאָלסקען בריק, אין האָספּיטאל אין יאַפּע, וואו ער גיט דיא האנד דיא פערפעסטעטע קראַנקע.... נאָר עס זיינען פאראַן נאָך אנדערע האנדלונגען, וועלכע מען קען שווערליך פערענטפערן.

פירסט אנדריי האָט מיט דעם געוואָלט ווייכער מאַכען דיא אומגעלומפּערטקייט פון פּיער'ס ווערטער און ער האָט זיך אויפגעהויבען אוועקצופאָהר'ען און האָט געגע־בען א צייכען זיין ווייב.

V.

דיא געסט האָבען בעדאַנקט אננא פּאוולאָוונא'ן פאר איהר אבענד און האָבען זיך גענומען צוגיין.

פּיער איז געוועזען אונגעלומפּערט. דיק, הויך און ברייט, מיט גרויסע, רויטע הענד. ער האָט ניט געוואוסט וויא מען גייט אריין אין א סאַלאָן, און נאָך מעהר האָט ער ניט געקענט ארויסגיין פון דאָרטען, דאָס הייסט, זאָגען עפּעס אנגענעה־מעס פאר'ן ארויסגאַנג. אויסער דעם איז ער געוועזען צערשטרייט. אנשטאָט זיינע האָט ער ביים אויפהויבען זיך געכאַפּט א גענעראַל'ס דריי עקיגען הוט מיט א פעדער און האָט איהם געדרייט אין דיא הענד אזוי לאַנג, ביז דער גענעראַל איז צו איהם צוגעגאנגען און געבעטען, ער זאָל איהם אָבגעבען זיין הוט. נאָר דאָס אלץ האָט ער אויסגעקויפט מיט זיין גוטמוטהיגקייט, איינפאַכהייט און בעשיידענהייט.

— איך האָף צו זעהען אייך, האָט צו איהם געזאָגט אננא פּאוולאָוונא, נאָר מעהר איך האָף אויך, אז איהר וועט אייערע מיינונגען בייטען.

ער האָט נאָר ניט געענטפערט, ער האָט זיך נאָר פערנייגט און ווידער א מאָל א שמייכעל געטאָן, וואָס האָט אזוי גוט, וויא בעדייטעט: „מיינונגען זיינען ניט וויא מיינונגען, נאָר איהר זעהט, וואָס פיר א גוטער יונג איך בין“.

אין פאָרצימער האָט זיך אנדריי גלייכגילטיג צוגעהערט, וויא זיין פרוי פּלאַפּעלט מיט פירסט איפּאָליט, וועלכער האָט פון איהר ניט אראָבגענומען זיין לאָרנעט.

— נעהט, אננעט, (אננא פאוואלאוונא), איהר וועט זיך נאך צוקיהלען, האט ליזע געזאגט צו דער ווירטהין. אזוי בלייבט עס, האט זיא צו איהר געזאגט אין דער שטיל.

אננא פאוואלאוונא האט שוין צייט געהאט דורכצוריידען זיך מיט ליזע'ן וועגען דעם שדוך, וואס זיא האט געוואלט צנויפפיהרען צווישען אנאטאל און ליזע'ס שוועגערין.

— איהר שרייבט איהר וועגען דעם און זאגט מיר, וויא איהר פאטער וועט קר־קען אויף דעם. צום ווידערזעהן.

איפאליט איז צוגעגאנגען צו דער קליינער פירסטען און אנבויגענדיג זיך נאהענט צו איהר געזיכט, האט ער איהר גענומען דערצעהלען עפעס אין דער שטיל. ווען דער לאקיי איז צוגעגאנגען מיט איהר שאל, האט איפאליט ביי איהם דיא שאל ארויסגעכאפט און האט איהר גענומען אנטהאן אויף דער פירסטין. ער האט לאנג געהאלטען זיינע הענד איבער איהרע אקסלען, כאטשע דיא שאל איז שוין געווען אנגעטהאן און מען האט ניט געקענט וויסען צו דאס איז פון אונגעלומפערטקייט אדער בכיון.

זיא האט זיך גראציעז ארויסגעדרייט פון זיינע הענד און האט א קוק געטאן אויפ'ן מאן. ביי אנדריי זיינען דיא אויגען געווען פערמאכט, אזוי שלאפעדיג און פערמאטערט האט ער אויסגעזעהן.

— זייט איהר פארטיג? האט ער געפרעגט און זיי זיינען ארוים אויפ'ן גאנעק.

ווען זיי זיינען אריין אין קארעטע, האט ער געזאגט צו פיער'ן מיט א צערט־ליכען קול:

— איך ווארט אויף דיר.

פיער איז אנגעקומען פאר זיי און וויא א היימישער מענש איז ער אריין צו אנדריי אין קאבינעט און האט זיך אויסגעצויגען אויף דער סאפע מיט א בוך אין האנד.

— וואס האסט דו געטאן מיט פריילין סערער (אננא פאוולאוונא)? זיא וועט דאך איצט קראנק ווערען פון דיר, האט אנדריי געזאגט, אריינקומענדיג אין קאבי־נעט און רייבענדיג זיינע קליינע און ווייסע הענד.

פיער האט זיך א קעהר געטאן מיט'ן גאנצען קערפער און דיא סאפע האט א קרעכץ געטאן.

— פין, מאריא איז זעהר אינטערעסאנט, נאר ער פערשטעהט דיא זאך ניט

ריכטיג.... מיר שיינט, אז דער אויביגער פרידען איז מעגליך, נאָר ניט מיט פּאָליטיס קען מען דאָס אויספיהרען.

פירסט אַנדריי האָט זיך ניט אינטערעסירט, וויא עס האָט געשיינט, מיט אַזעלכע פראַגען.

— מען קען ניט, מיין פריינד ארויסזאָגען אַלץ, וואָס מען דיינקט. נאָר וואָס הערט זיך וועגען דיין קאַריער? האָסטו זיך שוין בעשלאָסען? וואָס דענקסטו, אריינצוטרעטען אין מיליטער-דיענסט אָדער ווערען דיפּלאָמאַט.

פּיער האָט זיך געזעצט אויף דער סאָפע און האָט אונטערגעלייגט אונטער זיך דיא פיס.

— איך וויס נאָך אליין ניט. מיר געפעלען ניט ביידע זאַכען.

— נאָר מען מוז זיך דאָך אויף עפּעס בעשליסען. דיין פאָטער וואַרט.

פּיער האָט פון צעהן יאָהר אָן פערבראַכט אין אויסלאַנד. ווען ער האָט זיך צוריקגעקעהרט אין מאָסקווע, האָט איהם דער פאָטער געזאָגט אז ער זאָל פאָהרען אין פּעטערבורג און אויסקלייבען אַ קאַריערע. ער האָט איהם געגעבען אַ בריעף צו פירסט וואַסילי און געלד און געבעטען איהם ער זאָל איהם שרייבען, וויא ער וועט בעשליסען. נאָר פּיער האָט שוין דריי מאָנאַט געקליבען אַ קאַריער און נאָך ניט געטאָן. וועגען דעם האָט דאָס אַנדריי איהם דערמאָנט. פּיער האָט אַ ריב געטאָן דעם שטערן.

— ער מוז זיין אַ מאַסאָן, האָט ער געזאָגט, מיינענדיג מאַריאָן, וועלכען ער האָט היינט געזעהן ביי אַננאַ פּאַוולאָוונאַ.

— דאָס זיינען פּוסטע חלומות, האָט איהם איבערגעשלאָגן אַנדריי. נאָמיר בעסערריידען וועגען דער זאַך. ביזטו היינט געווען אין גוואַרדיע?

— ניין, נאָר מיר איז עפּעס אריין אין קאָפּ און איך וויל דאָס אייך זאָגען. איצט איז אַ קריעג געגען נאַפּאָלעאָנען. ווען דאָס זאָל זיין אַ קריעג פאַר פרייהייט, וואָלט איך דער ערסטער אריין אין דיענסט. אָבער העלפען ענגלאַנד און עסטרייך געגען דעם גרעסטען מאַן אין דער וועלט.... דאָס איז ניט גוט.

— ווען מען זאָל געהן אין קריג בלויז נאָך דיא איבערצייגונגען, וואָלט גאָר קיין קריעג ניט געווען, האָט אַנדריי געזאָגט.

— דאָס וואָלט געווען זעהר פיין, האָט פּיער געזאָגט.

— אַנדריי האָט אַ שמייכעל געטאָן.

מעגליך, אז דאָס וואָלט געווען אַ פיינע זאַך, נאָר דאָס וועט קיין מאָל ניט זיין.

— פאר וואס געהט איהר אין קריעג ? האט פיער געפרעגט.

— פאר וואס ? איך וויים ניט. אזוי מען דארף. אויסער דעם.... איך געה....
ער האט זיך אבגעשטעלט. —איך געה, דאס לעבען, וואס איך פיהר דא געפעהלט מיר ניט.

VI.

אין צווייטען צימער האט זיך דערהערט א גערויש פון א פרויענצימערשע קלייד. אנדריי האט וויא ערוואכט פון א דרעמיל און זיין געזיכט האט אנגענומען דעם זעל-בען אויסדרוק, וואס ער האט געהאט ביי אננא פאוולאוונא אין סאלאן. פיער האט אראבגעלאזט דיא פיס פון דער זאפע. די קליינע פירסטין איז אריינגעקומען. זיא איז איצט געוועזען אנגעטאן אין א'ן אנדער קלייד, אין א שטובינע אבער פרישע און עלעגאנטע. אנדריי האט זיך אויפגעהויבען און צוגערוקט פאר איהר א פאטעל.

— איך קען קיין מאל ניט בעגרייפען, האט זיא אנגעהויבען צו ריידען, ווי איהר געוואהנהייט איז געוועזען, אין דער גיך, אריינזעצענדיג זיך אין פאטעל, פאר וואס האט אננא פאוולאוונא ניט חתונה געהאט? וויא נארעש איהר זייט אלע, וואס איהר האט מיט איהר ניט חתונה געהאט. איהר וועט מיך פערצייהען, ווען איך וועל אייך זאגען, אז איהר זייט גאר קיין מבינים ניט אויף פרויען. איך האב גאר ניט געוואוסט, אז איהר קענט אזוי דעבאטירען, הערר פיער.

— איך האלט אין איין דעבאטירען מיט אייער מאן; איך פערשטעה ניט, פאר וואס וויל ער געהן אין קריעג, האט פיער געזאגט, אונגעשטערט, וויא יונגע לייט האלטען זיך געוויינליך מיט יונגע פרויענצימער.

דיא פירסטין האט זיך א צאפעל געטאן. עס איז געוועזען קענטיג, אז פיער'ס ווערטער האבען אנגעריהרט ביי איהר א שוואכע זייט.

— אך, דאס רייד איך דאך מיט איהם! האט זיא געזאגט. איך פערשטיי ניט, פאר וואס קענען מענער ניט לעבען אהן קריעג? פאר וואס ווילען מיר, פרויענצי-מער, קיין זאך ניט און פערלאנגען קיין זאך ניט. זאגט איהר אליין. איך טענה מיט איהם: דא איז ער אדיוטאנט ביים פעטער, אלע קענען איהם און אלע שעצען איהם. ער קען זעהר לייכט ווערן פליגעל אדיוטאנט. איהר ווייסט דאך, דער קעניג האט גערעט זעהר פריינדליך מיט איהם און איך האב שוין גערעדט מיט אננא, און דאס וואלט געווען לייכט אויסצופיהרען. וואס זאגט איהר?

פיער האט א קוק געטאן אויף זיין פריינד אנדריי און בעמערקענדיג אז איהם געפעלט ניט דאס געשפרעך, האט ער גאר ניט געענטפערט.

— ווען פאָהרט איהר ? האָט ער געפרעגט.

— אה, רעדט מיר ניט וועגען פאָהר׳ען! רעדט ניט, איך וויל גאָר ניט הערען וועגען דעם, האָט דיא פירסטען געגומען ריידען מיט דעם זעלבען קאפריזנעם שפּי־לענדען טאָן, מיט וועלכען זיא האָט גערעדט מיט איפּאָליט׳ן אין סאלאָן. ווען איך האָב היינט א טראכט געטאָן, אז איך דאָרף צורייסען דיא אלע טייערע פערהעלט־ניסע מיט גוטע פריינד...... אויסער דעם, איז מיר שרעקליך, שרעקליך! דו ווייסט, אנדרע, האָט זיא געזאָגט און א שוידער איז איהר איבערגעגאנגען א־בער׳ן רוקען.

— וואָס האָסטו מורא, ליזע? איך קען ניט פערשטעהן, האָט אנדרע געזאָגט.

— אלע מענער זיינען עגאָאיסטען, אלע, אלע! צוליעב עפּעס א שנעון וואַרפט ער מיך אוועק און פאַרשפּאַרט מיר אין א דאָרף.

— פערגעס ניט, אז דו וועסט דאָרטען זיין מיט מיין פאָטער און שוועסטער, האָט אנדרע געזאָגט שטיל.

— דאָס איז אלץ איינס, איך וועל אָבער ניט האָבען מ י י נ ע פריינד, און דו ווילסט, אז איך זאָל זיך ניט שרעקען?

איהר טאָן איז געווען א בייזער, איהר ליפּ האָט זיך אויפגעהויבען, נאָר זיא איז אנשווינגען געוואָרען, געפינענדיג, אז עס איז ניט אנשטענדיג צו ריידען פאַר א זייטיגע פּערזאָן וועגען איהר טראָגעדינקייט, ווערענד דאָס איז געווען דיא הויפּטזאַך פון איהר געשפּרעך.

— דאָך פערשטעה איך אלץ ניט פאר וואָס דו שרעקסט זיך, האָט אנדרע גע־זאָגט, ניט אראָבלאָזענדיג פון איהר דיא אויגען.

דיא פירסטין איז רויט געוואָרען און האָט גענומען פערצווייפעלט מאכען מיט דיא הענד.

— ניין, ניין, אנדריי, דו האָסט זיך אין גאנצען אומגעביטען.

—דער דאָקטאָר הייסט דיר געהן וואָס פריהער שלאָפען, האָט אנדרע געזאָגט, געה זיך לייגען.

דיא פירסטען האָט גאָר ניט געענטפערט, און פּלוצים האָט איהר אויבערסטע ליפּ מיט דיא שווארצע הערלאך אָנגעהויבען צו ציטערען. פירסט אנדרע האָט זיך אויפגעהויבען, האָט א ציה געטאָן מיט דיא אקסלען און גענומען געהן איבער׳ן צימער.

— וואָס געהט מיר אָן, וואָס דאָ געפינט זיך הערר פּיער, האָט פּלוצלונג גע־

זאָגט דיא קלײנע פירסטין און איהר שײנע געזיכט האָט אָנגענומען א װײנענדיגע מינע. איך האָב זיך שוין לאנג געקליבען צו זאָגען דיר: פאר װאָס האָסטו זיך צו מיר אומגעביטען? װאָס האָב איך דיר געטהאָן? דו פאָהרסט אין דער ארמיע און האָסט אויף מיר קײן רחמנות ניט, פאר װאָס?

— ליזא!

דאָס איז געװען דאָס אײנציגע װאָרט, װאָס אנדריי האָט ארויסגערעדט, נאָר אין דעם װאָרט האָט זיך געהערט א געבעט, א דראָהונג, אז זיא װעט חרטה האָבען אויף איהרע װערטער. נור זיא האָט פאָרטגעזעצט:

— דו בעגײסט זיך מיט מיר װיא מיט א גרויסע אָדער װיא מיט א קינד. איך זעה אלץ. מיט א האלב יאָהר צוריק ביזטו ניט אזוי געװען.

— ליזא, איך בעט איך, איהר זאָלט אויפהערען, האָט אנדריי געזאָגט נאָך שארפער.

פיער איז אלץ מעהר און מעהר ערנגט געװאָרען און ענדליך האָט ער זיך אויפגעהויבען און איז צוגעגאנגען צו דער פירסטין. ער האָט קײן טרערען ניט געקענט אריבערטראָגען און איז געװען פערטיג אלײן זיך פערנאנדערצואװײנען.

— בערוהיגט זיך, פירסטין. אײך דוכט זיך אזוי, װײל, גלויבט מיר, איך האָב שוין אלײן דורכגעלעבט.... װײל.... װארום... נײן, פערצײהעט.... איך בין דא גאנץ איבעריג.... נײן.... בערוהיגט זיך.... א גוטע נאכט.

אנדריי האָט איהם אָבגעהאלטען פאר דער האנד.

— װארט, פיער. דיא פירסטין איז אזוי גוט, אז זיא װעט ניט װעלען רויבען מיר דאָס פערגניגען צו פערברײנגען מיט דיר אן אבענד.

— ער האָט נאָר זיך אין זינען, האָט זיא געענטפערט בײז.

— ליזא האָט ער געזאָגט מיט אזא טאָן, װאָס האָט געװיזען, אז בײ איהם האָט געפלאצט דיא געדולד.

פלוצלונג איז איהר בײזער אויסדרוק פערשװאונדען פון איהר געזיכט און האָט זיך פערביטען מיט א צושראָקענעם. זיא האָט פון אונטערן שטערען א קוק געטהאָן מיט איהרע שײנע אויגען אויפ'ן מאַן.

— מײן גאָט! מײן גאָט! האָט זיא געזאָגט און אונטערהויבענדיג מיט אײן האנד א פאלד פון קלײד איז זיא צוגעגאנגען צום מאַן און האָט איהם א קוש געטהאָן אין שטערן.

ער האָט איהר העפליך א קוס געטהאָן אין האנד, װיא בײ א פרעמדע.

דיא פריינד האבען געשוויגען. קיינער האט ניט אנגעהויבען צו ריידען. פיער האט געוואָרפען פון צייט צו צייט א בליק אויף אנדריי, און אנדריי האט זיך גע־ווישט דעם שטערן מיט זיין קליינע הענטעל.

— קום צום אבענד־ברויט, האט אנדריי געזאָגט, אבזיפצענדיג זיך.

זיי זיינען אריינגעגאנגען אין א רייכען עסס־צימער. דאָ איז יעדע זאך געווען נייע, וויא ביי א יונגע פאר פאָלק. אין מיטען עסען האט זיך אנדריי אָנגעשפארט אן עלענבויגען און האט גענומען אויסריידען, וואס ער האט געהאט אויפ'ן הארצען, מיט א נערוועזע עררעגונג.

— דו זאָלסט קיין מאל ניט, קיין מאָל ניט חתונה האָבען, מיין פריינד. דאָס איז מיין ראטה: האָב ניט חתונה אזוי לאנג, כל זמן דו קענסט ניט זאָגען צו זיך, אז דו האסט געטהאן אלץ, וואס דו האסט געקענט, כל זמן דו וועסט ניט קענען די פרוי, וואס דו האסט אויסגעקליבען דורך און דורך, אז ניט וועסטו מיאוס אריינפאלען און דו וועסט טייער בעצאָהלען. האב חתונה, ווען דו וועסט שוין זיין אלט, און דו וועסט שוין צו קיין זאך ניט טויגען. אז ניט וועט פערלאָרען גיין אלץ, וואס אין דיר איז פאראן גוטעס. קוק ניט אויף מיר אזוי פערוואונדערט. אויב דו האסט נאך שטרעבונגען און האָפנונגען, וועסטו אויף יעדען טריט פיהלען, אז פאר דיר איז אלץ געענדיגט, אלץ פערמאכט, אויסער א סאלאן וואו דו וועסט שטעהן אויף איין ברעטעל מיט א האף־לאקיי און אידיאט.... יא, אזוי איז דאָס.

פיער האָט אויסגעטהאן דיא ברילען און זיין געזיכט האט איצט אויסגעדריקט נאָך מעהר גוטסקייט און ער האט פערוואונדערט אנגעקוקט זיין פריינד.

— מיין פרוי האט אנדריי פאָרטגעזעצט, איז א פראכטפאלע פרוי. זיא איז איינע פון יענע זעלטענע פרויען, מיט וועלכע מען קען זיין רוהיג פאר דיין עהרע, נור נאָט מיינער, פיעל וואָלט איך איצט אָבגעגעבען, אום צו זיין פריי! דאָס זאג איך נאר דיר אליין, ווייל איך ליעב דיך.

איצט איז אנדריי גאָר ניט געווען עהנליך אויף יענעם קאלטען באלקאנסקי וואס איז געזעסען ביי אננא פאוולאָוונא אין סאלאָן און געזיימט פראנצויזישע פראזען דורך דיא ציינער. יעדער מוסקול אין זיין געזיכט האט איצט נערוועז געציטערט, זיינע אויסגעלאָשענע אויגען האבען איצט געפינקעלט.

— דוא פערשטעהסט ניט פאר וואס איך רייד אזוי, האט ער פאָרטגעזעצט. דוא זאגסט באָנאפארטע און זיין קאריער (פיער האט גאָר ניט דערמאָנט וועגען באָנאפארטע), נאָר באָנאפארטע איז געווען א פרייער מענש. ער איז געגאנגען

טריט פאר טריט צו זיין ציעל און האט קיין זאך נים געהאט אין זינען אויסער זיין ציעל און ער האט דערגרייכט צו זיין ציעל. נאר ווען דו פערבינדסט זיך מיט א פרוי, ביזטו שוין געשמידט אין קייטען און דוא קענסט זיך נים א ריהר טאהן. איך געה איצט אין א קריעג, אין דעם גרעסטען קריעג וואס איז נאר ווען געווען, און איך וויים, אז איך טויג צו קיין זאך נים. איך בין שארפזיניג און ביי אננא פאוולאוונא הערט מען זיך צו, ווען איך רייד. נאר דיא נארעשע געזעלשאפט, אהן וועלכע מיין ווייב קען נים לעבען, און דיעזע פרויען.... ווען דוא זאלסט נאר וויסען, וואס דיא וועלטליכע פרויען זיינען און איבערהויפט פרויען! מיין פאטער איז גערעכט. איינענליעבע, גאוה, נארעשקייט, הבל הבלים — דאס זיינען פרויענצימער, ווען זיי ווייזען זיך אין זייער אמת'ע פארב. ווען דוא זעהסט זיי אין א סאלאן, ווייזט דיר אויס, אז זיי זיינען עפעס, נאר דאס איז א בלענדעניס, גאר ניט, נאר נים! האב נים חתונה, מיין ליעבער, האב נים חתונה.

— מיר קומט אויס קאמיש, וואס איהר רעבענט זיך פאר אונפעהיג און אייער לעבען פאר איבערנעפיהרט. אייך ערווארטעט א גרויסע צוקונפט און איהר....

פיער האט נים געזאגט, „וואס איהר", נאר זיין טאן האט שוין געוויזען, וויא הויך ער שעצט זיין פריינד און פיעל מען ערווארטעט פון איהם אין דער צוקונפט.

ביי דיא בעסטע, איינפאכסטע, פריינדליכסטע פערהעלטניסע איז חניפה אדער אריינלויבונג אזוי נויטהיג, וויא שמירעכץ פאר רעדער, אום זיי זאלען פאהרען.

— איך בין שוין א פערפאלענער, האט פירסט אנדריי געזאגט. וואס איז פאראן צו רעדען וועגען מיר? לאמיר בעסער ריידען וועגען דיר.

— און וואס איז פאראן צו רעדען וועגען מיר? האט פיער געזאגט מיט א פרייליכען, זארגלאזען שמייכעל. וואס בין איך? אן אונגעזעצליכער זוהן! ער איז רויט געווארען וויא צונטער און עס איז געווען קענטיג, אז ער האט געדארפט אנטאן איבער זיך א גרויסען כח, אום ארויסצוזאגען די ווערטער. איך בין אהן א נאמען און אהן א פערמעגען.... דערווייל בין איך פריי און איך פיהל זיך גוט. איך וויים נאר נים, וואס אנצוהייבען און האב געוואלט בעראטען זיך מיט אייך.

— דו ביזט מיר טהייער, איבערהויפט וויל דו ביזט דער איינציגער לעבעדיגער מענש אין אונזער גאנצען קרייז. דיר איז גוט. קלייב אויס וואס דו ווילסט, דאס איז קיין אונטערשיעד נים. וואס דו וועסט טאן וועט זיין גוט. נאר איין זאך: הער אויף צו פאהרען צו דיא קוראגינס און פיהרען אזא לעבען. פאר דיר פאסט עס נאר נים;

דאָס זיפצען, דאָס בושעווען.

— וואָס קען מען מהאָן, מיין פריינד, האָט פיער געזאָגט ציהענדיג מיט די אַקסלען, פרויען, מיין פריינד, פרויען!

— איך בעגרייף ניט, האָט אנדריי געענטפערט. אנשטענדיגע פרויען איז עפּעס אַנדערש, נאָר קוראַגינס א פּרויענציממער, פרויען און וויין, דאָס בעגרייף איך ניט.

פיער האָט געוואוינט ביי פירסט וואַסילי קוראַגין און האָט אנטהייל גענומען אין דעם צובושעוועטען לעבען פון זיין זוהן אנאַטאָל, דער זעלבער אנאַטאָל, וועלכען מען האָט זיך געקליבען חתונה צו מאַכען מיט אנדריי'ס שוועסטער, אום ער זאָל זיך אויסבעסערן.

— ווייסט איהר וואָס, האָט פיער זיך פּלוצים אָנגערופען, פּיהרענדיג אזא לעבען, וועל איך קיין מאָל ניט קענען דענקען וועגען א קאַריער און ניט בעשליסען זיך אויף עפּעס. דער קאָפּ טהוט וויה און קיין געלד איז ניטאָ, היינט האָט ער מיך גערופען צו זיך, נאָר איך וועל ניט פאָהרען צו איהם.

— גיב מיר דיין עהרען־וואָרט, אז דו וועסט צו איהם ניט פאָהרען.

— איך גיב אייך מיין עהרען־וואָרט! האָט פיער געזאָגט.

עס איז געוועזען צוויי א זייגער ביי נאַכט, ווען פיער איז ארויסגעגאַנגען פון אנדריי'ס הויז. די נאַכט איז געוועזען א זומערדיגע און מעהר עהנליך אויף א פריה־מאָרגען אָדער אבענד. וויט ארום האָט מען געקענט זעהען אין די לעדיגע גאַסען. ער האָט געדונגען א קאַרעטע און איז געפאָהרען א היים, נאָר וואָס־נעהענטער ער איז צוגעפאָהרען צו זיין וואָהנונג, האָט ער אלץ מעהר געפיהלט, אז ער וועט היינטיגע נאַכט ניט קענען איינשלאָפען. ער האָט זיך דערמאָנט, אז היינט ביי נאַכט האָט זיך געדאַרפט צונויפקלייבען ביי אנאַטאָל קוראַגין די געוויינליכע געזעלשאַפט צו שפּיעלען אין קאָרטען און נאָכ'ן שפּיעלען האָט זיך געוועהנליך אָנגעהויבען א טרינקערייי, וואָס האָט זיך געענדיגט זעהר לוסטיג.

„עס וואָלט געוועזען זעהר גוט אריבערצופאָהרען צו קוראַגינען", האָט ער געטראַכט. נאָר גלייך האָט ער זיך דערמאָנט, אז ער האָט געגעבען זיין עהרענ־וואָרט אנדריי'ען, ניט צו פאָהרען מעהר צו אנאַטאָל'ען.

נאָר באַלד האָט זיך איהם אזוי שרעקליך פערגלוסט כאָטש נאָך איין מאָל א לעב טהאָן, וויא ער האָט געלעבט די לעצטע צייט, אז ער האָט זיך בעשלאָסען צו פאָהרען. און ער האָט גלייך געפונען א פשט'יל, אז זיין וואָרט, וואָס ער האָט געגעבען אנדרייען, האָט קיין ווערטה ניט, וויל נאָך פריהער האָט ער זיין וואָרט גע־

געבען דעם פירסט אנאטאָל, אז ער וועט היינט קומען צו איהם.

צופאָהרענדיג צום גאנעק פון דעם גרויסען הויז, וואו אנאטאָל האט געוואוינט, האט ער זיך אויפגעהויבען אויף די טרעפ און איז אריין אין דער אָפענער טהיר. אין פאָרצימער איז קיינער ניט געווען; עס האבען זיך געוואלגערט לעדיגע פלעשלאך, מאנטלען, קאלאָשען; עס האט זיך געהערט א גערוף פון וויין, און א ווייטער געשפרעך און געשריי.

דאָס שפיעלען און דאָס עססען האט זיך שוין געענדיגט, נאָר די געסט זיינען זיך נאָך ניט צופאָהרען. פיער האט אראָבגעוואָרפען פון זיך דעם מאנטעל און איז אריין אין ערסטען צימער, וואו עס האבען זיך געפונען די שיריים פון דעם אבענדברויט און א לאקיי, דערקענדיג, אז קיינער זעהט איהם ניט, האט אויס־געלעדיגט די גלעזער, אין וועלכע עס איז פערבליעבען וויין. פון דריטען צימער האט זיך געהערט א גערודער, א געלעכטער, אויסגעמישטע קולות און א געבריל פון א בער. א מענשען אכט האבען זיך ארומגעשטעלט ארום'ן אָפענעם פענסטער.

— איך האלט הונדערט פאר סטיווענס'ן, האט געשריען איינער.

— איך פאר דאָלאָכאָוו'ן!

— לאָזט דעם בער צורוה. דאָ איז א וועט.

— אָבער מיט איין אטהעם, אז ניט איז פערשפיעלט.

— יאקאָוו! דערלאנג א פלעשעל, יאקאָוו! אָט איז פעטרושא! האט אויס־געשריען אנאטאָל, וועלכער איז געשטאנען אין מיטען צווישען זיינע חברים אין איין דינעם העמד מיט א'ן אָפפענעם בוזום.

א צווייטע שטיממע פון פענסטער, די איינציגע שטימע וואָס האט אי־בערראשט צווישען אללע שכור'ע קולות מיט איהר ניכטערקייט, האט אויסגעשריען צו איהם:

— קום אהער און הער אויס אונזער וועט.

די שטימע איז געווען דאָלאָכאָוו'ס, א'ן אָפיציער און בעוואוסטער שפיעלער.

— איך הייב ניט אָן צו פערשטעהן, וואָס דאָ טהוט זיך, האט פיער געזאָגט, קוקענדיג פריילעך ארום זיך.

— ווארט, ער איז ניט שכור. דערלאנגט א פלעשעל, האט געזאָגט אנאטאָל און נעהמענדיג א גלאָז פון טיש איז ער צוגעגאנגען צו פיער'ן.

— פריהער פון אלץ טרינק.

פיער האט גענומען טרינקען א גלאז נאך א גלאז. אנאטאל האט איהם דערווייל דערצעהלט, אז דאלאכאוו האלט א וועט מיט א'ן ענגלישען, סטיווענס, אז ער, דאלאכאוו וועט אויסטרינקען א פלעשעל ראם, זיטצענדיג אויף'ן פענסטער פון דעם דריטען שטאק מיט ארויסגעהאנגענע פיס אין דרויסען.

— טרינק נאך דאס גלאז, האט אנאטאל געזאגט, אז ניט לאז איך דיך ניט אב.

— מעהר וויל איך ניט, האט פיער געזאגט, אבשטופענדיג אנאטאל'ן און איז צוגעגאנגען צום פענסטער.

דאלאכאוו איז געווען אלט א יאהר פינף און צוואנציג, פון מיטעלען וואוקס, מיט א שטייפען, פרעכען און קלוגען בליק. ער איז ניט געווען רייך און האט ניט געהאט קיינע פערבינדונגען, און דאך האט ער געוואוינט צוזאמען מיט אנאטאלען און געקענט זיך שטעלען אזוי, אז אלע האבען אויף איהם געקוקט מיט מעהר אכטונג, וויא אויף אנאטאלען. עס איז ניט געווען א שפיעל, אין וועלכע דאלאכאוו האט ניט געשפיעלט און ער האט כמעט שטענדיג געוואונען. פיעל ער האט ניט געטרונקען, איז ער קיין מאל שכור ניט געווארען און ער און אנאטאל זיינען געווען דאמאלס בעריהמט אין דער וועלט פון הולטאיעס אין פעטערבורג.

מען האט דערלאנגט א פלעשעל ראם. דער ראם פון פענסטער האט געשטערט צו זעצען זיך אויף דעם דרויסענדען אבהאנג פון פענסטער און צוויי לאקאיען האבען זיך געמאטערט ארויסצורייסען דעם ראם. אנאטאל איז צוגעגאנגען צום פענסטער, האט אבגעשטופט דיא לאקייען און האט אליין גענומען רייסען, נאר זיין ארבייט איז געווען אומזיסט, ער האט נאר אויסגעבראכען א שויב.

— נו, גבור, האט זיך אנאטאל געווענדט צו פיער'ן. לעג דו צו א האנד.

פיער איז צוגעגאנגען צום פענסטער און עס האט ניט געדויערט קיין צוויי מינוט און דער גאנצער דובאווער ראם איז מיט א קראך ארויסגעשפרונגען.

— רייס ארויס אין גאנצען, מען זאל ניט מיינען, אז איך האלט זיך אין עפעס, האט דאלאכאוו געזאגט.

— איך האלט א וועט, האט דאלאכאוו געזאגט אויף פראנצויזיש, אום דער ענגלענדער זאל איהם פערשטיין, איך האלט א וועט אויף פופציג אימפעריאלען; ווילט איהר אפשר אויף הונדערט? האט ער געזאגט, ווענדענדיג זיך צום ענגלענדער.

— ניין, פופציג איז גענוג, האט געענטפערט דער ענגלענדער.

— גוט. אויף פופציג אימפעריאלען, אז איך וועל אויסטרינקען א גאנצע פלעשיל ראם, אהנע אבצונעהמען דאס פלעשיל פון מויל, זיטצענדיג אט דא (ער האט געוויזען

אויף א משופע'דיגען אבהאנג פון דער וואנד אונטערן פענסטער) און ניט אנהאַל־טענדיג זיך אין קיין זאך.... אזוי?....

— גוט, האָט געזאָגט דער ענגלענדער.

אנאַטאָל האָט זיך געווענדט צום ענגלענדער און האָט איהם ווידערהאָלט אין ענגליש אַלע בעדינגונגען פון דעם וועט.

— וואַרט! האט דאָלאָכאָוו א געשריי געטהאָן, סקאפענדיג מיט'ן פלעשיל אין פענסטער. הערט מיך אויס. אויב עמיצער וועט טהאָן דאָס זעלבע, צאָהל איך יענעם הונדערט אימפעריאַלען.

דער ענגלענדער האָט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ און מען האָט ניט געקענט פער־שטיין, צו ער וועט אָננעהמען דעם נייען וועט צו ניט. א יונגער אינגעל, א לייב־החאַר, וואָס האָט היינטיגע נאַכט פערשפּיעלט זיין גאַנצע געלד, איז ארויפ־געקראָכען אויפ'ן פענסטער און האָט ארונטערגעקוקט אונטען.

— או־או־או! האָט זיך ביי איהם ארויסגעריסען פון האַלז.

— שטיל! האָט דאָלאָכאָוו א געשריי געטהאָן און האָט אָבגעשטויסען דעם יונגען אָפיציער פון פענסטער.

דאָלאָכאָוו האָט אוועקגעשטעלט דאָס פלעשיל אויפ'ן פענסטער, אום איהם זאָל נאָכדעם זיין גרינג צו בעקומען עס און האָט פאָרזיכטיג גענומען זעצען זיך אויפ'ן אבהאנג פון דער וואנד, איינשפּאַרענדיג זיך מיטביידע הענד אָן דיא זייטען פון פענסטער. ער האָט זיך א רוק געטאָן רעכטס, דערנאָך לינקס, א דריי גע־טאָן אהער און דערנאָך אהין און האָט אָבגענומען די הענד פון פענסטער און גענו־מען דאָס פלעשיל. אנאַטאָל האָט געבראַכט צוויי ליכט און האָט אוועקגעשטעלט אויפ'ן פענסטער, כאָטשע אין דרויסען איז שוין געווען ליכטיג. דאָלאָכאָוו'ס רוקען אין א ווייסע העמד און זיין געקרייזעלטער קאָפּ זיינען געווען בעלויכטען פון ביידע זייטען. אַלע האָבען זיך פערזאַמעלט ארום פענסטער. פאָראויס איז געשטאַנען דער ענגלענדער. פיער האָט געשמייכעלט און גאָר ניט גערעדט. איינער פון דיא אנווע־זענדע מיט א צושראָקענע און בייזע געזיכט האָט זיך א רוק געטהאָן און האָט גע־וואָלט א כאַפּ טהאָן דאלאכאוו'ן פאר דער העמד.

— מיינע העררן, דאָס איז זעהר נאַרעש; ער וועט זיך נאָך דערהרג'ענען צום טוידט.

אנאַטאָל האָט איהם אָבגעהאַלטען.

— ריהר איהם ניט אָן, דו וועסט איהם נאָך דערשרעקען און ער וועט זיך דער־

חרנ׳ענען. אי וואס ווערט זיין דאמאלס? אה?

דאלאכאוו האט זיך אומגעווענדעט ווייטער אנשפארענדיג זיך מיט דיא הענד.

— ווען יעמאנד וועט אהער רוקען זיין נאז, האט ער געזאגט, דורכזייענדיג דיא ווערטער דורך זיינע דינע און צוזאמענגעפרעסטע ליפען, וועל איך איהם ארונבלאזען אהער. נו !....

ער האט זיך אבגעווענדט צוריק, האט אבגעלאזט די הענד, גענומען דאס פלעשיל און צוגעטראגען עס צום מויל, פערווארפענדיג דעם קאפ אהינטער און אויפהויבענדיג דיא פרייע האנד אין דער לופטען, אום איינצוהאלטען דאס גלייכגעוויכט. איינער פון דיא לאקייען, וואס האט אנגעהויבען אויפצוקלייבען די צובראכענע גלאז, איז געבליבען שטעהן אין א׳ן איינגעבויגענעם צושטאנד, ניט אראבנעהמענדיג דיא אויגען פון פענסטער און פון דאלאכאוו׳ס רוקען. אנאטאל איז געשטאנען גלייך מיט אפענע אויגען. דער ענגלענדער האט אויסגעשטעלט די ליפען און האט געקוקט פון א זייט. דער וואס האט ניט געוואלט לאזען דאלאכאוון זעצען זיך אויף׳ן פענסטער, איז אוועקגעלאפען אין א ווינקעל און האט זיך געלייגט אויף דער זאפע מיט׳ן געזיכט צו דער וואנד. פיער האט פערשטעלט דאס געזיכט און זיין שמייכעל איז פערגליווערט געווארן און האט איצט אויסגעדריקט שרעק און מורא. קיינער האט ניט ארויסגעבראכט א ווארט פון מויל. פיער האט אראבגענומען דיא הענד פון דיא אויגען: דאלאכאוו איז נאך אלץ געזעסען אין דעם זעלבען צושטאנד, נאר זיין קאפ איז געווען אנגעבויגען אהינטער אזוי, אז זיינע געקרייזעלטע האר פון דער פאטילניצע האבען בעריהרט דעם קראגען פון דער העמד, און דיא האנד מיט׳ן פלעשעל האט זיך אלץ געהויבען העכער און העכער, ציטערנדיג און מאכענדיג אנשטרענגונגען. וויא עס האט געשיינט, האט זיך דאס פלעשעל אלץ מעהר אויסגעליידיגט.

— פאר וואס געדויערט עס אזוי לאנג? האט פיער געטראכט. איהם האט אויסגעוויזען, אז עס איז שוין אריבער מעהר וויא א האלבע שטונדע.

פלוצים האט דאלאכאוו געמאכט א בעוועגונג אהינטער מיט׳ן רוקען און זיין האנד האט נערוועז אנגעהויבען צו ציטערן; דאס ציטערן איז געווען גענוג אראבצורוקען דעם גאנצען קערפער פון דעם משופע׳דיגען אבהאנג פון פענסטער. ער איז געווען אין גאנצען אראבגערוקט און נאך שטארקער האבען געציטערט זיין האנד און קאפ, מאכענדיג גרויסע אנשטרענגונגען. איין האנד האט זיך אויפגעהויבען, אום אנצוכאפען זיך אן דעם פענסטער ברעט, נאר זיא האט זיך צוריק אראבגעלאזט.

פיער האט צוריק פערמאכט דיא אויגען און האט צו זיך געזאגט, אז ער וועט זיי שוין מעהר ניט עפענען. פלוצלונג האט ער דערפיהלט, אז ארום איהם איז געוואָרען א גערודער. ער האט געעפענט דיא אויגען: דאָלאָכאָוו איז געשטאנען אויפ'ן פענסטער ברעט און זיין געזיכט איז געוועזען בלייך און פריילוך.

— לעדיג!

ער האט א וואָרף געטאָן דאָס פלעשיל צום ענגלענדער, וועלכער האט עס פלינק א כאפ געטהאָן. דאלאכאָוו איז ארונטער געשפרונגען פון פענסטער און פון איהם האט זיך שטארק געהערט דער גערוך פון ראָם.

— אויסגעצייכענט!

— א העלד!

— דאָס הייסט א וועט!

— דער שווארץ יאָהר זאָל אייך נעהמען.

האָבען זיך געהערט געשרייען פון אלע זייטען.

דער ענגלענדער האט בעקומען זיין פאָרטמָנע און האט געצאָהלט דאָס געלד. דאלאָכאָוו האט אָנגערוקט דיא ברעמען און האט געשוויגען. פיער איז ארויפגע־שפרונגען אויפ'ן פענסטער.

— מיינע העררען! ווער וויל האלטען א וועט מיט מיר? איך טהו אויך דאָס זעלבע האט ער א געשריי געטהאָן. איך דארף קיין וועט אויך ניט. הייס דער־לאנגען א פלעשעל.

— זאָל ער, זאָל ער! האט דאלאכאָוו געזאָגט, שמייכלענדיג.

— וואָס ביזטו משוגע צו וואָס? ווער וועט דיר דערלאזען טהאָן אזא זאך? ביי דיר ווערט דער קאָפּ פערדרייט, ווען דו געהסט ארויף אויף טרעפּ, האָבען זיך דערהערט קולות פון אלע זייטען.

— איך וועל אויסטרינקען: דערלאנגט א פלעשיל! האט פיער געשריען, דער־לאנגט א פלעשיל!

מען האט איהם אָנגעכאפּט פאר דיא הענד, נאָר ער איז געווען אזוי שטארק, אז ער האט אלעמען אָבגעשטויסען פון זיך.

— אזוי וועט מען מיט איהם גאָר ניט אויספיהרען, האט אנאטאָל געזאָגט. וואַרט, איך וועל איהם אָבנארען.

און ער האט זיך געווענדעט צו פיערן:

— הער, איך האלט מיט דיר א וועט, נאָר מאָרגען, היינט אָבער פאָהרען מיר

אלע צו ג....

— מיר פאהרען! האט פיער אויסגעשריען, מיר פאהרען!...... און דעם בער נעהמען מיר אויך מיט....

און ער איז אראבגעשפרונגען פון פענסטער און האט געכאפט דעם בער, האט איהם ארומגענומען און אויפגעהויבען און גענומען זיך דרייען מיט איהם איבער'ן צימער.

VII.

פירסט וואסילי האט געהאלטען זיין ווארט, וואס ער האט געגעבען דער פירס־טין דרובעצקאיא ביי אננא פאוולאוונא אויף'ן אבענד. ער האט געמעלדעט וועגען איהר זוהן דעם קייזער און מען האט איהם גלייך אריבערגעפיהרט אין גווארדיע אין סעמיאנאווסקי פאלק. נאר צו מאכען איהר זוהן פאר אדיוטאנט ביי קוטוזאוו'ן איז דער פירסטין נים געלונגען.

פון פעטערסבורג איז פירסטין דרובעצקאיא אוועקגעפאהרען אין מאסקווע און זי איז פערפאהרען צו איהרע רייכע פערוואנדטע, דיא בעוואוסטע אין גאנץ מאסקווע ראסטאווס, וואו זיא פלעגט זיך אויפהאלטען, וועהרענד זיא האט זיך געפונען אין מאסקווע און וואו איהר בארים האט זיך ערצויגען און איז אויסגעוואקסען. די גוואר־דיע איז שוין ארויסגעגאנגען פון פעטערסבורג דעם 10טען אויגוסט און באריס איז נאר פערבליבען אין מאסקווע צו בעקליידען זיך און ער האט געדארפט אניאגען זיין פאלק אין ראדזיווילאוו.

ביי דיא ראסטאוו'ס איז געווען דער געבורטס טאג פון דער מוטער און דער יונ־גערער טאכטער און פון אין דער פריה זיינען אהן אויפהער צוגעפאהרען צום הויז קארעטען. די גרעפין און איהר שיינע עלטערע טאכטער זיינען געזעסען אין גאסט־צימער און האבען עמפפאנגען דיא געסט.

דיא פירסטין דרובעצקאיא וויא א שטובינער מענש, איז אויך דא געזעסען און האט געהאלפען צונעהמען דיא געסט. די יונגע קינדער האבען זיך געפונען אין דיא הינטערסטע צימערן. דער גראף ראסטאוו האט בעגעגענט און בעגלייט דיא געסט און איינגעלאדען יעדען צום מיטאג.

— מאריא לוואוונא קאראגינא מיט דער טאכטער! האט געמעלדעט דער לאקיי, אריינקומענדיג אין דער טיר פון דעם גאסטצימער.

דיא גרעפין האט גענומען א שמעק טאבאק פון א גאלדענע טאבאקערקע, גע־טראכט א רגע און געזאגט:

— איך בין שוין טוידט־מיעד פון דיא וויזיטען, נאָר איהר נעהם איך צו די לעצטע. הייס אריינקומען! האָט זיא געזאָגט מיט אזא טרויעריגען קול, וויא זיא וואָלט געזאָגט: „נו, נו, דערהרג׳עט מיך שוין אין גאנצען!“

אין גאַסט צימער איז אריינגעקומען א הויכע און פולע דאמע מיט א שטאָלצען אויסדרוק און מיט איהר צוזאמען איז אריין איהר טאכטער מיט א קיילעכדיג געזיכט און מיט א שמייכעל אויף דיא ליפען, רוישענדיג מיט דיא קליידער.

עס האט זיך פערצויגען איינער פון יענע געשפּרעכען, וועלכען מען קען שטענדיג איבערהאקען אין מיטען און אויפהייבען זיך און אוועקגעהען. מען האָט גערעדט וועגען דיא הויפּט נייעס פון דער שטאָדט, וועגען דער קראנקהיט פון דעם בעוואוסטען מאגנאט און פּארשוין פון יעקאטערינעס צייטען, פון דעם אלטען גראף בעזובי און וועגען זיין אונגעזעצליכען זוהן פּיער, וועלכער האָט זיך אזוי ניט אנשטענדיג געהאלטען ביי אננא פּאוולאָוונא שערער אויפ׳ן אבענד.

— איך האָב מיטלייד מיט דעם אלטען גראף, האָט געזאָגט קאראנינא. ער איז אזוי אויך זעהר קראנק און איצט דיא קלעמענים צוליעב זיין זוהן, דאָס וועט איהם דערהרג׳ענען!

— וואָס איז? האָט דיא גרעפין געפרעגט, גראדע וויא זיא וואָלט ניט געוואוסט, וועגען וואָס דאָ רעדט זיך, הגם זיא האָט שוין היינט א מאָל פופצעהן געהערט, וואָס איז דיא אורזאכע פון דעם גראף בעזובי׳ס קלעמענים.

— נאט אייך היינטיגע ערציהונג! און נאָך אין אויסלאנד, האָט קאראנינא געזאָגט. דער יונגער מאן האָט אין פּעטערסבורג אָבגעטהאָן אזעלכע שפּיצלאָך, אז דיא פּאָליציי האָט איהם פון דאָרט ארויסגעשיקט.

— וואָס רעדט איהר! האט דיא גרעפין געזאָגט.

— ער האָט אויסגעקליעבען שלעכטע בעקאנטע, האָט זיך אריינגעמישט פירסטין דרובעצקאיא. ער און פירסט וואסילי׳ס א זוהן און איינער דאָלאָכאָוו— עס איז געווען מיט זיי א לעבעדיגע וועלט. זיי האָבען ביידע בעצאָהלט דערפאָר. דאָלאָכאָוו איז אראָבגעוואָרפען געוואָרן פון אָפיציר און איז איצט א פּראָסטער סאָלדאט און בעזובים זון האָט מען ארויסגעשיקט נאָך מאָסקווע. אנאטאָל קוראגין איז לייכט אָבגעקומען, דער פאָטער האָט די זאַך פערשטיקט, און דאָך האָט מען איהם אויך ארויסגעשיקט פון פּעטערסבורג.

— וואָס אזוינס האבען זיי געטאָן? האָט געפרעגט דיא גרעפין.

— דאָס זיינען אמת׳ע רוצחים, איבערהויפּט דאָלאָכאָוו, האָט געזאָגט קאראני־

נא. זיין מוטער איז א גאנץ פיינע פרוי, נאָר זעהט וואָס פאר א זוהן דאס איז! שטעלט זיך פאָר, זיי דריי האָבען ערגעץ געקראָגען א בער, האבען איהם גענומען מיט זיך אין קארעטע און זיינען אוועקגעפאָהרען צו אקטריסעס און האָבען גע־מאכט א סקאנדאל. דיא פאָליציי איז אָנגעלאָפען און האָט זיך אריינגעמישט. זיי האָבען געכאפט דעם קווארטאלנעם און האבען איהם צוגעבונדען רוקען צו רוקען צום בער און האָבען זיי אריינגעלאָזען אין דעם טייך מאָיקע. דער בער שווימט און דער קווארטאלנער אויף איהם.

— ער האָט געדארפט פיין אויסזעהן! האָט דער גראף אויסגעשריען, קייכענ־דיג זיך פון געלעכטער.

— וואָס פאר א שרעק! וואָס איז דאָ צום לאכען, גראף?

נאָר דיא דאמען אליין האָבען אויך ניט ווילענדיג געלאכט.

— מען האָט קוים אָבגעראטעוועט דעם אונגליקליכען, האָט פּאַרטגעזעצט קאראַ־נינא. און אזוי קלוג האָט זיך דאָס אויפגעפיהרט פירסט קיריל בעזוכים זוהן! און געזאָגט האָט מען, אז ער איז אזוי גוט ערצויגען און קלוג. אָט צו וואָס דיא אויס־לענדישע ערציהונג האָט געבראכט! איך האָף, אז דאָ וועט איהם קיינער ניט וועלען עמפּפאנגען, ניט קוקענדיג אויף זיין רייכקייט. מען האָט איהם געוואָלט פאָרשטע־לען פאר מיר, נאָר איך האָב זיך אָבגעזאָגט: איך האָב טעכטער.

— פאר וואָס זאָגט איהר, אז דער יונגער מאן איז רייך? האָט דיא גרעפין גע־פרעגט, אָבקעהרענדיג זיך פון דיא מיידלאך, וועלכע האָבען גלייך געמאכט א מינע, אז זיי הערען ניט. ער האָט דאָך נאָר אונגעזעצליכע קינדער. דוכט זיך.... און פיער איז אויך אן אונגעזעצליכער.

קאראנינא האָט א מאך געטהאָן מיט דער האנד.

— איך רעכען, אז ער האָט א צוואנציג קינדער אונגעזעצליכע.

דיא פירסטין דרובעצקאיא האָט זיך אריינגעמישט:

— דיא זאך איז אזוי, האָט זיא אויך געזאָגט שטיל. גראף קיריל בעזוכי׳ס רע־פוטאציע איז בעוואוסט.... ער ווייס אליין ניט פיעל קינדער ער האָט, נאָר דער פיער איז זיין ליעבלינג.

— וויא שיין דער אלטער איז געווען, נאָך פאָריגען יאָהר, האָט געזאָגט דיא גרעפין. א שעהנערען מאנספערזאָן האָב איך ניט געזעהען.

— איצט האָט ער זיך זעהר געענדערט, האָט דרובעצקאיא געזאָגט. פון דער ווייבס צד איז דער גלייכער יורש פון אלע גיטער פירסט וואסילי, נאָר פיער איז

געוועזען דעם אלטען׳ס ליעבלינג און האָט זיך בעשעפטיגט מיט זיין ערציעהונג און האָט געשריעבען צום קייזער.... און אויף אזא אופן וויים קיינער ניט, ווער וועט איהם ירש׳ענען, אויב ער וועט שטאַרבען, צו וואסילי צו פּיער (ער איז אזוי קראנק, אז מען ערוואַרט יעדע מינוט זיין טוידט). פיערציג טויזענד פּאנסטשיזניקעס און מיליאָנען געלד. איך וויים דאָס זעהר גוט, ווייל פירסט וואסילי אליין האָט דאָס מיר געזאָגט. אויסער דעם איז קיריל בעזוכי מיינער א עלטער־עלטער פעטער פון דער מוטערס צד. ער איז דער גאָטפאָטער ביי מיין באָריס׳ן.

— פירסט וואסילי איז נעכטען אָנגעקומען אין מאָסקווע. ער פאָהרט אויף א רעוויזיע, האָט מען מיר געזאָגט, האָט געזאָגט קאראגינא.

— דאָס איז, צווישען אונז זאָל עס בלייבען, נאָר אַ אויסרייד. ער איז געקומען זעהן, וואָס הערט זיך מיט׳ן קראנקען.

— דאָך איז דאָס געוועזען א פיינער שפּיצעל, האָט דער גראף געזאָגט, און בעמערקענדיג, אז דער עלטערער גאַסט הערט איהם ניט, האָט ער זיך געווענדעט צו דיא פרייליגס: איך שטעל זיך פאָר, וויא דער קוואַרטאַלנער האָט אויסגעזעהען.

און ער האָט גענומען פאָרשטעלען, וויא דער קוואַרטאַלנער האָט געמאַכט מיט דיא הענד און האָט זיך ווידער צולאַכט מיט א הילכיגען א באַסאָווען געלעכטער, וואָס האָט געטרייסעלט זיין גאנצען פולען קערפּער, וויא עס לאַכען געוועהנליך מענשען וואָס עסען גוט און איבערהויפּט וואָס טרינקען גוט.

VIII.

אלע זיינען אנשוויגען געוואָרען. דיא גרעפין האָט געקוקט אויף דיא געסט מיט א׳ן אנגענעהמען שמייכעל. און דאָך האָט זיא ניט געזוכט צו בעהאַלטען, אז זיא ניעט זיך שטאַרק ניט קלעמען, ווען די געסט וועלען זיך אויפהויבען און אוועקגעהן. דיא טאָכטער האָט פראגענד א קוק געטאָן אויף דער מוטער, ערסט אין דער מינוט האָט זיך דערהערט א געלאָף צו דער טהיר און א דרייצעהניאָהריגע מיידעל איז אריינגעלאָפען, פערבעהאַלטענדיג עפּעס מיט איהר קליידעל און איז געבליעבען שטעהען אין מיטען צימער. עס איז געוועזען קענטיג אז זיא איז פערלאָפען צו ווייט. אין דער מינוט האָבען זיך אין טהיר געוויעזען א סטודענט, אן אָפיציר פון גוואַרדיע, א פופצען־יעהריגע מיידעל און א איינגעל מיט רויטע בעקלעך.

דער גראף איז אויפגעשפּרונגען, האָט ווייט פערנאַנדערגעשפּרייט דיא הענד און האָט דאָס מיידעל א כאַפּ געטאָן.

— אָט איז זיא! האָט ער אויסגעשריען מיט א געלעכטער. אָט איז זיא!

— מיין ליעבע, אויף אלץ איז פאראן א צייט, האָט געזאָגט דיא גרעפין, מאַכענדיג א שטרענגע מינע. עלי, דוא צולאָזט איהר נאָר, האָט זיא געזאָגט צום מאַן.

— איך גראַטוליר אייך מיט אייער געבורטס-טאָג! האָט געזאָגט קאַראגינא צום מיידעל. וואָס פאר א שיין קינד! האָט זיא זיך געווענדט צו דער גרעפין.

נאַטאַשא איז געוועזן ניט קיין שיינע, נאָר א לעבעדיגע מיידעל מיט שווארצע אויגען, מיט א גרויסען מויל און איז געווען אין יענעם וואוקס, ווען דאָס מיידעלע איז ניט קיין קינד און דאָס קינד איז ניט קיין מיידעל. זיא האָט זיך ארויסגעדרייט פון דעם פאָטער'ס הענד און איז צוגעלאָפען צו דער מוטער, פערבעהאלטען איהר עררויטעטע געזיכט אין דיא שפיצען פון דער מוטער'ס קלייד און האָט זיך צולאכט.

— איהר זעהט?.... מימי...... דיא פופע.... און נאַטאַשא האָט מעהר ניט געקענט ארויסריידען. זיא האָט זיך צולאכט אזוי הויך, א פאל טהוענדיג אויף דער מוטער, אז אלע האָבען געגען זייער ווילען אָנגעהויבען צו לאכען.

— געה, געה אוועק מיט דיין פערזעהעניש! האָט די מוטער געזאָגט, מאַכענדיג א בייזע מינע און אָבשטופענדיג נאַטאַשאַ'ן, דאָס איז מיין קלענערע טאָכטער, האָט זיא געזאָגט צום גאַסט.

קאַראגינא האָט געפונען פאר נייטג אריינצושטעלען א וואָרט, און זיא האָט זיך געווענדעט צו נאַטאַשאַ'ן:

— זאָגט מיר, מיין ליעבע, איז דיא פופע אייערע א טאָכטער?

נאַטאַשאַ'ן איז ניט געפעלען געוואָרען, וואָס מען רעדט מיט איהר וויא מיט א קינד, און האָט גאָר ניט געענטפערט.

דיא יונגע לייט, באָריס אַ'ן אָפיציער, דיא פירסטין דרובעצקאיאַ'ס זוהן, ניקאָלאַי, א סטודענט, דעם גראַף'ס עלטערער זוהן, סאָניא, א פופצעניעהריגע מיידעל, דעם גראַף'ס א פלימעניצע, און דער קליינער פעטרושא, דעם גראַף'ס אינגסטער זוהן, וואָס זיינען אריינגעקומען צוזאמען מיט נאַטאַשא און הנם זיי האָבען געזוכט צו האלטען זיך אנשטענדיג, האָבען זיי זיך קוים איינגעהאלטען פון לאכען. עס איז געווען קענטיג, אז איידער זיי זיינען אהער אריינגעקומען האבען זיי געהאט א פריילינבען געשפרעך. אלע יונגע לייט האָבען זיך פערלאָרען און האבען ניט געוואוסט וואָס צו זאָגען, אויסער באָריס, וועלכער האָט גלייך געזאָגט א וויץ וועגען נאַטאַשאַ'ס פופע. נאַטאַשא האָט א קוק געטהאָן אויף איהר אינגערן ברודער, וועלכער האָט זיך געטרייסעלט פון אן איינגעהאלטענעם געלכטער, און איז ארויסגעלאָפען פון גאַסט-צימער אזוי געשווינד, וויא דיא פיס האָבען איהר געטראָגען.

IX.

באָריס איז ארויסגעגאנגען הייסען צוגרייטען א קארעטע פאר דער מוטער, און אין גאסט־צימער זיינען פון דיא יונגע קינדער נאָר פערבליבען ניקאָלאי, דיא פלימע־ניצע־סאָניא און זשולי קאראגיא, מיט רעכענענדיג דעם גראפ'ס עלטערע טאָכטער.

— יאָ, האָט דער אַלטער גראף געזאָגט זיך ווענדענדיג צום גאסט און ווייזענדיג אויף ניקאָלאיען. זיין פריינד באָריס איז אריינגעטראָטען אין מיליטער־דיענסט און ער פון פריינדשאפט וועגען וויל פון איהם ניט אָבשטעהן און ער ווארפט אוועק דעם אוניווערזיטעט און מיך. אָט דאָס הייסט פריינדשאפט.

— נאָר ניט פון פריינדשאפט וועגען, האָט ניקאָלאי געענטפערט און איז אויסגעפלאמט געוואָרען. איך פיהל אז דיא מיליטער־דיענסט איז מיין בערוף.

ער האָט א קוק געטאָן אויף זיין קוזינע און אויף זשולי: זיי האָבען ביידע אויף איהם געקוקט מיט א שמייכעל, וואָס האָט געוויזען, אז זיי געפעלט זיין ענטפער.

— איך האָב אייך שוין געזאָגט, פאָטער, אז אויב איהר ווילט, וועל איך פערבלייבען דאָ. נאָר איך וויים, אז איך טויג צו קיין זאך ניט אויסער צו מיליטער־דיענסט. איך בין ניט קיין דיפלאָמאט און קען ניט זיין קיין בעאמטער.

— גוט, גוט! האָט דער אלטער גראף געזאָגט. באנאפארטע האָט אַלעמען פערדרייט דעם קאָפּ. יעדער דענקט, ווי אזוי איז ער פון אן איינפאכען אָפיציר געוואָרן א קייזער. פאר וואָס ניט, זאָל גאָט געבען!

דיא גרויסע האָבען אָנגעהויבען צו ריידען וועגען באָנאפארטע. זשולי האָט זיך געווענדט צו ניקאָליען:

— מיר טהוט לייד, וואָס איהר זייט ניט געווען דאָנערסטאג בי דיא ארבאראָווס. מיר איז געווען אומעדיג אָהן אייך.

דיא חניפה האָט ביי איהם ארויסגערופען א קאָקעטישען שמייכעל פון יונגענד געזעצט זיך נעהנענטער צו איהר און פערצויגען מיט איהר א געשפרעך. ניט בעמערקענדיג אז דיזער שמייכעל האָט געשניטען מיט א מעסער פון אייפערזוכט דאָס הארץ פון סאָניא, ביי וועלכע האָבען זיך געביטען דיא פארבען אין געזיכט און וועלכע האָט געצוואונגען זיך צו שמייכלען. אין מיטען געשפרעך האָט ער אויף איהר א קוק געטאָהן. סאָניא האָט אויף איהם א וואָרף געטהאָן א בייזען בליק און האָט קוים איינגעהאלטען דיא טרערען אין דיא אויגען, נאָר מיט א געמאכטען שמייכעל אויף די ליפען האָט זי זיך אויפגעהויבען און איז ארויס פון צימער. ניקאָלאי'ס גאנצע פרעהליכקייט איז פערשוואונדען געוואָרן. ער האָט קוים אויסגעווארט א פאר

מינוט און איז ארויס פון צימער.

— וואס פאר א אפענע סודות ביי יונגע מענשען זיינען ! האט געזאגט ווער בעצקאיא, ווייזענדיג אויף ניקאלאיען, ווען ער איז ארויסגעגאנגען.

X.

ווען נאטאשא איז ארויסגעלאפען פון גאסט-צימער איז זיא אוועקגעלאפען ביז'ן בלומען-צימער. דא איז זיא געבליעבען שטעהען און האט געווארט ביז באריס וועט ארויסגעהן. און אזוי וויא ער איז גלייך ניט ארויסגעגאנגען איז זיא געווארען אונגעדולדיג, האט א טופע געטאן מיט'ן פיסעל און האט זיך שוין געוואלט צואויינען. דאן האבען זיך דערהערט ניט קיין שטילע, ניט קיין האסטיגע נאר אנשטענדיגע טריט פון דעם יונגען מאן. נאטאשא האט זיך געשווינד א ווארף געטאן צווישען דיא בלומען און האט זיך בעהאלטען.

באריס איז געבליבען שטעהן אין מיטען צימער, האט זיך ארומגעקוקט, האט אראבגענומען א שטויב פון דעם ארבעל פון דעם ראק און איז צוגעגאנגען צום שפיגעל א קוק טאן אויף זיין שיינע געזיכט. נאטאשא האט ארויסגעקוקט פון איהר בעהעלטעניס און געווארט וואס ער וועט טהאן ווייטער, ער איז א מינוט געשטאנען פארן שפיגעל האט א שמייכעל געטאן און האט זיך געלאזט געהן צו דער טהיר. נאטאשא האט איהם געוואלט א רוף טאן, נאר זיא האט זיך בעדענקט: זאל ער זוכען. וויא באריס איז ארויסגעגאנגען איז אהער אריינגעקומען פון א צווייטע טיר סאניא, מיט א רויטע געזיכט און האט מיט טרערען אין דיא אויגען עפעס געמורמעלט זעהר בייז. נאטאשא האט גלייך געוואלט ארויסלויפען צו איהר, נאר זיא האט זיך אבגעהאלטען. סאניא האט געמורמעלט און געקוקט אויף דער טיר פון גאסט-צימער. פון דיעזער טהיר איז אריינגעקומען ניקאלאי.

— סאניא ! וואס איז דיר ? פאר וואס ? האט ניקאלאי געזאגט, צולויפענדיג צו איהר.

— גאר ניט, גאר ניט, לאזט מיך אב ! האט סאניא געזאגט און האט זיך צערווינט.

— זאג מיר ניט, איך וויים וואס.

— נו, אז איהר ווייסט איז גאנץ גוט און געהט צו איהר.

—ס—א—ניא! איין ווארט! פאר וואס זאלסטו מיך פלאגען און זיך פלאגען צוליעב א פאנטאזיע ? האט ניקאלאי געזאגט, נעהמענדיג איהר פאר דער האנד.

סאָניא האָט דיא האנד ניט ארויסגעריסען און האָט אויפגעהערט צו וויינען.

נאטאשא איז געזעסען אין איהר בעהעלטעניס אהן אן אָטהעם און האָט מיט בליצענדע אויגען געקוקט אויף דיא צוויי יונגע מענשען און האָט זיך געפרעגט: „וואָס וועט זיין איצט?"

— סאָניא! דיא גאנצע וועלט איז פאר מיר גאָר נישט! דוא איינע ביזט פאר מיר אלץ! האָט ניקאָלאַי גערעדט. איך וועל דיר דאָס דערווייזען.

— איך האָב ניט ליעב צו הערען, ווען דו רעדסט אזוי.

— נו, שוין מעהר ניט, מעהר ניט! פערצייהע, סאָניא! ער האָט איהר א ציה געטהאָן צו זיך און האָט איהר א קוש געטהאָן.

— אח, ווי גוט דאָס איז! האָט נאטאשא געזאָגט צו זיך, און ווען סאָניא מיט ניקאָלאַיען זיינען ארויס פון צימער, איז זיא ארויס גלייך נאָך זיי און האָט אריינגערופען באָריסען.

— באָריס, קומט אהער, האָט נאטאשא געזאָגט מיט א לוסטיגע מינע. איך דארף אייך זאָגען א זאך. אהער, אהער, און זיא האָט איהם צוגעפיהרט צום פלאץ, וואו זיא איז געזעסען בעהאלטען.

— וואָס איז דאָס פאר א זאך? האָט באָריס געפרעגט.

זיא האָט זיך א רגע פערלאָרען, האָט זיך ארומגעקוקט ארום צימער אין דערזעהענדיג איהר פופע, וואָס זיא האָט דאָ פריהער אוועקגעוואָרפען, האָט זיא איהר גענומען אין דיא הענד.

— גיט איהר א קוש, האָט זיא געזאָגט.

באָריס האָט אויפמערקזאם געקוקט אויף איהר בעלעבטע געזיכט און האָט גאָר ניט געענטפערט.

איהר ווילט ניט? קומט אהער, האָט זיא געזאָגט און האָט איהם נאָך טיעפער אריינגעפיהרט צווישען דיא בלומען און האָט א וואָרף געטהאָן דיא פופע. — נעהענטער! נעהענטער! האָט זיא געמורמעלט. זיא האָט איהם מיט דיא הענד אָנגעכאַפּט פאר די לאצען און אויף איהר געזיכט וואָס האָט זיך בעדעקט מיט א רויטקייט, האָט זיך אָבגעטונקט א פייערליכקייט און שרעק.

— און מיך ווילט איהר א קוש טהאָן? האָט זיא געשעפטשעט זעהר שטיל. קוקענדיג אויף איהם פון אונטערן שטערן, שמייכלענדיג און כמעט וויינענדיג פון עררעגונג.

באָריס איז רויט געוואָרען.

— וויא קאמיש דאס איז! האט ער געזאגט, אנבויגענדיג זיך צו איהר, נאך מעהר רויט ווערענדיג, נאר אליין האט ער זיך ניט פארגענומען עפעס צו טהאן.

זיא איז ארויפגעשפרונגען אויף א בלומען־פעסעל און האט איהם מיט איהרע דינע בלויזע הענד ארומגענומען ביין האלז, האט מיט א בעוועגונג פון קאפ פערוואר־פען דיא האר אהינטער און האט איהם א קוש געטהאן אין דיא ליפען.

זיא האט זיך דורכגעגליטשט דורך דיא טעפ בלומען און איז ענדליך געבליעבען שטיין מיט א'ן אראבגעלאזטען קאפ.

— נאטאשא, האט ער געזאגט, איהר ווייסט, אז איך האב אייך ליעב, נאר....

— איהר זייט אין מיר פערליעבט? האט זיא געפרעגט.

— יא, פערליעבט, נאר איך בעט אייך, מיר זאלען מעהר ניט טאן וואס איצט... נאך פיער יאהר.... דאן וועל איך בעטען אום אייער האנד.

נאטאשא האט זיך פערטראכט.

— דרייצעהן, פיערצעהן, פופצעהן, זעכצעהן .. האט זיא געזאגט, ציילענ־דיג איבער איהרע דינינקע פינגערלעך. גוט! איז אזוי אבגעמאכט?

און א שמייכעל פון פרייד און בערוהיגונג האט בעלויכטען איהרע בעלעבטע גע־זיכט.

— אבגעמאכט! האט באריס געזאגט.

— אויף אייביג? האט נאטשא געפרעגט. ביז'ן טויט?

און זי האט איהם גענומען אונטער דער האנד און איז מיט א גליקליכע געזיכט ארויסגעגאנגען צוזאמען מיט איהם.

XI.

דיא גרעפין ראסטאווא איז אזוי מיעד געווארען פון דיא וויזיטען, אז זיא האט אנגעזאגט מעהר קיינעם ניט צו עמפפאנגען און נאר פערבעטען צום מאהלצייט. זי האט געוואלט אונטער פיער אויגען דורכריידען זיך מיט איהר יוגענד פריינדין פירסטין דרובעצקאיא.

— מיט דיר וועל איך ריידען נאר אפען, האט געזאגט פירסטין דרובעצקאיא. אונזערע אלטע פריינד האבען זיך שוין ווייניג אבגעשטעלט, און דאריבער איז ביי מיר אזוי טייער דיין פריינדשאפט.

זיא האט א קוק געטהאן אויף דער גרעפינ'ס עלטערע טאכטער, ווערא, און האט זיך אבגעשטעלט.

— ווערא, האט זיך דיא גרעפין געווענדעט צו דער עלטערער טאכטער,

װעלבע, װיא עס האָט געשײנט, איז ניט געװען דיא ליעבלינג אין הויז, — פיהלסטו דען ניט, אז דוא ביזט דאָ איבריג?

דיא שײנע װערא האָט אַ פּעראַכטליכען שמײכעל געטהאָן און װיא עס האָט אויסגעװיזען האָט זיא ניט געפיהלט דיא מינדעסטע בעלײדיגונג.

— װען איהר װאָלט דאָס מיר פריהער געזאָגט, װאָלט איך שוין לאַנג ארויסגע־גאַנגען, האָט װערא געענטפערט און איז ארויס פון צימער.

— אַח, מײן פריינד, האָט דיא גרעפין געזאָגט. אין מײן לעבען האָבען אויך ניט געװאַקסען דורכאויס ראָזען. װאָס מײנסטו, איך זעה ניט, אז אונזער פערמעגען װעט לאַנג ניט געדויערן בײ אַזאַ אַרט לעבען? דער קלוב און זײן גוטסקײט, און אפילו אין דאָרף רוהט מען ניט אָב; דאָרטען זײנען טהעאַטערע, גײענג און נאָט װײס װאָס. נאָר װאָס איז פאַראַן װעגען מיר צו רײדען. איך בעװאונדער דיך, װיא דוא און דײנע יאָהרען שפּרינגסט ארום אַלײן אין אַ װעגעל אין מאָסקװע, אין פּעטער־בורג, צו אַלע מיניסטאָרען. װיא האָסטו עס אויסגעפיהרט אַרײנצוברײנגען באָריס׳ן אין גװאַרדיע? איך טויג דערצו גאָר ניט.

— אַח, מײן נשמה! מען לערנט זיך אוים אַלץ, װען מען בלײבט אַ׳ן אלמנה, אָהן שטיצע און מיט אַ זוהן, פאַר װעלכען דו װאָלסט דײן נשמה אװעקגעגעבען. מײן פּראָצעס האָט מיך אויסגעלערנט אַלץ. מײנע אומשטענדען זײנען אָבער איצט אַזוי שלעכט, אַז איך געפין זיך אין זעהר אַ טרויעריגע לאַגע. מײן אונגליקליכער פּראָצעס האָט אויפגעגעסען, װאָס איך האָב פערמאָגט און ער ריהרט זיך ניט פון אָרט. איך האָב ניט קײן גראָשען בײם לײב און זעעלע און איך װײס ניט װיא אַזוי איך װעל בעקלײדען באָריס׳ן. איך דאַרף האָבען 5 הונדערט רובעל און איך האָב אויף דעם פינף און צװאַנציג. מײן גאַנצע האָפנונג ליעגט איצט אויף קיריל בעזוכי׳ן. אויב ער װעט פאַר זײן סנדק גאָר ניט װעלען טאָן, איז מײן גאַנצע מיה ארויסגע־װאָרפען. איך װעל ניט האָבען פאַר װאָס צו קויפען פאַר איהם קלײדער.

— װאָהרשײנליך װעט ער פאַר איהם עפּעס איבערלאָזען.

— װער װײס! דיא רײכע און דיא מאַגנאַטען זײנען אַזעלכע עגאָאיסטען. נור איך פאָהר גלײך צו איהם, און זאָל מען פון מיר דענקען, װאָס מען װיל. איצט איז צװײ אַ זײגער און אַרום פיער װעל איך זײן צוריק.

— איהר פאָהרט צו קיריל בעזוכי׳ן, האָט דער גראַף צו איהר געזאָגט אין פּאָר־צימער, װאו דיא גרעפין איז איהר ארויס בעגלײטען. אויב איהם איז בעסער, רופט פּיער׳ן ער זאָל קומען צו אונז צום מיטאָג. ער איז בײ מיר געװען און האָט געטאַנצט

מיט דיא קינדער. רופט איהם אונבעדינגט.

XII.

— מיין זוהן, האט פירסטין דרובעצקאיא געזאגט צו איהר זוהן, צופאהרענדיג אין גראף ראסטאווים קארעטע צו גראף בעזוכי'ס הויז, — זיי צארט און אויפמערקזאם, וויא דוא קענסט זיין. געדענק, מיין זוהן, אז דיא גאנצע צוקונפט העננט אפ פון גראף קירל בעזוכי.

— ווען איך זאל וויסען, אז דערפון קען עפעס ארויסקומען, אויסער ערנידערונג, האט באריס געענטפערט קאלט. נאר איך זאג אייך צו, אז איך וועל דאס טהאן אייך צוליעב.

דער מהיר שטעהער האט אבגעמאסטען דיא פירסטין מיט א בליק און בעקוקט איהר אבגעטראגענעם מאנטעל און געפרעגט איהר, וועמען זיא דארף, און אויסגעפינענדיג, אז זי וויל זעהן דעם אלטען גראף, האט ער געענטפערט, אז מען לאזט קיינעם ניט צו צום קראנקען.

— מיר קענען אוועקפאהרען, האט באריס געזאגט אין פראנצויזיש.

— מיין פריינד, האט זיא צו איהם געזאגט מיט א קול פון געבעט און האט זיך צוגעריהרט צו זיין האנד.

באריס האט אויף איהר פראנענד א קוק געטהאן.

— טייבעלע, האט זיא זיך געווענדעט צום טיהר־שטייער, איך וויים אז דער גראף איז זעהר קראנק און איך בין דאריבער געקומען...... איך בין א קרובה... איך וויל קיינעם ניט בעאונרוהיגען, טייבעלע.... איך האב נאר געוואלט זעהן פירסט וואסילי'ן.

דער טיהר־שטייער האט א ציה געטאן א גלעקעל און האט געהייסען מעלדען; אז דיא פירסטין דרובעצקאיא וויל זעהען וואסילי'ן.

זיא האט זיך דערווייל געלאזט גיין ארויף אויף דיא טרעפ און דער זוהן נאך איהר. זיי זיינען אריינגעקומען אין א זאל, פון וואנען א טיהר האט געפיהרט צו פירסט וואסילי'ס צימערן.

ווען זיי זיינען אריין אין מיטען זאאל, האט זיך א טהיר געעפענט און וואסילי א זארוים מיט'ן דאקטאר. ער האט מיט איהם גערעדט א פאר ווערטער און בעמערקענדיג דיא גוטער מיט'ן זוהן, האט ער זיך פערנייגט פאר דאקטאר און איז מיט א פראגענדע מינע צוגעגאנגען צו זיי. באריס האט בעמערקט, וויא אין זיין מוטער'ס אויגען האט זיך פלוצים אבגעטונקט א טיעפער קומער.

פירסט וואסילי האט אויף איהר געקוקט קאלט, בעליידיגענד קאלט, נאר זיא האט זיך דערפון געמאכט ניט וויסענדיג.

— וואס זאגען דיא דאקטוירים? האט זיא געפרעגט.

— ווענינ האפנונג, האט וואסילי געענטפערט.

— אה, איך וואלט וועלען נאך א מאל בעדאנקען דעם פעטער פאר אלע וואלטהאטען, וואס ער האט געטאהן מיט מיר און מיט מיין זוהן.

פירסט וואסילי האט אנגערוקט דיא ברעמען. זיא האט פערשטאנען, אז ער האט מורא צו געפינען אין איהר נאך א פרעטענדענטין אויף א שטיקעל ירושה אין גראף בעזוכי'ס צוואה און זיא האט זיך געאיילט צו בערוהיגען איהם, אז נאר איהר אמת'ע ליעבע און איבערגעגעבענהייט צום אלטען טרייבען איהר צו זעהען איהם, און האט דערוייל געפרעגט, צו דער גראף האט שוין געזאגט ווידוי. וואסילי האט וויא עס שיינט פערשטאנען, אז פון איהר וועט מען זיך ניט אזוי גרינג ניט ארויסמאכען און האט איהר געענטפערט.

— ווען פאר'ן קראנקען זאל ניט זיין שווער צו זעהן יעצט יעמאנדען. מיר וועלען אבווארטען ביז אבענד. דיא דאקטוירים זאגען, אז עס וועט זיין א קריזיס.

— נאר מען טאר מיט אזא זאך ניט ווארטען אין אזעלכע מינוטען! פערגעסט ניט, פירסט, אז דא האנדעלט זיך וועגען רעטען זיין זעלע. אך דאס איז שרעקליך.

א טהיר האט זיך געעפענט און דעם גראפ'ס א פלימעניצע איז ארויסגעקומען מיט א בעזע און קאלטע געזיכט. וואסילי האט זיך צו איהר געווענדעט מיט דער פראגע:

— וואס הערט זיך?

— דאס זעלבע. נאר דער גערויש.... האט זיא געזאגט און האט א קוק געטהאן אויף דיא פירסטין דרובעצקאיא, וויא אויף אן אונבעקאנטע.

— אך, מיין פריינד, איך האב אייך כמעט ניט דערקענט, האט דרובעצקאיא געזאגט צו איהר מיט א גליקליכען שמייכעל. איך בין נאר וואס געקומען און איך קען אייך צוהעלפען אין געהען ארום דעם פעטער, איך שטעל זיך פאר, וויא איהר האט זיך אויסגעמאטערט, האט זיא געזאגט פערגלאצענדיג דיא אויגען.

דיא פלימעניצע האט נאר ניט געענטפערט און איז גלייך ארויסגעגאנגען, דרובעצקאיא האט דערווייל אויסגעטהאן דיא האנדשוה און געמאכט זיך היימיש אין איהר ערגבערטע פאזיציאן און געזאגט צו באריסען:

— איך וועל געהן צום פעטער און דו געה דערווייל צו פיער'ן, נאָר פערגעס ניט איבערצוגעבען איהם דיא ראָסטאָוו'ס איינלאַדונג צום מיטאָג. איך דענק, אז ער וועט ניט פאָהרען? האָט זיא זיך געווענדעט צום פירסט.

— אין גאַנצען גענומען, האָט וואסילי געענטפערט מיט א פערלאָרענעם מוטה. איך וואָלט געוועהן זעהר צופריעדען, ווען איהר זאָלט מיך בעפרייען פון דעם יונגען מאַן. דער גראף האט נאָך קיין איינציגען מאָל ניט געפרעגט וועגען איהם.

דער דיענער האָט אוועקגעפיהרט באָריסען צו פיער'ן.

XIII,

פיער האָט טאַקע קיין צייט ניט געהאַט אויסצוקלייבען א קאַריער אין פעטער־בורג און מען האָט איהם ווירקליך ארויסגעשיקט נאָך מאָסקווע פאר בושעווען. דיא געשיכטע וואָס מען האָט דערציילט ביים גראף ראָסטאָוו, איז געוועזען אמת. פיער האָט אנטהייל גענומען ביים פערבינדען דעם קוואַרטאַלנעם מיט'ן בער. ער איז גע־קומען אהער מיט עטליכע טעג צוריק און איז פערפאָהרען, וויא שטענדיג צו זיין פאָ־טער אין הויז. הגם ער האָט געוואוסט, אז דיא געשיכטע איז שוין בעוואוסט אין מאָסקווע, און די דאַמען וואָס געפינען זיך ארום זיין פאָטער וועלען ניט פערפעהלען אזא געלעגענהייט אויפצורייצען דעם אלטען גראף געגען איהם, איז ער דאָך ביי זיין אָנקומען געגאַנגען זעהן דעם פאָטער. ווען ער איז אריין אין גאַסט־צימער, וואו עס פלעגען זיך געפינען דעם גראף'ס פלימעניצעס, האָט ער בעגריסט די דריי פריילינס וואָס זיינען געזעסען און האָבען אויסגענייט און איינע האָט געהאַלטען א בוך און געלייענט אין דער הויך. דיא עלטערע מיט א לאַנגע טאַליע, דיא זעלבינע, וואָס איז ארויסגעגאַנגען צו פירסטען דרובעצקאיא, האָט געלייענט; דיא איננערע צוויי,ביידע רויטינקע און שייניגקע, וואָס האָבען זיך אונטערגעשיידעט איינע פון דער צווייטער נאָר מיט דעם, וואָס ביי איינער איז געוועזען א חנ'עוודיגע מוטערמאַל איבער'ן ליפ, האָבען אויסגענייט. דיא עלטערע האָט איבערגעריסען דאָס לייענען און האָט אויף איהם א קוק געטהאָן מיט צושראָקענע אויגען, וויא זיא וואָלט דערזעהן א פער־פעסטעטען אָדער א מת. דיא איננערע אָהן דער מוטערמאַל האָט אויף איהם גע־קוקט מיט דיא זעלבינע אויגען. נאָר גאָר דיא אינגסטע זעהר א פרייליכע און לאַכע־דיגע נאַטור, האָט זיך אָנגעבויגען איבער איהר אויסנייאונג, אום צו פערבאָרגען דעם שמייכעל

וואָס מאַכט איהר, קוזינע, האָט געזאָגט פיער. איהר דערקענט מיך ניט?

— איך קען אייך שוין זעהר גוט, זעהר גוט

— וואס מאכט דער גראף ? קען איך איהם זעהן ?

— דער גראף ליידעט פהיזיש און מאראליש און וויא עס שיינט זארגט איהר שוין דערפאר אז איהם זאלען ניט פעהלען מאראלישע ליידען.

— קען איך זעהן דעם גראף ? האט פיער ווידערהאלט.

— הא.... אויב איהר ווילט איהם דער׳הרג׳ענען, קענט איהר איהם זעהען. אלגא, געה גיב א קוק צו דער בולאן איז פארטיג פאר׳ן פעטער, שוין באלד צייט צו געבען איהם, האט געזאגט דיא עלטערע, אום צו ווייזען איהם, אז זיי זיינען פער־נומען און פערנומען זיינען זיי נאך מיט זארג וויא צו בערוהיגען דעם אלטען גראף, וועהרענד ער, דער זוהן, טהוט וואס ער קען, אום נאר צו צורייצען דעם פאטער.

— אלגא איז ארויסגעגאנגען. פיער איז געשטאנען א ווייל, האט געקוקט אויף דיא שוועסטער און געזאגט :

—אויב אזוי, געה איך אוועק. ווען מען וועט איהם קענען זעהן, זאגט מיר אן. ער איז ארויסגעגאנגען און דיא איינגערע מיידעל מיט דער מוטערמאל האט אויסגע־שאסען אין א געלעכטער.

אויף׳ן צווייטען טאג איז געקומען פירסט וואסילי און איז אויך פערפאהרען צו דעם גראף אין הויז. ער האט געשיקט רופען פיער׳ן און געזאגט צו איהם :

— מיין פריינד, אויב איהר וועט זיך דא אזוי אויפפיהרען וויא אין פעטערבורג, וועט איהר ענדיגען זעהר שלעכט. מעהר האב איך אייך ניט וואס צו זאגען. דער גראף איז זעהר, זעהר קראנק : דו דארפסט איהם ניט זעהן.

פון יענער צייט האט מען פיער׳ן ניט בעאונרוהיגט און ער האט דעם גאנצען טאג פערבראכט אויבען אין זיין צימער.

ווען באריס איז געגאנגען צו איהם, איז פיער ארומגעגאנגען איבערן צימער, נאר זעלטען אבשטעלענדיג זיך אין א ווינקעל און מאכענדיג דראהענדע בעווע־גונגען צו דער וואנד, וויא ער וואלט דורכגעשטאכען מיט א שווערד דעם אונ־זיכטבארען פיינד און דערנאך איז ער ווייטער געגאנגען אויף און אב, מאכענדיג מיט דיא הענד און רעדענדיג צו זיך:

— ענגלאנדס סוף איז געקומען ! האט ער געזאגט, ווייזענדיג אויף עמיצען מיט פינגער.... פיטט וועט פערמשפט ווערן וויא א פעררעטהער......

ער האט ניט צייט געהאט ארויסצוזאגען זיין אורטייל איבער פיטט׳ן, פארשטע־לענדיג זיך אין דער מינוט, אז ער איז נאפאלעאן אליין און איז שוין מיט זיין ליעבען העלד אריבערגעפאהרען פא־דע־קא־לע און איינגענומען לאנדאן, און ער האט דער־

זעהען וויא צו איהם אין צימער איז אריינגעקומען א יונגער, שלאנקער און שיינער יונגער אפיציר. פיער איז געבליבען שטעהן. ער האט באריס'ן איבערגעלאזען, ווען ער איז אלט געווען פיערצעהן יאהר און האט איהם ניט געדענקט און ניט דערקענט. נאר ניט קוקענדיג אויף דעם, האט ער איהם גוטמוטהיג אנגענומען פאר דער האנד און האט א שמייכעל געטאן.

— איהר געדענקט מיך? האט באריס געזאגט מיט א'ן אנגענאהמען שמייכעל. איך בין געקומען מיט דער מוטער צום גראף, נאר, עס שיינט, אז ער איז ניט געזונד.

— יא, דוכט זיך, ניט געזונד. מען לאזט איהם ניט צו רוה, האט פיער געזאגט, און האט זיך געמאטערט דערמאנען, ווער איז ער דער יונגער מאן.

— גראף ראסטאוו בעט אייך צו זיך היינט אויף מיטאג, האט באריס געזאגט נאך א קורצען שטילשווייגען.

— א! גראף ראסטאוו! האט פיער אויסגעשריען פריילּיך, זייט איהר זיין זוהן איליא. שטעלט זיך פאר, אז איך האב אייך דיא ערסטע פאר מינוט ניט דערקענט. איהר געדענקט, וויא מיר זיינען געפאהרען אויף דיא וואראבייער בערג צוזאמען מיט מאדאם זשאק.

— איהר האט א טעות, האט באריס געענטפערט בעזאכט מיט א לייכטען שפאסהאפטען שמייכעל. מיין נאמען איז באריס, איך בין פירסטין דרובעצקאיא'ס זוהן דעם אלטען ראסטאוו רופט מען איליא און דעם זוהן ניקאלאי, און קיין מאדאם זשאק האב איך ניט געקענט.

פיער האט גענומען מאכען מיט דיא הענד און מיט'ן קאפ, וויא בינען וואלטען איהם בעפאלען.

— אך, איך האב אין גאנצען צופלאנטערט. מיר האבען דא אזוי פיעל פערוואנדטע אין מאסקווע. איהר זייט באריס. איצט ווייסען מיר שוין. וואס דענקט איהר איבער דער בולאנער עקספעדיציאן? דיא ענגלענדער וועלען האבען א ביטערן סוף, אויב נאפאלעאן וועט דורכגיין דעם קאנאל.

באריס האט קיין זאך ניט געוואוסט דערפון און האט געזאגט מיט זיין ררהינען, אבלאכענדיגען טאן:

— אין מאסקווע זיינען מיר מעהר פערנומען מיט מאלצייטען און מיט רכילות וויא מיט פאליטיק. וועגען דעם ווייס איך גאר ניט. איך ווייס נאר, אז גאנץ מאסקווע רעדט איצט פון אייך און פון דעם גראף.

פיער האָט א שמייכעל געטהאָן מיט זיין גוטען שמייכעלע און האָט מורא געהאַט פאר זיין באָריס'ן, אז ער זאָל זיך ניט אויסריידען מיט עפּעס א זאַך, פאר וועלכע ער זאָל נאָכדעם דארפען חרטה האָבען. נאָר באָריס האָט גערעדט קלאָר און טרוקען און האָט גלייך געקוקט אין דיא אויגען פיער'ן.

— מאָסקווע האָט ניט מעהר צו טהאָן, וויא צו טרייבען רכילות, האָט באָרים פאָרטגעזעצט. און אַלע זיינען שטארק בעשעפטיגט מיט דעם, ווער וועט דער גראַף אבזאָגען זיין פערמעגען, הגם עס קען גרייליך זיין, אז ער זאָל איבערלעבען אַלעמען, וואָס איך ווינש פון גאנצען הארצען.

— יאָ, דאָס איז זעהר טרויעריג, האָט פיער געזאָגט, און האָט אַלץ מורא, אז דער אפיציער וועט ניט ווילענדיג פערקריכען אין א געשפּרעך, וואָס וועט פאר איהם אליין זיין אונאַנגענעהם.

— און אייך מוז שיינען, האָט באָריס געזאָגט, עטוואס רויט ווערענדיג, נאָר ניט ענדערענדיג זיין קול און זיין פּאָזע, אז אַלע זיינען נאָר פערנומען מיט דעם, וויא ארויסצוקריגען עפּעס פון דעם מאַגנאַט.

„אזוי איז דאָס" איז פיער'ן דורכגעלאָפען א געדאַנק אין קאָפּ.

— און איך וויל אייך זאָגען, אום אויסצומיידען מיספערשטענדניס, אז איהר וועט האָבען א גרויסען טעות, ווען איהר וועט דענקען, אז איך און מיין מוטער בעלאַנגען אויך צו דעם צאָהל מענשען. מיר זיינען זעהר אָרים, נאָר איך רייד פאר זיך אליין, ווייל אייער פאָטער איז אזוי רייך, רעכען איך זיך ניט פאר זיינעם קיין קרוב און ניט איך און ניט דיא מוטער ווילען ביי איהם עפּעס בעטען אָדער נעהמען.

פיער האָט לאַנג ניט געקענט פערשטעהן, וואָס ער רעדט, נאָר ווען ער האָט פערשטאַנען, איז ער אויפגעשפּרונגען פון דער זאָפע, האָט אָנגעכאַפּט באָריס'ן פאר דער האַנד פון אונטען און געגומען ריידען מיט בושה און פערדרוס.

— מערקווירדיג! האָב איך אייך דען... ווער איז דאָס גאָר אריין אין קאָפּ.... איך ווייס זעהר גוט......

— איך בין זעהר צופריעדען, וואָס איך האָב ארויסגעזאָגט אַלץ. עס קען זיין, אז אייך איז דאָס אונאַנגענעהם, נאָר איך האָף, אז איך האָב אייך ניט בע־ליידיגט, מיין רעגעל איז צו ריידען אָפען, וואָס איך דענק. אַלזאָ וויא זאָל איך איבערגעבען דיא ראָסטאָווס? וועט איהר קומען צום מיטאָג?

— ניין, הערט מיך אויס, האָט פיער געזאָגט בערוהיגענדיג זיך. איהר זייט א

וואונדערבארער מענש. פערשטעהסט זיך, איהר קענט מיך ניט.... מיר זיינען נאך געוועזן קינדער...... איהר מיך רעכענען... איך פערשטעה אייך...... איך, איך וואלט דאס ניט געקענט טהאן.... איך וואלט ניט געהאט דעם מוטה.... נאר דאס איז אויסגעצייכענט. איך בין זעהר צופריעדען, וואס איך האב זיך מיט אייך בעקאנט. מערקווירדיג, אז איהר האט מיך געקענט רעכנען.... האט זיך פיער צו לאכט, נאר מיר וועלען זיך בעסער בעקענען.

— איהר ווייסט, איך בין נאך איין מאל ניט געוועזן ביים גראף, צייט איך בין געקומען. ער האט נאך מיר ניט געשיקט.... איך האב מיטלייד מיט איהם, וויא מיט א מענשען.... נאר וואס זאל מען טהאן?

— און איהר דענקט, אז נאפאלעאן וועט קענען אריבערפיהרען זיין ארמיע? האט באריס געפרעגט.

פיער האט פערשטאנען, אז באריס וויל געבען דעם געשפרעך א'ן אנדער ווענדונג און ער האט גענומען ריידען וועגען דער בולאנער עקספעדיציאן.

א לאקיי איז געקומען רופען באריס'ן צו דער פירסטין. זיין מוטער האט זיך געקליבען אבצופאהרען. פיער האט פערשפראכען צו קומען צום מיטטאג, אום נעהענטער צו בעקענען זיך מיט באריס'ן און האט איהם שטארק געדריקט דיא האנד, קוקענדיג אויף איהם צערטליך איבער דיא ברילען. און ווען באריס איז ארויסגעגאנגען, איז פיער נאך א לאנגע צייט ארומגעגאנגען איבער'ן צימער און האט געשמייכעלט ביי דער עראינערונג וועגען דעם ליבען און קלוגען און שטייפען יונגען מאן. ער האט געפיהלט צו איהם אן אונערקלערליכע צערטליכקייט און האט צו זיך געזאגט, אז ער מוז זיך מיט איהם בעפריינדען.

ווען פירסטין דרובעצקאיא איז אוועקגעפאהרען מיט'ן זוהן צו קיריל בעזוכי, איז גרעפין ראסטאוו א לאנגע צייט געזעסען אליין און האט געווישט מיט א טיכעל דיא אויגען. ענדליך האט זיא אנגעקלונגען.

— וואס איז מיין ליעבע, האט זיא געזאגט ביי'ז צו דער דיענסט, וועלכע האט אויף זיך געלאזט ווארטען עטליכע מינוט, איהר ווילט ניט דיענען? וועל איך פיר אייך אבזוכען א שטעלע.

דיא גרעפין איז געוועזן צוקלאפט פון דער ערניעדערנדע ארעמקייט פון איהר פריינדין און איז דעריבער געוועזן אין א שלעכטען מוטה, וואס האט זיך ביי איהר אויסגעדריקט אין דעם, וואס זיא האט די דיענסט גערופען „מיין ליעבע“ און געזאגט צו איהר „איהר“.

— פארצייהעט, גרעפין, האט געזאגט דיא דיענסט.

— זאגט דעם גראף, אז איך וויל איהם זעהען.

דער גראף איז צו איהר באלד צוגעגאנגען מיט א שולדינער מינע.

— איך דארף האבען געלד, האט דיא גרעפין געזאגט, און איהר געזיכט איז ווארען אומעדיג.

— אה, גרעפין!.... און ער האט גענומען זוכען זיין געלד־בייטעל.

— איך דארף האבען א היבשע סומע, פינף הונדערט רובעל.

— גלייך, גלייך, עי! ווער איז דארטען? האט ער א געשריי געטהאן מיט אזא קול, מיט וועלכען עס שרייען נאר אזעלכע מענשען, וואס וויסען זיכער, אז דער, וועמען מען רופט, וועט קומען גלייך צולויפען אהן א נשמה. שיקט מיר אריין מישענקא'ן.

מישענקא איז געווען דער פערוואלטער פון זיינע געשעפטען און ווען ער איז אריינגעקומען מיט שטילע טריט, האט זיך צו איהם דער גראף געווענדעט.

— אט וואס איך וועל דיך בעטען, ברענג מיר אריין.... דער גראף האט זיך פערטראכט.—יא זיעבען הונדערט רובעל, יא. נאר זעה, טראג ניט אריין אזעלכע פערשמירטע און צוריסענע וויא יענסמאל. זעה זיי זאלען זיין נייע, פאר דער גרעפין.

— יא, מישענקא, זעה זיי זאלען זיין ריינע, האט געזאגט דיא גרעפין, אבזיפצענדיג זיך.

— ווען זאל איך דאס אייך אריינטראגען? האט מישענקא געפרעגט. ערלויבט מיר צו מעלדען אייך אז... איבעריגענס, בעאונרוהיגט זיך ניט, האט ער געאיילט צו צוגעבען, בעמערקענדיג, וויא דער גראף האט שוין אנגעהויבען שווער און אפט צו אטהעמען, וואס האט געוויזען, אז ער ווערט אין כעס. איך האב פערגעסען.... זאל איך גלייך אריינטראגען?

— יא, יא, גלייך און גיב איבער דער גרעפין.

— מישענקא איז ביי מיר גאלד, האט דער גראף געזאגט מיט א שמייכעל, ווען דער יונגער מאן איז ארויסגעגאנגען. ניטא איז קיין תירוץ ניט, איך קען אזא ענפער ניט פערטראגען. מען קען אלץ.

ווען דרובעצקאיא האט זיך צוריקגעקעהרט פון בעזוכי'ן, האט שוין דיא דיא גרעפין געהאט דאס געלד אנגעגרייט אונטער א טיכעל אויפ'ן טיש.

— וואס הערט זיך? האט דיא גרעפין געפרעגט.

— אך, מען קען איהם שוין גאר ניט דערקענען. איך בין דארט געווען איין מי־

נוט און האָב מיט איהם קיין וואָרט ניט געקענט ריידען.

—אנעט, אום גאָטעס ווילען, ענטזאג מיר ניט, האָט פּלוצים געזאָגט די גרעפין רויט ווערענדיג און האָט בעקומען דאָס געלד פון אונטערן טיכעל. דרובעצקאיא האָט אין דעם זעלבען אויגענבליק פערשטאַנען, וואָס דאָ טהוט זיך און האָט זיך אָנגעבויגען און צו קענען ארומנעהמען דיא גרעפין אין דער ריכטיגער מינוט.

— דאָס וועט זיין פאר באָריס'ן צו בעקליידען זיך....

דרובעצקאיא האָט איהר שוין געהאלטען ארומגענומען און האָט געוויינט. דיא גרעפין האָט אויך געוויינט. זיי האָבען געוויינט פון דעם, וואָס זיי זיינען בעפריינדעט און פון דעם, וואָס זיי זיינען גוט, און פון דעם, וואָס זיי, יוגענד־פריינדינען, דאַרפען זיך בעשעפטיגען מיט אזא נידריגע זאך ווי געלד.... און פון דעם וואָס זייער יוגענד איז אריבער.... נאָר ביידענס טרערען זיינען געווען אנגענעהם....

XV.

ווערענד ביים גראף ראָסטאָוו האָבען די איינגעלאדענע געסט צום מיטאג, צווישען וועלכע עס האָט זיך אויך געפונען פּיער, געהאלטען אין טאנצען, איז מיט גראף בעזוכי געשעהן א זעקסטער אפּאָפּלעקטישער שלאג. מען האָט פאר איהם געזאָגט ווידוי און מען האָט יעדע מינוט ערוואַרטעט, אז אָט שטאַרבט ער.

דאָס עמפּפאנגס צימער איז געווען פול מיט מענשען וואָס זיינען געקומען אויסגעפינען, וואָס מאַכט דער קראַנקער. פּירסט וואסילי איז אריין אין זאל און האָט זיך געזעצט אויף א שטול מיט פערליינגטע פיס און האָט פערמאַכט מיט דער האנד די אויגען. ער איז אזוי אָבגעזעסען עטליכע מינוט, דערנאָך האָט ער זיך אויפגעהויבען, האָט זיך ארומגעקוקט מיט צושראָקענע אויגען און האָט זיך געלאָזט געהן צום גראפ'ס עלטערע פּלימעניצע אין צימער.

אין צימער ביי איהר איז געווען האלב פינסטער, נאָר צוויי לעמפּלאך האָבען געברענט פאר דיא הייליגע בילדער. ביי וואסילי'ס אריינקומען האָט דאָס הינטעל אָנגעהויבען צו בילען.

— אח, דאָס זייט איהר, מיין קוזין!

זי האָט זיך אויפגעהויבען און האָט פערריכט דיא האָאָר, וואָס זיינען ביי איהר אלע מאָל און איצט אויך געווען אזוי גלאַט, וויא זיי וואָלטען געווען געמאַכט פון איין שטיק צוזאמען מיט'ן קאָפּ און בעדעקט מיט לאַק.

— וואָס איז עפּעס געשעהן? האָט זיא געפרעגט. איך בין שוין אזוי אנגעשראָקען.

— נאַר ניט, איך בין נאַר אריין דורכריידען זיך מיט דיר, קאַטיש, האָט גע־זאָגט וואסילי, זעצענדיג זיך פערמאַטערט אויף'ן שטול. — זעץ זיך!

זיא האָט זיך געזעצט אנטקעגען איהם מיט איהר געוויינליכען פערגליווערט־שטרעננגען אויסדרוק פון געזיכט און האָט געזאָגט:

— איך האָב געוואָלט איינשלאָפען אויף א ווײלע, נאַר איך קען ניט.

— און דו מיינסט, אז מיר איז גרינגער, איך האַלט זיך קוים אויף דיא פיס, נאַר איך מוז זיך מיט דיר דורכריידען און זעהר ערנסט.

פירסט וואסילי איז אנשווינגען געוואָרען און זיינע באַקען האָבען נערוועז אָנגע־הויבען צו צופּען דאָ אויף איין זייט און דאָ אויף דער צווייטער, וואָס האָט געגעבען זיין געזיכט אַן אונאַנגענעהמען אויסדרוק. זיינע אויגען זיינען אויך ניט געווען, וויא שטענדיג. דא האָבען זיי געקוקט פרעך און שפּאַסהאַפט און דאָ צושראָקען.

קאַטיא האט געהאַלטען מיט איהרע דאַרע הענד דאָס הינטעל ביי זיך אויפ'ן שויס און האט אויפמערקזאַם געקוקט וואסיליין אין דיא אויגען. זיא האט געשוויגען און עס איז געווען קענטיג, אז זיא וועט שווייגען אפילו ביז מאָרגען און וועט זיין שווייגען ניט איבעררייסען מיט קיין פראַגע.

— איהר זעהט, מיין ליעבע קוזינע, האָט פירסט וואסילי ווייטער געזאָגט ניט אָהן אן אינערליכען קאַמפּף, — אין אַזעלכע מינוטען וויא איצט דאַרף מען וועגען יעדער זאַך איבערטראַכטען. מען דאַרף דענקען וועגען דער צוקונפט, וועגען אייך.... איך האָב אייך אַלעמען ליעב וויא מיינע אייגענע קינדער, דו ווייסט עס.

זיא האָט אויף איהם געקוקט דונקעל און אונבעוועגט.

— ענדליך דאַרף מען דענקען וועגען מיין פאַמיליע, האָט וואסילי געזאָגט אָב־שטופּענדיג מיט כעס דעם טישעל און ניט קוקענדיג אויף איהר. דו ווייסט דאָך, קאַ־טיש, אז דו און דיינע צווי שוועסטער און מיין פרוי זיינען גלייכע יורשים פון דעם גראַף. איך ווייס, איך ווייס, וויא שווער דיר איז צו דענקען און ריידען וועגען אזא זאַך. נאַר מיר איז אויך ניט גרינגער. איך בין שוין באַלד זעכציג יאָהר און מען דאַרף זיין גרייט אויף אַלץ. דו ווייסט, אז איך האָב געשיקט נאָך פּיער'ן און אז דער גראַף, אָנווייזענדיג אויף פּיער'ס בילד, האָט געפאָדערט, מען זאָל איהם אריינשיקען צו איהם?

פירסט וואסילי האָט א קוק געטהאָן אויף זיין קוזינע און האָט ניט געקענט פער־שטעהן, צו האָט זיא בעגריפען, וואָס ער האָט איהר איצט געזאָגט צו ניט....

— איך הער ניט אויף צו בעטען גאָט, האָט געזאָגט דעם גראַפ'ס עלטערע

פלימעניצע, אז ער זאָל זיך אויף איהם דערבאַרעמען און זאָל....

— יא, דאָס איז אַלץ ריכטיג, האָט פּאָרטנעזעצט פירסט וואסילי, רייבענדיג זיין פליך און ווייטער צורוקענדיג צו זיך דעם טישעל, וואָס ער האָט פריהער אָבגעשטופּט,—נאָר.... נאָר די זאַך איז אין דעם, דו ווייסט אַליין, אז פאָריגען ווינטער האָט דער גראף געמאַכט א צואה און האָט זיין גאַנצען פערמעגען אָבגעזאָגט פּיער'ן, ניט אַכטענדיג וואָס מיר זיינען דיא גלייכע און געזעצליכע יורשים....

— קאָרג צוואות האָט ער געשריבען! האָט זיא געזאָגט רוהיג. פּיער'ן האָט ער ניט געקענט אָבשרייבען זיין פערמעגען, פּיער איז אַן אונגעזעצליכער.

—מיין ליעבע, האָט פּלוצלונג געזאָגט וואסילי בעלעבט, צורוקענדיג צו זיך דעם טישעל און אָנהויבענדיג צו ריידען גיכער, — נאָר אויב דער בריעף איז אָנגעשריבען צום קייזער און דער גראף בעט איהם ער זאָל אָנערקענען פּיער'ן פאַר א זוהן? דער קייזער וועט טאָן דעם גראַפ'ס ביטע......

זיא האָט א שמייכעל געטאָן, וויא עס שמייכלען מענשען, וועלכע דיינקען, אז זיי ווייסען א זאַך בעסער, וויא דיא, מיט וועלכע זיי ריידען.

— איך וועל דיר זאָגען נאָך מעהר, האָט וואסילי פּאָרטגעזעצט, אָנכאַפּענדיג איהר ביי דער האַנד: דער בריעף איז אָנגעשריבען כאָטשע ער איז נאָך ניט אָבגעשיקט געוואָרען, און דער קייזער ווייס פון איהם. דיא פראַגע איז יעצט צו דער בריעף איז פערניכטעט געוואָרען. אויב ניט, איז גלייך וויא דאָ ע נ ד י ג ט ז י ך אַ ל ץ—וואסילי האָט א קרעכץ געטאָן און מיט דעם געגעבען צו פערשטיין, וואָס ער מיינט מיט דיא לעצטע ווערטער — און מען וועט עפענען דעם גראַפ'ס פּאַפּירען וועט מען דיא צואה צוזאַמען מיט דיא פּאַפּיערען איבערגעבען דעם קייזער און זיין ביטע וועט אָהן צווייפעל געטאָן ווערן. פּיער, אַלס געזעצליכער זוהן, וועט בעקומען דיא גאַנצע ירושה.

— און אונזער טהייל? האָט געפרעגט דיא פּלימעניצע מיט אַן איראָנישען שמייכעל, וואָס האָט געוויזען, אז אַלץ אין דער וועלט קען פּאַסירען אָבער ניט אזא זאַך.

— מיין טייערע קאַטיש, דאָס איז קלאָר, וויא דער טאָג. פּיער אַליין וועט דאַן זיין דער געזעצליכער יורש און איהר וועט גאָר ניט קריגען. דו מיין ליעבע, דאַרפסט וויסען, צו דיא צואה און דער בריעף זיינען אָנגעשריבען און צו זיי זיינע פערניכטעט. און אויב מען האָט אָן זיי פערגעסען, דאַרפסטו וויסען, וואו זיי זיינען און געפינען זיי, ווייל...

— נאָר דאָס איז אָבגעגאנגען! האָט איהם קאַטיש איבערגעשלאָגען מיט א שפּעטישען שמייכעל. איך בין א פּרויענציטער, נאָך אייער מיינונג זיינען מיר אלע נאַראַנים; נאָר אזוי פּיעל ווייס איך, אז א'ן אונגעזעצליכער זוהן קען ניט ירש'ענען...

— דוא ביזט דאָך אזוי קלוג און וויא דוא פערשטעהסט דאָ גאָר ניט, קאַטיש! אויב דער גראף האָט געשריעבען א בריעף צום קייזער און האָט איהם געבעטען, ער זאָל אנערקענען פּיער'ן פאר זיין געזעצליכען זוהן, וועט שוין פּיער ניט הייסען מעהר פּיער, זאָנדערן גראף בעזוכי און דאן בעלאַנגט דיא גאַנצע ירושה צו איהם. און אויב דיא צוואה מיט'ן בריעף איז ניט פערניכטעט, וועט דיר נאָר בלייבען דיא טרייסט, אז דו ביזט געווען טוגענדהאַפט, אָבער ווייטער גאָר ניט.

— איך ווייס, אז דיא צוואה איז אָנגעשריעבען און איך ווייס אויך, אז זיא האָט קיין מאכט ניט און מיר דאַכט, אז איהר רעכענט מיך פאר א גרויסע נאר: האָט זיא געזאָגט.

— מיין ליעבע קאַטערינא סעמיאָנאָווא, האָט וואסילי געזאָגט אונגעדולדיג. איך בין צו דיר ניט געקומען זאָגען דיר שטעכווערטלאך, נאָר איך וויל מיט דיר ריידען וויא מיט אן אייגענע וועגען דיינע אינטערעסען. איך זאָג דיר שוין צום צעהנטען מאָל, אז אויב צווישען דעם גראפ'ס פּאפּירען געפינט זיך די צוואה און דער בריעף, ביזטו מיין טייבעלע מיט דיינע שוועסטער קיין יורשתעס ניט. אויב דו גלויבסט מיר ניט זאָלסטו גלויבען מענשען, וואָס פערשטייען זיך אויף דעם: איך האָב איצט גערעדט מיט דמיטריי'ן (דאָס איז געווען דער אדוואָקאט פון הויז) און ער האָט גע־זאָגט דאָס זעלבע.

וויא עס האָט געשיינט, האָט זיך פּלוצים עפּעס געענדערט ביי איהר אין דיא געדאנקען. איהרע דינע ליפּען זיינען בלייך געוואָרען (דיא אויגען זיינען געבליבען דיא זעלבע) און איהר שטימע, ווען זיא האָט אָנגעהויבען צו ריידען, האָט אזא הילך געטאָן, אז איהר אליין האָט זיא אויסגעוויזען פרעמד.

— דאָס וואָלט געווען פיין, האָט זיא געזאָגט. איך האָב קיין זאך ניט געוואָלט און וויל ניט.

זיא האָט אראָבגעוואָרפען דאָס הינטעל פון שויס און פעררינכט דיא פאַלדען פון קלייד.

— אָט דאָס איז דער דאנק, וואָס מען בעקומט פאר זיך איבערגעבען מיט לייב און זעעלע, האָט זיא ווייטער געזאָגט. זעהר גוט! זעהר גוט! איך וויל קיין זאך

ניט, פירסט!

— יא, אָבער דו ביזט ניט אליין, דו האָסט שוועסטער, האָט פירסט וואסילי געזאָגט.

נאָר זיא האָט איהם ניט געענטפערט און האָט ווייטער גערעדט:

— יא, איך האָב דאָס לאַנג געוואוסט, אז אויסער נידערטרעכטיגקייט, פאלשקייט, קנאה, אינטריגען, אויסער אונדאַנקבארקייט, מיאוסע אונדאַנקבארקייט, האָב איך גאָר ניט צו ערוואַרטען אין דיעזען הויז....

— ווייסטו אָדער דו ווייסט ניט, וואו דיא צוואה ליעגט? האָט וואסילי געפרעגט און דיא באַקען האָבען איהם געצופּט נאָך מעהר וויא פריהער.

— יא, איך בין געווען נאַריש, איך האָב געגלויבט אין מענשען, און האָב זיי ליעב געהאַט און האָב זיך פאר זיי געאָפּפערט. נאָר ערפאָלגרייך זיינען נאָר יענע, וואָס זיינען ניעדערטרעכטיג. איך וויים, וועמעס ארבייט דאָס איז.

זיא האָט געוואָלט אויפשטעהן, נאָר וואסילי האָט איהר אָבגעהאַלטען פאר דער האַנד. זיא האָט איצט אויסגעזעהען וויא איינער, וואָס האָט זיך פּלוצים ענטוישט אין דער גאַנצער מענשהייט. זיא האָט בייז געקוקט אויף'ן פירסט.

— עס איז נאָך פאַראַן צייט, מיין פריינד. געדיינק, קאַטיש, אז דאָס איז געטהאָן געוואָרען אין א מינוט פון צאָרן, ווען דער גראַף איז געווען קראַנק און דערנאָך האָט ער וועגען דעם פערגעסען. אונזער פפליכט איז צו פערריכטען זיין פעהלער, צו פערגרינגערען זיינע לעצטע מינוטען מיט דעם, וואָס מיר וועלען ניט דערלאָזען איהם צו בעגעהען אזא אונרעכט, ניט לאָזען איהם שטאַרבען מיט דיא געדאַנקען, אז ער האָט אומגליקליך געמאַכט יענע מענשען....

— יענע מענשען, וואָס האָבען זיך פאר איהם אויפגעאָפּפערט, האָט אונטעגעכאַפּט קאַטערינא, רייסענדיג זיך אויפצוהייבען זיך, נאָר דער פירסט האָט איהר ניט געלאָזט. ניין, קאָזין, איך וועל איצט געדענקען, אז אויף דער וועלט קען מען ניטערוואַרטען ניט קיין בעלוינונג, ניט קיין אָרענטליכקייט. מען דאַרף נאָר זיין לוסטיג און שלעכט.

— נו, נו, בערוהיג זיך. איך וויים וואָס פאר א ווארילע האַרץ דו האָסט.

— אָ, ניין, איך האָב א שלעכטע האַרץ.

— איך וויים, וואָס פאר א האַרץ דו האָסט, איך שעץ דיין פריינדשאַפט און וואָלט וועלען דו זאָלסט פון מיר האָבען די זעלבע מיינונג. בערוהיג זיך און לאָמיר רעדען צו דער זאַכע; דערווייל איז נאָך פאַראַן צייט.

דערצעהל מיר, וואס דאַ ווייסט פון דער צואה, און דיא הויפט זאך וואו זיא גע־פינט זיך, דוא דארפסט עס וויסען. מיר וועלען איהר איצט נעהמען און ווייזען דעם גראף. ער האט שוין וועגען איהר געווים פערגעסען און ער וועט וועלען פערניכטען איהר. דו פערשטעהסט דאך, אז מיין איינציגער וואונש איז צו טהאן נאר זיין ווילען. נאר צוליעב דעם בין איך אהער געקומען.

— איצט האב איך אלץ פערשטאנען. איך וויים, וועמעס ארבייט דאס איז גע־ווען, האט זיא געזאגט; דאס איז זיא, דיא ליעבע דרובעצקאיא, וועמען איהר פראטעזשירט און וואלט ניט וועלען האבען אפילו פאר א דיענסט.

— לאמיר קיין צייט ניט פערלירען.

— אזוי רעדט גאר ניט! פארינען ווינטער האט זיא זיך אהער אריינגעמאכט און האט אויף אונז אנגערעדט אזעלכע מאוסע זאכען, אז דער גראף איז קראנק געווארען און האט אונז צוויי וואכען ניט געוואלט זעהן. דאמאלס האט ער דאס אנגעשריבען דעם מיאוסען פאפיער. נאר איך האב געדענקט, אז דאס פאפיר האט קיין שום ווערטה נים.

— אט דאס איז דאך דיא גאנצע זאך, פאר וואס האסטו מיר פריהער וועגען דעם ניט געזאגט.

— אין דער מאזאאיקענער שריפט־טאשע ליעגט דאס פאפיער און ער האלט עס צוקאפענס. איצט וויים איך, האט זיא ווייטער גערעדט, יא, אויב איך האב א זינד, א גרויסע זינד, איז דאס מיין האס צו דער ניעדערטרעכטיגער פרוי! האט זיא במעט אויסגעשריען. נאר איך וועל דאס איהר זאגען. דיא צייט וועט נאך קומען.

XVI.

ווטהרענד דיעזער געשפרעך איז פארגעקומען ביי'ם גראף'ס פלימעניצע אין צימער, איז אריינגעפאהרען א קארעטע, וואו עס איז געזעסען פיער מיט פירסטין דרובעצקאיא, צום גראף בעזוכי אין הויף. דיא קארעטע האט מען געשיקט נאך פיער'ן און פירסטין דרובעצקאיא האט געפונען פאר נייטהיג צו פאהרען מיט איהם. ווען דיא רעדער האבען זיך גענומען קייקלען מיט א ווייכען געררויש איבערן שטרוי, וואס איז געווען אויסגעבעט פאר דיא פענסטער פון דער הויז, האט זיך דיא פירסטין געווענדעט צו פיער'ן מיט טרייסט־ווערטער, נאר דאַ האט זיא אויס־געפונען, אז ער שלאפט און זיא האט איהם אויפגעוועקט. איצט ווען פיער האט זיך אויפגעכאפט און איז ארויסגעשטיגען פון דער קארעטע, איז איהם אריין דער געדאנק וועגען דער בעגעגניש מיט'ן שטארבענדען פאטער, וואס האט

איהם ערוואַרטעט. ער האָט בעמערקט, אַז זיי זיינען ניט צוגעפאָהרען צו דעם הויפט איינגאנג, זאָנדערן צו דעם הינטערשטען. וועהרענד ער איז צוועגאַנגען צו דער טהיר, זיינען צוויי מענשען אָנגעטהאָן אין פּראָסטע קליידער אָבגעשפּרונגען פון דיא טרעפּ און געשטעלט זיך אין דעם שאָטען פון דער וואַנד. באַלד האָט ער בעמערקט נאָך עטליכע אַזעלכע מענשען נאָר אַזוי וויא די פירסטין דרובעצקאַיא און דער קוטשער, און דער לאַקיי האָבען זיך ניט אומגעקוקט אין זייער זייט. האָט ער בעשלאָסען, אַז מסתמא דאַרף אַזוי זיין. פירסטין דרובעצקאַיא איז געגאַנגען פאָראויס מיט שנעלע טריט און האָט געיאָגט פּיער'ן ער זאָל האַלטען מיט איהר טריט און ניט אָבשטיין. פּיער האָט ניט פערשטאַנען, פאַר וואָס דאַרף ער איבערהויפּט גיין זעהן דעם גראף און נאָך ווייניגער, פאַר וואָס דאַרף ער גיין דורך דעם הינטערסטען גאַנג. נאָר ער האָט זיך פערלאָזען אויף דיא פירסטין, אַז אַזוי דאַרף זיין און אַנדערש קען ניט זיין. אויפ'ן וועג האָבען זיי אָנגעגעגנט עטליכע מענשען מיט עמער, וועלכע האָבען זיך צוגעשטופּט צו דער וואַנד, אום צו מאַכען פאַר זיי אַ וועג.

— אפשר האָט דער גראף גאָר ניט געשיקט נאָך מיר, האָט פּיער געזאָגט, ווען זיי זיינען צוגעקומען צו דער טיר. איך וואָלט געגאַנגען אין מיין צימער.

פירסטין דרובעצקאַיא האָט זיך אָבגעשטעלט.

— אח, מיין פריינד, האָט זיא געזאָגט און האָט זיך צוגעריהרט צו זיין האַנד. גלויבט מיר, אַז איך לייד ניט ווייניגער פון אייך, נאָר זייט אַ מאַנספּערזאָן.

— זאָל איך טאַקי גיין? האָט פּיער געפרעגט און האָט צערטליך אַ קוק געטאָן אויף דער גרעפין איבער דיא ברילען.

— פערגעסט, מיין פריינד, אַז מען איז געווען נעגען אייך אונגערעכט. האָט אין זינען, אַז ער איז אייער פאָטער... פיעלייכט ליעגט ער ביים שטאַרבען. — זיא האָט אַ זיפץ געטאָן. — איך האָב אייך ליעב געקראָגען, וויא מיין זוהן. פערלאָזט זיך אויף מיך. איך וועל אייערע אינטערעסען ניט פערגעסען.

פּיער האָט נאָך ניט פערשטאַנען און איהם האָט נאָך שטאַרק אויסגעוויזען, אַז דאָס אַלץ דאַרף אַזוי זיין און איז וויא אַ שעפּעלע נאָכגעגאַנגען נאָך דער פירסטין, וועלכע האָט שוין געעפענט דיא טיר.

זיי זיינען אריין אין דיא צימערן, וועלכע האָבען פערוואָהנט דעם גראף'ס פּלימעניצעס. זיי איז אויסגעקומען פאַרבייצוגעהן דאָס צימער, וואו פירסט וואַסילי איז געזעסען און האָט גערעדט מיט דער עלטערער פּלימעניצע. דיא טיר איז געוועזן

אפען און זיי האבען, נים ווילענדיג, אריינגעקוקט אהין. וואסיכי האט געמאכט אן אונגעדולדיגע בעוועגונג, און קאטערינא (דיא עלטערע פלימעניצע) איז אויפגע־שפרונגען און האט א זעץ געטאן מיט דער טיר און פערמאכט איהר.

דאס איז געוועזען אזוי ווייט ניט עהנליך אויף קאטערינא'ס שטענדיגע רו־הינקייט, און דער שרעק אויף וואסיכי'ס געזיכט איז געוועזען אזוי אין ווידערשפרוך מיט זיין שטענדיגע ערהאבענע מינע, אז פיער האט זיך אבגעשטעלט און האט פראגענד א קוק געטאן אויף זיין פיהרערקע. דיא פירסטין האט ניט ארויסגעוויזען קיין שום פערוואונדערונג, זיא האט נאר א לייכטען שמייכעל געטאן און האט זיך אבגעזיפצט, וויא ווילענדיג וויזען מיט דעם, אז זיא האט עס ערווארט.

— זייט א מאנספערזאן און איך וועל שוין אויפפאסען אויף אייערע אינטערע־סען, האט זיא געזאגט און איז נאך גיכער געגאנגען צום קארידאר.

פיער האט ניט פערשטאנען, אום וואס דא האנדעלט זיך און נאך וועניגער האט ער פערשטאנען, וואס בעדייטען איהרע ווערטער, אז זיא וועט אויפפאסען אויף זיינע אינטערעסען, נאר פערשטאנען האט ער, אז אזוי דארף זיין.

זיי זיינען אריינגעקומען אין דעם גראף'ס עמפפאנגס - צימער, וואו צוויי איטאליענישע פענסטער זיינען ארויסגעקומען אין דעם ווינטער־גארטען און וואו עס האט זיך געפונען א ביוסט און א פארטרעט פון דער קייזערין יעקאטערינא אין איהר גאנצען וואוקס. אלע, וואס האבען זיך געפונען אין דעם צימער, זיינען אנשווי־גען געווארען און האבען גענומען קוקען אויף דיא אריינקומענדע פירנצעסין דרו־בעצקאיא מיט איהר בלייבע און פערוויינטע געזיכט און אייף דעם דיקען און גרויסען פיער'ן, וועלכער איז איהר נאכגעגאנגען מיט א'ן אראבגעלאזטען קאפ.

דרובעצקאיא איז איצט אריין אין צימער מיט מעהר דרייסטקייט, וויא אין דער פריה. זיא האט איצט געפיהלט, אז אזוי וויא זיא פיהרט מיט זיך יענעם, וועמען דער גראף וויל זעהן, איז איהר עמפפאנג זיכער. מיט א פלינקען בליק האט זיא בעקוקט אלע אנוועזענדע און דערזעהענדיג דעם גראף'ס בייכט־פאטער איז זיא צו איהם צוגעשוואומען, פלוצים ווערענדיג קלענער אין געוואוקס און געזאגט:

— א דאנק גאט, וואס איהר זייט געקומען צו דער צייט. מיר דיא קרובים, האבען אזוי מורא געהאט. דיעזער יונגער מאן, איז דעם גראף'ס זוהן, האט זיא געזאגט שטילער.

ארויסריידענדיג דיעזע ווערטער, איז זיא צוגעגאנגען צום דאקטאר:

— ליעבער דאקטאר, האט זיא געזאגט צו איהם, — דיעזער יונגער מאן איז

דעם גראף'ס זוהן .... איז נאך פאראן א האפנונג?

דער דאקטאר האט נאר א ציה געטהאן אין דער הויך דיא אקסלען און פערריסען דיא אויגען. דיא פרינצעסין האט אויך א ציה געטהאן מיט דיא אקסלען, האט כמעט פערמאכט אויף א רגע דיא אויגען און איז מיט א זיפץ אבגעטראטען.

— פערלאזט זיך אויף גאט'ס בארמהערצינקייט, האט זיא געזאגט מיט א טרויעריג-צערטליכען קול און געוויזען איהם מיט דיא אויגען אויף דער זאפע, אז ער זאל זיך צוזעצען, און אליין איז זיא צוגעגאנגען צו דער טהיר, אויף וועלכע אלע האבען געקוקט, און איז באלד פערשוואונדען געווארן הינטער איהר.

פיער האט זיך בעשלאסען צו פאלגען זיין פיהרערקע, וואס זיא וועט איהם הייסען און ער האט זיך געלאזט גיין צו דער זאפע, אויף וועלכע זיא האט איהם געוויזען מיט דיא אויגען. יעצט האבען זיך אלע אויגען געווענדעט אויף איהם, און ער האט בעמערקט, אז מען גיינט אויף איהם אזא כבוד, וואס מען האט פריהער גאר ניט ארויסגעוויזען: אן אונבעקאנטע דאמע האט זיך אויפגעהויבען פון איהר אָרט און האט איהם אנגעבאטען, ער זאל זיך זעצען. אן אפיציר האט אויפגעהויבען דיא האנדשוה, וואס פיער האט פערלארען און האט איהם דערלאנגט; דיא דאקטוירים זיינען אנשווינען געווארען, ווען ער איז פערביי זיי דורכגעגאנגען און האבען פאר איהם געמאכט א גרויסע ווארע, ער זאל קענען דורכגעהן. פיער האט אנפאנגס געוואלט זעצען זיך אויף אן אנדער ארט, אום ניט צו שטערען דיא דאמע, האט געוואלט אליין אויפהויבען דיא האנדשוה און פערבייגעהן דיא דאקטוירים, וועלכע זיינען איהם גאר ניט געשטאנען אין וועג; נאר ער האט דערפיהלט, אז דאס וועט זיין ניט אנשטענדיג; ער האט דערפיהלט, אז היינטיגע נאכט איז ער א פערזאן, וועלכע דארף דערוויזען עפעס א שרעקליכע און אונערווארטעטע זאך און דאריבער דארף ער פון יעדען אננעהמען דיא חסדים, וואס מען ווייזט איהם ארויס. ער האט אהן ווערטער צוגענומען דיא האנדשוה פון דעם אפיציר, האט זיך געזעצט אויף דער דאמע'ס פלאץ, האט אוועקגעלייגט זיינע גרויסע הענד אויף די קניע און האט אנגענומען א נאאיווע פאזע פון אן עגיפטישע סטאטוע, און האט ביי זיך בעשלאסען, אז אזוי דארף זיין, און אום ער זאל היינטיגע נאכט ניט אבטהאן עפעס א נארישקייט, דארף ער זיין אייגענעם שכל לאזען צורוה און לאזען זיך אין גאנצען פיהרען פון אנדערע.

צוויי מינוט זיינען אריבער און פירסט וואסילי איז אריין אין צימער, האלטענדיג

דעם קאָפּ הויך אויפגעהויבען. ער האָט אויסגעוויזען, ווי ער איז איינגעפאלען פון אין דער פריה; זיינע אויגען זיינען געוועזען גרעסער, וויא געוואוינליך, ווען ער האָט בעקוקט דאָס צימער און האָט דערזעהען פיערן. ער איז צו איהם צוגעגאנגען, האָט איהם אָנגענומען ביי דער האנד, וואָס ער האָט ביז איצט קיין מאָל ניט געטאָן, און האָט איהר א שלעפּ געטאָן ארונטער, וויא ער וואָלט וועלען אויספּרובען, צו זיא האַלט זיך פעסט.

— זייט מעגליך, מיין פריינד. ער האָט געהייסען שיקען נאָך אייך. דאָס איז נוט... האָט וואסילי געזאָגט און געוואָלט אוועקגעהען, נאָר פיער האט געפונען פאר נויטיג צו פרעגען:

— וואָס מאכט......ער האָט ווייטער ניט געוואוסט, וואָס צו זאָגען: איהם האָט אויסגעוויזען, אז עס איז ניט שעהן צו רופען דעם שטארבענדען גראף און צו זאָגען פאָטער האט ער זיך געשעמט.

— ער האָט געהאט א נייען אָנפאל פון אפּאָפּלעקסיע מיט א האלבע שטונדע צוריק.

וואסילי איז פון איהם אָבגעטראָטען און פערבייגייהענדיג האָט ער געזאָגט א פּאָר ווערטער און האָט גענומען גיין אויף דיא שפּיץ פינגער צו דער טהיר. ער האָט אויף דיא שפּיץ פינגער ניט געקענט געהן און איז אונגעלומפּערט אונטערגעשפּרונגען מיט'ן גאנצען קערפּער. נאָך איהם איז אריין דורך דער טהיר דעם גראפ'ס עלטערע פּלימעניצע, דערנאָך דיא גייסטליכע. גלייך נאָכדעם איז ארויסגעלאָפען פירסטין דרובעצקאיא און האָט איהם אריינגערופען אהין.

XVII.

פיער האָט גוט געקענט דיעזעס צימער מיט דיא זיילען, מיט'ן געוועלב, מיט דיא פערסישע טעפּיכע. א טהייל צימער הינטער דיא זיילען, וואו פון איין זייט איז געשטאַנען א הויכע בעט פון רויטען האָלץ אונטער זיידענע פאָרהאַנגען, און אין דער צווייטער זייט האָבען זיך געפונען דיא הייליגע בילדער און זיינען געווען רויט און העל בעלויכטען. אונטער דיא הייליגע בילדער אויף א לאַנגען פאָטעל איז געלעגען גראף בעזוכי, אונטערגעבעט מיט שניי־ווייסע קישענס און פערדעקט ביז העלפט מיט א העל־גרינע דעקע, מיט דיא גרויע גריזוע האָר, וואָס האָט דערמאָנט א לייב, איבערען גרויסען שטערען, מיט דיא טיעפע קניימשען אויף זיין שיינעם רויטנעלבען געזיכט. זיינע גרויסע הענד זיינען געלעגען אויף דער דעקע און אין דער רעכטער האנד, וואָס איז געלעגען מיט'ן דאַליאָן ארונטער צווישען דעם

גרויסען און צייג־פינגער, איז גע ווען אריינגעשטעלט א וואקסענע ליכט, וועלכער אן אלטער דיענער, שטעהענדיג אָנגעבויגען איבערן פּאָטעל, האָט צוגעהאלטען. ארום דעם פּאָטעל זיינען געשטאנען די גייסטליכע; זייערע העלע, פינקעלדינע קליידער, מיט אָנגעצונדענע ליכט אין דיא הענד און כאָנגזאָם געזאָגט דיא תפלות. פון הינטען זיינען געשטאַנען דיא פלימעניצעס, וואסילי, דרובעצקאיא, דיא דאָקטוירים און די דיענער.

אלע אנוועזענדע האָבען געשוויגען און גע׳צלמ׳ט זיך. פירסטין דרובעצקאיא איז צוגעגאנגען צו פיערן מיט א מינע, וואָס האָט געוויזען, אז זיא ווייס וואָס זי טהוט און האָט איהם דערלאַנגט א ליכט. ער האָט דאָס ליכט אָנגעצונדען און זייענדיג צערשטרייט האָט ער גענומען זיך צלמ׳ען מיט דער זעלבער האַנט, אין וועלכער ער האָט געהאלטען דאָס ליכט.

דיא אינגסטע פלימעניצע סאָפי מיט׳ן מוטערמאל האָט אויף איהם געקוקט. זיא האָט א שמייכל געטאָן, בעהאלטען איהר געזיכט אין טיכעל און האָט א לאַנגע צייט ניט אויפגעהויבען דעם קאָפּ, נאָר גלייך ווי זי האָט א קוק געטאָן אויף פיער׳ן האָט זיא זיך צולאכט. וויא עס האָט געשיינט האָט זי אויף איהם ניט געקענט קוקען אָהן א געלעכטער און ווי אויף צו להכעיס האָט ער צוגעצויגען איהרע אויגען וויא מיט א מאגנעט, און אום אויסצומיידען א נסיון איז זיא איבערגעגאנגען אויף א צווייטער זייט.

אין מיטען די תפלות זיינען די גייסטליכע פלוצים אנשוויגען געוואָרען. דער אַלטער דיענער וואָס האָט געהאלטען דעם גראף פאר דער האַנט, האָט זיך אומגעווענדעט צו דיא דאמען. פירסטין דרובעצקאיא איז געשווינד צוגעגאנגען און האָט זיך איבערגעבויגען איבערן קראַנקען און האָט מיט׳ן פינגער א רוף געטהאָן דעם הויפּט־דאָקטאָר. דער דאָקטאָר איז מיט שטילע טריט צוגעגאַנגען צום קראַנקען האָט איהם מיט זיינע ווייסע און דינע פינגער ארומגענומען ביי דער פרייער האַנד און געטאַפּט דעם פולס און האָט זיך א רגע פערטראכט. דערנאָך האָט מען דעם קראַנקען עפּעס געגעבען צום טרינקען און דיא תפילות האבען זיך ווידער אָנגעהויבען.

פיער האָט בעמערקט, אז וועהרענד דער דאָקטאָר איז געזעסען נעבען קראַנקען האָט זיך פירסט וואסילי אויפגעהויבען פון זיין אָרט, און אַנשטאָט צוצוגיין צום גראף, איז ער צוגעגאַנגען צום גראפס עלטערע פלימעניצע און ביידע צוזאמען האָבען זיי זיך געלאָזט גיין צום הויכען בעט אונטער דיא זיידענע פאָרהאנגען. פון

דאָרטען זיינען זיי באַלד פערשוואונדען דורך א הינטערסטע טהיר. זיי האָבען זיך צוריקגעקעהרט אין שלאָף-צימער איינער נאָך דעם צווייטען, ווען דיא גייסטליכע האָבען שוין געהאַלטען ביים ענדיגען זייערע תפלות.

פיער האָט אויף דיזער אנגעלעגענהייט געקוקט ווי אויף אַנדערע, בעשליסענדיג איין מאָל פאַר אַלע מאָל, אַז היינט דאַרף אַזוי זיין און עס טאָר גאָר אַנדערש ניט זיין.

XVIII.

ווען דיא לעצטע קלאַנגען פון זינגען און בעטען זיינען שטיל געוואָרען איז גע־וואָרען א שטילער געררויש אין צימער. עס האָבען זיך געהערט טריט און א מורמעל. דער קראַנקער איז געלעגען אונבעוועגט און לעבלאָז.

— מען דאַרף איהם אונבעדינגט איבערטראָגען אויפ'ן בעט. דאָ וועט מען פאַר קיין פאַל ניט קענען . . . האָט פיער געהערט פירסטין דרובעצקאַיא'ס איינגע־האַלטענע שטימע.

אַלע אנוועזענדע האָבען אַזוי אַרומגערינגעלט דעם קראַנקען, אַז פיער האָט שוין מעהר ניט געקענט זעהן דעם רויט - געריבען קאָפּ מיט דיא שיווע גריווע. נאָך דער פאָרזיכטיגער בעוועגונג פון דיא מענשען, וואָס האָבען אַרומגערינגעלט דעם פאָטעל, האָט ער פערשטאַנען, אַז מען הויבט אויף דעם שטאַרבענדען און מען טראָגט איהם אריבער.

עס האָט געדויערט עטליכע מינוט, איידער מען האָט דעם קראַנקען אַריינ־געלעגט אין בעט. דיא מענשען, וואָס האָבען איהם אריבערגעטראָגען, זיינען אַרויס־געגאַנגען. פירסטין דרובעצקאַיא האָט א ריהר געטהאָן פיער'ן פאַר דער האַנד און האָט צו איהם געזאָגט: „קומט“. פיער איז צוזאַמען מיט איהר צוגעגאַנגען צום בעט. ווען פיער איז צוגעגאַנגען, האָט דער גראַף געקוקט גלייך אויף איהם, נאָר וואָס האָט זיין בליק בעדייטעט, האָט קיין מענש ניט געקענט פערשטעהן. עס קען זיין, אַז דער בליק האָט גאָר ניט געזאָגט, דער גראַף האָט געקוקט, ווייל כל זמן מען האָט אויגען מוז מען קוקען, אָדער עס קען זיין, אַז ער האָט גערעדט זעהר פיעל. פיער איז געבליבען שטעהן, ניט וויסענדיג וואָס צו טהאָן און האָט פראַגענד א קוק געטהאָן אויף זיין פיהרערקע. דרובעצקאַיא האָט איהם געשווינד מיט דיא אויגען אָנגעוויזען אויפ'ן קראַנקענס האַנד און מיט דיא ליפּען האָט זיא געמאַכט א צייכען אויף א קוש. פיער האָט אויסגעצויגען דאָס האַלז, אום ניט צו פערטשעפּען דיא דעקע און האָט געפּאַלגט איהר ראַטה און האָט זיך מיט דיא ליפּען צוגעלעגט

צום קראנקענס ברייטע און דיקע האנד. ניט דיא האנד און ניט קיין מוסקול ביים גראף אין געזיכט האט א ציטער געטהאן. פיער האט איבערפראגענד א קוק געטהאן אויף זיין פיהרערקע : וואס זאל ער איצט טהאן? דרובעצקאיא האט איהם מיט דיא אויגען געוויזען אויף א פאטעל, וואס איז געשטאנען הינטערן בעט. פיער האט זיך אריינגעזעצט און מיט דיא אויגען געפרעגט צו ער טהוט ריכטיג, וואס מען דארף, זיא האט צו איהם א שאקעל געטהאן מיט'ן קאפ אויף א צייכען, אז אזוי איז גוט. פיער האט ווידער אנגענומען א סימעטרישנאאיווע פאזע פון אן עגיפטישער סטאטוע און וויא עס שיינט האט איהם לייד געטאן וואס זיין אונגעלומפערט גרויסער קערפער פערנעהמט אזוי פיעל פלאטץ און ער האט אנגעווענדעט אלע זיינע גייסטיגע קרעפטען צו ווייזען זיך וואס קלענער. ער האט געקוקט אויפ'ן גראף, און דער גראף האט דיא אויגען ניט אראבגענומען פון דעם ארט וואו פיער איז פריהער געשטאנען. דאס האט געדויערט א פאר מינוט, וואס האבען פיערן געשיינט א גאנצע שטונדע. פלוציה האט זיך בעוויזען ביים גראף אין געזיכט א ציטער, דער ציטער איז אלץ געווארען שטארקער און זיין שיינער מויל האט זיך פערקרימט (איצט נאר האט פיער פערשטאנען, וויא קראנק דער פאטער זיינער איז) און פון דעם פערקרימטען מויל האט זיך דערהערט אן אונדייטליכער הייזעריגער קלאנג. דרובעצקאיא האט געקוקט דעם קראנקען אין דיא אויגען און האט זיך געמאטערט צו פערשטעהן, וואס דער קראנקער וויל און זיא האט געוויזען אויף פיער'ן, אויף די געטראנקען, אויף דער דעקע, האט אנגערופען וואסילי'ס נאמען, נאר דעם קראנקען'ס אויגען און געזיכט האבען ארויסגעוויזען אונגעדולד. ער האט געמאכט אן אנשטרענגונג א קוק צו טאן אויפ'ן דיענער, וועלכער איז ניט אבגעטראטען פון זיין צוקאפענס.

— זיי וויכען זיך אומקעהרען אויף דער צווייטער זייט, האט א שעפטשע געטאן דער דיענער און האט זיך אויפגעהויבען, אום אומצוקעהרען דעם גראף מיט'ן געזיכט צו דער וואנד.

פיער האט זיך אויפגעהויבען אום צו העלפען דעם דיענער.

וועהרענד מען האט דעם גראף אומגעקעהרט אויף דער צווייטער זייט, האט זיך איין האנד זיינע אראבגערוקט און ער האט זיך אומזיסט געמאטערט אויפצוהויבען איהר. צו האט דער גראף בעמערקט דעם שרעק, וואס האט זיך אבגעטונקט אייף פיער'ס געזיכט, צו ווען ער האט געקוקט אויף דיא אבגעשטארבענע האנד אדער עפעס אן אנדער געדאנק איז דורכגעלאפען אין זיין קאפ, נאר ער האט א קוק געטהאן אויף זיין ניט געהארכזאמע האנד, דערנאך אויף פיער'ס געזיכט און דערנאך

ווידער אויף דער האנד און אויף זיין געזיכט האט זיך בעוויזען א שוואכער ליידענ־דער שמייכעל, וואס האט אויסגעדריקט א שפאט אויף זיין אייגענע שוואכקייט.

ווען פיער האט דערזעהן דיזען שמייכעל האט איהם א ציטער געטאן אין האר־צען, און נאו האט איהם א צופ געטהאן און טרערען האבען זיך געשטעלט אין זיינע אויגען.

דעם קראנקען האט מען איבערגעקערט מיט'ן געזיכט צו דער וואנד און ער האט א קרעכץ געטאן.

— קומט, האט דרובעצקאיא געזאגט צו פיער'ן, און פיער איז איהר נאכגע־גאנגען.

XIX.

אין עמפפאנגס־צימער איז אויסער וואסילי און קאטיש, קיינער שוין נים געווען. די האבען געפיהרט א ווארעמען געשפרעך, נאר ווי זיי האבען דערזעהן פיער'ן מיט זיין פיהרערקע, זיינען זיי אנשווייגען געווארען. קאטיש האט עפעס בעהאלטען, וויא פיער'ן האט אויסגעוויזען און זיא האט ארויסגעמורמעלט:

— איך קען דיזע פרוי נים אנקוקען.

— קאטיש האט געהייסען געבען טהיי אין דעם קליינעם גאסט־צימער, האט וואַ־סילי געזאגט צו פירסטין דרובעצקאיא. געהט אריין אהין און ערפרישט א ביסעל אייערע קרעפטען, אז נים וועט איהר נים אויסהאלטען.

פיער'ן האט ער גאר נים געזאגט. ער האט איהם נאר א ווארעמען דריק געטאן דיא האנד אונטערן אקסעל. פיער און דרובעצקאיא זיינען אוועק אין קליינעם גאסט־צימער.

די אלע וואס האבען די נאכט פערבראכט אין גראף בעזוכי'ס הויז האבען זיך איצט פערזאמעלט אין'ם קליינעם גאסט צימער ארום טיש און האבען זיך ערקוויקט מיט טהיי און א קאלטען צובייסען. פיער האט אין מויל גאר נים גענומען, הגם ער האט געוואלט עסען. ער האט פראגענד גענומען קוקען אויף זיין פיהרערקע און האט דערזעהען, אז זיא געהט צוריק אויף דיא שפיץ פינגער אין עמפפאנגס־צימער, וואו עס איז פערבליבען וואסילי מיט קאטיש'ן. פיער האט גערעכענט, אז מסתמא דארף דאס אזוי זיין און אבווארטענדיג א רגע, איז ער איהר נאכגעגאנגען.

ווען ער איז ארויסגעקומען אין עמפפאנגס צימער האט ער געטראפען די פירס־טין דרובעצקאיא שטעהן נעבען קאטיש, און ביידע האבען אין איין צייט גערעדט מיט אן איינגעהאלטענעם געפליסטער.

—ערלויבט מיר, פירסטין, איך מעג וויסען, וואס מען דארף און וואס מען דארף ניט, האט געזאגט קאטיש מיט דער זעלבער אויפרעגונג, אין וועלכער זיא האט זיך געפונען, ווען זיא האט א האק געטהאן מיט איהר טהיר ביי פיער אין דרובעצקא־יא'ס אריינקומען.

— נאר דענקט איהר ניט, האט דרובעצקאיא געזאגט מיט א מילדער און אי־בערציינענדער שטימע, פערשטעלענדיג איהר דעם וועג פון דעם שלאף־צימער, און ניט לאזענדיג איהר זעהן, אז דאס וועט זיין צו שווער פארן ארימען אנקעל אין אזא מינוט, ווען ער דארף האבען רוהי? ריידען מיט איהם וועגען וועלטליכע זאכען, ווען זיין נשמה איז שוין צוגעגרייט...

וואסילי איז געזעסען אין פאטעל מיט הויך פעררייסענע פיס. זיינע באקען האבען שטארק אונטערגעשפרונגען, נאר די מינע זיינע איז געווען פון א מענשען, וואס איז וועניג פעראינטערעסירט מיט'ן געשפרעך פון דיא צוויי דאמען.

— ליעבע אננא מיכאילאוויא (דרובעצקאיא), פערלאזט זיך אויף קאטיש, אז זיא וויים, וואס זיא טהוט. איהר ווייסט, וויא דער גראף האט איהר ליעב, האט וואסילי געזאגט.

— איך ווייס ניט, וואס אין דעם פאפיער געפינט זיך, האט קאטיש געזאגט, ווענדענדיג זיך צו וואסיליין און ווייזענדיג איהם אויף דער אויסגענייטער שריפט־טאשע, וואס זיא האט געהאלטען אין דיא הענט. איך ווייס נאר, אז דיא אמתע צוואה געפינט זיך אין דער שאפע און דאס איז נאר א פאפיער, וואס ער האט פערגעסען......

זיא האט געוואלט אויסמיידען דיא פירסטין דרובעצקאיא און אריינגעהען אין שלאף־צימער, נאר דיא פירסטין איז ווידער צוגעשפרונגען און האט איהר פער־שטעלט דעם וועג.

— גוטע, ליעבע טיינע, האט דרובעצקאיא געזאגט, אנכאפענדיג מיט דער האנד די שריפט־טאשע אזוי שטארק, אז מען האט געקענט זעהען, אז זיא וועט שוין אזוי גיך ניט אבלאזען, — איך ווייס, אז דאס איז וויא איהר זאגט, נאך איך בעט אייך האט רחמנות מיט'ן שטארבענדען.

קאטיש האט געשוויגען. מען האט נאר געהערט דיא קלאנגען פון דעם רייסען זיך פאר דער שריפט־טאשע. מען האט געזעהן אז אויב זיא וועט עפעס זאגען, וועט דאס זעהר ניט שמעקען דער פירסטין דרובעצקאיא. דיא פירסטין האט געהאלטען זעהר שטארק, נאר ניט קוקענדיג אויף דעם איז איהר שטימע געבליבען אזוי

ציהעדינג־זיס און וויך.

— פיער, קומט צו אחער, מיין פריינד, האט דיא פירסטין געזאגט. איך דענק, אז ער איז ניט איבעריג אין אזא פאמיליען־ראטה; ניט וואהר, פירסט וואסילי?

— וואס שוויינט איהר? האט קאטיש פלוצים א געשריי געטאן אזוי הויך, אז מען האט דעם קול דערהערט אין נאסט־צימער און דערשראקען זיך פאר איהם וואס שוויינט איהר, ווען איהר זעהט, אז וויס־איך־ווער ערלויבט זיך ארייננצומישען זיך אין פרעמדע זאכען און מאכען סצענעס אויפ'ן שוועל פון א גוסס? אינטריגאנ־טען! האט זיא ארויסגעזיים דורך דיא ציינער און האט א ריס געטאן דיא שריפט־טאשע אזוי שטארק, אז דרובעצקאיא האט געמוזט מאכען עטליכע טריט, אום ניט אבצורייסען זיך פון דער שריפט־טאשע.

— אח, האט וואסילי געזאגט מיט פארוואורף און האט זיך אויפגעהויבען. דאס איז דאך לעכערליך. לאזט ביידע אב. איך זאג אייך, לאזט אב.

קאטיש האט איהרע הענד אבגעלאזען.

— איהר אויך!

דרובעצקאיא האט ניט געפאלגט.

— איך זאג אייך, לאזט אב. איך נעהם דיא פעראנטווארטליכקייט אויף זיך. איך אליין וועל גיין און פרעגען איהם. איך אליין...... דאס איז פאר אייך גענוג.

— אבער לאזט איהם נאך אזא גרויסע צערעמאניע אברוהען א מינוט. זאגט, פיער, אייער מיינונג, האט זיא זיך געווענדעט צום יונגען מאן, וואס איז געשטאנען נעבען זיי און האט פערוואונדערט אנגעקוקט קאטיש'ס בייזע געזיכט און וואסילי'ס צופענדע באקען.

— געדענקט, אז איהר נעהמט אויף זיך א שווערע פעראנטווארטליכקייט, האט געזאגט פירסט וואסילי. איהר ווייסט ניט, וואס איהר טהוט.

— אבשייליכע פרוי! האט קאטיש אויסגעשריען, א ווארף טהוענדיג זיך אויף דער פירסטין דרובעצקאיא און ארויסרייסענדיג דיא שריפט־טאשע.

אין דער מינוט האט זיך דיא שרעקליכע טהיר, אויף וועלכע פיער האט אזוי לאנג געקוקט, האסטיג געעפענט און דיא מיטעלסטע פלימעניצע איז ארויסגעלאפען און האט א פאטש געטהאן מיט דיא הענד.

— וואס טהוט איהר! האט זיא אויסגעשריען פערצווייפעלט. ער גייט אויס און איהר לאזט מיך אליין.

דיא שריפט־טאשע איז ארויסגעפאלען פון קאטיש'ס הענד. דרובעצקאיא האט

זיך געשווינד איינבויגען און האָט א כאפּגעטאָן דיא שריפט-טאַשע און איז אריינ־געלאָפען אין שלאָף-צימער. קאטיש און וואסילי זיינען באלד געקומען צו זיך און זיינען אויף אהין אריין. אין עטליכע מינוט ארום איז פון דאָרטען ארויס דיא ערשטע קאטיש מיט א בלייכע און טרוקענע געזיכט און מיט א פערביסענע לופּ. דערזעהענ־דיג פּיער'ן, האָט זיא זיך ניט געקענט איינהאלטען ניט ארויס צואווייזען איהר כעס צו איהם.

— יא, בלאָזט זיך איצט, האָט זיא געזאָגט. איהר האט אויף דעם געוואַרט.

זיא האָט זיך צוואויינט און פערשטעלענדיג דאָס געזיכט מיט'ן טיכעל, איז זיא ארויסגעלאָפען פון צימער.

באלד איז פון שלאָף-צימער ארויסגעקומען פירסט וואסילי. ער איז וואַנקענדיג צוגעגאנגען צו דער סאָפע און האָט זיך ארונטערגעלאָזט, פערדעקענדיג דיא אויגען מיט דיא הענד. פּיער האָט בעמערקט, אז ער איז בלייך און אז זיין קינבאַק איז גע־שפרונגען און האָט זיך געטרייסעלט וויא אין קדחת.

— אח, מיין פריינד, האָט ער געזאָגט אָנגעהמענדיג פּיער'ן פאר'ן ארם, און אין זיין קול האָט זיך געהערט א שוואכקייט און אויפריכטיגקייט, וואָס פּיער האָט אין איהם ביז איצט קיין מאָל ניט בעמערקט. פיעל מיר זינדיגען, פיעל מיר נארען און פרעג פאר וואָס? מיר געהט שוין דיא זעקסטע צעהנדליג.... מיין פריינד. באלד.... דער סוף איז דער טוידט. דער טוידט איז שרעקליך.

און ער האָט זיך צוואויינט.

פירסטין דרובעצקאיא איז ארויס דיא לעצטע. זיא איז מיט שטילע טריט צוגע־גאנגען צו פּיער'ן און געזאָגט:

— פּיער!....

פּיער האָט פראגענד א קוק געטאָן אויף איהר. זיא האָט איהם א קוש געטאָן אין שטערן. א ווײלע האָט זיא געשוויגען און דאַן געזאָגט:

— ער איז געשטאָרבען...

פּיער האָט אויף איהר געקוקט איבער דיא ברילען.

— קומט, איך וועל אייך בעגלייטען. זעהט, וויינט זיך אויס, וויל קיין זאך מאכט ניט אזוי גרינג אויפ'ן הארצען וויא טרערען.

זיא האָט איהם אריינגעפיהרט אין דעם פינסטערן גאסט־צימער, און פּיער איז געווען צופריעדען, וואָס קיינער זעהט ניט זיין געזיכט. פירסטין דרובעצקאיא איז אויף א ווײלע ארויסגעגאנגען און ווען זיא האָט זיך צוריקגעקעהרט, האָט זיא געפר־

נען, וויא ער ליגט אָנגעשפארט מיט'ן קאָפּ אויף דער האַנד און שלאָפט געשמאק.

XX.

אין די „קאהלע בערג", וויא עס האָט זיך גערופען דאָס גוט פון פירסט ניקאָלאי אנדרייעוויטש באלקאנסקי, האָט מען יעדען טאָג ערווארט דאָס אָנקומען פון דעם יונגען פירסט אנדריי מיט זיין פרוי. נאָר דאָס האָט אויף איין האָר ניט געענדערט דיא ארדנונג, וואָס איז געווען איינגעפיהרט ביי דעם אלטען פירסט אין הויז. דער גענעראל-אנשעף, פירסט ניקאָלאי אנדרייעוויטש אָדער דער „פּרייסישע קעניג" וויא מען האָט איהם גערופען אין דער געזעלשאפט, איז ניט ארויסגעפאָהרען פון זיין גוט, צייט ער איז פערשיקט געוואָרען און זיין דאָרף ווען עס האָט נאָך געקעניגט פּאוועל, און צוזאמען מיט איהם האָט דא געוואוינט זיין טאָכטער מאריא מיט איהרע א קאָמפּאניאָנקע, מאמזעל בוריען. און אָבוואָהל דער נייער קייזער האָט איהם ערלויבט אריינצופאָהרען אין די הויפּט-שטעדט, איז ער אָבער נאָך אלץ געבליבען איינגעשפּארט אין זיינע „קאהלע בערג" און ער האָט געזאָגט, אז אויב עמיצער דאָרף איהם האָבען, וועט יענער טרעפען דעם וועג פון מאסקווע צו איהם (דאָס איז געווען א קייטא לן פון אָנדערטהאלבען הונדערט ווערסט) און ער דאָרף קיינעם ניט.

ער האָט געהאט א שפּרוך, אז אלע חטאים שטאמען פון ליידיג געהן און אבערגלויבען און אז אויף דער וועלט זיינען נאָר פאראן צוויי גוטע זאכען: טהעטיגקייט און שכל. ער אליין האט זיך בעשעפטיגט מיט זיין טאָכטער'ס ערציהונג און אום צו ענטוויקלען אין איהר דיזע צוויי גוטע אייגענשאפטען, האָט ער מיט איהר געלערנט אלגעברא און געאָמעטריא און האָט געזעהן, אז זיא זאָל שטענדיג זיין בעשעפטיגט.

ער אליין איז געווען שטענדיג בעשעפטיגט, דאָ האָט ער געשריעבען זיינע עראינערונגען, דאָ מיט מאטהעמאטיק, דאָ איז ער געשטאנען ביים ווארסטאט און געמאכט טאבאקערקעס, דא האָט ער געהאט א'ן ארבייט אין גאָרטען און דאָ האט ער געדארפט אכטונג געבען אויף דיא געביידעס, וואָס מען האָט ניט אויפגעהערט צו בויען אין זיין גוט. און אזוי וויא די ערשטע בעדינגונג פון טהעטיגקייט איז אָרדנונג, האָט ביי איהם דיא אָרדנונג דערגרייכט דיא העכסטע פּינקטליכקייט. צום טיש פלעגט ער ארויסקומען ניט נאָר אין איינע און דער זעלבער שטונדע, זאָנדערן אויך אין איינע און דער זעלבער מינוט. מיט דיא מענשען, וואָס האָבען איהם ארומגערינגעלט, פון דער טאָכטער ביז'ן דיענער, איז ער זיך בעגאנגען

שטרענג און האט ביי אלעמען ארויסגערופען מורא און עהרע.

דעם טאג ווען אנדריי האט געדארפט אראבקומען מיט זיין פרוי איז מאריא אריינגעקומען צו דער בעשטימטער צייט אין פארצימער און האט זיך מיט שרעק נעצלם'ט און אין דער שטיל געבעטען גאט, אז איהר בענגענים מיט'ן פאטער זאל אבגיין גלאט. יעדען טאג איז זיא אזוי אריינגעקומען און יעדעס מאל האט איהר דאס הארץ אזוי געשראקען.

דער אלטער אנגעפודערטער דינער, וואס איז דא געזעסען, האט זיך שטיל אויפגעהויבען און נאך שטילער ארויסגערעדט: „ביטע".

הינטער דער טהיר האט זיך געהערט דער גערויש פון ווארסטאט. מאריא איז אריינגעקומען און איז געבליבען שטעהן ביי דער טהיר. פירסט באלקאנסקי האט געארבייט ביים ווארסטאט און ביי איהר אריינקומען, האט ער זיך ארומגעקוקט און האט פארטגעזעצט זיין ארבייט.

דער גרויסער קאבינעט איז געווען אנגעפילט מיט געגענשטענדע, וואס דער פירסט האט אלע ווײלע געברויכט. דיא ביכער און פלאנען אויף'ן גרויסען טיש, דאס אפענע העפט אויפ'ן הויכען שרייב טיש, דיא הויכע גלעזערנע שאפעס פאר ביכער מיט דיא שליסלען אין דיא טהירען, דער טאקערשער ווארסטאט מיט דיא אויסגעלעגטע אינסטרומענטען און מיט דיא סטרוזשקעס ארום, האבען געוויזען, אז ער הערט ניט אויף צו ארבייטען און וויא פערשיעדענארטיג זיין ארבייט איז.

באלד האט דער אלטער פירסט אוועקגעווארפען די ארבייט ביים ווארסטאט און איז צוגעגאנגען צום טיש. ער האט צוגערופען די טאכטער און אונטערגעשטעלט זיין באק, וואס איז נאך היינט ניט געווען ראזירט, און געזאגט שטרענג אבער צו דער זעלבער צייט האט ער אויף איהר געקוקט מיט א צערטליכען בליק: „וואס מאכסטו?.... נו, זעץ זיך!" ער האט גענומען א העפט פאר געאמעטריע און האט מיט'ן פוס א שלעפ געטהאן זיין פאטעל.

— דאס איז אויף מארגען! האט ער געזאגט, געשווינד אבזוכענדיג דאס זייטעל און פערצייכענדיג מיט זיין הארטען נאגעל פון וואנען ביז וואנען זיא האט צו לערנען.

דערנאך האט ער צוגערוקט זיין פאטעל נעהנטער צו איהרען און אנשפארענדיג זיך מיט איין האנד אויפ'ן רוקען פון פאטעל, אין וועלכען זיא איז געזעסען, אזוי אז זיא איז געווען ארומגערינגעלט פון אלע זייטען מיט'ן בייסענדען טא-

באַק געריף וואָס האָט זיך געהערט פון איהם, און ער האָט איהר גענומען ערקלערן א געאָמעטרישע אויפגאַבע.

זיא איז געזעסען און האָט צושראָקען געקוקט אויף דעם פאָטערס'ס פינקעלדיגע אויגען און רויטע פלעקען זיינען ארויסגעטראָטען אויף איהר געזיכט. עס איז געווען קענטיג, אז זיא פערשטעהט גאָר ניט, וואָס ער רעדט צו איהר און זיא שרעקט זיך אזוי, אז דער שרעק אליין וועט איהר שוין ניט לאָזען פערשטעהן ווייטער. איהר איינציגער געדאַנק איז געווען, וואָס גיכער ארויסצוטאַכען זיך פון דעם קאַבינעט און בעטראַכטען דיא אויפגאַבע ביי זיך אין צימער. דער אלטער איז ארויס פון זיך, האָט אָבגערוקט און צוגערוקט צוריק דעם פאָטעל און האָט אָנגעטהאָן איבער זיך א כח, ער זאָל ניט פערלירען דיא געדולד.

זיא האָט געענטפערט פאַלש.

— נו, ביזטו ניט קיין נאַר! האָט ער א געשריי געטאָן און א שליידער געטאָהן פון זיך דאָס העפט. נאָר ער האָט זיך גלייך אויפגעהויבען, איז זיך א פּאָר מאָל דורכגעגאַנגען איבערן צימער, איז צוגעגאַנגען צו דער טאָכטער און א פיהר־טהוענדי׳ג מיט דיא הענד איבער איהרע האָר, האָט ער זיך ווידער געזעצט. מען קען אזוי ניט, מען קען אזוי ניט, האָט ער געזאָגט, ווען זיא האָט גענומען איהרע העפטען און געוואָלט ארויסגעהן, — מאַטהעמאַטיק איז א גרויסע זאַך און איך וויל ניט, אז דו זאָלסט זיין עהנליך אויף אונזערע נאַרעשע דאַמען.

ער האָט איהר א גלעט געטאָן איבער דער באַק און זיא האָט זיך שוין געקליבען ארויסצוגעהן, נאָר ער האָט איהר אָבגעהאַלטען און געזאָגט:

— דיין עלאָאיזא האָט דיר צוגעשיקט א בוך און א בריעף. דאָס בוך האָב איך דורכגעקוקט, עס איז א רעליגיעזעס.... נור איך מיש זיך ניט אין קיינעמס גלויבען. נור דיא בריעף וועל איך נאָך צוויי אזעלכע דורכלאָזען און דעם דריטען וועל איך דורכלעזען. איך האָב מורא, איהר קענט פיעל נאַרעשקייטען אָנשרייבען.

— לעזט דורך דיעזען בריעף, פאָטער, האָט זיא געזאָגט, רויט ווערענדיג און דערלאַנגט איהם דעם בריעף.

— איך האָב געזאָגט דעם דריטען, האָט דער פירסט א געשריינעטהאָן און האָט אוועקגעשטופט דעם בריעף. געה! געה! האָט ער געזאָגט און האָט איהר א גלעט געטהאָן איבערן רוקען.

מאַריע האָט זיך צוריקגעקעהרט אין איהר צימער מיט א'ן אומעדיגען און צושראָקענעם אויסדרוק וואָס האָט קיין מאָל ניט פערלאָזען איהר געזיכט און וואָס האָט

נעמאכט איהר קראנסע און ניט שיינע נעזיכט נאָך מעהר ניט שיין. ביי איהר אין צימער איז נעוועזן נראָדע אזא אונאָרדנונג וויא ביי איהר פאָטער אָ'ן אָרדנונג. זיא האָט א וואָרף נעטהאָן דיא העפטען אויף'ן טישעל און האָט נעעפענט דעם בריעף.

דער בריעף איז נעוועזן פון איהר פריינדין זשולי קאראגינא; אין דעם בריעף האָט איהר די פריינדין אויסגעשריבען אלע נייעס פון מאסקווע; זיא האָט איהר נעשריעבען וועגען גראף בעזוכי'ס טוידט, און אז פיער איז געוואָרן דער יורש פון א גוואלדיג גרויסען פערמעגען, און אז פיעל מאמעס ווילען איהם איצט כאַפּען פאר א חתן פאר זייערע טעכטער, און אז די שטאָדט-מומע דרובעצקאיא האָט איהר פערטרויט א סוד, אז פאר מאריע באלקאָנסקאיא האָט מען אָבגעזוכט א חתן און אז דער חתן איז אנאטאָל, פירסט וואסילי'ס זוהן, זעהר א שיינער אָבער א גרויסער שארלאַטאַן.

מאריע האָט זיך גלייך נעזעצט צום שרייב-טיש און האָט אָנגעשריבען אן ענט-פער. ווען זיא האָט נעהאט איהר בריעף פארטיג איז צו איהר אין צימער אריינ-געקומען איהר קאָמפאניאָנקע מאמזעל בוריען. דיא לעצטע האָט מיט זיך אריינגע-בראכט אין דיא אומעדינע און דונקעלע אטמאָספערע, וואָס האָט ארומגערינגעלט מאריען, לייכטזיניג - פריילינע און א צופריעדענע וועלטיל.

— אָ, איהר האָט ערשט אָנגעשריבען אייער בריעף און איך האָב שוין מיינעם אוועקגעשיקט, האָט זיא נעזאָגט צו מאריען. איך דארף אייך װארנען, האָט זיא ווי-דער נעזאָגט, אראָבלאָזענדיג איהר שטימע, דער פירסט האָט איצט אויסגעזי-דעלט.... מיכאאיל איוואניטשען. ער איז איצט אין זעהר א שלעכטע לוינע, און איהר זאָלט וויסען...

— אח, ליעבע פריינדין! האָט מאריא נעענטפערט. איך האָב אייך נעבעטען, איהר זאָלט מיר ניט דערצעהלען, אין וואָס פאר א טומה דער פאָטער געפינט זיך. איך ערלויב זיך ניט צו אורטהיילען איהם און איך וויל ניט, אז אנדערע זאָלען דאָס טהאָן.

מאריע האָט א קוק נעטהאָן אויף'ן זייגער און בעמערקענדיג, אז זיא האָט שוין פערשפעטינט אויף פינף מינוט דיא צייט, ווען זיא האָט נעדארפט נעהן זעצען זיך שפיעלען פיאנע, איז זיא מיט א צושראָקענע נעזיכט אריינגעגאנגען אין צימער, וואו דיא פיאנע איז נעשטאנען. פון צוועלף ביז צוויי האָט דער פירסט נערוהט און מאריע האָט דיא צייט נעשפיעלט.

XXI

דער אלצער קאמערדיענער איז געזעססען און האט זיך צוגעהערט דרעמלענדיג, ווי דער פירסט האט געשנארעט אין גרויסען קאבינעט. דורך די פערמאכטע טהירען פון א ווייטען צימער האבען דערגרייכט די קלאנגען פון א סאנאטע.

אין דער צייט איז צום גאנעק צוגעפאהרען א קארעטע און א וועגעל. פון דער קארעטע איז ארויסגעשטיגען פירסט אנדריי און האט געהאלפען ארויסשטייגען זיין קליינע פרוי און געלאזט איהר געהען פאראויס. דער אלטער קאמערדינער טיכאן האט זיך ארויסגערוקט פון פארצימער און געמעלדעט, שעפטשענדיג, אז דער פירסט שלאפט און האט געשווינד פערמאכט די טהיר. טיכאן האט געוואוסט, אז קיין אונגעוואוינליכע ערשיינונג האט ניט ביכלות צו ענדערן די ארדנונג וואס איז איינגעפיהרט אין הויז. פירסט אנדריי האט עס אזוי גוט געוואוסט, ווי טיכאן; ער האט א קוק געטאן אויף'ן זייגער, ווי וועלענדיג זיך איבערציינגען, צו דעם פאטער'ס געוואהנהייטען האבען זיך ניט געענדערט אונטער דער צייט, וואס ער האט איהם ניט געזעהען און איבערציינענדיג זיך, אז די רגילות זיינען געבליעבען די זעלבינע, האט ער זיך געווענדט צום ווייב:

— אין צוואנציג מינוט ארום וועט ער זיין אויף. לאמיר דערווייל געהען צו דער שוועסטער.

די קליינע פירסטין ליזא איז פולער געווארען פאר די לעצטע צייט, נאר די אויגען און די אויבערסטע לופ מיט די שווארצע הערעלאך האבען זיך אויפגעהויבען אזוי פרעהליך און מילד ווי א מאל.

— דאס איז דאך א פאלאץ, האט זי געזאגט און האט א שמייכעל געטהאן צום מאן, צו טיכאנען און צו א צווייטען דיענער וואס זיינען געגאנגען בעגלייטען זיי.

פון א זייטען טהיר פאר'ן צימער, פון וואנען עס האט זיך געהערט מאריעס שפילען, איז ארויסגעשפרונגען מאמזעל בוריען און זי האט געשיינט צו זיין אויסער זיך פאר שמחה.

— אח, וואס פאר א פרייד דאס וועט זיין פאר מאריע. איך וועל איהר לויפען אנזאגען.

— ניין, ניין, מען דארף נים, האט פירסטין ליזא געענטפערט, קושענדיג זיך מיט איהר. איהר זייט מאמזעל בוריען. איך וויים אייך שוין פון דער פריינדשאפט, וואס מיין שוועגערין פיהלט צו אייך.

זי זיינען צוגעגאנגען צום צימער, וואו מאריע איז געזעססען און האט געשפילט.

פירסט אנדריי האָט זיך אָבגעשטעלט און האָט אָנגערוקט דיא ברעמען, וויא ערוואַרטענדיג עפּעס אונאַנגענעהמעס.

דיא פירסטען ליזא האָט געעפענט דיא טהיר און איז אריין. דאָס שפּילען האָט זיך פּלוצים איבערגעריסען. עס האָט זיך דערהערט אַ געשריי, מאַריעס שווערע טריט און די קלאַנגען פון קוסען. ווען פירסט אנדריי איז אריינגעקומען האָבען זיך ליזא און מאַריע, וואָס האָבען זיך נאָר געזעהן אַ מאָל אויף אַנדריי'ס חתונה געהאַלטען ארומגענומען מיט דיא הענד און צוגעפּרעסט זיך מיט די ליפּען צו יענע ערטער, וואו זיי זיינען אין דער ערסטער סעקונדע געפאַלען. מאַמזעל בוריען איז געשטאַנען נעבען זיי, די הענד צוגעפּרעסט צום הארצען, מיט אַ פרומען שמייכעל און איז געווען גרייט פערנאַנדערלאַכען זיך אָדער צו וויינען זיך. פירסט אנדריי האָט אַ ציה געטהאָן מיט דיא אקסלען און האָט זיך אַ קרים געטהאָן וויא עס ניט זיך אַ קרים אַ ליעבהאָבער פון מוזיק, ווען ער דערהערט אַ פאַלשע סאָנאַטע. ביידע פרויען האָבען אָבגעלאָזט איינע דיא צווייטע; און דערנאָך האָבען זיי זיך ווידער אָנגעכאַפּט פאַר דיא הענד, וויא מורא האָבענדיג, אַז זיי זאָלען ניט פערזאַמען, און גענומען זיך קוסען, און דערנאָך ווייטער אָבגעלאָזט די הענד און ווייטער געקוסט זיך און דערנאָך נאָר אונערוואַרטעט האָבען זיי זיך צואוויינט און ווייטער גענומען זיך קוסען. מאַמזעל בוריען האָט זיך אויך צואוויינט. פירסט אנדריי האָט זיך געפיהלט אונבעקוועם. נאָר דיא 2 פרויען האָבען זיך געפיהלט גאַנץ נאַטירליך, וויא זייער בעגעגניס האָט נאָר אַנדערש ניט געקענט זיין.

— אַך, מיין ליעבע!.... אַך מאַריע!... האָבען ביידע פרויענצימער אָנגעהויבען פּלוצים צו ריידען און האָבען זיך צולאַכט. האָט איהר אונז גאָר ניט ערוואַרטעט!... אַך, מאַריע, איהר זייט אַראָב פון געזיכט.

— און איהר זייט אַזוי פול געוואָרען... אַך, אנדריי, איך האָב דיך גאָר ניט בעמערקט.

אַנדריי האָט זיך צוקוסט מיט דער שוועסטער און האָט איהר געזאָגט, אַז זיא איז נאָך אַזאַ קלאַג-מוטער וויא זיא איז אלע מאָל געווען. זיא האָט אויף איהם געקוקט מיט אַ ליעבען מילדען און וואַרעמען בליק. די פירסטין ליזא האָט ניט אויפגעהערט צו ריידען. זיא האָט דערציילט, וויא זיי האָט שיער ניט געטראָפען אַ'ן אונגליק אויפ'ן וועג, און אין דער זעלבער מינוט האָט זיא דערציילט, אַז אלע איהרע קליידער האָט זיא איבערגעלאָזט אין פּעטערבורג און זיא ווייס ניט אין וואָס זיא וועט דאָ געהן, און אַז פאַר מאַריי'ן איז פאַראַן אַ חתן, נאָר ווענען

דעם וועט מען ריידען שפעטער.

— און דוא געהסט טאקע אין קריעג? האט זיך דיא שוועסטער געוואונדערט צו אנדריי מיט א זיפץ. ליזא האט אויך א זיפץ געטהאן.

— זאגאר מארגען, האט אנדריי געענטפערט.

—ער ווארפט מיך דא אוועק און איך וויים ניט פאר וואס, ער האט זיך איצט געקענט דערדריגען צו א העכערע שטעלע.

מאריע האט ניט געהערט וואס די שוועגערין רעדט, זיא האט אויף איהר געקוקט מיט ליעבענדע אויגען און ווייזענדיג אויף איהר בויך האט זיא געפרעגט:

— זיבער?

— יא, האט ליזא געענטפערט. אח, וויא שרעקליך דאס איז.

ליזא'ם ליפ האט זיך אראבגעלאזט, זיא האט צוגערוקט איהר געזיכט צו מאריס און האט זיך צואויינט.

— זיא דארף זיך אבערוהען, האט אנדריי געזאגט מיט איין אונצופריעדענע מינע. פיהר איהר אריין צו זיך, און איך וועל געהן צום פאטער. איז ער נאך אלץ דער זעלבער?

— דער זעלבער, דער זעלבער, האט מאריע געענטפערט פריילייך, נאר איך וויים ניט, וויא דו וועסט איהם געפינען

— דיא זעלבע שטונדען און דיא זעלבע שפאציער-גאנגע אין דיא אלעען? דער זעלבער ווארסטאט? האט אנדריי געפרעגט מיט א שמייכעל וואס מען האט קוים געקענט בעמערקען, און וואס האט געוויזען, אז ניט קוקענדיג אויף זיין ליעבע און אכטונג צום פאטער, וויים ער אבער זיינע שוואכקייטען.

—די זעלבע שטונדען און דער ווארסטאט, אויך מאטהעמאטיק און מיינע לעקציאנען אין געאמעטריע, האט מאריע געענטפערט פריילך, גראדע וויא די לעקציאנען פון געאמעטריע וואלטען פאר איהר געווען דיא פריילכסטע איינדריקע אין איהר לעבען.

ווען דיא צוואנציג מינוט, וואס דער אלטער פירסט האט געהאט צו שלאפען זיינען אריבער, איז טיכאן אריינגעקומען רופען דעם יונגען פירסט צום פאטער. לכבוד דעם זוהנ'ס קומען האט ער געמאכט איין אויסנאחמע: ער האט געהייסען אריינלאזען דעם זוהן, ווערענד ער האט זיך איבערגעטהאן צום מיטאג.

— א, מיין סאלדאט! ווילסט ניין שלאגען באנאפארטען? האט דער אלטער פירסט געזאגט און האט א טרייסעל געטאן מיט זיין אנגעפודערטע קאפ, ווערענד

מיכאַן האָט איהם פערפלאָכטען דיא האָר, וויא דאַמאָלס איז געוועזן דיא מאָדע.

— נאָר נעהם זיך צו איהם גוט, האָט ער ווייטער געזאָגט, אז ניט וועט ער נאָך אונז אויך מאַכען פאר זיינע אונטערטאַנען. וואָס מאַכסטו ? און מיט דיא ווערטער האָט ער איהם אונטערגעשטעלט זיין באַק.

דער אַלטער פירסט האָט זיך געפיהלט זעהר גוט נאָכ'ן פאָר־מיטאג־שלאָף (נאָך מיטאָג איז דער שלאָף זילבער און פאר מיטאָג — גאָלד, פלעגט ער זאָגען) אנדריי איז צו איהם צוגעגאַנגען און האָט איהם אַ קוש געטאָן אין באַק וואו ער האָט איהם אָנגעוויזען. ווענען באָנאַפּארטע האָט ער איהם גאָר ניט געענטפערט, ווייל איהם איז ניט געווען געפעלען, וואָס דער פאָטער מאַכט חוזק פון דיא איצטיגע סאָלדאַטען און איבערהויפט פון נאַפּאָלעאָנען.

— יאָ, איך בין צו אייך געקומען מיט אַ טראָגעדיגע פרוי האָט פירסט אַנדריי געזאָגט, נאָכקוקענדיג יעדע מינע פון פאָטער. וואָס מאַכט איהר ?

— קראַנק זיינען נאָר, ברודער, נאַראָנים און אויסגעלאַססענע ; איך בין אָבער בעשעפטיגט פון פריה ביז אבענד, לעב איינגעהאלטען און בין געזונד.

— אַ דאַנק גאָט, האָט דער זוהן געענטפערט, שמייכלענדיג.

— גאָט האָט דא גאָר ניט וואָס צו טהאָן. נו, איצט דערצעהלט, וואָס פאר אַ ניי תורה און דיא תכסיסי מלחמה האָבען אייך דיא דייטשען אויסגעלערנט. אום איהר זאָלט זיך סענען שלאָגען מיט באָנאַפּארטען?

— לאָזט מיר קומען צו זיך, האָט אַנדריי געענטפערט מיט אַ שמייכעל. איך בין נאָך ניט אויף אַן אָרט.

— דו זאָגסט אַ ליגען, האָט דער אַלטער געזאָגט און אָנגעכאַפּט דעם זוהן פאר דער האַנד. אַ הויז פאר דיין ווייב איז פאַרטיג. מאַריע וועט איהר שוין ווייזען וואו און וועט מיט איהר אָנפּלוידערן אַ גאַנצען וואָגען. איך בין צופריע־דען, וואָס זיא איז געקומען. זעץ זיך און דערצעהל.

אנדריי האָט פאר איהם גענומען אויסלעגען דעם פּלאַן פון דער מלחמה, פריהער ניט ווילענדיג און דערנאָך האָט ער זיך אַליין אריינגעצויגען און גענומען ריידען וואַרעמער. דער אַלטער האָט ניט ארויסגעוויזען קיין אינטערעס ביי דעם און וויא עס האָט געשיינט האָט ער ווייניג געהערט, און ווען אנדריי האָט געענדיגט, האָט דער אַלטער אויסגעזונגען מיט אַ פאַלשען נגון אין פראַנצויזיש: מאַלברוק איז אוועק אין מלחמה און גאָט וויים, ווען ער וועט זיך צוריקקעהרען.

XXI,

צו דער בעשטימטער צייט איז דער אלטער פירסט אנגעפודערט און ראזירט אריינגעקומען אין עסס-צימער, וואו עס האבען אויף איהם געווארט דיא שנור, דיא טאכטער, מאמזעל בוריען און דער ארכיטעקטאר, וועלכער האט געגעסען מיט איהם ביי איין טיש, און וועלכער האט נאך זיין שטאנד קיין מאל ניט געקענט ערווארטען אזא עהרע. דער פירסט האט זעלטען צוגעלאזען צו זיין טיש זאגאר וויכטיגע בעאמטע פון דער גובערניע און האט פון גלייכהייט ניט געהאלטען. ער האט אלעמען בעקוקט מיט זיינע פינקעלדיגע, שטרענגע אויגען און האט זיך אבגעשטעלט אויף גרעפין ליזא. דיא יונגע גרעפין האט געהאט דעם זעלבען געפיהל, וואס האפלייט האבען ווען דער קייזער בעוויזט זיך, דאס איז געוועזן א געפיהל פון שרעק און עהרעפורכט. ער האט דיא גרעפין א גלעט געטאן איבער דעם קאפ און האט געזאגט:

— איך בין צופריעדען.

אין אריינקוקענדיג איהר נאך א מאל שארף אין די אויגען, איז ער אבגעגאנגען און געזעצט זיך אויף זיין פלאץ ביים טיש. ליזא'ן האט ער געוויזען א פלאץ נעבען זיך.

— הא-הא! האט ער געזאגט, ארומקוקענדיג איהר פיילעבדיגע טאליע. אביסעל צוגעאיילט, דאס איז ניט גוט!

ער האט זיך צולאכט מיט א טרוקענעם קאלטען און אונאנגענאהמען געלעכטער, וויא ער האט שטענדיג געלאכט בלויז מיט'ן מויל און ניט מיט דיא אויגען.

דיא קליינע גרעפין האט ניט געהערט, וואס ער רעדט אדער זיא האט ניט געוואלט הערען. זיא האט זיך געפיהלט עפעס נישט היימיש. נאר באלד האט זי זיך צורעדט און האט איבערגעבען אלע פאסטען פון פעטערבורג. נאר וואס מעהר זיא איז געווארען בעלעבט, איז דער פירסט געווארען אלץ שטרענגער און שטרענגער, און פלוצים האט ער זיך געווענדעט צום ארכיטעקטאר:

— וואס זאגט איהר, מיכאילא איוואניטש. אונזער באנאפארטע וועט כאפען א פסק. פירסט אנדריי האט מיר דערצעהלט, אז שרעקליך גרויסע ארמעען געהען אנקגעגען איהם. און איך מיט אייך האבען איהם גערעכענט נאר פאר א פוסטען מענש'ל!

דער ארכיטעקטאר האט אבסאלוט ניט געוואוסט, ווען ער האט דאס מיט איהם גערעדט וועגען באנאפארטען, נאר ער האט פערשטאנען, אז דער פירסט דארף דאס האבען אלס א פאררעדע צו זיין געשפרעך.

— ער איז ביי מיר א גרויסער קענער אין דיא תכסיסי מלחמה, האט דער אלטער

פירסט געזאָגט צו אנדרייען, אָנווייזענדיג דעם זוהן אויפ'ן ארכיטעקטאָר, און האָט ווידער פערפיהרט א געשפרעך וועגען קריעג, וועגען באָנאפּארטע, וועגען היינטיגע גענעראלען און שטאאטס-לייט. דער אַלטער פירסט איז געווען איבערצייגט, אַז דיא היינטיגע גענעראלען זיינען ניט מעהר ווי אינגלאך און אַז נאפּאָלעאָן איז א פראנ־צויזיל א נאָר־נישט און זיינע ערפאָלגען האָט ער נאָר צו פערדאנקען דעם, וואָס מיר האָבען ניט מעהר קיין פּאָטעמקינס און סואוואָראָווס. אויסער דעם איז ער געווען איבערצייגט, אַז קיין קריעג איז נאָר ניט געווען אין אייראָפּא, אַז עס קומט פאָר עפּעס א קאָמעדיע און ווייטער גאָר נישט.

אנדריי האָט אויסגעהערט פריילעך, וויא דער פאָטער לאַכט אָב פון היינטיגע מענשען און ענדליך האָט ער בעמערקט:

—וואָס פריהער איז געווען, שיינט צו זיין גוט, ניט אמת? און דאָך איז דען סו־וואָראָוו ניט אריינגעפאַלען אין א פּאסטקע, וואָס מאָרא האָט איהם אונטערגע־שטעלט?

— ווער האָט דאס דיר געזאָגט? האָט דער אַלטער פירסט אויסגעשריען או האָט א שליידער געטאָן א טעלער וועלכען טיכאָן האט פלינק אונטערגעכאפּט. פירסט אנדריי! נאָר צוויי גרויסע מענער זיינען געווען פרידריך און סואוואָראָוו — זיי האָבען געוואוסט, וויא צו פיהרען א קריעג. אָבער מאָרא? מאָרא וואָלט געווען געפאנגען, ווען סואווארא‍וו זאָל האָבען פרייע הענד, און ער האָט אָבער אויף זיינע הענד געהאט האָפּס-קריעגס-וואורסט-שנאַפּס-ראַטס. איהר וועט איצט נעהן אין קריעג, וועט איהר אויסגעפינען וואס בעדייטען דיעזע האָפּס-קריעגס-וואורסט־ראַטס! אַז סואוואָראָוו האָט גאָר ניט געקענט מאכען, טאָ וואָס וועט קענען מיכאַאיל קוטוזאָוו מאכען, ניין, ברודער, ענטוועדער זיי זיינען דארטען אַלע אראָב פון זינען אָדער איך בין פעררירקט. באָנאפּאַרטע איז געוואָרען א גרויסער קריעגס־פיהרער! הם....

— לאַכט פיעל איהר ווילט, נאָר באָנאפּארטע איז א גרויסער קריעגס־פיהרער, האָט אנדריי געענטפערט.

— מיכאַילא איוואַניטש! האָט דער אַלטער פירסט א געשריי געטאָן צום אר־כיטעקטאָר, וועלכער איז געווען בעשעפטיגט מיט'ן בראטען און האָט געהאַפּט, אַז מען האָט שוין אָן איהם פערגעסען. האָב איך אייך ניט געזאָגט, אַז באָנא־פּארטע איז א גרויסער טאַקטיקער? מיין זוהן זאָגט אויך דאָס זעלבע.

— געוויס, אייער עקסעלענץ, האָט דער ארכיטעקטאָר געענטפערט.

דער אלטער פירסט האָט זיך צולאכט מיט זיין קאלטען געלעכטער. דערנאָך האָט ער גענומען אויסרעכענען אלע פעהלערען, וואָס באָנאפארטע האָט געמאכט סיי אין זיינע מלחמות און סיי אלס שטאאטסמאן. אנדריי האָט זיך צוגעהערט און האָט גאָר ניט געענטפערט. עס איז געווען קענטיג, אז וואָס מען זאָל איהם ניט ריידען, וועט מען זיין מיינונג ניט ענדערן. גאָר געוואונדערט האָט ער זיך, פון וואנען וויים ער דער אלטער מאן, וואָס זיצט אזא צייט מיט יאָהרען איינגעשפּארט אין זיין דאָרף, דיא אלע איינצעלהייטען פון דיא פּאָליטישע אומשטענדען אין אייראָפּא.

— דו מיינסט, אז איך בין אלט און פערשטיי ניט, וואָס עס טהוט זיך איצט אין דער וועלט, האָט דער אלטער געענדיגט. איך שלאָף ניט קיין נעכט איבער דעם. נו, זאָג מיר איצט, וואו איז דיין גרויסער קריעגס־פיהרער? מיט וואָס האָט ער זיך אויסגעצייכענט?

— דאָס וואָלט געווען לאנג צו ריידען, האָט אנדריי געענטפערט.

— געה צו דיין באנאפּארטע, האָט דער אלטער פירסט געזאָגט און האָט ווייטער אויסגעזונגען: „גאָט וויים ווען ער וועט זיך צוריקקעהרען". ער האָט א לאָף געטאָהן און איז ארויס פון טיש.

דיא קליינע פירסטין האָט גענומען איהר שוועגערין פאר דער האנד און ארייג־פיהרענדיג איהר אין א צווייטען צימער, האָט צו זיא איהר געזאָגט:

— וואָס פאר א קלוגער מאן אייער פאָטער איז. אפשר דערפאר האָב איך פאר איהם מורא.

— אָך, איהר ווייסט ניט, וויא גוט ער איז! האָט מאריע געזאָגט.

אנדריי איז מיט פערלענגטע הענד אהינטער געגאנגען אויף און אָב איבערן צימער מיט גיכע טריט און האָט פערטראכטערהייד געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ. צו איז איהם געווען שרעקליך צו געהען אויף מלחמה אָדער אומעדיג איבערצולאָזען זיין ווייב, איז שווער צו וויסען. עס איז זעהר מעגליך אז ביידע געפיהלען האָבען זיך געשטויסען אין זיין הארצען. ער האָט פּלוצים דערהערט שווערע טריט און האָט געשווינד בעפרייט זיינע הענד און צוגעהענדיג צום טיש, וואו ער האָט פריהער איינגעפּאקט די זאכען צום אָבפאָהרען, האָט ער עפּעס גענומען פערבינדען און האָט אָנגענומען א רוהיגען און קאלטען אויסדרוק. אין צימער איז אריין מאריע.

— מען האָט מיר געזאָגט, אז דוא האָסט שוין געהייסען שפּאנען, האָט זיא געזאָגט קוים אָבכאָפּענדיג דעם אָטהעם, און איך האָב געוואָלט ריידען מיט דיר אונ־

טער פיער אויגען. גאַט ווייסט, וויא לאַנג מיר וועלען דארפען זיין געשיידעט.
דו ביזט דאָך ניט אין כעס, וואָס איך בין אריין צו דיר?

— זאָג מיר, מארי, וויא קומסטו אויס מיט'ן פאָטער. מיר שיינט, אז די לעצטע יאָהרען קומט דיר אויס איבערצוטראָגען פון איהם א סך.

— וויא קענסטו זאָגען אזא זאך! דו האָסט א געוויסען שטאָלץ אין דיינע געדאנקען און דאָס איז א גרויסע זינד. קען מען דען אזוי ריידען וועגען א פאָטער? איך בין אזוי צופריעדען און גליקליך מיט איהם. איך וואָלט נאָר געוואונשען, אז איהר אלע זאָלט זיין אזוי גליקליך, וויא איך.

אנדריי האָט מיסטרויאיש געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ.

— איין זאך נאָר איז מיר שווער, איך וויל דיר זאָגען דעם אמת, וואָס דער פאָטער איז ניט רעליגיעז. איך קען ניט פערשטעהן, וויא אזוי א מענש מיט אזא גרויסען שכל, וויא זיינער, קען זיך אזוי פעראירען און ניט זעהען וואָס איז קלאָר, ווי דער טאָג. נאָר די לעצטע צייט מאכט ער שוין ניט אזוי פיעל חוזק, וויא א מאָל, און דאָ איז פאראן א מאָנך, וועלכען ער האָט צוגעלאָזט צו זיך און מיט וועלכען ער האָט א לאַנגע צייט זיך אונטערגעהאַלטען.

—נו, מיין פריינד, איך האָב מורא, אז איהר מיט אייער מאָנך שיסט אויס נאָר אומזיסט אייער פולווער, האָט אנדריי געזאָגט לאַכענד.

נאָך א קורצען שטילשווייגען האָט דיא שוועסטער געזאָגט צו אנדרייען:

— איך האָב צו דיר א גרויסע ביטע.

— וואָס, מיין פריינד.

— ניין, דוא פערשפּרעך מיך פריהער, אז דו וועסט מיר מיין ביטע ניט אבזאָגען. דאָס וועט דיר ניט קאָסטען קיין מיה און וועט דיר ניט פערשאפען קיין אומכבוד פאר מיר נאָר וו עט דאָס זיין א טרייסט.

— ווען דאָס זאָל מיר זאגאר קאָסטען פיעל מיה.... האָט אנדריי געענטפערט.

— דוא קענסט דענקען וואָס דוא ווילסט! איך וויים, דוא ביזט אזא וויא דער פאָטער. נאָר טהו דאָס פאר מיר..... אונזער זיידע האָט איהם געטראָגען אין אלע מלחמות. זאָגסטו מיר צו?

— געוויס, נאָר וואָס איז דאָס?

אנדריי איך וועל דיר געבען א קליין הייליג בילד און דו פערשפּרעך מיר, אז דו וועסט עס פון האלז ניט אראָבנעהמען. פערשפּרעכסטו מיר?

—אויב עס וועגט ניט קיין צוויא פוד וועל איך דיר טאָן דאָס פערגניגען, האָט

אנדריי געזאָגט, נאָר זעהענדיג, וויא זיין שוועסטערס געזיכט איז געוואָרען טרויעריג פון דעם שפאס, האט ער באלד חרטה געהאט און געזאָגט: איך בין זעהר צופרי־דען, זעהר צופרידען.

— געגען דיין ווילען וועט ער דיך רעטען און וועט דיך ווענדען צו זיך, ווייל אין איהם אליין איז די וואהרהייט און רוה, האט זיא געזאָגט מיט אַ ציטערדיג קול. זיא האט ארויסגענומען פון איהר האנד־בייטעלע אַ קליין בילד, האט עס אַ קוש געטאָן און דערלאַנגט דעם ברודער.

— איך בעט דיך, טהו עס מיר צוליעב....

אנדריי האט געוואָלט נעהמען דאָס בילד, נאָר זיא האט איהם אָבגעהאַל־טען. אנדריי האט פערשטאַנען, האט זיך איבערגעצלמ'ט און אַ קוש געטאָן דאָס בילד. זיין געזיכט איז געווען צערטליך און שפעטיש.

— איצט קום צו ליזאַ'ן. מען דארף זיך געזעגענען האט ער געזאָגט. אָדער געה דו בעסער אליין און אויב זיא שלאָפט וועק איהר אויף.

ווען דיא שוועסטער איז ארויסגעגאַנגען, האט ער זיך געווענדעט צום דיענער און געזאָגט איהם וואָס און וויא ער זאָל זיינע זאַכען איינפּאַקען. דערנאָך איז ער אוועק צו זיין שוועסטער'ס צימער. אין קאָרידאָר האט ער זיך אָנגעשטויסען אָן מאַמזעל בוריען און דאָס איז שוין געווען דאָס דריטע מאָל אין דיזען טאָג וואָס זיא איז צו איהם ארויסגעקומען אין איינזאַמע דורכגעַנגע און האט געשמייכעלט צו איהם נאַאיווּ.

— אַך, איך האָב געדענקט, אַז איהר זייט ביי זיך, האט זיא געזאָגט און האט אַראָבגעלאָזט דיא אויגען.

אנדריי האט אויף איהר אַ בייזען קוק געטאָן. ער האָט קיין זאַך ניט געזאָגט, ער האט נאָר אַ קוק געטאָן אויף איהר שטערן מיט אַזאַ פעראכטונג, אַז זיא איז רויט געוואָרען און איז אוועקגעגאַנגען.

ווען ער איז אריין אין די שוועסטער'ס צימער, האט ער געטראָפען ליזאַ'ן, וויא זיא האט גערעדט מיט חשק און געלאַכט. ער איז צו איהר צוגעגאַנגען, האט איהר אַ גלעט געטהאָן איבער'ן קאָפּ און געפרעגט, צו זיא האט זיך אָבגערוהט פון דעם וועג. זיא האט איהם געענטפערט און האט פאָרטגעזעצט איהר שמועס.

אן איינגעשפּאַנטע קארעטע מיט זעקס פערד איז שוין געשטאַנען ביים אריינ־גאַנג. אין דרויסען איז געוועזען אַ פינסטערע נאַכט. אויף'ן גאַנעק האָבען זיך מענ־

שען ארומגעדרייט מיט לאנטערנעס. די פענסטער פון דעם גרויסען הויז זיינען געווען בעלויכטען. אין פארציטער האבען זיך פערזאמעלט די דיענער פון הויף, אום צו זע־גענען זיך מיט'ן יונגען פירסט. אין זאאל האבען זיך פערקליעבען אלע שטוביגע: דער ארכיטעקטאר, מאמזעל בוריען, מאריע און דיא פירסטין ליזא. דער אלטער פירסט האט געשיקט רופען אנדרייען אום צו זעגענען זיך מיט איהם אונטער פיער אויגען. איצט האבען אלע געווארט ביז זיי וועלען ארויסקומען.

ווען פירסט אנדריי איז אריין אין קאבינעט, איז דער אלטער פירסט געזעסען פאר'ן טיש אין א ווייסען כאלאט מיט ברילען, וואס אלטע לייט טראגען, און האט גע שריעבען. ביים זוהן'ס אריינקומען האט ער זיך אומגעקוקט....

— דוא פאהרסט ? האט ער געפרעגט און האט ווייטער געשריעבען.

— איך בין געקומען זעגנען זיך.

— קוס דיא — האט ער געוויזען דיא באק — איך דאנק דיך, איך דאנק דיך.

— פאר וואס דאנקט איהר מיך ?

— פאר וואס דו ביזט פינקטליך און האלטסט זיך ניט אן ווייבערשע קליידלאך. דיענסט איז פריהער פון אלץ. און ער האט פארטגעזעצט זיין שרייבען אזוי, אז דיא פעדער האט געשפריצט. אויב דו האסט עפעס צו זאגען — זאג. איך קען שרייבען און הערען.

— וועגען אייך.... מיר איז אזוי אויך מיאוס, וואס איך לאז איהר אייך איבער אויף דיא הענד....

— מאך ניט אזעלכע שטיק ! רייד וואס דו דארפסט.

— ווען מיין פרוי וועט זיין אויף דער צייט, שיקט אין מאסקווע נאך אן אקושער.. זאל ער זיין ביים האבען.

דער אלטער פירסט האט זיך אבגעשטעלט אין שרייבען און האט אויסגע־שטעלט זיינע שטרענגע אויגען אויפ'ן זוהן, וויא ער וואלט ניט פערשטאנען וואס ער מיינט.

— איך וויים, אז קיינער קען ניט העלפען, ווען דיא נאטור אליין העלפט ניט, האט געזאגט פירסט אנדריי אין פערלעגענהייט. איך גיב צו אז פון א מיליאן פעלע איז נאר איינער אן אונגליקליכער, נאר דאס איז איהר פאנטאזיע און מיינע. מען האט איהר אנגעשראקען און זיא האט מורא.

— הם.... הם.... האט דער אלטער פירסט א מורמעל געטאן אונטער דער נאז, שרייבענדיג ווייטער. איך וועל שיקען. ער האט אונטערגעשריעבען זיין אונטער־

שריפט און האָט זיך פּלוצים א קעהר געטאָן צום זוהן און זיך צולאַכט. ניט גוט, הא?

— וואָס איז ניט גוט, פּאָטער?

— א ווייב! האָט דער אַלטער פירסט געענטפערט קורץ.

— איך פערשטעה ניט, האָט אַנדריי געזאָגט.

— נאַר פערפאַלען, מיין פריינד. זיי זיינען אַלע אַזעלכע און שיידען זיך סען מען ניט. נאַר האָב קיין מורא ניט, איך וועל קיינעם ניט זאָגען, און דו אַליין ווייסט גאַנץ גוט.

ער האָט איהם אָנגעכאַפּט פאַר דער האַנד, האָט איהם אריינגעקוקט גלייך אין געזיכט מיט זיינע שאַרפע אויגען, וואָס האָבען, ווי עס האָט אויסגעוויזען, געקענט זעהן א מענשען דורך און דורך, און האָט זיך ווידער צולאַכט מיט זיין קאַלטען גע־לעכטער.

אַנדריי האָט א זיפץ געטאָן, געשטעהענדיג מיט דעם זיפץ, אַז דער פאָטער האָט איהם פערשטאַנען. דער אַלטער האָט צונויפגעלייגט געשווינד דעם בריעף, האָט איהם אין דער גיך פער'חתמ'עט, זאָגענדיג:

— וואָס קען מען טהאָן? זיא איז שעהן! דו זיי רוהיג, איך וועל טהאָן אַלץ.

אַנדריי האָט געשוויגען. איהם איז געווען אי אַנגענעהם אי אונאַנגענעהם, וואָס דער פאָטער האָט איהם פערשטאַנען. דער אַלטער האָט זיך אויפגעהויבען און האָט איהם דערלאַנגט דעם בריעף.

— הער, האָט ער געזאָגט, וועגען דיין ווייב זאָלסטו ניט זאָרגען. וואָס מען קען נאָר טאָן, וועט ווערן געטאָן. איצט הער, דעם בריף גיב אָב מיכאַילא איקאַריאָנאָ־וויטש'ן (קוטוזאָוו). איך שרייב איהם, אַז ער זאָל דיך ברויכען אין גוטע ערטער און זאָל דיך לאַנג ניט האַלטען פאַר א'ן אַדיוטאַנט: א טיאוסע אמט! זאָג איהם אַז איך געדענק איהם און האָב איהם ליעב. דו זאָלסט מיר שרייבען ווי ער וועט דיך צונעהמען. וועט ער זיין גוט, וועסטו דיענען. ניקאָלאַי אַנדרייאיטש באַלקאָנסקי'ס זוהן וועט ביי קיינעם ניט דיענען אויס מיטלייד. איצט קום אהער.

ער האָט גערעדט אזוי גיך, אַז דיא ווערטער זיינען ארויס ניט געענדיגט, נאָר דער זוהן איז שוין געווען געוואָהנט צו פערשטעהען זיין שפּראַך. ער האָט דעם זוהן צוגעפיהרט צו א ביוראָ, ארויסגעצויגען א שופלאַד און ארויסגענומען א העפט, וואָס איז געוועזען פערשריבען מיט זיין האַנדשריפט.

— איך וועל מסתמא שטארבען פאר דיר. זיי זשע וויסען, אז דאָ זיינען מיינע כתבים, און נאָך מיין טוידט. גיב זיי איבער דעם קייזער. ווייטער, איז דאָ א ביכעט פון א לייה־באנק און א בריעף: דאָס איז א פרעמיע פאר יענעם, וועלכער וועט אָנשרייבען די געשיכטע פון סואוואראָווס מלחמות. דאָס זאָל מען איבערשיקען אין דער אקאדעמיע. דאָ זיינען מיינע נאָטיצען, נאָך מיין טוידט לעז זיי דורך, זיי וועלען דיר בריינגען נוצען.

אנדריי האָט ניט געזאָגט, אז וואהרשיינליך וועט ער, דער פאָטער, נאָך לעבען לאנג. ער האט פערשטאנען, אז דאָס דארף מען ניט זאָגען.

— איך וועל טאָן אלץ, וואָס דו הייסט, האָט ער געזאָגט.

— איצט פאָהר געזונד! ער האָט געלאָזט דעם זוהן, ער זאָל איהם א קוש טהאָן אין האנד און האָט איהם ארומגענומען. — געדיינק איין זאך, פירסט אנדריי, אויב מען וועט דיך דער׳הרג׳ענען, וועט מיר, דיין אלטען פאָטער, זיין וויה. . . ער איז אונערווארטעט אנשווייגען געוואָרען און פלוצים האט ער מיט א שרייענדען קול פאָרטגעזעצט: — און ווען אָבער איך וועל אויסגעפינען, אז דוא האָסט זיך אויפגעפיהרט ניט וויא ניקאָלאי באלקאנסקי׳ס א זוהן, וועט מיר זיין... מיאוס.

דאס לעצטע ווארט האט ער אויסגעשריען מיט א ביטערן קול.

— דערפאר האָט איהר ניט בעדארפט מורא האָבען, האט אנדריי געענטפערט מיט א שמייכעל.

דער אלטער איז געבליבען שטיל.

—איך האָב אייך געוואָלט בעטען נאָך עפּעס, האט אנדריי געזאגט, אויב מען וועט מיך דער׳הרג׳ענען און אויב מיין ווייב וועט האָבען א זוהן, זאָלט איהר איהם פון זיך ניט אָבלאָזען. איך פערלאנג, אז ער זאל זיך ערציהען ביי אייך.

— און דעם ווייב ניט געבען? האָט דער אלטער געזאגט און זיך צולאכט.

זיי זיינען געשטאנען שטיל איינער קעגען דעם אנדערן. דעם אלטען׳ס ריהרענ־דיגע אויגען זיינען געווען אויסגעשטעלט גלייך אין דעם זוהן׳ס אויגען. און דער אונ־טערסטער העלפט פון דעם אלטען׳ס געזיכט האָט עפּעס א ציטער געטאָן.

— געזעגענט—געה! האָט ער פלוצים א געשריי געטהאָן מיט א הויכען און ביי־זען קול. עפענדיג דיא טהיר פון דעם קאבינעט.

— וואָס, וואָס איז געשעהן? האָט געפרעגט ליזא און מאריע, דערזעהענדיג אנ־דרייען און די פיגור פון דעם אלטען פירסט אין א ווייסען כאלאט, אָהן א פּארוק, און

ספאקטלען, וואס האט זיך אויף א מינוט נעוויזען אין טהיר און נעשריען מיט א ביי־זען קול.

פירסט אנדריי האט זיך אבגעזיפצעט און גאר ניט געענטפערט.

— נו, האט ער געזאגט ווענדענדיג זיך צום ווייב און דאס האט אזוי גוט, ווי נעהייסען: איצט ווייזט אייערע שטיק.

— וואס? שוין! האט די קליינע פירסטין געזאגט, ווערענדיג בלייך און קר־קענדיג מיט שרעק אויף'ן מאן.

ער האט איהר ארומגענומען און זיא האט ארויסגעלאזט א געשריי און איז מאכט־נאז ארויסגעפאלען אויף זיין אקסעל.

ער האט פארזיכטיג אבגעווענדעט זיין אקסעל, האט אריינגעקוקט אין געזיכט און בעהוטזאם אריינגעזעצט אין פאטעל.

— זיי געזונד, מאשא, האט ער געזאגט שטיל צו דער שוועסטער און האט זיך מיט איהר צוקוסט האנד אין האנד און איז מיט שנעלע טריט ארויס פון צימער.

בוריען איז געשטאנען א זייט און האט געווישט די אויגען, מאריע האט געקוקט אויף דער טהיר, פון וואנען אנדריי איז ארויסגעגאנגען און האט זיך גע'צלמט. דיא טהיר פון קאבינעט האט זיך געעפענט גלייך נאך אנדריי'ס ארויסגעהען, און דער אלטער האט זיך געוויזען.

— אוועקגעפאהרען? האט ער געפרעגט. גוט!

ער האט א ווארף געטהאן א בייזען בליק אויף דער קליינער פירסטין וואס איז געלעגען אין פאטעל א גע'חלש'טע, האט א דריי געטהאן מיט'ן קאפ און א האק געטהאן מיט דער טהיר.

צווייטער טהייל.

I.

אין אָקטאָבער 1805 האָבען זיך דיא רוסישע חיל געפונען אין עסטרייך, ארום דער פעסטונג בראַאונאַאו, און נאָך נייע פאָלקען זיינען אָנגעקומען פון רוסלאַנד. אין בראַאונאַאו, איז געשטאַנען דער אָבערפעלדהערר קוטוזאָוו.

דעם עלפטען אָקטאָבער איז אָנגעקומען אַ נייער פאָלק פעכאָטע און איז געבליבען שטעהן אַ האַלבע מייל פון שטאָט, ערוואַרטענדיג, אַז קוטוזאָוו וועט זיי קומען בעקוקען.

נעכטען נאָך אין וועג האָט דער פאָלק בעקומען אַ בעפעהל, אַז דער אָבערפעלדהערר וועט זעהען, וויא דער פאָלק וועט דורכגעהן. דער קאָמאַנדיר פון פאָלק האָט ניט געוואוסט, וויא צו פערשטעהן דעם בעפעהל, צו זאָל דער פאָלק ערשיינען וויא ער גייט אין וועג אָדער אויסגעפוצט. און דער קאָמאַנדיר מיט זיינע ראַטגעבער האָבען בעשלאָסען, אַז עס איז בעסער צו מאַכען אַ טיעפערע פערנייגונג איידער ניט דערנייגען זיך, און דיא סאָלדאַטען האָבען דיא גאַנצע נאַכט ניט געשלאָפען און געפוצט זיך און אויסגעשטעלט זיך אין גלייכע ציילען, וויא אָנגעצויגענע סטרונעס.

דער קאָמאַנדיר פון פאָלק, אַ הויכער און ברייטער מאַן, איז מיט אַ גליקליכע מינע געגאַנגען פאר דיא ציילען און האָט געקליבען נחת פון זיין פאָלק.

— אונזער פאָלק איז דוכט זיך ניט פון דיא ערגסטע? וואָס זאָגט איהר? האָט ער זיך געווענדעט צו אַ באַטאַליאָנעם קאָמאַנדיר.

אין דער מינוט האָבען זיך בעוויזען צוויי רייטער אויפ'ן וועג, וואָס האָט געפיהרט פון שטאָדט. דאָס איז געוועזען אַן אדיוטאַנט מיט אַ קאָזאַק.

דער אדיוטאַנט איז געשיקט געוואָרען פון דעם הויפּט שטאַב צו בעשטעטיגען, וואָס דער נעכטיגער בעפעהל האָט געזאָגט ניט דייטליך, דאָס הייסט אַז דער פאָלק זאָל ערשיינען פונקט וויא ער גייט אין שינעלען און אָהן שום הכנות.

אַ מיטגליעד פון האָף-קריעגס-ראַטה איז אָנגעקומען פון וויען צו קוטוזאָוו'ן מיט אַ פאָרשלאַג און פאָדערונג אַז די רוסישע סאָלדאַטען זאָלען גיין וואָס גיכער און פער-

אייניגען זיך מיט דער ארמיע פון דעם ערץ-הערצאָג פערדינאנד און מאק; קוטוזאָוו אָבער האָט גערעכענט, אז פאר איהם לוינט זיך ניט אזא פעראייניגונג און ער האָט געוואָלט ווייזען דעם עסטרייכישען גענעראל אין וואָס פאר א טרויעריגען צושטאנד דיא רוסישע סאָלדאטען געפינען זיך, אום דאָס זאָל איהם דיענען אלס איינע פון די אורזאכען פאר וואָס ער קען זיך ניט פעראייניגען, און אויך אזא אופן וואָס ערגער דער צושטאנד פון די סאָלדאטען זאָל זיך ווייזען, וואָלט איהם אלץ געווען אנגענעה־מער. דער אדיוטאנט האָט ניט געוואוסט די איינצעלהייטען נאָר דעם בעפעהל האָט ער איבערגעגעבען פינקטליך.

דער קאמאנדיר פון פאָלק האָט באלד געגעבען א בעפעהל, אז מען זאָל זיך אי־בערטאָן און אין א האלבע שעה ארום איז דער פאָלק ווידער געווען אין אָרדנונג, נור אַנשטאָט דעם וואָס פריהער האָבען דיא ציילען מענשען אויסגעזעהן שווארץ, האָבען זיי איצט אויסגעזעהן גרוי. דער קאמאנדיר פון פאָלק איז ארויסגעטראָטען פאָר־אויס און האָט בעקוקט פון דערווייטענס די סאָלדאטען.

— וואָס איז דאָס אזוינס? וואָס איז דאָס? האָט ער אויסגעשריען: דער קאָ־מאנדיר פון דער דריטער ראָטע!

— דער קאמאנדיר פון דער דריטער ראָטע צום גענעראל! דער קאָמאנדיר צום גענעראל, פון דריטער ראָטע צום קאמאנדיר!.... האָבען זיך געהערט קולות צווי־שען דיא ציילען, און ביז די שטימען האָבען דערגרייכט צו דער דריטער ראָטע, האָט מען שוין געשריען: „דער גענעראל צו דער דריטער ראָטע".

דער קאפיטאן פון דער דריטער ראָטע האָט זיך געלאָזט לויפען צום גענעראל און האָט אויסגעזעהען ווי א שילער, וואָס האָט ניט אויסגעלערנט זיין לעקציאָן, ווען דער לעהרער רופט איהם אויס. דער גענעראל האָט איהם בעקוקט פון קאָפּ ביז דיא פיס (דיא נאָז ביים קאפיטאן איז געווען רויט, וואָס האָט געוויזען, אז ער האָט ניט פיינד דעם טרונק).

—איהר וועט שוין באלד אייערע סאָלדאטען אָנטהאָן אין קליידלאך! האָט דער גענעראל אויסגעשריען. וואָס איז דאָס? און ער האָט אָנגעוויזען אויף א סאָלדאט פון דער דריטער ראָטע וואָס האָט געטראָגען א בלויליכען שינעל ווערענד אלע אנ־דערע האָבען געטראָגען גרויע. איך וועל אייך ווייזען, וויא אנצוטאָן סאָלדאטען אין קליידלאך.

דער קאפיטאן פון דער דריטע ראָטע האָט שטייפער צוגעדריקט זיינע צווי פינ־גער צום ברישעק, וויא אין דעם וואָלט בעשטאנען זיין גאנצע רעטונג.

— וואס שווינט איהר? ווער איז דאס ביי אייך אנגעטאן אזוי וויא א ווענגער?

— אייער עקסעלענץ....

— נו, וואס „אייער עקסעלענץ"? אייער עקסעלענץ! אייער עקסעלענץ! און וואס אייער עקסעלענץ — ווייס קיינער ניט.

— אייער עקסעלענץ, דאס איז דאלאכאוו, וואס איז אראבגעזעצט געווארן....

— וואס איז, מען האט איהם אראבגעזעצט פאר א פעלדמארשאל אדער פאר א סאלדאט? און אויב א סאלדאט דארף ער געהן, וויא אלע.

— אייער עקסעלענץ, איהר האט איהם אליין ערלויבט.

— ערלויבט? ערלויבט? אבער אלע מאל איז מיט אייך דיא זעלבע זאך, האט דער גענעראל געזאגט, ווערענדיג קיהלער. מען זאגט אייך עפּעס, און איהר נעהמט און.... טהוט אן מענשען, וויא געהעריג איז.

דער גענעראל האט זיך געלאזט געהן צום פאלק און האט אויפ'ן וועג גע־זוכט צו וועמען נאך אויסצולאזען זיין כעס. צוגעהענדיג צו דער דריטער ראטע, האט ער א געשריי געטהאן:

— וויא שטעהסטו? וואו איז דער פוס, דער פוס איז וואו?

דאלאכאוו האט לאנגזאם אויסגעגלייכט זיין אויסגעבויגענעם פוס און האט מיט זיין ליכטיגען און פרעכען בליק געקוקט גלייך דעם גענעראל אין דיא אויגען.

— פאר וואס עפּעס א בלויער שינעל? אראב!.... פעלדפעבעל! טהוט איהם איבער דעם.

דער גענעראל האט אנגעהויבען צו זאגען א שימפּ־ווארט, נאר דאלאכאוו האט איהם איבערגעריסען.

— גענעראל, איך דארף פאלגען דיא בעפעהלע, אבער איך בין ניט פערפּפליכ־טעט אויסצוהערען....

— ניט גערעדט! ניט גערעדט! ניט גערעדט! האט דער גענעראל געשריען.

— איך בין ניט פערפליכטעט אויסצוהערען א בעליידיגונג, האט דאלאכאוו ארויסגערעדט הויך און שארף.

זייערע אויגען האבען זיך בעגעגענט. דער גענעראל איז אנשווייגען געווארען און אבגעהענדיג האט ער געזאגט:

— איך בעט אייך, טהוט זיך איבער.

II.

— ער פאהרט! האט אויסגעשריען דער סיגנאל־געבער.

דער קאָמאַנדיר פון פּאָלק איז צונעלאָפען צו זיין פערד, האָט מיט ציטערנדע הענד אָנגענומען זיך פאַר'ן זאָטעל און געזעצט זיך רייטענדיג. דער פּאָלק האָט זיך א צאַפּעל געטהאָן און איז וויא פערשטאָרבען.

— ררו־ו־היג! האָט דער קאָמאַנדיר פון פּאָלק אויסגעשריען.

איבער'ן ברייטען וועג, וואָס איז געוועז אויסגעזעצט מיט בוימער איז ניך געפאָרען א הויכע קאַרעטע. צוזאַמען מיט קוטוזאָוו'ן איז געזעסען דער עסטרייכישער גענעראַל אין א ווייסען ראָק. פון הינטען האָט געריטען דיא גאַנצע סוויטע. דיא קאַרעטע איז געבליבען שטעהן ביים פּאָלק.

קוטוזאָוו איז ארויסגעשטיגען פון דער קארעטע מיט'ן ווייסען גענעראַל און בעגריסענדיג דיא סאָלדאַטען, האָט ער זיך געלאָזט געהען צווישען דיא צייכען און דער קאָמאַנדיר פון פּאָלק איז איהם נאָכגעשפּרונגען און האָט זיך אויסגעצויגען ביי יעדען וואָרט אָדער בעוועגונג, וואָס דער אויבערפעלדהערר קוטוזאָוו האָט געזאָגט אָדער געמאַכט.

קוטוזאָוו איז געגאַנגען לאַנגזאַם און פויל און האָט זיך דאָ און דאָרטען אָבגעשטעלט נעבען אן אָפיציער, וועלכען ער האָט געדענקט נאָך פון דעם טערקישען קריג. פון הינטען זיינען געגאַנגען א מענשען צוואַנציג פון דער סוויטע. נעהנטער פון אַלעמען איז געגאַנגען דער אַדיוטאַנט פירסט אַנדריי. נעבען איהם איז געגאַנגען זיין פריינד נעסוויצקי. נעבען נעסוויצקי'ן איז געגאַנגען אן אָפיציר פון דיא הוזאַרען. דיעזער אָפיציער האָט דיא אויגען ניט אראָבגענומען פון דעם רוקען פון דעם קאָמאַנדיר פון פּאָלק און וואָס פאַר א בעוועגונג יענער האט געמאַכט האָט דיעזער אָפיציר איהם אָבגעקרימט.

ווען קוטוזאָוו איז צוגעקומען צו דער דריטער ראָטע, האָט ער זיך פּלוצים אָבגעשטעלט. דיא סוויטע האָט עס ניט פאָראויסגעזעהן און האָט זיך ניט ווילענדיג אָנגערוקט אויף איהם.

— א, טימאָכין! האָט קוטוזאָוו געזאָגט, דערקענענדיג דעם קאַפּיטאַן פון דער דריטער ראָטע מיט זיין רויטע נאָז.

דער קאַפּיטאַן איז שוין פריהער געשטאַנען אויסגעצויגען, וויא א סטרונע, נאָר איצט ווען קוטוזאָוו האָט זיך צו איהם געווענדעט מיט דער פריינדליכער בעגריסונג האָט ער זיך אויסגעצויגען אַזוי, אז דער אָבערפעלדהערר האָט איינגעזעהען, אז ווען ער לאָזט איהם שטעהן אַזוי נאָך א קורצע ווײלע, וועט ער ניט אויסהאַלטען, און ער האָט זיך געשווינד אָבגעקעהרט פון איהם. איבער קוטוזאָווס אָנגעשוואָלענע און צר־

קאַלעטשעטע פון א וואַטד געזיכט איז דורכגעלאָפען א לייכטער שטייבעל.

— נאָך א חבר פון דעם טערקישען קריעג האָט ער געזאָגט. א מוטהיגער אָפיציער! ביזטו מיט איהם צופרידען? האָט קוטוזאָוו געפרעגט ביים קאָמאַנדיר פון פאָלק.

און דער קאָמאַנדיר פון פאָלק, אָבשפּיגלענדיג זיך אין דעם הוזאַרען-אָפיציער ווי אין א שפּיעגעל, האָט א ציטער געטאָן און פערלויפענדיג דעם וועג געענטפערט:

— זעהר צופריעדען, אייער האָהע-עקסעלענץ.

— יעדער האָט זיינע שוואַכקייטען האָט קוטוזאָוו געזאָגט מיט א שמייכעל. ער האָט ניט פיינד געהאַט דעם טראָפּען.

דער קאָמאַנדיר פון פאָלק האָט זיך דערשראָקען: איז דאָס ניט זיין שולד? און ער האָט גאָר ניט געענטפערט.

די דריטע ראָטע איז געווען די לעצטע און אנדריי איז ארויסגעטראָטען פון דער סוויטע, און האָט שטיל געזאָגט צו קוטוזאָוו'ן:

— איהר האָט געהייסען, איך זאָל אייך דערמאָנען אין דעם אראָבגעזעצטען דאָלאָכאָוו'ן.

— וואו איז דאָ דאָלאָכאָוו? האָט קוטוזאָוו געפרעגט.

דאָלאָכאָוו האָט ניט געוואַרט, אז מען זאָל איהם ארויסרופען. ער איז ארויסגעטראָטען פון פראָנט און איז צוגעגאַנגען צו קוטוזאָוו'ן.

— א קלאַגע? האָט קוטוזאָוו געפרעגט מיט אָנגערוקטע ברעמען.

— דאָס איז דאָלאָכאָוו, האָט אנדריי געזאָגט.

— אה! האָט קוטוזאָוו געזאָגט: איך האָף, אז דאָס וועט פאַר דיר זיין א גוטע לעהרע. דיען גוט. דער קייזער איז גנעדיג. און איך וועל דיך ניט פערגעסען אויב דו וועסט דיענען גוט.

— איך בעט נאָר איין זאַך, אייער האָהע עקסעלענץ, האָט דאָלאָכאָוו געזאָגט מיט זיין שטייפע שטימע און האָט געקוקט אזוי פרעך אויף קוטוזאָוו'ן ווי אויף דעם-קאָמאַנדיר פון פאָלק. איך בעט נאָר צו געבען מיר די מעגליכקייט איך זאָל קענען פערגלעטען מיין זינד און דערוויזען דעם קייזער און מיין פאָטערלאַנד מיין איבערגעבענהייט.

קוטוזאָוו האָט זיך אָבגעווענדעט און אין זיינע אויגען האָט זיך געוויזען דער זעלבער שמייכעל, ווי פריהער ווען ער האָט זיך אָבגעווענדעט פון דעם קאַפּיטאַן-

טאַכין, און האַט זיך געלאָזט געהן צו זיין קאַרעטע.

III.

צוריקקעהרענדיג פון דעם בעקוקען דיא סאָלדאַטען, איז קוטוזאָוו מיט דעם עסטרייכישען גענעראַל אריין צו זיך אין קאַבינעט און האַט געהייסען אַנדרייען, ער זאָל אריינטראָגען געוויסע פּאַפּיערען און דיא בריעף, וואָס זיינען אָנגעקומען פון דעם ערץ־הערצאָג פערדינאַנד. אַנדריי האַט דיא בריעף און דיא פּאַפּיערען אריינגעטראָגען.

קוטוזאָוו האַט ערקלערט דעם עסטרייכישען גענעראַל, אַז ער וואָלט מיט'ן גרעסטען פערגניגען איבערגעגעבען דיא רוסישע ארמיי אין די הענד פון אַ'ן עסטרייכישען גענעראַל, וואָס פערשטעהט מעהר צו פיהרען אַ מלחמה וויא ער, קוטוזאָוו, און וואָלט מיט דעם אראָבגעוואָרפען אַ שווערע פעראַנטוואָרטליכקייט פון זיך, נאָר דאָס איז ביי דיא איצטיגע אומשטענדען אונמעגליך. און ווידער, וויא די לעצטע נאַכריכטען ווייזען, האָט מאַק'ס ארמיע געהאַלטען איצט אַ גרויסען זיעג, און זיי וועלען דעם שונא זיכער צושלאָגען.

דער עסטרייכישער גענעראַל האַט איהם געזוכט איבערצוציינען, אַז עס איז בעסער צו זיין גרייט אויף אַלץ און מען דאַרף שטענדיג אויסרעכענען אויף'ן ערגערן פאַל.

דערווייל האָט זיך קוטוזאָוו געווענדעט צו אַנדרייען און האָט איהם געהייסען ער זאָל מאַכען אַ צעטעל און פערצייכנען דיא הויפּט נאַכריכטען, וואָס זיי האָבען בעקומען פון דער עסטרייכישער ארמיע.

פירסט אַנדריי איז ארויסגעגאַנגען פון קאַבינעט מיט די פּאַפּירען און איז צוגעגאַנגען צום אַדיוטאַנט קאָזלאָווסקי, וואָס איז געווען היינט דעזשורנער און איז געזעסען מיט אַ בוך ביים פענסטער.

— נו, וואָס, פירסט? האָט קאָזלאָווסקי געפרעגט.

— אַ בעפעהל צונויפשטעלען אַ צעטיל, פאַר וואָס מיר געהען ניט פאָרווערטס.

— און פאַר וואָס?

אַנדריי האָט אַ ציה געטהאָן מיט דיא אַקסלען.

— און פון מאַק'ן ניטאָ קיינע נאַכריכטען? האָט קאָזלעווסקי געפרעגט.

— קיינע.

— אויב עס איז אמת, אַז ער איז צושלאָגען, וואָלט שוין געווען אַ נאַכריכט.

— וואַהרשיינליך, האָט אַנדריי געזאָגט און איז צוגעגאַנגען צו דער טהיר.

ווען אנדריי איז צוגעגאנגען צו דער טהיר, האט זיך דיא טהיר א עפען געטהאן מיט א גערויש און אין עמפפאנגס־צימער איז אריין א הויכער עסטרייכישער גענעראל, וויא עס האט אויסגעוויזען, אקארטט געקומען פון וועג, אין א ראק, דער קאפ פערבונדען מיט א שווארץ טיכעל און מיט אן ארדען מאריא־טערעזא איפ׳ן האלז. אנדריי האט זיך אבגעשטעלט.

— גענעראל — אנשעף קוטוזאוו? האט דער גענעראל ארויסגערעדט אין דער ניך מיט א שארפע דייטשע אויסשפראכע, ארומקוקענדיג זיך איןביידע זייטען און ניט אבשטעלענדיג זיך האט ער זיך געלאזט געהען צו דער טהיר פון קאבינעט.

קאזלאווסקי, דער דעזשורירענדער אדיוטאנט איז געשווינד צוגעלאפען צו דער טהיר און פערשטעלענדיג איהם דעם וועג, האט ער געזאגט:

— דער גענעראל־אנשעף איז פערנומען. וויא ווער איהר בעפעהלען צו מעלדען אייך?

דער אונבעקאנטער גענעראל האט אבגעמאסטען מיט א פעראכטליכען בליק דעם אדיוטאנט, וויא וואונדערענדיג זיך, אז מען זאל איהם ניט קענען.

— דער גענעראל־אנשעף איז פערנומען, האט קאזלאווסקי ווידערהאלט רוהיג.

דעם גענעראל׳ס געזיכט איז געווארען בייז, דיא ליפען האבען איהם א צופ געטהאן און אנגעהויבען צו ציטערן. ער האט ארויסגענומען א נאטיץ־ביכעל, האט עפעס אין דער גיך אנגעשריבען און דאס אויסגעריסענע בלעטיל האט ער דערלאנגט דעם אדיוטאנט. דערנאך איז ער געשווינד צוגעגאנגען צום פענסטער, האט זיך אווארף געטהאן אויף א שטוהל און האט בעקוקט דיא אנוועזענדע אין צימער, וויא פרעגענדיג: וואס קוקען זיי אזוי אויף איהם? דערנאך האט דער גענעראל אויפגעהויבען דעם קאפ, אויסגעצויגען דאס האלז, וויא ער וואלט זיך געקליבען עפעס צו זאגען, נאר ער האט ארויסגעלאזט א זעלטזאמען קלאנג און האט זיך איבערגעהאקט. דיא טהיר האט זיך געעפענט און אויפ׳ן שוועל האט זיך בעוויזען קוטוזאוו. דער גענעראל מיט׳ן פערבונדענעם קאפ איז אנגעבויגען מיט גרויסע און שנעלע טריט צוגעגאנגען צו קוטוזאוו׳ן.

— איהר זעהט דעם אונגליקליכען מאק, האט ער ארויסגערעדט מיט א צובראכענעם קול אין פראנצויזיש.

קוטוזאוו׳ס געזיכט איז עטליכע אויגענבליק געבליבען אונבעוועגט. דערנאך איז דורכגעלאפען איבער זיין געזיכט א קנייטש. ער האט אנגעבויגען דעם קאפ, פער־

מאכט דיא אויגען, שטיל דורכגעלאזט מאק'ן און האט אליין פערמאכט דיא טהיר.

אלזא איז דער קלאנג, וואס איז שוין פריהער ארומגעגאנגען, אז דיא עסטרייכישע ארמיע איז צושלאגען און האט זיך אונטערגעגעבען איז ריכטיג. אין א האלבע שטונדע ארום זיינען אלע אדיוטאנטען פערגאנדערגעשיקט געווארען מיט בעפעהלען, וואס האט געוויזען, אז דיא רוסישע סאלדאטען, וואס האבען נאך ביז איצט קיין אנטהייל נים גענומען אין קריעג, וועלען אויך דארפען בעגעגענען זיך מיט'ן פיינד.

IV.

קוטוזאוו האט זיך צוריקגעצויגען נאך ויען, פערניכטענדיג הינטער זיך די בריקען אויף דיא טייכען אינן און טראאון. דעם 23טען אקטאבער זיינען דיא רוסישע חיל איבערגעגאנגען דורך דעם טייך ענס. דער טאג איז געוועען א ווארימער פאר יעסען־צייט און א רעגענדיגער. אויף א בערגעל זיינען געווען אויסגעשטעלט דיא רוסישע קאנאנען צו בעשיצען דעם בריק, וועהרענד דיא רוסישע סאלדאטען זיינען איבערגע־גאנגען, און פון דאנען האט מען געקענט זעהן, ווען דער רעגען האט אויפגעהערט, דאס שטעדטעל וואס איז געלעגען אונטער דיא פיס מיט דיא ווייסע הייזער און רויטע דעכער.

צווישען די קאנאנען אויפ'ן בערגעל איז געשטאנען דער פארשטעהער פון דעם אריערגארד א גענעראל מיט א'ן אפיציער פון דער סוויטע און האבען דורך א רעהר בעקוקט דיא געגענד.

— אזוי איז דאס, אזוי איז דאס, האט דער גענעראל געזאגט בייז אראבלאזענ־דיג דעם רעהר פון דיא אויגען און א ציה טהוענדיג מיט דיא אקסלען. א שיסעריי וועט ווערען, וועהרענד דער איבערפאהרט. און וואס געדויערט עס אזוי ביי אונזערע סאלדאטען אריבערצוגעהן דעם בריק?

מיט'ן געוואוינליכען אויג האט מען שוין געקענט זעהן פון דער צווייטער זייט דעם פיינד און זיין קאנאנענוואל, פון וואנען עס האט זיך געוויזען א מילך־ווייסער קליינער רויך. גלייך נאך דעם רויך האט זיך דערהערט א ווייטער שאס און מען האט געזעהען, וויא דיא רוסישע סאלדאטען האבען אנגעהויבען צוצואיילען זיך ביי דער איבערפאהרט.

נעסוויצקי איז דא אויך געווען, איהם האט אהער געשיקט קוטוזאוו צו זעהען, וואס דא טהוט זיך. ער האט זיך אויפגעהויבען און איז מיט א שמייכעל צוגעגאנגען צום גענעראל.

— וועט אייער עקסעלענץ פיעלייכט עפעס צובייסען ? האט ער געזאגט.

— ניט גוט, ניט גוט, האט דער גענעראל געזאגט, ניט ענטפערענדיג איהם, אונזערע האבען זיך אביסעל פערשפעטיגט.

— זאל איך פיליכט אריבערפאהרען אהין ? האט נעסוויצקי געזאגט.

— יא, פאהרט אריבער, איך בעט אייך, האט דער גענעראל געזאגט, און זאגט דארטען, אז דיא הוזארען זאלען איבערגעהן דיא לעצטע און פערברענען הינטער זיך דעם בריק, וויא איך האב שוין געגעבען מייז בעפעהל, אויך זאל מען ארומקוקען דיא ברענבארע מאטעריאלען אויף דעם בריק.

— זעהר גוט, האט נעסוויצקי געזאגט.

ער האט זיין שווערען קערפער ארויפגעווארפען אויפ'ן פערד און האט א רוף געטהאן זיין קאזאק און האט זיך אראבגעלאזט פון בארג.

— קאפיטאן, גיט זיך א ביסעל א שפיעל פון לאנגווייליגע, האט זיך דער גענעראל געווענדעט צום ארטילעריסט.

— צום געוועהר ! האט דער קאפיטאן א קאמאנדעווע געטהאן און אין א מינוט ארום זיינען דיא ארטילעריסטען פרייליך צוגעלאפען צו דיא קאנאנען און האבען גענרמען אנשטעלען.

— דאס ערסטע ! האט זיך דערהערט א בעפעהל.

לעבעדיג איז אפגעשפרונגען דיא ערשטע נומער. א גראנאט-קוגעל איז מיט א פייפעריי איבערגעלאפען איבער אלעמענס קעפ אונטען און האט געפלאצט ניט דערלויפענדיג צום פיינד.

ביי דיא סאלדאטען און אפיציערען זיין יינען דיא געזיכטער פרייליכער געווארן פון דעם קלאנג.

V.

איבער'ן בריק זיינען שוין דורכגעפלויגען צוויי קוגלען פון דעם פיינד'ס לאגער און אויפ'ן בריק איז געווען א שרעקליכע שטופעניש. אין מיטען בריק איז נעסוויצקי אראבגעקראכען פון זיין פערד און איז געשטאנען צוגעשפארט צו דיא פארענצען. ער האט לאכענדיג געקוקט אויף זיין קאזאק, וועלכער איז געשטאנען עטליכע טריט פון איהם און האט געהאלטעןביידע פערד. וויא נאך נעסוויצקי האט זיך געוואלט א ריהר טאן פארווערטס, האבען ווידער דיא סאלדאטען און דיא פוהרען א שפאר געטאן אויף איהם און צונעדריקט איהם ווידער צו די פארענצען און איהם איז נאר געבליבען ווידער צו שמייכלען.

וואס פאר א מענש דו ביזט! האט דער קאזאק געזאגט צו א סאלדאט, וואס האט געפיהרט א פוהר און וואס האט זיך געשטופט אויף דער פעכאטע, קענסט נים אבווארטען א ווילע! דו זעהסט דער גענעראל דארף דורכפאהרען.

נאר דער סאלדאט מיט דער פוהר האט זיך ווייניג געקימערט ווענען דעם גענעראל און האט געשריען אויף דיא סאלדאטען, וואס האבען איהם פערשטעלט דעם וועג:

— עי! ברידער! נעהמט זיך אראב לינקס! לאזט דורכפאהרען!

נאר דיא סאלדאטען זיינען געשטאנען צוגעקוועטשט איינער צום צווייטען און האבען זיך נים געריהרט וויא א'ן אויסגעגאסענע מאסע.

— ווען ער (דער פיינד) זאל זיך איצט נעהמען צילעווען צום בריק, האט געזאגט א'ן אלטער סאלדאט מיט א בייזען געזיכט, וועט מען אפילו פערגעסען צו קראצען זיך.

דיא גאנצע מאסע איז פלוצים געבליבען שטיין. ביי'ם סוף בריק האבען זיך די פערד מיט דיא וועגען פון רעגימענט איינגעהאקט איינער אין צווייטען און די גאנצע מענגע האט געדארפט ווארטען.

— וואס שטייען זיי דארטען? נימא קיין ארדנונג. וואו שפארסטו? צום שווארץ יאהר! קענסט נים אבווארטען. ווען ער וועט דעם בריק אונטערצינדען וועט איהר האבען צו זינגען און צו זאגען.

— זעהט, אן אפיציער האט מען אויף צוגעשפארט, האט מען גערעדט פון אלע זייטען.

נעסוויצקי האט ארונטערגעקוקט אונטערן בריק אויפ'ן וואסער און ער האט פלוצים דערהערט אן אונבעקאנטען קלאנג, וואס איז געשווינד צוגעקומען נעהענטער... דער קלאנג איז געוועזען פון עפעס אונגעהייערעס און איז אריינגעזונקען אין וואסער.

— א-א, וויא ער ציעלט זיך, האט געזאגט א סאלדאט, ארומקוקענדיג זיך פון וואנען דער קלאנג איז געקומען.

— מען וויל אונז אנטרייבען, מיר זאלע געהן גיכער, האט א צווייטער געזאגט אונרוהיג. דיא מענגע האט זיך ווידער א ריהר געטאן. נעסוויצקי האט פערשטאנען, אז דאס איז געוועזען א קויל פון א קאנאנע.

— עי, קאזאק, גיעב מיר מיין פערד! האט ער א געשריי געטהאן. מאכט מיר א וועג! א וועג!

ער האט זיך קוים דורכגעשטופט צו זיין פערד און ניט אויפהערענדיג צו שרייען האט ער זיך געלאזט רייטען פארווערטס. דיא סאלדאטען האבען זיך צונויפגעדריקט אום צו מאכען פאר איהם א וועג, נור מען האט ווייטער געגומען שפארען אויף זיי און זיי אויף איהם.

— נעסוויצקי! נעסוויצקי! האט זיך דערהערט פון הינטען א הייזעריגער קול.

נעסוויצקי האט זיך ארומגעקוקט און האט דערזעהען דעם קאמאנדיר פון א'ן עסקוואדראן הוזארען, ראטמיסטער דעניסאוו.

— הייס זיי, דיא שדים, דיא שווארץ-יאהרען מאכען א וועג האט געשריען דעניסאוו.

דעניסאוו האט זיך געפונען אפופצעהן טריט פון איהם און צווישען זיי ביידע איז געשטאנען א לעבעדיגע וואנד.

— איך קען ניט דורכגעהען מיט מיין עסקאדראן האט דעניסאוו געשריען און האט מיט דיא שפארען געקלאפט זיין פערד. וואס איז דאס?

אזוי וויא שעפסען! וויא וואהרע שעפסען!.... מאכט א וועג!.... עי! דוא, שווארציאהר, מיט דעם פוהר שטעה! איך וועל דיך צו פיצלען מיט מיין שווערד! האט ער געשריען און האט ווירקליך ארויסגעכאפט זיין שווערד פון שייד.

דיא סאלדאטען מיט צושראקענע געזיכטער האבען זיך אבגעשפארט א הינטער און געמאכט א וועג פאר דעניסאוו'ן ביז ער איז צוגעקומען צו נעסוויצקי.

— וואס איז דאס, דו ביזט נאך היינט ניט שכור? האט נעסוויצקי געזאגט, ווען דעניסאוו איז צוגעקומען צו איהם.

— זיי האבען אפילו קיין צייט ניט געגעבען אנצוטרינקען זיך, האט דעניסאוו געענטפערט. א גאנצען טאג שלעפט מען דעם פאלק ארום דא אהער, דא אהין. שלאגען זיך זאל זיין געשלאגען, אבער וואס איז דאס?

דעניסאוו האט א שמייכעל געטהאן, האט ארויסגענומען א טיבעל פון וואנען עס האט זיך געהערט א ריח פון פארפיומע און האט עס צוגעטראגען צו נעסוויצקי'ן צו דער נאז.

— מען קען אנדערש ניט, מען געהט אין קאמפף! איך האב זיך אבגעראזירט, אויסגערייניגט דיא ציינער און בעשפריצט זיך מיט פארפיומע.

נעסוויצקי'ס פיינע פאסטאציע און דעניסאוו'ס ענטשלאסענהייט און געשרייען האבען אזוי פיעל געווירקט, אז זיי האבען זיך דורכגעשטופט דורך דיא סאלדאטען און האבען דערגרייכט דעם עק בריק. נעסוויצקי האט דא געטראפען דעם פאלקאור

ניק און האט איהם איבערגעגעבען דעם בעפעהל און איז אוועקגעפאָהרען צוריק.

VI.

ענדליך זיינען דיא פוהרען אַלע אריבער און דיא שטופּענים איז געוואָרען קלענער. אויפ'ן בריק איז ארויף דער לעצטער באטאליאָן. פון יענער זייט בריק זיינען נאָר געבליבען דיא הוזארען פון דעניסאָוו'ס עסקאדראָן אנטקעגען דעם פיינד. פון בריק האט מען דעם פיינד נאָך ניט געקענט זעהען. נאָר פלוצים האבען זיך פון דערווייטענס אויף א העכערען אָרט בעוויזען סאָלדאטען אין בלויע שינעלען און ארטילעריע. דאס זיינען געווען פראַנצויזען. דיא קאזאקען וואָס האָבען זיך דאָ נאָך געפונען, זיינען געשווינד אוועק אונטערן בערגיל. דיא אָפיצירען און סאָלדאטען פון דעניסאָוו'ס עסקאדראָן האבען געזוכט צו ריידען וועגען זייטיגע זאכען און קוקען אָן א זייט, נאָר אַלע זייערע געדאנקען זיינען געווען פערנומען מיט דעם, וואָס טהוט זיך דאָרטען, וואו דער פיינד איז, און האָבען אַלע ווילע א קוק געטהאָן אהין, פון וואנען דער פיינד איז אָנגעקומען. דאָס וועטער איז געוואָרען שעהן, דיא זון האָט זיך גענומען ארונטערלאָזען איבער דעם דונאַי און דיא בערג, וואָס רינגלען ארום דעם טייך. עס איז געווען שטיל און פון יענעם בארג, וואו עס האָבען זיך געזעהן שווארצע פלעקען פון דעם פיינד האָט זיך געהערט א טרומיימערן און געשרייען. צווישען דעם עסקאדראָן און דעם פיינד איז שוין קיינער ניט געווען און האָבען זיך געפונען א דריי הונדערט קלאַפטער איינער פון צווייטען. דער פיינד האָט אויפגעהערט צו שיסען און דאריבער האָט זיך נאָך מעהר געפיהלט יענער שטרענגער, שרעקליכער און אונערפאסבארער שטריך, וואָס טהיילט אָב צווי פיינדליכע לאַגערן.

אויפ'ן בארג ביים פיינד האָט זיך בעוויזען א רויך פון א שאָס, און א קול איז פייפענדיג איבערגעפלויגען איבער דיא קעפּ פון דעם עסקאדראָן הוזארען. דיא אָפיציערען, וואָס זיינען געשטאנען צוזאמען, זיינען זיך צו פאָהרען צו זייערע ערטער. דיא הוזארען האָבען גענומען אויסגלייכען די פערד און עס איז געוואָרען שטיל. אַלע האָבען געקוקט פאָרווערטס אויפ'ן פיינד און אויף דעם קאָמאנדיר פון דעם עסקאַדראָן, ערווארטענדיג א בעפעהל. דערווייל איז דורכגעפלויגען א צווייטער און דריטער קויל. עס איז געווען ארויסצוזעהן, אז מען שיסט אויף דיא הוזארען, נאָר דיא קוילען זיינען פערפלויגען ווייטער. אַלע הוזארען האָבען יעדעס מאָל, ווען עס האָט זיך דערהערט דער קלאַנג פון אַפליהענדען קויל, איינגעהאלטען דעם אָטהעם, אויפגעהויבען זיך אין זאָטעל און דערנאָך אראָבגעלאָזט זיך צוריק.

דיא סאָלדאַטען האָבען פון דער זייט ניט אָבווענדענדיג דעם קאָפּ געוואָרפען בליקען איינער אויפ'ן צווייטען אום צו זעהן וואָס פאר אַן איינדרוק דאָס מאכט אויף יענעם. אויף יעדענס געזיכט פון דעניסאָוו'ן ביז'ן מוזיקאנט האָט זיך בעוויזען ארום דיא ליפּען און קינבאק א צורייצטקייט און ערדעגונג. דער וואכמייסטער האָט בייז ארומגעקוקט דיא סאָלדאַטען. גראף ראָסטאָוו האָט געהאַט דאָס גליקליכע אויסזעהן פון א יונגען שילער, וועלכען מען רופט ארויס צום עקזאמען פאר א גרויסע פּובליקום אין וועלכער איז זיכער, אז ער וועט זיך אויסצייכענען. ער האָט מיט העלע און ליכטיגע אויגען געקוקט אויף זיינע חברים, וויא ער וואָלט זיי וועלען בעטען, זיי זאָלען איהם שיינקען זייער אויפמערקזאמקייט און א קוק טהאָן, וויא ער שטייט רוהיג אונטער דיא קוילען. נאָר ניט קוקענדיג אויף דעם, האָט זיך געליינט ארום זיינע ליפּען און קינבאק יענער אויסדרוק, וואָס איז געווען ביי יעדען איינעם.

דעניסאָוו מיט א בלאַנקען שווערד אין האנד האָט דורכגעריטען פון איין זייט עסקאדראָן ביז'ן צווייטען און האָט א געשריי געטאָהן, אז אַלע זאָלען דורכקוקען דיא פּיסטאָלעטען. דער שטאַב־ראָטמייסטער איז איהם לאַנגזאם געפאָהרען אנטקעגען.

— צו קיין געשלעגע וועט ניט קומען, האָט ער געזאָגט, — דו וועסט זעהן, אז מיר וועלען זיך אומקעהרען צוריק.

— דער שווארץ־יאָהר ווייסט זיי, וואָס זיי טהוען! האָט דעניסאָוו א ברום געטהאָן. א! ראָסטאָוו! האָט ער א געשריי געטהאָן צום יונגען גראף ראָסטאָוו, דערזעהענדיג זיין פריילינע געזיכט. איצט האָט איהר זיך דערוואַרט!

דעניסאָוו האָט צו איהם צופריעדען א שמייכעל געטהאָן, פרייהענדיג זיך פאר'ן יונקער. ראָסטאָוו האָט זיך דערפיהלט פאָלשטענדיג גליקליך. אין דער צייט האָט זיך אויפ'ן בריק בעוויזען דער קאָמאַנדיר פון פּאָלק, קארל באָגדאַנאָוויטש שובערט.

— אייער עקסעלענץ! ערלויבט אונז צו אטאַקירען! איך וועל פון זיי מאכען א תל.

— וואָס פאר אטאַקירען, האָט געזאָגט גענעראל שובערט, קנייטשענדיג זיך וויא פון א פליג וואָס דערעסט צופיעל. און פאר וואָס שטעהט איהר דאָ? פיהרט דעם עסקאדראָן צוריק.

דער עסקאדראָן איז איבערגעגאנגען דעם בריק און איז ארויס פון אונטער דיא קוילען, ניט פערלירענדיג איין מענשען. גלייך נאָך זיי איז איבערגעגאנגען דער צווייטער עסקאדראָן און די לעצטע קאָזאקען זיינען אויך אָבגעטראָטען און דאָרטען

איז מעהר קיינער נים פערבליבען.

די ביידע עסקאדראָנען פּאָוולאָגראַדצעס האָבען זיך צוריק געצויגען צום בערגיל. צוזאַמען מיט זיי געבען דעניסאָוו'ן האט געריטען דער גענעראל שוּבערט. דאָ איז צום גענעראל צוגעפאָהרען זשערקאָוו דער זעלבער אָפיציער וואָס האָט זיך פריהער געפונען אין קוטוזאָוו'ס סוויטע און וואס האָט אזוי שיין נאָכגעקרימט יעדען איינעם. פון דאָרטען האט מען איהם ארויסגעטריבען און ער האט שוין געדיענט אין דיזען פאָלק אונטער שובערט'ן, נאָר אונטער דער צייט האט ער אוספּייעט צו ווערן אָר־דאָנאַנץ ביי פירסט באגראטיאָן, וועלבער איז איצט געוועזן דער קאָפּ פון דעם אריערגארד) און האט געבראכט א בעפעהל פון באגראטיאָן:

— גענעראל, א בעפעהל צו פערברענען דעם בריק, האָט זשערקאָוו געזאָגט.

— ווער האט געהייסען? האט שובערט געפרעגט מיט א פינסטערע געזיכט.

— מיר האָט דער פירסט געהייסען פאָהרען צו אייך און זאָגען אייך, אז דיא חוזארען זאָלען זיך צוריקקעהרען און פערברענען דעם בריק.

גלייך נאָך זשערקאָוו'ן איז געקומען א'ן אָפיציער פון דער סוויטע מיט דעם זעלבען בעפעהל, און גלייך נאָך'ן אָפיציר איז געקומען נעסוויצקי.

— וואָס איז דאָס מיט אייך, האָט נעסוויצקי געשריען, נאָך איידער ער איז צוגעקומען צו שובערט'ן. איך האָב אייך געזאָגט, איהר זאָלט דעם בריק אונטער־צינדען און עמיצער האָט דאָ צודרייט. דאָרטען געהט מען אראָב פון זינען.

שובערט האָט נים איילענדיג אָבגעשטעלט דעם פּאָלק און האָט זיך געווענ־דעט צו נעסוויצקי'ן:

— איהר האָט מיר נאָר געזאָגט וועגען ברעננבארען שטאָף, אָבער אונטערצינדען האָט איהר מיר ניט געזאָגט.

— וויא אזוי, פאָטערל, האָט נעסוויצקי געזאָגט, אָבהאלטענדיג דאָס פערד און אראָבנעהמענדיג דאָס הוטעל האָט ער מיט זיין דיקע און ווייכע האנד אָבגעווישט דעם שוויים פון די האָר,—וויא אזוי האָב איך אייך ניט געזאָגט, מען זאָל דעם בריק פערברענען, ווען מען האָט ארויפגעלעגט ברעננבארען שטאָף?

— איך בין אייך ניט קיין „פאָטערל" העיר שטאב־אָפיציער און איהר האָט מיר ניט געזאָגט, אז איך זאָל דעם בריק אונטערצינדען. איך וויים מיין דיענסט און פילל אוים פינקטליך, וואָס מען הייסט מיר. איהר האָט געזאָגט, אז דעם בריק וועט מען אונטערצינדען — ווער וועט אונטערצינדען? קען איך מיט'ן רוח הקודש נים וויסען....

— דאס איז שוין אלע מאל אזוי, האט נעסוויצקי געזאגט, א מאך טהוענדיג מיט דער האנד. וויא קומסטו, אהער? האט ער זיך געווענדט צו זשערקאוו'ן.

— מיט דעם זעלבען בעפעהל. דו ביזט דאך עפעס נאר צוגאסען געווארען, גיב, איך וועל דיר א ביסעל אויסקוועטשען.

— איהר האט געזאגט, הערר שטאב-אפיציר.... האט אנגעהויבען שובערט מיט א בעליידיגטען טאן.

— פאלקאוויק, האט איהם איבערגעריסען דער אפיציער פון דער סוויטע, מען דארף זיך צו אייִלען, אז ניט וועט דער פיינד אנשטעלען דיא קאנאנען און מען וועט דארפען געהן אונטערן פייער.

שובערט האט א קוק געטאן אויף דעם אפיציר, אויף נעסוויצקי'ן, אויף זשערקאוו'ן און האט אנגערוקט דיא ברעמען.

— איך וועל דעם בריק אונטערצינדען, האט ער געזאגט מיט א פייערליכען טאן, וויא ער וואלט מיט דעם וועלען זאגען, אז ניט קוקענדיג אויף דיא אלע אונאנגענעהמליכקייטען, וואס מען מאכט איהם, וועט ער דאך טהאן, וואס ער דארף.

א זעץ טהוענדיג זיין פערד מיט זיינע לאנגע פיס, וויא דאס פערד וואלט געווען שולדיג אין דעם אלעם, און האט א קאמאנדעווע נעטהאן דעם צווייטען עסקאדראן, אין וועלכען ראסטאוו האט געדיענט אונטער דעניסאוו'ן, אז ער זאל געהן צוריק צום בריק.

פערטשעפענדיג זיך מיט דיא שווערדען און רוישענדיג מיט דיא שפארען, זיינען דיא הוזארען אראבגעקראכען פון די פערדע, אליין ניט וויסענדיג, וואס זיי דארפען טהאן. דיא הוזארען האבען זיך גע'צלמ'ט און אויף זייערע געזיכטער האט זיך געוויזען יענער ערנסטער אויסדרוק, וואס זיי האבען געהאט, ווערענד זיי זיינען געשטאנען אונטער דיא קוילען. ראסטאוו האט מיט א פערשטארבענעם הארצען מורא געהאט, אז ער זאל ניט אבשטעהן פון דיא הוזארען. זיין האנד האט געציטערט, ווען ער האט דאס פערד איבערגעגעבען צו א פערד-פיהרער און ער האט געפיהלט, וויא דאס בלוט פליסט אריין אין זיין הארצען מיט א קלאפעריי. דעניסאוו איז פערביי איהם דורכגעפאהרען און האט עפעס געשריען. נאר ראסטאוו האט קיין זאך ניט געזעהן אויסער דיא הוזארען וואס האבען זיך געדרייט ארום איהם און געקלאפט מיט דיא שפארען און שווערדען.

— טראגבערעטער! האט יעמאנד געשריען הינטער איהם.

נאר ראסטאוו האט ניט פערשטאנען וואס בעדייט דיא פאדערונג פון טראג-

ברעטער; ער איז געלאָפען און האָט נאָר געזוכט צו פערלויפען פריהער פון אלעמען, נאָר שוין אָנקומענדיג צום בריק האָט ער זיך אויסגעגליטשט אין א זומפּיגען אָרט און איז געפאַלען אויף דיא הענד. דערוויל האָבען איהם אנדערע איבערגעיאָגט.

— פון ביידע זייטען, ראָטמיסטער, האָט ער דערהערט דיא שטימע פון דעם קאָמאנדיר פון פּאָלק, וועלכער איז געשטאַנען ניט ווייט פון בריק מיט א פריילינבע געזיכט.

ראָסטאָוו האָט אָבגעווישט דיא הענד און האָט זיך געלאָזט לויפען ווייטער, דענקענדיג, אז וואָס ווייטער ער וועט פערלויפען, וועט אלץ זיין בעסער, נאָך דער קאָמאנדיר האָט צו איהם א געשריי געטהאָן.

— ווער לויפט עס איבער'ן מיטען בריק? רעכטס! יונקער, צוריק! האָט ער געשריען און געווענדט זיך צו דעניסאָוו'ן, וועלכער האָט זיך געוואָלט בריה'ן און איז רייטענדיג ארויפגעפאָהרען אויף דיא ברעטער פון דעם בריק.

— צו וואָס אומזיסט ריזיקירען! קריכט בעסער אראָב, האָט געזאָגט דער קאָמאנדיר פון פּאָלק.

— ע, אז עס איז בעשערט, וועט אָנקומען, האָט דעניסאָוו געענטפערט, א דריי טהוענדיג זיך אין זאָטעל.

נעסוויצקי, זשערקאָוו און דער אָפיציער פון דער סוויטע זיינען געשטאַנען פון דער ווייטענס און געקוקט, וויא פון דער זייט זיינען געלאָפען דיא הוזארען און פון יענער זייט איז נעהנטער צוגעקומען דער פיינד מיט קאַנאָנען.

— וועלען זיי צייט האָבען אונטערצוצינדען דעם בריק צו ניט? ווער וועט זיין פריהער? האָט יעדער געפרעגט און געקוקט מיט א פערשטאָרבענעם הארצען.

— אַח, דיא הוזארען וועלען קריעגען! האָט נעסוויצקי געזאָגט. דיא קאַנאָנען וועל זיי איצט דערגרייכען.

— אומזיסט האָט ער אזוי פיעל מענשען געשיקט, האָט געזאָגט דער אָפיציר פון דער סוויטע.

— ריכטיג, צוויי סאָלדאַטען וואָלט געווען גענוג, האָט נעסוויצקי געזאָגט.

— אַח, אייער ערלויכט, האָט זשערקאָוו געזאָגט אזוי נאַאיוו, אז מען האָט ניט געקענט וויסען צו ער מיינט ערנסט אָדער ניט, — וואָס רעדט איהר צוויי מענשען! און ווער וועט אונז געבען א וולאַדימיר (אָרדען) מיט א באַנט? אזוי אָבער וועט מען אביסעל צושלאָגען אָבער דערפאַר קען מען ארויסשטעלען א

גאנצען עסקאדראָן און אַליין אויף בעקומען א באנט. אונזער שובערט ווייסט וואָס ער טהוט.

— נו, דאָס איז שוין א שיסעריי פון קאנאָנען, האָט געזאָגט דער אָפיציער פון דער סוויטע.

אויף יענער זייט, וואו דיא פראנצויזישע קאנאָנען זיינען געשטאנען, האָט זיך בעוויזען א קליינער רויך, באלד א צווייטער, א דריטער כמעט אין איין צייט און אין דעם מאָמענט ווען עס האָט דערגרייכט דער קלאנג פון דעם ערסטען שאָס האָט זיך בעוויזען א פיערטער רויך.

א, אח! האָט א קרעכץ געטהאָן נעסוויצקי ווי ער וואָלט דערפיהלט א שאר־פען ווייהטאָג און האָט אָנגעכאפּט דעם אָפיציר פון דער סוויטע פאר דער האנד. זעהט, איינער איז געפאלען, געפאלען געפאלען!

— דוכט זיך צוויי.

— ווען איך זאָל זיין א קייזער, וואָלט איך קיין מאָל קיין מלחמות ניט גע־פיהרט, האָט נעסוויצקי געזאָגט און האָט זיך אָבגעקעהרט.

דיא פראנצויזישע קאנאָנען זיינען ווידער אנגעלאדען געוואָרען. דיא פעכאָטע און בלויע שינעלען האָבען זיך געלאָזט לויפען צום בריק. קוילען זיינען ווייטער גע־פלויגען, נאָר וואָס האָט זיך געטאָן אויף'ן בריק האָט מען שוין ניט געקענט זעהען, ווייל פון דאָרטען האָט זיך אויפגעהויבען א געדיכטער רויך. דיא הוזארען האָבען אוספייעט אונטערצוצינדען דעם בריק, און דיא קאנאָנען פון דעם פראנ־צויזישען לאגער האָבען איצט נאָר געשאָסען דארום ווייל זיי זיינען געווען אָנגע־לאדען און עס איז געווען אויף וועמען צו שיסען.

ראָסטאָוו איז געבליעבען שטעהן אויף'ן בריק און האָט ניט געוואוסט, וואָס צו טהאָן. האקען (וויא ער האָט זיך פאָרגעשטעלט א מלחמה) איז ניט געווען וועמען, העלפען אונטערצינדען דעם בריק האָט ער ניט געקענט, ווייל ער האט ניט גענומען מיט זיך קיין שטרוי, וויא אנדערע סאָלדאטען. ער איז געשטאנען און האָט זיך ארומגעקוקט ערסט פלוצים האָט א קנאק געטהאָן איבער'ן בריק, וויא צושאָטענע ניס און איינער פון דיא הוזארען, וואָס איז געשטאנען נעבען איהם האָט מיט א קרעכץ א פאל געטהאָן אויפ'ן פּאָרענץ. ראסטאוו און נאָך עטליכע זיינען צו איהם צוגעלאָפען. איינער האט ווייטער א געשריי געטהאָן: „טראָנ־ברעטער!“ און פיער מענשען האָבען איהם גענומען אויפהייבען.

— אָ־אָ־אָ, לאָזט מיך איבער, אום גאָט'ס ווילען! האָט געקרעכצט דער פערוואונ־

דעמער, נאר מען האט איהם אויפגעהויבען און אניעדערגעלעגט אויפ'ן טראג-ברעט.

ניקאלאי ראסטאוו האט זיך אבגעקעהרט און וויא זוכענדיג עפעס מיט דיא אויגען, האט ער גענומען קוקען אויפ'ן וואסער פון דעם דונאי, אויפ'ן הימעל, אויף דער זון. וויא בלוי, וויא רוהיג און וויא טיעף דער הימעל האט איצט אויסגעוויזען, וויא העלל און וויא פייערליך זעהט אויס דיא פערגעהענדע זון, וויא צערטליך-גלאנציג האט געשיינט דאס וואסער ווייט אויפ'ן דונאי! און נאך שעהנער האבען אויסגעזעהען דיא ווייטע, בלוי ווערענדע בערג ארום דעם דונאי, דיא קלויסטער און דער סאסנאווער וואלד, וואס איז געווען פערוויקעלט אין א נעבעל. דארטען איז שטיל און גוט.... און דא זיינען קרעכצען פון יסורים, שרעק, און דיעזע אונקלארהייט, דיעזע איילעניש.... אט שרייט מען ווייטער, און אט איז מען ווידער אוועקגעלאפען עפעס צוריק, און איך וועל אויך לויפען נאך זיי, און אט איז ער אליין דער טויט ארום מיר.... איין אויגענבליק און איך וועל שוין מעהר דיא ליכטיגע שיין ניט זעהן. אין דער מינוט האט זיך דיא זון בעהאלטען הינטער א וואלקען, פאר איהם האט מען אוועקגעטראגען א טראג ברעט. און דער שרעק פאר'ן טויט, פאר דיא טראג-ברעטער און דיא ליעבע צו דער זון, צום לעבען האבען זיך צונויפגעגאסען אין קראנקליך-אונרוהיגען איינדרוק.

— גאט אין הימעל, האב רחמנות, פערגיב מיר און בעשיץ מיך! האט ער גע-מורמעלט א תפלה.

דיא הוזארען זיינען צוגעלאפען צו זייערע פערד, דיא שטימען זיינען געווארען העכער און רוהיגער, דיא טראגברעטער זיינען פערשוואונדען פון דיא אויגען.

— וואס, ברודער, האסטו שוין א שמעק געטהאן פוכווער? האט איהם איבער'ן אויער א געשריי געטהאן דעניסאוו.

— וואס איז דאס געווען — א שיסעריי פון קאנאנען?

— נאך וואס פאר א שיסעריי! האט דעניסאוו געענטפערט. חברה האט געארבייט גוט. און דיא ארבייט איז א מאוסע. אטאקירען איז א גוטע זאך און דו אבער שטעהסט וויא א פלאקען און מען שיסט אין דיר.

און מיט דיא ווערטער איז דעניסאוו צוגעפאהרען צו דער גרופע, וואו עס איז געשטאנען דער קאמאנדיר פון פאלק, נעסוויצקי, זשערקאוו און דער אפיציר פון דער סוויטע.

— מעלדעט דעם פירסט, אז איך האב דעם בריק אונטערגעצונדען, האט גע-זאגט דער קאמאנדיר פרייליך.

VIII.

נעיאָגט פון א התדערט - טויזענדינגער ארמעי אונטער דער לייטונג פון נאפאָ־לעאָנען, בעגעגענט פיינדליך פון דיא עסטרייכער אונטערטהאנען, וועלכע האָבען מיסטרויאיש געקוקט אויף דיא רוססישע און האָבען זיי מעהר ניט געגלויבט, אויס־געהונגערט און אָבגעריסען, איז די רוסישע ארמיע פון פינף און דרייסיג טויזענד מאן אונטער דער לייטונג פון קוטוזאָוו׳ן געשווינד אָבגעטראָטען ארונטער צום דונאַי, אָבשטעלענדיג זיך נאָר דאָרטען, וואו דער פיינד האָט איהר אָנגעיאָגט און לאָזענדיג דעם אריער-גארד צו פיהרען א געשלעג אזוי וויט, וויא דאָס איז געווען נייטהיג, אז דיא ארמיע זאָל קענען אָבטרעטען ווייטער און ניט פערלירען קיין לאדונג. בעשי־צען לעגגער וויען, וויא עס איז פריהער געווען אויסגעארבייט א פלאַן, האט שוין איצט קיין רייד ניט געקענט זיין; דיא איינציגע זאַך, וואָס קוטוזאָוו האָט בע־צוועקט, איז בעשטאנען אין דעם, אז ער זאָל זיין ארמיע ניט פערלירען, וויא מאָק און זאָל אזוי לאנג אויסמיידען א קאמפף מיט דעם פיינד, ביז ער וועט זיך פער־איינינען מיט די חיל, וואָס איז צו איהם געגאנגען פון רוסלאנד.

דעם 28 אָקטאָבער איז קוטוזאָוו מיט דער ארמיע איבערגעגאנגען אויף דער לינקער זייט דונאי און צום ערשטען מאָל האָט ער זיך אָבגעשטעלט, מאַכענדיג דעם דונאַי פאַרן מיטען צווישען איהם און דיא פראנצויזען. דעם 30 האָט ער אטאַקירט מאָרטיעס דיוויזיאָן, וואָס האָט זיך געפונען דאָ אויף דער לינקער זייט און האָט איהר צו שלאָגען. דאָס איז געווען דער ערשטער זיעג, וואָס זיי האָבען ערהאַל־טען און זיי האָבען פערנומען דעם פיינד׳ס א פאָהנע, געוועהר און צוויי גענעראַ־

דיא פראנצויזען זיינען אנטלאָפען פון דאנען, און דאָס האָט אריינגעבלאָזען ...ה אין דיא סאָלדאַטען.

פירסט אנדריי האָט זיך געפונען אין דער צייט פון דעם קאַמפף נעבען א׳ן עסטרייכישען גענעראַל שמיט, וועלכער איז דאָ דערשאָסען געוואָרען. אונטער אנ־דריי׳ען איז געפאלען א פערד און א קויל האָט איהם א קראַץ געטהאָן אין האַנד. אלס בעגנאַדינונג האָט איהם קוטוזאָוו גלייך אוועקגעשיקט מיט דער נייעס וועגען דעם זיעג צום עסטרייכישען האָף. דאָס האָט בעדייטעט א וויכטיגער טריט פאָר־ווערטס אין זיין קאַריער.

דיא נאַכט איז געווען א פינסטערע און א׳ן אויסגעשטערנטע. אנדריי האָט זיך געפיהלט וויא איינער, וואָס האָט ענדליך זיך דערוואַרט אויף׳ן אָנהייב פון א גע־ווינשטען גליק. ער האָט זיך פאָרגעשטעלט דעם איינדרוק, וואָס ער וועט מאַ־

בען, ווען ער וועט ברייננען דיא נייעס ווענען דעם זיעג. וויא נור ער האט פער־מאכט דיא אויגען, האט איהם אין דיא אויערן אנגעהויבען צו קלינגען א שיסעריי פון ביקסען און קאנאנען, וואס האט זיך צוזאמענגעמישט מיט׳ן גערויש פון דיא רעדער און דעם איינדרוק פון זיעג. דא האט זיך איהם אויסגעדוכט, אז דיא רוּ־סישע אנטלויפען, אז ער אליין איז דער׳הרג׳עט. נאר ער האט זיך גלייך אויפגע־כאפט און האט מיט א שמחה אויסגעפונען, אז אנטלאפען זיינען נאר דיא פראנצויזען.

ער איז געפאהרען א גאנצען מעת לעת און עס איז געווען פינסטערלאך, ווען ער איז אריינגעפאהרען אין ברין וואו דער האף האט זיך געפונען און ער האט זיך דערזעהען ארומגערינגעלט מיט הויכע הייזער, מיט בעלויכטענע מאגאזינען, מיט פיינע עקיפאזשען און מיט דער גאנצער אטמאספערע פון א גרויסער שטאדט, וואס איז אזוי צוציהענד פאר איינעם פון מיליטער נאך א לאגער. פירסט אנדריי ניט קוקענדיג אויף דעם, וואס ער האט פערבראכט א שלאפלאזע נאכט און אין וועג, האט זיך געפיהלט נאך מעהר בעליעבט, ווען ער איז צוגעפאהרען צום האף. אין קאפ זיינען ביי איהם דורכגעלאפען אלע איינצעל־הייטען ווענען דעם קאמפף און אלע פראגען, וואס מען קען איהם שטעלען און וואס ער קען ענטפערן. ער האט געדענקט, אז גלייך וועט מען איהם פארשטעלען פארן קייזער. נאר ווען ער איז צוגעפאהרען צום הויפט איינגאנג, איז ארויס־געלאפען א בעאמטער, און אויסגעפינענדיג וואס זיין שליחות איז, האט ער איהם בעגלייט צו א צווייטען אויסגאנג.

— פון קארידאר רעכטס וועט איהר געפינען דעם דעזשורירענדען פליגעל־אדיוטאנט, האט צו איהם געזאגט דער בעאמטער. ער וועט אייך אריינפיהרען צום קריעגס־מיניסטער.

דער דעזשורירענדער פליגעל אדיוטאנט וואס האט בעגעגענט אנדרייען, האט איהם געבעטען, ער זאל אויפווארטען און אליין איז ער אריין צום קריעגס־מי־ניסטער אין קאבינעט. אין פינף מינוט ארום האט זיך דער פליגעל אדיוטאנט צוריקגעקעהרט און פערנייגענדיג זיך זעהר איידעל, האט ער איהם דורכגעלאזט פאראויס און אריינגעפיהרט צום מיניסטער אין קאבינעט. דער פליגעל אדיוטאנט האט, וויא עס האט געשיינט, מיט זיין איבריגע העפליכקייט געוואלט בעשיצען זיך פון דעם רוסישען אדיוטאנט׳ס פערטרויליכקייט. אנדריי׳ס פרייליכקייט איז א היבשע ביסעל אבגעקיהלט געווארען, ווען ער איז אריין צום מיניסטער

אין קאבינעט. ער האט זיך געפיהלט בעליידיגט און דיעזער געפיהל האט זיך באלד פערוואנדעלט אין א געפיהל פון האס. נאר באלד האט ער זיך א ביסעל בערוהיגט פון דעם געדאנק, אז זיי מוז אויסוויזען זעהר גרינג צו ערהאלטען א זיעג, ניט שמעקענדיג קיין פולווער. ער האט פערטראכטליך צוגויפגעצויגען דיא אויגען און איז לאנגזאם אריין אין קאבינעט. דיזער געפיהל איז נאך שטארקער געווארען, ווען ער האט דערזעהן וויא דער מיניסטער זיצט מיט זיין קאהלען קאפ צווישען צוויי וועקסענע ליכט און מאכט ציינבענס אויף פאפירען מיט בלייפעדער און גיט ניט א קוק אין זיין זייט. א צוויי מינוט איז דער מיניסטער געוועזן אזוי בעשעפטיגט ניט אבגעקעהרענדיג דעם קאפ. דיא טהיר האט זיך געעפענט און עס האבען זיך דערהערט טריט.

— נעהמט עס און גיט איבער, האט דער מיניסטער געזאגט צו זיין אדיוטאנט, דערלאנגענדיג איהם דיא פאפירען און נאך אלץ ניט קוקענדיג אויף אנדרייען.

ענדליך האט ער זיין אריגינעלען און קלוגען קאפ אומגעווענדט צו אנדרייען, נאר אין דיעזען אויגענבליק איז דער קלוגער און שטייפער "אויסדרוק פון געזיכט פערשוואונדען געווארען און האט זיך פערביטען מיט א געמאכטען נארעשען שמייכעל אופן מענשען, וואס עמפפאנגט איין בעזוכער נאך'ן צווייטען.

— פון גענעראל-אבער-פעלד-הערר קוטוזאוו? האט ער געפרעגט. איך האף, איהר האט געבראכט גוטע נייעס. א געשלעגעניט מארטיע? א זיעג? שוין צייט!

ער האט גענומען דיא דעפעשע, וואס איז געוועזן אדרעסירט אויף זיין נאמען און האט איהר גענומען לייענען מיט א'ן אומעדיגען אויסדרוק.

— אך, מיין גאט! שמיט! האט דער מיניסטער געזאגט אין דייטש. וואס פאר א'ן אונגליק, וואס פאר א'ן אונגליק! דורכלויפענדיג דיא דעפעשע, האט ער איהר אנידערגעלייגט אויפ'ן טיש און געקוקט אויף אנדרייען נאכדענקליך.

— אך, וואס פאר א'ן אומגליק! איהר זאגט דער זיעג איז א פאלשטענדיגער און דאך האט מען מארטיע ניט גענומען

א רגע האט ער זיך פערטראכט און דאן ווידער געזאגט:

— זעהר צופריעדען, וואס איהר האט געבראכט גוטע נייעס, צוואר שמיט'ס טויט איז א טייערער פרייז פאר דעם זיעג. זיין מאיעסטעט וועט אייך זיכער וועלען זעהען, נאר ניט היינט. איך דאנק אייך, מארגען נאכ'ן פאראד זאלט איהר זיין ביי'ם אויסגאנג, איבריגענס, איך וועל אייך שוין געבען צו וויסען.

דער נארעשער שטייבעל, וואס איז פערשוואונדען געווארען פון זיין געזיכט, ווערענד ער האט געדעדט, האט זיך ווידער געוויזען.

— צום ווידערזעהן, האט ער געזאגט, איך דאנק אייך זעהר. דער קייזער ווער אייך געוויס וועלען זעהן, האט ער ווידערהאלט און האט א נייג געטהאן מיט'ן קאפ.

ווען אנדריי איז ארויס פון פאלאץ, האט ער דערפיהלט, אז דער גאנצער אינטערעס און גליק, וואס דער זיעג האט איהם פערשאפט, האט ער איצט איבערגעלאזט אין גלייכגילטיגע הענד פון דעם קריעגס-מיניסטער און דעם העפליכען פליגעל-אדיוטאנט. זיין גאנצער ארט דענקען האט זיך איצט גע-ענדערט: דער קאמפף איז איהם פארגעקומען ווי א ווייטע ערינערונג.

VIII.

פירסט אנדריי איז אין בכיון פערפאהרען צו זיינעם א בעקאנטען דיפלאמאט ביליבען.

— אח, מיין ליעבער פירסט, אנגענעהמער וויא א גאסט איז נאר ניטא, האט איהם ביליבען בעגעגענט. פראנץ! טראג אריין דעם פירסט'ס זאכען אין מיין שלאף צימער! האט ער זיך געווענדעט צום דיענער. וואס געקומען מיט א בשורה וועגען א זיעג? זעהר שעהן.

פירסט אנדריי האט זיך ארומגעוואשען און איבערגעטהאן און איז אריין אין קאבינעט, וואו פאר איהם איז שוין געשטאנען אנגעגרייט א מיטאג. ביליבען האט זיך געזעצט נעבען קאמין.

ביליבען איז געווען א מאן פון א יאהר פינף און דרייסיג, ניט בעווייבט און פון דער זעלבער געזעלשאפט וואס אנדריי. זיי האבען זיך נאך געקענט פון פעטערסבורג און נאך נעהנטער האבען זיי זיך בעקענט, ווען אנדריי איז דאס לעצטע מאל דורכ-געפאהרען וויען צוזאמען מיט קוטוזאוו'ן. אזוי וויא אנדריי האט נעגעבען פיעל האפ-נונגען, אז ער וועט ווייט אוועק אויפ'ן מיליטארישען וועג, האט ביליבען נאך מעהר האפנונג געגעבען צו געהען ווייט אויפ'ן דיפלאמאטישען. ער איז נאך געווען א יונגער מאן, נאר ער איז שוין ניט געווען קיין יונגער דיפלאמאט, ווייל פון זעכצעהן יאהר אן האט ער געדיענט און ער איז שוין געווען אין פאריז, אין קאפענ-האגען און איצט אין וויען האט ער פערנומען א פיינעם ארט.

זיין מאגערע געלבליכע געזיכט איז געווען פערדעקט מיט קנייטשען און ווע-רענד ער האט גערעדט, האבען זיך ביי איהם דיא קנייטשען געשפיעלט. דא האבע

זיך אויף'ן שטערן אויסגעליינט טיעפע פאלדען, דיא ברעמען האבען זיך אויפגע־הויבען אין דער הויך און דא האבען זיך דיא ברעמען ארונטערגעריקט און ארום דיא באקען האבען זיך אויסגעליינט טיעפע קנייטשען.

— נון, איצט דערצעהלט אונז וועגען אייערע זיגע, האט ער געזאגט.

באלקאנסקי האט דערצעהלט גאנץ בעשיידען, ניט דערמאנענדיג וועגען זיך קיין ווארט, וויא דער זיעג איז צוגעגאנגען און וואס פאר אן עמפפאנג ער האט געהאטביים קריעגס מיניסטער.

ביליבען האט א שמייכעל געטהאן און האט צולאזט דיא קנייטשען פון געזיכט.

— דאך, מיין ליעבער, האט ער געזאגט, בעקוקענדיג זיין נאגעל פון דער־ווייטענס, ביי מיין גאנצער אכטונג צו דיא „רעכטגלויבינגע ראססייאר חיכות" רעכען איך, אז דער זיעג איז ניט איינער פון דיא גלענצענדסטע. א גרויסען קונץ האט איהר געוויזען ווען דיא גאנצע ארמיע האט זיך ארויסגעווארפען אויפ'ן אונגליקליכען מארטיע, וועלכער האט געהאט איין דיוויזיאן, און דיעזער מארטיע פערשווינדעט פון אונטער אייערע הענד. וואו איז דא דער זיעג!....

— דאך. איך מיין גאנץ ערנסט אהן א שום בעריהמעריי, אז מיר האבען בעוויזען עפעס בעסערס, וויא מאק ...

— נאר פאר וואס האט איהר ניט גענומען כאטש איין מארשאל?

— ווייל מען קען ניט אויס־רעכענען פריהער, מיר האבען גערעכנט צו אטא־קירען זיבען א זייגער אין דער פריה און אנגעקומען זיינען מיר ניט פריהער וויא פינף אבענד.

— איך וויים, האט איהם ביליבען איבערגעשלאגען, איהר דענקט אז עס איז גרינג צו נעהמען געפאנגען מארשאלען, ווען מען זיצט אויף א זאפע נעבען קאמין. דאס איז אמת, נאר פארט פאר וואס האט איהר מארטיע'ן ניט געכאפט? און וואונדערט זיך ניט, וואס ניט נאר דער קריעגס-מיניסטער זאנדערן וואס דער קייזער אליין וועט זיך ניט פיהלען בעגליקט פון אייער זיעג? און אפילו איך, דער אונגליקליכער סעקרעטאר פון דער רוסישער געזאנדשאפט, פיהל נישט קיין איברינע שמחה....

— איצט איז מיין רייהע צו פרעגען, האט זיך אנגערופען באלקאנסקי. איך בין זיך מודה, אז איך פערשטעה דא גאר ניט, פיעלייכט איז דא פאראן אזא די־פלאמאטישע מיסטיט, וואס מיין שוואכער שכל קען ניט בענעהמען, ערקלערט מיר, איך בעט אייך: מאק פערליערט א גאנצע ארמעע, ערץ־הערצאג פערדי־

נאנד און ערץ־הערצאָג קארל וויזען ניט ארויס קיין צייכען פון לעבען און מאכען איין פעהלער נאָכ'ן צווייטען, ענדליך קומט קוטוזאָוו און האלט אָב א וואהרען זיעג און דערוויזט אז דיא פראנצויזען זיינען ניט מעהר וויא מענשען און מען קען זיי אויך צוקלאפען, און דער קריגס מיניסטער אינטערעסירט זיך זאָגאר ניט צו וויסען דיא איינצעלהייטען.

— טאקע דערפאר, מיין ליעבער. איהר זעהט, הורא פאר'ן צאר, פאר ראסיי, פאר'ן גלויבען! דאָס איז אלץ זעהר שיין; נאָר וואָס האָבען מיר, זאָג איך, דער עסטרייכישער האָף, צו טהאָן מיט אייערע זיעגע? ברייננט אונז א גוטע נאָכ־ריכט, אז דער ערץ־הערצאָג קארל אָדער פערדינאנד האָט געזיעגט, זאָל זיין כאָטש איבער א ראָטע פון באָנאָפּארטע'ס פּאָזשארנע קאָמאנדע, דאן וואָלט גע־ווען עפּעס אנדערש, דאן וועלען מיר מיט הארמאטען אויספּויקען דעם זיעג. אָבער דאָ וויא אויף צו להכעיס קומט איהר צו רייצען אונז. ערץ־הערצאָג קארל טהוט גאָר ניט, ערץ־הערצאָג פערדינאנד בעדעקט זיך מיט שאנדע, וויען ווארפט איהר אוועק, איין גענעראל שמיט האָבען מיר, וועלכען מיר ליעבען אלע, שטעלט איהר איהם אונטער דיא קוילען און נאָכהער קומט איהר אונז גראטולירען מיט א זיעג. ניט צו, אז דאָס אלץ איז וויא אויף צו להכעיס. נאָר אויסער דעם, ווען דאָס זאָל אפילו זיין א גרויסער זיעג, וואָס קען דאָס העלפען. איצט איז שוין שפּעט, ווען דער פיינד איז שוין אריין אין וויען.

— איז דער פיינד שוין אין וויען? האָט אנדריי געפרעגט פערוואונדערט.

— יא, היינט אין דער פריה איז דאָ געווען גראף ליכטענפעלי, האָט ביליבען פאָרטגעזעצט און האָט מיר געוויזען א בריף וואו מיט אלע איינצעלהייטען איז געווען בעשריעבען דער פּאראד, וואָס דיא פראנצויזען האָבען געהאט ביים אריינגעהן אין וויען.... איהר זעהט, אז אייער זיעג איז זעהר קיין פריילינע בשורה און מען קען אייך ניט עמפּפאנגען וויא א מלאך הגואל.

ווען אנדריי איז געגאנגען שלאָפען אין א ווייכע, ווארעמע בעט, האָט ער דערפיהלט, אז דער קאמפף, וועגען וועלכען ער האָט געבראכט א נאָכריכט, איז געווען ווייט, ווייט פון איהם. ער האָט פערמאכט דיא אויגען און אין דעם זעלבען אויגענבליק האָט איהם אָנגעהויבען צו רוישען אין דיא אויערן א שיסעריי פון האר־מאטען, א קלאפּעריי פון ביקסען, פון רעדער און אָט זעהט ער וויא דיא פראנצויזען לאָזען זיך ארונטער פון בארג און שיסען און ער פיהלט, וויא זיין הארץ ציטערט, ער פאָהרט פאָראויס מיט שמיט'ן און דיא קוילען פייפען פריילעך ארום איהם און

ער איז אזוי פריילעך, אויפגעראממ וויא ער איז ניט געוועזן פון זיין קינדהייט אן.

— יא, דאס אלעס איז געוועזן! האט ער געזאגט מיט א גליקליכען קינדער־שען שמייבעל און איז איינגעשלאפען מיט א פעסטען שלאף.

IX

אנדריי האט זיך אויפגעכאפט שפעט. ער האט זיך פריהער פון אלץ דערמאנט, אז היינט דארף ער ערשיינען פאר'ן עסטרייכישען קייזער. ער האט אנגעטהאן זיינע בעסטע קליידער און איז אריין אין קאבינעט.

אין קאבינעט האט ער געטראפען פיער יונגע לייט, וואס האבען בעלאנגט צו דעם דיפלאמאטישען קארפוס און איינעם פון וועלכע ער האט דער־קענט, דאס איז געוועזן איפאליט קוראגען. זיי האבען פערצויגען א געשפרעך פון פרויען, נאר אנדריי האט א קוק געטהאן אויפ'ן זייגער און געזאגט, אז פאר איהם איז שוין צייט צו פאהרען.

— וואוהין?

— צום קייזער.

— אָ! אָ! אָ!

— זעהט צו ריידען וואס מעהר, האט ביליבין געזאגט. ער האט זעהר ליעב צו מאכען אאודיענציעס, נאר ריידען קען ער ניט.

אנדריי איז אוועקגעפאהרען צום בעשטימטען פלאץ און האט זיך געשטעלט צווישען עסטרייכישע אפיציערען. ווען דער קייזער האט זיך בעוויזען האט ער איהם אויפמערקזאם אריינגעקוקט אין געזיכט און האט צו איהם א נייג געטהאן מיט'ן קאפ. נאר באלד איז צו אנדרייען צוגעגאנגען דער נעכטיגער פליגעל־אדיו־טאנט און האט איהם העפליך געמעלדעט, אז דער קייזער ווינשט צו שפרעכען מיט איהם.

קייזער פראנץ האט איהם אויפגענומען, שטעהענדיג אין מיטען צימער. אנדרייען האט איבערראשט, וואס איידער דער קייזער האט אנגעהויבען צו ריידען, האט ער זיך עפעס וויא פערלארען, ניט וויסענדיג וואס צו זאגען און איז רויט געווארען.

— זאגט מיר, ווען האט זיך דער קאמפף אנגעהויבען? האט ער ארויסגערעט אין איילעניש.

אנדריי האט געענטפערט. נאך דער פראגע האבען געפאלגט ווייטער אזעלכע איינפאכע פראגען. ער האט גערעדט מיט אזא אויסדרוק, וויא זיין גאנצער צוועק איז בעשטאנען נאר אין דעם צו מאכען א געוויסע צאהל פראגען. דיא אנטווארטען

אויף דיזע פראגען האבען איהם נאר ניט אינטערעסירט.

— אין וועלכע שטונדע איז גענעראל שמיט דערשאָסען געוואָרען?

— מיר שיינט, זיבען א זייגער.

— זיבען א זייגער? זעהר טרויעריג! זעהר טרויעריג!

דער קייזער האט געזאָגט, אז ער דאנקט איהם זעהר און האט זיך פערנייגט. פירסט אנדריי איז ארויסגעגאנגען און פון אלע זייטען האבען איהם ארומגערינגעלט דיא האפלייט. פון אלע זייטען האבען איהם געקוקט צערטליכע אויגען און עס האבען זיך געהערט צערטליכע ווערטער. דער נעכטיגער פליגעל-אדיוטאנט האט איהם געמאכט פארווירפע, פאר וואס ער איז ניט פערבעליבען אין פאלאץ און האט איהם אנגעבאָטען זיין הויז. דער קריעגסמיניסטער איז צו איהם צוגעגאנגען און האט איהם גראטולירט מיט אן אָרדען מאריא-טערעזא פון דער דריטע שטופע, מיט וועלכען דער קייזער האט איהם בעגנאדיגט. דער קייזערינע'ס קאמערהער האט איהם איינגעלאדען צו איהר מאיעסטעט. ער האט ניט געוואוסט וואס צו ענטפער און איז עטליכע סעקונדען געשטאנען און געטראכט. דער רוסישער געזאנדטער איז צו איהם צוגעגאנגען, האט איהם גענומען פאר'ן אקסעל און צוגעפיהרט איהם צום פענסטער און גענומען מיט איהם ריידען.

ביז פינף א זייגער איז אנדריי געווען פערנומען מיט וויזיטען צו דיא העכסטע עסטרייכישע בעאמטע און ווען ער האט זיך צוריקגעקעהרט א היים צו ביליבינען, אי פאר דער טהיר געשטאנען א וועגעל און דער דיענער פראנץ האט איינגעפאקט דיא זאכען.

— וואס אזוינס איז געשעהען? האט געפרעגט פירסט באלקאנסקי.

— אח, אייער עקסעלענץ, האט פראנץ געזאגט, מיר מוזען געהען ווייטער. דער רויבער איז שוין ווייטער הינטער דיא פלייצעס.

ביליבין איז ארויסגעגאנגען אנדרייען אנטקעגען. זיין שטענדיג רוהיג געזיכט איז איצט געווען ערדעגט.

— וואס טהוט זיך דא אזוינס? האט אנדריי געפרעגט.

— א פיינע זאך, כ'לעבען, האט ביליבין געזאגט, דיא פראנצויזען זיינען אריבער דעם בריק נאר נישט געשטערט און היינט - מאָרגען זיינען זיי שוין גע־ווען דא.

— נאר וויא אזוי האט מען דעם בריק ניט אויפגעריסען? ער איז דאך געווען געמינעוועט?

— אַט דאָס פרעג איך איידָ. דאָס ווייס אפילו באַנאַפּאַרטע אליין ניט.

— נאָר אויב זיי זיינען אריבער דעם בריק, איז דיא ארמיע פערלאָרען, דער שונא וועט איהר אָבשניידען דעם וועג, האט אנדריי געזאָגט און האָט זיך אויפ־געהויבען.

— וואוהין ווילט איהר געהן? האָט ביליבען געפרעגט.

— איך פאָהר.

— וואוהין?

— אין דער ארמיע.

— איהר האט דאָך געוואָלט נאָך פערבלייבען א פּאָר טעג?

נאָר איצט פאָהר איך גלייך, און אָנזאָגענדיג דעם דיענער, ער זאָל פערפּאַקען זיינע זאַכען, איז אנדריי אריין צו זיך אין צימער.

דיעזע נאַכריכט איז פאר אנדרייען געוועזען א טרויעריגע, נאָר צו דער זעלבער צייט איז זיא איהם געוועזען אנגענעהם. וויא נאָר ער האָט דערהערט, אז דיא רוסישע ארמיע געפינט זיך אין אַן האָפנונגסלאָזען צושטאַנד, איז איהם אריין אין קאָפּ, אז איהם וועט דאָס זיין בעשערט ארויסצופיהרען דיא ארמיע פון דיעזען צושטאַנד און ער וועט ארויס פון דיא רייהען פון אונבעוואוסטע אָפיצירען און וועט מאכען דעם ערשטען שריט צו רוהם. ער האָט זיך שוין פאָרגעשטעלט, וויא ער וועט ביים קריעגס־ראַטה געבען אַן עצה, וואָס וועט רעטען דיא ארמיע און וויא מען וועט איהם איבערגעבען, אז ער זאָל זיין פּלאַן אויספיהרען.

— איהר ווייסט וואָס, מיין ליעבער, האָט געזאָגט ביליבען, אריינסומענדיג צו איהם אין צימער. איך האָב וועגען אייך געדענקט. צו וואָס זאָלט איהר איצט פאָהרען?

פירסט אנדריי האט אויף איהם פראַגענד א קוק געטהאָן און האָט נאָר ניט געענטפערט.

— צו וואָס זאָלט איהר איצט פאָהרען. איך ווייס, איהר דענקט, אז אייער פפליכט איז צו לויפען איצט אין דער ארמיע, ווען זיא געפינט זיך אין א געפאָהר. נאָר איהר זייט א פילאָזאָף און בעטראַכט דיא זאַך פון דער אַנדער זייט און איהר וועט זעהען, אז אייער פפליכט איז צו היטען זיך אליין. לאָזט איבער דיא זאַך פאר אַנדערע, וואָס טויגען ניט צו עפּעס אַנדערש. אייך האָט מען ניט געהייסען, איהר זאָלט זיך צוריק קעהרען, און דאָ האָט מען אייך נאָך ניט אָבגעלאָזט און איהר קענט פאָהרען מיט אונז, וואוהין אונזער ווייטער מזל וועט אונז

פערפיהרען.

— הערט אויף צו שפאסען, האט געזאגט באלקאנסקי.

— איך רייד ערנסט און וויא א פריינד. איך ערוואַרטעט איינס פון דיביידע: ענטוועדער איהר וועט ניט דערפאַהרען צו דער ארמיע און עס וועט געשלאָסען ווערען א שלום, אָדער די גאנצע קוטוזאָוו׳ס ארמיע וועט פערדעקט ווערען מיט א שאנדע.

— איך קען אזוי ניט דענקען, האט אנדריי געענטפערט קאלט און פאר זיך האט ער געטראכט: „איך פאָהר צו רעטען די ארמיע".

— איהר זייט א העלד, מיין פריינד, האט ביליבען געזאָגט.

X

אין דער זעלבער נאכט האט אנדריי גענומען אבשיעד פון דעם קריעגס-מיניס־טער און איז אוועקגעפאָהרען אין דער ארמיע, אליין ניט וויסענדיג, וואו ער וועט איהר געפינען.

ארום עצעלם דאָרף האט אנדריי אָנגעטראָפען די רוסישע סאָלדאטען וואָס האָ־בען זיך געאיילט פאָרווערטס אין א גרויסער אונאָרדנונג. דער וועג איז געווען אזוי פערשפארט מיט וועגען, אז עס איז געווען אונמעגליך דורכצופאָהרען אין א קארע־טע. ער האט גענומען ביי א קאזאקען אָפיציער א פערד מיט א קאזאק און איז געפאָהרען זוכען דעם אבער־פעלד־הערר.

פון אלע זייטען פון פאָרענט און פון הינטען האט זיך געהערט א גערויש פון רעדער. א קלאפעריי פון וועגען, פון בייטשען, געשרייען, זידלעריי פון די אָפיציר־רען און סאָלדאטען. קריכענדיג ביז די קניע אין בלאָטע, האָבען די סאָל־דאָטען ארויף בארג אָדער אראָב בארג מיט די הענד אונטערגעהאלטען די הארמאטען און די פוהרען. די אָפיצירען, וואָס האָבען געהאט אויפצופאסע אויף די בעוועגונג, זיינען ארומגעפאָהרען הין און צוריק צווישען די וועגען. זייערע קולות האבען זיך כמעט וויא נישט געהערט און נאָך זייערע געזיכטער איז געווען צו זעהען, אז זיי האבען אויפגעגעבען יעדע האפנונג צו מאכען וועלכע עס איז אָרדנונג.

— דאָס זיינען די ליעבע „ראסייער חילות" האט באלקאנסקי געזאָגט צו זיך, דערמאָנענדיג זיך ביליבענ׳ס ווערטער.

צופאָהרענדיג צו א דאָרף, איז אנדריי אראָב פון פערד און האט זיך געלאָזט געהען צו דער ערשטער שטוב, אום אָבצורוהען א ווײלע און קריגען עפעס צו עבי־

סען. א בעקאנטע שטימע האט איהם אנגערופען ביים נאמען.

ער האט זיך ארומגעקוקט. פון א קליין פענסטערעל האט זיך ארויסגערוקט נעסוויצקי'ס שיינע געזיכט. האלטענדיג עפעס אין מויל און קייענדיג, האט ער צו איהם געשריען:

באלקאנסקי! באלקאנסקי! וואס איז דו הערסט ניט? קום גיכער!

אריינקומענדיג אין שטוב, האט אנדריי דערזעהען, וויא נעסוויצקי און נאך אן אדיוטאנט האבען עפעס צועביסען. זיי האבען איילענדיג געפרעגט איהם, אויב ער וויים ניט עפעס נייעס. אויף זייערע געזיכטער האט אנדריי איבערגעלייענט און אונרוהיגקייט.

— וואו געפינט זיך דער אבער־פעלד־הערר? האט אנדריי געפרעגט.

— דא, אין יענעם הויז, האט געענטפערט דער אדיוטאנט.

— איז אמת, אז מען האט זיך אונטערגעבען און עס ווערט שלום? האט נעסוויצקי געפרעגט.

— איך פרעג ביי אייך. איך וויים נאר אז איך האב זיך קוים דערקליבען צו אייך.

— א שרעק! האט נעסוויצקי געזאגט. איך בין זיך מודה, אז אומזיסט האבען מיר געלאכט פון מאק'ן, מיר וועלען אבשניידען נאך ערגער.

— וואו איז דיא הויפט־קווארטיר?

— מיר וועלען נעכטיגען אין צנאים.

— און וואס טהוט דא דער אבערפעלדהערר? האט אנדריי געפרעגט.

— איך פערשטעה גאר ניט, האט נעסוויצקי געזאגט.

— איך וויים נאר איין זאך, אז אלץ איז אבשייליך, אבשייליך, אבשייליך, האט אנדריי געזאגט און איז אוועק צום הויז, וואו דער אבער־פעלדהערר איז געשטאנען.

נעבען שטיבעל זיינען געשטאנען אויסגעמאטערטע פערד פון דער סוויטע און קאזאקען האבען גערעדט אין דער הויף. אנדריי איז אריין אין פארהויז. קוטוזאוו אליין איז געווען אין שטוב גופא צוזאמען מיט פירסט באגראטאן איין עסטרייכישען גענעראל. אין פארהויז איז קאזלאווסקי געזעסען אויף דיא שפיץ פינגער. דיא פא־נעם פון ראק פערקאסערט און האט אין דער גיך דיקטירט צו א שרייבער. דער שרייבער האט געשריבען אויפ'ן דעק פון אן איבערגעקעהרטער פעסיל. קאזלאווסקי'ס געזיכט איז געווען אויסגעמאטערט, עס איז געווען קענטיג, אז ער האט דיא גאנצע נאכט ניט געשלאפען.

אנדריי האט עפעס געפרעגט ביי קאזלאווסקין.

— באלד, פירסט, האט קאזלאווסקי געענטפערט און האט דיקטירט ווייטער.

— אונטערגעגעבען ? האט אנדריי ווידער געפרעגט.

— ניין, א בעפעהל ארויסצוטרעטען אין קאמפף.

פירסט אנדריי איז צוגעגאנגען צו דער טהיר פון וואנען עס האבען זיך געהערט די קולות. נאר אין דער מינוט ווען ער האט געוואלט עפענען דיא טהיר, זיינען די שטימען אין שטוב אנשווייגען געווארען און דיא טהיר האט זיך גיעפענט און אויפ'ן שוועל האט זיך בעוויזען קוטוזאוו. פירסט אנדריי איז געשטאנען גלייך אנטקעגען איהם, נאר עס איז געווען צו זעהן, אז ער איז אזוי פערקלערט און פערזארגט, אז ער זעהט ניט, וואס עס טהוט זיך פאר איהם. ער האט געקוקט אנדרייען גלייך אין געזיכט און האט איהם ניט דערקענט.

— געענדיגט ? האט ער זיך געווענדט צו קאזלאווסקין.

— גלייך, אייער עקסעלענץ.

באגראטיאן, ניט קיין הויכער, מיט א פעסטע, אונבעוועגטע אריענטאלישע גע־זיכט איז ארויס נאך איהם.

— איך האב דיא עהרע צו מעלדען זיך האט אנדריי געזאגט אין דער הויך, דערלאנגענדיג א קאנווערט.

— א ! פון ווין ? גוט. שפעטער, שפעטער !

קוטוזאוו איז ארויס מיט באגראטיאן אויפ'ן גאניק.

— נו, פירסט, לעבווארט, האט קוטוזאוו געזאגט. גאט זאל דיר העלפען. איך גיב דיר מיין ברכה צו א גרויסען טהאט.

קוטוזאוו'ס געזיכט איז ווייך געווארען און טרערען האבען זיך געוויזען אין זיינע אויגען. ער האט מיט דער לינקער האנד צוגעצויגען צו זיך באגראטיאנען און מיט דער רעכטער איבערגע'צלמ'ט איהם און אונטערגעשטעלט זיין ווייכע באקע, נאר באגראטיאן האט איהם א קוש געטהאן אין האלדז.

— זאל דיר גאט בייזשטעהן ! האט ער געזאגט און איז צוגעגאנגען צו זיין קארע־טע. זעץ זיך מיט מיר ! האט ער זיך געווענדעט צו באלקאנסקין.

— איך וואלט וועלען זיין ניצליך דא, אייער האחע עקסעלענץ, האט אנדריי געזאגט. ערקויבט מיר צו פערבלייבען אין באגראטיאנ'ס רעגימענט.

— זעץ זיך, האט קוטוזאוו געזאגט, גוטע אפיציערען זיינען מיר אליין נויטהיג, מיר אליין.

די האבען זיך אריינגעזעצט אין קארעטקע און זיינען עטליכע מינוט געפאהרען שטיל.

— עס שטעהט נאך פאר געגוג, גענוג, האט קוטוזאוו געזאגט. ווען פון זיין רעגי־מענט זאל מארגען נאר קומען צוריק איין צעהנטעל, וועל איך גאט דאנקען.

אנדריי האט ניט ווילענדיג א קוק געטאן אויפ'ן שראם, וואס איז געווען ביי קו־טוזאוו'ן אויפ'ן שליף פון א טירקישען קויל, וואס איז איהם אריין אין קאפ און בלינד געמאכט אויף איין אויג, און האט געזאגט צו זיך: „יא, ער האט רעכט אזוי רוהיג צו ריידען וועגען דער פערניכטונג פון אזוי פיעל מענשען".

— און דארום בעט איך, איהר זאלט מיך אבשיקען אין דיזען רעגימענט, האט אנדריי געזאגט.

קוטוזאוו האט ניט געענטפערט. ער האט שוין פערגעסען, וויא עס האט געשייגט, וועגען דעם, וואס ער האט געזאגט און איז געזעסען פערקלערט. אין א פינף מינוט ארום האט ער זיך געווענדט צו אנדרייען. אויף זיין געזיכט איז שוין ניט פערבליבען קיין צייכען פון אונרוהיגקייט. ער האט מיט א קוים בעמערקבארע איראניע נאכגעפרעגט דיא איינצעלהייטען פון דער אודיענץ מיט'ן קייזער און וועגען בעקאנטע פראווענציטער.

XI.

קוטוזאוו האט דעם ערסטען נאוועמבער בעקומען פון זיין שפיאן א נאכריכט, וועלכע האט געשטעלט זיין ארמיע אין א קריטישע לאגע. דער שפיאן האט געמעל־דעט, אז א גרויסע ארמיע פראנצוזען איז אריבער דעם וויענער בריק און געהט אב־האקען קוטוזאוו'ס ארמיע פון דיא פרישע חיל, וואס געהט איהר צו הילף פון רוס־לאנד. ווען קוטוזאוו זאל בעשליסען צו פערבלייבען אין קרעמס, וואלט נאפאלע־אנ'ס אונגעהייערע ארמיע פון הונדערט פופציג טויזענד מאן ארומגערינגעלט זיין קליינע אויסגעמאטערטע ארמיע פון פיערציג טויזענד מאן און ער וואלט זיך געפו־נען אין דער זעלבער לאגע וואס מאק. און ווען ער זאל זיך אראבנעהמען פון דעם וועג, וואס האט געפיהרט צו דעם פונקט, וואו ער האט זיך געקענט פעראייניגען מיט דיא חיל וואס געהט איהם צו הילף פון רוסלאנד, וואלט ער בעדארפט אהן א וועג אריין אין א פרעמדע געגענד פון די באהעמישע בערג, פערפאלגט פון א פיינד מיט מעהר קרעפטען. און ווען קוטוזאוו זאל זיך בעשליסען אבצוטרעטען פון קרעמס נאך אלמיוץ און אויף אזא אופן האבען נאך פאר זיך דעם וועג, וואס האט איהם גע־קענט ברענגען צו דיא חיל וואס איז איהם געגאנגען צו הילף פון רוסלאנד, האט ער

ריזיקירט, אז דיא פראנצויזען זאָלען דעם וועג ניט פערכאַפּען און ער זאָל דארפען אריינטרעטען אין קאַמפּף מיט א מעכטיגערען פיינד, וועלכער רינגעלט איהם ארום פון צוויי זייטען און זיין געצוואונגען צו פיהרען דעם קאַמפּף אין דעם פעלדצוג. קר טוזאָוו האָט אויסגעקליעבען דעם לעצטען וועג.

וויא דער שפּיאָן האָט געמעלדעט, האָבען די פראנצויזען זיך געאיילט נאָך צנאַים, וואָס האָט זיך געפונען א הונדערט ווערסט פון קוטוזאָוו'ן. ווען קוטוזאָוו'ן זאָל גע־לינגען אָנצוקומען אין צנאַים פאר דיא פראנצויזען, וואָלט געהייסען קריגען א גרע־סערע האָפנונג, אז דיא ארמיע זאָל זיין גערעטעט נאָר אויב דיא פראנצויזען זאָלען אויספייען אָנצוקומען פריהער אין צנאַים וואָלט בעדייטעט א פערניכטונג פון דער גאנצער קוטוזאָוו'ס ארמיע אָדער אן אָבשניט וויא מאק האָט געהאט. נאָר אָנצר־קומען מיט דער גאנצער ארמיע פאר דיא פראנצויזען אין צנאַים איז געווען אונ־מעגליך. דער וועג פון וויען נאָך צנאַים איז געווען א קירצערער און א בעסערער אלס דער וועג וואָס דיא רוסישע האָבען געדארפט געהן פון קרעמס נאָך צנאַים.

אין דער נאכט ווען קוטוזאָוו האָט בעקומען די נאכריכט, האָט ער אַוועקגעשיקט באגראטיאנ'ס אַוואנגארד פון פיער טויזענד מאן מיט דעם קרעמס־צנאַימער וועג צום וויען־צנאַימער וועג. באגראטיאן האט געמוזט אהן אָן אָבשטעל מאכען דעם וועג און שטעלען זיך מיט'ן געזיכט צו וויען און מיט'ן הינטען צו צנאַים. און ווען איהם געלינגט אָנצוקומען פאר דיא פראנצויזען, זאָל ער זיי זעהען פערהאַלטען, וויא לאַנג ער וועט נאָר קענען. און קוטוזאָוו מיט דיא גאנצע משא האט זיך געריהרט אין וועג צו צנאַים.

דורכגעהענדיג איבער בערג מיט הונגעריגע און באָרפוסע סאָלדאטען אין א וויג־טיגע נאכט פינף און פיערציג ווערסט, איבערלאָזענדיג אויפ'ן וועג א דריטעל סאָל־דאטען, וואס האבען ניט געקענט אזוי גיך מיטגעהן, איז באגראטיאָן אָנגעקומען אויפ'ן וויען־צנאַימער וועג מיט עטליכע שעה פריהער פון די פראנצויזען, וואָס זיינען אהער גע־גאנגען פון וויען. ביי קוטוזאָוו'ן האָט נאָך געדארפט געדויערן א גאנצער מעת לעת אום אָנצוקומען אין צנאַים, און דעריבער האָט באגראטיאָן, אום צו רעטען דיא ארמיע, געדאַרפט מיט פיער טויזענד אויסגעהונגערטע און אויסגעמוטשעטע סאָל־דאטען אָבהאַלטען א גאנצען מעת לעת דעם פיינד'ס ארמיע, וואָס האָט זיך דאָ מיט איהם בעגעגענט. דאָס איז געווען אן אונמעגליכע זאך. נאָר דער זעלטזאמער שיקזאל האָט געמאכט פון אונמעגליך מעגליך.

דעם וויענער בריק, וואָס א'ז געווען גענומען, זיינען דיא פראנצויזען אריבער

דורך א בעטרוג און האבען ניט געדארפט פיהרען קיין קאמפף. דער ערפאלג פון יענעם בעטרוג אט איצט ערוועקט מ׳ראט׳ן ער זאל ברויכען נאך אזא בעטרוג מיט קוטוזאוון. מוראט האט אנגענומען באגראטיאנס שוואכען אוואנגארד פאר די גאנצע רוסישע ארמיע. אום זיכער צו דערשטיקען די ארמיע, האט ער געוואלט אבווארטען די פראנצויזישע חיל וואס איז צוריקגעבליבען אויף׳ן וועג און מיט דעם צוועק האט ער פארגעשלאגען באגראטיאנען א וואפען־רוהע אויף דריי טעג, מיט דער בעדינגונג, אז ניט דיא רוסישע און ניט פראנצויזישע סאלדאטען זאלען זיך ביז דאן ניט ריהרען פון ארט. מ׳האט איהם פערזיכערט, אז עס גייען שוין פערהאנדלונגען וועגען א שלום און ער זעהט ניט איין פאר וואס זאל מען אומזיסט פערגיסען בלוט. באגראטיאן האט געענטפערט, אז ער האט ניט דאס רעכט אנצונעהמען אדער ניט אנצונעהמען א וואפענ־רוהע און האט אוועקגעשיקט זיין אדיוטאנט צו קוטוזאוו׳ן.

א וואפענרוהע איז פאר קוטוזאוון געווען דער איינציגער מיטעל צו געווינען צייט געבען באגראטיאנ׳ס סאלדאטען צייט צו אברוהען און דורכצולאזען דיא משא פון דער ארמיע (דאס איז געטהאן געווארען אין דער שטיל אז דיא פראנצויזען זאלען דאס ניט בעמערקען) כאטש איין איבריגען דורכגאנג צו צנאים. דיעזער פארשלאג איז געווען דער איינציגער מיטעל צו רעטען דיא ארמעי. וויא קוטוזאוו האט ערהאלטען דיעזע נאכריכט, האט ער גלייך אוועקגעשיקט צום פיינד דעם גענעראל אדיוטאנט ווינצענגעראדע וועלכער האט ניט נאר געדארפט אננעהמען דעם פארשלאג פון וואפענ־שטילשטאנד, זאנדערן אויך פארצושלאגען בעדינגונגען פון אונטערגעבען זיך, און דערווייל האט קוטוזאוו צוגעשיקט זיינע אדיוטאנטען זיי זאלען צואיילען די בעוועגונג פון דער ארמיע און פון דער משא צו צנאים. באגראטיאן מיט זיינע סאלדאטען האט געדארפט פערשטעלען דיזע בעוועגונג פון דער גאנצער ארמעי און בלייבען אליין אונבעוועגט אנטקעגען דעם פיינד וואס איז געווען אכט מאל שטארקער פון איהם.

מוראט האט באלד אויסגעפונען דעם פעהלער וואס ער האט געמאכט. ווי נאפאלעאן, וועלכער האט זיך געפונען 25 ווערסט ווייט פון איהם, האט בעקומען דעם בעריכט וועגען וואפענשטילשטאנד און דעם פראעקט וועגען אונטערגעבען זיך, האט ער גלייך דערזעהן דעם בעטרוג און האט אנגעשריבען צו מוראט׳ן זעהר א שטרענגען בריעף און האט איהם געהייסען צושלאגען דיא רוסישע ארמיע און צונעהמען איהר ארטילעריע.

נאפאלעאנ'ס אדיוטאנט איז געפלויגען רייטענדיג מיט אַלע כחות צו מוראט'ן מיט דיזען בייזען בריעף. נאפאלעאן אליין, ניט פערלאזענדיג זיך אויף זיינע גענעראלען, האט זיך מיט דער גאנצער גוואַרדיע גערוקט צום קאמפף-פעלד, מורא האבענדיג, אז פון זיינע הענד זאָל ניט אנטלויפען א פארטיגער אָפּפער, און באגראטיאנ'ס פיער-טויזענדיגע אבטהיילונג סאָלדאטען האט געמאכט פייער'ן אויפ'ן פעלד, האט זיך געוואַרעמט און געטריקענט און דאס ערסטע מאָל נאך דריי טעג געקאָכט א קאשע און קיינער האט ניט געוואוסט און געדענקט, וואָס איהר שטעהט פאָר.

XII

ארום פיער א זייגער נאך האלבען טאָג האט אנדריי אויסגעפירט וואָס ער האט געוואָלט און קוטוזאָוו האט איהם אָבגעשיקט צו באגראטיאָן. באנאפארטע'ס אדיוטאנט איז נאך ניט אָנגעקומען מיט דעם בייזען בריעף צו מוראטן, און דער קאמפף האט זיך נאך ניט אָנגעהויבען.

ווענדיג אז באלקאָנסקי איז א בעליעבטער אדיוטאנט, האט איהם באגראטיאן צוגענומען מיט א בעזאָנדערע אויסצייכנונג און האט איהם ערקלערט, אז היינט אָדער מאָרגען וועט וואהרשיינליך זיין א געשלעג און האט איהם געגעבען די פולע פרייהייט צו געפינען זיך נעבען איהם אין דער צייט פון דעם קאמפף אָדער צו זיין אין די לעצטע רייהען און אכטונג געבען אויף דער אָרדנונג, ווען מען וועט דארפען צוריקטרעטען, „וואָס איז אויך זעהר וויכטיג".

— איבריגענס, היינטיגעס טאָג וועט נאך אריבערגעהן רוהיג, האט באגראטיאן געזאגט, ווי א בערוהיגענדיג אנדרייען.

— אויב ער איז איינער פון יענע פראנטלאך, וואָס דרייהען זיך ארום אין שטאב אום צו בעקומען א'ן אָרדען, וועט ער דעם אָרדען בעקומען, ווען ער וועט אפילו זיין אין די לעצטע רייהען, און אויב ער וויל זיין נעבען מיר זאָל ער זיין.... ער וועט צו נוטץ קומען, אויב ער איז א מוטהיגער אָפיציער, האט באגראטיאן געטראכט.

אנדריי האט נאָר ניט געענטפערט, ער האט נאָר געבעטען די ערלויבניס צו בעקוקען די פאָזיציאָן און אויסגעפינען ווי די סאָלדאטען זיינען אויסגעשטעלט, אום צו וויסען, וויא זיך צו ווענדען, ווען מען וועט איהם מיט עפּעס בּעאויפטראגען. דער דעזשורירענדער אָפיציער, א פיינער מאנספערזאָן פראנטיש אנגעטאָן, האט זיך ארויסגערופען צו פאָהרען בעגלייטען אנדרייען.

פון אלע זייטען האבען זיך געזעהען דורכגעוויקטע אפיצירען מיט טרויעריגע געזיכטער, וואס האבען וויא געזוכט עפעס און סאלדאטען וואס האבען געשלעפט פון דארף טהירען, ביינק און פלעקער.

— דיא קאמאנדירען צולאזען זיי, האט דער דעזשורירענדער אפיציער געזאגט. אט דא קלייבען זיי זיך צונויף און זיצען, האט ער געזאגט, ווייזענדיג אויף א געצעלט פון דעם מארקיטאנט. היינט אין דער פריה האב איך זיי פון דאנען ארויסגעטריבען און איצט איז דא ווייטער פול. מען דארף זיי א שרעק טאן. איין מינוט נאר.

— איך וועל אויף צופאהרען און וועל נעמען א בולקע און קעז האט אנדריי געזאגט.

— פאר וואס האט איהר, פירסט, פריהער ניט געזאגט. איך וואלט אייך עפעס אנגעבאטען צום עסען.

זיי זיינען אראפ פון דיא פערד און זיינען אריין אין דעם געצעלט פון דעם מאר־קיטאנט. עטליכע אפיצירען זיינען געזעסען ארום דיא טישען און האבען געגעסען און געטרונקען.

— נו, זאגט אליין, מיינע העררן, האט זיך דער שטאב - אפיציער געווענדעט מיט פארוואורף. מען קען אזוי ניט, דער פירסט האט פערבאטען. נו אט זייט איהר, האט ער זיך געוועגדט צו א נידריגען, מאגערען און פערשמוצינטען אפיציר פון אר־טילעריע, וועלכע איז געשטאנען אין איילע זאקען (די שטיוועל האט ער אבגעגעבען דעם מארקיטאנט צום טריקענען) אהן שטיוועל.— ווי איז אייך דאס ניט מאוס, קאפיטאן טושין? איהר אלס ארטילעריסט האט בעדארפט געבען א ביישפיעל פאר אנדערע אום צום סוף שטעהט איהר אהן שטיוועל. מען וועט געבען א סיגנאל או איהר וועט א בארפוסער זיין זעהר שיין. איך בעט אייך, מיינע העררען, געהט צו אייערע ערטער.

פירסט אנדריי האט ניט ווילענדיג א שמייכעל געטאן, קוקענדיג אויפ'ן שטאבס־קאפיטאן טושין. איבערשטעלענדיג זיך פון איין בארפוס'ען פוס אויפ'ן צווייטען, האט ער מיט זיינע קלוגע און גוטע אויגען געקוקט דא אויף אנדרייען און דא אויפ'ן דעזשורירענדען אפיציער. ער האט געוואלט זאגען אן המצאה, נאר דיא המצאה איז ניט ארויסגעקומען און ער האט זיך פער־לאָרען.

— געהט צו אייערע ערטער, האט נאך א מאל געזאגט דער אפיציער און איז מיט אנדרייען ארויסגעגאנגען.

זיי האָבען זיך ארויפגעזעצט אויף דיא פערד און זיינען אוועקגעפאָהרען ווייטער.

ארויספאָהרענדיג פון דאָרף, האבען זיי דערזעהן, וויא דיא סאָלדאטען מאַכען א בעפעסטיגונג. עטליכע באטאליאָנען סאָלדאטען אין איינע העמדער ניט קוקענדיג אויף די קעלט האבען זיך דאָ ארומגעדרייט ווי ווייסע מוראשקעס. פון אונטער דעם ערדוואל האבען זיך אהן אויפהער געשאָטען רידלען ליים. זיי זיינען צוגעפאָהרען צו דער בעפעסטיגונג, האבען איהר בעקוקט און זיינען אוועקגעפאהרען ווייטער.

— דאָ שטעהט אונזער באטאריע, האָט דער אָפיציער געזאָגט, ווייזענדיג אויף א הויכען פונקט. דער קאַפּיטאן פון דיזער באטאריע איז דער זעלבינער, וועלכען מיר האָבען פריהער געזעהען אָהן שטיוועל. נאָמיר צופאָהרען אהער, פירסט, פון דאנען זעהט מען אלץ.

— איך דאנק אייך, האט אנדריי געזאָגט, איצט וועל איך פאָהרען אליין.

וואָס נעהנטער ער איז צוגעפאָהרען צום פיינד, איז אלץ מעהר אָרדנונג געווען צווישען די סאָלדאטען און אלץ פרייליכער האבען זיי אויסגעזעהן. דאָ האָט מען גערעדט און געלאַכט, זיצענדיג ביי פערנאַנדערגעלייגטע פייערען. אנדערע האָבען געטריקענט זייערע קליידער, העמדער, אנדערע האָבען געלאטעט דיא שינעלע און פערריכט דיא שיך. אין ראָטע האָט פארטיג געמאַכט דעם מיטאָג און דיא סאָלדאטען האָבען געוואַרט מיט זשעדנע פנים'ער, ביז דער אָפיציר וועט פערזוכען דאָס עסען און ווידער אנדערע האָבען ערגעץ געקראָגען א פעסל בראנפען און דער פעלדפעבעל האָט יעדען אויסגעטהיילט צו גלעזעל.

צופאָהרענדיג צו דער ערסטע רייהע האָט פירסט אנדריי געזעהן, אז אונזער קייט און זייערע האָבען זיך געפונען ווייט איינע פון דער אנדערע אויף רעכטען און לינקען פליגעל פון דער ארמעע. נאָר וואו ער איז איצט געשטאַנען, האָבען זיי זיך געפונען אזוי נאָהענט, אז מען האָט געקענט זעהען איינער דעם צווייטענס געזיכט און דורכריידען זיך צווישען זיך.

אָבוואָהל עס איז געווען פערבאָטען צו צוגעהן צום קייט, זיינען אהער פון אין דער פריה געקומען נייגיעריגע און האָבען אָנגעקוקט דעם פיינד. אנדריי האָט זיך דאָ אָבגעשטעלט און האָט בעקוקט דיא פראַנצויזען.

— זעה, זעה, האָט איין סאָלדאט געזאָגט צום צווייטען, ווייזענדיג אויף א רוסישען מושקאטיר-סאָלדאט, וועלכער איז מיט זיין אָפיציער צוגעקומען צום קייט און האָט עפּעס ווארעם גערעדט מיט א פראַנצויזישען גרענאַדיר — זעה, וויא פלינק ער פּלאַפּעלט! דער פראַנצויזקען איהם ניט נאָכהאלטען. נו, סידאָראָוו, וויז וואָס דו

קענסט!

— ווארט, אייל ניט. זעהסט, ווי פלינק האָט געענטפערט סידאָראָוו, וועלכער האָט זיך גערעכענט פאר א בריה צו ריידען פראנצויזיש.

דער מושקאטיר־סאָלדאט וואס האט אזוי פלינק גערעדט מיט דיא פראנצויזען איז געווען דאָלאָכאָוו. אנדריי האָט איהם דערקענט און האָט זיך צוגעהערט צו זיין געשפרעך. זיי האבען גערעט וועגען דער מלחמה. דער פראנצויז האָט פערמישט די רוסישע אויף דיא עסטרייכישע און האט געזאָגט, אז דיא רוסישע האָבען זיך שוין אונטערגעגעבען אין אולם. דאלאָכאָוו האט געזאָגט, אז דיא רוסישע האבען זיך ניט נור ניט אונטערגעגעבען, זאָנדערען האָבען געשלאָגען דיא פראנצויזען.

דיא פראנצויזען האָבען זיך צולאכט.

— מען וועט אייך נאָך מאַכען צום טאנצען, אזוי וויא איהר האָט געטאנצט פאר סואוואָראָוו'ן, האט דאלאָכאָוו געזאָגט.

— וואָס זינגט ער דאָרטען? האָט געפרעגט א פראנצויז.

— אַן אַלטע געשיכטע, האט געענטפערט א צווייטער, וועלכער האט פערשטאַנען, אז דאלאכאוו גיט אָנצוהערענים וועגען פערגאַנגענע מלחמות. אונזער קייזער וועט אייער סואוואָר'ן אָנלערנען אזוי וויא ער האט אנדערע אָנגעלערענט....

— באנאפארטע ... האט דאָלאכאוו אָנגעהויבען, נאָר דער פראנצויז האָט איהם איבערגעשלאָגען.

— ניטא קיין באנאפארטע. א קייזער איז פאראן! צום שווארץ יאָהר!.... האָט דער פראנצויז אויסגעשריען בייז.

— א שווארץ־יאָהר אויף אייער קייזער! האט דאלאכאוו געזאָגט און האָט גע־מאכט א רוסישען מי שברך און איז אָבגעטראָטען פון דער קיים.

— קומט! האָט ער געזאָגט צו זיין אָפיציר.

— אָט דאָס הייסט פראנצויז! האָבען דיא רוסישע סאָלדאטען גערעדט. איצט, סידאראוו, וויז, וואָס דו קענסט.

סידאָראָוו האָט זיך געווענדעט צו דיא פראנצויזען און האָט אָנגעהויבען צו פלאפלען אין דער גיך אונפערשטענדליכע ווערטער:

— קארי, מאלא, טאפא, סאפי מוטער קאסקא....

— אָה־האָ־הא! אוח! אוח! האָט זיך דערהערט צווישען דיא סאָלדא־טען א שאָס פון א געזונטען און פריילינען געלעכטער, וואָס האָט זיך ניט ווילענדיג אָנגעשטעקט צו דיא פראנצויזען און עס האָט אויסגעוויזען, אז נאָך דעם האָט מען

בעדארפט אויסלאָדען דיא ביקסען און צו געהן זיך א היים. נאָר דיא ביקסען זיינען געבליבען אָנגעלאָדען און דיא הארמאטען פוןביידע לאַגערע האָבען געקוקט ביין איינע אויף דיא אַנדערע.

XIII.

פירסט אַנדריי איז ארומגעפאָהרען די גאנצע ליניע חיל פון'ם רעכטען ביזן לינקען פליגעל און האט זיך אויפגעהויבען אויף דער באַטאַרייע פון וואנען, ווי דער דעזשורירענדער אָפיציער האט איהם געזאָגט, מען האט געזעהן דאָס גאנצע פעלד. דאָ איז ער אראָב פון פערד און האט זיך אָבגעשטעלט ביי איינעם פון דיא הארמאטען, וואָס זיינען דאָ געווען אויסגעשטעלט. פאר דיא הארמאטען איז ארומגעגאנגען אַ ארטילעריסט אויף דער וואך.

ווירקליך, פון דער באַטאַרייע האט מען געקענט זעהען דאָס גאנצע רוסישע חיל און א גרויסען טהייל פון'ם פיינד. דער רעכטער פליגעל פון דיא רוסישע איז געווען אויסגעשטעלט אויף א משופעדיגען בארג, דאָרטען זיינען געווען די פעכאָטע; לינקס האבען זיך דיא סאָלדאטען צושפרייט ביז א וואלד. דיא ליניע פון דיא פראנצויזען איז געווען ברייטער און עס איז געווען ארויסצוזעהען, אז זיי האָבען געקענט בעפאַלען דיא רוסישע פון ביידע זייטען. הינטער דער פאָזיציאָן וואָס דיא רוסישע האָבען פערנומען האָט זיך דער בארג אראָבגעלאָזט משופעדיג אין א טיפען גרוב, וואָס האָט געמאכט שווער פאר דער ארטילעריע און קאוואלעריע אָבצוטרעטען.

אַנדריי האָט זיך אָנגעשפארט אָן אַ הארמאט און האָט מיט א בלייפעדער פערצייכענט דעם פלאַן, ווי דאָס חיל איז אויסגעשטעלט. דיא גאנצע צייט וואָס ער איז דאָ געשטאַנען האָט ער געהערט שטימען פון אפיצירען וואָס האָבען געשמועסט אין א געצעלט ניט ווייט פון איהם, נאָר ער האָט ניט פערשטאַנען איין וואָרט פון דעם, וואָס זיי האָבען גערעדט. נאָר פלוצים האָט איהם איבעראשט א שטימע, וואָס האָט גערעדט מיט אַזא ערנסטקייט, אז ער האָט ניט ווילענדיג גענומען זי צוהערען.

— ניין, טייבעלע, האָט גערעדט אן אנגענעהמע שטימע און וויא אַנדרייען האָט אויסגעוויזען א בעקאַנטע, — איך זאָג, אז ווען עס זאָל זיין מעגליך צו וויסען, וואָס נאָכן טוידט וועט זיין, וואָלט קיינער קיין מורא ניט געהאַט פארן טוידט.

א צווייטע איינערע שטימע האָט איהם איבערגעריסען.

— האָב יא מורא, האָב ניט מורא, דאָס איז אלץ איינס, דו וועסט דעם טוידט ניט אויסמיידען.

— און דאך האסטו מורא! עך, איהר געלעהרטע לייט, האט זיך אנגערופען א דריטע שטימע. איהר זייט ארטילעריסטען און זעהר געלערענט און דאריבער מענט איהר פיהרען מיט זיך אי בראנפען אי פערבייסען.... און דער וואס האט געזאגט דיא ווערטער האט זיך צולאכט.

— און דאך שרעקט דאס הארץ, האט פארטגעזעצט דיא ערסטע בעקאנטע שטימע. דו האסט מורא פאר דער אונבעוואוסטקייט. זאגט אייך, וואס איהר ווילט, אז דיא נשמה געהט ארויף אויף'ן הימעל, נאר מיר וויסען דאך, אז קיין הימעל איז נישטא.

— זייט מכבד מיט אייער בראנפען, טושין, האט געזאגט דיא דריטע שטימע.

„א, דאס איז דער זעלבער קאפיטאן, וואס איז געשטאנען אהן שטיוועל ביים מארקיטאנט", האט אנדריי געזאגט צו זיך.

— א ביסעל בראנפען קען מען נעהמען נאר בעגרייפען יענע וועלט.... ער האט ניט דערעדט.

אין דער מינוט האט זיך אין דער לופט דערהערט א פייף; אלץ נעהנטער און לויטער, לויטער און נעהנטער איז דער פייף צוגעקומען, און א קויל האט זיך מיט א געוואלדיגע מאכט א זעץ געטהאן אין דער ערד, ניט ווייט פון דעם געצעלט. דיא ערד האט וויא א קרעכץ געטהאן פון דעם קלאפ. אין דעם אויגענבליק איז פון דעם געצעלט ארויסגעלאפען טושין מיט א פיפקע אין ווינקעל מויל. זיין גוטע און קלוגע געזיכט איז געווען בלייבלאך. נאך איהם איז ארויסגעקומען א פעכאטער אפיציר און האט זיך געלאזט לויפען צו זיין ראטע, פערשפיכענדיג זיך, לויפענדיג.

דער קאמפף האט זיך אנגעהויבען.

נאפאלעאנ'ס אדיוטאנט האט איצט געבראכט דעם בייזען בריעף צו מוראט'ן און ווענדיג פערגלעטען זיין פעהלער, האט מוראט גלייך געגעבען דעם בעפעהל ארויסצוטרעטען אין קאמפף, האפענדיג צו דערשטיקען דיא קליינע אבטהיילונג רוסישע סאלדאטען, וואס זיינען געשטאנען אנטקעגען איהם ביז אבענד און ביז דער קייזער וועט אנקומען.

דורכפאהרענדיג איצט דורך דיא ראטעס, וואו מען האט פריהער געגעסען קאשע און געטרונקען בראנפען, האט ער איצט בעמערקט, וויא אלע האבען זיך גע־שווינד בעוועגט און געכאפט זיך פאר דיא ביקסען און אויף אלעמענס געזיכטער איז געווען דער אויסדרוק: „אנגעהויבען! דאס איז שרעקליך און פרייליך!"

נים ווייט פון דער בעפעסטונג האט ער אין דער דונקעלהייט פון אן אסענדינגע

פארנאכט דערזעהן רייטער, וואס זיינען געפאָהרען צו איהם אנטקעגען. פאראויס איז געפאָהרען אויף א ווייסען פערד פירסט באגראטיאָן. אנדריי האָט זיך אָבגעשטעלט און אָבגעוואַרט אויף איהם. פירסט באגראטיאָן האָט אָבגעהאַלטען דאָס פערד און דערקענענדיג אנדרייען, האָט ער צו איהם א שאָקעל געטאָן מיט'ן קאָפּ. ער האָט אַלץ געקוקט פאָרווערטס, ווערענד אנדריי האָט איהם דערצעהלט, וואָס ער האָט געזעהען.

דער אויסדרוק: „אָנגעהויבען! אָט דאָס איז עס!" האָט זיך זאָגאר געמערקט אויף באגראטיאָן'ס געזונטען און ברוינעם געזיכט, מיט זיינע האַלב-פערמאכטע, וויא ניט אויסגעשלאָפענע אויגען.

— גוט, האָט באגראטיאָן געזאָגט מיט אזא מין קול, אזוי וויא דאָס אַלץ, וואָס איז איצט פאָרגעקומען און וואָס מען האָט איהם געזאָגט, איז ווירקליך געווען דאָס, וואָס ער האָט פאָראויס געזעהען. גערעדט האָט ער זעהר לאַנגזאם, אזוי וויא ער וואָלט מיט דעם וועלען ווייזען, אז עס איז ניטאָ וואָס צו איילען זיך. דאָך האָט ער זיין פערד א ציה געטאָן און האָט גענומען פאָהרען גיכער אין דער ריכטונג צו טושין'ס באטאַרייע. אנדריי און די גאַנצע סוויטע זיינען געפאָהרען נאָך איהם. אין דער סוויטע האָבען זיך געפונען זיינער א פערזענליכער אדיוטאנט, דער דעזשורירענדער שטאַב-אָפיציער, זשערקאָוו, א'ן אָרדאָנאַנץ און א ציוויל בעאַמ־טער, וועלכער האָט פון נייגירונג געבעטען די ערלויבניס צו פאָהרען אין קאַמפּף.

— עס ווילט זיך איהם זעהן א מלחמה, האָט זשערקאָוו געזאָגט צו באָלקאָנסקי'ן, נאָר אונטערן לעפעלע טהוט איהם שוין וועה.

ווען זיי זיינען צוגעפאהרען צו דער באַטאַרייע, איז נעבען זייערע פיס אנידערגע־פאלען א קויל.

— וואָס איז דאָס געפאַלען? האָט דער ציוויל - בעאַמטער געפרעגט מיט א נאאיווען שמייכעל.

— דאָס זיינען די פראַנצויזען מכבד מיט קאָרזשעס, האָט זשערקאָוו געזאָגט.

— הייסט עס מיט דעם הרג'עט מען? האָט דער בעאַמטער געפרעגט, א שרעק! און עס האָט אויסגעוויזען, אז ער צוגיסט זיך אין גאַנצען פון פערגניגען. נאָר קוים האָט ער אַרויסגערעדט דאָס לעצטע וואָרט, האָט זיך דערהערט א שרעק־ליכער פיף; און האָט זיך פּלוצים פערוואַנדעלט אין דעם קלאַנג, וואָס הערט זיך, ווען מען גיט א קלאַפּ איבער א שיטערע זאַך—א קאָזאַק וואָס איז געפאָהרען הינ־טער איהם, איז מיט'ן פערד געפאַלען אויף דער ערד. זשערקאָוו און דער שטאַב

בעאמטער איז געבליבען שטעהן נעבען קאזאק און האט איהם מיט נייגיערדע בע־קוקט. דער קאזאק איז געוועזן טוידט און דאס פערד איז נאך ניט געוועזן אין גאנ־צען דערשאסען.

באגראטיאן האט זיך אומגעקוקט, צו זעהען פאר וואס האט זיך דיא סוויטע אבגעשטעלט, און האט זיך גלייכגילטיג אבגעקעהרט, וויא זאגענדיג: לוינט זיך דען אבצושטעלען אויף אזעלכע נאררישקייטען! זיי זיינען צוגעפאהרען צו דער באטא־רייע, וואו באלקאנסקי איז פריהער געשטאנען.

— וועמעס ראטע איז דאס? האט באגראטיאן געפרעגט ביי דעם פייערווערקער, וואס איז געשטאנען ביי דיא קעסטלאך. אין דער ווירקליכקייט אבער איז זיין פראגע געווען: שרעקט איהר זיך דא ניט? און דער פייערווערקער האט איהר פערשטאנען.

— דעם קאפיטאן טושינ'ס, אייער עקסעלענץ, האט געענטפערט דער פייער־ווערקער מיט א פרייליכען קול.

באגראטיאן איז צוגעפאהרען צום הארמאט, וואס איז געשטאנען פון ברעג און פון וואנען עס האט איצט א הילך געטהאן א שאס, וועלכער האט פערטויבט אלע־מען. טושין האט דעם גענעראל ניט בעמערקט און האט פון אונטער זיין קליי־נע הענטעל ארויסגעקוקט אין פיינד'ס לאגער.

— רייס, מעדוועדיעוו! האט ער א געשריי געטאן מיט א דין קולכ'ל.

באגאראטיאן האט איהם צוגערופען. טושין איז צוגעקומען ציטערנדיג און אומ־געלומפערט. איהם האט קיינער ניט געזאגט, וואו ער זאל שיסען און בעראטהענ־דיג זיך מיט זיין פעלדפעבעל זאכארטשענקא, האט ער בעשלאסען, אז עס וואלט געווען ניט קיין שלעכטע זאך אנצוצינדען דאס דארף, וואס האט זיך געזעהן אנטקע־גען און וואו עס האבען זיך בעוועגט גרויסע מאסען פראנצויזען.

— גוט, האט באגראטיאן געזאגט, ווען טושין האט אבגעגעבען דעם רא־פארט.

פון דער רעכטער זייט איז געווען דיא גאנצע שיסעריי; באגראטיאן מיט דער סוויטע האבען זיך געלאזט אהין, נאר וויא זיי זיינען אבגעפאהרען פון דער באטארייע, האט זיך אויף דערהערט א שיסעריי פון דעם לינקען פלי:על, און באגראטיאן האט אוועקגעשיקט אהין זשערקאוו'ן זאגען דעם גענעראל, אז ער זאל אבטרעטען וואס גיכער מיט זיין פאלק הינטערן גרוב, ווייל דער רעכטער פליגעל וועט וואהר־שיינליך לאנג ניט קענען געגענשטעהן געגען דעם פיינד.

ווען זיי האבען זיך אראבגעלאזט פון בארג צום רעכטען פליגעל האט אנדריי בעמערקט, אז דא קומט פאר דער רעכטער קאמפף. א מאגערער און שוואכער גענעראל, מיט אן אנגענאהמען שמייכעל איז צוגעפאהרען צו באגראטיא־נען און האט געמעלדעט, אז דיא פראנצויזישע קאוואלעריע האט אטאקירט זיין פאלק און ער האט פערלארען מעהר וויא א העלפט מענשען פון פאלק. נאר דער־פאר האט ער דיא אטאקע אבגעשלאגען; באגראטיאן האט א נייג געטאן מיט'ן קאפ אויף א צייכען, אז ער האט געהאנדעלט גראדע אזוי, וויא ער האט געוואונ־שען. ווענדענדיג זיך צום אדיוטאנט, האט באגראטיאן געהייסען, ער זאל בריינגען פון בארג צוויי באטאליאנען פארביי וועלכע זיי זיינען איצט פארבייגעפאהרען. אין דער מינוט האט אנדרייען איבערראשט דיא ענדערונג, וואס איז פארגעקו··ען אין באגראטיאנען. זיין געזיכט האט אויסגעדריקט א קאנצענטרירענדע ענט־שלאסענהייט; ער האט שוין מעהר ניט געהאט ניט דיא האלב פערמאכטע, ניט־אויסגעשלאפענע אויגען און ניט דעם געמאכטען טיעפזיניגען אויסזעהן. זיינע קייר־לעבדיגע, הארטע שפארבערישע אויגען האבען מיט א פעראכטליכקייט געקוקט פארווערטס, אבוואהל זיינע בעוועגונגען זיינען געבליבען אזוי אויסגעמאסטען און לאנגזאם.

ווען דיא צוויי באטאליאנען זיינען אנגעקומען, האט ער זיי געהייסען אבשטעלען זיך און אראבנעהמען דיא ראנצעס. באגראטיאן איז צוגעפאהרען ביז איבער דיא ערשטע רייהען און איז אראבגעקראכען פון פערד. ער האט פון זיך אראבגעווארפען זיין פעלציל, האט אויסגעגלייכט דיא פיס און א ציה געטאן דעם ברילעק אויף'ן היטעל. פון אונטער'ן בארג האט זיך געוויזען דער ערשטער צייל פון דיא פראנ־צויזישע סאלדאטען.

— מיט גאט! האט באגראטיאן ארויסגערעדט מיט א שטייפען קול און האט זיך געמאטערט געהן פאראויס טריט אין טריט מיט דיא סאלדאטען איבער'ן ניט גלייכען פעלד.

שוין נאהענט זיינען צוגעקומען דיא פראנצויזען; פירסט אנדריי, וואס איז געגאנגען גלייך מיט באגראטיאן, האט שוין געקענט זעהן דיא רויטע עפאלעטען און זאגאר דיא געזיכטער פון דיא פראנצויזען. באגראטיאן האט קיין נייעם בע־פעהל ניט געגעבען און איז געגאנגען שטיל פאראויס. פלוצים האט צווישען דיא פראנצויזען א קלאפ געטהאן איין שאס, א צווייטער א דריטער.... און דורך אלע פערגאנדער געווארפענע צייל'ען פון פיינד האט ארויסגעשפארט א רויף און עס האט

אָנגעהויבען צו קנאַקען מיט א שיסעריי. עטליכע רוסישע סאָלדאַטען זיינען אנידער־געפאַלען, נאָר אין דעם אויגענבליק, ווען דער ערשטער שאָס האָט זיך דערהערט, האָט זיך באַגראַטיאָן ארומגעקוקט און אויסגעשריען: הורא!

— הור־ר־א אַ־אַ! האָט זיך דערהערט א לאַנגער געשריי איבער דער גאַנצער ליניע פון דיא רוסישע סאָלדאַטען, און איבעריאָגענדיג באַגראַטיאָנען און איינער דעם צווייטען, האָבען זיי זיך לעבעדיג און פרייליך, אראָבגעלאָזט אונטערן באַרג אויף דיא פראַנצויזען.

XVII.

דער אָנפאַל פון דיא צוויי באַטאַליאָנען אויף דיא פראַנצויזען האָט זיכער גע־מאַכט דאָס צוריקציהען זיך פון דעם רעכטען פליגעל. פון צענטר, וואו טושין'ס באַ־טאַרייע האָט זיך געפונען, איז אויסגעקומען צוריקצוציהען זיך דורך א גרוב. דאָס חיל האָט זיך צוריקגעצויגען פון דאַנען אין איילעניס און מיט א געפילדער, דאָך האָבען זיך דיא רעגימענטען ניט צומישט. טושינען איז געלונגען אָנצוצינדען דאָס דאָרף און דאָס האָט אָבגעהאַלטען דיא בעוועגונג פון דיא פראַנצויזען. זיי האָבען געהאַט צו לעשען דאָס פייער און דערווייל האבען זיי געגעבען צייט אָבצוטרעטען. נאָר געליטען האָט שטאַרק דער לינקער פליגעל.

באַגראַטיאָן האָט אוועקגעשיקט זשערקאָוו'ן צום גענעראַל פון דעם לינקען פלי־געל מיט א בעפעהל גלייך אָבצוטרעטען און כאָטשע זשערקאָוו האָט אָנפאַנגס העל־דיש א טריב געטהאָן זיין פערד, האָבען איהם אבער דיא כחות באַלד פערלאָזען און אויף איהם איז אָנגעפאַלען א שרעק און ער האָט ניט געקענט פאָהרען אהין, וואו עס איז געווען געפעהרליך.

צוקומענדיג צו דיא חיל פון דעם לינקען פליגעל, איז ער ניט געפאָהרען צו דיא ערשטע רייהען, וואו עס איז געווען א שיסעניס, זאָנדערען ער האָט גענומען זוכען דעם גענעראַל אין אַזעלכע פלעצער, וואו ער האָט ניט געקענט זיין און דעריבער האָט ער דעם בעפעהל ניט איבערגעגעבען.

קאָמאַנדירען מיט'ן לינקען פליגעל האָט געדאַרפט דער קאָמאַנדיר פון יענעם פאָלק, וואו דאָלאָכאָוו האָט געדיענט, נאָר אויף א געוויסען טהייל פון דעם פליגעל האָט געהאַט צו זאָגען דער קאָמאַנדיר פון דעם פאָולאָגראַצסקען פאָלק, וואו עס האָט געדיענט ראָסטאָוו. דיעזעביידע קאָמאַנדירען זיינען געווען צוריצט איינער געגען דעם צווייטען און וועהרענד דיא פראַנצויזען האָבען זיך שוין אָנגעהויבען צו צורוקען זיך, האָבען דיא ביידע קאָמאַנדירען געהאַט נאָר אין

דינען איינער דעם צווייטען צו בעליידיגען.

דער קריעג צווישען דיא קאָמאַנדירען, (איינער האָט געזאָגט, אז מען זאָל אָב־טרעטען און דער צווייטער אז מען זאָל אטאַקירען) האָט אָנגעהאַלטען אַזוי לאַנג, ביז דיא פראַנצויזען האָבען זיי אָבגעשניטען דעם וועג און די רוסישע האָבען געמוזט אטאַקירען, אום צו מאַכען פאַר זיך א וועג.

דער עסקאַדראָן, וואו ראָסטאָוו האָט געדיענט, איז געשטאַנען מיט'ן געזיכט צום פיינד. דער קאָמאַנדיר האט געגעבען א בעפעהל און אַלע האָבען ארויסגעצויגען דיא שווערדען, נאָר קיינער האָט זיך נאָך ניט געריהרט. דיא סאָלדאַטען, סיי דיא קאַוואַלעריע און סיי דיא פעכאָטע, האבען געפיהלט אז דיא קאָמאַנדירען אליין ווייסען נים וואָס צו טאָן און זיי אַליין זיינען אויך געוואָרען אונענטשלאָסען.

— ניבער, גיכער זאָל דאָס זיין, האָט ראָסטאָוו געטראַכט, פיהלענדיג, אז ענד־ליך איז אָנגעקומען דיא צייט פון אטאַקירען, וועגען וואָס ער האָט זיך אָנגעהערט פון דיא חברים, דיא הוזאַרען, אַזוי פיעל.

— מאַרש! האָט זיך דערהערט דעניסאָוו'ס שטימע.

אין דער ערסטער רייהע האָבען זיך א ריהר געטאָן דיא פערד. ראָסטאָוו'ס פערד האט זיך אַליין א ציה געטאָן.

רעכטס האָט ראָסטאָוו געזעהען דיא ערסטע רייהען פון דיא הוזאַרען און פאָר־אויס האָט זיך נאָר געזעהען א שוואַרצער פאַס, וועלכען ער האט אָנגענומען פאַר'ן פיינד. א שיסעריי האט זיך געהערט אָבער פון דער וויטענס.

— גיכער! האט זיך דערהערט א בעפעהל, און ראסטאוו האט דערפיהלט, וויא זיין פערד לאָזט זיך מיט א גאַלאָפּ. איהם איז געוואָרען אַלץ פריילּיכער און פריילי־כער. זיי זיינען דורכגעגאַנגען יענעם שוואַרצען פאַס און דאָ איז ניט נאָר קיין זאַך שרעקליכער ניט געוועזן, זאָנדערן עס איז געוואָרן לעבעדיגער און פריילּיכער. „אח, וועל איך איהם א האַק טהאָן" האָט ער געטראַכט, דריקענדיג פעסטער דאָס הענטעל פון דעם שווערד.

— הור־ר־א! האָבען זיך דערהערט קולות.

„נו זאָל זיך מיר איצט ווער טרעפען אויפ'ן וועג", האָט ראָסטאָוו געטראַכט, אָנטרייבענדיג זיין פערד מיט דיא שפּאָרען און איבעריאָגענדיג דיא אנדערע, האָט ער געלאָזט דאָס פערד לויפען, וויא דיא פיס האָבען איהם געטראָגען. אנטקעגען האָט זיך שוין געזעהן דער פיינד. פּלוצים האָט עפּעס וויא מיט א ברייטען בעזים א שמיץ געטהאָן איבער'ן עסקאַדראָן. ראָסטאָוו האָט אויפגעהויבען דעם שווערד,

זיגדרייטענדיג זיך צו האקען, נאָר אין דער מינוט האָט ער דערפיהלט, וויא אין שלאָף, אז ער טראָגט זיך רייטענדיג מיט אן אונגאַטירליכער געשווינדקייט און דאָך שטעהט ער אויף אן אָרט. פון הינטען איז א בעקאַנטער הוזאר אָפגעשפרונגען אויף איהם און האָט אויף איהם א בייזען קוק געטהאָן. דער הוזאר האָט אָבגעקעהרעוועט דאָס פערד און איז אוועקגעשפרונגען ווייטער.

„וואָס איז דאָס? איך ריהר זיך ניט? איך בין אַראָבגעפאלען, בין דער'הרג'עט.... האָט ער זיך געפרעגט און געענטפערט אין איין אויגענבליק. ער איז שוין געווען איינער אליין אין מיטען פעלד. אנשטאט די פערד און די רוקענס פון די הוזארען האָט ער נאָר געזעהן דיא ערד און דיא זאנגען פון פעלד. אונטער זיך האָט ער דערפיהלט וואַרמע בלוט. ניין, איך בין פערוואונדעט און דאָס פערד דערהרגעט. דאָס פערד האָט זיך געפרובט א הייב טאָן אויף דיא פעדערסטע פיס, נאָר ער איז אנידערגעפאלען צוריק, צוקוועטשענדיג דעם רייטער'ס פוס. ביים פערד פון'ם קאָפּ האט גערונען בלוט. דאָס פערד האָט זיך געמאַטערט, געמאַטערט און האָט זיך ניט געקענט אויפהייבען. ראסטאוו האָט זיך געוואָלט אויפהייבען און איז אויך אנידערגעפאלען, פערטשעפענדיג זיך אן דעם זאָטעל. וואו זיינען געווען אונזערע און וואו דיא פראנצויזען, האָט ער ניט געוואוסט.

בעפרייענדיג זיין פוס, האָט ער זיך אויפגעהויבען. וויא, פון וועלכער זייט איז איצט געווען דער פאַס, וואָס האט אזוי שארף אָבגעטיילט די צוויי לאגערן? „האָט עפּעס שלעכטעס פּאסירט מיט מיר? פּאסירען אזעלכע זאכען און וואס דארף מען טאָן אין אזעלכע פעלע?" האט ער זיך געפרעגט, אויפהייבענדיג זיך. אין דער מינוט האט ער דערפילט, אז עפּעס איבריגעס העננט אויף זיין לינקער אבגענומענער האנד. ער האט איהר בעקוקט און געזוכט אויף איהר בלוט נור ער האָט נאָר ניט געפונען.

„נאָר אָט זיינען מענשען" האט ער געזאָגט צו זיך, דערזעהנדיג עטליכע מענשען, וואס זיינען געלאָפען צו איהם. „זיי וועלען מיר העלפען". פאָרויס איז געלאָפען איינער אין א מאָדנע היטעל און בלויען שינעל, א שווארצער, פערברענטער מיט א האָרבינער נאָז. נאָך צוויי און נאָך פילע זיינען געלאָפען פון הינטען. איינער האט עפּעס געזאָגט ניט אויף רוסיש. צווישען דיא מענשען, וואָס האבען זיך געפונען פון הינטען און וואָס זיינען געווען פונקט אזוי אָנגעטאָן וויא דער שווארצער, איז געשטאנען א הוזאר. מען האט איהם געהאלטען אויף דיא הענד און הינטער איהם האָט מען געהאלטען זיין פערד.

„דאָס איז אונזערער געפאנגען...... יא. וועט מען דען טיך אויף נעהמען גע-

פאנגען ? וואס זיינען דאס פאר מענשען ? האט ראסטאוו געטראכט, ניט גלויבענדיג זיינע אויגען. „זיינען דאס פראנצויזען ?" ער האט געקוקט אויף דיא פראנצויזען, וואס זיינען צוגעקומען נעהענטער צו איהם, און ניט קוקענדיג אויף דעם, וואס מיט עטליכע סעקונדען צוריק איז ער אזוי פרייליך געשפרונגען, אום נור אנצויאגען דיזע פראנצויזען און צוהאקען זיי, האט ער זיך איצט פאר זייער נאהענטקייט אזוי דער־שראקען, אז ער האט ניט געוואלט גלויבען זיינע אויגען. „לויפען זיי דאס צו מיר? נאך וואס ? דערשלאגען ? מ י ך דערשלאגען, מיך, וועמען אלע האבען אזוי ליעב ?" ער האט זיך דערמאנט וויא איהם האט ליעב דיא מוטער, דיא הויז־געזינד, פריינד און איהם האט אויסגעוויזען אונמעגליך, אז דער פיינד זאל איהם וועלען דער־הרג'ענען. „און פילייכט יא !" ער איז מעהר וויא צעהן סעקונדען אזוי געשטא־נען ניט ריהרענדיג זיך פון ארט און ניט פערשטעהענדיג זיין לאגע. דער שווארצער פראנצויז, מיט דער הארבינער נאז איז שוין צוגעלאפען אזוי נאהענט, אז מען האט שוין געזעהן דעם אויסדרוק פון זיין געזיכט. יענעמס צוהיצטע געזיכט האט איהם דערשראקען. ער האט ארויסגעכאפט זיין פיסטאלעט און אנשטאט צו שיסען, האט ער איהם א שליידער געטאן אויפ'ן פראנצויז און אליין האט ער זיך געלאזט לויפען צו די קוסטען מיט אלע זיינע כחות. אין גאנצען איז ער געווען ארומגעכאפט מיט א געפיהל פון שרעק פאר זיין יונג און גליקליך לעבען. ער איז געלאפען אהן אטהעם, זעלטען אומקוקענדיג זיך אהינטער און א קעלט איז איהם איבערגעלאפען איבערן רוקען. דערווייל איז איהם די לינקע האנד געווארען אזוי שווער, אזוי ווי אויף איהר וואלט געהאנגען א משא פון צוויי פוד. ער האט מעהר ניט געקענט לויפען. ער האט זיך אומגעקוקט און האט דערזעהן, אז דער פראנצויז האט זיך אויך אבגעשטעלט און האט זיך גענומען צילעווען. ראסטאוו האט אנגעהויבען צו פינטלען מיט דיא אויגען און האט זיך איינגעבויגען. איין קויל נאכן צווייטען איז פערביינגעלאפען פערביי איהם. ער האט צוזאמענגענומען זיינע לעצטע כחות, געכאפט זיין לינקע האנד מיט דיא רעכטע און איז צוגעלאפען צו דיא קוסטען. אין דיא קוסטען זיינען געווען דיא רוסישע סאלדאטען.

XVIII.

ווען דיא פראנצויזען האבען זיך אזוי אונערווארטעט בעוויזען און האבען אבגע־שניטען דיא פעכאטע פון דער קאוואלעריע, האט זיך דיא פעכאטע געלאזט לויפען פון וואלד מיט א ווילדען געשריי.

— אבגעשניטען ! מיר זיינען פערפאלען !

דער קאָמאַנדיר האָט דערהערט א שיסעריי און דעם ווילדען געשריי און ער האָט פערשטאַנען, אז עפּעס שרעקליכעס איז געשעהן מיט זיין פּאָלק און דער געדאנק, אז ער האָט אזוי פיעל יאָהרען אָבגעדינט, איז קיין מאָל אין קיין זאך געווען שולדיג, קען איצט בעשולדיגט ווערן אין אונפאָרזיכטיגקייט, האָט איהם אזוי איבערראשט, אז ער האט פערגעסען זיין געגנער דעם צווייטען קאָמאַנדיר, האָט פערגעסען די געפאהר, ארויפגעכאפּט אויף זיין פערד, האט זיך אונטער א רעגען פון קוילען געלאָזט רייטען צו זיין פּאָלק. ער האָט נאָר געוואָלט איין זאך: אויסגעפינען, וואָס איז דער מעהר און פערריכטען זיין פעהלער, אויב דער פעהלער איז געשעהען פון זיין זייט, צוליעב דעם קריעג מיט'ן צווייטען קאָמאַנדיר.

ער איז גליקליך דורכגעשפּרונגען דורך די פּראַנצוויזען, איז ארויס פון וואלד און האט זיך געלאָזט צום פעלד, איבער וועלכען זיין פּאָלק איז געלאָפען ארונטער דעם בארג. דיא סאָלדאטען האבען איצט נים געהערט קיין שום בעפעהל. ניט קוקענדיג, וואָס דעם קאָמאַנדיר'ס געזיכט איז איצט געווען אָנגעגאָסען מיט בלוט, ניט קוקענ־דיג, וואָס ער האט געשריען מיט א פערצווייפעלטען קול, זיינען דיא סאָלדאטען געלאָפען און געלאָפען, שיסענדיג אין דער לופט.

דער גענעראל איז געבליבען שטיין אין פערצווייפלונג, הוסטענדיג פון זיינע קולות און פון דעם שטויב פון'ם פּולווער. איצט איז אלץ פערלאָרען. נאָר אין דער מינוט האָבען די בעפאלענדע פראנצויזען פלוצים זיך געלאָזט לויפען צוריק און אין וואלד האָבען זיך געוויזען רוסישע סאָלדאטען. דאָס איז געווען די איינציגע ראָטע וואָס איז געבליבען אין אָרדנונג און זיא האָט זיך פערשטעקט אין א גראָבען ביים וואלד און האט פּלעצליך אטאַקירט די פראנצויזען. די ראָטע האָט זיך א וואָרף געטהאָן מיט אזעלכע פערצווייפעלטע קולות, מיט אזא ווילדע ענטשלאָסענהייט, אז די פראנצויזען האָבען ניט בעדענקטערהייד אוועקגעוואָרפען די געווער און געלאָזט זיך לויפען צוריק. דיא אנטלאָפענע פעבאָטע האָט זיך אומגעקעהרט צוריק, דיא באטאליאָנען האָבען זיך גיך צונויפגעקליבען.

ווען דער גענעראל האָט געגעבען עפּעס א בעפעהל, איז צו איהם צוגעגאנגען א סאָלדאט אָהן א היטעל און אָהן דעם ראנעץ, מיט א פערבונדענעם קאָפּ.

— אייער עקסעלענץ, האָט דער סאָלדאט געזאָגט. איך האָב גענומען געפאנגען אַ'ן אָפיציר און האָב אָבגעהאַלטען דיא ראָטע. דיא גאנצע ראָטע קען עדות זאָגען.

דאָס איז געווען דאָלאָכאָוו.

— גוט, גוט, האט געזאגט דער קאמאנדיר.

XIX.

ווענען טושין'ס באטארייע האט מען פערגעססען, און ערסט גאר צום סוף האט באגראטיאן, הערענדיג א שיסערייע פון צענטער, געשיקט אהין דעם שטאב־אפיציר און דערנאך אנדרייען מיט'ן בעפעהל, אז טושין זאל זיך ציהען צוריק מיט דער באטארייע. דיא סאלדאטען, וואס האבען בעדארפט בעשיצען דיא באטארייע האבען נאך גאר פון אנפאנג פון עמיצען געקראגען א בעפעהל אוועקצוגעהען און זיי זיינען אוועק. נאר דיא באטארייע איז דיא גאנצע צייט ניט אנשוויגען געווארן און אויב די פראנצויזען האבען איהר ניט גענומען, איז דאס ניט געוועזען דערפאר, וואס זיי האט בשום אופן ניט געקענט איינפאלען אז דא געפינען זיך פיער אונבעשיצטע הארמאטען. אין געגענטהייל, נאך דער ענערגישער ארבייט פון דער באטאריע, האט דער פיינד גערעכענט, אז דא זיינען קאנצענטרירט דיא הויפט רוסישע קרעפטען און צוויי מאל האט מען דעם פונקט אטאקירט און ביידע מאל האט דער פיינד געמוזט אבטרעטען צוריק.

נאכדעם וויא דעם קאפיטאן טושין איז געלונגען אנצוצינדען דאס דארף אין דעם פיינד'ס לאגער, האבען אלע הארמאטען געקלאפט אין דער ריכטונג פון דעם פייער. דער ווינד האט דאס פייער צוטראגען ווייטער און די פראנצויזישע סאלדאטען, וואס זיינען ארויס פון דארף האבען זיך געמוזט אומקעהרען צוריק און דער פיינד האט אוועק געשטעלט רעכטס פון דארף צעהן הארמאטען און האט גענומען קלאפען אויף טושינס באטארייע.

צוליעב דיא קינדערשער פרייד, וואס דאס פייער האט ארויסגערופען האבען דיא ארטעלעריסטען דערזעהן דעם פיינדס באטארייע נאר דאן, ווען צוויי קאנאנענקוגלען און גלייך נאך זיי אנדערע פיער האבען א קלאפ געטהאן צווישען דיא הארמאטען. צוויי פערד זיינען געפאלען, ביי איין ארטילעריסט האט אבגעריסען א פוס, נאר דיא מונטערקייט, וואס האט דא געהערשט ביז איצט, איז דערפון ניט געמינדערט געווארען. דיא פערד זיינען פערביטען געווארן מיט אנדערע, דיא פערוואונדעטע האט מען אבגעפיהרט אין א זייט און דיא פיער הארמאטען זיינען אנגעשטעלט געווארען געגען יענע צעהן.

דער קליינער טושין איז אלע ווייל'ע ארויסגעשפרונגען פאראויס, האט צוגעשטעלט זיין קליינע הענטיל צו דיא אויגען און געקוקט אויף דיא פראנצויזען.

— קנאקט, קינדער! האט ער געזאגט און האט אליין געהאלפען אונטערכאפען

דיא רעדער און אָבשרויפען דיא שרויפען.

צוליעב דער טהעטיגקייט און אויפמערקזאמקייט, וואס דיא ארבייט האָט געפאָדערט און צוליעב דעם רעש און געפילדער האָט טושין ניט געפיהלט דעם מינדסטען שרעק און דער גערדאנק, אז מען קען איהם דער׳הרג׳ענען אָדער פערוואונ־דען, איז איהם נאָר אין קאָפּ ניט אריין. אין געגענטהייל ער איז געוואָרען אלץ פרייליכער און לעבעדיגער. איהם האָט אויסגעוויעזען, אז ער ארבייט שוין א מעת לעת צייט ביי די הארמאטען, און דאָס בערגיל, אויף וועלכען ער איז געשטאנען איז א גוט בעקאנטער פלאץ. ניט קוקענדיג אויף דעם, וואָס ער האָט געטהאָן אלץ, וואָס דער בעסטער אָפיציר האָט געקענט טהאָן אויף זיין פלאץ, האָט ער זיך געפונען אין א צושטאנד פון א היצקריינק אָדער פון א שכור׳ן מענשען.

דיא בעטויבענדע קלעפּ פון זיין באטארייע און דאָס פייפען און קלאפּען פון דעם פיינד׳ס קאנאָנען־קוגלען, וואָס האבען יעדעס מאָל א זעטץ געטהאָן אָדער אין דער ערד, אדער אין א מענשען, אדער אין א פערד, אָדער אין די הארמאטען, דיא פער־שוויצטע, ערגעגטע ארטילעריסטען און דאָס פערגאָסענע בלוט ארום איהם,—דאָס אלץ האָט ביי איהם ארויסגערופען אין מארך א פאנטאסטישע וועלטעל, און דאָס פאנטאסטישע וועלטעל האָט איהם פערשאפט נחת אין דער מינוט. דעם פיינד׳ס הארמאטען זיינען אין זיין פאנטאזיע גאָר ניט געווען הארמאטען, זאָנדערן לולקעס, וואס האבען זיך גערויכערט.

— זעהסט, ער האט שוין ווידער א פיפקע געטהאָן, האָט טושין געריעדט צו זיך, ווען פון יענער באטארייע איז ארויסגעשפרונגען א זייל רויך. איצט ווארט אויף א פילקע (שפּיעלבאָל). מען דארף אָבער אָבשיקען דעם כבוד צוריק.

— איצט ווייז, וואס דו קענסט, מאטוועיעוונא, האָט ער געזאָגט צו זיך. מאט־וועיעוונא האָט געהייסען אין זיין פאנטאסטישע וועלטיל דער גרויסער הארמאט וואס איז געשטאנען פון ברעג. דיא פראנצייזען נעבען זייערע הארמאטען האָבען איהם אויסגעוויזען וויא מילבען. איינער א שיינער ארטילעריסט, וואס איז געווען א שיכור האָט געהייסען אין זיין וועלטיל פ ע ט ע ר טושין האָט זיך צו איהם געוועגדעט עפטער וויא צו אלע אנדערע און האָט זיך געפרייט פון יעדער בעוועגונג זיינער. דער קלאנג פון דער שיסעריי אונטערן בארג האָט איהם אויסגעוויעזען וויא אימיצענס אָטהעם.

„זעהסט, ער האָט שוין ווידער אָנגעהויבען צו אָטהעמען, האָט ער געזאָגט צו זיך, ווען דיא שיסעריי איז געוואָרען שטארקער. אויף זיך אליין האָט ער געקוקט וויא

אויף א ריעז, וואס ווארפט מיטביידע הענד קאנאָנען־קוגעלען אויף דיא פראנ־צויזען.

— נו, מאטוועיעוונא, מוטערל, פערלאָז אונז ניט, האָט ער געזאָגט, אָבטרע־טענדיג פון הארמאט, ווען ער האָט דערהערט איבער זיך א פרעמדען אונבעקאנטען קול.

טושין האָט זיך מיט שרעק ארומגעקוקט. דאָס איז געווען דער דזשורירענדער אָפיציר, וואס האט איהם פריהער ארויסגעטריבען פון דעם מארקיטאנט׳ס געצעלט. קוים אָבכאָפּענדיג דעם אָטהעם האָט ער צו איהם געשריען:

— וואָס איז דאָס מיט אייך, איהר זייט פעררירקט געוואָרען? צוויי מאָל האָט מען אייך געהייסען ציהען זיך צוריק, און איהר....

— וואָס ווילען זיי פון מיר? האָט טושין געזאָגט צו זיך, קוקענדיג מיט שרעק אויפ׳ן שטאב־אָפיציר.

דער שטאב־אָפיציער האָט געוואָלט עפּעס זאָגען, נאָר איבער איהם איז דורכגעלאָפען א קוגעל און ער האָט זיך אָנגעבויגען צום פערד. ער האָט א ווײלע געשוויגען און ווען ער האָט געעפענט דאָס מויל איז ווידער א קויל פערבייגעלאָפען. ער האָט א קעהר געטהאָן דאָס פערד און איז אָבגעשפרונגען א שטיקעל וועג.

— טרעט אָב! טרעט אָב! האָט ער געשריען פון דערווייטענס.

דיא סאָלדאטען האָבען געלאכט. אין א מינוט ארום איז געקומען צו רייטען אנד״״.

ער האָט דערזעהען דיא דערשאָסענע און פערוואונדעטע סאָלדאטען און פערד, וויא דיא קוילען זיינען געפלויגען איבער איהם און ער האָט דערפיהלט וויא א ציטער איז איהם דורכגעלאָפען איבערן רוקען. נאָר דער געדאנק, אז ער האָט מורא, האָט איהם געשטארקט „איך טאָר ניט מורא האָבען“ האָט ער געזאָגט צו זיך און איז לאנגזאם אראָב פון פערד. ער האָט איבערגעגעבען טושינען דעם בעפעהל און האָט געהאָלפען טושינען ביים אראָפּפיהרען די צוויי גאנצע הארמאטען פון בערגעל. דיא צוויי צובראָכענע האָבען זיי איבערגעלאָזט.

— צום ווידערזעהען, האָט אנדריי געזאָגט, אויסשטרעקענדיג טושינען די האנד.

— צום ווידערזעהען, טייבעלע, האָט טושין געזאָגט. גוטע זעעלע! זייט געזונד, טייבעלע, און אליין ניט ווסענדיג פאר וואָס, האָט ער דערפיהלט, אז טרערען זיינען איהם ארויסגעטראָטען פון דיא אויגען.

דער ווינד איז שטילער געוואָרען, שווארצע וואָלקען האָבען זיך צונויפ־

נעקליבען איבערן פעלד, וואו דער קאמפ איז פארגעקומען. דאס שיסען פון הארמאטען איז געווארען שטילער נור דיא קנאקערייו פון ביקסען האט זיך גע־הערט עפטער און נעהענטער.

וויא נאר טושין איז מיט זיינע איבערגעבליבענע הארמאטען ארויס פון אונ־טערן פייער און האט זיך אראבגעלאזט אין גרוב, האבען איהם ארומגערינגעלט דיא אדיוטאנטען, צווישען וועלכע האט זיך אויך געפונען זשערקאוו, וועלכער איז צוויי מאל געפאהרען מיט א בעפעהל צו טושינען און איז קיין איינציג מאל נים צוגעקומען צו דער באטארייע. זיי האבען איינער דעם צווייטען איבערגעשלאגען און האבען איבערגעגעבען דעם בעפעהל, וויא און וואו צו געהן און האבען געמאכט טושינען פארווירפע. טושין האט געשוויגען, מורא האבענדיג, אז ער זאל זיך ביי יעדען ווארט נים צואוויינען, אליין נים וויסענדיג פאר וואס. אבוואהל דער בעפעהל איז געווען איבערצולאזען די פערוואונדעטע, האבען זיך פיעלע געשלעפט נאך דיא חיל און האבען זיך געבעטען, מען זאל זיי ארויפלאזען אויף דיא הארמאטען. אונטערן בארג איז צו טושינען צוגעגאנגען א בלייבער יונקער פון דיא החארען, צוהאלטענדיג איין האנד מיט דער צווייטער און האט זיך גענומען בעטען מיט א ציטערדיג קול:

— אום גאטעס ווילען, קאפיטאן, מיין האנד איז צוקוועטש, און איך קען שוין מעהר נים געהען. הייסט, מען זאל מיך ארויפנעהמען אויף אן הארמאט.

עס איז געווען קענטיג, אז דער יונקער האט שוין נים איין מאל געבע־טען זיך מען זאל איהם ערגעץ לאזען ארויפזעצען זיך און מען האט איהם אומעדום אבגעזאגט.

— לאזט איהם ארויף, האט טושין געזאגט. פעטער, לעג איהם אונטער א שי־נעל האט ער זיך געווענדט צום סאלדאט, וואס איז געווען זיין ליעבלינג.

דער יונקער איז געווען ראסטאוו. ער איז געווען בלייך און דער קין־באק האט איהם געציטערט וויא אין א קדחת.

מיט דער הילפע פון דער פעבאטע האט מען קוים אריבערגעפיהרט דיא האר־מאטען צום דארף הונטערסדארף און דארטען האט מען זיך אבגעשטעלט. עס איז שוין געווארן נאר פינסטער און די שיסעריי איז געווארן שטילער.

מען האט געמאכט פייער און דער קאפיטאן טושין האט געשיקט א סאלדאט אויסצוגעפינען א דאקטאר פאר ראסטאוו'ן און האט זיך געזעצט ביים פייער, וואס דיא סאלדאטען האבען געמאכט. ראסטאוו האט זיך איבערגע־

שלעפט צום פייער. פון וויהטאג, קעלט און פייכטקייט האט איהם געווארפען וויא אין פיבער. ער האט שרעקליך געוואלט שלאפען, נאר דער וויטאג פון דער האנד האט איהם ניט געלאזט צומאכען דיא אויגען. טושינ'ס גוטע און קלוגע אויגען האבען אויף איהם געקוקט מיט מיטלייד און ראסטאוו האט געזעהן, אז ער וויל העלפען נאר ער קען ניט.

— וואס? טהוט וויה? האט ער געפרעגט שטיל.

— טהוט וויה, האט ראסטאוו געענטפערט.

— אייער וואהלגעבארען, דער גענעראל האט נאך אייך געשיקט, האט א ארטילעריסט געזאגט צו טושינען.

— גלייך, טייבעלע, האט טושין געענטפערט און האט זיך אויפגעהויבען פון דער ערד, פערשפילענדיג זיין שינעל און איז אוועק פון פייער.

ניט ווייט פון דעם פייער איז באגראטיאן געזעסען אין א שטיבעל פאר א מיטאג און האט גערעדט מיט דיא קאמאנדירען, וואס זיינען געקומען צו איהם. דא זיינען אויך געווען די אדיוטאנטען און יעדער האט אבגעגעבען א ראפארט, וויא דער קאמפף איז צוגעגאנגען און וואס יעדער קאמאנדיר האט אויפגעטהאן. געוואונליך האט יעדער דערצעהלט ניט דאס, וואס ער האט געטהאן, נאר וואס ער האט געוואלט טהאן און געגלויבט באמונה שלמה אז ער האט טאקע אזוי געטהאן.

— איך דאנק אייך אלעמען, אלע האבען געארבייט העלדיש: דיא פעכאטע, קאוואלעריע און ארטילעריע. וויא אזוי זיינען אין צענטר פערבליבען צוויי קאנאנען? האט ער געפרעגט זוכענדיג וועמען מיט דיא אויגען. (באגראטיאן האט ניט געפרעגט וועגען דיא הארמאטען פון דעם לינקען פליגעל, ער האט שוין געוואוסט, אז נאך גאר אין אנהויב פון דעם קאמפף האט מען אלע הארמאטען איבערגעלאזט). איך האב אייך, דוכט זיך, געבעטען, האט ער זיך געווענדעט צום דעזשורירענדען אפיציר.

— איין הארמאט איז צובראכען, האט געענטפערט דער דעזשורירענדער שטאב-אפיציר און דער צווייטער פערשטעה איך ניט, איך בין דארטען געווען דיא גאנצע צייט און בין נאר וואס אוועק פון דארטען. אמת, דארטען איז געווען זעהר הייס....

עמיצער האט געזאגט, אז טושין געפינט זיך ניט ווייט פון דאנען און אז מען האט שוין נאך איהם געשיקט.

— יא, איהר זייט דאך דארטען געווען, האט געזאגט באגראטיאן, ווענדענדיג

זיך צו פירסט אנדריי.

— געוויס, מיר זיינען דארטען געווען ביידע ניט ווייט איינער פון צווייטען, האט דער דעזשורירענדער שטאב־אפיציר געזאגט מיט אן אנגענעהמען שמייכעל צו אנדרייען.

— איך האב ניט געהאט דאס פערגעניגען צו זעהען אייך, האט אנדריי געענט־פערט קאלט און קורץ.

אלע זיינען אנשווייגען געווארען. אויפ'ן שוועל האט זיך געוויזען טושין, און האט זיך מיט מורא דורכגעשטופט צווישען די גענעראלען. ער האט זיך פער־טשעפעט אן א פראנצויזישע פאהנע, וואס מען האט פערנומען ביים פיינד. עטליכע שטימען האבען אויסגעשאסען אין א הויכען געלעכטער.

— וויא אזוי האט מען איבערגעלאזט הארמאטען ? האט באגראטיאן געפרעגט מיט אנגערוקטע ברעמען, זייענדיג ניט אזוי בייז אויף טושינען, וויא אויף די, וואס האבען געלאכט. ערסט איצט, דערזעהענדיג דעם בייזען גענעראל, האט טושין בעגרי־פען דעם גאנצען שרעק פון זיין שולד און שאנדע, וואס ער, בלייבענדיג לעבען, האט ער פערלארען צוויי הארמאטען. ער איז געווען אזוי עררעגט, אז ביז דער מינוט האט ער וועגען דעם גאר קיין צייט געהאט צו דיינקען. דער געלעכטער פון די אפיצירען האט איהם נאך מעהר צומישט. ער איז געשטאנען אנטקעגען באגרא־טיאן און מיט א ציטערנדיג קינבאק האט ער קוים ארויסגערעדט:

— איך וויים ניט.... אייער עקסעלענץ...... איך האב קיין מענשען ניט געהאט, אייער עקסעלענץ.

— האט איהר דאך געקענט נעהמען מענשען פון די וואס זיינען אנגעשטעלט צו בעשיצען די הארמאטען!

זאגען, אז דיזע זיינען אוועק אין מיטען, האט ער ניט געוואלט. דאס וואלט גע־הייסען אונטערצושטעלען א פוס א צווייטען און ער האט געקוקט גלייך אין געזיכט דעם גענעראל, וויא א שילער וועלכער וויים ניט וואס צו ענטפערען דעם לעהרער ביי עקזאמען.

די שטילקייט האט אנגעהאלטען א היבשע ווילע. פירסט באגראטיאן, וויא עס האט געשיינט, האט געוואלט זיין ווייך, נאר ער האט ניט געוואוסט וואס צו זאגען. די איבעריגע האבען ניט געוואגט אריינצומישען זיך אין דעם געשפרעך. פירסט אנדריי האט פון אונטערען שטערן א קוק געטאן אויף טושינען, און זיינע פינגער האבען זיך נערוועז אנגעהויבען צו בעוועגען.

— אייער עקסעלענץ, האט פירסט אנדריי איבערגעריסען דיא שטילקייט, איהר האט מיך געשיקט צו טושינ'ס באטארייע. איך בין דארטען געווען און האב געפונען צווי דריטעל פון זיינע מענשען און פערד דערשאסענע, צוויי הארמאטען צובראכען און קיינער איז ניט געווען פון דיא אנגעשטעלטע צו בעשיצען דיא הארמאטען.

פירסט באגראטיאן און טושין האבען ביידע אנדרייען געקוקט אין געזיכט.

— און אויב אייער עקסעלענץ וועט מיר ערלויבען ארויסצוזאגען מיין מיינונג, האט אנדריי פארטגעזעצט, זיינען מיר מיט היינטיגען ערפאלג פערפפליכטעט מעהר פון אלעמען דעם קאפיטאן טושין מיט זיין ראטע.

פירסט באגראטיאן האט א קוק געטאן אויף טושינען און ניט וועלענדיג ארויס־ווייזען קיין מיסטרויען צו אנדרייען און צו דער זעלבער צייט ניט קענענדיג גלויבען אין גאנצען וואס ער זאגט, און אנבויגענדיג דעם קאפ האט ער געזאגט טושינען, אז ער קען געהן. פירסט אנדריי איז ארויס גלייך נאך איהם.

— איך דאנק אייך, טייבעלע, וואס איהר האט מיך ארויסגעשלעפט פון א בלאטע, האט טושין געזאגט.

אנדריי האט א קוק געטהאן אויף איהם און ניט ענטפערענדיג קיין ווארט איז ער פון איהם אוועק. אנדרייען איז געווען שווער אויפ'ן הארצען און אומעדיג. דאס אלץ איז געווען אזוי זעלטזאם, אזוי ניט ענהליך אויף דעם, וואס ער האט זיך פאר־געשטעלט.

„ווער זיינען זיי? וואס ווילען זיי? וואס דארפען זיי? און ווען וועט שוין דאס נעהמען א סוף?" האט ראסטאוו געטראכט, קוקענדיג אויף דיא שאטענס, וואס האבען זיך געביטען פאר איהם. דער ווייטאג אין האנד איז אלץ געווארען שטאר־קער. ער האט געוואלט זעהר שלאפען, און די אויגען האבען געשפרונגען רויטע קור־לען און דער איינדרוק פון דיא געזיכטער, פון דיא שטימען ארום און דער געפיהל פון איינזאמקייט האט זיך צונויפגעגאסען מיט א געפיהל פון ווייהטאג. איהם האט אויסגעוויזען, אז דאס זיינען זיי, דיא סאלדאטען, סיי דיא פערוואונדעטע און סיי ניט פערוואונדעטע, וואס האבען איהם געשיסט, און געשלעפט און געצווינגען איהם דיא אדערען און געברענט זיין לייב. און אום צו בעפרייען זיך פון זיי, האט ער פערמאכט דיא אויגען.

אויף איין רגע האט ער איינגעדרעמעלט און אין דער רגע האט ער געזעהן דיא מוטער מיט איהר גרויסע ווייסע האנד, ער האט געזעהן סאניע'ן מיט איהרע מאגערע אקסלען און דעניסאוו'ן מיט זיינע וואנסען און נאך פיעלע בעקאנטע מיט וועלכע ער

האָט עפּעס געהאַט צו טהאָן. א סאָלדאַט האָט איהם ניט אָבגעלאָזט און געצווינגען אהן רחמנות זיין אקסעל. ער האָט זיך געוואָלט פון איהם בעפרייען און האָט ניט געקענט.

ער האָט געעפענט דיא אויגען און א קוק געטהאָן. אויפ'ן פייער איז געפאַלען לאַנגזאם א דראָבנער שנייעלע. טושין האָט זיך נאָך ניט צוריקגעקעהרט, קיין דאָק־טאָר איז ניט געקומען. ער איז געוועזען איינער אליין. ביים פייער איז נאָר געזעסען א סאָלדאַט א נאַקעטער און האָט געוואַרעמט זיין מאגערן און געלען קערפּער.

— איך בין דאָ אַ'ן איבריגער, האָט ראָסטאָוו געזאָגט צו זיך. ניטאָ קיינער, וואָס זאָל מיטלייד האָבען, וואָס זאָל העלפען. אין דער היים אָבער בין איך געוועזען געזונד, שטאַרק, פריילּיך, אלע האָבען מיך געליעבט, ער האָט אַ זיפץ געטהאָן און דאַביי האָט זיך ארויסגעריסען א קרעכץ.

— איי, עס טהוט וועה? האָט דער סאָלדאַט געפרעגט, טרייסלענדיג זיין העמד איבער'ן פייער.

ראָסטאָוו האָט ניט געהערט, דער שנייעלע האָט איהם דערמאָנט א ווינטער אין דער היים, א ליכטיגע הויז, א וואַרעמען פעלץ, א שליטען, א געזונטען אינגעל, ארומגערינגעלט מיט ליעבע פון דער גאַנצער פאַמיליע און ער האָט זיך געפרעגט:

„נאָך וואָס בין איך געגאַנגען אהער?"

אויפ'ן צווייטען טאָג האָבען דיא פראַנצויזען קיין נייען אָנפאַל ניט געמאַכט און דיא רעסט פון באַגראַטיאָן'ס אָבטהיילונג האָט זיך פעראייניגט מיט קוטוזאָוו'ס ארמיע.

דריטער טהייל.

I.

פירסט וואסילי האט זיינע פלענער ניט אויסגעארבייט פריהער. נאך וועניגער האט ער געוואלט טאן ווענען שלעכטס, און ער זאל דערפון קענען ציהען א נוץ. ער איז נאר געוועזן א וועלטליבער מאן און ווען ער איז זיך צונויפגעגאנגען מיט א מענשען, זיינען געבארען געווארען אין זיין קאפ פערשיעדנע פלענער, אין וועלכע ער האט זיך אליין קיין רעכנונג ניט געקענט אבגעבען, נאר אין וועלכע איז געלעגען דער גאנצער אינטערעס פון זיין לעבען. ער האט צום ביישפיעל ניט געזאגט צו זיך: „אט דיזער מאן איז יעצט אין מאכט און איך דארף זעהען צו געווינען זיין פריינדשאפט, אום איך זאל דאביי קעקענען אויספהרען א זאך, וואס איך דארף" אדער א שטיינער: „פיער איז איצט רייך, איך דארף זעהען אויסצופיהרען, אז ער זאל חתונה האבען מיט מיין טאכטער און איך זאל קריגען דיא נייטהיגע פיערציג טויזענד"; אזעלכע רעכנונגען האט ער ניט געהאט, נאר דער מאן וואס איז געווען איצט אין מאכט האט זיך איהם בעגעגענט און אין דער מינוט האט איהם דער אינסטינקט אונטערגעזאגט, אז דער מאן קען איהם זיין נוציג און ביי דער ערשטער געלעגענהייט האט ער זיך מיט איהם נעהנטער בעקאנט און גע'חנפ'עט איהם און גערעדט וואס מען דארף.

ווען וואסילי זאל פריהער אויסארבייטען זיינע פלענער, וואלט ער ניט געקענט זיין אזוי נאטירליך אין זיין בענעהמונג און אין זיין ריידען.

גלייך נאכ'ן טוידט פון דעם אלטען גראף בעזוכי, האט וואסילי גענומען אונטער זיין השגחה פיער'ן און זיינע געשעפטען. וואסילי האט געהאט דיא מינע פון אן אויסגעמאטערטען מענשען, וואס איז בעלאסטינט מיט זעהר פיעל געשעפטען נאר וואס קען דאך ניט איבערלאזען דעם זוהן פון זיין פריינד, א'ן אונגעניטען יונגען מאן מיט אזא גרויסעם פערמעגען אין דיא הענד פון שווינד-

לער. דיא עטליכע טעג נאָך'ן גראַף'ס טוידט, האָט ער אַלע ווײלע געשיקט רופען פיער'ן אָדער איז אַליין צו איהם אַריינגעגאַנגען און געזאָגט וואָס מען דאַרף טאָן.

— נו, מיין פריינד, האָט ער זיך געווענדט צו פיער'ן אין עטליכע טעג אַרום נאָך'ן גראַף'ס טויט,— מאָרגען פאָהרען מיר אָב פון דאַנען, איך גיעב דיר א פּלאַץ אין מיין קאַרעטע. דאָ האָבען מיר שוין געענדיגט אַלץ, וואָס איז געווען נעטהיג און מיר איז שוין לאַנג צייט אָבצופאָהרען פון דאַנען. דאָס האב איך בעקומען פון דעם קאַנצלער. איך האָב איהם געבעטען וועגען דיר און דו ביזט איצט א קאַמער יונקער און פּעררעכענט אין דעם דיפּלאָמאַטישען קאָרפּוס. איצט איז דער דיפּלאָמאַטישער וועג אָפען פאר דיר.

פּיער וועלכער האָט א לאַנגע צייט געקליבען א קאַריער, האט געוואָלט עפּעס ענטפערן געגען דעם, נאָר וואסילי האָט איהם איבערגעשלאָגען.

— איך האָב דאָס געטהאָן, מיין פריינד פאר זיך, פאר מיין געוויסען און דאַנקען דאַרפסטו מיר ניט. קיינער האָט זיך נאָך ביז איצט ניט געקלאָגט אויף דעם, וואָס מען האָט איהם צופיעל ליעב. און ווייטער ביזטו א פרייער מענש—דו קענסט זיך כאָטש מאָרגען אָבזאָגען דערפון. דו וועסט שוין אין פּעטערבורג זעהן וואָס דו האָסט צו טהאָן. דו מוזט אוועק פון דאַנען, פון דיא טרוריגע ערינערונגען.

וואסילי האָט זיך אָפּגעזיפצט און ווייטער געזאָגט.

— איך האָב מיט'ן אַלטען גראַף געהאַט רעכנונגען, פון דעם ריאזאַנער גוט האָב איך דאָס געלד גענומען. דו דאַרפסט עס ניט און מיר וועלען זיך אויסרעכענען.

אין פּעטערבורג אַזוי וויא אין מאָסקווע האָט מען פּיער'ן אַרומגערינגעלט פון אַלע זייטען און יעדער האָט איהם גע'חנפ'עט און אַרויסגעוויזען צערטליכקייט צו איהם. ער האָט געגלויבט, ווען מען האָט איהם געזאָגט, אַז ער איז זעהר א גוטער און זעהר א קלוגער און ער האָט אַזוי געקוקט אויף זיך. פון דער שטעלע, אָדער בעסער געזאָגט פון דעם נאָמען (ווייל ער האָט נאָר ניט געטהאָן), וואָס וואסילי האָט פאר איהם אָבגעזוכט, האָט ער זיך ניט אָבגעזאָגט און זיין גאַנצע צייט האָט ער פערבראַכט אויף בעלער, דינערס און מייסטענטהיילס ביי וואסילי'ן אין הויז אין דער געזעלשאַפט פון וואסילי'ס פרוי און דער שיינער עלען.

פון זיינע פריהערדיגע בחור'שע בעקאַנטע איז קיינער אין פּעטערבורג ניט פערבליבען : דאָלאָכאָוו, אַנאַטאָל, אַנדריי זיינען דאָ ניט געווען און א לעב טהאָן וויא א מאָל האָט ער איצט דעריבער ניט געקענט.

א מאָל האָט פּיער בעקומען פון אַננא פּאַוולאָוונא שערער דיא געוויינליכע איינ־

לאדוננס-קארטע אויף ראָזע פאפיר מיט א בעמערקונג: „היינט וועט ביי מיר זיין די שיינע עלען, וועלכע מען ווערט ניט מיעד צו בעוואונדערן".

איבערלייענענדיג די ווערטער, האָט פיער צום ערסטען מאָל דערפיהלט, אז צווישען איהם און עלען האָט זיך פאָרמירט עפּעס א באַנד, וואָס זייטיגע מענשען האָבען בעמערקט, און דער געדאנק האָט איהם אין איינער און דער זעלבער צייט אי דערשראָקען, אי פערשאַפט פערגניגען.

דער אבענד ביי אננא פּאוולאָוונא איז געווען כמעט אזעלכער, ווי דער ערסטער אבענד, אויף וועלכען פיער איז געווען, נאָר איצט איז דער כבוד פאר די געסט ניט געווען מאָרטעמאר, זאָנדערן א דייטשער דיפּלאָמאט, וואָס איז ערשט געקומען פון בערלין און האָט געבראַכט די פרישטע נייעס. אננא פּאוולאָוונא האָט פיער'ן בעגעגענט מיט א שאָטען פון טרויער אויפ'ן געזיכט, וואָס האָט געדארפט אויסדריקען איהר שמערץ צום טויט פון זיין פאָטער. מיט איהר גע־וועהנליכע געשיקטקייט האָט זיא איינגעטהיילט די גרופּען פון איהרע געסט. פיער האָט זיך געוואָלט פעראייניגען מיט די עלטערע לייט, וואו דער בערלינער דיפּלאָ־מאט און וואסילי האָבען זיך געפונען, נאָר אננא פּאוולאָוונא האָט איהם מיטן פינ־גער א ריהר געטהאָן פאר'ן ארבעל און געזאָגט:

— וואַרט אָב, היינטיגען אבענד האָב איך אויף אייך אַן אויסקוק.

זיא האָט א קוק געטהאָן אויף עלען און האָט צו איהר א שמייכעל געטהאָן.

— ליעבע עלען, מען דארף זיין גוט צו מיין אָרימע טאַנטע. פערבלייבט מיט איהר א מינוט צעהן. און אום אייך זאָל ניט זיין אומעדיג וועט איהר האָבען מיט זיך אונזער ליעבען גראף וועלכער וועט זיך ניט אָבזאָגען צו פערברייגגען מיט אייך.

די שיינע עלען האָט זיך געלאָזט געהן צו דער טאַנטע, נאָר אננא פּאוולאָוונא האָט פיער'ן אָבגעהאַלטען.

— זיא איז רייצענד שיין, ניט אמת? האָט זי געזאָגט, ווייזענדיג אויף די שיינע עלען. אזא יונגע מיידעל און וויא זיא קען זיך האַלטען אין געזעלשאַפט. גליקליך וועט זיין יענער, צו וועמען זיא וועט אָנקומען. ניט אמת? איך האָב נאָר געוואָלט וויסען אייער מיינונג.

פיער האָט ערנסט געענטפערט אז ער בעוואונדערט עלען'ס טאַקט און אננא פּאוולאָוונא האָט איהם אָבגעלאָזט.

די אלטע טאַנטע האָט ניט געוואוסט וואָס צו טהאָן מיט די צוויי יונגע לייט, וואָס אננא פּאוולאָוונא האָט איהר צוגעשיקט. זיא האָט דערצעהלט פיער'ן וועגען

א קאָלעקציע טאַבאַקערקעס, וואָס זיין פערשטאָרבענער פאָטער האָט צונויפגעזאַמעלט און האָט געוויזען איהר טאַבאַקערקע. עלען האָט געבעטען, זי זאָל איהר ווייזען איהר מאַנ'ס בילד, וואָס איז געווען געמאַכט אויף דער טאַבאַקערקע.

—דאָס איז וואַהרשיינליך ווינע'ס ארבייט, האָט פיער בעמערקט, אָנבויגענדיג זיך צום טיש, אום צו נעהמען דיא טאַבאַקערקע און צוהערענדיג זיך דערווייל צום געשפרעך, וואָס איז פאָרגעקומען ביי א צווייטען טיש. ער האָט זיך אויפגעהויבען אום פערבייצוגעהן דיא שיינע עלען און נעהמען דיא טאַבאַקערקע, נאָר די טאַנטע האָט איהר איהם דערלאַנגט גלייך איבער עלען וועלכע האָט זיך עטוואָס אָנגעבויגען, אום צו מאַכען פלאַץ און האָט זיך מיט א שמייכעל ארומגעקוקט. זי האָט געטראָגען א קלייד, וויא אַלע מאָל אויף אַזעלכע אָבענדען, זעהר אויסגעבלייזט פון פאָרענט און פון הינטען איהר ביוסט, וואָס האָט אַלע מאָל געשיינט פיער'ן אלס א מראַמאָרנע, האָט זיך איצט געפונען אַזוי נאָהענט פון זיינע אויגען, אז ער האָט מיט זיינע קורצזיכטיגע אויגען געזעהן די גאַנצע לעבעדיגע פראַכט פון איהרע אַקסלען און האַלז און ווען ער זאָל זיך נאָך עטוואָס אָנבויגען, וואָלט ער איהר בעריהרט מיט דיא ליפען. ער האָט דערהערט דיא וואַרעמקייט פון איהר לייב, דעם גערוך פון פאַרפיומע און דעם קריץ פון איהר קאָרסעט ביי איהר בעוועגונג. איצט האָט ער שוין ניט געזעהן איין מראַמאָרנע שיינקייט, זאָנדערן א רייצענדען קערפער, וואָס איז געווען פערדעקט מיט א קלייד.

„האָט איהר ביז איצט נאָר ניט בעמערקט, וויא איך בין שיין?“ האָט וויא גערעדט עלען. „האָט איהר נאָר ניט בעמערקט אז איך בין א פרויענצימער? יא, איך בין א פרויענצימער און קען בעלאַנגען צו יעדען חתן און צו אייך אויך“ האָט גערעדט איהר בליק. און אין דער מינוט האָט פיער דערפיהלט, אז ניט נאָר זיא קען בעלאַנגען נאָר זיא מוז בעלאַנגען צו איהם און מוז ווערן זיין ווייב, און אַנדערס קען עס גאָר ניט זיין.

ער האָט עס אין דער מינוט געוואוסט אַזוי זיכער, אַזוי וויא ער וואָלט שוין מיט איהר געשטאַנען אונטער דער חופה. וויא אַזוי וועט עס זיין און ווען? האָט ער ניט געוואוסט, ער האט אפילו ניט געוואוסט, צו דאָס וועט זיין גוט אַזוי (געפיהלט האָט ער, אז דאָס וועט זיין ניט גוט), נאָר געוואוסט האָט ער זיכער, אז אַזוי וועט זיין.

פיער האָט אַראָבגעלאָזט די אויגען און האָט זיי ווידער אויפגעהויבען און האָט איהר געוואָלט זעהען אַזא טראַמאַרנע וויא פריהער, נאָר דאָס האט ער שוין ניט

געקענט דערוויזען. זיא איז איצט געווען זעהר נאָהנט פון איהם און האָט שוין גע־האָט א מאכט איבער איהם.

— גוט, איך וועל אייך איבערלאָזען אין אייער ווינקעל. איך זעה, אז אייך איז דאָ גוט. האָט צו איהם געזאָגט אננא פּאוולאָוונא.

פּיער איז רויט געוואָרען און האָט זיך ארומגעקוקט. איהם האָט אויסגע־וויזען, אז אלע ווייסען שוין, וואָס מיט איהם איז געשעהן.

II.

אנדערטהאלבען חדשים זיינען אוועק פון דעם אבענד און באָטשע פּיער האָט געוואוינט ביי וואסילין אין הויז און דיא טעג און אבענדען פערבראכט מיט עלען, האָט ער נאָך אלץ געווארט און געווארט און נים געמאכט קיין ערקלערונג אין ליעבע.

וואסילי איז געווען זעהר אונרוהיג דערפון און האָט זיך געזאָגט, אז ער מוז מאַ־כען מיט דעם אן ענדע.

צו עלענ'ס געבורטס טאָג האָט וואסילי פערררופען א קליינע געזעלשאפט. נאָך'ן דינער איז פּיער אריין מיט עלען אין דעם קליינעם גאסט־צימער. דיא געסט האָ־בען זיי נים געוואָלט שטערן און האָבען זיי געלאָזט אליין. פּיער האָט געפיהלט, אז איצט איז דיא צייט צו ערקלערן איהר זיין ליעבע, נאָר ער האָט זיך כשום אופן נים געקענט ענטשליסען.

אייניגע געסט זיינען זיך צופאָהרען און דיא איבריגע, וואָס זיינען פערבליבען, זיינען געזעסען אין דעם גרויסען גאסט־צימער און האָבען געפיהרט א שמילען גע־שפּרעך. וואסילי איז געזעסען אין א ווינקעל מיט פערמאכטע אויגען און האָט וויא געדרעמעלט. פּלוצים האָט ער וויא ערוואכט און געפרעגט זיין ווייב:

— וואָס הערט זיך? גיב א קוק, וואָס טהוען זיי?

דיא פירסטין איז צוגעגאנגען צו דער טהיר, איז א פּאָאָר מאָל פערבייגעגאנגען פערביי דער טהיר און אריינגעקוקט אינעווייניג. פּיער און עלען זיינען געזעסען און געשמועסט.

— דאָס זעלבע וואָס פריהער, האָט זיא געענטפערט. פירסט וואסילי האָט אנגערוקט דיא ברעמען, זיין מויל האָט זיך פערקרימט אן א זייט, זיינע באקען האָ־בען אָנגעהויבען צו צופּען. ער האָט זיך אויפגעהויבען און האָט זיך מיט ענט־שלאָסענע טריט געלאָזט גיין צום קליינעם גאסט־צימער. ער איז מיט שנעלע טריט צוגעגאנגען צו פּיער'ן. וואסילי'ס געזיכט האָט אויסגעזעהען אזוי אונגעוועהנליך פייער־

ליך, אז פיער האט זיך דערשראקען, דערזעהענדיג איהם.

— א דאנק גאט! האט ער געזאגט, מיין פרוי האט מיר אלץ געזאגט!

ער האט מיט איין האנד ארומגענומען פיער'ן און מיט דער צווייטער זיין טאכ־טער.

— מיין פריינד! האט ער פארטגעזעצט. לעלא! איך בין זעהר, זעהר צו־פריעדען! (זיין שטימע האט געציטערט) איך האב געליבט דיין פאטער... און זיא וועט דיר זיין א גוטע פרוי.... זאל אייך גאט געבען זיין זעגען.

ער האט ווידער ארומגענומען פיער'ן און זיין טאכטער, און טרערען האבען זיך געוויזען אין זיינע אויגען.

— פירסטין, קומט אריין אהער! האט ער אויסגעשריען צו זיין פרוי.

דיא פירסטין איז אריין און האט זיך אויך צוואויינט. נאך א דאמע איז אריין און האט אויך געווישט דיא אויגען מיט א טיכעל. פיערן האט מען געקוסט און ער האט עטליכע מאל געקוסט עלען'ס האנד און דערנאך האט מען זיי ווידער אי־בערגעלאזען אליין.

— עלען! האט ער געזאגט אין דער הויך און האט זיך אבגעהאלטען. ער האט געוואוסט, אז אין אזעלכע פעלע דארף מען עפעס זאגען, נאר ער האט זיך בשום אופן ניט געקענט דערמאנען, וואס אזוינס מען רעדט. ער האט א קוק געטאן איהר אין געזיכט. זיא האט זיך צוגערוקט צו איהם נעהענטער, און איהר געזיכט האט זיך בעדעקט מיט א רויטקייט.

— אה, נעהמט אראב דיא.... און זיא האט געוויזען אויף דיא ברילען.

פיער האט אראבגענומען זיינע ברילען און האט זיך געוואלט אנבריגען א קוש טאן איהר אין האנד, נאר זיא האט איהם מיט א פלינקער און גראבער בעוועגונג פון קאפ א כאפ געטהאן זיינע ליפען און צונויפגעפיהרט זיי מיט איהרע.

— איך האב אייך ליעב! האט ער געזאגט, דערמאנענדיג זיך, וואס מען דארף זאגען אין אזעלכע פעלע, נאר דיא ווערטער האבען געקלונגען אזוי ארם, אז איהם איז געווארען מאוס.

אין אנדערטהאלבען מאנאטען ארום האט ער חתונה געהאט מיט עלען און האט זיך בעזעצט אין פעטערבורג אין זיין הויז.

III.

דער אלטער פירסט ניקאלאי אנדרייעוויטש באלקאנסקי האט אין מאנאט דע־צעמבער 1805 בעקומען א בריעף פון פירסט וואסילי, אין וועלכען ער האט איהם

געלאָזט וויסען, אז ער פאָהרט מיט א רעוויזיע אין זיין געגענד און ער וועט אַנ־לעגען א הונדערט ווערסט, אום צו זעהן זיין וואָלטהעטער. אויך האָט ער געשריבען, אז זיין זוהן פאָהרט מיט איהם.

— מארי דארף מען גאָר ניט ארויספיהרען אין דער וועלט, חתנים קומען צו איהר אליין, האָט זיך ארויסגעהאַפט די קליינע פירסטין, דערצעהלענדיג ד״א נייעס מיט א בעמערקונג. פירסט ניקאָלאי באָלקאָנסקי האָט זיך א קרים געטהאָ און האָט גאָר ניט געזאָגט.

אין צוויי וואָכען ארום נאכדעם וויא דער בריעף איז אָנגעקומען זיינען אָנגעקומען וואסילי׳ס מענשען און מיט א טאָג שפּעטער איז אָנגעקומען וואַ־סילי מיט׳ן זוהן.

פירסט באָלקאָנסקי האָט געהאט ניט זעהר קיין הויכע מיינונג וועגען וואסילי׳ס כאראקטער. נאָר איצט נאָך דיא אָנצוהערענים וואָס ער האָט אויסגעלייענט אין דעם בריעף און נאָך ליזא׳ס בעמערקונג האָט ער געפיהלט צו איהם א פעראכטונג. דעם טאָג וואָס וואסילי האָט געדארפט אָנקומען איז ער געווען זעהר בייז.

דאָך איז ער ניין אזייגער ארוים שפּאצירען וויא זיין געוואוינהייט איז געווען. מיט א טאָג פריהער איז ארויסגעפאלען א שניי. דער וועג, איבער וועלכען דער פירסט איז געגאנגען, איז געווען אבגעראמט פון שניי. דער פירסט איז ארומגעגאנגען אין א שלעכטער לוינע.

— קען מען פאָהרען אין שליטען? האָט ער געפרעגט דעם פערוואלטער, וואָס איז איהם נאָכגעגאנגען און האט איהם בעגלייט צום הויז.

— דער שניי איז טיעף, אייער עקסעלענץ. איך האָב געהייסען דעם שניי פון דעם גרויסען וועג אראָבנעהמען.

דער פירסט האָט אָנגעבויגען דעם קאָפּ און איז צוגעגאנגען צום גאנעק.

„א דאנק גאָט, דער שטורם איז אריבער!״ האָט דער פערוואלטער געזאָגט צו זיך.

— עס איז געווען שווער דורכצופאָהרען האָט דער פערוואלטער צוגעגעבען, נאָר וויא איך האָב דערהערט אז א מיניסטער קומט צו אייער עקסעלענץ...

דער פירסט האָט זיך א קעהר געטאָן צום פערוואלטער און האָט אויף איהם א קוק געטאָן מיט אָנגערוקטע ברעמען.

— וואָס? א מיניסטער? וואָס פאר א מיניסטער? האָט ער געשריען מיט זיין שניידענדען קול. פאר מיין טאָכטער האָט מען דעם וועג ניט אָבגעראמט און

פאר א מיניסטער יא! ביי מיר איז ניטא קיין מיניסטארען!

— אייער עקסעלענץ, איך האב געדענקט...

— דו האסט געדענקט, האט דער פירסט געשריען. דו האסט געדענקט....

רוצח! שופט!.... איך וועל דיר אנלערנען צו דענקען.

ער האט אויפגעהויבען דעם שטעקען, וואס ער האט געהאלטען אין האנד און האט זיך פערמאסטען א זעץ צו טאן, און ער וואלט געוויס א זעץ געטאן ווען דער פערוואלטער זאל זיך ניט ווילענדיג אבנייגען פון דעם קלאפ.

— געדענקט.... שופטען!.... האט דער פירסט געשריען, נאר ניט קוקענדיג וואס דער פערוואלטער האט זיך אליין דערשראקען פאר זיין עזות אבצוקעהרען זיך, ווען דער פירסט האט איהם געוואלט א זעץ טהאן און האט איצט אונטערגעשטעלט זיין קאפ, האט דער פירסט אבער שוין קיין זעץ ניט געטהאן.—שופטען, פערווארפט צוריק דעם וועג!

צום מיטאג איז די פירסטין ליזא ניט ארויסגעקומען אויס מורא פאר דעם אלטען פירסט און זיא האט געשיקט זאגען, אז זיא איז קראנק. מארי איז געזעסען ביים טיש אין איינע ציטערניס און דיא איינציגע, וואס האט געפלאפעלט ביים טיש איז געווען מאמזעל בוריען.

אין אבענד איז פירסט וואסילי אנגעקומען מיט זיין זון און מען האט פאר זיי אבגעפיהרט בעזונדערע צימערן. אנאטאל האט זיך איבערגעטאן, פיין אויסגעפוצט און אריין צום פאטער.

אנאטאל האט געקוקט אויפן לעבען וויא אויף אן אונאויפהערליכע שמחה, און ער האט אזוי געקוקט אויף זיין רייזע צום אלטען, שלעכטען פירסט און צו דער רייכער העסליכער כלה. איהם האט אויסגעזעהן, אז דאס קען זיין זעהר אמוזירענד. און פאר וואס זאל ער מיט איהר ניט חתונה האבען, אויב זיא איז זעהר רייך? דאס קען ניט שטערן.

— ניין, זאג מיר דעם אמת, האט ער זיך געווענדט צום פאטער, איז זיא זעהר העסליך?

— געגוג דיר צו מאכען זיך נאריש, האט דער פאטער געענטפערט. זעה נאר צו האלטען זיך גוט מיטץ אלטען פירסט.

— נאר אויב ער וועט זיך זידלען, וועל איך אוועקגעהן, האט אנאטאל געזאגט, איך קען דיא אלטע לייט ניט ליידען.

— פערגעס נאר ניט אז פון דעם הענגט פאר דיר אב אלץ.

דיא קליינע פירסטין ליזא און מאמזעל בוריען האבען שוין דורך דער דיענסט ערהאלטען דיא נעטהיגע ידיעות וועגען אנאטאל'ען און זיי זיינען גלייך אוועק צו מארי'ן.

— דו ווייסט מארי, זיי זיינען שוין געקומען? האט דיא קליינע פירסטין גע־זאגט, אראבלאזענדיג זיך שווער אין פאטעל. זיא האט איצט געטראגען איינע פון איהרע בעסטע קליידער און זיא איז געווען א ביסעל בעלעבט. בוריען איז אויך געווען פערפוצט, וואס האט צוגעגעבען א גרויסען חן איהר פרישען און שיינעם געזיכט.

— און איהר האט זיך נאך גאר ניט איבערגעטאן, מען וועט דאך קומען באלד מעלדען וועגען זייער אנקומען און מיר וועלען דארפען אראבגעהן אונטען.

ביידע פרויען האבען זיך ערנסט גענומען צו איהר טואלעט און האבען גע־גלויבט אז קליידער וועלען מאכען איהר געזיכט שעהן.

ווען זיא איז שוין געווען אנגעטאן, איז ליזא אבגעגאנגען אן א זייט און האט איהר פון דערווייטענס בעטראכט.

— ניין, האט ליזא געשאקעלט אונצופריעדען מיט'ן קאפ, דאס קלייד געהט דיר ניט. עס איז א צו ליכטיגע.

מארי האט זיך געלאזט איבערטהאן א א צווייטען און דריטען מאל, און בע־טראכטענדיג איהר א ווילע אין דעם נייען קלייד, האט ליזא ענטשלאסען ערקלערט, אז אזוי איז אונמעגליך צו ווייזען זיך פאר מענשען.

— ניין, מארי, דאס קלייד געהט אייך ניט, האט געזאגט ליזא. איך האב אייך בעסער ליעב אין אייער סארע, וואכעדיגע קלייד. קאטיא! האט זיא זיך געווענדעט צו דער דיענסט, טראג אריין דאס סארע קלייד און איהר וועט זעהען, מאמזעל בור־יען, וויא איך וועל עס מאכען גוט.

נאר ווען קאטיא איז אריינגעקומען מיט'ן קלייד, איז מארי געזעסען אונבעוועגט פאר'ן שפיגעל און זיא האט דארטען געזעהן אז אין איהרע אויגען שטעהען טרערען, און דאס מויל ציטערט איהר, צוגרייטענדיג זיך אויסצוברעכען אין א געוויין.

ליזא האט גענומען דאס קלייד און איז צוגעגאנגען צו מארי.

— איצט וועלען מיר דאס מאכען איינפאך.

— לאזט מיך אזוי, איך בעט אייך, האט מארי געענטפערט מיט א וויהטאג אין שטימע און מיט פולע אויגען טרערען.

ליזא און בוריען האבען גלייך פערשטאנען, אז עס וועט זיין איבריג צו בעטען

זון זאָגאר גרויזאם.

— נאָר פלעכט איבער לכל הפחות דיא האָר (דיא האר זיינען געווען פערקאָמט אבשייליך און האָבען איהר געזיכט אין גאַנצען איבערגעפיהרט), האָט ליזא געזאָגט. איך האָב אייך געזאָגט, אז אזא מין פערפלעכטען געהט ניט צו איהר געזיכט, האָט זיא זיך געווענדעט מיט פאָרווירפע צו מאמזעל בוריען.

— לאָז מיך צורוה, מיר איז אלץ איינס האָט מארי געענטפערט, קוים איינהאַל־טינג איהרע טרערען.

— דאָך וועט איהר איבערפלעכטען, ניט אמת, מארי, האָט ליזא געזאָגט, און ניט בעקומענדיג קיין ענטפער, איז זיא ארויס פון צימער.

זיא איז געבליבען אליין אין צימער און האָט די האָר ניט איבערגעפלאָכטען. זיא האָט אפילו ניט א קוק געטהאָן אין שפיגעל. זיא האָט געטרוימט פון איהר קינפטיגען מאַן, וויא ער טראָגט איהר איבער אין א וועלט פון גליק. איהר האָט זיך פאָרגע־שטעלט א קינד, איהר קינד, ביים ברוסט און ווי דער מאַן שטעהט נעבען איהר און קוקט איהר אריין צערטליך אין געזיכט. „נאָר ניין, האָט זיא צו זיך געזאָגט, דאס איז אונמעגליך. איך בין צו העסליך".

אין דער מינוט האָט איהר א דינסט פון הינטער דער טיר גערופען צו טהיי און געזאָגט, אז דער פאָטער קומט גלייך ארויס. מארי האָט זיך א צאפּעל געטהאָן און האָט זיך דערשראָקען פון איהרע אייגענע געדאַנקען. זי איז פריהער אריין אין צימער וואו די הייליגע בילדער זיינען געשטאַנען און איז דאָ פערבליבען א פּאָר מינוט. אין הארצען האָט זיך צו איהר פער׳גנב׳עט א שרעקליכער צווייפעל: איז פאר איהר מעגליך, אז זיא זאָל געניסען דאס פערגניגען פון ליעבע, פון ערדישע ליעבע צו א מאנספּערזאָן? איהרע טרוימען זיינען געווען וועגען קינדער, וועגען א גליקליכען פאַ־מיליען־לעבען, נאָר טיעף אין הארצען איז געווען פערבאָרגען נאָך א שטארקערער געפיהל, א געפיהל וועגען ערדישע ליעבע. „גאָט אין הימעל, האָט זי געבעטען, העלף מיר אויס, אז איך זאָל קענען דערשטיקען אין הארצען די פערפיהרערישע געדאַנקען פון שטן". א שטימע האָט איהר אין איהר אייגענעם הארצען געענטפערט: „זיי רו־היג ווינש קיין זאך און זיי ניט מקנא. אויב גאָט וועט וועלען אויספּרובען דיך אין די פפליכטען פון א פערהייראט לעבען, זאָלסטו זיין גרייט צו טהאָן זיין ווילען". מיט דיזען בערוהיגענדען געדאַנק (און דאָך מיט דער האָפנונג צו געניסען פון דער פער־באָטענער ערדישער ליעבע) איז זיא אראָב אונטען, ניט דענקענדיג ניט וועגען איהר קלייד, ניט וועגען איהרע האָר און ניט וועגען דעם וויא זיא וועט אריינקומען אין צי־

מער און וואס זיא וועט זאגען. וואס פאר א ווערטה קענען האבען אזעלכע זאכען? וואס עס איז אנגע'חתמ'עט געווארען אויבען, וועט מקוים ווערען.

IV.

דער אלטער פירסט באלקאנסקי האט זיך לאנגזאם אנגעטאן אין זיין קאבינעט, בלאזענדיג זיך און טראכטענדיג, וואס ער זאל דא טהאן. ער איז געווען אויפגעבראכט אויף די געסט, וואס זיי האבען אויפגעוועקט אין זיין הארצען א פראגע, וועלכע ער האט געזוכט שטענדיג צו פערטויבען. דיא פראגע איז געווען, צו וועט ער זיך קענען בעשליסען צו שיידען מיט זיין טאכטער און אבלאזען איהר פון זיך. אהן מארי איז פאר איהם זיין לעבען קיין לעבען ניט געווען, ניט קוקענדיג אויף דעם, וואס ער האט זיך, ווי עס האט געשיינט, וועניג געקימערט וועגען איהר. „צו וואס דארף זיא חתונה האבען? זיא וועט געוויס זיין אונגליקליך מיט א מאן. ווער וועט מיט איהר חתונה האבען אויס ליעבע? זי איז מאוס און אונגעלומפערט. מען וועט נאר חתונה האבען מיט איהר געלד. קען מען דען ניט לעבען גליקליך, בלייבענדיג א מיידעל?“ די פראגע אבער האט געפאדערט אן ענטפער, און ער האט צו זיך געזאגט, אז ער וועט זעהן, וואס פאר א פויגעל דער חתן איז און דערנאך וועט ער שוין בעשליסען.

ער איז אריין אין זאל מיט גיכע טריט און האט אלעמען אבגעמאסטען מיט א פלינקען בליק און ער האט גלייך בעמערקט וואס פאר אן ענדערונג עס איז פארגעקומען אין ליזא'ס און בוריענ'ס קליידער, וויא אבשייליך מארי איז פערקאמט, אין בוריענס חנ'דלאך צו אנאטאלען און זיין שמייכעל צו איהר און וויא איינזאם מארי פיהלט זיך אין דיעזער געזעלשאפט. „אנגעטהאן האט זיא זיך וויא א נאר!“ האט ער געטראכט קוקענדיג בייז אויף דער טאכטער. „זי האט גאר קיין בושה ניט און ער וויל פון איהר גאר ניט וויסען“.

ער האט בעגריסט די געסט און געזעצט זיך אויף זיין ארט און אנגעוויזען וואסיליי'ן א שטוהל און גענומען אויספרעגען וועגען פאליטישע און וועלטליכע נייעס. ער האט וויא אויפמערקזאם זיך צוגעהערט צו דעם, וואס וואסילי האט איהם דערצעהלט, נאר ער האט אלע וויילע א ווארף געטהאן א בליק אויף דער טאכטער. פלוצים האט ער זיך א הויב געטאן און איז צוגעגאנגען צו זיין טאכטער:

— דאס איז לכבוד דיא געסט האסטו זיך אזוי פערפוצט, הא? האט ער געזאגט צו דער טאכטער. שיין, זעהר שיין. לכבוד דיא געסט האסטו זיך עפעס מאדנע פערקאמט און איך זאג דיר פאר דיא געסט אין דיא אויגען, אז דאס צווייטע מאל זאלסטו ניט וואגען אהן מיין וויסען איבערצוטהאן זיך.

— דאָס בין איך, פאָטער, שולדיג, האָט געזאָגט דיא קליינע פירסטין רויט ווערענדיג.

— איהר זייט פריי צו טהאָן, וויא אייך געפעלט, האָט דער אלטער פירסט געזאָגט, שאָרענדיג מיט דיא פיס אנטקעגען איהר, נאָר זיא דארף זיך ניט מאַכען פאר א פערזעהענים, זיא איז אזוי אויך גענוג מאוס.

און ער האָט זיך ווידער געזעצט אויף זיין אָרט, ניט קוקענדיג מעהר אויף זיין טאָכטער, וועלכע האָט שוין געהאלטען נאָהענט פון וויינען.

נאָך טהיי איז דיא געזעלשאפט איבערגעגאנגען אין פאמיליען־צימער און מארי האָט זיך געזעצט שפיעלען אויף'ן קלאוויקארד. אנאטאל האָט זיך געזעצט אנטקעגען איהר הינטער מאַמזעל בוריען און זיינע פריילינע אויגען האָבען געקוקט אויף מארי. מארי האָט מיט פיינליכע און פריילינע עררעגונג געפיהלט אויף זיך זיין בליק. דאָס שפיעלען האָט איהר איבערגעטראָגען אין א פאָעטישע וועלט און זיין בליק האָט דיזער וועלט צוגעגעבען נאָך מעהר פאָעזי. נאָר באָט'שע אנאטאל האָט געקוקט אויף איהר, האט ער נאָר בשעת מעשה געהאט אין זיננען בוריען'ס פיסעל, וואָס ער האָט מיט זיינע געריהרט אונטער'ן פאָרטעפיאַן. בוריען האָט אויך געקוקט אויף איהר און אין איהרע אויגען האָבען געהאט א'ן אויסדרוק פון א צושראָקענע פרייד און האָפנונג.

„וויא שטארק ע ליעבט מיך“ האָט מארי געטראַכט. „וויא גליקליך איך בין איצט און וויא גליקליך איך קען זיין מיט אזא פריינד און אזא מאַן!“ נאָר זיא האָט נים געוואָגט א קוק צו טהאָן אויף זיין געזיכט.

אין אבענד ווען מען האָט זיך גענומען צו גיין, איז אנאטאל צוגעגאנגען צו מארי און האָט איהר א קוש געטהאָן אין דער האנד. זיא האָט אליין ניט געוואוסט, פון וואנען האָט זיך ביי איהר גענומען קוראזש א קוק צו טהאָן איהם גלייך אין דיא אויגען. דערנאָך איז ער צוגעגאנגען צו בוריען און האָט איהר א קוש געטהאָן אין האנד (דאָס איז געוועזן ניט אנשטענדיג, נאָר ער האָט עס געטהאָן אזוי אייגפאך און זיכער). בוריען האָט זיך בעגאָסען מיט א רויטקייט און האָט צושראָקען א קוק געטהאָן אויף מארי'ן.

„וויא דעליקאַט זיא איז!“ האָט מארי געטראַכט. „צו דען דענקט זיא, אז איך בין אייפערזיכטיג“. זיא איז צוגעגאנגען צו איהר און האָט איהר א שטארקען קוש געטהאָן. דערנאָך איז אנאטאל צוגעגאנגען צו דער פירסטין ליזא.

— ניין, ניין, ניין! האָט זיא געזאָגט. ווען אייער פאָטער וועט מיר אפשרייבען,

אז איהר פיהרט זיך אויף גוט, וועל איך אייך ערלויבען א קוס צו טהאָן מיין האנו אָבער ניט פריהער. זיא האָט צו איהם א מאַך געטהאָן מיט'ן פינגער און איז מיט א שמייכעל ארויס פון ציטער.

V.

אויסער אנאַטאלען איז דיא נאכט קיינער ניט געשלאָפען ביי פירסט באלקאָנס־קי'ן אין הויז. מארי האָט צוואנציג מאָל זיך איבערגעפרעגט, צו קען דאָס זיין, אז דער שיינער מאנספערזאָן וועט זיין איהר מאן. און איהר האָט זיך אָנגעהויבען אָב־צודוכטען, אז דער מאנספערזאָן מיט'ן ווייסען שטערן, שווארצע אויגען און רויטען מויל איז א פערשטעלטער שטן און זיא האָט אזוי מורא געקראָגען, אז זיא האָט אָנגעקלונגען און געהייסען דער דיענסט, זיא זאָל בלייבען שלאָפען מיט איהר.

מאמזעל בוריען איז א לאנגע צייט ארומגעגאנגען איבער'ן ווינטערדיגען גאָרטען און האָט אַלץ געווארט אויף אימיצען און איז געווען גערירט ביז טרערען פון דיא ווערטער, וואָס זיא האָט זיך פאָרגעשטעלט, אז איהר אָרעמע מוטער רעדט צו איהר און מאכט איהר פאָרווירפע פאר איהר זינקען.

דיא קליינע פירסטין האָט בשום אופן קיין אָרט ניט געקענט געפינען אין בעט און איהר האָט אויסגעוויזען, אז דאָס בעט איז ניט גוט אויסגעבעט.

דער אַלטער פירסט באלקאנסקי איז אויך ניט געשלאָפען. ער האָט זיך געפיהלט טיעף בעליידיגט. א פרעמדער מאנספערזאָן האָט זיך נאָר געוויזען און זיא האָט שוין פערגעסען איהר פאָטער און איז פיקס און פערטיג צו אנטלויפען. און וויא האָט זיא דאָס ניט אזוי פיעל שטאָלץ צו פערשטעהן, אז דער נאָר האָט נאָר אויגען פאר בוריען? (מען דאַרף איהר ארויסטרייבען). נאָר ער וויל דאָס איהר ווייזען און איהר אייגענליעבע וועט איהר ניט ערלויבען חתונה צו האָבען פאר איהם.

אויף מאָרגען איז מארי צו דער געוואוינליכער צייט אריין צום פאָטער אין קאבינעט. ער איז היינט געווען צו איהר זעהר לאסקעדיג און האָט גלייך גענומען ריידען מיט איהר צו דער זאַך.

— מען האָט מיר וועגען אייך געמאכט א פראָפאָזיציאָן, האָט ער געזאָגט מיט אַן אונגאַרטירליכען שמייכעל. איהר האָט דאַך מסתמא פערשטאנען, אז פירסט וואסילי האָט אהער געבראכט זיין צעגלינג ניט פאר מיינע שיינע אויגען. און אזוי וויא איהר ווייסט מיינע רעגעלען, גיב איך דאָס איבער צו אייך.

— וויא זאָל איך אייך פערשטעהן פאָטער? האָט מארי ארויסגערעדט, ווערענ־דיג בלייך און רויט.

— ווי זאָל איך פערשטעהן! האָט ער ביין אויסגעשריען. פירסט וואסילי געפינט זיך דו פאסט זיך צו זיין זיינע א שנור און ער האָט מיר וועגען דעם געמאכט א אָפּאָזיציאָן. אָט דאָס איז פאראן צו פערשטעהן. ווי אזוי זאָל זיא פערשטעהן? אדרבא איך פרעג דיך.

— איך וויים נים, וואָס איהר האָט צו זאָגען צו דעם, האָט זיא ארויסגערעדט שטיל.

— איך? איך? מיך לאָזט צורות איך דארף נים חתונה האָבען. נאָר וואָס האָט איהר צו זאָגען? אָט דאָס וויל מען וויסען.

מארי האָט האָט געזעהן, אז דער פאָטער איז אונצופרידען מיט'ן שדוך און זיא האָט געוואוסט אז ענטוועדער היינט אָדער קיין מאָל מעהר ווערט איהר שיקזאל בעשטימט. זיא האָט אראָבגעלאָזט די אויגען און געזאָגט:

— איך ווינש נאָר איין זאך צו טהאָן, וואָס איהר ווילט, נאָר אויב איהר פער־לאַנגט, אז איך זאָל ארויסזאָגען מיין וואונש....

— זעהר שיין! האָט ער איהר איבערגעריסען מיט אנעשריי. ער וועט דיך נעה־מען מיט דיין נדן און וועט מיטנעהמען בוריען אויך. יענע וועט זיין א ווייב און דוא..

ער האָט זיך איבערגעהאקט. ער האָט געזעהן, וואָס פאר א'ן איינדרוק זיינע ווערטער האָבען געמאכט. זיא האָט אראָבגעלאָזט דעם קאָפּ און איז געווען פארטיג צו צוואויינען זיך.

— נו, נו, איך האָב געמאכט שפּאַס, האָט ער געזאָגט. געדיינק איינס: איך האַלט זיך ביים רעגעל, אז א מיידעל האָט דאָס פולע רעכט אויסצרוועהלען א חתן. געדיינק איינס: פון דיין בעשלוס העננט אָב דיין גליק. וועגען מיר איז נימאָ וואָס צו ריידען.

— נאָר איך וויים דאָך נים....

— נימאָ פיעל צו ריידען! איהם הייסט מען, ער וועט נים נאָר מים דיר, נאָר מיט וועמען דו ווילסט חתונה האָבען און דו קענסט אויסקלייבען... געה צו זיך און בעטראַכט זיך און א שטונדע ארום קום אריין צו מיר און גיב מיר א'ן ענטפער: יא אָדער ניין. איך וויים, דו וועסט זיך איצט שטעלען בעטען. בעט דאַרטען פיעל דוא ווילסט. נור בעסער בעטראַכט זיך. געה!

מארי איז ארוים פון קאבינעט און איז געגאנגען ווי אין א טומאן. יא איהר שיק־זאל איז בעשטימט און עס איז ארויסגעקומען בעסער, וויא זיא האָט ערוואַרטעט.

נאָר וואָס האָט ער עפּעס געזאָגט וועגען בוריען? זי איז געגאַנגען דורך דעם ווינ־טערדיגען גאָרטען, ניט זעהענדיג וואָס עס טהוט זיך אַרום איהר. פּלוצים האָט זיא ערוואַכט פון אַ בעקאַנטער שטילער שטימע. זיא האָט אויפגעהויבען דיא אויגען או האָט דערזעהען צוויי טריט פון זיך אַנאַטאָלען, וויא ער האַלט אַרומגענומען מאַזמעג בוריען מיט אַ שרעקליכען אויסדרוק אויפ'ן געזיכט און שעפּצעט עפּעס צו איהר. זיי האָבען איהר אָנפאַנגס ניט געזעהן, נאָר ווען מאַמזעל בוריען האָט איהר בעמערקט, האָט זיא זיך פון איהם אַרויסגעריסען מיט אַ געשריי און איז אַנטלאָפען. אַנאַטאל האָט מיט אַ פריילעכען שמייכעל איהר בעגריסט און זיין שמייכעל האָט ווי געזאָגט: אָ, קוקט ניט אויף אַזעלכע נאַרעשקייטען.

אין אַ שטונדע אַרום האָט דער פאָטער נאָך איהר געשיקט און זיא האָט איהם געענטפערט פאַר וואַסילי'ן אין דיא אויגען אַז איהר בעשלוס איז קיין מאָל זיך ניט צו שיידען מיט איהר פאָטער.

VI.

אַ לאַנגע צייט האָבען דיא ראָסטאָווס ניט בעקומען קיין בריעף פון זייער זוהן ניקאָלושקאַ. נאָר אין מיטען ווינטער האָט מען דעם גראַף דערלאַנגט אַ בריעף, און אויף דעם אַדרעס האָט ער דערקענט דעם זוהנס האַנדשריפט. ער איז צושראָקען און איילענדיג אַריין אויף דיא שפּיץ־פינגער צו זיך אין קאַבינעט, האָט זיך פערשלאָ־סען און גענומען לייענען.

פירסטין דרובעצקאַיאַ, וואָס האָט זיך נאָך אַלץ אויפגעהאַלטען ביי דיא ראָס־טאָווס, כאָטשע איהרע געשעפטען האָבען זיך פערבעסערט, האָט גלייך דערשמעקט אַז אַ בריעף איז אָנגעקומען און זיא איז גלייך אַריין אין קאַבינעט. זיא האָט איהם געטראָפען מיט'ן בריעף אין האַנד און ער האָט געוויינט און געפרייט זיך צו דער זעלבער צייט.

— וואָס הערט זיך? האָט זיא געפרעגט.

דער גראַף האָט זיך נאָך מעהר צוואויינט:

— ניקאָלושקאַ.... אַ בריעף....פערוואונדעט .... געוועזען... פערוואונדעט... מיין טייבעלע... איצט אָפיציר געוואָרען... אַ דאַנק גאָט... וויא זאָגט מען עס דער גרעפין?

ביים טיש צום מיטאָג האָט דיא פירסטין דרובעצקאַיאַ גענומען מיט וויטע אָנ־צוהערעניסען צוגרייטען די גרעפין צו דער בשורה, און ווען דיא גרעפין איז געוואָרן אונרוהיג, האָט זיא גענומען ריידען נאָר וועגען זיימיגע זאַכען. נאַטאַשאַ האָט

גלייך פערשטאנען, אז עס האט געדארפט אנקומען א בריעף פון'ם ברודער און זיא האט קיין זאך ניט געקענט נעהמען אין מויל אריין און ווי נור פירסטין דרובעצקאיא איז ארויס פון טיש, איז זיא איהר נאכגעלאפען און ארויפגעווארפען זיך איהר אויף'ן האלז.

— מוהמעלע, טייבעלע, זאגט מיר, וואס איז דאס אזוינס?

— גאר ניט, מיין פריינד, האט פירסטין דרובעצקאיא געענטפערט.

— ניין, ניין, הארצעניו, נשמה'ניו, טייבעלע, גוטינקע, זאגט מיר איך וועל אייך ניט אבלאזען, איך וויים, אז איהר ווייסט.

— אח, דיא שעלמע!

— א בריעף פון ניקאלענקי'ן? א, יא!

האט נאטאשא אויסגעשריען, איבערלייענענדיג א צושטימונג אין דרובעצקאיא'ס געזיכט.

— נאר אום גאטעס ווילען, זיי פארזיכטיג. דוא ווייסט וויא דאס וועט ווירקען אויף דיא מוטער.

— איך וועל זיין, איך וועל זיין, נאר זאגט מיר, וואס שרייבט ער.

פירסטין דרובעצקאיא האט איהר אין קורצע ווערטער דערצעהלט דעם אינהאלט פון דעם בריעף מיט דער בעדינגונג, אז זיא וועט דערפון קיינעם ניט זאגען.

— אויף מיינע נאמנות, קיינעם וועל איך א ווארט ניט זאגען, האט זי געזאגט צלמענדיג זיך, נאר אין דער זעלבער מינוט איז זיא אוועקגעפלויגען צו סאניא'ן און האט גלייך אויסגעשאסען: ניקאלענקא.... פערוואונדעט.... א בריעף

— ניקאלענקא! האט זיך ביי סאניא'ן ארויסגעריסען א געשריי און איז בלייך געווארען וויא קאלך.

— ער איז נאר עטוואס פערוואונדעט, האט איהר נאטאשא געטרייסט. ער איז איצט געווארען אפיציר, איצט איז ער געזונד און שרייבט אליין, האט זיא געזאגט ארויפפאלענדיג סאניא'ן אויף'ן האלז און צוואויינענדיג זיך.

— מען זעהט, אז איהר זייט אלע ווייבער — קלאג־מוטערס, האט געזאגט דער נייניאהריגער פעטיא, וואס איז מיט ענטשלאסענע גרויסע טריט ארומגעגאנגען איבער'ן צימער. איך בין זעהר צופרידען, וואס ער האט זיך אויסגעצייכענט. ווען איך זאל זיין אויף זיין ארט וואלט איך נאך מעהר פראנצויזען אויסגעהרג'ט. איך וואלט זיי אויסגעקלייגט קופעס־ווייז.

— שווייג, דו נאר, האט געזאגט צו איהם נאטאשא און ווענדענדיג זיך צו

סאניא'ן האט זיא געפרעגט: דו געדענקסט איהם?

— צו איך געדענק ניקאָלענקען? האט סאניא געענטפערט מיט א שמייכעל.

— ניין, איך מיין, צו דו געדענקסט איהם אזוי, אז דו זאָלסט יעדע מינע גע־
דענקען. איך געדענק איהם גוט, איך קען איהם זעהען מיט פערמאכטע אויגען,
אָבער באָריס'ן געדענק איך ניט, דאס הייסט ניט אזוי גוט.

— דאס איז דערפאר, האט זיך אָבגערופען פעטיא, פאר וואס זיא האט איהם
גערופען נאר; — דאס איז דערפאר, וואס זיא איז געווען פערליעבט אין דעם דיקען
מיט דיא בריקען (ער האט געמיינט פיער בעזוכי'ן) און איצט איז זיא פערליעבט
אין דעם זינגער (איהר לעהרער פון זינגען).

ענדליך האט מען דער גרעפין מיט גרויס פאָרזיכטיגקייט געזאָגט, אז פון ניקאָ־
לענקען איז אָנגעקומען א בריעף. דיא גרעפין האט זיך צואוויינט, האלטענדיג דעם
בריעף אין האנד און דערנאך האט זיך אָנגעהויבען א לייענים. דעם בריעף האט
מען איבערגעלייענט הונדערטער מאל, און דיא אלע וואס האבען געהאט דיא
זכיה צו הערען איהם, האבען געדארפט צוגעהן צו דער גרעפין, וועלכע האט דעם
בריעף פון דער האנד ניט ארויסגעלאָזען און זיא האט יעדעס מאל געלייענט מיט א
נייען פערגניגען און האט יעדעס מאָל ענטדעקט נייע אייגענשאפטען אין איהר
טייערן ניקאָלענקען. א גאנצע וואך האבען דיא שטובינע געשריבען בריעף צו איהם.
ענדליך זיינען דיא בריעף געוואָרען פארטיג און מען האט זיי ארויסגעשיקט צו איהם
מיט זעקס טויזענד רובעל געלד אויף באָריס'ס אדרעס.

VII.

דעם צוועלפטען נאָוועמבער איז קוטוזאָוו'ס ארמיע געשטאנען ארום אָלמיוץ און
האט זיך צוגעגרייט אויף מאָרגען, ווען צוויי קיסרים וועלען איהר קומען בעקוקען,
דער רוסישער און עסטרייבישער. דיא רוסישע גוואַרדיע איז יעצט אָנגעקומען פון
רוסלאנד און האט זיך געפונען פופצעהן ווערסט פון אָלמיוץ.

ניקאָלאַי ראָסטאָוו האט דעם טאָג בעקומען א בריעף פון באָריס'ן, אז ער
ווארט אויף איהם און האט איהם איבערצוגעבען א בריעף פון דער היים און געלד.

ראָסטאָוו האט נאך קיין נייע קליידער ניט געהאט און ער איז אין זיינע אויסגע־
ריבענע, אָבגעטראָגענע קליידער גלייך אוועקגעפאָהרען רייטענדיג צו זיין יונגנד
פריינד באָריס'ן. זיי האבען זיך שוין ניט געזעהען א האלב יאהר, און ביי זייער ער־
שטער בעגעגעניס ווען ראָסטאָוו איז אריינגעקומען צו באָריס'ן אין צימער, האט ער
געוואָלט אויסדריקען זיין שמחה אין עפעס א נייער פאָרם, ניט מיט קושען זיך

און ארומגעהמען זיך, איהם האט זיך געוואלט עפעס א קניפ טאן, א ציפ טאן, נאר באריס איז רוהיג און פריינדליך צו איהם צוגעגאנגען האט איהם ארומגענומען און צוקושט זיך.

ראסטאוו האט דערצעהלט פון דיא הוזארישע הוליאנקעס, פון דעם לעבען אין מלחמה און באריס האט דערצעהלט, וויא פיין מען האט דיא גווארדיע בעגע־גענט אין יעדער שטאדט, דורך וועלכע זיא איז דורכגעגאנגען, וואס פאר א בעלער מען האט געגעבען לכבוד זייערע אפיציערען און האט איהם דערלאנגט דעם בריף מיט'ן געלד פון דער היים.

— אח, וואס פאר א שוויין איך בין, האט ראסטאוו געזאגט, לעזענדיג דיא בריף פון דער היים. אח, וואס פאר א שוויין איך בין, וואס איך האב זיי אזא לאנגע צייט געלאזט ווארטען אויף א בריעף און האב זיי אזוי פיעל אנגעשראקען.

— צווישען דיא בריעף פון דיא שטובינע האט זיך אויך געפונען א רעקאמענ־דאציאנס בריעף צו פירסט באגראטיאן. דעם בריעף האט דיא אלטע גרעפין, ראס־טאוו'ס מוטער, געקראגען דורך בעקאנטע און זיא האט דעם זוהן געשריעבען, אז ער זאל זיך בענוצען מיט דעם בריעף.

— נארעשקייטען! נייטהיג דארף איך דאס, האט ראסטאוו געזאגט ארונטער־שליידערנדיג דעם בריעף אונטערן טיש.

— פאר וואס האסטו ארונטערגעווארפען דעם בריעף? האט באריס געפרעגט.

— איך דארף ניט אזעלכע זאכען. איך וועל צו קיינעם ניט געהען פאר א'ן אדיוטאנט.

— פאר וואס? האט באריס געפרעגט.

— דאס איז א שטעלע פאר א לאקיי.

— דוא ביזט נאך אלץ אזא שווערמער, האט באריס געזאגט שאקלענדיג מיט'ן קאפ.

— און דוא ביזט נאך אלץ אזא דיפלאמאט, האט ראסטאוו געענטפערט.

ווען באריס האט ראסטאוו'ן געפרעגט, וויא אזוי און וואו ער איז געווארען פערוואונדעט, האט ראסטאוו גענומען דערצעהלען וועגען דעם קאמפף וואס איז פארגעקומען אין שענגראבען אזוי ווי עס דערצעהלען געוויינליך אזעלכע, וואס האבען אנטהייל גינומען אין דעם קאמפף, דאס הייסט ווי זיי האבען געוואלט, אז עס זאל זיין אבער ניט אזוי, וויא עס איז געווען. אנגעהויבען האט ער צו דערצעהלען, וויא עס איז געווען אין דער ווירקליכקייט, נאר אליין ניט בעמערקענדיג וויא אזוי, האט

ער זיך ניט ווילענדיג אריינגעצויגען אין א לינען. ער האט ניט געקענט דערצעהלען אזוי איינפאך, אז וועהרענד זיי האבען זיך א לאז געטהאן מיט די פערד אויפ'ן פיינד, איז ער ארונטערגעפאלען פון זיין פערד, האט אויסגעלונגען א האנד און איז דערנאך מיט אלע כחות אנטלאפען פון א פראנצויז. און ווידער אום צו דער־צעהלען אלץ, וויא עס איז געוועזען אין דער ווירקליכקייט האט מען געדארפט מאכען אן אנשטרענגונג איבער זיך, ווייל צו דערצעהלען דעם אמת איז זעהר שווער. און יונגע לייט זיינען זעלטען פעהיג דערצו.

אין מיטען פון זיין ערצעהלונג איז אין צימער אריין אנדריי באלקאנסקי. פירסט אנדריי האט ליעב געהאט צו פראטעזשירען יונגע לייט און האט זיך געפונען זעהר געשמייכעלט, וואס מען האט זיך צו איהם געווענדעט נאך פראטעקציע. באריס האט צו איהם געהאט א רעקאמענדאציאן פון פיער בעזוכי'ן און איז איהם געפעלען גע־ווארען. ער איז איצט געקומען מיט בריעף פון קוטוזאוו'ן צום קראהן פרינץ און איז איינגעוועגס אריין צו באריס'ן. ער האט זיך א קרים געטהאן אויף ראסטאוו'ן אין איהם איז געוועזען זעהר אונאנגענעהם, וואס ער האט דא געטראפען דעם הוזאר. ראסטאוו האט דאס פערשטאנען, נאר איהם איז דאס געווען א־'ן איינס. נאר א קוק טהוענדיג אויף באריס'ן, האט ער דערזעהן, אז ער שעהמט זיך אויך מיט זיין בעקאנטען הוזאר. ראסטאוו איז רויט געווארען און אנשווינגען גע־ווארען.

— וועגען אייער זאך, וועלען מירריידען שפעטער, האט אנדריי געזאגט צו בא־ריס'ן א קוק טהוענדיג אויף ראסטאוו'ן.

ראסטאוו האט זיך געפונען אין א פערלעגענהייט און האט זיך ביסלעכווייז גענו־מען אנצינדען מיט א כעס. אנדריי האט זיך צו איהם געווענדט און געזאגט:

— איהר האט, דוכט זיך, דערצעהלט פון דעם קאמפף אין שענגראבען? זייט איהר דארטען געוועזען?

— איך בין דארטען געווען, האט ראסטאוו געזאגט בייז, וויא אין דיא ווערטער וואלט ער ארויסגערעדט א שרעקליכע בעלייידיגונג צום אדיוטאנט. באקלאנסקי האט באמערקט ראסטאוו'ס צושטאנד און דאס האט איהם אויסגעוויזען זעהר קא־מיש. ער האט א לייכטען פעראכטליכען שמייכעל געטהאן.

— יא, איצט דערצעהלט מען פיעלע מעשיות פון יענעם קאמפף.

— יא, מעשיות! האט ראסטאוו אויסגעשריען און ער האט מיט ווילדע אויגען גענומען קוקען דא אויף באריס'ן און דא אויף אנדריי'ען. יא, מעשיות, נאר דאס

דערצעהלען יענע, וועלכע זיינען אליין געשטאנען אונטערן פייער פון דעם פיינד און דאס זיינען ניט קיין מעשיות פון העלדישע אדיוטאנטלאך, וואס בעקומען א בעד לאהנונג פאר גאר ניט טהאן.

— צו וועלכע איהר דענקט, אז איך בעלאנג? האט אנדריי געזאגט מיט א רוהיגען און אנגענעהמען שמייכעל.

— איך זאג ניט וועגען אייך, האט ראסטאוו געזאגט. איך קען אייך ניט און איך זאג אייך דעם אמת, אז איך וויל אייך ניט קענען. איך רייד וועגען די שטאבלייט אין אלגעמיין.

— איהר ווילט מיך בעליידיגען, האט אנדריי געזאגט, און איך בין גרייט צו צוגעבען, אז דאס איז זעהר גערינג צו טאן, ווען איהר וועט ניט האבען גענוג אכ־טונג צו זיך אליין. נאר דיא צייט און דער פלאץ זיינען ניט געקלונגען דערפאר. אין א פאר טעג ארום וועט אונז אלעמען אויסקומען צו זיין אין אן ערנסטערן דועל. איבערינענס, איהר ווייסט מיין פאמיליע און איהר ווייסט וואו צו געפינען מיך. נאר פערגעסט ניט, אז איך רעכען ניט אז איהר אדער איך זיינען בעליידיגט און וויא אן עלטערער מענש ראטה איך אייך ניט צו מאכען דערפון קיין ווענען. צום ווידערזעהן, פרייטאג ווארט איך אויף אייך, דרובעצקאי, האט אנדריי געזאגט און איז ארויסגע־גאנגען.

ערשט ווען אנדריי איז ארויס, האט זיך ראסטאוו דערמאנט, וואס ער האט געדארפט ענטפערן און ער איז נאך מעהר בייז געווארען, וואס ער האט עס ניט געזאגט. ער האט זיך טרוקען געזעגענט מיט באריס'ן און איז אוועקגעפאהרען צו זיך אין זיין פאלק, און האט זיך דעם גאנצען וועג געפלאגט פון דעם געדאנק, צו זאל ער ארויסרופען דעם אדיוטאנט אויף א דועל צו ניט.

VIII.

אויף מארגען נאך ראסטאוו'ס בעגעגעניס מיט באריס'ן האט זיך דיא גאנצע רוסישע ארמעע מיט דער פעראייניגטער עסטרייכישער אויסגעשטעלט אין פעלד און געווארט אויף ביידע קייזארים, אויף'ן רוסישען און עסטרייכישען.

דיא חיל זיינען געווען אויסגעשטעלט אין דריי ליניען: פריהער דיא קאוואלעריע, דערנאך ארטילעריע און דערנאך פעכאטע. אין פעלד האבען זיך איצט געפונען אכציג טויזענד מאן.

ווען דיא סוויטע פון דיא קייזארים האט זיך געוויזען פון אלמיוץ, האט זיך דער־הערט איין שטימע: „רוהיג" און אזוי וויא העהער אויף'ן פריהמארגען האבען זיך

ווידערהאלט דיא שטימען אין פערשיעדענע עקען און ווידער איז אלץ שטיל געוואָרן.

דיא מוזיקאנטען האָבען בעגעגענט די קייזאָרים מיט א גענעראל-מארש. צווישען דעם שפּיעלען האט זיך דערהערט דיא יונגע שטימע פון אלעקסאנדער דעם ערשטען, דאָס איז געווען א בעגריסונג און דער ערשטער פּאָלק האט א דונער געטהאָן: הורראַ! אזוי שטארק, אזוי לאנג און אזוי פרייליך, אז דיא סאָלדאטען האבען זיך אליין דערשראָקען פאר דער אונגעהייערע גרויסע מאכט, וואס זיי האָבען פאָרמירט.

ראָסטאָוו איז געשטאנען אין די ערשטע רייהען פון קוטוזאָוו'ס ארמיע און ער האָט געפיהלט, וואָס יעדער איינציגער סאָלדאט, אז פון איין וואָרט פון דעם יונגען קייזער און דיא גאנצע מאסע איז גרייט צו ווארפען זיך אין פייער און אין וואסער, צו בעגייען יעדען פערברעכען און צו ווייזען יעדע העלדענטהאָט.

ווען דער קייזער האט ארויסגערופען זייער קאמאנדיר און האט איהם געזאָגט עטליכע ווערטער, האָט ראסטאוו געטראכט:

„מיין גאָט! וואָס וואָלט געווען מיט מיר, ווען דער קייזער זאָל זיך ווענדען צו מיר! איך וואָלט געשטאָרבען פון גליק".

דער קייזער האט זיך דאַן געווענדעט צו אלע אָפיצירען און געזאָגט:

— איך דאנק אייך אלעמען פון גאנצען הארצען.

וויא גליקליך וואָלט איצט ראסטאוו געווען, ווען ער זאָל קענען איצט שטארבען פאר זיין קייזער.

דער קייזער האט נאך עפּעס געזאָגט, וואס ראסטאָוו האט ניט דערהערט, און דיא סאלדאטען האבען ווידער א דונער געטאָן: „הורראה!"

ראָסטאָוו האָט אויך געשריען „הורראַ", געשריען מיט אַלע כחות, ווינשענדיג, אז דער געשריי זאָל איהם עפּעס פערשאדען, אום ער זאָל מיט דעם קענען אויסדריקען זיין פרייד צום קייזער.

ווען דיא קייזאָרים מיט דער סוויטע האָבען זיך צוריקגעקעהרט פון פעלד, האָבען זיך דיא אָפיצירען פערזאמעלט אין גרופּען און מען האָט גערעדט וועגען באָנאפּארטען און אַלע האָבען נאָר געוואונשען אז דער קאמפּף מיט'ן פיינד זאָל זיך אָנהויבען וואָס גיכער און אַלע זיינען געווען זיכער אין א זיעג, ווען קאָמאנדירען מיט דער ארמיע וועט דער קייזער אליין.

IX.

דיא גאנצע ארמיע האט זיך גערירט אין וועג אויפ'ן פיינד. א פאר טעג איז געווען א קליינע שיסעריי און מען האט גענומען א גאנצען עסקאדראָן פראנצויזען קאוואלעריסטען געפאנגען.

דעם 17טען נאָוועמבער איז אין דער רוסישער ארמיע אָנגעקומען א פראנצויזישער אָפיציער, מיט א ווייסע פאָהנע, געשיקט פון נאפאָלעאָנען, צו זעהען דעם רוסישען קייזער. דער צוועק פון דעם שליח איז געווען איינצואָרדנען א ראנדעוואו צווישען נאפאָלעאָן און אלעקסאנדער. נאָר אלעקסאנדער האט זיך פון דעם אָבגעזאָגט און האט צו איהם געשיקט דעם פירסט דאָלגאָרוקאָוו.

דעם 18 און 19טען נאָוועמבער האט די פעראייניגטע רוסישע און עסטרייכישע אָרמעע געמאכט נאָך צוויי איבערגאנגען און דער פיינד נאָך א קורצער שיסעריי איז ווייטער אָבגעטראָטען.

6 א זייגער אין אָבענד איז קוטוזאָוו אוועקגעפאָהרען צום קייזער. ער איז דאָרטען פערבליבען א קורצע צייט און איז באלד אריין צום אָבער־הויפט־מארשאל פירסט טאָלסטאָי.

באלקאנסקי איז דעם טאָג געווען דעזשורירענדער אדיוטאנט און האט זיך געפינען דעם גאנצען טאָג נעבען קוטוזאָוו'ן. ער האט געפיהלט, אז קוטוזאָוו איז פון עפּעס אונצופריעדען, און ווען קוטוזאָוו איז אריין צום אָבער־הויפט־מארשאל האט ער זיך דעריבער בענוצט מיט דער געלעגענהייט און איז אריין צו דאָלגאָרוקאָוו.

— וואָס מאכט איהר, מיין פריינד, האט איהם בעגריסט דאָלגאָרוקאָוו, וועלכער איז געזעסען מיט ביליבינען און געטרונקען טהיי. מיר האָבען מאָרגען א יום־טוב. וואָס הערט זיך מיט אייער אַלטען? ער איז ניט ביי'ם מוטה?

— איך וועל ניט זאָגען, אז ער איז ניט ביים מוטה, נאָר מיר דוכט, אז ער וואָלט וועלען, מען זאָל איהם אויסהערען, האט געענטפערט אנדריי.

— יאָ, מען האט איהם שוין געהערט אויפ'ן קריעגס־ראטה און מען וועט איהם הערען, אויב ער וועט ריידען וויא געהער'ג איז; נאָר ווארטען און ציהען איצט, ווען באָנאפּארטע האט מורא פאר א גרויסע שלאכט, איז אונמעגליך.

— יאָ, איהר האט דאָך איהם געזעהן, האט אנדריי געזאָגט, וואָס פאר אן איינדרוק האט ער אויף אייך געמאכט?

— יאָ, איך האָב איהם געזעהן און האָב זיך איבערצייגט, אז ער האט איצט מורא מעהר פון אלץ פאר א שלאכט. ווען ער זאָל ניט מורא האָבען, פאר וואָס

ציהט ער זיך אלץ צוריק, וואס איז ניט זיין מעטאָדע. גלויבט מיר, אז ער האָט מורא און זיין שטונדע האָט שוין געשלאָגען. ביי מיין גאנצע אכטונג צו קוטוזאָוון מוז איך איך זאָגען, אז דיא ענערגיע פון יונגע לייט ווייזט אָפט גיכער דעם וועג, וויא דיא אויסגערעכענטקייט פון אלטע. איך האלט פון סואוואראָוו'ס כלל: ווארט קיין מאָל ניט מען זאָל דיר אטאקירען און זוך שטענדיג, אז דו זאָלסט אטאקירען.

— איך דענק, אז מיכאאיל איללאריאונאוויטש (קוטוזאָוו) איז שוין ארויס, האָט געזאָגט אנדריי. איך ווינש גליק און ערפאָלג, און ער איז ארויסגעגאנגען.

קומענדיג אהיים, האָט זיך פירסט אנדריי ניט געקענט איינהאלטען ניט צו פרעגען קיטוזאָוו'ן, וועלכער איז געזעסען שטיל, וואס ער דענקט וועגען דיא מאָרגעדינער שלאכט.

קוטוזאָוו האָט אויף איהם א שטרענגען בליק געטאָן, האָט א ווײלע געשוויגען און דאן זיך אָנגערופען:

—איך דענק, אז מאָרגענדיגע שלאכט איז פערשפּילט און אזוי האָב איך געזאָגט גראף טאָלסטאָיען און האָב איהם געבעטען, ער זאָל אזוי איבערגעבען דעם קייזער. און וואס דענקסטו, האט ער מיר געענטפערט? „עך, ליעבער גענעראל, איך בין דא בעשעפטיגטע מיט רייז און קאָטלעטען און איהר בעשעפטיגט זיך מיט קריג-זאכען!" יא.... אזוי האָט ער מיר געענטפערט.

X.

צעהן א זייגער אין אבענד איז ווייראָטער מיט זיינע פּלענער געקומען צו קוטו־זאָוו'ן אויף דער קווארטיר, וואו עס איז בעשטימט געוועזען א קריעגס-ראטה. אלע וויכטיגע גענערעלער, אויסער באגראטיאן, זיינען זיך צוזאמענגעקומען צו דער בע־שטימטער שטונדע.

ווייראָטער איז געוועזען דער איינאָרדנער פון די קומענדע שלאכט און האָט פער־געסען אפילו צו זיין העפליך מיט'ן אָבערפעלד-הערר קוטוזאָוו'ן. ער איז איהם ארייג־געפאלען אין דיא רייד, האָט ניט געענטפערט אויף דיא פראגען, וואס מען האָט איהם געשטעלט.

אכט א זייגער האט פירסט באגראטיאן געשיקט זאָגען, אז ער וועט ניט קומען צום ראטה. קוטוזאָוו איז געזעסען אין א פאָטעל מיט א פערנאנדערגעשפּילעטען מונדיר און האָט כמעט געשלאָפען.

— אזוי וויא באגראטיאן וועט ניט זיין, קענען מיר שוין אָנהויבען, האָט ווייראָ־טער געזאָגט, אויפהויבענדיג זיך פון זיין אָרט און צוגייענדיג צום טיש, וואו עס איז

געלעגען אויסגעשפרייט א קארטע פון דער אומגעגענד.

ביי דיא ווערטער האט קוטוזאוו מיט שווערינקייטען אויפגעעפענט זיין איינציגע אויג.

— יא, יא, האט ער געזאגט, מען דארף טאקע אנהויבען. עס ווערט שוין שפעט, און ער האט ווידער אראבגעלאזט דעם קאפ און פערמאכט דיא אויגען

אויב די מיטגליעדער פון׳ם קריעגס ראטה האבען דיא ערשטע צייט געמיינט אז ער מאכט זיך שלאפענדיג, האבען אבער דיא קלאנגען, וואס ער האט ארויסגעלאזט פון דער נאז, ווען דאס לעזען האט זיך אנגעהויבען, באלד דערוויזען, אז דא האנדעלט זיך אום עפעס וויכטיגערעס וויא ארויסצואווייזען זיין פעראכטונג צו ווייראטערן מיט זיינע פלענער, דא האט זיך געהאנדעלט אום א בעפריעדיגונג פון א מענשליכער בעדירפניסע — וועגען שלאף. ער איז ווירקליך געשלאפען.

ווייראטער האט זיך וועגען דעם ניט געקימערט און ער האט פארטגעזעצט זיין פלאן, וויא אזוי דיא מארגעדיגע שלאכט זאל געפיהרט ווערן. געלעזען האט ער א שטונדע צייט און ווען דאס לעזען האט זיך געענדיגט, האט איהם געענטפערט גענעראל לאנזשעראן, אז אויסצופיהרען אזא פלאן איז זעהר שווער, ווייל מען ווייסט ניט וואו עס ליגען דיא הויפט קרעפטע ביים פיינד, און וויסען קען מען עס ניט, ווייל ער שטעהט ניט אויף אן ארט. דער ענטפער איז געווען א גרינגליכער, נאר דער הויפט צוועק פון דעם ענטפער איז געווען צו ווייזען ווייראטערן, אז ער האט דא ניט צו טהאן מיט נאראנים. זאנדערן מיט מענשען, וואס האבען נאך איהם געקענט עפעס אויסלערנען אין קריעגס-זאכען.

ווען ווייראטער׳ס שטימע איז שטיל געווארן, האט קוטוזאוו געעפענט דיא אויגען, ווי א מילנער ערוואכט פון זיין דרעמיל, ווען די רעדער הערען זיך אויף פלוצים צו דרייען. ער האט זיך א ווייל צוגעהערט, וואס לאנזשעראן האט גערעדט און וויא זאגענדיג: „אה, איהר רעדט נאך אלץ וועגען יענע נארעשקייטען!" האט ער געשווינד פערמאכט דיא אויגען און נאך ניעדריגער אראבגעלאזען דעם קאפ.

וועלענדיג אריינלאזען נאך א טיעפערן שטאך ווייראטערן, האט לאנזשעראן גענומען דערוויזען, אז באנאפארטע קען גאר לייכט אטאקירען אנשטאט צו זיין אטאקירט און דאמאלס טויג דער גאנצער פלאן אויף כפרות.

— ווען ער זאל אונז קענען אטאקירען וואלט ער עס נאך היינט געטהאן, האט ווייראטער געענטפערט מיט א פעראכטליכען שמייכעל.

— אויב אזוי, דענקט איהר, אז ער האט גאר קיין קרעפטען ניט, האט געזאגט

לאנזשעראן.

— אז פיעל, האט ער 40 טויזענד היל, האט וועיראטער נעענטפערט.

— אויב אזוי, גייט ער אויף א זיכערע טפלה און ער ווארט נאר אז מיר זאלען איהם אטאקירען, האט געזאגט לאנזשעראן מיט אן איידעלען איראנישען שמייכעל.

— מארגען וועלען מיר זעהען, האט וועיראטער געזאגט.

קוטוזאוו האט ערוואכט, האט זיך שווער אבגעהוסט און האט בעקוקט די גענערעלער.

—מיינע הערען, דער מארגענדיגער און זאגאר היינטיגער פלאן (וויל עס איז שוין איינס א זייגער) קען ניט זיין געענדערט, האט ער געזאגט. איהר האט דעם פלאן געהערט, און מיר וועלען אלע טאן אונזער פפליכט. און פאר א שלאכט איז ניטא א וויכטיגערע זאך וויא.... (ער איז א ווילע אנשווייגען געווארן) וויא אויסצושלאפען זיך גוט.

די גענערעלע זיינען ארויס. עס איז געווען נאך האלבע נאכט.

XI.

אין מיטען נאכט האבען זיך דערהערט זעלטזאמע געשרייען אין דעם לאגער פון דעם פיינד און פייערלאך האבען זיך דארטען גענומען פערשפרייטען אלץ מעהר און מעהר. ראסטאוו און די הוזארען פון זיין ראטע זיינען געשטאנען פארוויז אויסגע-שטעלט אין א קיים. ראסטאוו איז געזעסען אויף'ן פערד א פערשלאפענער און אין קאפ האט זיך איהם נעפלאנטערט דער קייזער, די היים, נאטאשא, דעניסאוו. ווען ער האט דערהערט די זעלטזאמע געשרייען האט ער ערוואכט.

— וואס איז דאס אזוינס? האט זיך ראסטאוו געווענדעט צו א הזאר וואס איז געשטאנען הינטער איהם.

דער הוזאר האט נאר נישט געענטפערט.

— וואס איז, דו הערסט ניט? האט ראסטאוו געפרעגט נאך א לאנגער פויזע.

— ווער קען עס וויסען? האט דער הוזאר געענטפערט ניט ווילענדיג.

— נאכ'ן ארט, וואו די געשרייען קומען פאר, קוקט אויס, אז דאס איז ביים פיינד? האט ראסטאוו ווידער געזאגט.

— עס קען זיין, אז יא און עס קען זיין ניט, האט דער הוזאר געזאגט. איצט איז נאכט.

ראסטאוו'ס פערד האט ניט געקענט איינשטיין אויף אן ארט, האט געקלאפט מיט'ן פוס אן דער געפרארענער ערד, האט זיך צוגעהערט צו די זעלטזאמע קולות

און צוגעקוקט צו דיא פייערלאך. דיא קולות זיינען אלץ געווארען שטארקער און העבער. ענדליך האט ער דערהערט ווערטער: „וויוואט דער קעניג! וויוואט דער קעניג!"

— עס ווייזט אויס, אז דאס איז ניט וויט, הינטער דעם טייך, האט ראסטאוו געזאגט צום הוזאר.

דער הוזאר האט זיך נאר אבגעזיפצט, ניט ענטפערנדיג קיין ווארט און האט ביז א הוסט געטאן.

אין דער צייט איז צו ראסטאוו'ן צוגעפאהרען אן אונטער אפיציר.

— אייער וואוילגעבארען, גענערעלער קומען!

ראסטאוו איז מיט'ן אונטער אפיציר געפאהרען אנטקעגען דיא עטליכע רייטער, וואס האבען געריטען איבער דער ליניע. דאס איז געווען פירסט באגראטיאן מיט פירסט דאלגארוקאוו מיט זייערע אדיוטאנטען. זיי זיינען געקומען זעהן דיא מערק־ווירדיגע ערשיינונג פון דיא פייערלאך און געשרייען. ראסטאוו איז צוגעפאהרען צו באגראטיאן, האט איהם אבגעגעבען א ראפארט און האט זיך געשטעלט ביים זייט

— איך פערזיכער אייך, אז דאס איז נור א כוסטינקייט, האט דאלגארוקאוו גע־זאגט צו באגראטיאן. מען האט געהייסען מאכען פייערלאך אין די הינטערסטע רייהען, כדי מען זאל ניט מערקען, וויא דיא ארמיע ציהט זיך צוריק.

— איך צווייפעל אין דעם, האט באגראטיאן געזאגט. אין אבענד האב איך זיי געזעהן אויף יענעם בערגעל. אויב דיא ארמיע האט זיך צוריקגעצויגען, האבען זיי געדארפט פערלאזען יענעם בערגיל. הערר אפיציר! האט ער זיך געווענדעט צו ראסטאוו'ן, שטעהען זיי נאך דארטען?

— אין אבענד זיינען זיי געשטאנען, נאר איצט קען איך ניט וויסען, אויב איהר וועט הייסען, וועל איך אהין צופאהרען מיט די הוזארען, האט ראסטאוו געענטפערט.

באגראטיאן האט אין דער פינסטער בעטראכט ראסטאוו'ן און דערנאך געזאגט.

— ניט א קוק.

ראסטאוו האט א זעץ געטהאן זיין פערד מיט דיא שפארען, האט א רוף גע־טהאן דעם אונטער אפיציר און נאך 2 הוזארען און האט זיך מיט זיי געלאזט אונ־טערן בארג אין דער ריכטונג פון וואנען די געשרייען האבען זיך געהערט. ראסטאוו האט געפיהלט מורא'דיג און פרייליך צו פאהרען אין יענע געהיימניספאלע און גע־פעהרליכע ווייטקייט, וואו קיינער איז ניט געווען פאר איהם. באגראטיאן האט צו

איהם א געשריי געטאָן, אז ער זאָל ניט פאָהרען ווייטער פון דעם טייך, נאָר ראסטאָוו האָט זיך געמאַכט ניט הערענדיג און האָט געריטען אלץ ווייטער און ווייטער. אראָבלאָזענדיג זיך אונטען, האָט ער שוין מעהר ניט געזעהן ניט אונזערע און ניט זייערע פייערען, נאָר אלץ העכער און העלער האָט ער געהערט די געשרייען פון די פראַנצויזען. אין טהאָל האָט ער דערזעהן עפּעס ווי א טייך, נאָר ווען ער איז אהין צוגעפאָהרען האָט ער אויסגעפונען, אז דאָס איז אַן אויסגעפאהרענער וועג.

דאָ איז ער א ווײַלע געבליבען שטעהן און האָט ניט געוואוסט, ווי צו טהאָן, צו זאָל ער פאָהרען מיט'ן וועג, וואָס איז געווען א סך זיכערער, ווייל פון דאַנען האָט מען בעסער געקענט זעהן דעם פיינד, אָדער ער זאָל אריבערפאָהרען דעם וועג און לאָזען זיך איבערן שווארצען פעלד צום בארג.

— קומט מיט מיר! האָט ער ארויסגערעדט און אריבערפאָהרענדיג דעם וועג האָט ער זיך מיט א גאַלאָפּ געלאָזט צום בארג, צו יענעם אָרט, וואו נעכטען איז געשטאַנען א פראַנצויזישער פּיקעט.

—אייער וואוילגעבאָרען, אָט איז ער! האָט הינטער ראָסטאָוון ארויסגערעדט אײַנער פון די הוזאַרען, נאָר ראָסטאָוו האָט ניט צייט געהאַט ארומצוקוקען זיך און אין דעם שווארצען נעבעל האָט א בליץ געטהאָן א פייערל און א שאָס האָט א קלאַפּ געטהאָן. ראָסטאָוו האָט פערקירעוועט דאָס פערד און האָט זיך מיט א גאַלאָפּ געלאָזט צוריק. עס האָבען זיך דערהערט אײַנער נאָכ'ן צווייטען נאָך פיער שאָסען און דיא קוילען האָבען געזונגען אויף פערשיעדענע טענערען אין דעם נעבעל. ראָסטאָוו האָט אײַנגעהאַלטען דאָס פערד, וואָס איז, אזוי וויא ער, פרייליכער געוואָרען פון דיא שיסערייַ און האָט גענומען רייטען שטיל.

— נו, נאָך אביסעל! נו נאָך א ביסעל! האָט אין איהם גערעדט א פרייליכע שטימע. נאָר מעהר האָט מען שוין ניט געשאָסען.

נאָר צופאָהרענדיג צו באַגראַטיאָן, האָט ראָסטאָוו ווידער אָבגעלאָזט דאָס פערד און איז מיט א גאַלאָפּ צוגעפאָהרען צו איהם.

דאָלגאָרוקאָוו האָט זיך אלץ געהאַלטען ביי זיין מיינונג, אז דיא פראַנצויזען האָבען זיך צוריקגעצויגען און ווען ראָסטאָוו האָט געמעלדעט, אז די פּיקעטס זיינען געבליבען, האָט ער געזאָגט, אז דאָס בעווייזט גאָר ניט, זיי האָבען געקענט דיא פּיקעטס איבערלאָזען.

— עס איז קענטיג, אז נאָך ניט אלע האָבען זיך צוריקגעצויגען, האָט באַגראַטיאָן געזאָגט. מאָרגען וועלען מיר אלץ אויסגעפינען.

— אייער עקסעלענץ, האט זיך ראסטאוו געווענדעט צו באגראטיאן. ערלויבט מיר צו בעטען אייך.

— וואס?

— אונזער באטאליאן איז מארגען אין רעזערוו און ערלויבט מיר צו בעטען אייך מיך צו ביירדענען צום ערשטען עסקאדראן.

— וויא איז אייער פאמיליע?

— גראף ראסטאוו.

— א, גוט. דו וועסט זיין געבען מיר.

— איליא אנדרעאיטש'ס זוהן? האט געפרעגט דאלגארוקאוו. נאר ראסטאוו האט איהם ניט געענטפערט.

— איך וועל האפען אייער עקסעלענץ.

— גוט.

דיא געשרייען און פייערס אין דעם פיינד'ס לאגער זיינען געקומען דערפון וואס נאפאלעאן אליין איז רייטענדיג ארומגעפאהרען איבער דיא וואכען, וועהרענד מען האט געלייענט זיין בעפעהל. דערזעהענדיג דעם קייזער, האבען דיא סאלדאטען אנגעצונדען קולעס שטרוי און געשריען: „עס לעבע דער קעניג!“ און זיינען געלאפען נאך איהם. דער בעפעהל איז געוועזען פאלגענדער:

„סאלדאטען! דיא רוסישע ארמעע טרעט איצט ארויס געגען אייך, אום זיך צו רעכענען פאר דיא עסטרייכער. דאס זיינען דיא זעלבינע באטאליאנען, וועלכע איהר האט צושלאגען ביז האלאבר'ן און וועלכע איהר האט פערפאלגט ביז דיעזען פלאטץ. אונזער פאזיציאן איז א שטארקע. סאלדאטען! איך וועל אליין פיהרען אייערע באטאליאנען. איך וועל זיך האלטען ווייט פון פייער, אויב איהר מיט אייער געוואוינליכע העלדענמוטה וועט אריינטראגען אין אונארדנונג און מהומה אין דיא רייהען פון דעם פיינד. נאר אויב דער זיעג וועט איין מינוט זיין אין צווייפעל, וועט איהר זעהען אייער קעניג, וויא ער ווארפט זיך אונטער דיא ערשטע קלעפ פון דעם פיינד, וויל עס טאר ניט זיין קיין צווייפעל אין זיג, איבערהויפט אין דעם טאג ווען עס געהט אום דיא עהרע פון דער פראנצויזישער פעכאטע, וועלכע איז אזוי נויטיג פאר דער עהרע פון דער גאנצער נאציאן.

„יעדער זאל זיין דורכגעדרונגען מיט'ן געדאנק, אז מען דארף האלטען א זיעג איבער דיא וואס האבען זיך פערדונגען צו ענגלאנד. דיעזער זיעג וועט פערענדיגען אונזער גאנג און מיר וועלען זיך קענען אומקעהרען אויף

ווינטערדיגע דירות, וואו מיר וועלען טרעפען פרישע פראנצויזישע חיל, וואס פאר-מידט זיך איצט אין פראנקרייך. און דער שלום, וואס איך וועל דאמאלס שליסען, וועט געבען כבוד אונזער נאציאן, אייך און מיר".

נאפאלעאן."

XII

ניט קוקענדיג, וואס דיא וויכטיגסטע גענערעלער זיינען ניט געוועזען ביים מוטה אייף דעם קריעגס-ראטה, זיינען דיא סאלדאטען פון דעם לינקען פליגעל פינף אזוי-גער אין דער פריה ארויסגעטראטען זעהר פרייליך, וויא שטענדיג ביים ארויס-טרעטען אין א שלאכט, איבערהויפט צו אטאקירען. עס האט שוין אנגעהויבען צו טאגען, נאר דער נעבעל איז געוועזען אזוי געדיכט, אז פאר צעהן טריט האט מען ניט געזעהן, וואס עס טהוט זיך. נאר אבגעהענדיג אין דעם נעבעל א שטונדע צייט, האט זיך דער גרעסטער טהייל חיל געמוזט אבשטעלען און צווישען די רייהען סאל-דאטען האט זיך איבערגעגעבען א בעגריף, אז עס קומט פאר עפעס א'ן אונארדנונג. וויא אזוי דער בעגריף גיט זיך איבער, איז שווער צו בעשטימען, נאר דער בעגריף גיט זיך זעהר ריכטיג און שנעל.

— וואס איז מען געבליבען שטעהן? האט מען דעם וועג פערצאמט? אדער האט מען זיך שוין אנגעקלאפט אן דעם פראנצויז. ניין, עס איז עפעס שטיל. מען וואלט שוין געהערט. פריהער האט מען נאר געטריבען און אז מען איז שוין ארויס, איז מען געבליבען שטעהן אין מיטען פעלד. דאס איז אלץ די טייטשען די פערפלוכ-טע. איך וואלט זיי געלאזט געהן פאראויס נא דיר, איצט שטעה ניט געגעסען, האט געזאגט איינער.

— דיא קאוואלעריע האט פערשפארט דעם וועג, האט געזאגט א צווייטער.

— אך, פערפלוכטע טייטשען, זייער אייגענע לאנד ווייסען זיי ניט, האט געזאגט א דריטער.

נאך א שטונדע שטעהן האט זיך דאס חיל ווידער געריהרט אין וועג. דער נעבעל איז זיך אביסעל צוגאנגען פון דעם בארג, נאר דערפאר איז ער געווארן געדיכ-דיכטער אונטען. פון פארענט האט זיך דערהערט א שאס, דערנאך א צווייטער און דערנאך א'ן איבערשיסענים.

מען האט ניט אויסגערעכענט צו טרעפען דעם פיינד אונטען איבער'ן טייכעל, אויך האט מען ניט געהערט קיין בעגייסטערנדען ווארט פון די גענערעלער און אי-בערהויפט ניט זעהענדיג קיין זאך פאר אויס, זיינען דיא רוסישע סאלדאטען גע-

גאנגען פויל און האָבען לאנגזאם, וויא פון יוצא וועגען, געשאָסען. אזוי האט זיך די שלאכט אָנגעהויבען פאר דער ערשטער רייהע סאָלדאטען, פאר דער צווייטער רייהע און פאר דער דריטער רייהע. ביי דער פיערטער רייהע האָט זיך געפונען קוטוזאָוו אליין און זיי האָבען זיך נאָך ניט ארונטערגעלאָזט פון דעם בארג.

אונטען וואו דיא שלאכט איז פאָרגעקומען איז נאָך געווען א געדיכטער טומאן, אין דער הויך איז א ביסעל ליכטיגער געוואָרן, נאָר מען האט נאָך אלץ ניט געקענט זעהן צו דער פיינד געפינט זיך פאר צעהן ווערסט פון דאנען, ווי מען האט דאָ אויסגערעכענט, אָדער ער געפינט זיך דאָ אין דעם נעבעל. דאָס האָט מען ערשט אויסגעפונען ניין א זייגער.

אכט א זייגער איז קוטוזאָוו געשטאנען נעבען דעם דאָרף פראץ; ארום איהם איז געווען זיין גאנצע סוויטע. פון פאָרענט און פון הינטען האָט זיך גערירט דיא פעכאָטע. קוטוזאָוו האָט דורכגעלאָזט פערביי זיך דיא תיל און האָט אויסגעזעהן זעהר צוּרייצט.

א׳ן עסטרייכישער אָפיציר אין א ווייסען מונדיר איז צוגעפאָהרען צו איהם און האָט געפרעגט אין דעם נאמען פון דעם קייזער, צו דיא פיערטע רייהע סאָלדאטען איז שוין ארויסגעטראָטען.

קוטוזאָוו האָט איהם ניט געענטפערט און אָבווענדענדיג זיך אָן א זייט האָט ער בעגעגענט אנדריי׳ס בליק און ער האָט צו איהם געזאָגט:

— געהט, מיין ליעבער, און ניט א קוק, צו דיא דריטע דיוויזיע איז דורכגעגאנגען דעם דאָרף. הייסט זיי אָבשטעלען זיך און וואַרטען אויף מיין בעפעהל.

וויא נאָר אנדריי איז אָבגעפאָהרען, האָט ער איהם אָבגעשטעלט.

— און פרעגט צו דיא שאַרף־שיסער זיינען אוועקגעשטעלט. וואָס טהוען זיי! וואָס טהוען זיי! האָט ער געזאָגט צו זיך, נאָך אלץ ניט ענטפערענדיג דעם עסטרייכישען אָפיציער.

ווען אנדריי האָט זיך צוריקגעקעהרט, האָט ער געטראָפען קוטוזאָוו׳ן, זיצענדיג אויפ׳ן פערד און געניצענדיג.

אין דער צייט האָבען זיך דערהערט בעגריסענדע קולות פון אלע רוסישע פאָלקען. ווען דיא בעגריסענדע קולות האָבען זיך דערהערט פון דעם פאָלק, נעבען וועלכען קוטוזאָוו איז געשטאנען, איז ער אָבגעפאָרען א ביסעל אָן א זייט און האָט זיך ארומגעקוקט. דאָס זיינען בעגריסט געוואָרן ביידע קייזארים, וואָס זיינען איצט געפאָרען מיט דער גאנצער סוויטע איבערן וועג פון פראץ. ער האָט געגעבען א קאָמאַנ־

דעווע: „רוהיג !" און איז צוגעפאָהרען צום קייזער. זיין גאַנצע פיגור האָט זיך גע־ענדערט. ער האָט איצט אָנגענומען דיא מינע פון אַ'ן אונטערגעאָרדענטען מענשען. ער האָט איהם בעגריסט מיט אַ'ן איבערטריבענע העפליכקייט.

— פאַר וואָס הייבט איהר נאָך ניט אָן, מיכאאיל לאַריאָנאָוויטש? האָט זיך אַלעקסאַנדער געווענדעט צו קוטוזאָוו'ן.

— איך וואַרט, אייער מאַיעסטעט, האָט קוטוזאָוו געענטפערט, פערנייגענדיג זיך העפליך.

דער קייזער האָט אָנגעבויגען דעם אויער אויף אַ ציטער, אַז ער האָט ניט דער־הערט.

— איך וואַרט אייער מאַיעסטעט, האָט קוטוזאָוו ווידערהאָלט (אַנדריי האָט בעמערקט אַז ביי קוטוזאָוו'ן האָט דיא אויבערסטע ליפּ אוננאַטירליך אַ ציטער געטאָן, ווען ער האָט געזאָגט „איך וואַרט") נאָך ניט אַלע רייהען זיינען פערזאַ־מעלט, אייער מאַיעסטעט.

דער קייזער האָט ווייטער ניט דערהערט, נאָר דער ענטפער איז איהם ניט געפעלען געוואָרען. ער האָט אַ קוועטש געטאָן מיט זיינע ברייטע פּלייצעס און האָט אַ קוק געטהאָן אויף נאָוואָסילצאָוו'ן וויא בעקלאָגענדיג זיך מיט דעם בליק אויף קוטוזאָוו'ן.

— איהר זיינט דאָך ניט אויף'ן צאַריצינער פעלד, מיכאאיל לאַריאָנאָוויטש, וואו דער פּאַראַד פאַנגט זיך ניט אָן, ביז אַלע פּאָלקען פערזאַמלען זיך, האָט געזאָגט דער קייזער.

— דאַריבער טאַקע וואַרט איך, קעניג, האָט קוטוזאָוו געזאָגט מיט אַ הילכענ־דען קול, וויא וועלענדיג מיט דעם, אַז דער קייזער זאָל ניט פערהערען,—דאַריבער טאַקע וואַרט איך, וויל מיר זיינען ניט אויף אַ פּאַראַד און ניט אויף'ן צאַריצענער פעלד.

אויף אַלע געזיכטער פון דער סוויטע האָט זיך אויסגעדריקט אַ'ן אונצופריע־דענהייט.... „וויא אַלט ער איז ניט, האָט ער דאָך אַזוי ניט געדאַרפט ריידען" האָבען גערעדט זייערע געזיכטער.

אַלעקסאַנדער האָט איהם דורכדרינגליך געקוקט אין דיא אויגען, וואַרטענדיג, צו וועט ער ניט זאָגען נאָך עפּעס, נאָר קוטוזאָוו, האָט העפליך פערנייגט דעם קאָפּ און האָט אויך געשוויגען. אַ מינוט צייט האָט געדויערט דיא רוהע.

— איבריגענס, אויב אייער מאַיעסטעט בעפעהלט, האָט קוטוזאָוו געזאָגט,

אויפהויבענדיג דעם קאָפּ און אָננעהמענדיג דעם טאָן פון אַן אונטערגעאָרדענטען גענעראל, וואָס טהוט, וואָס מען הייסט איהם. ער האט א ציה געטאָן זיין פערד און האט געגעבען דעם בעפעהל צו אטאקירען.

XIII.

קוטוזאָוו מיט זיינע אדיוטאנטען איז געפאהרען לאנגזאם פון הינטען.

אָבפאָהרענדיג א האלב ווערסט, האט ער זיך אָבגעשטעלט ביי אַן איינזאַמע וויסטע שטיבעל, פון וואנען עס האָבען געפיהרט צוויי וועגען, ביידע אונטערן בארג. ביידע וועגען זיינען געווען פערנומען מיט חיל, וואָס האָבען זיך אראָבגעלאָזט אונטען.

דער נעבעל האָט זיך גענומען צוגעהן און אויף א שטח פון א פּאָר ווערסט האָט זיך געזעהן דעם פיינד'ס חיל. לינקס איז דיא שיסעריי געוואָרען שטארקער. קוטוזאָוו איז דאָ געשטאנען און האָט גערעדט מיט אַן עסטרייכישען גענעראל.

— זעהט, זעהט! האָט אַן אדיוטאנט אויסגערופען, קוקענדיג ניט אויפ'ן חיל, וואָס האָט זיך געפונען פאר א פּאָר ווערסט, זאָנדערן אונטער זיך. דאָס זיינען זיי דיא פראנצויזען!

צוויי גענעראלען און דיא אדיוטאנטען האָבען גענומען כאפּען איינער ביים צווייטען א פערגרעסערונגס-גלאָז. אלע געזיכטער האָבען זיך פּלוצים אומגעביטען און א שרעק האָט זיך אויף זיי אָבגעטונקט. מען האָט גערעכענט, אַז דיא פראנצויזען זיינען נאָך ווייט, ערשט זיי זיינען פּלוצים נאָר דאָ.

— מען דארף אָבשטעלען דיא פיערטע רייהע סאָלדאטען, האָט אנדריי אויסגעשריען.

נאָר אין דער מינוט האָט זיך דיא לופט פערצויגען מיט א רויך און עס האָט זיך דערהערט א נאָהענטע שיסעריי, און א צושראָקענער קול האָט נאאיוו אויסגעשריען צוויי טריט פון אנדרייען: „נו, ברידער, מיר מעגען זיך געזעגנען!" און דיעזער קול איז געווען וויא א בעפעהל. נאָך דעם קול האָבען זיך אָלע געלאָזט לויפען.

אויסגעמישטע מחנות האָבען זיך געוואָרפען לויפען צוריק צו דעם זעלבען פּלאַץ וואו מיט פינף מינוט פריהער זיינען זיי פערביי געגאנגען פערביי ביידע קייזאָרים. עס איז געווען ניט נאָר שווער אָבצוהאלטען דיא מחנות, זאָנדערן עס איז געווען אונמעגליך אליין איינצוהאלטען זיך. נעסוויצקי אויסער זיך פון כעס האָט געשריען צו קוטוזאָוו'ן, אַז אויב ער וועט ניט אָבטרעטען גלייך, וועט מען איהם נעהמען געפאנגען. קוטוזאָוו איז געשטאנען אויף זיין אָרט און ניט ענטפערענדיג האָט ער בעקומען א טיכעל. פון זיין באַק האָט גערונען בלוט. פירסט אנדריי האָט זיך דורכ־

געקוועטשט צו איהם.

— איהר זייט פערוואונדעט ? האָט ער געפרעגט און זיין קינבאק האָט איהם געציטערט.

— מיין וואונד איז נים דאָ, נאָר אָט וואו זיא איז ! האָט קוטוזאָוו געזאָגט, צולעגענדיג דאָס טיכעל צום באַק און ווייזענדיג אויף דיא לויפענדע סאָלדאַטען.

— האַלט זיי אָב ! האָט קוטוזאָוו א געשריי געטהאָן און זעהענדיג, אַז עס איז אונמעגליך אָבצוהאַלטען דיא לויפענדע, האָט ער זיך געלאָזט רייטען רעכטס, נאָר א נייע מחנה איז אָנגעלאָפען און האָט איהם אָוועקגעשלעפט צוריק. קוטוזאָוו האָט זיך קוים ארויסגעריסען פון דער מחנה לויפענדע און אנדריי האָט געזוכט ניט אָבצושטעהן פון איהם.

— האַלט אָב דיא שופטען ! האָט קוטוזאָוו געשריען.

נאָר אין דער מינוט האָבען די פראַנצויזען בעמערקט קוטוזאָוו'ן און האָבען אויף איהם א שאָס געטאָן. עטליכע סאָלדאַטען זיינען געפאַלען, א גענעראַל האָט זיך געכאַפּט פאַר'ן פוס און א יונגער וואָס האָט געהאַלטען דיא פאָהנע, האָט איהר ארויסגעלאָזט פון דער האַנד. דיא סאָלדאַטען האָבען ניט געוואַרט אויף א בעפעהל און האָבען אליין גענומען שיסען.

— אָ־אָ־אָך ! האָט קוטוזאָוו א קרעכץ געטהאָן מיט פערצווייפלונג און האָט זיך ארומגעקוקט. באָלקאָנסקי, האָט ער א מורמעל געטהאָן, ווייזענדיג אויף'ן ביאַטאַליאָן, וואָס איז געשטאַנען אין אונאָרדנונג, און אויף'ן פיינד. וואָס טהוט זיך דאָ?

אנדריי איז אראָבגעשפּרונגען פון פערד און איז צוגעלאָפען צו דער פאָהנע.

— פאָרווערטס, קינדער ! האָט ער א געשריי געטהאָן, קוים איינהאַלטענדיג דיא שווערע פאָהנע און לויפענדיג פאָרווערטס מיט דער איבערצייגונג, אַז דער גאַנצער באַטאַליאָן לויפט נאָך איהם. און ווירקליך, אליין איז ער געלאָפען נאָר עטליכע טריט, באַלד האָט זיך א ריהר געטהאָן איינער, באַלד א צווייטער און באַלד דער גאַנצער באַטאַליאָן נאָך איהם מיט א געשריי הורראַ ! זיי זיינען געלאָפען צו א באַטערייע, וואָס די פראַנצויזען האָבען געהאַלטען אין פערכאַפּען. ער מיט'ן באַטאַליאָן איז שוין געוועזען צוואַנציג טריט פון דער באַטאַריע. פּלוצים האָט איהם ווי עמיצער א זעץ געטהאָן מיט א שטעקען מיט'ן גאַנצען כח איבער'ן קאָפּ. דער ווייהטאָג איז נים געוועזען אַזוי שטאַרק, נאָר עס איז געוועזען אונאַנגענעהם, ווייל דאָס האָט איהם געשטערט צו זעהען, אויף וואָס ער האָט געקוקט.

„וואָס איז דאָס ? איך פאַל ? די פיס בייגען זיך מיר אונטער“, איז איהם איבער־

נעלאָפען א געדאנק און ער איז אנידערגעפאלען אויף'ן רוקען. ער האט אויפגעעפענט דיא אויגען, אום צו זעהען, צו דיא הארמאטען זיינען אָבגעראטעוועט צו ניט, נאָר ער האט קיין זאך ניט געזעהען. ער האָט נאָר געזעהן איבער זיך דעם הויכען הימעל. „וויא שטיל, רוהיג און ערהאבען קריכען די וואָלקענדלעך איבערן הויכען אונענדליכען הימעל! פאר וואס האב איך ביז איצט ניט געזעהען דעם הויכען הימעל? און וויא גליקליך איך בין, וואָס איך האב איהם ענדליך דערזעהען! יא! אלץ איז פוסט, אלץ איז פאלש אויסער דעם אונענדליכען הימעל. נאָר ער איז אויך ניטאָ, עס איז נאָר ניטאָ אויסער שטילקייט און רוהיגקייט. און א דאנק גאָט!......"

XIV.

פינף אזייגער איז דיא שלאכט געווען פערשפיעלט אין אלע פונקטען. איבער הונדערט הארמאטען האָבען פערכאפט דיא פראנצויזען.

אויף'ן פראצענער בארג אויף'ן זעלבען אָרט, וואו ער איז געפאלען, איז געלעגען אנדריי באלקאָנסקי אָבגעהענדיג מיט בלוט און אליין ניט וויסענדיג, וואָס ער טהוט, האט ער געקרעכצט מיט א שטילען קלעגליכען און קינדערשען קרעכץ.

אנקעגען אבענד האָט ער אויפגעהערט צו קרעכצען און איז נאָר שטיל געוואָרן. וויא לאנג ער איז אזוי אָבגעלעגען האָט ער ניט געוואוסט. פלוצים האָט ער ווידער דערפיהלט, אז ער לעבט און ליידעט פון א ברענענדען וויהטאָג אין קאָפ.

— נאָר וואו בין איך דאָ?

ער האָט זיך גענומען צוהערען און האָט דערהערט דעם גערויש פון פערשידענע קאָפיטעם און מענשליכע שטימען. ער האָט געעפענט דיא אויגען. ער האָט וויעדער דערזעהען דעם הויכען הימעל מיט דיא שווימענדע וואָלקענס איבער איהם. ער האָט דעם קאָפ ניט אָבגעקעהרט און האָט ניט געזעהן, ווער איז דאָס צוגעפאָהרען צו איהם און אָבגעשטעלט זיך נעבען איהם.

דיא רייטער זיינען געווען נאפאָלעאָן און זיינע אדיוטאנטען. ער איז איצט געפאָהרען בעקוקען דאָס שלאכט-פעלד.

— א פיין פאָלק! האָט ער געזאָגט, קוקענדיג אויף א דער'הרג'עטען רוסישען גרענאדיר, וואָס איז געלעגען אויסגעצויגען אויף דער ערד.

ער איז צוגעפאהרען נאָך עטליכע טריט און האָט זיך אָבגעשטעלט נעבען אנדרייען, נעבען וועלכען איז געלעגען דער שטעקען פון דער פאָהנע.

— דאָס איז א פיינער טויט! האָט נאפאָלעאָן געזאָגט, קוקענדיג אויף באלקאָנסקי'ן.

אנדריי האָט געהערט, וויא מען האָט אדרעסירט דעם, וואָס האָט געזאָגט דיא ווערטער, „אייער מאיעסטעט", נאָר ער האָט זיך צוגעהערט צו דיא ווערטער וויא צו דעם החשען פון פליגען. ער האָט זיך ניט נאָר ניט אינטערעסירט מיט זיי, זאָנדערן ער האָט זיי גלייך פערגעסען. דער קאָפּ האָט איהם געברענט, ער האָט געפיהלט, אז ער געהט אָב מיט בלוט און האָט איבער זיך געזעהען דעם ווייטען, הויכען און אויביגען הימעל. ער האָט געוואוסט אז דאָס איז געווען נאפאָלעאָן, זיין העלד, נאָר אין דער מינוט האָט איהם נאפאָלעאָן אויסגעוויזען אזוי קליינליך אין פערגלייך מיט דעם, וואָס איז איצט פאָרגעקומען צווישען זיין זעעלע און דיעזען הויכען אונענדליכען הימעל. איהם איז איצט געווען אלץ איינס, ווער עס שטעהעט נעבען איהם, און וואָס מען זאָגט וועגען איהם. ער איז נאָר געווען צופריעדען, וואָס נעבען איהם האָבען זיך אָבגעשטעלט מענשען און האָט נאָר געוואונשען, אז דיע־זע מענשען זאָלען איהם העלפען, ברענגען איהם צוריק צום לעבען, וואָס האָט איהם איצט געשיינט אזוי שיין. איצט האָט ער דאָס לעבען פערשטאַנען גאָר אנדערש. ער האָט צוזאַמענגעזאַמעלט אלע זיינע כחות אום א ריהר צו טהאָן זיך און ארויסברענגען עפּעס א קלאַנג. ער האָט שוואך א ריהר געטהאָן מיט'ן פוס און ארויסגעלאָזט א שוואכען קרעכץ.

— א, ער לעבט נאָך, האָט געזאָגט נאפאָלעאָן. טראָגט איהם אריבער צום פער־באנד פונקט.

אנדריי האָט ניט געדענקט, וואָס ווייטער איז געווען. ער האָט פערלאָרען זיין בעוואוסטזיין פון דעם שרעקליכען וויהטאָג, וואָס מען האָט איהם פעראורזאכט ביים ארויפלעגען אויף דיא טראָג־ברעטער און ביים אפּעריערן איבער זיין וואונד. ער איז געקומען צו זיך, ווען מען האָט איהם צוזאַמען מיט נאָך רוסישע פערוואונדעטע און געפאַנגענע איבערגעטראָגען אין האָספּיטאַל. איצט האָט ער זיך געפיהלט אביסעל פרישער און האָט זאָגאר געקענט ריידען.

דיא ערסטע ווערטער, וואָס ער האָט דערהערט זיינען געווען פאָלגענדע:

— מען דארף זיך דאָ אָבשטעלען. דער קייזער פאָהרט גלייך פארביי און ער וועט האָבען פערגעניגען צו זעהען דיא געפאַנגענע העררען.

— היינט זיינען דאָ אזוי פיעל געפאַנגענע, כמעט דיא גאַנצע רוסישע ארמיע, און זיי האָבען איהם שוין וואהרשיינליך דערעסען.

— דאָך, מען זאָגט, אז דיעזער איז געווען קאָמאַנדיר פון אלעקסאַנדער'ס גאַנצע גוואַרדיע, האָט געזאָגט דער ערסטער, וויזענדיג אויף א'ן אָפיציר אין א ווייסען מונ־

דיר פון א קאוואלער-גווארדיסט. באלקאנסקי האט אין איהם דערקענט פירסט רעפנין, וועלכען ער האט אין פעטערבורג בעגעגענט אין דער גרויסער וועלט. נעבען איהם איז געשטאנען א פערוואונדעטער נייגצעהן יאהריגער איגגעל, אויך א'ן אפיציר, א קאוואליר-גווארדיסט.

נאפאלעאן איז צו זיי צוגעפאהרען און האט אבגעהאלטען זיין פערד.

— ווער איז דער עלטסטער? האט ער געפרעגט.

מען האט אנגערופען פירסט רעפנין.

— איהר זייט דער קאמאנדיר פון דעם קייזער אלעקסאנדער'ס קאוואלער-גוואר-דיסטען? האט נאפאלעאן געפרעגט.

— איך האב קאמאנדירט מיט אן עסקאדראן, האט רעפנין געענטפערט.

— אייער פאלק האט עהרליך ערפילט זיין פפליכט, האט געזאגט נאפאלעאן.

— א לויב פון דעם גרויסען פעלד-העררר איז דיא בעסטע בעלוינונג פאר א סאל-דאט, האט געזאגט רעפנין.

— מיט פערגניגען קעהר איך אייך איהם אום, האט נאפאלעאן געזאגט און וויי-טער געפרעגט: ווער איז דער יונגער מאן נעבען אייך?

פירסט רעפנין האט געענטפערט, אז זיין נאמען איז סוכטעלען. נאפאלעאן האט אויף איהם א קוק געטהאן און געזאגט מיט א שמייכעל:

— צו יונג איז ער געקראכען שלאגען זיך מיט אונז.

— דיא יוגענד שטערט ניט צו זיין העלדיש, האט סוכטעלען געענטפערט מיט א אבגעריסענעם קול.

— אן אויסגעצייכענטער ענטפער, האט נאפאלעאן געזאגט. יונגער מאן, איהר וועט אוועק ווייט!

ווען ער האט דערזעהן אנדריי'ן, האט ער זיך דערמאנט, אז ער האט איהם שוין געזעהן אויפ'ן פעלד.

— און איהר, יונגער מאן, האט ער זיך צו איהם געווענדעט, וויא פיהלט איהר זיך?

ניט קוקענדיג אויף דעם, וואס מיט פינף מינוט צוריק האט ער געקענט עפעס זאגען צו דיא סאלדאטען, וואס האבען איהם איבערגעטראגען, האט ער איצט געקוקט גלייך נאפאלעאנען אין געזיכט און געשוויגען. איהם האט איצט אויסגע-וויזען זיין העלד אזוי קליינליך מיט זיין שמחה פון דעם זיעג, אז ער האט איהם ניט געקענט ענטפערן.

ניט דערוואַרטענדיג זיך אויף אן ענטפער, האָט זיך נאפאָלעאָן אָבגעקעהרט און האָט געהייסען, אז מען זאָל בעזאָרגען מיט אלעם דיזע הערדען און מען זאָל זיי אריבערטראָגען צו זיין דאָקטאָר און ער זאָל בעקוקען זייערע וואונדען.

— צום ווידערזעהען, פירסט רעפּניק, האָט ער געזאָגט און איז אוועקגעפאָהרען ווייטער.

דיא סאָלדאטען מיט דיא טראָג ברעטער האָבען זיך גערירט און ווען. ביי יעדען שטוים האָט אנדריי געפיהלט אן אונערטרעגליכען וועהטאָג. זיין פיעבער האָט זיך פערשטארקט און ער האָט אָנגעהויבען צו ריידען פון היץ.

איהם האָט זיך פאָרגעשטעלט א שטיל רוהיג לעבען אין די קאהלע בערג. ער האָט שוין זיך פערגניגט פון דעם שטילען גליק, נאָר פלוצים איז אָנגעקומען דער קליינינקער נאפּאָלעאָן מיט זיין בעשרענקטען און גליקליכען בליק פון דעם אונגליק פון אנדערע און ער האָט ווידער אָנגעהויבען צו צווייפלען, צו ליידען און נאָר דער הימעל האָט פערשפּראָכען רוה. פאר טאָג האָבען זיך אלע פאַנטאזיעס אויסגעמישט און האָבען זיך צונויפגעגאָסען אין א פינסטערנים פון פערגעסענהייט, און נאפּאָלעאָנ'ס דאָקטאָר האָט געזאָגט, אז ער וועט שוין מיט'ן לעבען ניט ארויס.

— ער איז א נערוועזער מיט פיעל גאל האָט געזאָגט דער דאָקטאָר, ער וועט ניט קומען צו זיך.

פירסט אנדריי צוזאמען מיט אנדערע האָפנונגסלאָזע פערוואונדעטע האָט מען איבערגעלאָזט אז דיא איינוואָהנער זאָלען וועגען זיי זאָרגען.

צווייטער באַנד.

ערשטער טהייל.

I.

ניקאָלאי ראָסטאָוו איז אין אָנהויב פון דעם יאָהר 1806 געפאָהרען אהיים. דעניסאָוו איז אויך געפאָהרען אהיים אין וואָראָנעזש און ראָסטאָוו האָט איהם איינגערעדט ער זאָל זיך אָבשטעלען אויף אַ קורצע צייט אין מאָסקווע.

צונעפאָהרען צו זייער הויז איז ראָסטאָוו שוין שפּעט אין אבענד. דאס הויז איז געשטאַנען אונבעוועגט, וויא איהם וואָלט גאָר ניט געהאַרט, וועך עס איז געקומען. אין פאָרהויז איז קיינער ניט געוועזן. „איז עפּעס קיין אונגליק ניט געשעהן?“ האָט ער זיך געפרעגט און האָט זיך אויף אַ רגע אָבגעשטעלט מיט אַן אָבגעשטאָרבענעם הארצען, נאָר ער האָט זיך גלייך געלאָזט לויפען ווייטער. אין פאָרצימער האָט געברענט אַ חלב'נע ליכטעל.

דער אַלטער דיענער מיכאַילאָוו איז געשלאָפען אויף אַ קאַסטען. דער לאַקיי פּראָקאָפּי איז געזעסען און געפלאָכטען אַ לאַפּטשע. ער האָט אַ קוק געטהאָן אויף דער געעפענטער טהיר און זיין פערשלאָפענע גלייכגילטיגע געזיכט האָט זיך גלייך אָנגעצונדען מיט אַ צושראָקענע פרייד.

— טאַטעלע - פאָטער! דער יונגער גראַף! האָט ער אויסגעשריען און האָט זיך אַ וואָרף געטהאָן צו דער טהיר, וואָס האָט געפיהרט אין גאַסט צימער, נאָר ער איז אין מיטען געבליבען שטיין און איז צוגעפאַלען צום יונגען גראַף'ס אַקסעל.

— געזונד? האָט ראָסטאָוו געפרעגט, אַרויסרייסענדיג פון איהם דיא האַנד.

— אַלע געזונד! אַלע געזונד!

ראָסטאָוו האָט געוואָלט איבעררעשען מיט זיין אָנקומען און אַראָבוואַרפענדיג פון זיך זיין פּעלציל האָט ער זיך אויף דעם שפּיץ פינגער געלאָזט געהן אין דעם פינסטערן גרויסען זאַל, נאָר עמיצער האָט שוין בעמערקט דעם יונגען גראַף און פון

א זייטען טהיר איז עפּעס ארויסגעשפּרונגען און האָט איהם ארומגענומען און געגומען קוסען. באַלד איז ארויסגעשפּרונגען א צווייטער, א דריטער פון א צווייטע און דריטע טיר און עס האָבען זיך גענומען שיטען קוסען פון אלע זייטען, טרערען פון שמחה געשרייען. ער האָט ניט געקענט דערזעהן, ווער איז דער פאָטער, ווער איז נאַטאשא, ווער פּעטיא. אלע האָבען געשריען, גערעדט, געקוסט אין איין צייט. נאָר די מוטער איז ניט געווען — דאָס האָט ער בעמערקט.

— און איך האָב גאָר ניט געוואוסט!

— ליבט!.... טהייו!

— מיר א קוס!

— נשמה'לע, און מיר!

נאָך דעם וויא נאַטאשא האָט איהם אָנגעבוינען צו זיך און א קוס געטאָן איהם איז זי אָבגעשפּרונגען און האלטענדיג זיך פאַר א פאָלע פון זיין וואנגערקע האָט זיא גענומען שפּרינגען וויא א ציעג אויף איין אָרט און קווטשען.

סאָניא האָט איהם אויך געהאלטען פאַר דער האנד און האָט איהם געגעסען מיט די אויגען. איהר איז שוין געוואָרן זעכצעהן יאָהר און זי איז געווען זעהר שיין. ער האָט אויף איהר געקוקט מיט דאנק, נאָר ער האָט אלץ געוואַרט און געזוכט נאָך עמי־צען. די אלטע גרעפין איז נאָך אלץ ניט ארויסגעקומען. ענדליך האָבען זיך דערהערט טריט און ער איז צו איהר געלאָפען אנטקעגען. זיא איז איהם ארויפגעפאלען אויף'ן הארצען וויינענדיג.

ראָסטאָוו איז געווען גליקליך מיט דער ליעבע וואָס מען האָט איהם ארויסגעוויזען. דאָס ערשטע מאָל אין דעם פערלויף פון אנדערטהאלבען יאָהר האָט זיך צונאָסען איבער זיין הארצען און געזוכט אונטער דיא הייסע שטראַהלען פון ליעבע, יענער קינדערישער שמייכעל, מיט וועלכען ער האָט שוין ניט געשמייכעלט צייט ער איז אוועקגעפאָהרען פון דער היים.

אין מאָסקווא האָט ניקאָלאי איצט געלעבט א גוטען טאָג. דער פאָטער האָט היינטיגס יאָהר געהאט גענוג געלד ווייל ער האָט פערזעצט אלע זיינע גיטער. איצט האָט ער געהאט זיינע פערד; אופ'ן בולוואר האָט ער געהאט א בעקאַנטע דאמע, צו וועלכע ער פלעגט פאָהרען אין אָבענד. ער האָט גערעדט וועגען דעם קריעג מיט'ן פעלדמארשאל קאַמענסקי, האָט בעזוכט דעם ענגלישען קלוב און האָט זיך גערוצט מיט א פיערציג יאָהריגען פאָלקאָווניק, מיט וועלכען דעניסאָוו האָט איהם בע־קאַנט געמאַכט.

II.

דער ענגלישער קלוב האט געמאכט א מאלציים לכבוד באגראטיאן. נאך דער נידערלאגע אין אויסטערליץ איז באגראטיאן געווען דער העלד פון דעם טאג. דיא גרעסטע לייט פון מאסקווע האבען בעלאנגט צו דעם קלוב און זיינען איצט געווען אלע אנוועזענד. צווישען זיי האבען זיך אויך געפינען פיער, ניקאלאי ראסטאוו, דאלאכאוו וועלכער איז ווידער געווארען אפיציער, און דעניסאוו.

פיער איז ניט לאנג געקומען אין מאסקווע און ער האט אויסגעזעהן זעהר אומעדיג און צוטראגען. זיין קוזינע האט איהם געגעבען אנצוהערענים אז דאלאכאוו געפינט זיך אין זעהר נאהענטע פערהעלטניסע מיט זיין ווייב. אויך האט ער היינט אין דער פריה בעקומען א'ן אנאנימען בריעף, אין וועלכען מען האט איהם געשריבען, אז ער זעהט זעהר שלעכט איבער דיא בריקען און זיין ווייב'ס פערהעלטניסע מיט דאלאכאוו'ן איז א געהיימניס נאר פאר איהם.

פיער איז איצט געזעסען ביים טיש אנטקעגען דאלאכאוו'ן און ער האט בשום אופן ניט געוואלט גלויבען ניט דער קוזינע'ס אנצוהערענים און ניט דעם אנאנימען בריעף, דאך איז איהם געווען שרעקליך, ווען ער האט זיך איצט בעגעגענט מיט זיינע פרעכע אויגען. ער האט געפיהלט, אז עפעס שרעקליכעס הויבט זיך אויף ביי איהם אין הארצען. ניט ווילענדיג, האט זיך פיער דערמאנט אן זיין ווייב'ס פערגאנגענהייט און איהרע פערהעלטניסע צו דאלאכאוו'ן און ער האט קלאר געזעהן, אז אלץ, וואס אין בריעף איז געשטאנען האט געקענט זיין אמת. ער האט נישט ווילענדיג זיך דערמאנט, ווי דאלאכאוו איז פערפאהרען צו איהם אין הויז און וויא ער האט איהם אויסגעליהען געלד. ער האט זיך דערמאנט, ווי עללען האט מיט א שמייכעל אויסגעדריקט איהר אונצופרידענהייט וואס דאלאכאוו וואהנט אין זייער הויז, און וויא דאלאכאוו האט ציניש געלויבט פאר איהם איהר שיינקייט, און וויא ער איז פון דאן אן ניט אבגעטראטען פון זיי אויף איין מינוט און איז מיטגעפאהרען מיט זיי אין מאסקווע.

ער האט זיך דערמאנט, וואס פאר א'ן אויסדרוק דאלאכאוו'ס געזיכט האט אנגענומען, ווען אויף איהם זיינען אנגעקומען דיא מינוטען פון גרויזאמקייט, וויא דאן ווען ער האט צוגעבונדען דעם קווארטאלנעם צום בער, אדער וויא דאן ווען ער האט ארויסגערופען גאר אהן אן אורזאכע א מענשען אויף א דועל אדער ווען ער האט גלאט גענומען און דערשאסען א פערד. דיעזער אויסדרוק איז איצט אפט געווען אויף דאלאכאוו'ס געזיכט, ווען ער האט געקוקט אויף איהם.

„יא, ביי איהם איז קיין ווערדע נים צו דערשיסען א מענשען, איהם דארף אויסדוכ־טען, אז אלע האבען פאר איהם מורא און דאס דארף איהם זיין זעהר אנגענעהם. ער מוז מיינען, אז איך האב מורא פאר איהם, און ווירקליך איך האב מורא פאר איהם", האט פיער געטראכט און ביי דיזע געדאנקען האט ער ווידער דערפיהלט, אז עמוואס שרעקליכעס הייבט זיך אויף ביי איהם אין הארצען נעגען איהם. דא־לאכאוו, דעניסאוו און ראסטאוו זיינען געזעסען נעגען איהם און זיי זיינען געווען זעהר פריילין. פיער האט נים געהערט וואס זיי ריידען, נאר געוואוסט האט ער אז זיי ריידען וועגען איהם.

ביים טיש האט מען געמאכט טאסטען פאר'ן קייזער, פאר באגראטיאן, פאר דיא וויבטיגסטע מיטגלידער פון דעם קלוב.

— איצט נאמיר טרינקען פאר'ן געזונד פון שיינע פרויען! האט דאלאכאוו גע־זאגט מיט אן ערנסטע געזיכט און מיט א שמייכעל אין די ווינקלען פון מויל, ווענ־דענדיג זיך צו פיער'ן מיט א באקאל אין דער האנד. פאר'ן געזונד פון שיינע פרויען, פעטרושא, און פאר זייערע ליובאווניקעס!

פיער האט אראבגעלאזט דיא אויגען און האט איהם נים געענטפערט. א לאקיי האט געבען איהם אוועקגעליינט א געדרוקטע ליעד, וואס מען האט צוטהיילט נאר צווישען די העכערע געסט. פיער האט געוואלט נעהמען דאס ליעד, נאר דאלא־כאוו האט זיך איבערגעבויגען און ארויסגעכאפט פון זיינע הענד און גענומען לעזען. פיער האט א קוק געטאן אויף דאלאכאוו'ן, און דאס שרעקליכעס און העסליכעס וואס האט זיך די גאנצע צייט געהויבען ביי איהם אין הארצען, איז איצט ארויסגע־שוואוסען. ער האט זיך אנגעבויגען מיט זיין גאנצען פעטען קערפער איבער'ן טיש און האט א געשריי געטהאן:

— וואגט נים דאס אנצוריהרען!

נעסוויצקי און נאך איינער, וואס זיינען געזעסען נעבען איהם, האבען זיך אויף איהם אומגעקוקט צושראקען און גענומען איינשטילען איהם:

— מאכט נים קיין וועזען.

דאלאכאוו האט אויף איהם א קוק געטהאן מיט פריילינע גרויזאמע אויגען, מיט א שמייכעל אויף דיא ליפען, וויא ער וואלט זאגען: „אהא! דאס איז גוט!"

— איך וויל נים געבען, האט דאלאכאוו געזאגט.

בלייך מיט א טרייסלענדע לופ, האט פיער א ריס געטאן דאס בויגעלע פאפיער.

— איהר.... איהר.... זייט.... א שופט! איך רוף אייך ארויס! האט פיער געזאגט און אויפגעהויבען זיך פון טיש.

פיער האט גלייך דערפיהלט, אז מיט דיא ווערטער האט ער פאר דער וועלט געוויזען זיין ווייב'ס שולד. ער האט איהר געהאסט און האט זיך מיט איהר אויף אויבּיג צוריסען.

נעסוויצקי און ראסטאוו זיינען געווען דיא סעקונדאנטען און זיי האבען אבגערעדט וואו און וויא דער דועל זאל זיין. פיער איז אוועקגעפאהרען אהיים און דאלאכאוו איז ביז שפעט געזעסען אין קלוב.

— אלזא מארגען זעהען מיר זיך אין סאקאלניקי, האט דאלאכאוו געזאגט צו ראסטאוו'ן, געזעגענדיג זיך מיט איהם אויפ'ן גאניק פון דעם קלוב.

— און דו ביזט רוהיג? האט ראסטאוו געפרעגט.

דאלאכאוו האט זיך אבגעשטעלט.

— דו זעהסט. אין א פאר ווערטער וועל איך דיר ענטדעקען דאס גאנצע געהיימניס פון א דועל. ווען דו געהסט אויף א דועל און זעצט זיך שרייבען זעגען-בריווּ לאך און א צוואה און דו טראכסט, אז דו קענסט ווערען דערשאסען, ביזטו א נאר און זיכער א פערפאלענער. נאר דו געה מיט דער פעסטער איבערצייגונג, אז דו וועסט יענעם דערשיסען און אזוי וועט זיין. אלזא מארגען אין דער פריה!

III.

אויף מארגען 8 א זייגער אין דער פריה איז פיער מיט נעסוויצקי'ן אנגעקומען אין סאקאלניצקער וואלד און זיי האבען שוין דארט געטראפען דאלאכאוון דעניסאוו'ן און ראסטאוו'ן. פיער האט אויסגעזעהן וויא איינער, וואס איז פערטהאן אין זיינע געדאנקען, וועלכע האבען מיט'ן דועל נאר ניט צו טהאן. זיין איינגעפאלענע געזיכט איז געווען געל. וויא עס האט געשיינט האט ער דיא נאכט ניט געשלאפען. ער האט צוטראגען ארומגעקוקט זיך און האט זיך געקנייטשט וויא פון דער העלער זון. צוויי געדאנקען האבען איהם געפלאגט: די שולד פון זיין ווייב אין וועלכער ער האט שוין מעהר ניט געצווייפעלט און די אונשולד פון דאלאכאוו'ן, וועלכער איז ניט געווען פערפפליכטעט צו פערהיטען דיא עהרע פון א פרעמדען מענשען. „מעג-ליך, אז איך אויף זיין פלאטץ וואלט געטהאן דאס זעלבע", האט ער געטראכט. „עס איז נאר קיין צווייפעל ניט, אז איך וואלט אויך אזוי געטאהן און צו וואס איז דער דועל, דיזער מארד? ענטוועדער איך וועל איהם דער'הרג'ענען אדער ער מיך. אוועק פון דאנגען אנטלויפען, בעהאלטען זיך ערגעץ" איז איהם

אריין א געדאנק. נאר גראדע דאן ווען דיזע געדאנקען זיינען איהם אריי. אין קאפ, האט ער מיט א חויכער און צוטראגענער מינע געפרעגט „איז מען שוין ס'ארטיג?“

ווען אלץ איז שוין געוועזן פארטיג, און דיא פיסטאלעטען אנגעלאדען איז געס־וויצקי צוגעגאנגען צו פיערן.

— איך וואלט ניט ערפילט מיין פפליכט, האט ער געזאגט מיט א איטערנדיג קול ווען איך זאל אייך אין דיזער וויכטיגער מינוט געזאגט דעם גאנצען אמת. איך דענק אז די זאך האט ניט געניגענדע גרינדע און עס לוינט זיך גיט צו ווערגיסען בלוט צוליעב דעם.... איהר זייט ניט געוועזן זעהר גערעכט.... איהר האט זיך אביסעל געהיצט....

— אך, יא, דאס איז געוועזן שרעקליך נארעש.... האט פיער געזאגט.

— אלזא ערלויבט מיר אויסצודריקען אייער בעדויערונג און איך בין זיכער, אז די געגנער וועלען איינוויליגען אנצונעהמען דיזע בעדויערונג. איהר ווייסט, גראף אז עס איז פיעל איידעלער צו אנערקענען א פעהלער איידער צו דערפיהרען איהם צו א שטופע, ווען מען קען שוין ניט פעררכטען איהם. ערלויבט מיר איבערצוריי'ען....

— ניין, ווענען וואס איז דא פאראן צו ריידען? האט פיער געזאגט, ס'איז אלץ איינס.... איז שוין פארטיג? האט ער געפרעגט. איהר וועט מיר נאר זאגען, וואו איך זאל געהן און וואו איך זאל שיסען, האט ער געזאגט מיט א ן אונ־נאטירליכען שמייכעל.

ער האט גענומען דעם פיסטאלעט אין האנד און געפרעגט ווי מאכט מען ראס, אז עס זאל שיסען, ווייל ביז איצט האט ער נאך קיין פיסטאלעט אין האנו ניט געהאלטען, וואס ער האט זיך געשעמט צו זאגען.

— אה, יא, אזוי, אזוי, איך ווייס שוין איך האב נאר פערגעסען, האט ער געזאגט.

— איך וויל פון קיין זאך וויסען, האט דאלאכאוו געזאגט צו דעניסאוו'ן, וועל־כער האט אויך געזוכט צו מאכען א שלום.

דיא געגנער זיינען געשטאנען פיערציג טריט איינער פון צווייטען. עס איז געווען נעבעלדיג און פאר פיערציג טריט איז געוועזן שווער צו זעהן. אין א מינוט דריי איז אלץ געווארען פארטיג, נאר אנגעהויבען האט מען נאך אלץ ניט. אלע האבען געשוויגען.

IV

— זאל מען אנהויבען! האט דאלאכאוו געזאגט.

— זאָל מען אָנהויבען, האָט פיער געזאָגט, ניט אויפהערענדיג צו שמייכלען. דעניסאָוו איז דער ערשטער ארויסגעטראָטען און געזאָגט:

— אזוי וויא די געגנער האָבען זיך אָבגעזאָגט פון א שלום, קען מען שוין אָנ־הייבען: מען זאָל נעהמען דיא פיסטאָלעטען און ביים וואָרט „דריי" צוזאמענגעהן.

— איינס, צוויי, דריי! האָט דעניסאָוו אויסגעשריען בייזאון ׳איז אָבגעטראָטען אָן א זייט.ביידע געגנער האָבען גענומען געהן איינער אַנטקעגען דעם צווייטען ביז דעם אָבגעגרענעצטען פלאץ. שיסען האָבען זיי געקענט ווען זיי ווילען. דאָלאָכאָוו איז געגאנגען לאנגזאם, ניט אויפהייבענדיג דעם פיסטאָלעט, קוקענדיג מיט זיינע ליכטיגע בליצענדע אויגען אויף זיין געגנער. זיין מויל האָט וויא אימער געהאט א עהנליכקייט פון א שמייכעל.

— אלזאָ קען איך שיסען, ווען איך ווילן! אָט פיער געזאָגט ביים וואָרט „דריי" און איז מיט שנעלע טריט געגאנגען דעם געגנער אנטקעגען, האלטענדיג זיין רעכטע האנד אויסגעצויגען צום געגנער, וויא מורא האָבענדיג, אז ער זאָל זיך אליין ניט דערשיסען מיט'ן פיסטאָלעט. דיא לינקע האנד האָט ער געהאלטען פערקיינט אהינטער, ווייל איהם האט זיך געוואָלט אונטערהאלטען מיט איהר די רעכטע און געזאָגט האָט מען איהם, אז דאָס טאָר מען ניט. אָבגעהענדיג א טריט זעקס אָדער אראָבשלאָגענדיג זיך פון דעם אויסגעטראָטענעם וועג אין שנעע אריין האט פיער א קוק געטהאָן זיך אונטער די פיס און דערנאָך ווייטער אויף דאָלאכאוו'ן און האָט א ציה געטאָן מיט'ן פינגער אין פיסטאָלעט דאָרטען, וואו מען האט איהם פריהער גע־וויזען. ער האָט בשום אופן ניט ערווארטעט אזא שטארקען קלאפ און האָט א ציטער געטהאָן פון זיין אייגענעם שאָס דערנאָך האָט ער א שמייכעל געטאָן פון דעם איינדרוק וואָס דאס האט אויף איהם געמאכט. דער רויך האָט איהם דיא ערשטע מינוט געשטערט צו זעהען, נאָר דער צווייטער שאָס, וואָס ער האָט ערווארט צו הערען, איז נישט געקומען, עס האָבען זיך נאָר געהערט דאָלאָ־כאוו'ס גיכע טריט און פון רויך האָט זיך געוויזען זיין פיגור. מיט איין האנד האָט ער זיך געהאלטען פאר דער לינקער זייט, מיט דער צווייטער האָט ער געדריקט דעם אראָבגעלאָזענעם פיסטאָלעט. זיין געזיכט איז געוועזן בלייך. ראסטאָוו איז צוגע־לאָפען און האָט איהם עפּעס געזאָגט.

— נ... ניין, האָט דאָלאָכאָוו ארויסגערעדט צווישען די צייהנער. ניין, ניט גע־ענדיגט און מיט אנשטרענגונג מאכענדיג עטליכע אונזיכערע שאקעלדיגע טריט האָט ער זיך דערשלעפּט ביז'ן אָבגעגרענצטען פלאץ, וואו עס איז געוועזן אריינגעשטעקט

דער ערשטער שווערד און איז אנידער געפאלען. דיא לינקע האנד איז געוועזען פערבלוטינט. ער האט איהר אבגעווישט אין זיין ראק און האט זיך אויף איהר אנגעשפארט. זיין געזיכט איז געוועזען בלייך און האט געציטערט.

—איך ב...האט דאלאכאוו אנגעהויבען, נאר ער האט ניט געקענט גלייך ארויסריידען. איך בעט, האט ער קוים ארויסגערעדט. פיער האט זיך קוים איינגעהאלטען פון וויינען און האט שוין געוואלט אריבערטרעטען דעם אבגעגרענצטען פלאץ, נאר דאלאכאוו האט צו איהם א געשריי געטאן ער זאל שטעהן. און פיער האט פערשטאנען וואס דאס בעדייט און ער האט זיך אבגעשטעלט ביי דעם צווייטען שווערד. איצט זיינען זיי געשטאנען צעהן טריט ווייט איינער פון צווייטען. דאלאכאוו האט אראבגעלאזט דעם קאפ אויפן שניי און האט דורשטיג א ביס געטאן דעם שניי. ער האט ווייטער אויפגעהויבען דעם קאפ און האט געזוכט שטייף אנידערצוזעצען זיך. זיינע ליפען האבען געציטערט און האבען שוין ניט געלאכט. זיינע אויגען האבען געבליצט פון דער אנשטרענגונג וואס ער האט געמאכט מיט אלע כחות און פון כעס. ער האט אויפגעהויבען דעם פיסטאלעט און האט זיך גענומען צילעווען.

— מיט א זייט, פערשטעלט זיך מיט'ן פיסטאטלעט האט נעסוויצקי ארויסגערעדט.

— פערשטעלט זיך! האט אויסגעשריען זאגאר דעניסאוו צום געגנער, ניט קענענדיג זיך איינהאלטען.

פיער האט מיט א מילדען שמייכעל פון בעדויערונג און חרטה אויסגעשפרייט די פיס און האט זיך אוועקגעשטעלט גלייך מיט זיין ברייטע הארץ פונקט אנטקעגען דאלאכאוו'ן און האט טרויריג געקוקט אויף איהם. דעניסאוו, ראסטאוו און נעסוויצקי האבען האלב פערמאכט דיא אויגען. אין איינע און דער זעלבער צייט האבען זיי דערהערט א שאס און דאלאכאוו'ס בייזען געשריי.

— פערביי! האט דאלאכאוו אויסגעשריען און האט זיך קראפטלאז אנידערגעלעגט אויף'ן שניי מיט'ן געזיכט ארונטער.

פיער האט זיך געכאפט פאר'ן קאפ און אומקעהרענדיג זיך צוריק האט ער זיך געלאזט איבערן שניי געהן צום וואלד און האט געמורמעלט אונפערשטענדליכע ווערטער:

— נארעש.... נארעש! טוידט...... ליגען.

נעסוויצקי האט איהם אבגעשטעלט און האט איהם אבגעפיהרט א היים.

ראסטאוו און דעניסאוו האבען אבגעפיהרט דעם פערוואונדעטען דאלאכאוו'ן.

דאלאכאוו איז געלעגען אין שליטען שטיל, מיט פערמאכטע אויגען און האט קיין ווארט ניט געענטפערט אויף דיא פראגען, וואס מען האט איהם געמאכט. גאר ארייגפאהרענדיג אין מאסקווע, האט ער פלוצים ערוואכט און אויפהויבענדיג שווער דעם קאפ, האט ער אנגענומען ראסטאוו'ן ביי דער האנד. ראסטאוו איז איבערראשט געווארען פון דעם געעגדערטען אויסדרוק אויף זיין געזיכט. זיין געזיכט האט איצט אויסגעזעהן פייערליך צערטליך.

— נו, וואס הערט זיך? וויא פיהלסטו זיך? האט געפרעגט ראסטאוו.

— שלעכט! נאר ניט דאס איזדיא זאך. פריינד מיינער, האט ער געזאגט מיט אן איבערגעריסענעם קול, וואו זיינען מיר? מיר זיינען אין מאסקווע, איך וויים. פאר מיר הארט מיר ניט. נאר איהר האב איך דער'הרג'עט, דערהרג'עט...... זיא וועט עס ניט אריבערטראגען. זיא וועט עס ניט אריבערטראגען.

— ווער? האט ראסטאוו געפרעגט.

— מיין מוטער. מיין מוטער, מיין ענגעל, מיין פערגעטערטער ענגעל, דיא מוטער, און דאלאכאוו האט זיך צואויינט, דריקענדיג ראסטאוו'ן פאר דער האנד.

ווען ער האט זיך בערוהיגט האט ער ערקלערט ראסטאוו'ן, אז ער וואהנט מיט זיין מוטער, און ווען זיא וועט איהם דערזעהען א שטערבענדען, וועט זיא עס ניט אריבערטראגען. ער האט געבעטען ראסטאוו'ן, אז ער זאל צו איהר אריבערפאהרען און צוגרייטען איהר צו דער בשורה.

ראסטאוו איז אוועקגעפאהרען פאראויס און צו זיין גרויסען וואונדער, האט ער אויסגעפונען, אז דאלאכאוו, אז דער שארלאטאן און דועליסט דאלאכאוו האט געוואוינט אין מאסקווע מיט זיין אלטע מוטער און הארבאטע שוועסטער און איז געוועזן דער צערטליכסטער זוהן און ברודער.

IV

ביי נאכט האט פיער געהייסען זיין קאמערדינער, אז ער זאל איינפאקען זיינע זאכען, וויל ער וועט פאהרען אין פעטערסבורג. פיער האט זיך ניט געקענט פארשטעלען, וויא אזוי וועט ער איצטריידען מיט זיין ווייב. ער האט בעשלאסען מארגען אוועקצופאהרען און איבערלאזען איהר א בריעף, אין וועלכען ער וועט איהר ערקלערען זיין אבזיכט צו שיידען זיך מיט איהר.

אין דער פריה, ווען דער קאמערדינער האט איהם אריינגעטראגען קאפע, איז פיער געלעגען איבער אן אפענעם בוך און איז געשלאפען.

ביים קאמערדינערס אריינקומען האט ער ערוואכט, און האט זיך א לאנגע צייט

ארומגעקוקט צושראָקען ניט זיינענדיג איהם שטאַנדע צו פערשטעהן, אויף וואָסערער וועלט ער איז.

— דיא גרעפין האט געהייסען פרעגען, אויב אייער עקסעלענץ איז צו הויזע, האָט דער קאמערדינער געזאָגט.

נאָר איידער פיער האָט זיך געקענט בעשליסען אויף אַ'ן ענטפער, איז די גרעפין אליין אריינגעקומען אין צימער אין א ווייסער אטלאסענע קלייד, בעניית מיט זילבער, מיט א רוהיגע און ערהאבענע מינע. נאָר אויף איהר מארמאָרנעם שטערן האָט זיך געלייגט אַ קנייטש פון צאָרן. זיא האָט דיא רוהינקייט אויסגעהאלטען ביז דער קאמערדינער איז ארויס פון צימער. פיער האָט ציטערנדיג א פאָר מאל אויף איהר א קוק געטהאָן איבער דיא ברילען און וויא אַ'ן ערשראָקענער האָז, וואָס איז ארומגערינגעלט פון אלע זייטען מיט הינד לאָזט אראָב די אויערן און בלייבט ליגען, אזוי איז ער געבליעבען ליגען און האָט געפרובט לייענען. ער האָט דערפיהלט אז דאָס איז נארעש און אונמעגליך און האָט ווייטער ציטערנדיג אויף איהר אַ קוק געטהאָן. עלען האָט זיך ניט געזעצט און האָט פעראכטליך אויף איהם געקוקט.

— וואס איז דאָס געוועזן אזוינס, פרעג איך אייך? וואָס האָט איהר געטהאָן? האָט דיא געזאָגט שטרענג.

— איך? וואס איך? האָט פיער געזאָגט.

—א העלד האט זיך דאס געפונען! נו, ענטפערט, וואס איז דאס געוועזן פאר א דועל? וואס האט איהר געוואָלט מיט דעם בעווייזען? וואס? פרעג איך אייך. פיער האָט זיך שווער אַ דריי געטהאָן אויף דער סאָפע, האָט געעפענט דאס מויל און האָט ניט געקענט ענטפערן.

— אז איהר ענטפערט ניט, וועל איך זאָגען. איהר גלויבט אלץ, וואס מען זאָגט אייך. אייך האָט מען געזאָגט.... (עלען האָט זיך צולאכט) אז דאָלאָכוו איז מיין ליובאָווניק, און איהר האָט געגלויבט. נאָר וואס האָט איהר מיט דעם דערוויזען? וואס האָט איהר מיט'ן דועל בעוויזען? איהר האָט בעוויעזען, אז איהר זייט א נאר— וואס אלע ווייסען שוין ניט פון היינט. וואָס וועט דערפון ארויסקומען? מען וועט פון מיר לאכען אין דיא הויפענס אין מאָסקווע, און מען וועט זאָגען אז זייענדיג שכור האָט איהר ארויסגערופען אויף א דועל א מענשען, צו וועלכען איהר זייט געוועזן אייפערזיכטיג נאָר אָהן א שום אורזאכע, (עלען איז מעהר און מעהר בעלעבט געוואָרען און גערעדט אלץ העכער) א מענש וועלכער איז בעסער פון אייך אין אלע הינזיכטען......

— הא. .. הא.... האט פיער גערַאוועט, ניט קוקענדיג אויף איהר און ניט ריהרענדיג זי, מיט קיין גליעד.

— און פאר וואס האט איהר דאס געגלויבט, אז ער איז מיין ליובאָווניק? ווייל מיר אי, געווען געפעלען זיין געזעלשאפט? ווען איהר זאָלט זיין קליגער, אנ־ גענעהמער, וואָלט מיר אייער געזעלשאפט געווען מעהר געפעלען.

— רעדט מיט מיר ניט... איך בעט אייך, האט פיער ארויסגעמורמעלט מיט א הייזער נען קול.

— פאר וואס זאל איך ניט ריידען? איך וועל ריידען! און קען זאָגען דרייסט אז עס איז זעלטען צו געפינען א פרויענצימער, וואס זאָל האבען אזא מאן און ניט הא־ בען אויף דער זייט א ליובאָווניק, און איך האב דאס ניט געטאן האט זיא געזאָגט.

פיער האט געוואָלט עפּעס זאָגען, האט אויף איהר א קוק געטאָן מיט זעלטזאמע אויגען, נאר זי האט דעם בליק ניט פערשטאנען. ער האט זיך איבערגעלעגט. ער האט אין דער מינוט פיזיש געליטען: אין הארצען איז איהם געוואָרען ענג, און ער האט ניט געקענט אטהמען. ער האט געוואוסט, אז ער דארף עפּעס טהאָן, אום צו מאכען א סוף פון ריזע יסורים, נאָר דאס וואס ער האט געוואָלט טהאָן איז געווען זעהר שרעקליך.

— פאר אונז בײדען וועט זיין בעסער צו שיידען זיך האט ער קוים ארויסגערעט.

— שיידען זיך, וויא איהר ווילט, נאָר מיט דער בעדינגונג אז איהר וועט מיר געבען א פערמעגען האט זיא געזאָגט. שיידען זיך, אָט מיט וואס ער האט געפּונען מיך אָבצושרעקען!

פיער איז אויפגעשפרונגען פון דער סאָפע און שאָקלענדיג זיך, האט ער זיך א וואָרף געטהאָן צו איהר.

— איך וועל דיך ערמאָרדען! האט ער אויסגעשריען, אראָבכאפּענדיג פון טיש א מארמאָרנע ברעט און מיט א קראפט, וואס ער האט זיך אליין ניט פאָרגע־ שטעלט האט ער זיך פערמאָסטען מיט דער ברעט צו איהר.

עלען׳ס געזיכט איז געוואָרען שרעקליך: זיא האט א קוויטש געטהאָן און איז אָב־ געשפרונגען פון איהם. זיין טאטען׳ס בלוט האט זיך אין איהם צושפּיעלט. פיער האט דערפיהלט א רייץ אין דער ווילדקייט. ער האט א שליידער געטהאָן דיא ברעט און צובראָכען איהר אין שטיקער, און צוטרעטענדיג האט ער א געשריי געטאָן: „ארויס!“ מיט אזא שרעקליכען קול, אז ער האט אָבגעקלונגען איבערן גאנצען הויז און אלע אין הויז זיינען פערציטערטע געוואָרען. גאָט ווייס, וואס פיער וואָלט אין דער מינוט געטאָן, ווען עלען וואָלט ניט ארויסגעלאָפען צימער.

* * *

אין א וואָך ארום האט פיער אָבגעשריעבען א גרעסערע העלפט פון זיינע גיטער אויף עלען׳ס נאָמען און איז אליין אוועקגעפאהרען אין פעטערבורג.

V.

אין דיא קאהלע בערג האט מען קיין נאכריכט ניט בעקומען וועגען אנדריי. ניט קוקענדיג אויף אלע בריעף און זוכענים דורך דער געזאנדשאפט האט מען דיין טויטען קערפער ניט געפונען, אויך האט ער זיך ניט געציילט צווישען דיא געפאנגענע. ערגער פון אלץ איז געווען, וואס זיין פאטער און שוועסטער האבען זיך נאך געטרייסט מיט א שטיקעל האפנונג, אז דיא איינוואהנער פון דער געגענד וואו דיא שלאכט איז פארגעקומען, האבען איהם אויפגעהויבען א פערוואונדעטען פון שלאכט פעלד און ליעגט ערגעץ אליין צווישען פרעמדע אויפ'ן טוידטען-בעט, אדער קומט צו זיך, נאר ער איז ניט אים שטאנדע צו געבען צו וויסען וועגען זיך.

דיא פירסטין ליזא, אנדריים פרוי, האט גאר ניט געוואוסט אז אין הויז בעוויינט מען איהר מאן. מען האט פון איהר פערבארגען דעם פאקט. דער אלטער פירסט און מארי האבען דעם וויהטאג געטראגען אין זיך.

— ליעבער פריינד, האט געזאגט דיא קליינע פירסטין אין איין פריהמארגען אין מאנאט מערץ, און איהר אויבערסטע לופ מיט דיא הערעלאך האט זיך אויפגעהויבען נאך דער אלטער געוואהנהייט; נאר אזוי וויא א טרויער איז געווען אויסגעגאסען, צייט מען האט בעקומען דיא שרעקליכע נאכריכט וועגען אנדריי'ס פערפאלען ווערען, אויף יעדענ'ס שמייכעל- ווארט און טריט אין דיזען הויז, איז אויך דער פירסטענ'ס שמייכעל געווען מעהר א טרויעריגער, תגם זיא האט ניט געוואוסט די אורזאכע פון דעם אויסגעגאסענעם טרויער אין הויז. פריינד, איך האב מורא, אז היינטיגער פריהשטיק זאל מיר ניט פערשאדען.

— וואס איז דיר, נשמה מיינע ? דוא ביזט בלייך. אח, דוא ביזט זעהר בלייך, האט צושראקען געזאגט מארי, צולויפענדיג צו איהר שוועגערין.

— אייער, עקסעלענץ, זאל מען אפשר שיקען נאך מאריא באגדאנאווגא ? האט געזאגט איינע פון דיא דיענסטען, וואס האט זיך געפונען אין דעם צימער. (מאריא באגדאנאווגא איז געווען אן אקושערין.)

— ווירקליך, האט אונטערגעכאפט מארי, איך וועל געהן נאך איהר. האב קיין מורא ניט, מיין ענגעל. זיא האט א קוש געטאן ליזא'ן און האט געוואלט ארויסגעהען פון צימער.

— אח, ניין, ניין! האט דיא קליינע פירסטין אויסגעשריען און אויף איהר געזיכט האט זיך אבגעטונקט א קינדערשער שרעק פון א פיזישען וויהטאג. ניין, דאס איז דער מאגען, זאג, מאשא, אז דאס איז פון מאגען. און זיא האט זיך צואוויינט,

ברעכענדיג איהרע קליינע הענטלאך.

מארי איז ארויסגעלאָפען פון צימער צו רופען דיא אקושערין און זיא האָט געהערט הינטער זיך, וויא ליזא האָט געוויינט: „מיין גאָט! מיין גאָט!“

דיא אקושערין איז מארי'ן געקומען אנטקעגען.

— מאריא באָגדאנאָוונא! דוכט זיך, עס האט זיך שין אָנגהויבען, האָט געזאָגט מארי.

— א דאנק גאָט, האט געזאָגט די אקושערין. איהר, מיידלעך, דארפט דערפון ניט וויסען.

— נאָר פאר וואָס איז דער דאָקטאָר נאָך ניט געקומען פון מאָסקווע? (אויף ליזא'ס און אנדריי'ס וואונש האָט מען אויסגעשריעבען אן אקושער פון מאָסקווע און מען האט אויף איהם געווארט יעדע מינוט).

— זאָרגט ניט פירסטין, מיר וועלען זיך אָהן א דאָקטאָר אויך בעגעהן, האָט געענטפערט דיא אקושערין.

דיא פירסטין מארי איז אוועק צו זיך אין צימער און האָט זיך צוגעהערט צו דיא קלאַנגען אין שטוב. זיא האָט ניט געקענט איינזיצען אויף איין אָרט. דער גאַנצער הויף האט ניט געשלאָפען און האָט ווי געווארט אויף עפּעס. אלע זיינען ארומגעגאנגען שטיל וויא די שאָטענס. דער אלטער פירסט איז ארומגעגאנגען שטיל אין קאבינעט און האט געשיקט טיכאָנען צו דער אקושערין: „זאָג, דער פירסט האָט נאָר געהייסען פרעגען: „וואָס“ און קום און זאָג מיר, וואָס זיא וועט זאָגען.“

— זאָג דעם פירסט, אז זיא האָט שוין אָנגעהויבען געהן צו קינד, האָט מאריא באָגדאנאָוונא געזאָגט און האָט א בעדייטענדען בליק געטאָן אויף טיכאָנען.

VI.

עס איז געווען איינע פון יענע מערץ נעכט ווען דער ווינטער וויל נאָך איינהאלטען זיין מלוכה און שיט ארויס מיט א פערצווייפעלטע בייזהייט זיינע לעצטע שנייען און ווינטען. דעם דאָקטאָר אנטקעגען האָט מען פון הויף ארויסגעשיקט רייטער מיט לאנטערנעס.

מארי איז געזעסען מיט איהר אלטע אם און האָט זיך צוגעהערט צו דער געשיכטע, וואָס זיא האָט איהר שוין דערצעהלט צום הונדערטען מאָל, וויא דיא אלטע פערשטאָרבענע פירסטין האט געבאָרען איהר, מארי'ן, אין קישענעוו, אָהן א'ן אקושערין.

— מיט גאָטס הילף דארף מען קיין דאָקטוירים ניט האָבען, האָט זיא געזאָגט.

איבערי'ן שליאף האט זיך דערהערט א געראויש פון א וואגען. די אלטע אם איז צוגעגאנגען צום פענסטער און האט געקוקט אין דרויסען.

— מען פאהרט מיט פאנארען, מסתמא דער דאקטאר, האט זיא געזאגט.

— אח, מיין גאט! א דאנק גאט! האט אויסגעשריען מארי. מען דארף ארויס־געהן בעגעגענען איהם: ער פערשטעהט ניט קיין רוסיש.

מארי האט ארויפגעווארפען אויף זיך א שאל און איז ארויסגעגאנגען בע־געגענען דיא אנקומענדע. ווען זיא איז דורכגעגאנגען דעם פארצימער, האט זיא דורכ'ן פענסטער דערזעהען א קארעטע ארומגערינגעלט מיט לאמטערנעס ביים גאנעק. דיא בעדיענטע זיינען געשטאנען מיט ליכט און עפעס א בעקאנטע שטימע, וויא מארי'ן האט אויסגעוויעזען, האט געזאגט:

— א דאנק גאט! און דער פאטער?

— צוגעלעגט, האט געענטפערט א בעדיענטער.

דערנאך האט דיא שטימע ווייטער עפעס געפרעגט און דער בעדיענט האט איהם געענטפערט.

— דאס איז אנדריי! האט מארי געזאגט צו זיך. ניין, דאס איז אונמעג־ליך, דאס וואלט שוין געווען זעהר אונגעוואהנליך, און ווערענד זיא האט אזוי געטראכט, האט זיך אויפ'ן גאנעק געוויזען אנדריי'ס בעקאנטע פיגור אין א פעלץ בעשאטען מיט שניי. יא, דאס איז געווען אנדריי, אויס־געמאגערט מיט א געענדערטע ווייבע געזיכט. ער איז צוגעגאנגען צו מארי און האט איהר ארומגענומען.

— איהר האט מיין בריעף ניט בעקומען? האט ער געפרעגט, און ניט דער־ווארטענדיג זיך אויף איהר ענטפער, אויף וועלכען ער וואלט זיך ניט דערוואַרט, ווייל מארי האט פערלארען דיא שפראך, האט ער זיך פון איהר אבגעווענדעט און איז מיט'ן אקושער־דאקטאר (ער האט זיך מיט איהם צוזאמענגעטראפען אויף דער לעצטער סטאנציע) מיט גיכע טריט געלאזט געהן צו דער פירסטין ליזא.

VII.

די קליינע פירסטין איז געלעגען אויף דיא קישענס אין א ווייסען טשעפאק. די וויעהען האבען איהר נאר וואס אבגעלאזט. איהר שיין, רויט מיילכעל איז געווען אפען און זיא האט פריילין געשמייכעלט. פירסט אנדריי איז אריין אין צימער און איז געבליבען שטעהן ביי איהר צופוסענס. זיא האט אויף איהם א קוק געטאן מיט איהרע קינדיש־צושראקענע אויגען, ניט ענדערנדיג איהר אויסדרוק, און איהר בליק

האט געזאגט: „איך האב אייך אלעמען ליעב, איך האב קיינעם קיין שלעכטס ניט געטהאן, פאר וואס קומט מיר אזעלכע יסורים? העלפט מיר!“ זיא האט געזעהען איהר מאן, נאר זיא האט ניט פערשטאנען די ואנדערקייט פון זיין איצטיגע ערשיי־נונג, ער איז צוגעגאנגען צו איהר צוקאפענס און האט איהר א קוש געטהאן אין שטערן.

— נשמה מיינע, האט ער געזאגט, ביז איצט האט ער נאך קיין מאל ניט אזוי גערופען איהר. גאט איז בארמהערציג.

זיא האט אויף איהם פראגענד א קוק געטאן.

— איך האב געווארט, אז דו, דו וועסט מיר העלפען, דו העלפסט מיר אויך ניט, האבען גערעדט איהרע אויגען.

זיא האט זיך ניט געוואונדערט, וואס ער איז געקומען צופאהרען. זיין איצטי־געס קומען האט ניט געהאט קיין שום שייכות מיט איהרע ווייהען. איהרע יסורים האבען זיך ווידער אנגעהויבען, און דיא אקושערין האט געראטהען אנדרייען, ער זאל ארויס פון צימער.

אנדריי איז ארויס פון צימער, און דער אקושער איז אריין. אנדריי האט אין צווייטען צימער געטראפען דיא שוועסטער. זיי האבען אין דער שטיל גענומען ריי־דען, אבער זייער געשפרעך האט זיך יעדע מינוט איבערגעהאקט. זיי האבען געווארט און צוגעהערט זיך.

פון צימער, וואו די קליינע פירסטין איז געלעגען האבען זיך געהערט קרעכצען. ער איז עטליכע מינוט געזעסען, פערדעקט דיא געזיכט מיט דיא הענד. דערנאך האט ער זיך אויפגעהויבען און איז צוגעגאנגען צו דער טהיר און האט איהר געוואלט עפענען.

יעמאנד האט דיא טהיר צוגעהאלטען.

— מען קען ניט! מען קען ניט! האט פון דארטען געענטפערט א צושראָ־קענער קול.

אנדריי האט גענומען געהן איבער'ן צימער. דיא קולות זיינען געווארען שטי־לער. עס זיינען אריבער נאך עטליכע סעקונדען. פלוצים האט זיך דערהערט א שרעקליכער געשריי—דאס איז ניט געווען איהר געשריי, זיא האט אזוי ניט געקענט שרייען. אנדריי איז צוגעלאפען צו דער טהיר. דער געשריי איז שטיל געווארען און עס האט זיך דערהערט א געשריי פון א קינד.

— פאר וואס האט מען אהין אריינגעטראגען א קינד? האט אנדריי זיך גע־

פרענט אין דער ערשטער סעקונדע א קינד? וואס פאר א קינד?.... וואס מהוט עס דארטען? איז דארטען געבארען געווארען א קינד?

ווען ער האט פערשטאנען די גאנצע פרייליכע בעדייטונג פון דעם געשריי האבען איהם אנגעהויבען צו שטיקען טרערען, און אנשפארענדיג זיך מיט דיא עלענבויגענס אן פענסטער, האט ער זיך צואוויינט, ווי עס וויינען קינדער. דיא טהיר האט זיך געעפענט און דער דאקטאר איז ארויסגעקומען אהן א ראק מיט פערקאסערטע אר־ביל פון העמד מיט א ציטערנדען קינבאק. אנדריי איז צו איהם צוגעגאנגען, נאר דער דאקטאר האט גאר ניט געזאגט און איז איהם פערביי געגאנגען. א פרויענצימער איז ארויסגעלאפען, נאר דערזעהנדיג אנדריי'ן איז זי אין פערלעגענהייט געבליבען שטעהן ביים שוועל. ער איז אריין אין צימער. ליזא איז געלעגען א טויטע אין'ם זעלבען צו־שטאנד, ווי ער האט איהר געזעהן מיט פינף מינוט צוריק און דערזעלבער אויסדרוק, כאטשע דיא אויגען זיינען שוין געווען אונבעוועגט, איז געווען אויף דעם פראכט־פאלען קינדערשען געזיכט:

„איך האב אייך אלעמען ליעב געהאט און האב קיינעם קיין שלעכטס ניט גע־טהאן, און וואס האט איהר פון מיר געמאכט?“

אין וויקעל האט ביי מאריא באגדאנאוונא אויף דיא הענד האט געפיסטשעט עפעס א קליינס, רויטינקעס.

אין 2 שעה ארום איז פירסט אנדריי מיט שטילע טריט אוועק צום פאטער אין קאבינעט. דער אלטער פירסט האט שוין געוואוסט אלץ. ער איז געשטאנען ביי דער טהיר, און וויא נאר זיא האט זיך געעפענט, האט דער אלטער מיט זיינע אל־טע, הארטע הענד ארומגעכאפט ווי מיט קלעסטשעס דעם זוהן ביים האלז און האט זיך צואוויינט, וויא א קינד.

אין דריי טעג ארום איז געווען דיא בעערדיגונג פון דער פירסטין ליזא. אין קבר האט דיא פירסטין אויך געהאט דאס זעלבע געזיכט, כאטשע דיא אויגען זיי־נען געווען ביי איהר פערמאכט: „אח, וואס האט איהר צו מיר געהאט!“ און אנדריי האט דערפיהלט, אז אין הארצען האט זיך ביי איהם עפעס אפגעריסען, אז ער איז שולדיג אין א שולד, וואס ער קען ניט פעררירכטען און פערגעסען. ער האט ניט געקענט וויינען.

VIII

דאלאכאוו האט זיך אויסגעהיילט זיין וואונד, וואס ער האט געקראגען אין חול מיט פיער'ן, און איז געווארען א שטענדיגער איינגעהער צו דיא ראסטאווס.

ניקאָלאַי ראָסטאָוו איז זעלטען געווען אין דער היים און האָט ניט בעמערקט, וואָס דאָרטען קומט פאָר. אויף'ן דריטען טאָג פון ווייהנאַכט האָבען די ראָסטאָווס געגעבען אַ אבשיעדס מיטאָג לכבוד ניקאָלאַי און דעניסאָוו, וואָס האָבען אין אַ פּאָר טעג ארום געדאַרפט אָבמאַרען אין פאָלק. ניקאָלאַי האָט ביים טיש בעמערקט, אַז עפּעס איז מיט דאָלאָכאָווץ ניט גלאַט. גלייך וויא דער מיטאָג האָט זיך געענדיגט, האָט זיך דאָלאָכאָוו אויפגעהויבען און איז ארויסגעגאַנגען. ניקאָלאַי האָט ארויסגערופען נאַטאַשאַ'ן און האָט איהר געפרעגט, וואָס איז דאָ געווען אַזוינס.

— איך האָב דיר געזוכט, האָט נאַטאַשאַ געענטפערט. זעהסט, איך האָב דער געזאָגט, און דוא האָסט מיר ניט געוואָלט גלויבען, ער האָט געבעטען אום סאָניע'ס האַנד.

ניקאָלאַי האָט זיך ווינציג אָבגעגעבען מיט סאָניען, נאָר ווען ער האָט עס דערהערט, האָט זיך איהם עפּעס אַ ריס געטאָן אין הארצען. פאַר דער יתומה סאָניע, וואָס האָט קיין נדן ניט געהאַט, איז דאָס געווען אַ פיינער שידוך. ער האָט זיך שוין צוגעקליבען צו ענטפערן: „גאַנץ גוט, געוויס דאַרף מען פערגעסען די קינדערשע פאַנטאַזיעס", נאָר ער האָט קיין צייט ניט געהאַט דאָס צו זאָגען.

— שטעל זיך פאָר, זיא האָט איהם אָבגעזאָגט! האָט נאַטאַשאַ פאָרטגעזעצט. זיא האָט איהם געזאָגט, אַז זיא ליעבט אַן אַנדערן.

„יאַ, אַנדערש האָט מיין סאָניע ניט געטאָרט האַנדלען!" האָט ניקאָלאַי געזאָגט צו זיך.

— פיעל דיא מאַמע האָט איהר ניט געבעטען, האָט ניט געהאָלפען. זיא וויל פון קיין זאַך ניט וויסען.

— און דיא מאַמע האָט איהר געבעטען! האָט ער געזאָגט מיט פאָרוואורף.

— יאַ, האָט נאַטאַשאַ געענטפערט. דו ווייסט, ניקאָלענקאַ, נאָר זיי ניט אין כעס, איך ווייס, אַז דו וועסט מיט איהר ניט חתונה האָבען. איך ווייס ניט פאַר וואָס, נאָר איך ווייס, אַז דו וועסט מיט איהר ניט חתונה האָבען.

— נו, דאָס ווייסטו ניט, האָט ניקאָלאַי געזאָגט. נאָר איך דאַרף מיט איהר ריידען. וואָס פאַר אַ פּראַכט זיא איז! האָט ער געזאָגט מיט אַ שמייכעל.

— וואָס פאַר אַ פּראַכט זיא איז! איך וועל איהר אריינשיקען צו דיר, האָט נאַטאַשאַ געזאָגט און איז ארויסגעלאָפען.

אין אַ מינוט ארום איז סאָניאַ אריינגעקומען, אַ צושראָקענע און וויא אַ שולדיגע. ניקאָלאַי איז צוגעגאַנגען צו איהר און האָט איהר אַ

קוס געטהאָן אין האַנד. דאָס איז געווען דאָס ערסטע מאָל, וואס זיי האָבען אונטער פיער אויגען געזען געערדט פאר דער גאַנצער צייט. וואס ער איז געקומען פון פאָלק און דאס איז געווען כמעט א יאָהר צייט.

— סאָפי, האָט ער געזאָגט, אָנפאַנגס ציטערנדיג און דערנאָך אַלץ דרייסטער, אויב איהר ווילט זיך אָבזאָגען פון א גלענצענדע פּאַרטיע......

סאָני האָט איהם איבערגעשלאָגען.

— איך האָב זיך שוין אָבגעזאָגט.

— אויב איהר האָט זיך אָבגעזאָגט צוליעב מיר, האָב איך מורא....

סאָניא האָט איהם ווייטער איבערגעשלאָגען. זיא האָט אויף איהם א קוק געטהאָן מיט א בעטענדען, צושראָקענעם בליק.

— ניקאָלענקאָ, רעדט ניט וועגען דעם, האָט זיא געזאָגט.

— ניין, איך מוז ריידען. אויב איהר זאָגט זיך אָב צוליעב מיר, מוז איך אייך זאָגען דיא גאַנצע וואהרהייט. איך דענק, אז איך האָב אייך ליעב, מעהר וויא אַלע......

— פאר מיר איז דאָס איבער גענוג, האָט סאָניע געזאָגט, אָנציגדענדיג זיך.

— ניין, נאָר איך האָב זיך שוין טויזענד מאָל פערליעבט און וועל זיך פערליעבען. כאָטשע אזא געפיהל פון פריינדשאַפט צוטרוי און ליעבע פיהל איך צו קיינעם ניט, וויא צו אייך. ווייטער בין איך יונג. דיא מוטער וויל דאָס ניט. מיט איין וואָרט איך זאָג גאָר ניט צו. און איך בעט אייך, איהר זאָלט זיך בעטראַכטען וועגען דאָלאָכאָוו'ן, האָט ער געזאָגט, קוים ארויסריידענדיג דיא פאַמיליע פון זיין פריינד.

— רעדט מיר ניט וועגען דעם. איך וויל קיין זאַך ניט. איך ליעב אייך וויא א ברודער, און וועל אייך אַלע מאָל אזוי ליעב האָבען, און מעהר פערלאַנג איך ניט.

— איהר זייט א'ן ענגעל, און בין ניט ווערטה אייער פינגער, האָט ניקאָלאַי געזאָגט, און האָט איהר ווידער א קוס געטהאָן אין האַנד.

V.

צוויי טעג נאָך דעם האָט ניקאָלאַי ראָסטאָוו בעקומען א צעטעל פון דאָלאָכאָוו'ן, אין וועלכען ער האָט איהם איינגעלאדען צו קומען אויף א הולאַנקע, וואָס ער מאַכט פאר זיינע פריינד פאר זיין אָבפאָהרען אין דער ארמיע.

צעהן א זייגער אין אָבענד איז ניקאָלאַי געקומען אין דעם ענגל שען האָטעל, וואו דאלאָכאָוו האָט געמאַכט דיא הולאַנקע, און האָט שוין געטראָפען א מאַן צוואַנציג ארום טיש. דאָלאָכאָוו האָט געטאָשט קאָרטען און אויף'ן טיש איז

געלעגען גאָלד און פּאַפּירען.

— לאנג ניט געזעהן זיך, האָט דאָלאָכאָוו געזאָגט, א דאנק וואָס דו ביזט געקומען. באלד וועט אריינקומען איליושקא מיט זיין כאָר.

— קענסט געהמען א האנד, האָט דאָלאָכאָוו ווידער געזאָגט. אָדער האָסטו פיעלייכט מורא צו שפּיעלען?

ראָסטאָוו האָט זיך געפיהלט ניט היימיש, ער האָט געזוכט עפּעס אָ'ן המצאה צו ענטפערן אויף דאָלאָכאָוו'ס איינלאָדונג און האָט ניט געפונען.

ראָסטאָוו האָט זיך געזעצט נעבען דאָלאָכאָוו'ן און האָט אָנפאנגס זיך צוגעקוקט וויא מען שפּיעלט.

— דו שפּיעלסט טאַקע ניט? האָט דאָלאָכאָוו געפרעגט, און מערקווירדיג. ניקאָלאַי האָט דערפיהלט א נאָטווענדיגקייט צו נעמען א קאָרט.

— איך האָב ניט קיין געלד מיט זיך, האָט ראָסטאָוו געזאָגט.

— איך וועל דיר געטרויען.

ראָסטאָוו האט אוועקגעשטעלט 5 רובעל אויף זיין קאָרט. ער האָט פערלאָרען, און איידער ער האָט אויסגעפּייעט ארומצוקוקען זיך, איז שוין אויף זיין רעכנונג געווען פערשריעבען 800 רובעל. ער האָט שוין געהאט ברעה אוועקצושטעלען אויף איין קאָרט 800 רובעל, ווען דער לאַקיי האָט איהם דערלאנגט שאמפּאניער, נאָר ער האָט חרטה געהאט און האָט אוועקגעשטעלט ניט מעהר וויא 20 רובעל.

— לאָז דיא 800, האָט דאָלאָכאָוו געזאָגט, וואָס איז? דוא האָסט מורא פאר מיר?

ראָסטאָוו האָט געפאָלגט און אוועקגעשטעלט אויף א זיעבעטעל רייץ, וועלכע ער האָט אויפגעהויבען פון דער ערד. ער האָט דערנאָך גוט געדענקט דעם זיעבעטעל. ער האָט אויסגעטרונקען א גלאָז שאמפּאניער און מיט אָ'ן אָבגעשטאָרבענעם הארצען געקוקט אויף דאָלאָכאָוו'ס הענד. געווינען אָדער פערלירען האָט פאר איהם בעדייטעט זעהר פיעל. פאָריגע וואָך זאָנטאג האָט איהם דער פאָטער געגעבען 2000 רובעל, און זיין פאָטער, וועלכער האָט קיין מאָל ניט ליעב געהאט צו ריידען געלדפערלעגענהייט, האט איהם געזאָגט, אז ביז מאי וועט ער מעהר קיין געלד ניט האָבען און דאריבער בעט ער איהם, ער זאָל זיין מעהר עקאָנאָמיש. ניקאָלאַי האָט געזאָגט, אז דאס איז פאר איהם אויך צופיעל און האט געגעבען זיין עהרען-וואָרט, אז ער וועט חעהר ניט נעהמען ביז פריהלינג. און דאריבער צו פערלירען 1600 רובעל האט געהייסען זעהר פיעל. ער וועט זיין וואָרט ניט קענען האַל-

טען. ער האט מיט אן אָבגעשטאָרבענע הארץ געקוקט אויף דאָלאָכאָוו'ס הענד און געטראַכט: „נו שוין, ניכער, גיב מיר שוין מיין קאָרט און איך נעהם דאס היטעל און פאָהר גלייך אוועק א היים און מעהר וועל איך שוין קיין קאָרטען אין די הענד ניט נעהמען". אין דיעזער מינוט איז דאס לעבען אין דער היים, זיינע המצאות מיט פעטיאַן, זיינע געשפרעכע מיט סאָניען, זיינע דועטען מיט נאַטאשאַ'ן, האבען זיך אזוי העל, רייצענד געשטעלט פאר זיינע אויגען, וויא דאָס וואָלט געווען א לאנג פערגאנגענעם, אויף אויבינ פערלאָרענעס גליק. עס האָט זיך איהם ניט געגלויבט, אז א נארישע זיבעטעל זאָל איהם קענען רויבען פון דעם גליק, וואס ער האָט איצט פון דאָס ניי בעגריפען און זאָל ארייגשליידערן אין אן אונבעוואוסטען תהום פון אונגליק. דאָס האָט ניט געקענט זיין, דאָך האָט ער געווארט מיט אן אָבגעשטאָרבענעם הארצען, קוקענדיג אויף דאלאָכאָוו'ס הענד. דיא ברייטביינינע, רויטליכע הענד מיט די האָר, וואס האָבען זיך ארויסגעזעהען פון אונטער דיא ארבעל האָבען אנידערגעלעגט דיא טאש קאָרטען און האָבען גענומען דאָס גלאָז שאמפאניער און א ליולקע.

— האָסטו טאקע קיין מורא ניט מיט מיר צו שפיעלען? האָט דאָלאכאָוו ווידערהאָלט און האָט זיך אָבגעשפארט ברייטליך אָן רוקען פון זיין שטוהל און לאנגזאם, מיט א שמייכעל האָט ער גענומען ריידען:

— יאָ, מיינע העררן, מען האָט מיר געזאָגט, אז אין מאָסקווע איז פערשפרייט א קלאנג, אז איך בין א שולער, און דעריבער ראטה איך אייך צו זיין מיט מיר פאָרזיכטיג.

— מאָך דאָס גיכער! האָט ראָסטאָוו געזאָגט.

— אָך, דיא מאָסקווער מוהמעלעך! האָט דאָלאָכאָוו געזאָגט מיט א שמייכעל און האָט זיך גענומען פאר דיא קאָרטען.

— א־א־אָך! האָט ראָסטאָוו שיער ניט אויסגעשריען, אויפהייבענדיג ביידע הענד צו דיא האָר. ער האָט פערשפיעלט מעהר וויא ער האָט געקענט בעצאָהלען.

— פאָל ניט אזוי אראָפּ ביי זיך, האט דאָלאָכאָוו געזאָגט, א וואָרף טהוענדיג א בליק אויף ראָסטאָוו'ן, און האָט ווייטער גענומען טאשען.

IX.

אין א שעה אָנדערטהאלבען ארום האָט זיך דער גאנצער שפיעל קאָנצענטרירט אויף איין ראָסטאָוו'ן. אנשטאָט דיא 1600 רובעל איז שוין אויף זיין רעכנונג געווען אָנגעשריבען א לאנגער צייל ציפער, וואָס האָט געדארפט בעטרעפען נאָך ראָס־

טאָו'ס רעכנונג א טויזענד צעהן נאָר אין דער ווירקליכקייט האָט עס שוין אור־בערגעשטייגט צוואנציג טויזענד. דאָלאָכאָוו האָט שוין איצט מעהר קיין געשיב־טעס ניט דערצעהלט ער האָט געהיט יעדע בעוועגונג ראסטאָו'ס און האָט אלע ווילע געוואָרפען א בליק אויף'ן רעכנונג. ער האָט בעשלאָסען פאָרט צוזעטצען דיא שפיל, ביז עס וועט זיך אָנקלייבען 43 טויזענד. דעם צאָהל האָט ער אויסגעקליבען דארום, ווייל דאָס איז געווען דיא סומע פון זיינע און סאָניע'ס יאָהרען צוזאמענגעלעגט.

ראָסטאָוו איז געזעסען אָנגעשפארט מיט'ן קאָפּ איןביידע הענד און האָט גע־טראכט, וויא גליקליך, וויא פריילִיך ער איז געווען, ווען ער איז צוגעגאנגען צו דעם טישעל. ווען האָט זיך דאָס אָנגעהויבען דאס אונגליק פאַר איהם?

ער איז געווען רויט, אין גאנצען פערשוויצט, כאָטשע אין צימער איז ניט געווען היים. זיין געזיכט איז געווען שרעקליך און קלעגליך הויפּטזעכליך דערפאַר, וואָס ער האָט זיך געוואָלט ווייזען, אז ער איז רוהיג.

דער רעכנונג האָט דערגרייכט ביז דיא בעשטימטע סומע פון 43 טויזענד, דאן האָט דאלאכאוו אוועקגעלעגט דיא קאָרטען אָן א זייט און האָט צוזאמענגעצויגען דעם רעכנונג.

— איצט איז צייט צו מיטאָגען!

— איז שוין דיא שפּיעל געענדיגט? האָט ראָסטאוו געפרעגט. איך האָב איצט צוגעגרייט א פיינעם קערטיל.

„איצט איז א סוף, איך בין א פערפאלענער!“ האט ער געטראכט. „איין מי־טעל איז נאָר פערבליבען — א קוגעל אין קאָפּ“ און צו דער זעלבער צייט האָט ער געזאָגט מיט א פרייליכען קול:

— נאָך איין קאָרט.

— גוט, האָט דאָלאָכאָוו געענטפערט, צום רעכנונג נעהט נאָך אָב 21 רובעל, אום עס זאָל זיין א קיילעכדיגע סומע. ראָסטאָוו האָט זיך צוגעקליבען צו שטעלען 6000, נאָר ער האָט געפאָלגט, וואָס דאָלאָכאָוו האָט געהייסען און האָט פערשריי־בען 21.

— פון אייך קומט מיר 43 טויזענד, גראף, האָט דאָלאָכאָוו געזאָגט און האָט זיך אויפגעהויבען פון טיש. מען ווערט פערמאטערט פון זיצען אזוי לאנג, האָט ער געזאָגט.

— איך בין אויך פערמאטערט געוואָרן, האָט ראָסטאָוו געזאָגט.

דאלאכאוו האָט איהם איבערגעשלאָגען.

— ווען בעקום איך דאָס געלד, גראַף?
ראַסטאָוו האָט אריינגערופען דאָלאָכאָוו'ן אין א צווייטען צימער.
— איך קען דאָס געלד ניט בעצאָהלען גלייך, דוא וועסט נעהמען א וועקסעל, האָט ער געזאָגט.
— דוא ווייסט, ראַסטאָוו, דאָס גלייך-ווערטיל: וועמען עס גליקט אין ליעבע גליקט ניט אין קאָרטען. דיין קוזינע איז פערליעבט אין דיר. איך ווייס דיין קוזינע....
— מיין קוזינע האָט מיט דעם גאָר ניט צו טהאָן און וועגען איהר איז ניטאָ וואָס צו ריידען! האָט ראַסטאָוו אויסגעשריען מיט וואוט.
— אַלזאָ ווען בעקום איך? האָט דאָלאָכאָוו געפרעגט.
— מאָרגען, האָט ראַסטאָוו געענטפערט און איז ארויס פון צימער.

X

זאָגען „מאָרגען" און ארויסווייזען זיך האַנאַראָוועס איז ניט געווען שווער נאָר קר מען א היים און זעהען די שוועסטער, ברידער, דיא מוטער און פאָטער און בעטען געלד, וואָס ער האָט קיין רעכט ניט געהאַט נאָכדעם וויא ער האָט געגעבען זיין עהרענוואָרט, איז געווען שרעקליך.
אין דער היים איז מען נאָך ניט געשלאָפען. דיא יונגע זיינען געזעסען ביי דער פיאַנאָ, דעניסאָוו האָט געזונגען א קופלעט פון דער צויבערין. די אַלטע גרעפין האָט אויסגעלעגט א פאַסיאַנס. ווי ער איז נאָר אריינגעקומען, האָט איהם ארומגעכאַפּט יענע פּאָעטישע און ליעבענדע לופט, וואָס האָט געהערשט דיזען ווינטער אין הויז. ער איז א ווײלע געזעסען מיט די יונגע, דערנאָך געבען דער מוטער און דערנאָך איז ער אוועק צו זיך אין צימער. דער אַלטער גראַף איז נאָך ניט געווען אין דער היים. אין א פערטעל שעה ארום האָט ניקאָלאַי דערהערט זיינע טריט. דער אַלטער גראַף איז איצט געקומען פון קלוב פריילי און צופריעדען. ניקאָלאַי איז אוועק צו איהם.
— נו, וואָס אָנגעהולעט זיך? האָט דער אַלטער גראַף געזאָגט מיט א פריילינע און שטאָלצע מינע, פרייענדיג זיך מיט זיין זוהן. ניקאָלאַי האָט געוואָלט ענטפערן „יאָ", נאָר ער האָט ניט געקענט: ער האָט זיך שיער ניט צואווײנט. דער גראַף האָט פערויכערט א ליולקע און האָט ניט בעמערקט, אין וואָס פאַר א צושטאַנד דער זהון געפינט זיך.
„איך וועל זיך דערפון ניט אויסקויפען" האָט ניקאָלאַי געטראַכט. און מיט א נאָבלעסיגען טאָן אזוי וויא ער וואָלט געבעטען א קאַרעטע דורכצופאָהרען זיך אין

שטאָדט, האָט ער געזאָגט צום פּאָטער:

— פּאָטער, און איך האָב אייך עפּעס צו זאָגען, איך האָב שיער ניט פערגעסען, איך דאַרף האָבען געלד.

— אזוי, איך האָב דיר געזאָגט, אז עס וועט זיין ענגלאָף. פיעל?

—זעהר פיעל, האָט ניקאָלאַי געזאָגט מיט א נאַרעשען און נאַכלעסיגען שמייכעל, וועלכען ער האָט דערנאָך א צייט לאַנג ניט געקענט זיך פערצייהען. איך האָב ניט פיעל פערשפּיעלט, דאָס הייסט זאָגאר פיעל, זעהר פיעל 43 טויזענד.

— וואָס? דו לאָבסט! האָט אויסגעשריען דער גראף, און זיין האַלז און פּאָטי־ליצע זיינען רויט געוואָרען.

— איך האָב פערשפּראָכען מאָרגען צו בעצאָהלען, האָט ניקאָלאַי געזאָגט.

— נו!...... האָט דער אַלטער גראף געזאָגט, פערנאַנדערפּיהרענדיג מיט דיא הענד און האָט זיך מאַכטלאָז אראָבגעלאָזט אויף דער זאָפע.

— וואָס קען מען העלפען? מיט וועמען האָט עס ניט געטראָפען, האָט דער זוהן געזאָגט אזוי ברייטלאָך, וועהרענד אין הארצען האָט ער זיך אָנגערופען מיט דיא ערנסטע נעמען: טויגעניכטס. שופט. ער האָט געוואָלט קוסען דעם פּאָטער דיא הענד, שטעהן פאר איהם אויף דיא קניע און בעטען אום פערצייהונג, און ער האָט נאָר אזוי נאַכלעסיג און גראָב געזאָגט, אז דאָס טרעפט מיט יעדען.

דער אַלטער פירסט האָט אראָבגעלאָזט דיא אויגען, ווען ער האָט דערהערט דיעזע ווערטער און האָט עפּעס גענומען זוכען.

— יאָ, יאָ, האָט ער געזאָגט, שווער, איך האָב מורא, עס וועט זיין שווער צו קריגען... מיט וועמען האָט עס ניט געטראָפען! יאָ, עס טרעפט ... און דער גראף האָט א זייטיגען בליק געטהאָן אויפ'ן זוהן און איז ארויס פון צימער. ניקאָלאַי האָט ערוואַרטעט, אז ער וועט איהם גראָב ענטפערן, אָבער דאָס האָט ער גאָר ניט ערוואַרטעט.

— טאַטעלע! טאַ...טעלע! האָט ער איהם נאָכגעשריען מיט א געוויין; פערצייהעט מיך! און אָנכאַפּענדיג איהם ביי דער האַנד האָט ער איהר בעדעקט מיט קוסען און טרערען.

XI.

וועהרענד ניקאָלאַי האָט געהאַט זיין געשפּרעך מיט'ן פאָטער, איז צווישען דער מאַטער און מוטער פאָרגעקומען א נישט ווייניגער וויכטיגע ערקלערונג. נאַטאשא איז א'ן ערעגטע אריינגעלאָפען צו דער מוטער.

— מאמא !.... מאמא !.... ער האט געבעטען......

— וואס געבעטען ?

— געבעטען, געבעטען אום מיין האנד. מאמא ! מאמא!

דיא גרעפין האט ניט געגלויבט איהרע אויערען. דעניסאוו האט זיך ערקלערט אין ליעבע — וועמען ? דעם קליין מיידעלע, וואס האט ניט לאנג נאך געשפּעלט אין ליאלקעס.

— נאטאשא, מאך זיך ניט נארעש ! האט דיא גרעפין געזאגט, האפענדיג, אז דאס איז געוועזן א שפאס.

— א נארעשקייט געפונען ! איך רייד אייך א טהאטזאך, האט נאטאשא גע־זאגט בייז. איך בין געקומען פרעגען, וואס זאל איך טהאן, און איהר זאגט מיר, אז דאס איז א נארעשקייט.

דיא גרעפין האט א קוועטש געטהאן מיט דיא פלייצעס.

— אויב עס איז אמת, אז מאנסיע דעניסאוו האט געבעטען, אום דיין האנד, טא זאג איהם, אז ער איז א נאר, וויטער גאר נישט.

— ניין, ער איז ניט קיין נאר, האט נאטאשא געזאגט ערנסט און בעליידיגט.

— אלזא וואס דען ווילסטו ? איהר זייט היינט אלע פערליעבט. אויב דו ביזט פערליעבט, טא האב חתונה מיט איהם, האט דיא גרעפין געזאגט בייז, לאכענד.

— ניין, מאמא, איך בין אין איהם ניט פערליעבט. ניט פערליעבט.

— נו, טא גיה און זאג איהם אזוי.

— מאמא, איהר זייט אין כעס ? זייט ניט אין כעס, טייבעלע, נו, וואס בין איך שולדיג ?

— ווילסט, וועל איך איהם געהן זאגען מיין פריינד, האט דיא גרעפין געזאגט מיט א שמייכעל.

— ניין, איך אליין וועל זאגען, נאר איהר זאגט מיר וואס, איהר ווייסט אלץ. א, ווען איהר זאלט זעהן, וויא ער האט דאס געבעטען, איך ווייס, אז ער האט עס ניט געוואלט זאגען, נאר אונגערן האט זיך דאס ביי איהם ארויסגעריסען.

— דאך דארף מען אבזאגען.

— ניין, מען דארף ניט. מיר רייסט אזוי דאס הארץ פאר איהם ! ער איז אזא ליעבער.

— אויב אזוי נעהם אן זיין פארשלאג ; וואס מיינסטו, עס איז שוין צייט, דו זאלסט חתונה האבען.

— ניין, ניין, מאמא, איך האָב אויף איהם רחמנות. איך ווייס ניט, וויא וועל איך איהם זאָגען.

— דו האָסט ניט וואס צו זאָגען, איךאליין וועל זאָגען, האט געזאָגט דיא גרעפין אונצופרידען, פאר וואס מען האט געוואגט צו קוקען אויף דיא קליינע נאטאשא, וויא אויף א גרויסע.

— ניין, פאר קיין פאל ניט, איך אליין וועל איהם זאָגען, און איהר שטעהט אונטער דער טיר און הערט.

און נאטאשא איז ארויסגעלאָפען פון גאסט-צימער און איז אריינגעלאָפען אין זאל, וואו דעניסאָוו איז געזעסען אויפ'ן זעלבען אָרט ביי דער פיאנע פערשטעלט דאָס געזיכט מיט דיא הענד. ער איז אויפגעשפרונגען, דערהערענדיג איהרע גראָבע טריט.

— נאטאלי, האָט ער געזאָגט, געהענדיג איהר אנטקעגענקומיט שנעלע טריט, מיין שיקזאל איז אין אייערע הענד. זאָגט מיר, וואָס איך האָב צו ערוואַרטען.

— וואסילי דמיטריטש, איך האָב אויף אייך אזא רחמנות!...... ניין, נאָר איהר זייט אזא גוטער.... נאָר מען דארף ניט... דאָס.... אזוי וועל איך אייך אלע מאָל ליעבען....

דעניסאָוו האָט זיך אָנגעבויגען איבער איהר האנד און זיא האָט דערהערט זעלטזאמע, אונפערשטענדליכע קלאנגען. זיא האָט איהם א קוש געטהאָן אין זיין שווארצען געקרייזעלטען קאָפּ. אין דער צייט האָט זיא דערהערט א גערויש פון א קלייד. דיא גרעפין איז צוגעגאנגען צו זיי.

— וואסילי דמיטריטש, האָט דיא גרעפין געזאָגט, איך דאנק אייך פאר דיא עהרע, נאָר מיין טאָכטער איז נאָך אזוי יונג, און איך האָב געדענקט, אז איהר, אלס א פריינד פון מיין זוהן, האט זיך געדארפט פריהער ווענדען צו מיר.

דיא גרעפין האָט גערעדט מיט א קול פון פערלעגענהייט, נאָר דעניסאָוו'ן האָט ער אויסגעוויזען זעהר שטרענג.

— גרעפין!...... האָט דעניסאָוו געזאָגט מיט אראָבגעלאָזטע אויגען אין שולדיגע געזיכט. ער האָט עפּעס געוואָלט זאָגען, נאָר ווערטער האָבען איהם פערפעהלט.

נאטאשא האָט געקענט זעהען זיין קלעגליכען צושטאנד. זיא האָט אָנגעהויבען צו כליפּען אויפ'ן קול.

— גרעפין, איך האָב זיך בעשולדיגט געגען אייך, האָט דעניסאָוו פאָרטגעזעצט

מיט א'ן איבעררייסענדען קול, —, נאר ווייסט, אז איך פערגעטער אזוי אייער טאכטער, און אייער גאנציע פאמיליע, אז איך וועל צוויי לעבענס אוועקגעבען...... ער האט א קוק געטהאן איף דער גרעפין און האט בעמערקט איהר שטרענגע גע־זיכט ... גו, זייט געזונד, גרעפין, האט ער געזאגט און האט איהר א קוס געטאן אין האנד, און נימ א קוק טהוענדיג איף נאטאשא'ן איז ער מיט שנעלע און ענטשלא־סענע טריט ארויס פון צימער.

איף מארגען איז דעניסאוו אבגעפאהרען פון דיא ראסטאוו'ס און קיין בעטען האט נים געהאלפען אבצוהאלטען איהם נאך א טאג.

צווייטער טהייל.

I.

פירסט אנדריי האט זיך פערשפארט אין דארף און איז צוויי יאהר ערגעץ נים ארויסגעפאהרען, ניט קוקענדיג אויף דעם, וואס אונטער דער צייט האט רוסלאנד אין פעראייניגונג מיט פרייסען ווייטער געפיהרט א מלחמה מיט נאפאלעאנען און ווידער פערלארען. אנדריי האט זיך אבגעגעבען מיט דיא אנגעלעגענהייטען אין זיינע דערפער און האט געוויזען דעם ערשטען ביישפיעל אין רוסלאנד טהיילוויז צו בעפרייען דיא פויערים פון פאנסטשיזנע און טהיילוויז צו מאכען ארדנונג אין דיא דערפער.

אין פריהלינג פון 1809 איז פירסט אנדריי אוועקגעפאהרען אין ריאזאנער גיטער פון זיין זוהן, ביי וועמען ער איז געוועזען אפעקון, צוליעב זיינע נעשעפטען מיט איליא אנדרעעוויטש ראסטאוו'ן, וועלכער האט איצט געוואוינט אין א ריאזאנער גוט און איז געוועזען דער אנפיהרער פון דעם אויעזד.

דיא צייט פון פריהלינג איז געוועזען א הייסע. דער וואלד האט זיך אין גאנצען בעדעקט מיט גרינע בלעטער, און ווען מען איז פערביינעפאהען א טייך, האט זיך געוואלט אויסבאדען.

אנדריי איז א פערזארגטער און אומעדיגער צונעפאהרען צום הויז, וואו דיא ראסטאווס האבען זיך נעפונען. רעכטס פון צווישען דיא בוימער האט ער דערהערט א פרייליכען מיידעלשען געשריי און ער האט דערזעהען וויא איהם אנטקעגען כויפט א מחנה מיידלאך. פריהער פון אלעמען איז צו זיין וועגעל צונעלאפען א שופטילע, זעהר שופטילע מיידעל מיט שווארצע האר און שווארצע אויגען אין א געלע קארטונען קליידעל. דאס מיידעל האט עפעס געשריען, נאר דערזעהענדיג א פרעמדען מענשען איז זיא מיט א געלעכטער אוועקגעלאפען צוריק.

אנדריי האט פלוצים דערפיהלט א וועטאג אין הארצען. דער טאג איז געוועזען אזוי שיין, דיא זון האט געשיינט אזוי העל, ארום איז געוועזען אזוי פרייליך און דיא שופטילע און שיינע מיידעל ווייס ניט און וויל נים וויסען פון זיין עקזיסטענץ און איז צופריעדען און גליקליך מיט איהר אייגענעם, וואהרשיינליך נארעשען און פרייליכען לעבען. וואס פרייט זיא זיך אזוי ? וועגען וואס טראכט זיא ? זיא טראכט

ניט ווענען נייע קריעגס־געזעצע, אויך טראכט זיא ניט ווענען ציגזען פון די פויערים. „ווענען וואס טראכט זיא? און מיט וואס איז זיא אזוי גליקליך?“ האט אנדריי זיך געפרעגט נייגיעריג.

נראף איליא ראסטאוו, ביי וועמען אין הויז האט זיך איבהרגעקעהרט די גאנצע נובערניע, האט זיך זעהר דערפרעהט מיט'ן נייען גאסט און האט איהם כמעט מיט געוואלד פערהאלטען אויף איבער נאכט.

אין דעם פערלויף פון דעם טאג האט ער עטליכע מאל נאכגעקוקט די שווארצ־אויגיגע נאטאשא'ן, וועלכע האט ניט אויפגעהערט צו שטיפען און פרייהען זיך, או האט זיך אלץ געפרעגט: „ווענען וואס טראכט זיא? מיט וואס איז זיא אזוי צו־פריעדען?“

אין אבענד פערבלייבענדיג אליין אין א נייען ארט, האט ער א לאנגע צייט ניט געקענט איינשלאפען. ער האט געלייענט, דערנאך האט ער אויסגעלאשען דאס ליכט און ווידער עס אנגעצונדען. אין צימער איז געווען הייס. ער איז געווען אין כעס אויף'ן נארישען אלטען (אזוי האט ער גערופען ראסטאוון) פאר וואס ער האט איהם פערהאלטען און אויף זיך אליין, פאר וואס ער האט זיך געלאזט איינריידען.

אנדריי האט זיך אויפגעהויבען און איז צוגעגאנגען צום פענסטער. וויא נאר ער האט געעפענט דיא לאדענס, וועלכע האבען זיך פערמאכט פון אינערווייניג, האט אויף איהם א גאס געטאן א שטראם פון דער העלער לבנה ליכט. ער האט גע־עפענט דאס פענסטער. די נאכט איז געווען א קיהלע און זעהר א ליכטיגע. אנט־קעגען פענסטער איז געשטאנען א גאנצע רייהע בוימער, שווארץ פון איין זייט און זילבער בעלויכטען פון דער צווייטער. אונטער דיא בוימער האט געוואקסען א זאפ־טיגע, פייכטיגע און האריגע געוויקס מיט בעזילבערטע דא און דארטען בלעטלאך און זאנגען. ווייטער הינטער די בוימער האט געבליצט פון טוי א דאך, און רעכטס א בוים מיט געדיכטע צווייגען און איבער זיי איז געהאנגען א פולע לבנה אויף א ריינעם הימעל. אנדריי האט זיך אנגעשפארט מיט דיא עלענבויגענס אן פענ־סטער און זיינע אויגען האבען געקוקט צום הימעל.

אנדריי'ס צימער איז אויסגעקומען אויפ'ן מיטעלסטען עטאזש: איבער איהם איז דאס צימער אויך געווען פערנומען און דארטען איז מען נאך אויך ניט געשלאפען. ער האט דערהערט פון דער הויך א מיידעלשען געשפרעך.

— נאך איין מאל, ניט מעהר האט געזאגט א שטימע, וועלכע אנדריי האט גלייך דערקענט.

— נאָר ווען וועסטו שלאָפען ? האָט דיא צווייטע שטימע געענטפערט.

— איך וועל ניט, איך קען ניט שלאָפען, וואָס קען איך העלפען! נו, נאָך איין מאָל..

צוויי פרויען-קול׳כלעך האָבען געגומען זינגען א מוזיקאַלישע פראַזע, וואָס איז געוועזען דאָס ענדע פון עפּעס.

— אַך, וויא פּאַרטרעפליך! נו, איצט שלאָפען און געענדיגט.

— דו, שלאָף, אָבער איך קען ניט, האָט געענטפערט דיא ערשטע שטימע, און איז נעהנטער צוגעקומען צום פענסטער.

דאָס מיידעל, וואָס האָט געזאָגט די לעצטע ווערטער, האָט זיך ארויסגעהאָנגען פון פענסטער, דאָס האָט אנדריי פערשטאַנען פון דעם גערויש פון א קלייד, וואָס ער האָט דערהערט און זאָגאר איהר אָטהעמען. אנדריי האָט מורא געהאַט א ריהר צו טאָן זיך, אום ניט ארויסצוגעבען זיין אונווילענדע אַנוועזענהייט.

— סאָניא! סאָניא! האָט זיך ווידער דערהערט דיא ערשטע שטימע. נו, זאָג אליין, וויא קען מען שלאָפען! גיב א קוק, וואָס פאַר א שיינע נאַכט! אַח, ווי שיין! שלאָף ניט, סאָניא! האָט זיא געזאָגט כמעט מיט טרערען אין איהר קול. אַזאַ שיינע נאַכט ווּעסטו קיין מאָל, קיין מאָל ניט זעהן.

סאָניא האָט עפּעס געענטפערט אונווילענדע.

— ניין, דו גיב א קוק, וואָס פאַר א לבנה!...... אַח וויא שיין! דו קום צו אהער, נשמה׳לע, טייבעלע, קום אהער. דו זעהסט? איך וואָלט זיך אזוי אַוועקגעזעצט אויף דיא שפּיץ פינגער, ארומגעכאַפּט זיך ארום דיא קניע, אזוי שטייף, שטייף און געפלויגען אזוי!

— גיב אכטונג, דו וועסט נאָך ארויספאַלען.

עס האָט זיך דערהערט א קאַמפּף און סאָניא׳ס אונצופריעדענע שטימע.

— עס איז שוין נאָך איינס.

— אַך, דו פערדערבסט נאָר מיר איבער יעדע זאַך. נעה, נעה.

עס איז ווידער שטיל געוואָרען, נאָר אנדריי האָט געוואוסט, אז זיא זיצט נאָך ביים פענסטער. ער האָט פון צייט צו צייט געהערט איהרען א שטילען ריהר אָדער זיפץ.

— אַך, מיין גאָט! מיין גאָט! וואָס איז דאָס אַזוינס! האָט זיא פּלוצים אויס־געשריען. שלאָפען זאָל זיין שלאָפען! און זיא האָט פערהאַקט דאָס פענסטער.

„און מיין עקזיסטענץ אינטערעסירט איהר גאָר ניט!“ האָט פּירסט אנדריי גע־

טראכט, וועהרענד דיא מיידלאך האבען אויבען גערעדט, ווארטענדיג און מורא האָ־בענדיג, אז זיא וועט עפּעס זאָגען וועגען איהם. „און ווייטער זיא! וויא בכיון!“ האט ער געטראכט. אין זיין זעעלע האט זיך פּלוצים אויפגעהויבען א מיש־מאש פון יונגע האפנונגען און געדאנקען, וואס זיינען געוועזען געגען זיין ארט לעבען און דענקען און פיהלענדיג, אז ער איז ניט אים שטאנד צו ערקלערען זיך, וואס ביי איהם קומט פאר, איז ער באלד איינגעשלאָפען.

אויף מאָרגען, זעגענענדיג זיך נאָר מיט'ן אלטען גראף און ניט ווארטענדיג, ביז דיא פרויען וועלען ארויסקומען, איז ער אוועקגעפאָהרען אהיים.

דער טאָג איז געוועזען א הייסער, א שטורם האָט זיך געקליבען, דערווייל האָט א שפּריץ געטהאָן פון א קליין וואָלקענדעל אויפ'ן שטויב פון דעם וועג און אויף דיא זאפטיגע בלעטער. אנדריי איז יעצט געפאָהרען אין וואלד. דיא לינקע זייט וואלד איז געוועזען פינסטער, אין שאָטען; דיא רעכטע איז געוועזען פייכט און האָט געגלאנצט אנטקעגען דער זון, קוים ריהרענדיג זיך פון דעם ווינד. אלץ האט געבליהט; דיא נאכטיגאלס האָבען געטרילערט דאָ און דאָרטען.

עס האָט אויף איהם פּלוצים א בלאָז געטהאָן א פריהלינגס־געפיהל, א געפיהל פון פרייד און בענייאונג. אלע בעסטע מינוטען פון זיין לעבען האבען פלוצם ארויס־געשוואומען אין זיין מארך. אויסטערליץ מיט'ן הויכען הימעל, דיא מינע פון פאר־וואורף אויף זיין פערשטאָרבענער פרוי'ס געזיכט, דאָס מיידעל וואָס איז עררעגט פון דער שיינקייט פון דער נאכט, און די נאכט, און דיא לבנה, דאס אלעס האָט זיך איהם איצט דערמאָנט.

ניין, צו 31 יאָהר איז דאָס לעבען נאָך ניט געענדיגט האָט ער פּלוצים בעשלאָ־סען. „עס איז ווייניג, וואָס איך ווייס, וואָס אין מיר איז, מען דאַרף, אז אנדערע זאָלען עס אויך וויסען: אי פּיער, און דאָס מיידעל, וואָס וויל פליהען אין הימעל; מען דארף, אז אלע זאָלען מיך וויסען, מיין לעבען זאָל ניט זיין פאר מיר אליין, מיין לעבען דארף זיך אויף אלעמען אָבשפּיגלען און אלע דארפען לעבען מיט מיר צוזאמען“.

II.

צוריקקעהרענדיג זיך פון זיין רייזע, האָט פירסט אנדריי בעשלאָסען צו פאָהרען אין הערבסט אין פעטערבורג און האָט געזוכט פערשיעדענע אורזאכען פאר וואָס ער דארף דאָס טהאָן. א גאנצע רייהע בעווייזע האָט ער אויסגעארבייט צו דערווייזען לאָגיש די נויטווענדיגקייט פון אזא רייזע. ער האָט איצט זאָגאר ניט געקענט פער

שטעהן, וויא אזוי האָט ער ווען עס איז געקענט גאָר צווייפלען אין דער נויטוועגדיג־
קייט צו נעהמען אַ'ן אקטיווען אַנטהייל אין לעבען, גראדע ווי מיט א מאָנאט צוריק
האָט ער ניט געקענט פערשטעהען, וויא אזוי קען איהם גאָר אריין א געדאנק צו
פערלאָזען דאָס דאָרף. נאָך דיזער רייזע האָט זיך אַנדריי דערפיהלט אומעדיג אי
דאָרף, זיינע פריהעריגע בעשעפטיגונגען האָבען איהם ניט אינטערעסירט און ווען ער
איז אליין געבליבען זיצען אין זיין קאַבינעט, פלעגט ער צוגעהן צום שפיעגעל און
לאַנג געקוקט אויף זיין געזיכט. דערנאָך פלעגט ער זיך אָבווענדען פון שפי־
געל און אַ קוק טהאָן אויף'ן פּאָרטרעט פון זיין פערשטאָרבענער פרוי, וועלכע האָט
אויף איהם געקוקט צערטליך און פריילּיך פון דער גאָלדענער ראַם. איצט האָט זיא
שוין ניט גערעדט צום מאָן יענע שרעקליכע ווערטער, איצט האָט זיא געקוקט איינ־
פאַך, פריילּיך און מיט נייגיערדע.

אין מאָנאַט אנוסט 1809 איז אַנדריי געקומען אין פּעטערסבורג. די ערשטע צייט
האָט ער דערפיהלט, אַז זיין גאַנצער ארט דענקען, וואָס האָט זיך אויסגעארבייט אין
זיין איינזאַמען לעבען, איז איצט אין גאַנצען פערדונקעלט געוואָרן פון קליינע זאָרגען,
וואָס האָבען איהם ארומגעכאַפּט אין פּעטערסבורג. קומענדיג אבענדצייט אהיים
האָט ער פערצייכענט אין זיין נאָטיץ־ביכעל פיער אָדער פינף נויטהיגע וויזיטען צו א
בעשטימטע צייט. ער האָט גאָר ניט געטהאָן, און זאָגאר ניט גערענקט און
האָט קיין צייט ניט געהאַט צו דענקען, און ער האָט גאָר גערעדט דאָס,
וואָס ער האָט פריהער בעטראַכט, זייענדיג אין דאָרף.

אָפט האָט ער בעמערקט אונצופרידען, אַז איהם קומט אויס פיעל מאָל ווידער־
צוהאָלען איינס און דאָס זעלבע אין איין טאָג אין פערשידענע געזעלשאַפטען, נאָר
ער איז געווען אזוי פערנומען גאַנצע טעג, אַז ער האָט קיין צייט ניט געהאַט צו
טראַכטען צו טהאָן, אַז ער דענקט גאָר ניט.

אין א וואָך ארום נאָך זיין קומען, איז אַנדריי געוואָרען א מיטגליעד פון דער
קאָמיסיאָן אויסצואַרבייטען אַ נייע פעראָרדנונג פון קריעגס־געזעצע.

III.

דיא דאָס־מאָוס האָבען צוויי יאָהר פערבראַכט אין זייערען א גוט, אום צו פער־
ריכטען זייערע אומשטענדען נאָר דאָס האָט זיי ניט געלונגען. ניט קוקענדיג אויף דעם
וואָס ניקאָלאַי האָט געזעהן אויסצוגעבען אזוי ווענינ געלד אין פאָלק, ווי נאָר מעג־
ליך. דער פערוואַלטער פון זייערע גיטער, מיטענקאַ, האָט אזוי געפיהרט זייערע גע־
שעפטע, אַז דיא חובות האָבען געוואַקסען און די איינציגע הילף, וואָס זיי איז געו־

בליבען איז געווען, אז דער אלטער גראף זאָל אָננעהמען עפּעס א שטעלע אין דער רעגיערונג, און צוליעב דעם איז ער איבערגעפאָהרען אין פּעטערסבורג.

גלייך נאָך זייער קומען אין פּעטערסבורג, איז זעהר עלטסטע טאָכטער ווערא פער'קנס'ט געווארען מיט א קאַפּיטאַן פון גווארדיע, בערג. דער שידוך איז ניט גע-ווען קיין גרויסארטינער, ווייל בערג האט זיך מיט קיין יחוס ניט געקענט בעריהמען, נאָר דיא ראָסטאָווס זיינען איינגעגאנגען אויף דעם שידוך, ווייל זייערע געשעפטען זיינען געווען זעהר פערפּלאָנטערט און ווערא איז שוין אלט געווען 24 יאָהר, און ניט קוקענדיג אויף דעם, וואס זיא איז געווען שיין און קלוג, האָט נאָך קיינער ביז איצט ניט געבעטען איהר האנד.

נאַטאַשא איז אלט געווען זעכצעהן יאָהר. פון דער צייט, וואָס באָריס האָט זיך מיט איהר צוקוסט מיט פיער יאָהר צוריק, האט זיא זיך מיט איהם ניט געזעהען. ווען אין דער היים פלעגט ווערען א געשפּרעך וועגען באָריס'ן, פלעגט זיא ריידען גאנץ פריי, אז אלץ, וואָס פריהער איז געווען, איז נאָר געווען א קינדערשפּיעל און עס לוינט ניט צו ריידען וועגען דעם. נאָר טיעף אין הארצען האט איהר דיא פראגע ניט געלאָזט רוהען צו איהר דאמאָלסדיג פערשפּרעכען איז געווען א שפּאס אָדער ערנסט.

באָריס איז אין דעם פערלויף פון דיא פיער יאָהר געווען עטליכע מאָל אין מאָסקווע און איז פערבייגעפאָהרען ניט ווייט פון זייער גוט, נאָר ער איז קיין איינציג מאָל ניט פערפאָהרען צו דיא ראָסטאָווס.

נאַטאַשאַ'ן איז אריין אין קאָפּ, אז ער וויל איהר ניט זעהען, און א תוקף צו דעם האט זיא געפונען אין דעם אומעדיגען טאָן פון דיא עלטערע אין הויז, ווען זיי האָבען גערעדט וועגען באָריס'ן.

— היינטיגע צייטען וויל מען גאָר פון אלטע פריינד ניט וויסען. פירסטין דרו-בעצקאיא האָט זיך אויך געהאלטען פון זיי א ביסעל פון דערווייטענס און פלעגט קומען צו זיי זעלטענער און יעדעס מאָל ווען זי איז צו זיי געקוקמען האָט זיא זיך ניט געקענט אָפּלויבען פון איהר זוהן און האָט זיך אָנדערצעהלט פון דיא גליקען וואָס ערווארטען איהם. ווען דיא ראָסטאָוו'ס זיינען אריבערגעפאָהרען אין פּעטערבורג, איז באָריס צו זיי געקומען מיט א וויזיט.

ער איז צו זיי געפאָהרען ניט אָהן עררעגונג. דיא עראינערונג וועגען נאַטאַשאַ'ן איז פאַר איהם געווען דיא בעסטע פּאָעטישע עראינערונג פון זיין לעבען. נאָר דאָך איז ער געפאָהרען מיט א שטייפען ענטשלוס צו געבען זיי און איהר צו

פיהלען, אז דאָס וואָס איז א מאָל געווען צווישען איהם און נאַטאַשאַ'ן איז געווען ניט מעהר וויא א קינדער־שפּיעל. ער האָט איצט געהאַט אַן אויג אויף איינינע פון דיא רייכסטע כלות אין פּעטערסבורג און ער האָט געקענט האָפען, אז דאָס וועט פערווירקליכט ווערן.

ווען באָריס איז אריינגעקומען אין גאַסט־צימער צו דיא ראָסטאָוו'ס, איז נאַטאַשאַ געווען אין איהר צימער. דערוויסענדיג זיך, ווער צו זיי איז געקומען, איז זיא מלא שמחה אריינגעלאָפען אין גאַסטצימער.

באָריס האָט איהר געקענט יענע נאַטאַשאַ'ן אין א קורץ קליידעלע, מיט שוואַרצע, בליצענדע אויגען און א געפעהרליכע לאַכערקע, וויא זיא איז געווען מיט פיער יאהר צוריק און דאריבער ווען עס איז אריין און דערזעהן גאָר אַן אנדערע נאַטאַשאַ, האָט ער זיך פערלאָרען און זיין געזיכט האָט אויסגעדריקט ענטציקונג און בעוואונדערונג. דאָס האָט זעהר דערפרייט נאַטאַשאַ'ן.

— וואָס, דו דערקענסט דיין קליינע פריינדין דיא שטיפערקע? האָט געזאָגט דיא גרעפין. באָריס האָט א קוש געטהאָן נאַטאַשאַ'ן אין האנד און געזאָגט אז ער איז פערוואונדערט פון דיא ענדערונג, וואָס איז פאָרגעקומען אין איהר.

— וויא שיין איהר זייט געוואָרען?

— פּטור, נו! האָבען געענטפערט נאַטאַשאַ'ס לאַכעדיגע אויגען.

באָריס האָט זיך געזעצט רייד‍ען מיט דיא אַלטע גרעפין, און נאַטאַשא האָט איהם פון דערווייטענס בעקוקט, ניט אריינמישענדיג זיך אין געשפּרעך. ער האָט געפיהלט אויף זיך איהרע לאַסטשענדע בליקען, און האָט פון צייט צו צייט א קוק געטהאָן אויף איהר.

באָריס איז אָבגעזעסען א מינוט צעהן און האָט זיך אויפגעהויבען צו געהען. נאַטאַשאַ'ס נייגיעריגע אַרויסרופענדע און לאַכענדע אויגען האָבען נאָך אַלץ געקוקט אויף איהם.

נאָכ'ן ערשטען בעזוך האָט באָריס געזאָגט צו זיך, אז נאַטאַשא איז איצט אויך אַזוי צוציהענד, וויא א מאָל, נאָר ער טאָר זיך ניט לאָזען בעהערשען פון דיזען געפיהל, ווייל חתונה האָבען מיט איהר, מיט א מיידעל כמעט אָהן א פערמעגען, וועט הייסען איבערצופיהרען זיין קאַריער און גלאַט בענייען דיא פריהערינע פערהעלטניסע אָהנע דעם צו דענקען חתונה האָבען מיט איהר וועט זיין ניט אָרדענטליך. באָריס האָט בעשלאָסען מיט זיך, אז ער וועט זעהן אויסצומיידען יעדע בעגעגענים מיט נאַטאַשאַ'ן, נאָר ניט קוקענדיג אויף דיזען בעשלוס, איז ער אין עטליכע טעג

ארום ווידער געקומען און האט באלד אנגעהויבען צו קומען אפט און פערברייננען גאנצע טעג ביי די ראסטאווס. איהם האט אויסגעוויזען, אז ער מוז זיך ערקלערען מיט נאטאשא'ן, אז ער דארף איהר זאגען, אז זיא זאל פערגעסען, וואס א מאל איז צווישען זיי געוועזען, אז זיא קען ניט זיין זיין פרוי, אז ער האט נישט קיין פערמעגען. נאר איהם איז אלץ ניט געלונגען צו ערקלערען איהר דאס. מיט יעדען טאג האט ער זיך אלץ מעהר און מעהר פערפלאנטערט.

IV.

א מאל ווען דיא גרעפין איז געשטאנען ביי זיך אין שלאף-צימער און געזאגט דיא תפילה פאר'ן שלאף, האט איהר טהיר א סקריפ געטאהן און נאטאשא אהן זאקען אין איינע טופלעס, אין א קאפטעטשקע און מיט פאפירלאך אין די האר איז אריינגעלאפען. דיא גרעפין האט זיך אומגעקוקט און האט אנגערוקט דיא ברעמען. איהר תפילה איז געווען געשטערט. נאטאשא האט זיך אבגעהאלטען, דערזעהענדיג דיא מוטער ביי דער תפילה, האט זיך צוגעזעצט און ניט ווילענדיג ארויסגעשטעקט דאס צינגעל, מאכענדיג א פערנאק צו זיך אליין. זעהענדיג, אז דיא מוטער זעצט פאר איהר געבעט, איז זיא אויף דיא שפיץ פינגער צוגעקראכען צום בעט, און פיהרענדיג מיט איין פיסעל איבער'ן צווייטען האט זיא אראבגעווארפען דיא טופלעס, איז ארייננעקראכען אין בעט און איינגעראבען זיך אין פערענע, פערדעקענדיג זיך איבער'ן קאפ מיט דער דעקע. אונטער דער דעקע האט זיא געבריקעט מיט דיא פיסלאך און האט שטיל געלאכט. ווען דיא גרעפין האט געענדיגט איהר געבעט, איז זיא מיט א שטרענגען געזיכט צוגעגאנגען צום בעט, נאר דערזעהענדיג, וויא נאטאשא איז איבערגעדעקט איבער'ן קאפ האט זיא א שמייכעל געטהאן מיט איהר גוטען און שוואכען שמייכעל.

— נו, נו, האט געזאגט די מוטער.

— מאמא, קען מען שוין ריידען, יא? האט נאטאשא געזאגט. נו, איצט א נרמען קוס, נאך א מאל, און עס וועט זיין גענוג. און זיא האט ארומגעכאפט דיא מוטער ביים האלז און האט איהר א קוס געטהאן אין קינבאק.

— אלזא, וואס ווערסטו היינט זאגען? האט די מוטער געזאגט, איינארדענענדיג זיך אויף די קישענס און אבווארטענדיג, ביז נאטאשא האט זיך א פאר מאל איבער געוויקעלט און דערנאך געליינט זיך גלייך מיט דער מוטער אויסגלייכענדיג דיא הענד מיט דיא פיס אונטער דער דעקע.

דיזע נאכטיגע וויזיטען נאטאשא'ס צו דער מוטער, וואס האבען געדויערט ביז

דער אלטער גראף האט זיך צוריענקעהרט פון קלוב האבען פערשאפט גרויס פער־גניגען דער מוטער און דער טאכטער.

— ווענען וואס איז הייגט? און איך האב דיר געוואלט זאגען....

נאטאשא האט דער מאמען ארויפגעלייגט דיא האנד אויפ'ן מויל.

— ווענען באריס'ן, איך ווייס, האט זיא געזאגט ערנסט, איך בין צוליעב דעם אריין. רעדט ניט, איך ווייס. ניין, רעדט. זיא האט אבגעלאזט איהר האנד. זאגט, מאמע, איז ער ניט ליעבענסווירדיג?

— נאטאשא, דו ביזט שוין אלט זעכצען יאהר, אין דיינע יאהרען בין איך שוין געווען פערהייראט. דו זאגסט, אז באריס איז ליעבענסווירדיג. ער איז זעהר ליבענס־ווירדיג און איך האב איהם ליעב וויא א זוהן, נאר וואס ווילסטו? וואס דענקסטו? דו האסט איהם אין גאנצען פערדרייט דעם קאפ, איך זעה שוין....

ביי די ווערטער האט די גרעפין א קוק געטהאן אויף דער טאכטער. נאטאשא איז געלעגען גלייך און אונבעוועגט און האט געקוקט פאר זיך אויף א ווינקעל פון בעט. איהר געזיכט איז איצט געווען זעהר ערנסט און פערטראכט.

— דו האסט איהם דעם קאפ אין גאנצען פערדרייט, פאר וואס? וואס ווילסט פון איהם? דו ווייסט, אז דו טארסט ניט חתונה האבען מיט איהם.

— פאר וואס? האט נאטאשא געזאגט, ניט ענדערענדיג איהר לאגע.

— וויל ער איז יונג, וויל ער איז ארם, וויל ער איז א פערוואנדטער, וויל.... דוא האסט איהם ניט ליעב.

— פון וואנען ווייסט איהר?

— איך ווייס: אזוי איז ניט גוט, מיין טאכטער.

— און אויב איך וויל.... האט נאטאשא געזאגט.

— הער אויף צו ריידען נארעשקייטען, האט געזאגט דיא גרעפין.

— און אויב איך וויל....

— נאטאשא, איך מיין ערנסט....

נאטאשא האט איהר ניט געלאזט אויסריידען, זיא האט צו זיך צוגעצויגען דיא גרעפין'ס האנד און האט איהר פריהער א קוש געטאן אין דער רעכטער זייט, דער־נאך אין דער לינקער, דערנאך האט זיא גענומען קושען יעדער ביינדעלע פון די פינגער און דיא גריבעלעך צווישען זיי.

— רעד, מאמע, האט זיא געזאגט פאר וואס שווייגט איהר? האט זיא גע־זאגט אומקוקענדיג זיך אויף דער מוטער, וועלכע האט מיט א צערטליכען בליק גע־

קוקט אויף איהר טאָכטער און וויא עס האט אויסגעוויזען, פערגעסען אלץ וואָס זיא האט געוואָלט זאגען.

— דאס טויג ניט, נשמה מיינע. ניט אלע וועלען פערשטעהן אייער קינדערשען באנד, און דאס וואס מען זעהט אייך אזוי נאָהענט איינעם צום צווייטען, קען דיר שאדען אין דיא אויגען פון אנדערע יונגע לייט, וועלכע פאָהרען צו אונז, און איבער־הויפט דארף מען ניט פלאָגען אומזיסט א מענשען. ער, קען זיין, וואָלט געפונען א רייכע כלה און איצט האסטו איהם פון זינען אראָפּגעבראכט.

— פון זינען? האט נאטאשא ווידערהאָלט.

— איך וועל דיר דערצעהלען פון זיך איך האב געהאט א שוועסטער קינד....

— איך וויים, קיריל מאטוועאיטש. נאָר ער איז דאָך א'ן אלטער מאן.

— ניט אלע מאָל איז ער געוועזען אלט. נאָר הערה, איך וועל ריידען מיט באָרי־סאָן. ער דארף ניט פאָהרען אזוי אָפט.

— פאָר וואָס זאָל ער ניט פאָהרען, ווען ער וויל?

— ווייל איך וויים, אז דאָס וועט זיך ענדיגען מיט גאָר ניט.

— פון וואנען ווייסט איהר? ניין, מאמע, זאָגט איהם גאָר ניט. וואָס פאָר א נאָר־רעשקייטען! און אז ניט חתונה האָבען, זאָל ער אזוי פאָהרען, ווען איהם איז פריילין און מיר איז פריילין.

— ניט חתונה האָבען, נאָר גלאט אזוי, האט זיא ווידערהאָלט.

— וויא אזו?

— אזוי, גלאט אזוי, א גרויסע דאנה, וואָס איך וועל מיט איהם נישט חתונה האָבען.

דיא גרעפין האט זיך צולאכט.

— לאכט ניט, הערט אויף, האט נאטאשא אויסגעשריען, איהר טרייסעלט דאס גאנצע בעט. ווארט! זיא האט א כאפּ געטהאָן דיא מוטער פאר ביידע הענד און האט איהר געקושט פריהער אין איינע דערנאָך אין דער צווייטער. מאמע: איז ער זעהר פערליעבט? וויא ווייזט אייך אוים? אין אייך איז מען אויך געוועזען אזוי פערליעבט? איז ער זעהר, זעהר, זעהר ליעב? נאָר עפּעס ניט אין גאנצען נאָך מיין געשמאק. ער איז עפּעס אזוי שמאָל. איהר פער־שטעהט ניט?.... עפּעס א שמאָלער, מארער, ליכטיגער....

— וואָס פלוידערסטו! האט געזאָגט דיא גרעפין.

— צו דען פערשטעהט איהר ניט? ניקאלענקא וואלט מיך פערשטאנען. בעזור־

באוו איז א בלויער, דונקעל-בלוי מיט רויט, און ער איז פיער-קאנטיג.

— און דוקאקעטירסט מיט איהם, האט דיא גרעפין געזאגט לאכענד.

— ניין, ער איז א פריי-מויערע, האב איך זיך דערוואוסט. ער איז א וואוילער, א דונקעל-בלויער מיט רויט, וויא זאל איך דאס אייך ערקלערען....

— גרעפין, האט זיך דערהערט פון אונטער דער טהיר דעם גראף'ס קול. דו שלאפסט נאך ניט?

נאטאשא איז ארויסגעשפרונגען א בארפוסע, האט געכאפט איהרע טופלעס און איז אוועקגעלאפען צו זיך אין צימער.

זיא האט לאנג ניט געקענט איינשלאפען. זיא האט אלץ געדענקט וועגען דעם, וואס קיינער קען בשום אופן ניט פערשטיין וואס זיא פערשטייט.

„סאניא?“ האט זי געטראכט, קוקענדיג אויף די שלאפענדע, וואס איז געלעגען אויפגעדרייט ווי א קעצעל מיט איהר גרויסען צאפ. „ניין זי קען ניט פערשטעהן. זיא איז א צנועה. זיא האט זיך פערליעבט אין ניקאלענקא'ן און וויל פון קיין זאך מעהר ניט וויסען. מאמא קען אויך ניט פערשטיין. דאס איז וואונדערבאר.

זיא האט זיך פרייליך ארייגעווארפען אין בעט און א געשריי געטהאן דוניאשא, און נאך איידער דוניאשא איז אריינגעקומען, איז זיא שוין געשלאפען מיט א גליקליכען שלאף.

* * *

אויף מארגען האט דיא גרעפין פעררופען צו זיך באריס'ן, האט זיך מיט איהם דורכגערעדט, און פון דאמאלסט אן האט ער אויפגעהערט צו קומען צו דיא ראסטאוו'ס.

דעם 31 דעצעמבער ערב 1810 יאהר האט א געוויסער מאגנאט נאך פון יעקאטערינעס צייטען געגעבען א באל, אויף וועלכען עס האט געדארפט זיין דער קייזער.

דיא הויז, וואו עס איז געווען דער באל איז געווען אילומינירט און דיא פאליציי און זשאנדארמען זיינען געווען אויסגעשטעלט ביים איינגאנג.

א דריטעל פון דיא איינגעלאדענע זיינען שוין געקומען צום באל, נאר ביי דיא ראסטאוו, וואס זיינען אויך געווען איינגעלאדען צו דיזען באל, האט מען נאך געהאלטען אין מיטען אנטהאן זיך.

פיעלע הכנות האבען דיא ראסטאוו געמאכט צו דיעזען באל, פיעל אונרוהיגע

טען האָבען זיי פערבראכט פון מורא, טאָמער וועלען זיי ניט בעקומען קיין איינלאַדונג, דיא קליידער וועלען ניט זיין פאַרטיג און עס וועט נישט ארויסקומען, וואָס מען דארף.

און אלטע פריילין פון דעם אלטען האָף, דיא גרעפין'ס א פערוואנדטע, פעראנסקאיא, האט געפיהרט די פראָווינציאלע ראָסטאָווס אין דער העכערער פעטערבורגער געזעלשאפט.

צעהן אזייגער אין אבענד האָבען די ראָסטאָווס געדארפט פערפאָהרען צו דער פריילין, און דער זייגער איז שוין געווען פינף מינוט צו צעהן און די מיידלאך זיינען נאָך ניט געווען אָנגעטהאָן.

נאטאשא איז דאָס ערשטע מאל אין איהר לעבען געפאהרען אויף א גרויסען באל. זיא איז הייגט אויפגעשטאנען אכט א זייגער אין דער פריה און האָט זיך א גאנצען טאָג געפונען אין א פיעבערהאפטע אויפרעגונג און טהעטיגקייט. זיא האָט אָנגעווענדעט אלע איהרע קרעפטען, אז זיא, דיא מוטער און סאָניא זאלען זיין אָנגעטהאָן, וויא מען דארף ניט בעסער.

דער וויכטיגסטער טהייל איז כמעט געווען אָבגעטהאָן: דיא פיס, דיא הענדע, דאָס האלז, די אויערן זיינען געווען זעהר ריין אויסגעוואשען, בעשפריצט מיט פארפיומע און בעשאָטען מיט פודרע; דיא זיידענע דורכזיכטיגע זאָקען און דיא ווייסע אטלאסענע שיכלאך מיט באנדען זיינען שוין געווען אויף דיא פיס; דיא האָר פערקאמט. סאָניא איז שוין באלד געווען פארטיג מיט איהר קלייד, דיא גרעפין אויך; נאָר נאטאשא, וואָס האט געזאָרגט פאר אלעמען, איז אָבגעשטאנען.

— וואָס הערט זיך ביי אייך? זייט איהר שוין פארטיג? האָט זיך געהערט דער גרעפינס שטימע.

— באלד, באלד. און איהר, מאמע?

— שוין צעהן א זייגער.

ווען מען האָט געענדיגט נאטאשא'ן פערקאמען, איז זיא אין א קורצע קליידעל און אין דער מוטערס קאָפטאָטשקע צוגעלאָפען צו סאָניא'ן, האט איהר בעקוקט און דערנאָך צו דער גרעפין. דאן איז זיא געשווינד צוריקגעלאָפען צו דיא מיידלאך, וואָס האָבען איהר צונעייט דאָס קלייד.

דער גאנצער אָבהאלט איז איצט געווען נאטאשא'ס קלייד, וועלכע איז געווען צו לאנג. צוויי מיידלאך האָבען דאָס קלייד אונטערגענייט, אָבבייסענדיג אין איילענים דיא פאָדים. א דריטע מיט שפילקעס צווישען דיא צייהנער איז ארומגעלאָפען פון

דער גרעפין צו סאָניאַ'ן. אַ פיערטעל האָט געהאַלטען אין דער הויך דאָס קלייד.

— מאַזורקאַ, גיכער, טייבעלע.

— דערלאַנגט דעם פינגערהוט, פריילין.

— וועט שוין אַ מאָל נעהמען אַ סוף? האָט זיך דערהערט דעם גראַפ'ס שטימע.

— באַלד, באַלד, געה ניט, פאַפּאַ, האָט נאַטאַשאַ אויסגעשריען.

אַ פיערטעל אויף עלף האָבען זיך דיא ראַסטאָוס מיט סאָניאַ'ן אַריינגעזעצט אין קאַרעטע און זיינען אַוועקגעפאָהרען. אויפ'ן וועג האָבען זיי נאָך געדאַרפט פערפאָהרען צו דער אַלטער פריילין.

VII.

נאַטאַשאַ און סאָניאַ זיינען געגאַנגען פאָראויס איבער דיא העל בעלויכטענדע טרעפּ, וואו דער באַל איז געווען. דיא ווירטהין האָט צו נאַטאַשאַ'ן אַ שמייכעל געטהאָן, און דער ווירטה, בעגלייטענדיג איהר מיט דיא אויגען, האָט געפרעגט ביים גראַף וועלכע איז זיין טאָכטער?

— אַן אַנטיק! האָט דער ווירטה געזאָגט, אַ קוש טהוענדיג די שפּיצען פינגער.

אין זאַל האָבען זיך דיא געסט געשפּאַרט ביי דעם איינגאַנג, ערוואַרטענדיג דעם קייזער. דיא גרעפין האָט זיך געשטעלט אין דער ערשטער רייהע. נאַטאַשאַ האָט געהערט און געפיהלט, אַז עטליכע האָבען געפרעגט וועגען איהר און געקוקט אויף איהר. זיא האָט פערשטאַנען, אַז זיא איז געפעלען געוואָרען יענע, וועמעס אויפמערקזאַמקייט זיא האָט צוגעצויגען, און דאָס האָט איהר אַ ביסעל בערוהיגט.

— דאָ זיינען פאַראַן אַזעלכע וויא מיר און נאָך ערגערע וויא מיר, האָט זיא געטראַכט.

נאַטאַשאַ'ס אויגען האָבען אַרומגעשפּרונגען פון איינעם אויף'ן צווייטען, ביז זיא האָט דערזעהען פּיער'ן, וועלכער איז אַרומגעגאַנגען וויא זוכענדיג עמיצען. זיא האָט זיך זעהר דערפרייט, דערזעהענדיג איהם; זיא האָט געוואוסט, אַז ער זוכט איהר, ווייל ער האָט איהר צוגעזאָגט צו זיין אויף דעם באַל און בעקאַנען איהר מיט קאַוואַלערען.

נאָר ניט דערגעהענדיג צו זיי, האָט זיך פּיער בעזוכי אָבגעשטעלט נעבען אַ שיינעם ברונעט פון מיטעלען וואוקס, אין אַ ווייסען מונדיר, וואָס איז געשטאַנען ביים פענסטער און גערעדט מיט אַ הויכען מאַן מיט אָרדענס. נאַטאַשאַ האָט גלייך דערקענט דעם יונגען מאַן אין דעם ווייסען מונדיר: דאָס איז געווען באַל-

קאנסקי, וואָס האט איצט אויסגעזעהן פרייליכער, אינגער און שעהנער.

— אָט איז נאָך אַ בעקאַנטער, באלקאנסקי. איהר זעהט, מאמא? האָט געזאָגט נאטאשא, ווייזענדיג אויף אַנדרייען. איהר געדענקט, ער האָט בּיי אונז גענעכטיגט, ווען מיר זיינען געוועזען אין אָטראַדנע.

—איהר קענט איהם? האָט געזאָגט דיא פריילין פּעראָנסקאיא. איך קען איהם ניט ליידען. זיי געהן אלע פון זינען אראָפּ פון איהם. וויא ער פעררייסט דיא נאָז! געראָטען פּונקט אין פאָטער. זעהט, ווי ער בענעהט זיך מיט די דאמען! זיא רעדט צו איהם און ער קעהרט זיך אָב אָן אַ זייט. איך וואָלט איהם געוויזען, ווען ער וואָלט מיך בעהאַנדעלט, וויא זיי.

VIII.

פּלוצים האָט זיך דיא גאַנצע מענגע אָנגעהויבען צו בעוועגען און אויסגעשטעלט זיך אין רייהען, דיא מוזיק האט אָנגעהויבען צו שפּיעלען און דער קייזער איז אריינ- געקומען, בעגלייט פון דעם ווירטה און ווירטהין. דער קייזער איז געגאַנגען געשווינד, פאַרבייגענדיג זיך רעכטס און לינקס און איז דורכגעגאַנגען אין גאַסט צימער. דיא מענגע האט זיך אַ שפּאַר געטהאָן צו דיא טהירען. עפּעס אַ יונגער מאַן איז אָנגע- טראָטען אויף די פרויען און האָט זיי געבעטען אָבטרעטען אָן אַ זייט: דיא מענער זיינען צוגעגאַנגען צו דיא פרויען און האָבען זיך גענומען אויסשטעלען פּאָרוויז. דיא מוזיק האָט געשפּיעלט אַ פּאָלקע.

אלע האָבען אָבגעטראָטען דעם וועג, און דער קייזער, שמייכלענדיג און פיהרענ- דיג פאַר דער האַנד די ווירטהין פון הויז, איז ארויס פון דער טיהר פון דעם גאַסט- צימער. נאָך איהם איז נאָכגעגאַנגען דער ווירטה, דערנאָך די געזאַנדטע, די מי- ניסטאָרען, פערשיעדענע גענעראַלען. מעהר וויא אַ העלפט דאַמען האָבען געהאַט קאַוואַליערען און האָבען זיך צוגעקליבען געהן אַ פּאָלקע. נאַטאַשא האָט גע- פיהלט, אַז זי און די מוטער און סאָניא זיינען פערבליבען אין דער קלענערער העלפט פרויען, וועלכע מען האָט צוגעשפּאַרט צו דער וואַנד און וועלכע מען האט ניט גע- נומען טאַנצען. זיא איז געשטאַנען, איהרע הענד אראָבגעלאָזט, איהר האַרץ האָט זיך רעגעלמעסיג געהויבען מיט אַן איינגעהאַלטענעם אָטהעם, קוקענדיג מיט פינסטער- דיגע, צושראָקענע אויגען פאַר זיך, מיט אַן אויסדרוק, וואָס האט געוויזען, אַז זי איז בערייט אויף דיא גרעסטע פרייד און גרעסטע לייד. איהר האָט ניט אינטערעסירט ניט דער קייזער, ניט דיא הויכע בעאַמטע, אויף וועלכע פּעראָנסקאיא האט אָנגעווי- זען, זיא איז געווען פערנומען מיט איין געדאַנק: וועט טאַקע קיינער צו מיר ניט צו־

געהן, וועל איך דאָס ניט טאַנצען צווישען דיא ערשטע, וועט דאָס קיינער פון דיא אלע מענער מיך ניט בעמערקען. דאָס איז אונמעגליך! זיי דאַרפען דאָך וויסען, וויא מיר ווילט זיך טאַנצען, וויא אויסגעצייכענט איך טאַנץ און וויא פרייליך זיי וועט זיין צו טאַנצען מיט מיר.

דיא קלאַנגען פון דער פּאָלקע וואָס האָבען אָנגעהאַלטען אַ לאַנגע צייט, האָבען שוין אָנגעהויבען צו קלינגען זעהר טרויעריג. איהר האט זיך געוואָלט וויינען. פּעראָנ־סקאַיאַ איז פון זיי אָבגעטראָטען. דער גראף איז געווען אויף'ן צווייטען עק פון דעם זאַל, דיא גרעפין, סאָניאַ און זיא זיינען געשטאַנען אליין ווי אין אַ וואַלד צווישען אַ פרעמדע מענגע, נאָר איבריגע. פירסט אנדריי איז פערבּיי זיי פערבייגעגאַנגען מיט עפּעס אַ דאַמע און האָט זיי ניט דערקענט. באָרים איז צוויי מאָל פערבייגעגאַנגען, נור ביידע מאָל האָט ער זיך אָבגעקעהרט אָן אַ זייט. בערג מיט וועראַ'ן, וועלכע האָבען ניט געטאַנצט, זיינען צוגעגאַנגען צו זיי.

נאַטאַשאַ'ן האָט אויסגעוויזען בעליידיגענד, וואָס דיא היימישע האָבען זיך דאָ פערקליבען, גראָדע וויא זיי וואָלטען ניט געהאט קיין אנדער פּלאַץ פאַר זייערע היי־מישע געשפּרעכען, וויא נאָר דאָ אויף'ן באַל. זיא האט ניט געקוקט אויף וועראַ'ן און האט ניט געהערט, וואָס זיא האָט איהר גערעדט וועגען איהר קלייד.

ענדליך האט זיך דער קייזער געשטעלט הינטער זיין לעצטער דאַמע (ער האָט געטאַנצט מיט דריי), דיא מוזיק איז אנשווייגען געוואָרן; דער בעזאָרגטער אַד־יוטאַנט איז צוגעלאָפען צו דיא ראָסטאָווס און געבעטען זיי אָברוקען זיך נאָך מעהר אָן אַ זייט, הגם זיי זיינען געשטאַנען ביי דער וואַנד. דיא מוזיקאַנטען האָבען אָנגע־הויבען צו שפּיכלען אַ וואַלס. דער קייזער האָט מיט אַ שמייכעל אַ קוק געטהאָן אויף'ן זאַל — קיינער האט נאָך ניט אָנגעהויבען טאַנצען. דער אַדיוטאַנט, דער אָנפיהרער פון דיא טענץ, איז צוגעגאַנגען צו דער גרעפין בעזוכאָיאַ און האט איהר אָנגאַ־זשירט. זיא האָט מיט אַ שמייכעל ארויפגעלייגט איהר האַנד צו איהם אויף'ן אַק־סעל, ניט קוקענדיג אויף איהם. דער אַדיוטאַנט, ארומנעהמענדיג איהר שטייף, האָט זיך ניט איילענדיג אוועקגעלאָזט מיט איהר איבער'ן זאַל. נאַטאַשאַ האָט אויף זיי געגעקוקט און איז געווען פאַרטיג צו צואווייגען זיך, פאַר וואָס ניט זיא טאַנצט ביים ערשטען טור פון דעם וואַלס.

פירסט אַנדריי אין זיין ווייסען מונדיר, אין זאָקען און שיך איז געשטאַנען אין די ערשטע רייהען, ניט וויט פון דיא ראָסטאָווס. ער איז געשטאַנען מיט אַ באַראָן און גערעדט וועגען דער ערשטער מאָרגענדיגער זיצונג פון דעם סענאַט, און אַזוי

ווי ער האָט אנטהייל גענומען אין דער געזעצגעבענדער קאָמיסיאָן האָט ער געקענט געבען געוויסע אויסקינפטע וועגען דער טאָרגעריגער זיצונג. נאָר ער האָט ניט געהערט, וואָס דער באַראָן האָט גערעדט, ער האָט געקוקט אויפ'ן קייזער און אויף דיא קאַוואַלערען וואָס האָבען זיך צוגעקליבען טאַנצען און וואָס האָבען זיך ניט געקענט ענטשליסען אריינצוטרעטען אין צירקעל. אנדריי האָט בעאָבאַכטעט דיא קאַוואַלערען, וואָס האָבען געציטערט פאַר'ן קייזער, און דיא דאַמען וואָס זיינען אויסגעגאַנגען פון באַגעהר, מען זאָל זיי אנגאַזשירען.

פּיער איז צוגעגאַנגען צו פירסט אַנדריי און האָט איהם אַנגעכאַפּט פאַר דער האַנד.

— איהר טאַנצט. דאָ געפינט זיך מיינע אַ פּראָטעזשע, דיא יונגע ראָסטאָווא, אנגאַזשירט איהר, האָט ער געזאָגט.

— וואו? האָט באַלקאַנסקי געפרעגט. ענטשולדיגט, האָט ער געזאָגט, ווענדענדיג זיך צום באַראָן, — אונזער געשפּרעך וועלען מיר ענדיגען ערגעץ אנדערס וואו, און אויפ'ן באַל דאַרף מען טאַנצען.

אנדריי האָט זיך געלאָזט געהן צו דער ריכטונג, וואו פּיער האָט איהם געוויזען נאַטאַשאַ'ס פערצווייפעלטע געזיכט האָט זיך איהם געוואָרפען אין דיא אויגען. ער האָט איהר דערקענט און פערשטאַנען איהר געפיהל, ער האָט זיך דערמאָנט איהר געשפּרעך ביים פענסטער, ווען ער האָט דאָרט גענעכטיגט זעהר גוט, און ער איז מיט אַ פרייליכע געזיכט צוגעגאַנגען צו דיא גרעפין.

— ערלויבט מיר צו פאָרשטעלען אייך מיין טאָכטער, האָט דיא גרעפין געזאָגט, רויט ווערענדיג.

— איך האָב דאָס פערגניגען צו זיין מיט אייך בעקאַנט, אויב דיא גרעפין געדענקט מיך, האָט אַנדריי געזאָגט זעהר העפליך, צוגעהענדיג צו נאַטאַשאַן. ער האָט איהר פאָרגעשלאָגען אַ טור וואַלס און האָט איהר ארומגענומען ביי דער טאַליע, נאָך איידער ער האָט געענדיגט ארויסריידען זיין פאָרשלאַג. נאַטאַשאַס געזיכט האָט זיך פלוצים בעלויכטען מיט אַ גליקליכען, דאַנקבאַרען, קינדערשען שמייכעל.

זיי זיינען געווען דאָס צווייטע פּאָר, וואָס איז אריין אין צירקעל. אנדריי איז געווען איינער פון דיא בעסטע טענצער פון זיין צייט, נאַטאַשאַ האָט געטאַנצט פּאַרטרעפליך, איהרע פיסלאַך האָבען זיך פלינק, לייכט, גאָר אָהן איהר ווילען געטהאָן זייער אַרבייט, און איהר געזיכט האָט געשיינט מיט גליק, איהר געבלויזטע האַלז און הענד זיינען געווען דאַר און ניט שיין אין פערגלייך מיט עלעני'ס אַקסלען, איהרע

אַקסלען זיינען געווען מאָגער, איהר בוזים אונבעשטימט. דיא הענד דין, נאָר אויף עלען איז וויא געלעגען א כאָך פון דיא טויזענדע בליקען, וואָס האָבען זיך געגליטשט איבער איהר קערפּער, און נאטאשא האָט אויסגעזעהען, וויא א מיידעלע וועלכע מען האָט צום ערשטען מאָל ארויסגעשטעלט אַן אויסגעבלויזטע און וועלכע וואָלט זיך זעהר געשעמט, ווען מען זאָל איהר ניט איינשמועסען, אז אזוי דארף זיין.

אנדריי האָט אויסגעקליבען נאטאשאַן ווייל אויף איהר האָט איהם אָנגעוויזען פּיער; נאָר קוים האָט ער אָנגעריהרט איהר דיענע ריהרעוודיגע טאַליע און האָט צו איהם געשמייכעלט אזוי נאָהענט, האָט איהם דער וויין פון איהר רייץ א זעץ געטאָן אין קאָפּ. ער האָט זיך דערפיהלט לעבעדיגער, ווען דער ערשטער טור איז אריבער.

IX.

נאָך אנדרייען, איז צו נאטאשאַ'ן צוגעגאנגען באָריס, אנגאזשירענדיג איהר צום טאנצען, דער נאָך איז צוגעגאנגען דער טענצער־אדיוטאנט און נאָך יונגע לייט, און נאטאשא, איבערגעבענדיג דיא איבריגע קאוואלערען צו סאניאַן, האָט געטאנצט דעם גאנצען אָבענד. פאר'ן סאַפּער האָט איהר ווידער אנגאזשירט אנדריי און ביים טאנצען האָט ער איהר דערמאָנט זייער ערסטע בעגעגעניס אין אָטראַדנע, און ווען זיא האָט ניט געקענט איינשלאָפען אין יענע לבנה־נאכט און וויא ער האָט אונגערן געהערט איהר געשפּרעך. נאטאשא איז רויט געוואָרען ביי דיזע עראינע־רונגען און האָט געזוכט צו פערענטפערן זיך, וויא עס וואָלט געווען עפּעס שענדלי־כעס אין דעם געפיהל, וואס אנדריי האָט אונגערן אונטערגעהערט.

פירסט אנדריי וויא אלע וואס זיינען אויסגעוואקסען אין די הויכע קרייזען, האט ליעב געהאט צו בעגעגנען דאס, וואס האט אויף זיך ניט געטראָגען דעם אלגע־מיינעם שטעמפּעל פון זיין קרייז. און אזוי איז געווען נאטא'שא מיט איהר פערוואונ־דערונג, מיט איהרע פריידען און מיט איהרע שרעקען און זאגאר מיט איהרע גריזען אין פראנצויזיש. ער איז זיך מיט איהר בעגאנגען זעהר צערטליך. זיצענדיג נעבען איהר און ריידענדיג מיט איהר וועגען גאָר געוואוינליכע זאכען, האט פירסט אנדריי געקליבען פערגניגען פון איהרע פינקעלדיגע אויגען און פון איהר שמייכעל, וואָס האט געשטאמט פון דעם געשפּרעך זאנדערן פון איהר אינערליכען גליק. מען האט איהר ניט געלאָזט איינזיצען און אלע ווילע איז יעמאנד צוגעגאנגען או אנגאזשירט איהר צום טאנצען. זיא איז געווען א פערמאטערטע און ווען א קאוואַ־לער איז צו איהר צוגעגאנגען, האט זיא זיך געוואָלט אָבזאָגען פון טאנצען, נאָר זיא האָט גלייך אויפגעהויבען דיא האנד און ארויפגעלעגט צום קאוואלער אויפ'ן אקסעל

און א שמייכעל געטאן צו אנדרייען:

„איך וואלט זעהר וועלען אברוהען און זיצען מיט איך“ האט נערעדט איהר שמייכעל, „נאר איהר זעהט, וויא מען לאזט מיך ניט איינזיצען, און איך בין מיט דעם צופרידען, און איך בין גליקליך און איך האב אלעמען ליעב און מיר און איהר פערשטייט עס“. ווען דער קאוואלער האט איהר איבערגעלאזט, איז זיא אריבערגע־לאפען איבער דעם זאאל, אום צו נעהמען צוויי דאמען פאר דער פיגור.

„אויב זיא וועט פריהער צוגעהן צו איהר קוזינע און דערנאך צו א צווייטע דאמע, וועט זיא זיין מיין ווייב“ האט אנדריי געזאגט צו זיך גאר אונערווארטעט. נאטאשא איז פריהער צוגעגאנגען צו איהר קוזינע.

„וואס פאר א נארעשקייט פאלט א מאל אריין אין קאפ!“ האט אנדריי גע־טראכט, „נאר זיכער איז נאר דאס אז דאס מיידעל איז אזוי ליעב, אזוי זאנ־דערבאר, אז זיא וועט דא איין חודש ניט אבטאנצען און זיא וועט חתונה האבען.... דאס איז א זעלטענהייט דא“.

אין מיטע, טאנצען איז דער אלטער גראף צוגעגאנגען צו אנדרייען און האט איהם איינגעלאדען צו זיך און האט געפרעגט ביי זיין טאכטער, צו איהר איז פרעהליך.

— אזוי פרעהליך! האט זיא געענטפערט מיט א שמייכעל. נאך קיין מאל איז אזוי פרעהליך ניט געווען!

אנדריי האט בעמערקט, וויא איהרע דארע הענד האבען זיך געשווינד א הייב געטאן אום ארומצונעהמענדעם פאטער, נאר זיי האבען זיך גלייך אראבגעלאזט. זיא איז יעצט געווען אויף יענע שטופע פון גליק, ווען א מענש ווערט פאלשטענדיג גוט און גלויבט ניט, אז שלעכטס, אונגליק און צרות זאלען קענען עקזיסטירען.

X.

אין צוויי טעג ארום איז אנדריי געפאהרען מיט וויזיטען אין איינינע הייזער, וואו ער איז נאך ניט געווען און אין דעם צאהל זיינען אויך געווען פערדעבענט דיא ראס־טאווס. אויסער דעם, וואס דאס האט פון איהם געפאדערט דיא העפליכקייט, האט ער נאך געוואלט זעהען דיא זאנדערבארע, בעלעבטע מיידעל, וואס האט אין איהם איבערגעלאזט אזא אנגענעהמען איינדרוק.

נאטאשא איז געווען די ערסטע וואס האט איהם בעגעגענט. זי האט איצט גע־טראגען א געוויינליכע בלויע קלייד, אין וועלכע זיא האט אויסגעזעהען נאך בעסער וויא אין דעם באל־קלייד. דיא אלע שטובינע, פון וועלכע ער האט פריהער געהאט

ניט קיין גוטע מיינונג, האבען איהם איצט אויסגעוויזען פאר שיינע, איינפאכע און גוטע מענשען. דיא נאסטפריינדליכקייט פון דעם אלטען גראף איז געווען אזא, אז ער האט זיך ניט געקענט אבזאגען פון מיטאג.

„יא, זיי זיינען גוטע, וואוילע מענשען“, האט באלקאנסקי געטראכט, „נאר זיי הייבען ניט אן צו פערשטעהן, וואס פאר א'ן אוצר זיי האבען אין נאטאשא'ן“.

פירסט אנדריי האט געפיהלט, אז נאטאשא טראגט מיט זיך נאר א פרעמדע וועלט פאר איהם, א וועלט וואס איז פול מיט אונבעקאנטע פערגניגענס, די זעלבע וועלט, וועלכע האט איהם אזוי גערייצט אין יענע לבנה נאכט אין אטראדנע, ווען ער איז געזעסען ביים פענסטער. נאר איצט האט איהם די אונבעקאנקע וועלט מעהר ניט גערייצט, איצט איז זיא פאר איהם ניט געווען אזוי פרעמד. ער אליין איז איצט אריינגעטראטען אין דער וועלט און האט דא געפונען א נייעם גענוס.

נאך מיטאג אויף אנדריי'ס ביטע איז נאטאשא צוגעגאנגען צו דער פיאנע און האט גענומען זינגען. אנדריי איז געשטאנען ביים פענסטער און האט גערעדט מיט דיא דאמען און זיך צוגעהערט צו איהר זינגען. און מיטען פון א פראזע איז אנדריי אנשוויגען געווארען און האט אונערווארטעט דערפיהלט, אז טרערען טרעטען איהם צו צום האלז. ער האט זיך קיין מאל ניט פארגעשטעלט אז ער זאל זיין פעהיג אויף אזא זאך. ער האט א קוק געטאן אויף נאטאשא'ן און אין הארצען ביי איהם איז פארגעקומען עפעס נייעס און גליקליכעס. ער איז געווען גליקליך און דאך איז איהם געווען אומעדיג. ער האט ניט געהאט קיין אורזאכע צו וויינען, נאר ער איז געווען פארטיג צו פערגיסען טרערען. וועגען וואס? וועגען וואס? וועגען זיין פריהערדיגע ליעבע? וועגען דער קליינע פירסטין? וועגען זיינע ענטטוישונגען? וועגען זיינע האפנונגען אויף דער צוקונפט?.... יא און ניין. דיא הויפטזאך פאר וואס ער האט געוואלט וויינען, איז געווען דער שרעקליכער קאנטראסט, וואס ער האט פלוצים בעגריפען צווישען דאס אונענדליך גרויסע און אונבעשטימטע, וואס האט זיך געפונען אין איהם, און דאס קליינליכע און קערפערליכע וואס ער אליין און אויך זיי זיינען געווען. דיעזער קאנטראסט האט איהם געקוועלט און געפרייט וועהרענד זיא האט געזונגען.

פירסט אנדריי איז אוועקגעפאהרען שפעט ביי נאכט פון דיא ראסטאווס. ער האט זיך געלעגט שלאפען, נאר ער האט אויסגעפינען אז שלאפען קען ער ניט. ער האט אנגעצונדען א ליכט און געזעצט זיך אין בעט, דא איז ער אויפגעשטאנען און דא ווידער געלעגט זיך און איהם איז גאר ניט איינגעפאלען צו קלאגען זיך, וואס ער

קען ניט איינשלאָפען: זיין זעעלע איז געווען אזוי ניי און פרייליך, וויא ער וואָלט ארויסגעגאַנגען פון א פערשטיקטען צימער אויף דער פרייער וועלט. איהם איז אין קאָפּ ניט אריין, אז ער איז פערליעבט אין נאטאשאַ'ן. ער האט וועגען איהר ניט געטראכט, זיא איז נאָר ארומגעשוואוּמען אין זיין מארך און צוליעב דעם האָט זיך איהם איצט דאָס לעבען פארגעשטעלט אין א נייע ליכט.

„מען דארף לעבען ווען מען לעבט און זיין גליקליך" האט ער געזאָגט צו זיך און האָט בעשלאָסען צו מאכען א רייזע אין אויסלאַנד און אָנקוקען ענגלאַנד, שוויי-צאריע, איטאליען און בענוצען זיך מיט דער פרייהייט כל זמן ער האָט אין זיך קרעפטע און יוגענד.

X.

אין א פּאָר טעג ארום איז ווידער אנדריי געפאָהרען צו דיא ראָסטאָוו'ס אויף א מיטאָג אויף דער איינלאדונג פון דעם אלטען גראף און האט דאָ פערבראכט ביי זיי א גאנצען טאָג.

אלע שטובינגע האָבען געוואוּסט צוליעב וועמען פירסט אנדריי פאָהרט אהער, און ער האָט עס ניט געזוכט צו בעהאלטען און פערבראכט דעם גאנצען טאָג מיט איהר. ניט נאָר נאטאשא זאָנדערן אין דעם גאנצען הויז האָט זיך געפיהלט א שרעק פאר עפּעס וויכטיגעס, וואָס האָט געדארפט געשעהען. דיא גרעפין האָט מיט אומעדיגע און ערנסט שטרענגע אויגען געקוקט אויף'ן אנדרייען ווען ער האָט גערעדט מיט נאַ-טאשאַ'ן. סאָניא האָט מורא געהאט אָצבוטרעטען פון נאטאשאַ'ן און פלעגט בלייך ווערען פון דער שרעקליכער ערוואַרטונג, ווען זיא פלעגט בלייבען מיט איהם אונטער פיער אויגען. אנדריי האט איהר איבערראַשט מיט זיין ציטערדיגקייט. זיא האָט געפיהלט, אז ער דארף איהר עפּעס זאָגען, נאָר ער האָט זיך ניט געקענט בע-שליסען אויף דעם.

ווען אנדריי איז אין אבענד אוועקגעפאָהרען, איז דיא גרעפין צוגעגאַנגען צו נאטאשאַ'ן און האָט איהר געפרעגט אין דער שטיל:

— נו, וואָס?

— מאמא, אום גאָטעס ווילען, פרעגט מיך איצט ניט. מען קען עס ניט זאָגען, האָט נאטאשא געזאָגט.

נאָר ניט קוקענדיג אויף דעם, איז נאטאשא אין דעם אבענד געלעגען א לאַנגע צייט ביי דער מוטער אין בעט, ערנסט, צושראָקען מיט שטעהן בלייבענדע אויגען. דאָ האָט זיא דערצעהלט דער מוטער, וויא ער האָט איהר געלויבט, דאָ וויא ער

האט איהר דערצעהלט, אז ער פאהרט אין אויסלאנד, דא וויא ער האט איהר געפרעגט, וואו זיי וועלען פערברענגען דעם זוממער א. ז. וו.

— נאר עפּעס אזוינס, אזוינס... איז נאך מיט מיר קיין מאל ניט געוועזן! האט זיא גערעדט. מיר איז נאר שרעקליך אין זיין געגענווארט, מיר איז אלע מאל שרעקליך נעבען איהם. וואס זאל דאס בעדייטען? דאס הייסט, אז דאס איז דאס ווירקליכע יא? מאמא, איהר שלאפט?

— ניין, נשמה מיינע, מיר איז אויך שרעקליך, האט דיא מוטער געענטפערט. נעה שלאפען.

— איך וועל זא וויא זא ניט קענען שלאפען. שלאפען איז א נארעשקייט! מאמא, מאמא, מיט מיר איז דאס נאך קיין מאל ניט געשעהן, האט זיא גערעדט פערוואונדערט און צושראקען פון יענעם געפיהל, וואס זיא האט דערקענט אין זיך האבען מיר זיך געקענט ריכטען!...

נאטאשאן האט אויסגעוויעזען, אז ווען זיא האט נאך צום ערשטען מאל דערזעהן אנדרייען אין אטראדנע, האט זיא זיך פערליעבט אין איהם. איהר האט דיא געשראקען דאס אונערווארטעטע זעלטזאמע גליק, וואס יענער, וועמען זיא האט אוסגעקליבען נאך דאמאלס (זיא האט אין דעם געגלויבט באמונה שלמה) האט איהר איצט ווידער בעגעגענט און איז ניט גלייכגילטיג צו איהר. „און איהם האט גראדע געדארפט אויסקומען צו פאהרען אין פעטערבורג, ווען מיר זיינען דא. און גראדע האבען מיר זיך געדארפט בעגעגענען אויפ'ן באל".

— וואס נאך האט ער דיר געזאגט? וואס זיינען דאס פאר פערזען? לעז אי־בער... האט דיא מוטער געזאגט פערטראכט, פרעגענדי'ג וועגען דיא פערזען, וואס פירסט אנדריי האט אנגעשריעבען אין אלבאם ביי נאטאשא'ן.

— מאמא, איז דאס ניט מיאוס, וואס ער איז א'ן אלמן?

— רייד נישט קיין נארישקייט, נאטאשא. יעדער זיווג איז מן השמים, האט דיא מוטער געזאגט א פראנצויזישען גלייכווערטעל.

— מאמעלע, טייבעלע, וויא ליעב איך האב אייך! וויא גוט מיר איז! האט נאטאשא אויסגעשריען, וויינענדיג מיט טרערען פון גליק און ערעגונג און ארומנעהמענדיג דיא מוטער.

אין דער זעלבער צייט איז פירסט אנדריי געזעסען ביי פיער'ן און האט איהם דערצעהלט פון זיין ליעבע צו נאטאשאן און וועגען זיין פלאן חתונה צו האבען מיט איהר.

XI.

—נו מיין זעעלע, האט פירסט אנדריי געזאגט צו פיער'ן. איך האב דיר געבטען געוואלט זאגען און הייגט בין איך צוליב דעם געקומען. איך האב נאך קיין מאל ניט דורכגעלעבט עפעס עהנליכעס. איך בין פערליעבט, מיין פריינד.

פיער האט א שווערען זיפץ געטהאן און האט זיך אווארף געטהאן מיט זיין שווערען קערפער אויף דער סאפע נעבען אנדרייען.

— אין נאטאשא ראסטאווא? יא! האט ער געפרעגט.

— יא, יא, אין וועמען דען? איך וואלט עס קיין מאל ניט געגלויבט, נאר דאס געפיהל איז שטארקער פון מיר. געכטען האב איך זיך געפלאגט, האב געליטען, נאר דיא פלאגענים און דיא ליידען וועל איך פאר קיין זאך אין דער וועלט ניט אוועגעבען. איך האב ביז איצט גאר ניט געלעבט. איצט נאר לעב איך, נאר אהן איהר קען איך ניט לעבען. אבער קען זיא מיך ליעבען?... איך בין פאר איהר צו אלט.... פאר וואס שוויגסטו?....

—איך? איך? וואס האב איך אייך געזאגט, האט פיער פלוצים געזאגט, אויפהויבענדיג זיך און אנהויבענדיג צו געהן ארום צימער.... איך האב אימער אזוי געדענקט.... דאס מיידעל איז אזא אוצר, אזא.... דאס איז א זעלטענהייט.... ליעבער פריינד, איך בעט אייך חכמה'ט זיך ניט פיעל, צווייפעלט ניט, האט חתונה האט חתונה, האט חתונה.... איך בין זיכער, אז איהר וועט זיין דער גליקליכסטער מענש אויף דער וועלט.

— נאר זיא?

— זיא ליעבט אייך.

— רייד ניט קיין נארעשקייט..... האט אנדריי געזאגט, שמייכלענדיג און קוקענדיג פיער'ן אין דיא אויגען.

— זיא ליעבט אייך, איך וויים, האט פיער אויסגעשריען אין כעס.

— ניין, הער מיך אויס, האט געזאגט פירסט אנדריי, אבהאלטענדיג איהם פאר דער האנד. וויסטו, אין וואס פאר א לאגע איך געפין זיך. איך מוז עמיצען אלץ אויסדערצעהלען.

— נו, נו, רעדט, איך בין זעהר צופריעדען, האט פיער געזאגט און זיין געזיכט האט זיךווירקליך געענדערט, דער קנייטש האט זיך אויסגעגלייכט און האט פרעהליך אויסגעהערט אנדרייען. פירסט אנדריי האט איצט אויסגעוויזען גאר ווי אן אנדערער מענש. וואו איז היגנעקומען זיין אומעט זיין פעראכטונג צום לעבען, זיין ענט־

טוישונג? פיער איז געווען דער איינציגער מענש, פאר וועלכען ער האט זיך בעשלאָסען צו עפענען זיין הארץ, נאר דערפאר האט ער איהם אויסדערצעהלט אלץ, וואס ביי איהם אין הארצען איז פארגעקומען. ער האט איהם דערצעהלט פון זיינע פלענער אין דער צוקונפט ער האט איהם דערציילט, אז ער קען ניט אויפאָפפערן זיין גליק צוליעב דעם פאָטער׳ס קאפריזען, און ווי ער וועט צווינגען דעם פאָטער, ער זאָל געבען זיין צושטימונג צו דעם שידוך און זאָל איהר ליעב קריגען, אָדער אז ער וועט זיך בעגיין נאָר אָהן זיין צושטימונג. דאָ האט ער ארויסגערעדט זיין פערוואונדערונג פון דעם געפיהל, וואס האט איהם אזוי שטארק בעהערשט.

—איך וואלט קיין מאל ניט געגלויבט ווען מען זאָל מיר זאָגען, אז איך קען זיך אזוי פערליעבען, האט פירסט אנדריי געזאָגט. דאָס איז גאָר ניט עהנליך צו יענעם געפיהל, וואס איך האב פריהער געהאט. דיא גאנצע וועלט איז פאַר מיר צוטהיילט אין צוויי העלפטען: איין וועלט—איז זיא און דאָרטען איז דאס גאנצע גליק; דיא צווייטע העלפט איז אלץ, וואו זיא איז ניטאָ, און דאָרטען איז איין אונמעט און פינסטערניס....

— אונמעט און פינסטערניס, האט פיער ווידערהאָלט, יא, יא, איך פערשטעה עס.

— איך קען ניט העלפען, וואס איך האב ליעב ליכט, איך בין אין דעם ניט שולדיג. און איך בין זעהר גליקליך. דו פערשטעהסט מיך? איך וויים אז דיך פרעהט עס.

— יא, יא, האט פיער געזאָגט, קוקענדיג מיט ענטציקטע און טרויעריגע אויגען אויף זיין פריינד. וואס ליכטיגער עס האט זיך גמאָלט דאס שיקזאל פון זיין פריינד אלץ פינסטערער האט זיך איהם פארגעשטעלט זיין אייגענער. ער האט די לעצטע צייט ווידער געוואוינט צוזאמען מיט זיין פרוי, אין גאנץ פרעמדע פערהעלטניסע־איינער צום צווייטען. ער האט זיך נאָר געדעכענט איהר אָפיציעלער מאן, און זיא האט זיך ניט געשטערט מיט איהר אויפפיהרונג און איז געווען ארומגערינגעלט מיט ליעבהאָבער.

XI.

אום חתונה צו האָבען מיט נאטאשא׳ן האט אנדריי געדארפט האָבען דעם פאָטער׳ס צושטימונג, און ער איז אויף מאָרגען אוועקגעפאָהרען צום פאָטער.

דער פאָטער האט מיט אן אויסערליכע גלייכגילטיגקייט אויסגעהערט דיא נאַכריכט וואס דער זוהן האט געבראכט נאָר אינערליך איז ער געווען שרעקליך אויפגע־

בראכט. ער האט ניט געקענט פערשטעהן, וויא אזוי קען יעמאנד וועלען ענדערן דאס לעבען, ווען פאר איהם האט זיך דאס לעבען שוין געענדיגט. „לאזט מיר אויסלעבען מיינע יאהרען אזוי וויא איך וויל, און דערנאך מהוט אייך, וויא איהר ווילט", האט דער אלטער גערעדט מיט זיך. מיט'ן זוהן אבער האט ער געברויכט יענע דיפלאמאטיע, וואס ער פלעגט ברויכען אין וויכטיגע פעלע. אננעהמענדיג א רוהיגע מאן, האט ער דיא זאך גענומען פערנאנדערלעגען.

ערשטענס איז דער שידוך ניט געווען קיין גרויסארטיגער, ניט פון יחוס און ניט פון רייכקייט. צווייטענס, איז אנדריי שוין ניט מעהר געווען יונג און איז געווען שוואך אין געזונד (דער אלטער פירסט האט מעהר געקוקט אויף דעם פונקט), און זיא איז געווען זעהר יונג. דריטענס האט אנדריי א זוהן און עס איז א רחמנות איבערצוגעבען צו א קליין מיידעל. פיערטענס, האט דער פאטער געזאגט, קוקענדיג שפאטיש אויפ'ן זוהן: „איך בעט דיך, לעג דאס אב אויף א יאהר צייט, פאהר אין אויסלאנד, קוריר זיך דערוויל, זוך אב, וויא דו פערלאנגסט, א דייטש פאר פירסט ניקאלאי (פאר'ן זוהן) און דערנאך אויב דיא ליעבע, דיא ליידענשאפט, דיא עקשנות, וויא דו ווילסט, זיינען אזוי שטארק, וועסטו חתונה האבען. און דאס איז מיין לעצט ווארט".

פירסט אנדריי האט קלאר ארויסגעזעהן, אז דער אלטער האפט, אז זיינע, אדער זיין קינפטיגער כלה'ס געפיהלען וועלען ניט ביישטעהן דעם נסיון פון א יאהר צייט אדער ער, דער אלטער פירסט וועט ביז דאמאלס שטארבען, און ער האט בע-שלאסען צו ערפילען דעם פאטער'ס פערלאנג: ער וועט בעטען אום נאטאשא'ס האנד און וועט אבלעגען דיא חתונה אויף א יאהר צייט.

אין דריי וואכען ארום נאך אנדריי'ס לעצטען וויזיט צו דיא ראסטאוו'ס האט ער זיך צוריקגעקעהרט אין פעטערסבורג.

אויף מארגען נאך איהר ערקלערונג מיט דער מוטער האט נאטאשא א גאנצען טאג געווארט אויף באלקאנסקי'ן, נאר ער איז ניט געקומען. אויפ'ן צווייטען טאג און אויפ'ן דריטען איז געווען דאס זעלבע. פיער איז אויך ניט געקומען, און ניט ווי-סענדיג אז אנדריי איז אוועקגעפאהרען צום פאטער, האט נאטאשא ניט געקענט ערקלערען דיא אורזאכע פון זיין ניט קומען.

אזוי זיינען אריבער דריי וואכען. נאטאשא האט ערגעץ ניט געוואלט ארויס-פאהרען און זיא איז, וויא א שאטען, א פערטרויערטע, ארומגעגאנגען איבער דיא צימערן און ביי נאכט, ווען קיינער האט ניט געזעהן, האט זיא געוויינט און ניט גע-

וויזען זיך צו דער מוטער, וויא זיא פלעגט טאָן פאר'ן שלאָף. זיא פלעגט אלע ווילע רויט ווערען און דיא מינדסטע זאך האָט זיא צורייצט, איהר תאָט אויס־געוויזען, אז אלע וויסען פון איהר ענטוישונג. מען לאכט פון איהר און מען בע־דויערט זיא. דאָס האָט נאָך פערשטאַרקט דעם וועהטאָג פון איהר אונגליק.

א מאָל איז זיא אריין צו דער גרעפין, האָט עפּעס געוואָלט זאָגען און האָט זיך פלוצים צואוויינט. איהרע טרערען זיינען געווען די טרערען פון א קינד, וועמען מען האָט בעליידיגט און וואָס וויים נים פאר וואָס און פאר ווען.

די גרעפין האָט גענומען בערוהיגען נאטאשא'ן. נאטאשא האָט איהר אָנפאנגס אויסגעהערט. פלוצים האָט זיא איהר איבערגעריסען:

— הערט אויף, מאמע, איך דענק ניט און וויל ניט דענקען. גאָר ניט, ער איז א פאָר מאָל געקומען און דערנאָך אויפגעהערט, אויפגעהערט......

איהר שטימע האָט אָנגעהויבען צו ציטערן, זי האָט זיך שיער נים צרוויינט, נאָר זיא האָט זיך איינגעהאלטען און האָט רוהיג פאָרטגעזעצט:

—איך וויל גאָר ניט חתונה האָבען. איך האָב גאָר פאר איהם מורא; איצט בין איך שוין גאָר, גאָר רוהיג.

אויף מאָרגען נאָך דיזען געשפּרעך האָט זיא אָנגעהויבען צו פיהרען צוריק איהר פריהערדיגע ארט לעבען, פון וועלכער זיא איז אָבגעשטאנען צייט נאָכ'ן באל. זיא האָט געשפּיעלט פּיאנע און אליין אָנגעקוואָלען פון דיא קלאנגען, וואָס האָבען פול געמאכט דעם ליידיגען זאל און איהר איז פּליצים געוואָרען פרייליך. „וואָס איז דאָ פיעל צו טראכטען וועגען דעם. אזוי איז אויך גוט„ האָט זיא געזאָגט צו זיך און האָט גענומען געהן הין און צוריק איבערן פּאַרקעט, טרע־טענדיג מיט'ן אָבזאץ און נעזיל, און ניט בעריהרענדיג די פּאדעשווע. פערבייגעהענ־דיג פערביי דעם שפּיגעל, האָט זיא אין איהם א קוק געטהאָן. „דאָס בין איך!„ האָט וויא געזאָגט דער אויסדריק פון איהר געזיכט. גאנץ גוט, איך דארף קיינעם ניט האָבען!„

א לאקיי האָט געוואָלט אריינגעהען אין זאל, אום עפּעס צוקלייבען דאָרט, נאָר זיא האָט איהם ניט געלאָזט אריין און פערמאכט דיא טהיר. זיא האָט פאָרטגע־זעצט איהר גאנג הין און צוריק און האָט זיך ווידער פערליעבט אין זיך און בעוואונ־דערט זיך אליין: „וואָס פאר אן אנטיק נאטאשא איז!„ האָט זיא געזאָגט וועגען זיך אליין מיט דיא ווערטער פון איינעם, וואָס האָט גע־דארפט פּערסאניפיצירען אלע מאנסקייט: „שיין, א פיינע שטימע, יונג, זיא שטערט

קיינעם ניט, לאָזט איהר צורות." נאָר פיעל מען זאָל איהר ניט לאָזען צורוה, האָט זיא שוין רוהיג ניט געקענט זיין, און זיא האָט עס גלייך דערפיהלט.

אין פאָרצימער האָט זיך געעפענט דיא טהיר פון דעם הויפט איינגאנג און יעמאנד האָט געפרעגט „צו־הויזע?" און עס האָבען זיך דערהערט טריט. נאטאשא האָט געקוקט אין שפּיעגעל, נאָר זיא האָט זיך ניט געזעהען. זיא האָט זיך צוגעהערט צו דיא קלאַנגען און ווען זיא האָט זיך דערזעהען, איז איהר געזיכט געוועזען בלייך. דאָס איז ע ר. דאָס האָט זיא געוואוסט זיכער, חנם פון דער פערמאַכטער טהיר האָט זיא קוים געקענט הערען זיין שטימע.

נאטאשא איז בלייך און צושראָקען אריינגעלאָפען אין גאסט־צימער.

— מאמא, באָלקאָנסקי איז געקומען, האָט זי געזאָגט. מאמא, דאָס איז שרעקליך, דאָס איז אונערטרעגליך! איך וויל ניט.... פּלאָגען זיך! וואָס זאָל איך טהאָן?

דיא גרעפין האָט ניט אויסגעיעט צו ענטפערן איהר, ערשט אנדריי איז אריין אין גאסט־צימער. וויא נאָר ער האָט דערזעהן נאטאשא'ן, איז זיין געזיכט געוואָרען ליכטיגער. ער האָט א סוף געטהאָן דיא האנד ביי דער גרעפין און נאטאשא'ן און האָט זיך אגידערגעזעצט.

— מיר האָבען שוין לאנג ניט געהאט דאָס פערגניגען.... האָט די גרעפין אָנגעהויבען, נאָר אנדריי האָט איהר איבערגעשלאָגען, איילענדיג זיך ארויסצוריידען וואָס ער האָט געוואָלט.

—איך בין ביי אייך ניט געוועזען דיא גאנצע צייט, ווייל איך בין געוועזען ביים פאָטער. איך האָב מיט איהם געדאַרפט איבעררעדען וועגען זעהר א וויכטיגע זאַך. איך בין נעכטען ביי נאכט אנגעקומען צוריק אין פעטערבורג, האָט ער געזאָגט און האָט א קוק געטהאָן אויף נאטאשא'ן. איך דארף מיט אייך עפּעס איבעררעדען, גרעפין, האָט ער געזאָגט נאָך א מינוט שטילשווייגען.

דיא גרעפין, אָבזיפצענדיג זיך שווער, האָט אראָבגעלאָזט דיא אויגען.

— איך בין גרייט צו אייער דיענסט, האָט זיא געענטפערט.

נאטאשא האָט געוואוסט, אז זיא דארף ארויסגעהן, נאָר זיא האָט עס ניט געקענט טהאָן. עפּעס האָט איהר געדריקט אין האלז און זיא האָט גאָר ניט העפליך, גלייך, מיט אָפענע אויסגעשטעלטע אויגען געקוקט אויף אנדרייען.

„טאקע גלייך? דיא מינוט?.... ניין, דאָס איז אונמעגליך!" האָט זיא געטראַכט.

ער האָט ווידער אויף איהר א קוק געטהאָן און דיזער בליק האָט איהר אי־

בערצייגט, אז זיא האט קיין טעות נישט געהאט. יא, דיזע מינוט ווערט איהר שיק־זאל בעשלאָסען.

— געה, נאטאשא, איך וועל דיך אריינרופען, האט דיא גרעפין קוים ארויס־גערעדט.

נאטאשא האט מיט צושראָקענע, בעטענדע אויגען א קוק געטהאן אויף אנ־דרייען און דער מוטער און איז ארויסגעגאנגען.

— איך בין געקומען בעטען אום דער האנד פון אייער טאָכטער, האט געזאָגט פירסט אנדריי.

איהר געזיכט האט אויפגעפלאמט, נאָר זיא האט גאָר ניט געזאָגט.

— אייער פאָרשלאג.... האט זיא אָנגעהויבען.

אנדריי האט געשוויגען און געקוקט איהר אין דיא אויגען.

— אייער פאָרשלאג.... (זיא האט זיך סקאָנפוזשעט) איז אונז אנגענעהם.... און איך נעהם אָן אייער פאָרשלאג.... איך בין צופריעדען. און מיין מאַן.... האָף איך.... נאָר דאָס ווענדט זיך אָן איהר אליין....

—איך וועל מיט איהר ריידען, ווען איהר וועט מיר געבען אייער איינווילינגג. ניט איהר מיר? האָט אנדריי געזאָגט.

— יא האט זיא געזאָגט, אויסשטרעקענדיג איהם די האנד און מיט צוזאמענ־געמישטען געפיהל פון פרעמדקייט און צערטליכקייט האָט זיא איהם א קוס גע־טהאָן אין שטערן, וועהרענד ער האָט זיך אָנגעבויגען איבער איהר האנד. זיא האָט געוואָלט ליעבען איהם וויא א זוהן, נאָר זיא האָט געפיהלט, אז ער איז א פרעמדער און א שרעקליבער מענש פאר איהר.

— איך בין זיכער, אז מיין מאַן וועט זיין צופריעדען, האָט דיא גרעפין געזאָגט, נאָר אייער פאָטער....

— איך האָב שוין ווענען דעם גערעדט מיט מיין פאָטער און ער שטעלט איין בעדינגונג, אז דיא האָכצייט זאָל ניט שטאטפינדען פאר א יאָהר צייט. און דאָס האָב איך אייך געוואָלט מיטהיילען, האָט אנדריי געזאָגט.

— אמת, נאטאשא איז נאָך יונג, אָבער — אזוי לאנג!

— דאָס האָט אנדערש ניט געקענט זיין, האָט אנדריי געזאָגט מיט א זיפץ.

— איך וועל איהר אריינשיקען צו אייך האָט דיא גרעפין געזאָגט און איז ארויס פון צימער.

„גאָט, האָב מיטלייד מיט אונז", האָט געמורמעלט דיא אלטע גרעפין, זוכענדיג

נאטאשאַ׳ן. סאָניא האָט געזאָגט, אז נאטאשא איז אין שלאָף־צימער. נאטאשא איז געזעסען אויף איהר בעט, בלייך מיט טרוקענע אויגען און קוקענדיג אויף די הייליגע בילדער, האָט זיא זיך גע׳צלמ׳ט, מורמלענדיג עפעס.

דערזעהענדיג דיא מוטער, איז זיא אויפגעשפרונגען פון בעט און האָט זיך א וואָרף געטהאָן צו איהר.

— וואָס, מאמע?.... וואָס?

— געה, געה צו איהם. ער בעט אום דיין האנד, האָט די גרעפין געזאָגט קאלט וויא נאטאשאַ׳ן האָט אויסגעוויזען. געה, געה, האָט זיא געזאָגט טרויריג און האָט זיך שווער אָבגעזיפצעט.

נאטאשא האָט ניט געדענקט, וויא זיא איז אריין אין גאסט-צימער. זיא איז גע־בליבען שטעהן ביי דער טהיר, דערזעהענדיג איהם. „איז דיעזער פרעמדער ווירקליך געוואָרען אלץ פאר מיר?“ האט איז זיך געפרעגט און גלייך געענטפערט: „יא, אלץ; ער אליין איז מיר איצט טהייערער פון אלץ“. פירסט אנדריי איז צו איהר צוגעגאנגען אראָבלאָזענדיג דיא אויגען.

— איך האָב אייך ליעב געקראָגען פון דער ערשטער מינוט. וואָס איך האָב אייך דערזעהן. קען איך האָפען?

ער האָט אויף איהר א קוק געטהאָן און איהם האט איבערראשט דער ערנסטער ליידענשאפטליכער אויסדרוק פון איהר געזיכט. איהר געזיכט האט געזאָגט: צו וואָס דארף מען נאָך אזעלכע פראגען? צו וואס צווייפלען אין אזעלכע זאכען וואָס מען זעהט קלאָר. צו וואָס זאָל מעןריידען, ווען מען קען מיט ווערטער ניט אויסדריקען, וואָס מען פיהלט.

זיא איז צוגעקומען צו איהם נאָהענט און איז געבליבען שטעהן. ער האָט גע־נומען איהר האַנד און א קוס געטהאָן איהר.

— האָט, איהר מיך ליעב?

— יא, יא, האָט זיא ארויסגערעדט וויא מיט פערדרוס, האט איין מאָל א קרעכץ געטהאָן, א צווייטען מאָל, דערנאָך עפטער און האָט זיך צואוויינט.

— וואָס וויינט איהר? וואָס איז אייך?

— אוי, איך בין אזוי גליקליך! האָט זיא געענטפערט דורך טרערען, האָט זיך אָנגעבויגען נעהנטער צו איהם, געדענקט א סעקונדע, וויא פרעגענדיג צו זיא קען עס טהאָן, און האָט איהם א קוס געטהאָן.

פירסט אנדרי האט איהר נעהאלטען פאר דיא הענד, האט איהר געקוקט אין דיא אויגען און האט ביי זיך אין הארצען ניט געפונען מעהר זיין פריהערדיגע ליעבע צו איהר. עפּעס האט זיך ביי איהם אין הארצען א קעהר געטהאן, עס האט איהם איצט געפעהלט יענע פּאעטישע און געהיימניספאלער רייץ פון באנער. ער האט איצט נאר געפיהלט מיטלייד צו דער פרויען און קינדערשער שוואכקייט, א שרעק פאר דער איבערגעבענהייט און צוטרויען וואס זיא האט צו איהם געהאט, א שווערעס און צו דער זעלבער צייט פרייליכעס בעוואוסטזיין פון דער פפליכט, וואס האט זיי איצט פערבונדען אויף אייביג. דאס ווירקליבע געפיהל, הגם עס איז נישט געוועזן אזוי ליכטיג און פּאעטיש וויא פריהער, איז געוועזן ערנסטער און שטאר־קער.

— האט אייך דיא מוטער געזאגט, אז מיר מוזען אפּלייגען אויף א יאהר? האט פירסט אנדריי געזאגט, ניט אראפּנעהמענדיג פון איהר דיא אויגען.

„איז דאס ווירקליך איך, יענע האלב מיידעלע, האלב קינד, האט נאטאשא גע־טראכט, בין איך ווירקליך פון דער מינוט געווארען א ווייב און בין גלייך מיט דעם פרעמדען, ליעבען און קלוגען מאן, פאר וועלכען אפילו דער פאטער האט רעס־פּעקט? איז דאס אמת? טאר מען שוין איצט מעהר קיין שפּאס ניט טרייבען מיט'ן לעבען, איצט בין איך שוין א גרויסע און בין פעראנטווארטליך פאר יעדע טהאט אוןווארט? נאר וואס האט ער מיך געפרעגט?“

— ניין, האט זיא געענטפערט, נישט וויסענדיג, וואס ער האט איהר געפרעגט.

— פערצייהעט, האט אנדריי געזאגט, איהר זייט אזוי יונג, ווערהרענד איך האב שוין געהאט אזוי פיעל ערפאהרענהייט. מיך שרעקט פאר אייך. איהר קענט נאך ניט זיך אליין.

נאטאשא האט איהם געהערט אויפמערקזאם, האט זיך געמאטערט צו פער־שטעהן, וואס ער זאגט, נאר זיא האט ניט פערשטאנען.

— וויא שווער מיר וועט ניט זיין דאס יאהר, נאר אין דעם פערלויף פון דיזער צייט וועט איהר זיך אליין קענען ערלערנען, האט אנדריי פארטגעזעצט. איך בעט אייך צו מאכען מיין גליק אין א יאהר ארום, נאר איהר זייט פריי: אונזער קנס־מאל בלייבט א געהיימניס, און ווען איהר וועט זיך איבערצייגען, אז איהר ליבט מיך ניט, אדער איהר ליעבט א.... האט אנדריי געזאגט מיט אן אונגאטירליכען שמייכעל.

— צו וואס רעדט איהר עס? האט איהם נאטאשא איבערגעשלאגען. איהר ווייסט, אז פון דעם ערשטען מאל, וואס איהר זייט געקומען צו אונז אין אטראדנע

האָב איך אייך ליעב געקראָגען, האָט זיא געזאָגט, גלויבענדיג שטאַרק, אז זיא

— אין א יאָהר צייט וועט איהר זיך גום ערקענען....

— א יאָהר צייט! האָט אלץ נאטאשא פלוצים אויסגעשריען, בעגרייפענדיג נאָר ערשט, אז דיא חתונה איז אָבגעלעגט אויף א יאָהר. פאר וואָס עפּעס א יאָהר?

פירסט אנדריי האָט איהר גענומען ערקלערען דיא אורזאכע דערפון, נאָר זי האָט איהם ניט געהערט.

— אנדערש קען מען ניט? האָט זיא געפרעגט.

אנדריי האָט נאָר ניט געענטפערט, נאָר אין זיין געזיכט האָט זיא געזעהן, אז ענדערן קען מען עס ניט.

— דאָס איז שרעקליך! ניין דאָס איז שרעקליך, שרעקליך! האָט נאטאשא פלוצים אָנגעהויבען צו ריידען און האָט זיך ווידער צואויינט. איך וועל שטאַרבען, וואַרטענדיג א יאָהר. דאָס איז שרעקליך.

זיא האָט א קוק געטהאָן אנדרייען אין געזיכט און האָט דערזעהען דעם אויסדרוק פון מיטלייד און אונענטשלאָסענהייט.

— ניין, ניין, איך וועל טהאָן אלץ, האָט זיא פלוצים געזאָגט, איינהאלטענדיג דיא טרערען. איך בין אזוי גליקליך!

דער פאָטער און מוטער זיינען אריינגעקומען אין גאַסט־צימער און האָבען געגעבען זייער זעגען דעם חתן און כלה; און פון דעם טאָג אָן איז אנדריי געפאָהרען צו דיא ראָסטאָווס אלס חתן.

XII.

קיין תנאים האָט מען ניט געמאַכט און מען האָט קיינעם ניט געזאָגט, אז באָלקאָנסקי איז נאטאשאַ׳ס חתן, אזוי האָט געפאָדערט אנדריי. ער האָט געזאָגט, אז מיט זיין וואָרט האָט ער זיך אויף אויביג פערבונדען צו נאטאשאַ׳ן, נאָר נאטאשא דאַרף ניט זיין פערבונדען און דאַרף זיין פריי, אזוי וויא ער איז דיא אורזאכע פאר וואָס זייער האָכצייט ווערט אָבגעלעגט אויף א יאָהר. אויב אין א האלב יאָהר ארום וועט זיא אויסגעפינען, אז זיא לעבט איהם ניט, וועט זיא האָבען דאָס רעכט אָבצוזאָגען זיך פון איהם. עס איז זעלבסטפערשטענדליך, אז ניט דיא עלטערן און ניט נאטאשא האָבען געוואָלט דערפון הערען, נאָר אנדריי האָט אנדערש ניט געוואָלט דערלאָזען. אנדריי איז געקומען יעדען טאָג צו דיא ראָסטאָווס, נאָר בעגאַנגען איז ער זיך מיט נאטאשאַ׳ן ניט וויא א חתן: ער האָט איהר געאיהרצט און

געקושט איהר נאָר אין האַנד. דיא פערהעלטניסע צווישען נאַטאַשאַ'ן און אַנדרייען זיינען געוואָרען איינפאַכע.

אַ מאָל האָט זיא איהם געפרעגט וועגען זיין זוהן. אַנדריי איז רויט געוואָרען, וואָס האָט זיך איצט געטראָפען מיט איהם אָפט, און וואָס נאַטאַשאַ האָט זעהר ליעב געהאַט, און ער האָט געענטפערט, אַז דער זוהן וועט ניט לעבען מיט זיי צוזאַמען.

— פאַר וואָס? האָט נאַטאַשאַ געפרעגט צושראָקען.

— איך קען איהם ניט אַוועקנעהמען פון מיין פאָטער, און ווידער....

—אַך, וויא איך וואָלט איהם ליעב געהאַט! האָט נאַטאַשאַ געזאָגט, טרעפענדיג, וואָס ער דענקט. נאָר איך וויים, איהר ווילט ניט געבען קיין אויסרייד דער וועלט, אַז מען זאָל מיך און אייך קענען בעשולדיגען.

דער אַלטער גראף פלעגט אַ מאָל צוגעהן צו אַנדרייען, האָט איהם געקושט און געפרעגט זיין ראַטה וויא צו ערציהען פעטיא'ן אָדער וועגען ניקאָלאַי'ס דיענסט אין דער אַרמיע. דיא אַלטע גרעפין האָט געזיפצעט, קוקענדיג אויף זיי. סאָניא האָט יעדע מינוט מורא געהאַט צו זיא איז ניט קיין איבעריגע און האָט געזוכט אַלערליי תירוצים אַרויסמאַכען זיך פון זייער געזעלשאַפט און לאָזען זיי אַליין, הגם זיי האָבען עס גאָר ניט געדאַרפט. ווען אַנדריי האָט גערעדט, (גערעדט האָט ער זעהר שעהן), האָט זיך נאַטאַשאַ צוגעהערט מיט שטאָלץ. ווען זיא האָט גערעדט, האָט זיא מיט שרעק און פרייד בעמערקט אַז ער קוקט אויף איהר אויפמערקזאַם און פאָרשענד. זי האָט זיך געפרעגט: „וואָס קוקט ער אַזוי אויף מיר? וואָס וויל ער אין מיר געפינען? וואָס וועט זיין, אַז ער וועט אין מיר ניט געפינען דאָס, וואָס ער זוכט?" אָפט פלעגט אויף איהר אָנפאַלען איהר ווילדפרייליכער מוטה, און דאַן האָט זיא זעהר ליעב געהאַט צו זעהן, וויא אַנדריי לאַכט. ער האָט זעלטען געלאַכט, נאָר דערפאַר ווען ער האָט שוין געלאַכט, האָט ער געלאַכט פון גאַנצען הארצען, און יעדעס מאָל נאָך אַזאַ לאַכען האָט זי זיך געפיהלט נעהענטער צו איהם. נאַטאַשאַ וואָלט געווען פאָלשטענדיג גליקליך, ווען ניט דער געדאַנק, אַז אַנדריי פאָהרט באַלד אָב אויף אַ גאַנצען יאָהר צייט.

דעם טאָג פאַר'ן אָבפאָהרען פון פעטערסבורג האָט אַנדריי מיט זיך געבראַכט צופיהרען פיערן, וועלכער איז ביי זיי ניט געווען פון דעם באַל אָן. פיער האָט אויסגעוויזען צערשטרייט און פערווירט. נאַטאַשאַ האָט זיך געזעצט נעבען סאָניא'ן פאַרן שאַך, איינלאַדענדיג מיט דעם אַנדרייען, ער זאָל צוקומען צו זיי.

—איהר קענט זיך דאך מיט בעזוכין! האט אנדריי געפרעגט. איהר האט איהם דאך ליעב?

— יא, ער איז אן אויסגעצייכענטער מענש, נאר א זעהר לעבערליכער.

און זיא האט גענומען דערצעהלען אנעקדאטען פון זיין צערשטרייטקיים, אנעקדאטען וואס מען האט זאגאר אויף איהם אויסגעטראכט.

— איהר ווייסט, איך האב איהם פערטרויט אונזער געהיימניס, האט געזאגט פירסט אנדריי. איך קען איהם נאך פון דיא קינדערשע יאהרען. ער איז א דיאמאנט. איך בעט אייך, נאטאליע, האט ער געזאגט פלוצים ערנסט, — איך פאהר אוועק, גאט ווייס, וואס עס קען טרעפען. איהר קענט אויפהערען צו ליע...... נו, איך ווייס איך דארף ניט ריידען וועגען דעם. איין זאך בעט איך אייך—וואס מיט אייך זאל ניט פאסירען אין דער צייט פון מיין אבוועזענהייט —

— וואס קען פאסירען?

— וואס פאר א צרה עס זאל ניט טרעפען, האט אנדריי פארטגעזעצט, בעט איך אייך, מאדמאזעל סאפי, וואס עס זאל ניט פאסירען, זאלט איהר זיך ווענדען צו איהם אליין נאך א ראטה און הילף. ער איז א צערשטרייטער לעבערליכער מענש נאר ער האט א דיאמאנטענע הארץ.

ניט דער פאטער, ניט דיא מוטער, ניט סאניא און אפילו ניט אנדריי זעלבסט האבען געקענט פאראויס זעהן, וויא אויף נאטאשא'ן וועט ווירקען דאס זעגענען זיך מיט'ן חתן. רויט און עררעגט, מיט טרוקענע אויגען איז זיא ארומגעגאנגען דעם טאג איבערן שטוב. זיא האט ניט געוויינט, ווען ער האט איהר ביים זעגענען זיך צום לעצטען מאל א קוש געטהאן אין האנד.

—פאהרט ניט! האט זיא קוים ארויסגערעדט מיט אזא קול, וועלכער האט איהם געצוואונגען צו טראכטען, זאל ער זיך ווירקליך ניט אבשטעלען און וועלבען ער האט א צייט לאנג דערנאך גערענקט. ווען ער איז אוועקגעפאהרען, האט זיא אויך ניט געוויינט: זיא איז עטליכע טעג נאך אנאנד געזעסען ביי זיך אין צימער און האט ניט געוויינט און ניט אינטערעסירט זיך מיט קיין זאך. זיא האט נאר אפט געמורמעלט: „אך, פאר וואס איז ער אוועקגעפאהרען!"

נאר אין צוויי וואכען ארום נאך אנדריי'ס אבפאהרען, האט זיא פלוצים, נאר אונערווארטעט ערוואכט פון איהר גייסטיגע קראנקהייט, איז געווארען צוריק וויא געוועזען, נאר מיט א געענדערטען אויסדרוק אויפ'ן געזיכט, אזוי וויא קינדער שטעהען אויף פון א לאנגע קראנקהייט מיט א געענדערטע געזיכט.

XIII

אין מיטען זומער האט מארי באלקאנסקאיא גאר אונערוואַרטעט בעקומען א בריעף פון ברודער אנדריי פון שווייצאריע. אין דעם בריעף האט איהר אנדריי געמעלדעט וועגען זיין פער'קנס'ונג מיט נאטאשא ראסטאָווא. פאר איהר איז דאס געווען אן אונערוואַרטעטע נייעס הגם דער קלאנג פון דער פערקנסונג האט דערגרייכט צו איהר מיט א צייט צוריק, נאר זיא האט אין דעם ניט געוואָלט גלויבען. דער גאנצער בריעף האט געאטהעמט מיט ענטציקונג צו זיין כלה און צערטליכע פריינדשאפט צו דער שוועסטער. ער האט געשריעבען, אז ער האט קיין מאל ניט געליעבט אזוי, וויא ער ליעבט איצט, און נאר איצט האט ער פערשטאנען און בעגריפען דאס לעבען. ער האט ביי דער שוועסטער געבעטען פערצייהונג, פאר וואס ער האט איהר וועגען דעם גאר ניט געזאגט, ווען ער איז געווען דאס לעצטע מאל אין דיא „קאהלע בערג". ער האט איהר ניט געוואָלט זאגען דאמאלס, ווייל זיא וואלט געגומען בעטען דעם פאטער, אז ער זאל געבען זיין צושטימונג און זיא וואלט איהם נאר דערמיט צורייצט און איהר וואלט אויסגעקומען פיעל אויסצושטעהן פון זיין כעס.

„איבעריגענס" האט ער געשריעבען, „דאמאלס איז דיא זאך נאך ניט געווען אזוי בעשטימט, וויא איצט. דאן האט דער פאטער מיר בעשטימט א יאהר צייט צו ווארטען, און איצט זיינען שוין זעקס חדשים אריבער און איך האלט זיך פעסט ביי מיין בעשלוס. ווען דיא דאקטוירים זאלען מיך דא ניט פערהאלטען אין די בעדער, וואלט איך אליין געווען אין רוסלאנד, נאר איך וועל דא מוזען פערבלייבען א דריי חדשים. דו ווייסט דאך מיינע פערהעלטניסע מיט'ן פאטער. איך פאדער פון איהם קיין זאך ניט, איך בין שטענדיג געווען און וועל אימער זיין אונאבהענגיג, נאר געהן נעגען זיין ווילען און אנצינדען זיין כעס, ווען עס קען זיין, אז איהם איז וועניג פערבליבען צו זיין מיט אונז, וואלט געשטערט מיין גליק אויף א העלפט. איך שרייב איהם אויך א בריעף און איך בעט דיך, דוא זאלסט אויסקלייבען א גוטע מינוט און איבערגעגעבען איהם דעם בריעף און לאזען מיר וויסען, ווי קוקט ער אויף דעם און צו איז פאראן א האפנונג, אז ער זאל פערקירצען דעם טערמין אויף דריי חדשים".

נאך פיעל קלערן, צווייפלען און געבעט האט מארי דעם בריעף איבערגעגעבען דעם פאטער. איך מארגען האט איהר דער פאטער געזאגט רוהיג:

— שרייב אן דעם ברודער, אז ער זאל אבווארטען ביז איך וועל שטארבען.

ער וועט פיעל נים דארפען ווארטען.

מארי האט עפעס געוואלט ענטפערן, נאר ער האט איהר נים געלאזען און האט גענומען ריידען אלץ מעהר מיט א העכערן קול.

— האב חתונה, האב חתונה, טייבעלע.... א יחום א פיינער.... די זיינען קלוגע לייט, הא? רייכע, הא? געווים. ניקאלושקא וועט האבען א פיינע שטיף־מאמע. שרייב איהם אן, אז ער קען חתונה האבען באטש מארגען. ניקאלושקא'ס שטיף־מאמע וועט זיא זיין, און איך וועל חתונה האבען מיט בוריענקען!.... חא, חא, חא, זאל ער אויך האבען א שטיף־מאמע! נאר אין מיין הויז דארף איך מעהר קיין ווייבער נים האבען. זאל ער חתונה האבען און לעבען פאר זיך. אפשר ווילסטו אויך צו איהם אריבערפאהרען? א גליקליכע רייזע!

נאך דעם האט דער אלטער פירסט וועגען אנדריי'ס חתונה מעהר נים גערעדט. נאר אום צו שטעכען מארי'ן, פלעגט ער סתם אין דער וועלט אריין פערפיהרען א געשפרעך וועגען א שטיף־מאמע און ארויסווייזען זיך ליעבענסווירדיג צו מאמזעל בוריען.

— פאר וואס זאל איך מיט איהר נים חתונה האבען? פלעגט ער זאגען דער טאכטער. זיא וועט זיין א'ן אויסגעצייכענטע פירסטין!

און די לעצטע צייט האט מארי צו איהר גרויסער איבעררּאשונג אנגעהויבען צו בעמערקען, אז דער פאטער האט ווירקליך אנגעהויבען זעהר מקרב צו זיין צו זיך דיא מאמזעל בוריען. מארי האט אנגעשריעבען דעם ברודער, וויא דער פאטער האט בענענענט זיין בריעף, נאר זיא האט איהם געטרייסט, אז זיא וועט מאכען א שלום צווישען זיי ביידע.

דריטער טהייל.

I.

אָנהויב ווינטער איז פירסט ניקאָלאַי אַנדרייעוויטש באָלקאָנסקי מיט דער טאָכטער אָראָבגעקומען אין מאָסקווע. דער פירסט האָט זיך זעהר געעלטערט אין דעם יאָהר. דיא סימנים פון אַלטקייט האָבען זיך שאַרף אַרויסגעוויזען אין איהם: אונערוואַרטעט איינשלאָפען, ניט געדענקען וואָס ניט לאַנג האָט פּאַסירט און צופיעל געדענקען וואָס אַ מאָל איז געווען, קינדערשע בעריהמעריי.

מאַרי האָט דאָ קיין פריינד ניט געפונען, האָט ניט געהאַט מיט וועמען צו ריידען און פאַר וועמען אויסצוגיסען איהר האַרץ, און איהר האַרץ איז געווען אָנגעלאָדען מיט צרות. מעהר פון אַלץ האָט איהר געפּייניגט, וואָס דער פּאָטער האָט אַלץ נעהענטער און נעהענטער צו זיך צוגעלאָזט מאַמזעל בוריען און אום צו דערצאָרנען זיין טאָכטער האָט ער אַרויסגעוויזען ליעבע צו איהר.

אַ מאָל, שוין אין מאָסקווע, האָט דער אַלטער פירסט אַ קוש געטאָן ביי בוריען דיא האַנד אין מאַרים אַנוועזענהייט און האָט איהר אַרומגענומען. מאַרי האָט אויפגעפלאַמט און איז אַרויסגעלאָפען פון צימער. אין עטליכע מינוט אַרום איז בוריען אַריין צו איהר, שמייכלענדיג און האָט איהר גענומען עפּעס דערצעהלען זעהר פריילידי. מאַרי האָט געשווינד אויסגעווישט דיא טרערען, איז צו איהר צוגעגאַנגען און גענומען שרייען מיט כעס.

— עס איז מאוס, ניעדערטרעכטיג, אונמענשליך אויסצונוצען די שוואַכקייט... זיא האָט ניט דערענדיגט. געהט אַרויס פון מיין צימער! האָט זיא אויסגעשריען און האָט זיך צואויינט.

אויף מארגען האט דער פירסט קיין ווארט ניט געזאגט דער מאכטער; נאר זיא האט בעמערקט, אז ביי'ם מיטאג האט ער נעהייסען דערלאנגען דיא געריכטען, אנהויבענדיג פון מאמזעל בוריען. ווען ביי ענדע מיטאג האט דער סארוועד זיך פערגעסען און נאך דער אלטער געוואוינהייט דערלאנגט קאפע פריהער מאר'ן, האט זיך דער פירסט אנגעצונדען פאר כעס, האט א שליידער געטהאן אויף איהם מיט'ן שטעקען און האט געגעבען א בעפעהל, מען זאל איהם אבגעבען פאר א סאלדאט.

— מען פאלגט ניט!.... צוויי מאל געזאגט! זיא איז דיא הויפט פערזאן אין מיין הויז, זיא איז מיין בעסטער פריינד! האט דער פירסט געשריען. און אויב דו וועסט זיך ערלויבען, האט ער זיך געווענדעט צום ערסטען מאל צו דער טאכטער, נאך א מאל צו פערגעסען זיך, ווי דו האסט געטהאן נעכטען, וועל איך דיר ווייזען, ווער איז דער ווירטה אין דעם הויז! ארויס! איך וויל דיך ניט אנזעהען. בעט ביי איהר אום פערציייהונג!

מארי האט געבעטען אום פערצייהונג דיא מאמזעל בוריען און ביי'ם פאטער פאר זיך און פאר'ן סארוועד פיליפ.

אין אזעלכע מינוטען האט זיך ביי איהר אין הארצען אויפגעהויבען א געפיהל, וואס איז געוועזען ענליך אויף שטאלץ מיט איהר זעלבסט־אויפאפפערונג. אין אזעלכע מינוטען, ווען זיא האט געזעהען, וויא דער פאטער לאזט ארויס דיא סאלפעטקע פון האנד און דרעמעלט איין ביים טיש אנבויגענדיג דעם קאפ צום טעלער, אדער וויא ער זוכט דיא בריכען, טאפענדיג ארום זיי, אדער וויא ער מאכט א פאלשען טריט אין גאנג און קוקט זיך ארום, צו האט עמיצער ניט בעמערקט זיין שוואכקייט, — אין אזעלכע מינוטען האט זיא געהאסט זיך אליין, פאר וואס זיא האט געוואגט צו דענקען וועגען איהם עפעס שלעכטס, ווען ער איז אזוי שוואך און אלט.

אין דעם יאהר **1811**, צום געבורטסטאג פון דעם פירסט ניקאלא באלקאנסקי איז גאנץ מאסקווע געוועזען ביי דעם גאנעק פון זיין הויז, נאר ער האט קיינעם ניט געהייסען צונעהמען אויסער געצעהלטע זעקס פערזאן, צווישען וועלכע עס האבען זיך געפינען פיער און באריס דרובעצקי. דער לעצטער האט פערשטאנען וויא צוצושמייכלען זיך צום פירסט און צו געפעלען ווערען איהם.

איידער דיא זעקס געסט זיינען זיך צונויפגעקומען האט מארי געכאפט א מאר־ציע פון פאטער, פאר וואס זיא האט צו איהם צוגעלאזט זייער שטובינגע [illegible]

א פראנצויז, וועלכער פלעגט קומען צום פירסט צוויי מאל א וואך. דער דאקטאר איז דאמאל געווען אין דער מאדע און מען פלעגט איהם עמפפאנגען אין דיא העכסטע קרייזען ניט אלס דאקטאר זאנדערן אלס א גלייכען. דער אלטער פירסט האט איהם גלייך ארויסגעטריעבען, נאכשרייענדיג איהם „שפיאן", און דערנאך האט ער דעם גאנצען כעס אויסגעלאזט צו מאריען, פאר וואס זיא האט ניט גע־פאלגט זיין בעפעהל. זיא איז שולדיג אין דעם אלעם. ער קען מיט איהר ניט האבען א רוהיגע מינוט און קען אפילו ניט שטארבען רוהיג, האט ער גערעדט.

—ניין, ניין, מיר קענען לענגער צוזאמען ניט זיין. איך קען שוין מעהר ניט אויס־האלטען. און מיינט ניט, אז דאס זאג איך אייך אין א מינוט פון אויפרעגונג. איך בין גאנץ רוהיג און האב עס גוט בעטראכט. מיר מוזען זיך שיידען.

נאר ער האט זיין רוהיגע מינע ניט אויסגעהאלטען און מיט כעס פון א מענ־שען, וואס ליעבט און ליידעט אליין, האט ער גענומען טרייסלען מיט דיא קולאקעס און שרייען:

—און וואלט זיך כאטש געפינען א שוטה וואס זאל וועלען חתונה האבען מיט איהר! ער האט א זעטץ געטהאן מיט דער טהיר, האט אריינגערופען צו זיך מאמזעל בוריען און איז רוהיג געווארען.

אין א פאאר שטונדען ארום זיינען זיך צונויפגעקומען די געסט. דאס געשפרעך איז געווען וועגען פאליטיק און דא איז אויסגעדריקט געווארען א'ן אונצופריעדענהייט מיט דער רעגיערונג. דער אלטער פירסט באלקאנסקי האט געזאגט, אז אונזערע מלחמות מיט באנאפארטען וועלען זיין אזוי לאנג אונגליקליכע, כל זמן מיר וועלען זיך שטופען אין אייראפעאישע געשעפטען. מיר האבען ניט געדארפט פיהרען קיין מלחמות ניט פאר עסטרייך און ניט געגען עסטרייך אונזער גאנצע פאליטיק דארף זיין אין דעם אריענט. און וואס אנבעלאנגט צו באנאפארטען, דארפען מיר שטעהן פעסט אויף אונזער אייגענעם גרענעץ, און ער וועט קיין מאל ניט וואגען אריבערצו־טרעטען אונזער גרעניץ.

— וויא קומען מיר צו קעמפפען געגען דיא פראנצויזען! האט זיך אנגערופען איינער פון די געסט, גראף ראסטאפטשין. קענען מיר דען ארויסטרעטען אין קאמפף געגען אונזערע לעהרער און געטער? ניט א קוק אויף אונזער יונגוואוג. ווער זיינען אונזערע געטער? דיא פראנצויזען; וואו איז אונזער גן עדן? פאריז.

ער האט גענומען ריידען העכער, אום אלע זאלען איהם הערען.

— קליידער פראנצויזישע, געדאנקען פראנצויזישע, געפיהלען פראנצויזישע! אט

האט איהר ארויסגעטריבען מאטיוויע (דעם דאקטאר), ווייל ער איז א פראנצויז און אן אויסוואורף, און אונזערע דאמען קריבען פאר איהם אויף די לאפקעס. איך בין נעכטען געווען אויף אן אבענד, זיינען פינף דאמען דארט געווען קאטוילישע און האבען אויסגעבעטען אן ערלויבעניס פון פאפסט זיי זאלען מעגען אויסנייהען זונטאג אויף קאנווע. און אליין זיינען זיי כמעט נאקעטע געזעסען אזוי וויא שילדען פון א באד, מיט רעספעקט צו מעלדען. אך, ווען איך קוק אזוי אויף אונזער יונגוואַרג, ווילט זיך דאס א נעהם טהאן פעטער דעם גרויסענס גראבען שטעקען און אזוי אויפ'ן רוסישען שטייגער אויסשלאפען זיי גוט דיא זייטען און דיא גאנצע נארישקייט וואלט ארויס פון קאפ!

אלע האבען געשוויגען. דער אלטער פירסט האט מיט א שמייכעל געקוקט אויף ראסטאפטשינען און צוגעשאקעלט מיט'ן קאפ צום צייכען, אז איהם געפעלט עס.

III.

מארי איז געזעסען אין נאסט-צימער און האט זיך צוגעהערט צום שמועס פון אלטע לייט און האט נאר ניט פערשטאנען וואס זיי רעדען. זי האט געטראכט נאר פון איין זאך, צו בעמערקען ניט דיא געסט פון פאטער'ס פיינדליכע פערהעלטניסע צו איהר. זיא איז געווען אזוי פערזונקען אין די געדאנקען, אז זיא האט זאגאר ניט בעמערקט דיא אויפמערקזאמקייט און ליבענסווירדיגקייט, וואס איהר האט ארויסגעוויזען באריס דרובעצקאי, וועלכער איז שוין געווען דאס דריטע מאל ביי זיי אין הויז.

דיא געסט זיינען זיך צונאנגנען און פיער איז צו איהר צוגענאנגנען דער לעצטער מיט דער הוט אין האנד און מיט א שמייכעל אויפ'ן געזיכט.

— קען איך נאך א ווייַלע פערבלייבען? האט ער געפרעגט, אראבלאזענדיג זיך מיט זיין שווערען קערפער אין פאטעל נעבען מאריען.

— אה, יא, האט זיא געזאגט, און איהר בליק האט געפרעגט: „האט איהר גאר ניט בעמערקט?"

פיער האט זיך געפונען אין א גוטען מוטה וויא נאך מיטאג. ער האט שטיל געשמייכעלט.

— קענט איהר שוין לאנג דיזען יונגען מאן? האט ער געפרעגט.

— וועלכען?

— דרובעצקין.

— ניין, ניט לאנג....

— געפעלט ער אייך?

— יא, ער איז א'ן אנגענעהמער יונגער מאן.... נאר צו וואס פרעגט איהר עס, האט מארי געזאגט, טראכטענדיג אלץ וועגען דעם פריהערדיגען געשפרעך, וואס זיא האט געהאט מיט'ן פאטער.

— ווייל איך האב בעמערקט, אז דער יונגער מאן קומט אראב פון פעטערבורג אין מאסקווע נאר מיט דער אבזיכט אבצוזוכען א רייכע כלה.

— האט איהר עס בעמערקט? האט מארי געזאגט.

— יא, האט פיער פארטגעזעצט מיט א שמייכעל, און דער יונגער מאן האלט זיך איצט אזוי, אז וואו נאר עס איז פאראן א רייכע כלה, דארטען איז ער. איך לייען שוין אין זיין געזיכט, וויא אין א בוך. ער ווייס איצט נים, וויא צו בעשליסען, וועמען זאל ער אטאקירען: אייך אדער פריילין זשולי קאראגינא.

— פאהרט ער צו זיי?

— יא, זעהר אפט. און ווייסט איהר דעם נייען פאסאן וויא צו מאכען דעם האף? האט פיער געזאגט מיט א פרייליכען שמייכעל.

— ניין, האט מארי געענטפערט.

— איצט אז מען וויל געפעלען ווערען דיא מאסקווער פריילינס, דארף מען זיין מעלאנכאליש. ער איז מיט זשולי'ן זעהר מעלאנכאליש.

— ווירקליך? האט מארי געזאגט, קוקענדיג פיער'ן אין זיין גוטע געזיכט און נים אויפהערענדיג צו טראכטען וועגען איהר צרה. „מיר וואלט געווען פיעל ער־נער", האט זיא געטראכט, „ווען איך זאל זיך בעשליסען ארויסצוריידען פאר עמי־צען מיין הארץ. און איך וואלט וועלען נאר פיער'ן פערטרויען מיינע צרות. ער איז אזוי גוט און איידעל. מיר וואלט געווען פיעל גרינגער. ער וואלט מיר געקענט געבען א ראטה".

— וואלט איהר פאר איהם חתונה געהאט? האט געפרעגט פיער.

— אח, גאט מיינער! עס זיינען פאראן אזעלכע מינוטען, ווען איך וואלט חתונה געהאט פאר אבי וועמען, האט זיא פלוצים גאר אונערווארטעט פאר זיך אליין גע־זאגט מיט טרערען אין איהר שטימע. אח, וויא שווער עס איז צו ליעבען א נאהענטען מענשען און פיהלען, אז דו קענסט פאר איהם גאר נים טהאן אויסער פערשאפען איהם קלעטענים און וויסען, אז דו קענסט דערצו גאר נים העלפען. דאן בלייבט מיר נאר איין זאך — אוועקצוגעהן, נאר וואוהין זאל איך געהן?

— וואס איז אייך, וואס איז אייך אזוינס?

מארי האט ניט דערערדט און האט זיך צואווינט.

— איך ווייס ניט, וואס מיט מיר איז היינט אזוינס. הערט ניט, וואס איך זאג אייך, פערגעסט, וואס איך האב אייך געזאגט.

זיין גאנצע פריילינקייט איז פלוצים פערשוואונדען געווארען. ער האט בעזארגט געגומען אויספרעגען מארי'ן, האט איהר געבעטען, זיא זאל איהם אנפערטרויען, וואס עס טהוט זיך ביי איהר אין הארצען, נאר זיא האט אלץ ווידערהאלט, אז זיא בעט איהם, ער זאל פערגעסען, וואס זיא האט איהם געזאגט און אז זיא האט ניט קיין אנדער קלעמענים אויסער דיא, וואס אנדריי'ס חתונה וועט פיהרען צו א קריעג צווישען איהם און דעם פאטער.

— האט איהר געהערט וועגען דיא ראסטאווס? האט זיא געפרעגט, אום צו געבען אן אנדער ווענדונג דעם געשפרעך. מען האט מיר געזאגט, אז זיי וועלען באלד זיין אין מאסקווע. אנדריי וועט דא אויך זיין אין ניכען, איך ווארט אויף איהם יעדען טאג. איך וואלט וועלען, אז זיי זאלען זיך זעהן דא.

— און וויא קוקט ער איצט אויף דעם? האט פיער געפרעגט, פערשטעהנדיג אונטערן ווארט ער דעם אלטען פירסט.

מארי האט א שאקעל געטהאן מיט'ן קאפ.

— נאר וואס זאל מען טהאן? ביז צום יאהר פערבלייבט נאך עטליכע חדשים. איך וואלט וועלען בעפרייען דעם ברודער פון דיא ערסטע מינוטען. איך וואלט נאר וועלען, אז זיי זאלען וואס גיכער קומען. איך האף, אז איך וועל זיך מיט איהר גוט בעפריינדען. איהר קענט זיי שוין לאנג, זאגט מיר, איך בעט אייך, אבער דעם ריינעם אמת וואס איז דאס פאר א מיידעל און וויא געפעלט זיא אייך? נאר דעם אמת, ווייל איהר פערשטעהט דאך, אנדריי שטעלט איין זעהר פיעל, ווען ער געהט געגען דעם פאטער'ס ווילען און איך וואלט וועלען וויסען....

פיער האט דונקעל געפיהלט אז אין דעם ווידערהאלטען בעטען, אז ער זאל זאגען דעם גאנצע אמת, דריקט זיך אויס א פיינדליכקייט צו דער קינפטיגער שוועגערין, אז זיא וואלט וועלען, אז פיער זאל זיך אנרופען ניט גוט וועגען דעם ברודערס אויסוואהל. נאר פיער האט געזאגט דאס, וואס ער האט געפיהלט וועגען נאטאשא'ן.

— איך ווייס ניט, וויא איך זאל אייך ענטפערן אויף אייער פראגע, האט ער געזאגט רויט ווערענדיג אליין ניט וויסענדיג פאר וואס. איך ווייס ניט, וואס פאר א מיידעל דאס איז. איך קען איהר ניט אנאליזירען. איך ווייס נאר, אז זיא איז

בעצויבערענד. פאר וואס, ווייס איך נים. דאס איז אלץ, וואס איך קען אייך זאגען וועגען איהר.

מארי האט א זיפץ געטהאן און איהר געזיכט האט וויא געזאגט:

„יא, אזוי טאקע האב איך געדענקט און דערפאר האב איך מורא געהאט".

— איז זיא קלוג? האט מארי געפרעגט.

פיער האט זיך פערטראכט.

— איך דענק, אז ניין, האט ער געזאגט. איבריגענס, יא. נאר זיא איז בעצויבערענד און ווייטער גאר נים.

מארי האט ווייטער א שאקעל געטאן מיט'ן קאפ.

— אח, איך ווינש אזוי איהר צו ליעבען! זאגט עס איהר, אויב איהר וועט איהר זעהן פריהער וויא איך.

— איך האב געהערט, אז זיי דארפען דא זיין דיא טעג, האט פיער געזאגט.

מארי האט געזאגט, אז וויא נאר דיא ראסטאווס וועלען קומען, וועט זיא זיך נאהענט בעפריינדען מיט נאטאשא'ן און וועט טהאן וואס זיא וועט קענען, אז דער אלטער פירסט זאל זיך צו איהר צוגעוואוינען.

IV

באריסן איז נים געלונגען צו געפינען א רייכע כלה אין פעטערסבורג און ער איז מיט דעם צוועק געקומען און מאסקווע. אין מאסקווע האט ער זיך געפונען אין א פערלעגענהייט, נים וויסענדיג וועלכע אויסצוקלייבען פון דיא צוויי סאמע רייכסטע כלות זשולי און מארי. הגם מארי, נים קוקענדיג אויף איהר נים שיינקייט האט איהם אויסגעוויזען מעהר צוציהענד אלס זשולי, איז איהם אבער געווען עפעס אונבעקוועם ארומצודרייען זיך ארום איהר. אין זיין לעצטען וויזיט צום אלטען פירסט'ס געבורטסטאג האט ער אנגעווענדט אלע מיטלען צו פערציהען מיט איהר א רייד וועגען געפיהלען, אבער זי האט איהם נים געענטפערט צו דער זאך און ער האט געזעהן אז זיא הערט נאר נים וואס ער רעדט.

מיט זשולי'ן איז איהם געווען לייכטער. זיא איז אלט געווען 27 יאהר, און נאכ'ן טוידט פון איהר ברודער איז זיא געווארען זעהר רייך. זיא איז איצט געווען זעהר נים שיין, נאר זי האט געדענקט אז איצט איז זי פיעל שעהנער וויא א מאל. ביי זיי אין הויז איז דעם ווינטער געווען פריליך. אויסער די בעשטימטע אבענדען און דינערס האט זיך ביי די קאראגינס פערזאמעלט יעדען טאג א גרויסע געזעלשאפט, און עס

איז ניט געוועזן איין באל, איין טהעאטער, וואס זיא זאל דורכלאזען. אנגעטהאן איז זיא געוועזן שטענדיג זעהר מאדיש, נאר ניט קוקענדיג אויף דעם, האט זיא אויסגע־וויזען וויא איינע, וואס האט זיך ענטטוישט אין אלעם, האט אלעמען געזאגט, אז זיא גלויבט ניט אין פריינדשאפט, אין ליעבע, אין קיינע פרייד אין לעבען און ווארט נאר צו געפינען רוה דארטען. זיא האט אנגענומען דעם טאן פון איינער, וואס האט געהאט א גרויסע ענטוישונג אין לעבען, וואס האט פערלארען א ליבענ־דען מענשען, אדער וואס איז גרויזאם בעטראגען געווארען פון א ליבענדען מענשען, כאטשע מיט איהר האט אזא זאך ניט געטראפען. אלע האבען אויף איהר געקוקט אלס אויף אזעלכע, און זיא אליין האט אויך אנגעהויבען צו גלויבען, אז זיא האט פיעל געליטען אין איהר לעבען. נאר דיזע מעלאנכאליע האט איהר ניט געשטערט צו זוכען פערגניגענס און דיא יונגע לייט, וואס זיינען צו איהר אריינגעקומען, צו פער־בריינגען פרייליך דיא צייט. יעדער גאסט האט גערעכענט פאר זיין פפליכט צו שפיעלען א ווייליע אין מעלאנכאליע מיט דער ווירטהין און דערנאך בעשעפטיגען זיך מיט וועלטליכע זאכען —מיט טאנצען און שפיעלען. נאר איינינע יונגע לייט, צווישען וועלכע האט זיך אויך געפונען באריס, האבען זיך מעהר אריינגעטיעפט אין זשולי'ס מעלאנכאלישער שטימונג, און מיט דיעזע יונגע לייט האט זיא געהאט לענ־גערע און איינזאמערע געשפרעכען פון דער הבל הבלים פון דער וועלט.

זשולי איז בעזאנדערס געוועזן צערטליך מיט באריס'ן; זי האט בעדויערט, וואס אזוי יונג האט ער זיך שוין ענטטוישט אין לעבען און האט איהם אנגעבאטען איהר פריינדשאפט. זיא האט פאר איהם געשפיעלט זעהר טרויעריגע מעלאדיען, און ער האט פאר איהר געלעזען דיא „ארימע ליזע", און ניט איין מאל האט ער געמוזט אי־בעררייסען דאס לעזען, ווייל עס האט איהם פערכאפט ביים הארצען. ווען זיי האָ־בען זיך בעגעגענט אין געזעלשאפט, האבען זיי געקוקט איינע אויף'ן צווייטען, וויא אויף דיא איינציגע צוויי מענשען אין דער וועלט, וואס פערשטעהן איינער דעם צווייטען.

דיא פירסטען דרובעצקאיא איז אפט געפאהרען צו דיא קאראגינס און האט געהאלטען קאמפאני מיט דער מוטער. דערווייל האט זיא אויסגעפרעגט, וואס פאר א נדן זשולי וועט קריגען.

—אונזער ליעבע זשולי איז נאך אלץ אזוי רייצענד און מעלאנכאליש, האט זיא געזאגט. באריס זאגט, אז אין אייער הויז געפינט ער אן אמת'ע רוה. ער האט שוין געהאט אזוי פיעל ענטטושונג אין לעבען.

— אך, מיין פריינד, וויא איך האב זיך צוגעבונדען צו זשולי'ן אין דיא לעצטע צייט, פלעגט זי זאגען צום זוהן, איך קען דיר גאר ניט פארשטעלען! נאר ווער קען עס ניט ליעבען איהר? זיא איז גאר ניט קיין אירדישע וועזען. אח, באריס, באריס! — זיא איז אויף א רגע אנשווייגען געווארען. אח, מיר רייסט דאס הארץ פאר איהר מוטער. זיא האט מיר היינט געוויזען די רעכנונגען און בריעף פון זייערע גיטער, זיא איז געבאך איינער אליין און מען נארט איהר פון אלע זייטען.

ביי באריס'ן האט זיך געוויזען א לייכטער שמייכעל, ווען ער האט אויסגעהערט דיא מוטער. ער האט מילד געלאכט פון דער מוטערס תמ'עוואטע לוסטיגקייט, נאר דאך האט ער אויסגעהערט זעהר אויפמערקזאם און אפט אליין אויסגעפרעגט וועגען דיא קאראגינס גיטער.

זשולי האט שוין לאנג געווארט א'ן ערקלערונג אין ליעבע פון איהר מעלאנכא־לישען פערעהרער און איז געווען גרייט אנצונעהמען זיין פארשלאג; נאר עפעס א פערבארגענער עקעל צו איהר, פאר וואס זי נארט אזוי חתונה צו האבען, פאר איהר אונגאטירליכקייט האט איהם אבגעהאלטען צו מאכען דיא ערקלערונג. אויסער דעם האט איהם דערפון אבגעהאלטען דער שרעק אז ער דארף זיך אבזאגען פון דער מעג־ליכקייט צו האבען א ווירקליכע ליעבע. די צייט פון זיין אורלויב (אטפוסק) האט גע־האלטען ביין אויסגעהן. ער האט ביי די קאראגינס פארבראכט גאנצע טעג און יע־דען טאג האט ער אלץ אבגעלעגט, אז מארגען וועט ער מאכען זיין ערקלערונג. נאר ווען ער האט אויף איהר געקוקט און געזעהן איהר רויטע געזיכט, איהר שטענדיג בעשאטענעם מיט פודרע קינ־באק, איהרע פייכטע אויגען און דעם אויסדרוק פון איהר געזיכט וואס איז געווען שטענדיג פארטיג איבערצוגעהן גלייך פון מעלאנכאלי צו אן אונגאטירליכע שמחה פון פערהייראטס גליק, האט ער ניט געקענט ארויסריידען דאס בעשטימטע ווארט, ניט קוקענדיג אויף דעם וואס ער האט שוין לאנג ביי זיך אין קאפ גערעכענט, אז ער איז דער בעזיצער פון זשולי'ס גיטער און האט שוין אויסגערעכענט, וויא דיא איינקינפטע זאלען פערברויכט ווערן. זשולי האט געזעהן זיין ענטשלאסענהייט און האט זיך איינגעשטועסט, אז ער איז שעמעדיג. אין דער זעלבער צייט איז אין מאסקווע אראבגעקומען אנאטאל קו־ראגין און איז געווארען א'ן איינגעהער צו דיא קאראגינס, און זשולי האט פלוצים אוועקגעווארפען איהר מעלאנכאליע, איז געווארען זעהר פריליך און אויפמערקזאם צו אנאטאלין.

—מיין פריינד, איך וויס פון זיכערע קוועלען אז פירסט וואסילי האט אראבגע־

שיקט זיין זוהן אהער, אום צו פערשלייערען איהם זשולי'ן, האט פירסטין דרובעצ־קאיא געזאגט צו איהר זוהן באריס. איך האב אזוי ליעב זשולי'ן, אז מיר וואלט זעהר לייד געטהאן פאר איהר. וויא דענקסטו, מיין פריינד?

דער געדאנק, אז ער קען בלייבען א נאר און אז ער האט א חודש צייט אומ־זיסט געשפיעלט אין מעלאנכאלישע פריינדשאפט מיט זשולי'ן און פערליע־רען דיא אלע איינקינפטע פון איהרע גיטער, וועלכע ער האט שוין גערעכענט פאר זיינע, און איבערהויפט, אז זיי זאלען אריינפאלען צו דעם נאר אנאנטאל אין דיא הענד, דער געדאנק האט בעליידיגט באריס'ן. ער איז אוועקגעפאהרען צו דיא קא־ראגינס מיט דעם פעסטען ענטשלוס צו ערקלערען זיך איהר אין ליעבע. זשולי האט איהם בעגעגענט זעהר פרעהליך און אויפגעארמט און האט איהם דערצעהלט, וויא פרעהליך זיא האט געבטען פערבראכט אויף דעם באל און האט איהם געפרעגט, ווען ער פאהרט. ניט קוקענדיג אויף דעם, וואס באריס איז געקומען מיט דעם פעסטען בעשלוס צו ריידען וועגען זיין ליעבע צו איהר, איז ער געווארען אויפגערייצט און האט גענומען ריידען בייז וועגען דעם, ווי פרויען קענען לייכט איבערגעהן פון טרוי־ער צו פרייד און דאס ווענדט זיך נאר ווער עס דרייט זיך ארום זיי. דזשולי האט זיך בעליידיגט און האט געענטפערט, אז דאס איז אמת, נאר שטענדיג איינס און דאס זעלבע קען דערעסען.

— אויב אזוי וואלט איך אייך געראטהען.... האט באריס אנגעהויבען, וועלענ־דיג איהר אריינלאזען א טיעפע שפילקע, נאר דא האט ער זיך פלוצים דערמאנט, אז ער קען אוועקפאהרען פון מאסקווע ווי א נאר, און ער האט זיך אבגעהאקט אין מיטען, האט אראבגעלאזט דיא אויגען און געזאגט: איך בין ניט געקומען אהער צו קריגען זיך. אין געגענטהייל.... ער האט אויף איהר א קוק געטהאן, אום צו זעהען אויב מען קען פארטזעצען. איהר צורייצטקייט איז פלוצים פערשוואונדען געווארען און איהרע בעטענדע אויגען האבען זיך דורשטיג אויסגעשטעלט אויף איהם. „איך וועל שוין קענען איינארדענען אזוי, אז איך זאל איהר וועניג זעהן, האט ער געטראכט, און איצט האב איך אנגעהויבען, דארף מען ענדיגען". ער איז רויט געווארען און אויפ־הויבענדיג די אויגען האט ער געזאגט: איהר ווייסט מיינע געפיהלען צו אייך. מעהר האט ער ניט געדארפט ריידען, נאר זיא האט איהם געצוואונגען, ער זאלען זאגען אלץ, וואס מען רעדט געוויינליך אין אזעלכע פעלע, אז ער האט איהר ליעב, און קיין מאל האט ער קיין פרויענצימער ניט געליעבט אזוי וויא איהר. זיא האט געוואוסט, אז פאר איהר נחן מעג זי פאדערען אזא זאך און זי האט געקראגען, וואס זיא האט

נעפאָדערט.

חתן־כלה האָבען איצט אוועקגעוואָרפען דיא מעלאַנכאָליע און האָבען גענומען אויסארבייטען פּלענער, וויא איינצואָרדנען א פּראַכטפאָלע הויז אין פּעטערבורג, און גענומען זיך צוגרייטען צו א חתונה.

נראף איליא ראָסטאָוו מיט נאַטאַשאַן און סאָניאַן זיינען אָנגעקומען אין מאָס־קווע ענדע יאַנואַר. דיא גרעפין אידנאָך אַלץ געווען קראַנק און האָט ניט געקענט קומען מיט זיי, און וואַרטען ביז זיא וועט ווערען בעסער, האָט מען ניט געקענט: יעדען טאָג האָט מען געוואַרט אויף אַנדריי׳ס קומען; אויסערדעם האָט מען גע־דאַרפט צוגרייטען נאַטאַשאַ׳ס נאַרדעראָב, מען האָט געדאַרפט פערקויפען א גוט און אויסנוצען דיא אנוועזענהייט פון דעם אַלטען פירסט אין מאָסקווע, אום פאָרצו־שטעלען איהם זיין קינפטיגע שנור.

ראָסטאָווס הויז אין מאָסקווע איז געווען ניט געהייצט, אויסער דעם זיינען זיי אראָבגעקומען אויף א קורצע צייט, דיא גרעפין איז ניט געווען און דריבער האָט איליא ראָסטאָוו בעשלאָסען, אָבצושטעלען זיך ביי מאַריא אַבראָסימאָוואַ, וועלכע האָט שוין לאַנג זיי אָנגעבאָטען איהר גאַסטפריינדליכקייט.

שפּעט אין דער נאַכט זיינען אריינגעפאָהרען דיא ראָסטאָווס פיער וועגען צו אַבראָסימאָוואַ אין הויף. אַבראָסימאָוואַ האָט געלעבט אַליין. איהר טאָכטער האָט התונה געהאַט און איהרע זיהן האָבען געדיענט.

זיא איז נאָך געווען אויף, ווען די ראָסטאָווס זיינען אנגעקומען. מאַריא אַבראָ־סימאָוואַ מיט אראָבגעלאָזטע ברילען איבער דער נאָז פערוואָרפענדיג דעם קאָפּ אהינטער איז געשטאַנען אין טהיר פון זאַל און האָט געקוקט מיט א שטרענגען און בייזע מינע אויף דיא אריינקומענדע. מען האָט געקענט דענקען, אז זיא איז אין כעס אויף דיא געסט און וועט זיי באַלד ארויסטרייבען, ווען זיא וואָלט צו דער זעלבער צייט ניט נעגעבען בעפעהלען מיט דער גרעסטער זאָרג, וויא פערגאַנדערצו־שטעלען דיא זאַכען, וואָס דיא געסט האָבען געבראַכט און וואָס פאַר צימערן אָב־צופיהרען פאַר דיא געסט.

ווען דיא געסט האָבען זיך איבערגעטהאָן און זיינען אריינגעקומען צו טהיי, האָט זיך מאַריא אַבראָסימאָוונאַ מיט אַלעמען צוקוסט.

— זעהר צופריעדען, וואָס איהר זייט פערפאָהרען צו מיר, האָט זי געזאָגט, שוין לאַנג צייט געווען, האָט זיא געזאָגט, א וואָרף טהוענדיג א בעדייטענדען בליק אויף נאַטאַשאַ׳ן: דער אַלטער איז דאָ און דעם זוהן ערוואַרט מען יעדען טאָג. מען דאַרף

זיך מיט איהם בעקענען. נאָר וועגען דעם וועלען מיר שפּעטער ריידען האט זיא געזאָגט, א קוק טהוענדיג אויף סאָניאַ'ן אזוי, וואָס האט געוויזען, אז אי איהר געגענוואַרט וויל זיא וועגען דעם ניט ריידען. איצט זאָג, וויא זיינען דיינע געשעפטען, האָט זיא זיך געווענדעט צום גראף.

— אַלץ איז אָנגעקומען מיט א מאָל, האט דער גראף געענטפערט. מען דאַרף שמאַטעס אָנקויפען, אָבזוכען א סוחר אויף א גוט און די הויף. אויב איהר וועט ער־לויבען, וועל איך אויף א טאָג אוועקפאָהרען און דיא מיידלאך איבערלאָזען ביי אייך.

— נישקשה; זיי וועלען זיין ביי מיר גאַנץ. איך וועל מיט זיי פאָהרען וויא מען דאַרף און וועל אויסזידלען, ווען מען דאַרף און א גלעט טהאָן.

אויף מאָרגען איז מאַריא אבראָסימאָווא אוועקגעפאָהרען מיט דיא מיידלאך צו מאדאם אָבער־שאַלמע און האָט בעשטעלט דיא גאַנצע גאַרדעראָבע פאַר נאַטאַ־שאַ'ן, און ווען זיי האבען זיך צוריקגעקעהרט, האָט זיא אלעמען אויסער נאַטאַשאַ'ן ארויסגעטריבען פון צימער און צוגערופען איהר צו פאָטעל.

— איצט וועלען מיר א ביסעל ריידען. איך גראַטוליר דיך מיט דעם חתן. ער איז א וואוילער יונג. איך בין זעהר צופרידען מיט דיין אויסוואהל. איך קען איהם, ווען ער איז נאָך געווען א קינד (זיא האָט געוויזען ביי איין ארשין הויך פון דער ערד). איך האב איהם ליעב און זייער גאַנצע הויזגעזינד. איצט הער מיך אויס. דו ווייסט דאָך, אז דער אלטער פירסט ניקאָלאַי איז אונצופריעדען, וואָס זיין זוהן וויל חתונה האָבען. ער האָט זיינע שגעונות. פערשטעהט זיך, אנדריי איז ניט קיין קינד און קען זיין שטעדטיל אליין בעשטעהן, נאָר עס איז ניט גוט אריינצוגעהן אין א פאַמיליע געגען דעם ווילען פון א פאָטער. מען קען עס מאַכען שטיל און רוהיג. דו ביזט ניט קיין נאַר און דו ווייסט שוין וויסען וויא צו האַנדלען. דו ווייסט עס פיהרען גוט און קלוג און עס וועט זיין גוט.

נאַטאַשא האָט געשוויגען. מאַריא אבראָסימאָווגא האָט געדענקט, אז דאָס איז צוליעב שעמעדיגקייט, נאָר אין דער ווירקליכקייט איז נאַטאַשאַ'ן געווען אונאַנגע־נעהם, צוליב וואָס זייטיגע מישען זיך אריין אין איהר ליעבע מיט אנדרייען. איהר האָט אויסגעוויזען, אז קיינער קען ניט פערשטעהן. זיא האָט געליעבט און געליעבט און געקענט נאָר איין אנדרייען, ער האָט איהר געליעבט און האָט געדאַרפט באַלד אָנקומען און צונעהמען איהר. מעהר האָט זיא ניט געוואָלט וויסען.

— איך קען איהם שוין לאנג און מאשענקע'ן, דיין שוועגערין האב איך ליעב. זיא איז אזא גוטע, אז זיא וועט קיין פליעג אויף דער וואנד ניט אָנריהרען. זי האט מיך געבעטען, איך זאָל דיך בעקאנט מאכען מיט איהר. מאָרגען וועסטו מיטן פא־טער אריבערפאָרען צו איהר. לאטשע זיך צו צו איהר, דו ביזט איינער פון איהר און ווען דיינער וועט שוין קומען וועסטו שוין זיין בעקאנט מיט דער שוועסטער און מיט'ן פאָטער און זיי וועלען דיך שוין ליעב האָבען. וועט אזוי ניט זיין בעסער?

— בעסער, האט נאטאשא געענטפערט אונצופריעדען.

V

אויף'ן צווייטען טאָג איז גראף איליא ראָסטאָוו אוועקגעפאָהרען מיט נאטאשא'ן צום פירסט ניקאָלאי באָלקאָנסקי. דאָס איז געווען מארי אבראסימאוואַ'ס ראטה צו פאהרען. דער גראף האט זיך געקליבען צו דעם וויזיט ניט מיט קיין פריילּיכען האר־צען. ער האט גוט געוואוסט, וואָס פאר א בייזער מענש ער איז. נאטאשא, אין גע־נענטהייל, איז געווען זעהר פריילּיך. זיא האט אָנגעטהאָן איהרע בעסטע קליידער און געטראכט, אז עס איז אונמעגליך, אז זיי זאָלען איהר ניט ליעב קריגען, אלע האָבען איהר אימער געליעבט. און זיא איז פערטיג צו טראָגען אלץ, וואָס זיי וועלען ווינשען, איז פערטיג זיי ליעב צו האָבען, דעם אלטען פירסט, פאר וואָס ער איז זיין פאָטער און איהר פאר וואס זיא איז זיין שוועסטער, און זיי וועלען ניט קענען ניט ליעב האָבען איהר.

זיי זיינען צוגעפאָהרען צום פירסט'ס אלטע תויז און זיינען אריין אין פאָר־הויז.

— טהו גאָט פון אונז דיין חסד ניט אָב, האט דער גראף געזאָגט האלב לאַ־כענד און האלב ערנסט; נאָר נאטאשא האט בעמערקט, אז דער פאָטער האט שטיל און ציטערנדיג געפרעגט, צו דער פירסט איז צו הויזע. די דיענער זיינען אוועק מעל־דען וועגען זייער קומען און צווישען זיי איז נאָכדעם פאָרגעקומען א טומעל. איינער האט אָבגעשטעלט דעם צווייטען און זיי האָבען זיך אין דער שטיל געשושקעט. אין זאל איז באלד ארויסגעלאָפען א דיענסטמיידעל, האט דערמאָנט וועגען מארין און מען האט זיך ווייטער געשושקעט. ענדליך איז ארויסגעקומען א'ן אלטער דיענער און האט געמעלדעט, אז דער פירסט קען ניט עמפּפאנגען, נאָר דיא טאָכטער בעט דיא געסט צו זיך. דיא ערסטע איז צו זיי ארויסגעקומען מאמ־זעל בוריען. זיא האט זעהר העפליך בעגעגענט דעם פאָטער מיט דער טאָכטער און

האט זיי געפיהרט צו מארין. מארי איז צו זיי געשווינד ארויסגעלאפען אנטקעגען און האט זיך געוואלט וויזען פריי און פריינדליך. נאטאשא איז פון דעם ערשטען אויגענבליק ניט געפעלען געווארען מארי׳ן. זיא האט איהר אויסגעוויזען פאר א גרויסע פוצערקע און לייכטזיניג פרייליכע. מארי האט ניט געוואוסט, אז נאך איידער זיא האט געזעהען איהר קינפטיגע שוועגערין, איז שוין ביי איהר אין הארצען געווען עפעס געגען איהר פון א ניט־ווילענדיגע קנאה צו איהר שיינקייט, יוגענד און גליק און פון אייפערזוכט צו דער ליעבע פון איהר ברודער. אויסער דעם, איז זיא געווען זעהר ערעגט אין דיעזער מינוט, וואס דער פאטער, ווען מען האט איהם געמעלדעט וועגען זייער קומען, האט אנגעהויבען צו שרייען, אז ער דארף זיי ניט האבען, אז מארי קען זיי עמפפאנגען, ווען זיא וויל, נאר צו איהם זאל מען זיי ניט צולאזען. מארי האט זיך בעשלאסען זיי צו עמפפאנגען, נאר זיא האט מורא געהאט יעדע מינוט, אז דער פאטער זאל ניט אבטהאן עפעס א שפיצעל.

—אט האב איך אייך געבראכט מיין זינגערין, האט דער אלטער גראף געזאגט, ווענדענדיג זיך צו מארין און ארומקוקענדיג זיך אונרוהיג, וויא מורא האבענדיג, אז דער אלטער פירסט זאל פלוצים ניט ערשיינען. איך בין זעהר צופריעדען, וואס איהר האט זיך בעקאנט.... מיר טהוט לייד, זעהר לייד, וואס דער פירסט איז ניט געזונד. און זאגענדיג נאך עטליכע פראזען האט ער זיך אויפגעהויבען. אויב איהר וועט מיר ערלויבען אויף איין פיערטעל שטונדע איבערצולאזען אייך מיין טאכטער, וועל איך אריבערפאהרען עטליכע טריט פון דאנען צו א בעקאנטען.

איליא ראסטאוו האט אויסגעטראכט דיזע דיפלאמאטישע קונצשטיק, אום מארי זאל ניט זיין געשטערט אין איהר אונטערהאלטונג מיט נאטאשא, וויא ער האט שפעטער ערקלערט זיין טאכטער און אויך אויסצומיידען א בעגעגעניס מיטן אלטען פירסט, פאר וועמען ער האט מורא געהאט. דאס האט ער ניט געזאגט זיין טאכטער, נאר נאטאשא האט פערשטאנען זיין מורא און אונרוהיגקייט, און האט זיך דערפיהלט בעליידיגט. זיא איז רויט געווארן פאר איהר פאטער און איז נאך מעהר אין כעס געווארען, פאר וואס זיא איז רויט געווארן. זיא האט מיט א דרייסטען און ארויסרופענדען בליק א קוק געטהאן אויף מארי, און דער בליק האט געהאט אזוי פיעל צו זאגען, אז זיא האט פאר קיינעם קיין מורא ניט.

ניט קוקענדיג אויף די אונרוהיגע בליקען, וואס מארי האט געווארפען אויף בוריען און האט מיט דעם געוויזען, אז זיא ווינשט צו פערבלייבען אונטער פיער אויגען מיט נאטאשא׳ן, איז בוריען פון צימער ניט ארויסגעגאנגען און האט פעסט געהאל־

טען איהר געשפרעך וועגען די מאָסקווער פערגניגענס און טהעאַטערע. נאַטאַשאַ האָט זיך געפונען בעלײדיגט פון דער פערלעגענהייט וואס איז פאָרגעקומען אין פאַר צימער בײ זייער אנקומען פון דער אונרוהיגקייט, וואס איהר פאָטער האָט ארויסגעוויזען און פון דעם אונגאַטירליבען טאָן וואָס מארי האָט אָנגענומען מיט איהר. איהר האָט אויסגעוויזען, וויא מארי דענקט אז זיא האָט געטאָן א טובה, וואָס זיא האָט איהר עמפּפאַנגען. און דאריבער איז איהר דאָ אלץ געווען אונאַנגענעהם. מארי איז איהר ניט געפעלען געוואָרען. זיא האָט איהר אויסגעוויזען פאר זעהר א העסליכע, פערשטעלטע און טרוקענע. נאַטאַשאַ האָט זיך פלוצים גייסטיג איינגעקאָרטשעט און האָט ניט ווילענדיג אָנגענומען עפּעס א נאַכלעסיגען טאָן, וואָס האָט איהר נאָך מעהר אָבגעשטויסען פון מארי'ן. נאָך א פינף מינוטיג שווערען געשפרעך האָבען זיך דערהערט פלינקע טריט, וואָס זיינען נעהנטער צוגעקומען צו זיי. בײ מארי'ן אויפ'ן געזיכט האָט זיך ארויסגעוויזען א שרעק און דער אלטער פירסט איז אריין אין א ווייסע מיץ און כאַלאַט.

— אח, פריילין, האָט דער אלטער פירסט אָנגעהויבען, פריילין, גרעפין.... גרעפין ראָסטאָווא, אויב איך האָב קיין טעות ניט, ביטע אום פערצייהונג, פערצייהונג.... איך האָב ניט געוואוסט, פריילין. גאָט איז מיין עדות. איך האָב ניט געוואוסט, אז איהר האָט אונז בעעהרט מיט אייער בעזוך, בין אריין אין דעם קאָסטיום צו מיין טאָכטער. ביטע אום פערצייהונג.... גאָט איז מיין עדות, איך האָב ניט געוואוסט, האָט ער ווידערהאָלט אזוי ניט נאַטירליך, דריקענדיג אויף דעם וואָרט גאָט און אזוי אונאַנגענעהם, אז מארי איז געשטאַנען מיט אראָבגעלאָזענע אויגען, ניט וואַגענדיג א קוק צו טהאָן ניט אויף דעם פאָטער און ניט אויף נאַטאַשאַ'ן. נאַטאַשאַ האָט זיך אויפגעהויבען און צוריקגעזעצט און האָט ניט געוואוסט, וואָס צו טהאָן.

—ביטע אום פערצייהונג, ביטע אום פערצייהונג! גאָט איז מיין עדות, איך האָב ניט געוואוסט, האָט ער געוואָרטשעט און בעקוקענדיג נאַטאַשאַ'ן פון קאָפּ ביז די פיס, איז ער ארויסגעגאַנגען. בוריען איז געווען די ערשטע צו בענייען דאָס געשפרעך און האָט גענומען רעדען וועגען דעם פירסטס קראַנקהייט. נאַטאַשאַ און מארי האָבען שטיל געקוקט איינע אויף דער צווייטע און וואָס לענגער זיי האָבען אזוי געקוקט איינע אויף דער צווייטע, ניט ארויסזאָגענדיג, וואָס זיי האָבען געדאַרפט זאָגען, האָבען זיי אלץ ערגער געדענקט איינע וועגען דער צווייטער.

ווען דער גראַף איז צוריקגעקומען, האָט זיך נאַטאַשאַ אונהעפליך דערפרייט

און גענומען זיך איילען אוועקצופאהרען; אין דער מינוט האט זיא ניט געקענט אנזעהן דיא אלטע, טרוקענע מארי, וועלכע האט איהר געקענט אוועקשטעלען אין אזא אונבעקוועמע לאנגע און מיט וועלכע זיא האט פערבראכט א האלבע שעה, ניט זאגענדיג אייןווארט וועגען אנדריי'ען, „איך האב דאך ניט געקענט די ערשטע אנהויבען צו ריידען וועגען איהם, ווען דיא פרינצעסין איז דא געזעסען“ האט גע־טראכט נאטאשא. מארי האט זיך אין דער זעלבער צייט אויך געפלאגט מיט דעם זעלבען געדאנק. זיא האט געוואוסט, וואס זיא האט געדארפט ריידען מיט נאטאשא'ן, נאר זיא האט עס ניט געקענט טהאן, ערסטענס ווייל בוריען איז דא געזעסען און צווייטענס ווייל זיא האט אליין ניט געוואוסט, פאר וואס איז איהר אזוי שווער געווען צו ריידען וועגען דעם ברודער'ס חתונה.

ווען דער גראף איז שוין ארויס פון צימער, איז מארי מיט גיכע טריט צוגע־גאנגען צו נאטאשא'ן, האט איהר אנגענומען פאר דער האנד און שווער אבגעזיפצענ־דיג דיך, האט זיא געזאגט: „ווארט, איך דארף נאך“....

נאטאשא האט שפעטיש א קוק געטהאן אויף איהר.

— ליעבע נאטאלי, האט מארי געזאגט ווייסט אז איך בין זעהר צופרידען, וואס דער ברודער האט געפונען גליק ... זיא האט זיך אבגעהאקט אין מיט'ן פיהלענדיג, אז זיא זאגט א ליגען. נאטאשא האט עס בעמערקט און פערשטאנען, וואס דאס בעדייט.

— איך דענק, אז איצט איז ניט דיא צייט צו ריידען וועגען דעם, האט נאטא־שא געזאגט מיט אן אויסערליכע ווירדע און קאלטקייט, נאר טרערען האבען איהר געשטיקט אין האלז.

„וואס האב איך געזאגט, וואס האב איך געטאן“ האט זיא געזאגט צו זיך, ווען זיא איז ארויס פון צימער.

א לאנגע צייט האט מען אין דעם טאג געווארט אויף נאטאשא'ן מיט מיטאג. זי איז געזעסען ביי זיך אין צימער און געוויינט וויא א קינד, שנייצענדיג דיא נאז און כליפענדיג. סאניא איז געשטאנען איבער איהר און האט איהר געקושט אין די האר.

— נאטאשא, וואס איז דיר? האט זיא צו איהר גערעדט. וואס גיהען זיי דיר אן? זיי וועלען בעסער ווערען נאטאשא.

— ניין, ווען דו זאלסט וויסען, וואס פאר א פאטש אין פנים דאס איז, אזוי וויא איך וואלט געווען......

— רייד ניט, נאטאשא, דו ביזט דאך ניט שולדיג און זאל דאס דיר גאר ניט

הארען. גיב מיר א קוש, האט סאניא געזאגט.

נאטאשא האט אויפגעהויבען דעם קאפ און א קוש טהוענדיג איהר אין דיא ליפען, האט זיא צוגעטוליעט צו איהר איהר פייכטע געזיכט.

— איך ווייס ניט, קיינער איז נישט שולדיג, האט נאטאשא גערעדט, איך בין שולדיג. נאר דאך איז דאס א שרעקליכער וויהטאג. את, פאר וואס קומט ער שוין נישט....

מיט רויטע אויגען איז זיא ארויס צום טיש. מאריא אבראסימאוונא האט שוין געוואוסט, וואס פאר א קבלת פנים זיי האבען געהאט ביים אלטען פירסט און זיא האט זיך געמאכט, ווי זי בעמערקט ניט נאטאשא'ס פערוויינטע געזיכט און האט געלאכט און געטריבען קאטאוועס מיט'ן גראף און מיט דיא איבריגע געסט ביי'ם עסען.

VII

אין דעם זעלבען אבענד זיינען די ראסטאווס געפאהרען אין אפערא, א בילעט האט פאר זיי גענומען מאריא אבראסימאוויא.

נאטאשא האט נישט געוואלט פאהרען, נאר זיא האט זיך ניט געקענט אבזאג־גען, וויסענדיג, אז דאס האט מאריא געטהאן ספּעציעל פאר איהר. ווען זיא איז ארויס אין זאל אן אנגעטהאנענע און האט זיך דערזעהן אין שפּיגעל, אז זיא איז שיין, זעהר שיין, איז זיא נאך מעהר טרויעריג געווארען, נאר דער טרויער איז געווען זיס און ליעבליך.

„מיין גאט, ווען ער זאל דא איצט זיין, איך וואלט זיך איצט פאר איהם ניט געשראקען אזוי נארעש ווי דאמאלסט, איך וואלט איהם אזוי איינפאך ארומגענומען און צוגעטוליעט זיך צו איהם און וואלט איהם געצוואונגען צו קוקען אויף מיר מיט יענע נייגעריגע אויגען, מיט וועלכע ער פלעגט קוקען אויף מיר און דערנאך גע־מאכט איהם לאכען ווי ער האט דאמאלס געלאכט. ווי זיי שטעהען פאר מיר די אויגען זיינע!" האט נאטאשא געטראכט. „און וואס געהען מיר אן זיין פאטער, זיין שוועסטער. איך האב ליעב איהם אליין, איהם, מיט זיין געזיכט, מיט זיינע אויגען מיט זיין שמייכעל, א מענליכער שמייכעל און צו דער זעלבער צייט א קינדערשער. ניין, בעסער ניט צו טראכטען וועגען איהם. בעסער צו פערגעסען איהם דערווייל. איך וועל ניט אויסהאלטען דאס ווארטען, איך וועל זיך גלייך צואוויינען" און זי איז אבגעגאנגען פון שפּיגעל אנטהוענדיג איבער זיך א כח, ניט צו צואוויינען זיך. „און ווי קען עס סאניא אזוי רוהיג ליעבען און ווארטען אויף ניקאלענקא'ן, אזוי לאנג און

געדולדיג", האט זי געטראכט, קוקענדיג אויף סאָניא'ן, וואס איז איצט אריינגעקומען אויפֿאָנגעטהאָן מיט א פעדער אין האנד. „ניין, זיא איז גאָר אן אנדערע. איך קען אזוי ניט!"

נאטאשא האט זיך אין דער מינוט דערפיהלט אזוי צופיעסטעט, אז פאר איהר איז געווען ווייניג צו ליעבען און וויסען אז מען האט איהר ליעב. זיא האט גע־דארפט האבען שוין דעם מענשען, וועלכען זי האט געליעבט, צוטוליען זיך צו איהם און הערען פון איהם ליעבע ווערטער, מיט וועלכע איהר הארץ איז געווען פול. ווע־רענד זיא איז געפאָהרען מיטן פאטער אין דער קאַרעטע און האט געקוקט אויף דיא לאמטערנעס, וואס האבען געשפרונגען פערביי איהר, האט זיא זיך געפיהלט נאך מעהר פערליעבט און טרויעריג און האט פערגעסען מיט וועמען און וואהין זיא פאהרט.

ווען זיי זיינען אריין אין קאָרידאָר וואס האט געפיהרט צו זייער לאָזשע, האט צו זיי דערגרייכט די קלאנגען פון מוזיק. דער קאפעלדינער איז געשווינד און העפליך ארויסגעשפרונגען צו זיי און געעפענט דיא טהיר פון דער לאָזשע. דיא מוזיק האט זיך דערהערט העכער, אין דיא רייהען לאָזשעס האבען א בליץ געטהאָן מיט דיא נאקעטע אקסלען און ארמס פון דיא דאמען. דער פאָרהאנג האט זיך נאך ניט אויפגעהויבען. נאטאשא איז אריין צוזאמען מיט סאָניא'ן און געזעצט זיך, בעקוקענדיג די בעלויכטענע רייהען לאָזשעס. די הונדער־טער אויגען וואס האבען יעצט געקוקט אויף איהרע נאקעטע אקסלען און ארמען, האבען ביי איהר ארויסגערופען א געפיהל, וואס איז געווען צו דער זעלבער צייט אי אננגעהם אי אונאנגענעהם און עראינערונגען, ווינשע און ערענונגען, וואס האבען קאָרעספאָנדירט מיט דיעזען געפיהל.

דיא צוויי שיינע מיידלעך נאטאשא און סאָניא און דער גראף איליא, וועלכער איז שוין א צייט ניט געווען אין מאסקווע האבען צו זיך צוגעצויגען אלעמענס אויפ־מערקזאמקייט. אויסער דעם האבען אלע געוואוסט, אז נאטאשא איז פער'קנס'ט מיט אנדרייען. און מען האט מיט נייגיערדע געקוקט אויף דיא כלה פון איינעם פון דיא בעסטע חתנים פון רוסלאנד.

נאטאשא איז אין דאָרף שעהנער געוואָרען וויא אלע האבען איהר געזאגט און צוליעב איהר ערעגונג איז זיא איצט געווען בעזאנדערס שעהן. זי האט אלעמען אי־בערראשט מיט איהר לעבעדיגקייט און שעהנהייט און מיט דער גלייכגילטיגקייט צו דעם, וואס טהוט זיך ארום איהר. איהרע שווארצע אויגען האבען געקוקט אויף

דער מעננע, נים זובענדיג קיינעם און איהר דינע האנד, וואס איז געווען אָנגעשפּארט אָן רוקען פון שטוהל, האט זיך אָהן איהר וויסען פערקוועטשט און געעפּענט אין טאקט פון שפּיעלען, קנייטשענדיג דיא אפּישע.

אין טהעאטער האָבען זיך יעצט געפונען פילע וייערע בעקאנטע, דאָ איז געווען באָריס מיט זיין כלה און זיין מוטער, דאָ איז געווען דאָלאָכאָוו, און דער צווייטער לאָזשע פון זיי איז געזעסען דיא גרעפין בעזוכאָווא, פּיער׳ס ווייב.

— זיא איז שעהן, האט דער גראף געזאָגט אין דער שטיל צו נאטאשא׳ן, מיינענדיג דיא גרעפין בעזוכאָווא.

— וואונדער שעהן! האט נאטאשא געזאָגט. אין איהר קען מען זיך פערליעבען.

אין דער מינוט האט זיך אויפגעהויבען דער פאָרהאנג.

VIII.

אויף דער ביהנע זיינען געשטאנען גלייכע ברעטלאך, פון די זייטען זיינען געווען געפּאַרבטע בילדער, וואס האבען פאָרגעשטעלט בוימער, פון הינטען זיינען דיא ברעטלאך געווען בעצויגען מיט לייוואנד. אין מיטען ביהנע זיינען געזעסען מיידלאך אין רויטע קאָרסאזשען און ווייסע קליידלאך. איינע, זעהר א דיקע, אין א ווייסע זיידענע קלייד איז געזעסען בעזונדער אויף א נידריגען ביינקעל צו וועלכען עס איז פון הינטען געווען צוגעקלעבט א גרינער טאקטור. זיי אלע האָבען עפּעס געזונגען. ווען זיי האָבען געענדיגט זייער ליעד, איז דאָס דיקע מיידעל אין ווייסען קלייד צוגעגאנגען צום סופלער׳ס שטיבעלע און צו איהר איז צוגעקומען א מאנספּערזאָן מיט איינגעצויגענע זיידענע הויזען אויף דיא דיקע פיס, מיט א פעדער אין דאָלך און האט אָנגעהויבען צו זינגען און מאַכען מיט דיא העגד.

פריהער האט דער מאנספּערזאָן געזונגען אליין, דערנאָך האט זי געזונגען. דערנאָך זיינען זיי ביידע אנשווייגען געוואָרען און די מוזיק האט אָנגעהויבען צו שפּילען. דערנאָך האָבען זיי ווידער ביידע געזונגען און אלע אין טהעאטער האָבען אָנגעהויבען צו פּאטשען בראוואָ און צו שרייען אָן דער מאנספּערזאָן און פרויענצימער, וואָס האָבען פאָרגעשטעלט פערליעבטע האָבען מיט א שמייכעל אָנגעהויבען צו פערנייגען.

נאָכ׳ן דאָרף אָן אין דעם ערנסטען צושטאנד, אין וועלכען נאטאשא האט זיך געפונען, האט איהר דאָס אלץ אויסגעוויזען אזוי משונה׳דיג און ווילד. זיא האט ניט געהערט דיא מוזיק, זיא האט נור געזעהען דיא געפּאַרבטע טאקטור, און דיא משונה׳דיגע קליידער פון דיא מענער און פרויען אויף דער ביהנע.

זיא האט געוואוסט, וואס דאס דארף בעדייטען, נאר דאס אלץ איז געווען אזוי פאלש און ניט נאטירליך, אז דא האט זיא זיך געשעמט פאר די אקטיארען און דא האט זיא זיי געוואלט אויסלאכען. זיא האט גענומען בעקוקען די צושויער און האט געזוכט אין זייערע געזיכטער דאס זעלבע געפיהל, וואס זיא האט געהאט; נאר אלע געזיכטער זיינען געווען אויפמערקזאם און האבען אויסגעדריקט א געמאכטע, וויא נאטאשא'ן האט אויסגעוויזען, ענטציקונג. „מסתמא דארף אזוי זיין" האט נאטאשא געטראכט. זיא האט דערווייל בעקוקט די פארפיומירטע קעפ אין פארטער, די געבלויזטע פרויען אין דיא לאזשעס און מעהר פון אלעמען האט זיא בעטראכט איהר שכנה עלען, וועלכע איז געווען זעהר געבלויזט און האט מיט א שטילען און רוהיגען שמייכעל ניט אראבגענומען די אויגען פון דער סצענע. נאטאשא האט ביסלעכווייז גענומען אריינפאלען אין א פער'שכורטען צושטאנד. זיא האט ניט געדענקט, וואס זיא איז, וואו זיא איז און וואס דא קומט פאר. זיא האט געקוקט און געטראכט און דיא פערשיעדענסטע געדאנקען זיינען איהר געקראכען אין קאפ. דא איז איהר אריין א געדאנק ארויפצושפרינגען אויף'ן ראנ ביהנע, וואו די לעמפלאך זיינען, און זינגען דיא אריע, וואס דיא אקטריסע האט געזונגען, דא האט זיך איהר פערגלוסט א פורקע טהאן מיט'ן פעכער אן אלטען מאן, וואס איז געזעסען ניט ווייט פון איהר און דא איז איהר אריין א געדאנק אריבערבויגען זיך צו עלען און א קיצעל טהאן איהר.

אין איינע פון יענע מינוטען, ווען אויף דער ביהנע ווערט שטיל און עס דארף זיך אנהויבען אן אריע, האבען זיך דערהערט טריט פון א פערשפעטיגטען מאנספערזאן אין דער ריכטונג צו עלען'ס לאזשע. יעמאנד האט א מורמעל געטהאן: „אט איז קוראגין!" עלען האט אומגעווענדעט דעם קאפ מיט א שמייכעל צו דעם אריינקומענדען. נאטאשא האט דערזעהן אן אויסערארדענטליך שיינעם אדיוטאנט. דאס איז געווען אנאטאל קוראגין, וועלכען נאטאשא האט שוין געזעהען אויף א פעטערבורגער באל. ער איז אריין צו עלען אין דער לאזשע און בעמערקענדיג נאטאשא'ן האט ער עפעס געפרעגט ביי עלען, ווייזענדיג אויף איהר.

— זעהר שיין, האט ער געזאגט וועגען נאטאשאן. זיא האט ניט געקענט הערען, וואס ער זאגט, נור זיא האט עס פערשטאנען פון דער בעוועגונג, וואס ער האט געמאכט מיט זיינע ליפען.

— וויא געראטען איז דער ברודער אין דער שוועסטער, האט דער גראף געזאגט און וויא שיין זיי זיינען ביידע!

דער ערשטער אקט האט זיך געענדיגט און באָרים איז אריינגעקומען אין ראָס־טאָווס לאָזשע און האט איבערגעגעבען נאטאשאַ'ן און סאָניאַ'ן זיין כלה'ס ביטע, אז זיי זאָלען זיין אויף איהר חתונה. נאטאשא האט איהם גראטולירט מיט א קאָקעטישען שמייכעל און ער איז ארויסגעגאנגען.

דערנאָך איז צו זיי אין לאָזשע אריינגעקומען פּיער און האט א לאנגע צייט גע־רעדט מיט נאטאשאַ'ן. אין מיטען געשפּרעך האט נאטאשא דערהערט א מענ־ליכע שטימע און זיא האט פערשטאנען, אז דאָס רעדט אנאטאָל. זיא האט זיך ארומגעקוקט און האט זיך בעגעגענט מיט זיינע אויגען. ער האט איהר געקוקט גלייך אין די אויגען כמעט שמייכלענדיג מיט אזא ענטציקטען בליק; אז עס האט אויסגעוויזען זעלטזאם צו זיין מיט איהם אזוי נאָהענט, זיין אזוי זיכער, אז דו געפעלסט איהם און ניט זיין בעקאנט מיט איהם.

אין צווייטען אקט זיינען געווען אויסגעשטעלט בילדער, וואָס האבען פאָרגע־שטעלט מאָנומענטען און אין דעם לייוואנד איז געווען א לאָך, וואָס האט פאָרגע־שטעלט א לבנה און פון רעכטס און לינקס זיינען אריינגעקומען מענשען אין שוואר־צע מאנטלען. דיא מוזיק האט געשפּיעלט און די מענשען האבען אָנגעהויבען צו מא־כען מיט דיא הענד און אין דיא הענד האבען זיי געהאלטען עפּעס אזעלכע דאָל־כען. דערנאָך זיינען אָנגעלאָפען נאָך אנדערע מענשען און זיי האבען אָנגעהויבען צו שלעפּען יענע דיקע מיידעל, וואס איז פריהער געווען אָנגעטהאָן אין א ווייסט און דערנאָך אין א בלוי קלייד. זיי האבען מיט איהר א לאנגע צייט געזונגען און ערסט דערנאָך אוועקגעשלעפּט און הינטער דיא קוליסען האט מען א קלאפּ געטהאָן אין עפּעס א מעטאלענע כלי און אלע האבען זיך געשטעלט אויף דיא קניע און אָנ־געהויבען צו זינגען א געבעט. עטליכע מאָל זיינען דיא האנדלונגען איבערגעריסען געוואָרען מיט דונערענדע אפּלאָדיסמענטען.

אין דעם פערלויף פון דעם אקט אין יעדעס מאָל, וואָס נאטאשא האט א קוק געטהאָן אויף דער פּארטערע, האט זיא דערזעהען אנאטאָל קוראגינען, וויא ער איז געזעסען פערלענט איין האנד איבערן רוקען פון זיין שטוהל און האט געקוקט אויף איהר. איהר איז געווען אנגענעהם צו זעהען אז ער איז אזוי ענטציקט פון איהר און איהר איז אין קאָפּ ניט אריין, אז אין דעם איז פאראן עפּעס ניט גו־טעס.

ווען דער צווייטער אקט האט זיך געענדיגט, האט זיך דיא גרעפין בע־צבאָיא אויפגעהויבען און אומגעווענדט צו דיא לאָזשע, וואו דיא ראָסטאָווס זיינען

נעזעסען (איהר בוזים איז נעווען אין גאנצען ענטבלויזט), האט מיט'ן פינגער א רוף געטאן צו זיך דעם אלטען גראף און האט מיט איהם פערפיהרט א געשפרעך.

— שטעלט מיך פאר פאר אייערע שיינע טעכטער, האט זיא געזאגט, דיא גאנצע שטאדט צורייסט זיך זיי לויבענדיג און איך קען זיך מיט זיי ניט.

נאטאשא האט זיך אויפגעהויבען און פערנייגט פאר דיא גרעפין בעזוכאיא. נא־טאשא האט זיך אזוי געפיהלט געקיצעלט פון איהרע ווערטער, אז זיא איז רויט גע־ווארען פון פערגניגען.

— איך וויל איצט אויך ווערען א מאסקווער, האט געזאגט עלען. און וויא טהוט אייך דאס ניט באנג צו בעגראבען אזעלכע פערלען אין דארף!

דיא גרעפין בעזוכאיא האט ניט אומזיסט געהאט א נאמען פאר א פרוי, וואס קען בעצויבערען. זיא האט געקענט ריידען זאכען וואס זיא האט ניט געדענקט און איבערהויפט האט זיא זיך אויסגעצייכענט מיט איהרע חניפות, וואס האבען אויס־געוויזען גאנץ נאטירליך.

— ניין, ליעבער גראף, איהר וועט מיר ערלויבען צו אונטערהאלטען זיך מיט אייערע טעכטער. איך האב נאך אין פעטערסבורג געהערט וועגען אייך און האב געוואלט בעקענען זיך מיט אייך, האט עלען געזאגט צו נאטאשא'ן מיט איהר איינ־פארמיגען שיינעם שמייכעל. איך האב וועגען אייך געהערט פון מיין פאזש דרו־בעצקי—איהר האט געהערט, ער האט חתונה, און פון מיין מאן'ס פריינד, פירסט אנדריי באלקאנסקי. זיא האט דיא לעצטע פאר ווערטער לענגער געצויגען, געבענדיג מיט דעם אנצוהערענים, אז זי וויים זיינע פערהעלטניסע צו נאטאשא'ן. זי האט גע־בעטען, אז איינע פון דיא פריילייגס זאלען איבערגעהען צו איהר אין לאזשע, אום בעסער צו בעקענען זיך, און נאטאשא איז איבערגעגאנגען צו איהר.

אין דריטען אקט האט דיא סצענע פארגעשטעלט א האף, וואו עס הא־בען געברענט פיעל ליכט און עס זיינען געווען אויסגעשטעלט בילדער, וואס האבען פארגעשטעלט ריטער מיט בערד. אין מיטן זיינען געשטאנען, וואהרשיינליך, א קיי־זער און קייזערינע. דער קייזער האט א מאך געטהאן מיט דער רעכטער האנד און האט עפעס אויסגעזונגען, ציטערנדיג, זעהר שלעכט און געזעצט זיך אויף זיין טהראן. דאס דיסע מיידעל, וואס איז פריהער געווען אין א ווייסע און דערנאך אין א בלויע קלייד, איז איצט געווען אין איין העמד מיט צולאזטע האאר און איז גע־שטאנען נעבען טהראן. זיא האט עפעס געזונגען אומעדיג, ווענדענדיג זיך צו דער קייזערינע; נאר דער קייזער האט שטרענג א מאך געטאן מיט דער האנד און פון

דיא זייטען זיינען אריינגעקומען מענער און פרויען מיט הוילע פיס און האבען גענר־מען טאנצען אלע צוזאמען. דערנאך האבען די פידלען גענומען שפיעלען זעהר פריי־ליך און איין מיידעל מיט דיקע פיס און דארע הענד איז אבגעגאנגען אן א זייט, האט פעררינכט דעם קארסאזש אין איז ארויס אין מיטען און גענומען שפרינגען און קלאפען מיט איין פוס אן צווייטען. אלע אין פארטערע האבען אנגעהויבען צו פא־טשען בראווא. דערנאך איז ארויסגעגאנגען א מאנספערזאן מיט היילע פיס און האט גענומען שפרינגען זעהר הויך (דאס איז געווען דיופאר, וועלכער האט בע־קומען 60 טויזענד א יאהר פאר דער קונסט). אלע צושויער האבען גענומען שרייען מיט אלע כוחות און ווילד אפלאדירען, און דער מאנספערזאן האט זיך גענומען פערנייגען אין אלע זייטען מיט א שמייכעל. דערנאך האבען גענומען טאנ־צען נאך אנדערע מענער און פרויען, דערנאך האט איינער פון דיא קיסרים עפעס אויסגעשריען און אלע האבען גענומען זינגען. דערנאך איז געווארען עפעס א צומי־שעניס, אלע האבען ווייטער גענומען לויפען שלעפענדיג איינעם הינטער די קוליסען און דער פארהאנג האט זיך אראבגעלאזט. צווישען דיא צושויער איז ווידער געווא־רען א גערויש און אלע האבען גענומען שרייען:

— דיופאר! דייפאר! דיופאר!

— נאטאשא'ן האט דאס שוין ניט אויסגעוויזען ווילד. זיא האט מיט פער־גניגען געקוקט ארום זיך.

— ניט וואהר, דיופאר איז אונאיבערטרעפליך? האט עלען געזאגט, ווענדענ־דיג זיך צו נאטאשא'ן.

— אה, יא, האט געענטפערט נאטאשא.

X

צווישען דעם דריטען און פיערטען אקט האט זיך דיא טהיר אין עלען'ס לאזשע געעפענט און אנאטאל איז אריינגעקומען.

— ערלויבט מיר פארצושטעלען אייך מיין ברודער, האט געזאגט עלען, איבער־לויפענדיג אונרוהיג מיט דיא אויגען פון נאטאשא'ן אויף אנאטאלען. נאטאשא האט צו איהם אומגעווענדעט איהר שיין קעפעל און האט צו איהם א שמייכעל געטהאן. אנאטאל האט זיך געזעצט נעבען איהר און געזאגט, אז ער האט שוין לאנג גע־וואונשען צו האבען דאס פערגניגען צו בעקאנגען זיך מיט איהר, נאך ווען ער האט איהר געזעהן אויף'ן באל אין פעטערסבורג. קוראגען איז מיט פרויען געווען קליגער און איינפאכער וויא מיט מענער. ער האט זיך ניט געשטערט צו רעדען, וואס ער

האט געוואָלט און נאטאשאַ'ן האט איבערראשט, וואָס אין איהם איז ניט געווען צו מערקען קיין שרעקליכעס, נאָכדעם וויא זיא האט זיך ווענגען איהם אָנגעהערט אזוי פיעל זאכען, אין נעגענטהייל. ער האט געהאט זעהר א פריילּיכען, אונשולדיגען און גוטמוטהיגען שמייכעל.

קוראגען האט איהר געפרעגט, וואס פאר אן איינדרוק די אָפּערא האט אויף איהר געמאכט און האט איהר דערצעהלט, וויא אין פאַריגען ספּעקטאקעל איז סעמיאָנאָווא געפאלען שפּיעלענדיג.

— איהר ווייסט, גרעפין, האט ער צו איהר געזאָגט פּלוצים, וויא צו אן אלטער בעקאנטער; מיר מאכען א קארוסעל (מיטעלאלטערישע ריטערישע שפּיעל), איהר האָט בעדארפט נעהמען אנטהייל אין דעם עס וועט זיין זעהר פריילּיך. אלע וועלען זיך צוזאמענקלייבען ביי דיא קאראגינס. איך בעט אייך, פּוטט. וועט איהר קומען? האט ער געזאגט.

ריידענדיג האט ער ניט אראָבגעלאזט זיינע שמייכלענדע אויגען פון נאטאשאס געזיכט, פון איהר האלז פון איהרע נאקעטע הענד. נאטאשא האט געוואוסט, אז ער בעוואונדערט איהר און דאס איז איהר געווען אנגענעהם, נאָר זי האט זיך געפיהלט ענג און שווער פון זיין נעגענווארט. ווען זיא האט אויף איהם ניט געקוקט, האט זי געפיהלט, אז ער קוקט אויף איהרע אקסלען און זי האט ניט ווילענדיג אַרבערגעכאפּט זיין בליק, ער זאל בעסער קוקען איהר אין דיא אויגען. נאָר קוקענדיג איהר אין די אויגען, האט זי מיט שרעק געפיהלט, אז צווישען איהם און איהר איז ניטאָ יענער צאם פון בושה, וואס זי האט שטענדיג געפיהלט צווישען זיך און אנדערע מענער. אין עטליכע מינוט ארום האט זי זיך דערפיהלט שרעקליך נאָהענט מיט איהם. ווען זיא האט זיך אָבגעקעהרט האט זיא מורא געהאט, אז ער זאָל איהר פון הינטען ניט אָנכאפּען פאר דער הוילער האנד און א קוש טהאָן אין האלז, זיי האָבען גערעדט וועגען נאָר גוואוינליכע זאכען, און זיא האט געפיהלט אז זי איז מיט איהם אזוי נאָהענט, וויא זיא איז נאָך קיין מאָל ניט געווען מיט קיין מאנספּערזאָן. נאטאשא האט זיך אומגעקוקט אויף עלען, אויף'ן פאטער, וויא זיא וואלט זיי געפרעגט, וואס דאס בעדייט, נאָר עלען איז געווען פערנומען אין א געשפּרעך מיט עפּעס א גענעראל, און זיא האט איהר ניט געענטפערט אויף איהר בליק, און דעם פאָטער'ס בליק האט נאָר ניט געזאָגט, אויסער וואס זיין בליק האט אימער גערעדט: „פריילעך? איך בין זעהר צופריעדען".

— וויא געפעלט אייך מאָסקווע? האט זיא געפרעגט, ווען צווישען זיי איז גע־

וואָרן שטיל. זי האָט געמאכט די פראגע און איז רויט געוואָרן: איהר האָט אויס־געוויזען, אז זיא טהוט עפּעס אונאנשטענדיגעס, ווען זיא רעדט מיט איהם. אנאטאָל האָט אַ שמייכעל געטהאָן און געענטפערט:

— אָנפאנגס איז מיר מאָסקווע ווייניג געפעלען געוועזן, ווייל וואָס מאכט אַ שטאָט אנגענעהם? שיינע פרויען, ניט וואהר? נאָר איצט געפעלט זיא מיר מעהר. קומט צום קאָרוסעל, האָט ער געזאָגט און אויסגעשטרעקט דיא האנד צו איהר בוקעט. קומט, איהר וועט דאָרטען זיין דיא שענסטע. קומט צופאהרען און אלס אַ משכון גיט מיר דיזע בלום.

נאטאשא האָט ניט פערשטאנען, וואָס ער האָט געזאָגט, אזוי וויא ער אליין האָט ניט געוואוסט, וואָס ער רעט, נאָר זי האָט געפיהלט, אז אין דעם ליגט בע־האלטען עפּעס אונאנשטענדיגעס. זי האָט ניט געוואוסט, וואָס צו ענטפערן און האָט זיך אָבגעקעהרט, כלומרשט וויא זיא האָט ניט געהערט, וואָס ער האָט גע־זאָגט.

„ער מוז איצט זיין פערשעמט? אין כעס? מען דארף עס נאָך פעררינכטען" האָט זי געזאָגט צו זיך. זי האָט זיך ניט געקענט איינהאלטען ניט אומצוקוקען זיך. זיא האָט איהם אַ קוק געטהאָן גלייך אין דיא אויגען, און זיין נאָהענטקייט און זיכערקייט און גוטמוטהיגער שמייכעל האָבען איהר בעזיגט. זיא האָט איהם געענטפערט מיט אזאַ שמייכעל, וויא זיינער, קוקענדיג איהם גלייך אין דיא אויגען. און זיא האָט ווייטער דערפיהלט מיט שרעק, אז צווישען זיי איז ניטאָ קיין צאָם.

דער פאָרהאנג האָט זיך ווידער אויפגעהויבען. אנאטאָל איז ארויסגעגאנגען פון דער לאָזשע רוהיג און פריילוך. נאטאשא האָט זיך צוריקגעקעהרט צום פאָטער אין לאָזשע, אין גאנצען אונטערוואָרפען יענער וועלט׳ל, אין וועלכער זיא האָט זיך געפונען. אלץ, וואָס איז איצט פאָרגעקומען פאר איהר האָט איהר געשיינט גאנץ נאטיר־ליך; נאָר דערפאר זיינען אלע פריהערדיגע געדאנקען וועגען דעם חתן, וועגען מאריע וועגען דעם לעבען אין דאָרף אין גאנצען ארויס פון זינען, אזוי וויא דאס אלץ וואלט געוועזען אין דער ווייטער, ווייטער פערגאנגענהייט.

אין פיערטען אקט איז געוועזען עפּעס אַ טייוועל, וואָס האָט געזונגען און גע־מאכט מיט דיא הענד אזוי לאנג, ביז אונטער איהם האָט זיך ארויסגערוקט אַ ברעט׳ל און ער האָט זיך אהין ארונטערגעלאָזט. דאס איז געוועזען אין גאנצען, וואָס זיא האט געזעהן פון דעם פיערטען אקט: זיא איז געוועזען ערדעגט און עפּעס האָט

איהר געפייניגט. דיא אורזאכע פון דער ערגענונג איז געווען קוראגען, אויף וועלכען זיא האט ניט ווילענדיג געקוקט. ווען זיי זיינען ארויס פון טהעאטער, איז אנאטאל צוגעקומען צו זיי, האט צוגערופען זייער קארעטע און האט זיי געהאלפען אריינזעצען זיך. ווען ער האט אריינגעזעצט נאטאשא'ן, האט ער איהר א דריק געטהאן דיא האנד העכער פון עלענבויגען. נאטאשא האט זיך אויף איהם אומגעקוקט ערגעגט און רויט. ער האט צערטליך געשמייכעלט און געקוקט אויף איהר.

נאר ווען זיא איז געקומען א היים, האט נאטאשא גוט געקענט בעטראכטען, וואס מיט איהר איז געווען, און פלוצלינג דערמאנענדיג זיך אן אנדרייען, האט זיא זיך דערשראקען, און וועהרענד אלע זיינען געזעסען ביי טהיי, האט זי אין דער הויך א קרעכץ געטאן און בעגיסענדיג זיך מיט א רויטקייט, איז זיא ארויסגעלאפען פון צימער. „גאט מיינער! איך בין פערפאלען!" האט זיא געזאגט צו זיך. „ווי אזוי האב איך עס געקענט דערלאזען דערצו?" א לאנגע צייט איז זיא געזעסען, בעדעקענדיג איהר רויטע געזיכט מיט דיא הענד, זוכענדיג א קלארען ענטפער, וואס אזוינס איז מיט איהר געווען, נאר זיא האט ניט געקענט פערשטעהן, וואס מיט איהר איז געווען און וואס זי האט געפיהלט. יעדע זאך האט איהר אויסגעוויזען דונקעל, פינס־טער און שרעקליך. דארטען אין דעם גרויסען בעלויכטענעם זאל וואו איבער דיא נאסע ברעטלאך איז געשפרונגען מיט היילע פיס דיופאר אין א רעקיל מיט פלי־טערלאך און וואו יונגע און אלטע און דיא אויסגעבלויזטע עלען האבען געפאטשט בראווא, דארטען איז יעדע זאך געווען איינפאך און קלאר, נאר איצט ווען זיא איז געווען אליין מיט זיך איז דאס געווען אונפערשטענדליך. וואס בעדייט דער שרעק, וואס זיא האט געפיהלט פאר איהם? וואס בעדייט דיא געוויסענביסע, וואס זיא פיהלט איצט? האט זיא זיך געפרעגט.

אויסדערצעהלען אלץ, וואס זי האט געדענקט, האט זיא נאר געקענט דער אל־טער גרעפין, איהר מוטער, אריינקריכענדיג ביי נאכט צו איהר אין בעט. סאניא'ן האט זיא ניט געקענט דערצעהלען וויל זיא וואלט איהר ניט פערשטאנען אדער זיא וואלט זיך זעהר דערשראקען פון איהר געשטענדניס. און נאטאשא האט אליין גע־זוכט אן ענטפער אויף דיא פראגען, וואס האבען איהר געמוטשעט.

„בין איך שוין פערלארען פיר אנדריי'ס ליעבע אדער ניט?" האט זיא זיך גע־פרעגט און מיט א בערוהיגענדע שמייכעל האט זיא געענטפערט: וואס פאר א נאר איך בין. פאר וואס פרעג איך אזא זאך? וואס איז מיט מיר געשעהן! גאר נים.

איך האב נאר ניט געטהאן. קיינער וועט דערפון ניט וויסען, און איך וועל איהם מעהר קיין מאל ניט זעהן. אלזא איז קלאר, אז קיין זאך איז ניט געשעהן, אז עס איז נימא פאר וואס חרטה צו האבען און פירסט אנדריי קען מיך ליעבען אויך אזא. נאר וויא אזא? אח גאט, גאט מיינער! גאט מיינער! פאר וואס איז ער דא נימא!

אויף א'ן אוינענבליק האט זיא זיך בערוהיגט, נאך דערנאך האט איהר ווידער א'ן אינערליכע שטימע געזאגט, אז כאטשע דאס אלץ איז אמת, און כאטשע קיין זאך איז ניט געווען, נאר איהר פריהערדיגע ריינע ליעבע צו אנדרייען איז פער־לארען געגאנגען.

X.

אנאטאל קוראגין האט זיך איצט געפונען אין מאסקווע, ווייל דער פאטער האט איהם ארויסגעשיקט פון פעטערבורג, וואו ער פערלעבט מעהר וויא צוואנציג טויזענד רובעל א יאהר אין מזומן און אזוי פיעל אין חובות. דיא קרעדיטארען האבען דאס געלד געפאדערט פון דעם פאטער.

דער פאטער האט ערקלערט דעם זוהן, אז א העלפט חובות זיינע וועט ער אבצאהלען, נאר דאס וועט זיין דאס לעצטע מאל און טהאן וועט ער מיט דער בעדינגונג, אז ער זאל פאהרען אין מאסקווע און אויסזוכען א רייכע כלה. ער האט איהם אנגעוויזען אויף מארי באלקאנסקאיא און אויף זשולי קאראגינא.

אנאטאל האט איינגעוויליגט און איז אוועקגעפאהרען אין מאסקווע. פערפאהרען איז ער צו פיער'ן, וועלכער האט איהם צונענומען אנפאנגס ניט ווילענדיג, נאר דערנאך איז ער צו איהם צוגעוואוינט געווארען.

אלע מאסקווער דאמען זיינען פאר איהם אויסגעגאנגען בעזאנדערס דערפאר, וואס ער האט זיך מיט זיי ניט אינטערעסירט און ציגיינערס און פראנצויזישע אקטעריסעס האבען געהאט מעהר חן אין זיינע אויגען. ער איז געווען אויף אלע הולאנקעס און האט ניט איבערגעלאזט קיין אבענד און קיין באל אין דער הויכער געזעלשאפט. אייניגע אינטריגעס האט ער געהאט מיט דיא מאסקווער דאמען, נאר פון מיידלאך, בעזאנדערס פון די רייכע כלות, וועלכע זיינען מייסטענס געווען העסליך האט ער געוויכט. מיט צוויי יאהר צוריק האט ער חתונה געהאט אין פוילען, ווערענד זיין פאלק איז דארטען געשטאנען מיט דער טאכטער פון א פוילישען, ניט קיין רייכען בעזיצער. צו דער חתונה איז ער געווען געצוואונגען און באלד האט ער זיין ווייב אוועקגעווארפען און פאר'ן געלד, וואס ער האט איהר צוגעשיקט האט

ער אָבגעמאַכט מיט'ן שווער, אז זיין חתונה זאָל בלייבען א סוד זאַך, און דערפון האָבען נאָר געוואוסט זייגע נאָר נאָהענטע בעקאַנטע.

נאַטאַשא האָט אויף איהם געמאַכט א שטאַרקען איינדרוק. ביים סאַפּער נאָכן טהעאַטער האָט ער וויא א קענער גענומען ערקלערען דאָלאָכאָוו'ן דיא ווירדע פון איהרע הענד, אַקסלען פיס, און האָר און געזאָגט, אז ער וועט איהר מאַכען דעם האָף. וואס וועט דערפון ארויסקומען האָט ער ניט געקענט בעטראַכטען און וויסען, אזוי וויא ער האָט קיין מאָל ניט געוואוסט, וואס עס וועט ארויסקומען פון יעדער זאַך, וואס ער טהוט.

— זי איז א פּעטער ביסען, אָבער ניט פאַר אונז, ברודער, האָט געזאָגט דאָלאָ-כאָוו.

— איך געל זאָגען דער שוועסטער, אז זיא זאָל איהר איינלאַדען צו זיך אויף א מיטאָג, האָט געזאָגט אַנאַטאָל. וואס זאָגסטו?

— וואַרט בעסער, ביז זיא וועט חתונה האָבען....

— דו ווייסט דאָך, האָט געזאָגט אַנאַטאָל. איך פּערגעטער מיידלאַך.

— דו ביזט שוין איין מאָל אריינגעפאַלען מיט א „מיידעל“, האָט געזאָגט דאָ-לאָכאָוו, וואס האָט געוואוסט פון זיין חתונה. גיב בעסער אַכטונג.

— נו, צוויי מאָל קען מען ניט אריינפאַלען, הא? האָט אַנאַטאָל געזאָגט מיט א געמאַכטען שמייכעל.

אויף מאָרגען נאָכ'ן טהעאַטער זיינען דיא ראָסטאָווס ערגעץ ניט ארויסגעפאָה-רען, און קיינער איז צו זיי ניט געקומען. מאַריא אַבראָסימאָווא, האָט זיך עפּעס אין דער שטיל גע'סוד'עט מיטן אלטען גראַף בעהאַלטענדיג זיך פון נאַטאַשא'ן. נאַטאַ-שא האָט זיך אָנגעשטויסען אז זיי ריידען וועגען דעם אלטען פירסט באָלקאָנסקי און דאָס האָט איהר בעאונרוהיגט און בעליידיגט. זיא האָט יעדע מינוט געוואַרט, אז אנדריי וועט אָנקומען פון זיין רייזע אין אויסלאַנד און האָט צוויי מאָל געשיקט א בעדיענטען אויסגעפינען, צו ער איז ניט געקומען, אנדריי איז נאָך ניט געקומען. איהר איז איצט געווען שווערער, וויא אין די ערסטע צייט פון זייער שיידען זיך. צו איהר אונגעדולד און טרויער האָט זיך נאָך פּערמישט די אונאַנגענעמע עראינערונג וועגען דער בעגעגעניס מיט מאַרי און דעם אלטען פירסט, און אויף איהר איז אָנ-געפאַלען א שרעק און אונרוהיגקייט און זיא האָט אליין ניט געוואוסט פאַר וואס. איהר האָט אלץ אויסגעוויזען, ענטוועדער אנדריי וועט זיך קיין מאָל ניט צוריקקעה-רען אָדער איידער ער וועט זיך צוריקקעהרען וועט מיט איהר עפּעס געשעהן. איצט

האָט זי ניט געקענט, ווי פריהער, דענקען רוהיג װעגען איהם. ווי נאר זי האט אָנגעהויבען צו טראַכטען װעגען איהם, האָט זיך צו דער עראינערונג װעגען איהם צוגעמישט די עראינערונג וועגען מאַריין, וועגען דעם אַלטען פירסט, וועגען דער אָפּערא און וועגען אַנאַטאָל קוראַגען. ביי איהר איז ווידער ארויסגעשוואומען די פראגע, צו זי איז שולדיג אין בעצוג צו אַנדרייען און צו זי איז איהם געבליבען אַזוי געטריי ווי זי איז געוועזען פריהער און זי האָט זיך ווידער געצוואונגען ארויסצורופען אין איהרע געדאַנקען יעדעס וואָרט, יעדע בעוועגונג, יעדע מינע פון יענעם מענשען, וועלכער האָט געקענט ארויסרופען ביי איהר אַ געפיהל, וואָס איז פאַר איהר געוועזען אונפערשטענדליך און שרעקליך. דיא שטובינע האָבען געפונען, אַז נאַטאַשא איז געוואָרען בעלעבטער, נאָר אין אמת'ן איז זיא שוין ווייט ניט געוועזען אַזוי רוהיג און גליקליך.

זונטאג נאָך פריהשטאַק האט זיך מאריא אכראָסימאָווגא אַנגעטהאָן יום־טובדיג און האָט ערקלערט, אַז זיא פאָהרט צו פירסט ניקאָלאַי באַלקאָנסקי, אום דורכצורעדען זיך מיט איהם וועגען נאַטאַשא'ן.

נאָך איהר אװעקפאָהרען איז צו די ראָסטאָװס געקומען צופאָהרען אַ מאָדיסטין פון מאדאם שאַלמע און נאַטאַשא איז געוועזען זעהר צופריעדען מיט דער געלעגענהייט ארויסצושלאָגען זיך פון איהרע געדאַנקען. ווען זיא האָט געהאַלטען אין אָנמעסטען דיא קליידער, האָט זיא דערהערט אין גאַסט־צימער בעלעבטע שטימען. זיא האָט דיא שטימען דערקענט, דאָס האָט גערעדט איהר פאָטער מיט עלען. באַלד האָט זיך דיא טיהר פון איהר צימער געעפענט, און עלען איז אריינגעקומען מיט אַ גוט־מוטהיגען שמייכעל אין אַ דונקעל־ליליען סלייד פון סאַמעט מיט אַ הויבען קראַגען.

— אח, וויא רייצענד! האט זיא געזאָגט צו נאַטאַשא'ן, וואָס האָט זיך בענאָסען מיט אַ רויטקייט. ניין, מען טאָר אַזוי ניט זיין, האָט זי געזאָגט צום אַלטען גראף וואָס איז אריין באַלד נאָך איהר. זיין אין מאָסקווע און ערגעץ ניט ארויספאָהרען! ניין איך וועל שוין פון אייך ניט אָבטרעטען! היינט אבענד וועט מאַדמאָזעל זשאָרזש דעקלאַמירען ביי מיר און איניגע געסט וועלען זיך צוזאַמענקלייבען. מיין מאַן איז ניטאָ, ער איז אוועקגעפאָהרען אין טווער, אַז ניט וואָלט איך איהם געשיקט צו אייך. אויב איהר וועט ניט ברענגען צו מיהרען אייערע שיינהייטען וועל איך פון אייך ניט װעלען וויסען.

זיא האָט זיך אריינגעזעצט אין אַ פאָטעל נעבען שפּיעגעל און האָט נישט אויפ־

געהערט צו פלאפלען און צו בעשיטען נאטאשא'ן מיט קאמפלימענטען. זיא האט געלויבט נאטאשא'ס קליידער און איהרע איינענע קלייד, וואס זיא האט בעקומען פון פאריז און וואס איז געמאכט פון „מעטאלענעם גאז“. און האט גע־ראטהען נאטאשא'ן זיא זאל זיך אויך מאכען אזא.

— איבריגענס, אייך געהט אלץ, וואס איהר טהוט אן. האט זיא געזאגט.

פון נאטאשא'ס געזיכט איז ניט אראב א שמייכעל פון פערגעניגען. זיא האט זיך געפיהלט גליקליך און בליהענד פון עלענ'ס ווערטער. איהר איז געווארן פריילין, און האט געפיהלט, אז זיא איז פערליעבט אין דיזע שיינע און גוטמוטהיגע פרויענ־צימער. עלען פון איהר זייט איז וויקרליך געווען ענטציקט פון נאטאשא'ן. זיא איז אהער געקומען, וויל דער ברודער אנאטאל האט איהר געבעטען אז זיא זאל איהם צונויפפיהרען מיט נאטאשא'ן, און דער געדאנק איז איהר געווען געפעלען.

צום מיטאג האט זיך סאריא אכראסימאווא צוריקגעקעהרט. זיא איז געווען ערנסט און שווייגענדיג, קענטיג אז זיא האט געהאט א נידערלאגע ביים אלטען פירסט. ווען דער גראף האט איהר געפרעגט וואס הערט זיך, האט זיא געענטפערט, אז עס איז גוט און מארגען וועט זיא דערצעהלען. דערוויסענדיג זיך אז דיא גרעפין בעזוכאיא איז דא געווען מיט א וויזיט און האט איינגעלאדען צו זיך אויפ'ן אבענד, האט זיא געזאגט:

— ארומפיהרען זיך מיט דיא בעזוכאיא געפעהלט מיר גאר ניט; נור אויב דו האסט פערשפראכען, פאהר, דו וועסט זיך אביסעל צערשטרייען, האט זיא געזאגט צו נאטאאשן.

XII

גראף איליא אנדרעאיטש האט אוועקגעפיהרט זיינע מיידלאך צו דער גרעפין בעזוכאיא. דא זיינען געווען א סך מענשען פערזאמעלט נאר נאטאשאן זיינען אלע געווען פרעמד: דער גראף איז געווען זעהר אונצופרידען, בעמערקענדיג, אז די גאנ־צע געזעלשאפט איז בעשטאנען פון אזעלכע, וואס האבען געהאט א שם מיט זייער לייכטזיניגקייט. ער האט בעשלאסען ניט צו שפיעלען אין קארטען, ניט אבצוטרע־טען פון דיא מיידלאך און אוועקפאהרען, וויא נאר זשארזש וועט ענדיגען איהר פארשטעלונג.

אנאטאל האט אבגעווארט דיא ראסטאווס ביי דער טהיר. ער האט בעגריסט דעם אלטען גראף און איז נאכגעגאנגען נאך נאטאשא'ן. וויא נאר זיא האט איהם דערזעהן, איז אויף איהר אנגעפאלען יענער געפיהל פון א נארעשען פערגניגען פאר

וואס זיא געפעהלט, אזוי וויא אין טהעאטער און פון א שרעק וואָס צווישען זיי איז ניטאָ קיין מאָראלישע אָבצאָמונג.

עלען האָט זעהר פרייליך בעגעגענט נאטאשאַן. זשאָרזש איז ארויס פון צימער, אום איבערצוטהאָן זיך פאר דער פאָרשטעלונג. אין זאַל האָט מען גענומען צו שטעלען שטוהלען. אנאטאָל האָט פאר נאטאשאַן צוגערוקט א שטול און האָט זיך געוואָלט זעצען נעבען איהר נאָר דער גראף האָט פון נאטאשאַן די אויגען ניט אראָבגענומען און האָט זיך אליין געזעצט נעבען איהר. אנאטאָל האָט זיך געזעצט פון הינטען.

מאָדמואזעל זשאָרזש איז באלד אריינגעקומען מיט דיקע, הוילע הענד, און א רויטע שאַל, פערוואָרפען איבער איין אָקסעל און האָט זיך אניעדערגעשטעלט אין אן אונגאטירליכע פאָזע. זיא האָט מיט אפינסטערן בליק בעקוקט דיא געזעלשאפט און האָט אויפגעהויבן איהר שטימע, ערטער וויז האָט זיא געשעפטשעט, אויפהויבענדיג פייערליך דעם קאָפּ און ערטערווייז האָט זיא זיך אָבגעשטעלט און האָט געכריפּעט מיט פערגלאָצטע אויגען.

— געטליך! וואונדערבאר! האָט זיך געהערט פון אלע זייטען.

נאטאשא האָט געקוקט אויף דיא דיקע זשאָרזש, נאָר זיא האָט קיין זאַך ניט געהערט, ניט געזעהען און ניט פערשטאַנען, וואָס דאָ [illegible] זיא האָט זיך נאָר ווידער דערפיהלט אין יענער זעלטזאמער משונה'דיגער וועלט, אין וועלכער מען קען ניט וויסען, וואָס גוט איז וואָס שלעכט איז. וואָס קלוג איז און וואָס ווילד איז. הינטער איהר איז געזעסען אנאטאָל און פיהלענדיג זיין נאָהענטקייט, האָט זי צושראָקען ערוואַרט עפּעס.

נאָכ'ן ערסטען מאָנאָלאָג האָט זיך די גאַנצע געזעלשאפט אויפגעהובען און האָט ארומגערינגעלט די אָקטעריסע און אריינגעלויבט איהר אין טאָג אריין.

— וויא שיין זיא איז! האָט נאטאשא געזאָגט צום פאָטער, וועלכער האָט זיך אויך אויפגעהויבען און גענומען זיך דורכשטופּען צו דער אקטעריסע.

— קוקענדיג אויף אייך, געפין איך ניט אז זיא זאָל זיין אזוי שיין, האָט אנאטאָל געזאָגט אזוי אז נאָר זיא אליין זאָל איהם הערען. איהר זייט רייצענד שיין.... פון דער מינוט, וואָס איך האָב אייך דערזעהען, האָב איך ניט אויפגעהערט....

— קום, נאטאשא, קום, האט דער גראף געזאָגט, צוריקקעהרענדיג זיך נאָך נאטאשא'ן.

נאטאשא האט גאר ניט געזאגט, דא איז צוגעגאנגען צום פאטער און האט אויף איהם געקוקט מיט פראגענדע פערוואונדערטע אויגען.

נאכדעם וויא דיא דעקלאמאציע האט זיך געענדיגט, האט דער גראף געוואלט אוועקפאהרען, נאר עלען האט איהם גענומען בעטען, אז ער זאל ניט איבערפיהרען איהר באל, און זיי זיינען פערבליבען. אנאטאל האט אנגאזשירט נאטאשא'ן צו א וואלצער און אין טאנצען, וועהרענד ער האט געהאלטען צוגעדריקט איהר טאליע און האנד האט ער איהר געזאגט, אז זי איז רייצענד און אז ער ליעבט איהר. נאך דעם טאנצען ווען זיי זיינען געבליבען אליין האט ער איהר גארניט געזאגט ער האט נאר געקוקט אויף איהר. נאטאשא האט גענומען צווייפלען, צו האט זיך איהר ניט גע־חלומ'ט דאס, וואס ער האט איהר געזאגט אין טאנצען. זיא האט אויף איהם אויפ־געהויבען איהרע צושראקענע אויגען, נאר דער אויסדרוק פון זיין גליק־ליכען בליק איז געווען אזוי זעלבסטפערטרויליך און צערטליך, אז קוקענדיג אויף איהם, האט זיא ניט געקענט זאגען דאס, וואס זיא האט געהאט צו זאגען. זי האט אראבגעלאזט דיא אויגען.

— זאגט מיר ניט אזעלכע זאכען. איך בין פער'קנסט און האב ליעב א'ן אנ־דערן, האט זיא ארויסגערעדט אין דער גיך. זיא האט אויף איהם א קוק געטהאן. אנאטאל איז ניט פערשעמט געווארען און האט זיך ניט געקלעמט פון איהרע ווערטער.

— רעדט מיר ניט וועגען דעם. וואס געהט עס מיר אן? האט ער געזאגט. איך זאג, אזוי ווי א וואהנזיניגער, וויא א וואהנזיניגער האב איך זיך פערליעבט אין אייך. בין איך דען שולדיג, אז איהר זייט רייצענד?

נאטאשא האט געקוקט ארום זיך מיט גרויסע צושראקענע און אונרוהיגע אוי־גען און האט אויסגעוויזען פרייליכער ווי געוויינליך. זיא האט כמעט גאר ניט פער־שטאנען, וואס איז פארגעקומען אין דעם אבענד. וואג זיא איז ניט געשטאנען און מיט וועמען זיא האט ניט גערעדט, האט זי אויף זיך געפיהלט זיין בליק. דער פא־טער האט איהר געבעטען, זיי זאלען אוועקפאהרען, נאר זי האט איהם געבעטען אז זיי זאלען נאך א ווילע פערבלייבען. דערנאך האט זי געדענקט, אז זיא האט ביים פאטער געבעטען ערלויבניס אריינצוגעהן אין אנקליידונגסצימער צו פעריכטען איהר קלייד, אז עלען איז ארויס נאך איהר און האט מיט א געלעכטער גערעדט פון איהר ברודער'ס ליעבע צו איהר, און ווען זי איז אריין אין דעם קליינעם אברוהונגס צימער, איז איהר אנאטאל ווידער אנטקעגען געקומען, שוין איז ערגעץ פערשוואונ־

דען געוואָרען, זיי זיינען געבליבען אליין און אנאטאָל האָט איהר צערטליך אָנגענוּ־מען פאר דער האנד און געזאָגט מיט א צערטליכער שטימע:

— איך קען צו אייך ניט פאָהרען; נאָר וועל איך אייך טאַקע קיין מאָל ניט זעהן? איך ליעב אייך, ווייא אַ וואַהנזיניגער. וועל איך אייך ווירקליך ניט זעהען מעהר?.... און פערשטעלענדיג איהר דעם וועג, האט ער צוגערוקט זיין געזיכט צו איהרען.

זיינע גרויסע, בליצענדע, מענליכע אויגען זיינען געווען אזוי נעהענט צוגע־שטעלט צו איהר געזיכט, אז זיא האָט קיין זאַך, אויסער דיא אויגען, נישט גע־זעהען.

— נאַטאַלי?! האָט פראַנענדיג געשעפּטשעט זיין שטימע און האָט שטייף געדריקט איהר האַנד. נאַטאַלי?!

„איך פערשטעה גאָר נישט און האָב גאָר נישט צו זאָגען“ האט געזאָגט איהר בליק.

זיינע הייסע ליפּען האָבען זיך צוגעדריקט צו איהרע ליפּען און אין דער זעל־בער מינוט האָט זי זיך דערפיהלט ווידער פריי, און אין צימער האָט זיך דערהערט א גערויש פון טריט און פון א קלייד. דאָס איז עלען אריינגעקומען. נאַטאַשאַ האט זיך אומגעקוקט אויף עלען, דערנאָך האָט זיא ציטערענדיג און רויט א קוק געטהאָן אויף איהם מיט צושראָקענע, פראַגענדע אויגען און זיא איז אוועק צו דער טהיר.

— איין וואָרט אום גאָטעס ווילען, נאָר איין ווארט, האָט אנאטאָל געזאָגט. זי האָט זיך אָבגעשטעלט. זי האָט איצט געדאַרפט אן ערקלערונג פון דעם, וואס מיט איהר האָט איצט פּאַסירט.

— נאַטאַלי, איין ווארט, איין וואָרט... האָט ער ווידערהאָלט און וויא עס שיינט, האָט ער ניט געוואוסט, וואָס צו זאָגען, און ער האָט עס וויעדערהאָלט אזוי לאַנג, ביז עלען איז צו זיי צוגעקומען.

עלען איז צוזאַמען מיט נאַטאַשאַ׳ ארויסגעגאַנגען אין גאַסט־צימער. די ראָס־טאָווס זיינען צום סאַפּער ניט פערבליעבען און זיינען אוועקגעפאָהרען.

קומענדיג אהיים, איז נאַטאַשאַ ניט געשלאָפען דיא גאַנצע נאַכט; זיא האָט זיך געמוטשעט מיט דער פראַגע, וועמען האָט זיא ליעב, אנאַטאָל׳ן אָדער פירסט אנדרייען? פירסט אנדרייען האָט זיא געליעבט, זיא האָט גוט געדענקט, וויא שטארק זיא האָט איהם געליעבט. נאָר אנאַטאָל׳ן האָט זיא אויך געליעבט, אין דעם האָט קיין צווייפעל ניט געקענט זיין. „אז ניט, וויא אזוי האָט דאָס אַלץ גע־

קענט פאסירען ?" האט זיא געטראכט. „ווען נאכדעם האב איך געקענט ביים אב־פאהרען ענטפערן מיט א שמייכעל אויף זיין שמייכעל און האב נאר דערצו געקענט דערלאזען, הייסט עס, אז איך האב איהם ליעב געקראגען פון דער ערשטער מינוט. און דאס הייסט, אז ער איז גוט, עדעל און שיין און עס איז אונמעגליך ניט ליעב צו האבען איהם. אלזא וואס זאל איך טאן, ווען איך ליעב אי איהם אי א צווייטען ?" האט זיא זיך געפרעגט און האט קיין ענטפער ניט געפונען אויף דיעזע שרעקליכע פראגען.

XIII.

אין דער פריה, וויא דער טאג האט זיך אנגעהויבען, האט זיך אנגעהויבען דיא געוואוינליכע יאגענים. עס זיינען ווידער געקומען דיא מאדיסטינס, מאריא אכ־ראסימאווא האט געשיקט רופען אלעמען צו טהיי. נאטאשא האט זיך מיט גרויסע אויגען ארומגעקוקט אויף אלעמען ווערענדיג כאפען יעדענס בליק און האט זיך גע־וואלט ווייזען אזוי רוהיג, וויא זיא איז געוועזן שטענדיג.

נאכ'ן פריהשטאק האט זיך מאריא אכראסימאווא ארייגעזעצט אין איהר פא־טעל און האט צו זיך צוגערופען נאטאשא'ן און דעם אלטען גראף.

— נו, מיינע פריינדע, איצט האב איך דיא גאנצע זאך בעטראכט און דאס איז מיין ראטה, האט זיא אנגעהויבען. וויא איהר ווייסט, בין איך נעכטען געוועזן ביי פירסט ניקאלאי. יא, און איך האב מיט איהם גערעדט.... ער האט מיר געוואלט ווייזען, וויא ער קען שרייען. נאר מיר וועט ער ניט איבערשרייען! איך האב איהם אלץ ארויסגעזאגט.

— און וואס האט ער געזאגט? האט דער גראף געפרעגט.

— ער? ער איז משוגע.... ער וויל ניט הערען, נאר מיר האבען שוין אזוי אויך אויסגעמוטשעט אונזער ארים מיידעלע. און מיין ראטה איז, אז איהר זאלט ענדי־גען, וואס איהר האט צו טהאן און אוועקפאהרען צו אייך אין אטראדנע און דארטעןווארטען....

— אח, ניין! האט נאטאשא אויסגעשריען.

— וואס ניין, איהר זאלט פאהרען, ווי איך זאג אייך און דארטען ווארטען. אויב דער חתן וועט קומען אהער, וועט ער זיך אהן א קריעג ניט בעגעהן. נאר ער אליין וועט שוין מיט'ן פאטער איבעררייידען און דערנאך וועט ער קומען צו אייך.

איליא ראסטאוו'ן איז דער פלאן געפעלען געוואר'ן און האט גלייך פערשטאנען, אז דאס איז די קלינסטע זאך, וואס זיי קענען טהאן. ווען דער אלטער פירסט וועט

ווייבער ווערען וועט פיעל גלייבער זיין קומען דאמאלסט צו איהם אין מאסקווע אדער אין דיא קאהלע בערג. אז ניט וועט מען גאר אין אטראדנע קענען שטעלען א חופה נעגען דעם אלטען פירסטס ווילען.

— ווירקליך, האט ער געזאגט. איך בעדויער, וואס איך בין צו איהם געפאהרען און געפיהרט איהר אהין.

— בעדויערן איז ניטא וואס. אז איהר זייט געווען דא, האט מען ניט געקענט ניט זיין ביי איהם, און אז ער וויל ניט און וויא ער וויל זיך, האט געזאגט מאריא אבראסימאווא, זועבענדיג עפעס ביי זיך אין האנד-בייטעלע. די גארדעראב איז שוין פארטיג, וואס האט איהר נאך צו ווארטען. און וואס איז נאך ניט פארטיג, וועל איך צושיקען.

זיא האט געפונען אין האנד-בייטעל דאס, וואס זיא האט געזוכט און האט עס דערלאנגט נאטאשא'ן. דאס איז געווען א בריעף פון מארי.

— דאס איז צו דיר, האט מאריא אבראסימאווא געזאגט. זי פלאגט זיך נעבאך. זיא האט מורא, אז דו זאלסט ניט דענקען, אז זיא האט דיך ניט ליעב.

— זיא האט מיך טאקע ניט ליעב, האט געזאגט נאטאשא.

— נארעשקייטען, רייד ניט אזוי, האט מאריא אבראסימאווא א געשריי געטהאן.

— איך וועל קיינעם ניט גלויבען; איך וויים, אז זיא האט מיך ניט ליעב, האט נאטאשא געזאגט, נעהמענדיג דעם בריעף און אויף איהר געזיכט האט זיך אבגעמונקט א טרוקענע און בייזע ענטשלאסענהייט. מאריא אבראסימאווא האט איהר אנגעקוקט דורכדרינגליך און האט אנגערוקט די ברעמען.

— דו, מאמעלע, ענטפער ניט אזוי, האט זיא געזאגט. וואס איך זאג, איז אמת. שרייב איהר אן ענטפער.

נאטאשא האט ניט געענטפערט און איז אריין צו זיך אין צימער איבערצולייענען מארי'ס בריף.

אין בריעף האט מארי באלקאנסקאיא געשריבען נאטאשא'ן, אז זיא איז אין פערצווייפלונג פון דעם מיספערשטענדניס, וואס צווישען זיי איז פארגעקומען און האט איהר געבעטען, זיא זאל בעשטימען א צייט, ווען זיי וועלען זיך ווידער קענען זעהן.

איבערלייענענדיג דעם בריעף, האט זיך נאטאשא געזעצט צום שרייב-טיש, אום אנצושרייבען אן ענטפער. זי האט מעכאניש אנגעשריבען דעם טיטעל און האט זיך

אָבגעשטעלט. וואָס קען זיא שרייבען ווייטער, נאָכדעם וואָס נעכטען האָט מיט איהר פּאַסירט? זאָל זי אָבזאָגען אַנדרייען? דאָס איז שרעקליך!.... און אום צו בעפרייען זיך פון אַזעלכע שרעקליכע געדאַנקען, איז זיא אַוועק צו סאָניאַ'ן און האָט צוזאַמען מיט איהר גענומען בעקוקען מוסטערס.

נאָך מיטאָג איז נאַטאַשאַ אַריין צו זיך אין צימער און האָט ווידער גענומען מאַריאַ'ס בריעף. „איז ווירקליך שוין אַלץ געענדיגט?" האָט זיא געטראַכט. זיא האָט אַרויסגערופען אין איהר ערינערונג איהר גאַנצע ליעבע צו אַנדרייען און האָט אָבער געפיהלט, אַז זיא ליעבט קוראַגינ'ן.

„פאַר וואָס זאָל מען דאָס ניט קענען האָבען ביידען?" איז איהר פון צייט צו צייט אַריין אַ געדאַנק, ווען דער קאָפּ איז איהר פערדונקעלט געוואָרען. „נאָר דאַן וואָלט איך געקענט זיין פאָלקאָם גליקליך, איצט דאַרף איך אויסקלייבען און אָהן איינעם פון זיי קען איך גליקליך ניט זיין". איין זאַך אָבער האָט זיא געוואוסט, אַז זאָגען אַנדרייען, וואָס מיט איהר איז געשעהן אָדער פערבאָרגען עס פון איהם איז אונמעגליך. און מיט ד י ע ז ע ן אָבער איז קיין זאַך ניט איבערגעפיהרט. נאָר דאַרף זיא זיך ווירקליך שיידען אויף אייביג מיט אַנדריי'ס ליעבע?

— פריילין, האָט צו איהר געזאָגט דיא דיענסט-מיידעל, אַריינקומענדיג אין צימער, מיר האָט אַ מאַן געהייסען איבערגעבען אייך. דאָס מיידעל האָט דערלאַנגט אַ בריעף. נאָר אום גאָטעס ווילען.. האָט דאָס מיידעל ווייטער גערעדט, וועהרענד נאַטאַשאַ האָט מעכאַניש אויפגעבראָכען דעם זיגעל און גענומען לייענען אַנאַטאָל'ס ליעבע-בריעף, וואָס דאָלאָכאָוו האָט פאַר איהם אָנגעשריבען.

מיט ציטערנדע הענד האָט זיא געהאַלטען דעם בריעף פאַר זיך און איהר האָט אויסגעוויזען, אַז זיא געפינט דאָרטען דעם אָבקלאַנג פון איהרע אייגענע געפיהלען.

„פון נעכטיגען אָבענד אָן איז מיין גורל בעשטימט: ענטוועדער זיין געליעבט פון אייך אָדער שטאַרבען. קיין אַנדער אויסוועג האָב איך ניט", האָט זיך דער בריעף אָנגעהויבען. ווייטער האָט ער געשריבען, אַז ער ווייס, אַז איהרע עלטערן וועלען קיין מאָל ניט איינוויליגען, אַז ער, אַנאַטאָל, זאָל מיט איהר חתונה האָבען צוליעב געהיימע אורזאַכען, וועלכע ער קען נאָר איהר אַליין ערקלערן, נאָר אויב זיא ליעבט איהם, דאַרף זיא נאָר זאָגען דאָס וואָרט „יאָ" און קיינע מענשליכע קרעפטען וועלען ניט קענען שטערן זייער גליק. דיא ליעבע וועט אַלץ זיעגען. ער וועט מיט איהר אַנטלויפען אין עק וועלט.

„יא, איך ליעב איהם!“ האט נאטאשא געזאגט צו זיך, איבערלייענענדיג דעם בריעף צום צוואנציגסטען מאל.

אין דיעזען אבענד איז מאריא אבראסימאווא געפאהרען צו א בעקאנטע און האט אנגעבאטען נאטאשא'ן און סאניא'ן, זיי זאלען מיט איהר מיטפאהרען. נאר נאטאשא האט געזאגט, אז זיא האט א קאפוויהטאג און איז אונטער דעם אויס־רייד געבליבען צו־הויז.

XIV.

ווען סאניא האט זיך שפעט אין אבענד צוריקגעקעהרט א היים, איז זיא אריין צו נאטאשא'ן אין צימער און צו איהר וואונדער האט זיא איהר געטראפען א שלאפעדיגע, ניט קיין אויסגעטהאנע אויף דער זאפע. אויפן טיש איז געלעגען אנא־טאל'ס בריעף א'ן אפענער און זיא האט איהם גענומען לייענען.

זיא האט געלייענט און געקוקט אויף נאטאשא'ס געזיכט, זוכענדיג א'ן ערקלע־רונג פון דעם, וואס זיא האט געלייענט, און האט ניט געפונען. דאס געזיכט איז געווען רוהיג, מילד און גליקליך. אנכאפענדיג זיך פאר'ן הארצען, אום ניט דער־שטיקט צו ווערען האט זיא זיך בלייך און ציטערנדיג פאר שרעק און אויפרעגונג אראבגעלאזט אין פאטעל און בעגאסען זיך מיט טרערען.

„וויא אזוי האב איך דאס קיין זאך ניט געזעהען? וויא אזוי האט דאס געקענט קומען אזוי ווייט? און וויא אזוי האט זי דאס געקענט דערלאזען דערצו קומען? עס איז קלאר, אז ער איז א פערפיהרער און א שופט. וואס וועט זיין מיט ניקאָ־לענקא'ן, ווען ער וועט זיך דערוויסען דערפון? אה, דאריבער איז זיא דאס געווען אזוי ערדענט, ענטשלאסען און אונגאטירליך אייער־געבטען און געבטען און היינט. אבער עס קען ניט זיין, אז זיא זאל איהם ליעבען. וואהרשיינליך האט זיא ניט גע־וואוסט, פון ווענען דער בריעף איז, און זיא האט איהם געעפענט. וואהרשיינליך. איז זיא בעליידיגט. זיא איז ניט פעהיג צו טהאן אזא זאך“, האט סאניא גערעדט צו זיך.

זיא האט אויסגעווישט דיא טרערן און איז צוגעגאנגען צו נאטאשא'ן.

— נאטאשא! האט זיא שטיל ארויסגערעדט.

נאטאשא האט ערוואכט און האט דערזעהן סאניא'ן.

— אה, שוין צוריק?

מיט דער ענטשלאסענהייט און צערטליכקייט, וואס טרעפען נאר אין אזעלכע מינוטען. ווען מען ערוואכט פון שלאף, האט זיא ארומגענומען איהר פריינדין. נאר

בעמערקענדיג א שאָטען אויף סאָניא'ס געזיכט, איז זיא געוואָרען פערדאַכטיג.

— סאָניא, דו האָסט געלעזען דעם בריעף? האָט זיא געזאָגט.

— יא, האָט סאָניא געענטפערט שטיל.

נאַטאַשא האָט א גליקליכען שמייכעל געטהאָן.

— ניין, סאָניא, איך קען מעהרניט! האָט זיא געזאָגט. איך קען מעהר ניט בע־האַלטען פון דיר. דו ווייסט, מיר ליעבען איינער דעם צווייטען! סאָניא, טייבעלע מיינע, ער שרייבט.... סאָניא....

סאָניא האָט ניט געוואָלט גלויבען איהרע אויגען און האָט איהר אָנגעקוקט פערוואונדערט.

— און באָלקאָנסקי? האָט זיא געפרעגט.

— אח סאָניא, אַך ווען דו זאָלסט וויסען, וויא גליקליך איך בין! האָט גע־זאָגט נאַטאַשא. דו ווייסט ניט, וואָס הייסט ליעבע....

— נאָר איז יענעם אלץ געענדיגט?

נאַטאַשא האָט אויף איהר געקוקט מיט גרויסע אויגען, וויא זיא וואָלט ניט פערשטאַנען איהר פראַגע.

— דו זאָגסט זיך אָב פון אנדרייען? האָט געזאָגט סאָניא.

— אַך, דו פערשטעהסט גאָר ניט, דו רייד ניט קיין נארעשקייט, האָט נאַ־טאַשא געזאָגט, ווערענדיג בייז אויף אן אויגענבליק.

— ניין, איך קען דאָס ניט גלויבען, האָט סאָניא ווידערהאָלט. איך פער־שטעהע ניט. ווי איז דאָס א גאַנץ יאָהר האָסטו געליעבט איינעם, און פלוצים.... דוא האָסט דאָך איהם ניט געזעהן מעהר וויא דריי מאָל. נאַטאַשא איך גלויב דיר ניט דו מאַכסט פון מיר שפּאַס. אין דריי טעג פערגעסען און אזוי....

— דריי טעג, האָט נאַטאַשא געענטפערט. מיר דוכט, אז איך ליעב איהם שוין הונדערט יאָהר. מיר ווייזט אויס, אז איך האָב קיינעם ביז איצט ניט געליעבט. דוא קענסט עס ניט פערשטעהן. סאָניא, וואַרט, זעץ זיך אנידער. נאַטאַשא האָט איהר ארומגענומען און א קוש געטהאָן. מען האָט מיר דערצעהלט, אז דאָס פּאַסירט און דו האָסט עס געוויס געהערט, נאָר איך האָב איצט דער־פיהלט דיא ליעבע. דאָס איז גאָר ניט, וואָס פריהער. וויא נאָר איך האָב איהם דערזעהן, האָב איך דערפיהלט, אז ער איז מיין הערשער און איך בין זיין שקלאַפין און איך קען ניט ניט ליעבען איהם. יא, איך בין זיין שקלאַפין. וואָס ער הייסט מיר, וועל איך טהאָן. דו פערשטעהסט עס ניט. וואָס זאָל איך טהאָן? וואָס זאָל איך

טהאָן, סאָניאַ? האט נאטאשא געזאָגט מיט אַ גליקליכע און צושראָקענע געזיכט.

— נאָר בעטראַכט זיך, וואָס דו טהוסט, האט סאָניאַ געזאָגט. איך קען דאָס אַזוי ניט דערלאָזען. דיעזע געהיימע בריעף.... וויא אַזוי האָסטו איהם געקענט דערלאָזען צו אַזא זאַך? האט זיא געֿרעדט מיט שרעק און עקעל, וואָס זיא האָט ניט געקענט בעהאַלטען.

— איך האָב דיר געזאָגט, האט נאטאשא געענטפערט, אַז איך האָב ניט קיין ווי־לען: פאַר וואָס פערשטעהסטו עס ניט? איך האָב איהם ליעב!

— איך וועל ניט דערלאָזען דערצו, איך וועל דערצעהלען, האט סאָניאַ געזאָגט מיט טרערן, וואָס האָבען זיך אַרויסגעריסען פון איהרע אויגען.

— וואָס רעדסטו, אום גאָטעס ווילען.... אויב דו וועסט דערצעהלען, ביזטו מיין שונא, האט נאטאשא אָנגעהויבען. דו ווילסט, איך זאָל זיין אונגליקליך, מען זאָל אונז צושיידען......

דערזעהענדיג, וויא נאטאשא האָט זיך דערשראָקען, האָט זיך סאָניאַ צעוויינט מיט טרערען פון שאַנדע און מיטלייד צו איהר פריינדין.

— נאָר וואָס אַזוינס איז ביי אייך געוועזן? האָט זיא געפרעגט. וואָס האָט ער דיר געזאָגט? פאַר וואָס קומט ער ניט אַריין צו אונז אין הויז?

נאטאשא האט ניט געענטפערט אויף דיעזע פראַגען.

— אום גאָטעס ווילען, סאָניאַ, רייד קיינעם ניט, מוטשע מיר ניט, האָט זיך נא־טאשא געבעטען. געדענק, אַז אין אַזעלכע זאַכען טאָר מען זיך ניט מישען. איך האָב דיר פערטרויט....

— נאָר פאַר וואָס אַ געהיימניס! פאַר וואָס קומט ער ניט צו אונז אין הויז? האָט סאָניאַ געפרעגט. פאַר וואָס בעט ער ניט אָפען אום דיין האַנד? אַז ער האַלט אַזוי ווייט, ווייסטו דאָך, אַז פירסט אַנדריי האָט דיר געגעבען דיא פולע פרייהייט. נאָר איך גלויב ניט אין אַזעלכע זאַכען. נאטאשא, האָסטו געטראַכט, וואָס דאָרטען זיינען פאַר אַ געהיימע אורזאַכען?

נאטאשא האָט איהר פערוואונדערט אָנגעקוקט. עס איז געוועזן קענטיג, אַז דיא פראַגע איז איהר ביז איצט אין זינען ניט אַריין, און זיא האָט ניט געוואוסט, וואָס צו ענטפערן.

— וואָס פאַר אורזאַכען ווייס איך ניט. נאָר מסתמא זיינען פאַראַן אורזאַכען.

סאָניאַ האָט אַ זיפץ געטהאָן און האָט מיסטרויאיש געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ.

— ווען עס זאָל'ען זיין אורזאַכען.... האָט זיא אָנגהויבען; נאָר נאטאשא האָט

פערשטאנען אז זיא צווייפעלט אין זיין עהרליכקייט און האט איהר צושראקען איבערגעשלאגען.

— סאניא, מען טאר ניט צווייפלען אין איהם, מען טאר ניט, מען טאר ניט, דו פערשטעהסט ? האט זיא אויסגעשריען.

— האט ער דיך ליעב ?

— האט ער מיך ליעב? האט נאטאשא ווידערהאלט מיט א שמייכעל פון מיט-לייד וואס איהר פריינדין איז אזוי טעמפ דו האסט דאך איבערגעלייענט דער בריף.

— נאר אויב ער איז אן אונארדענטליכער מאן ?

— ע ר ! אן אונארדענטליכער מענש! ווען דו זאלסט וויסען ! האט געזאגט נאטאשא.

— אויב ער איז א'ן ארדענטליכער מענש, דארף ער ענטוועדער אפען ערקלערען זיין אבזיכט אדער אויפהערען צו זעהען זיך מיט דיר. און אויב דו ווילסט עס ניט טאן וועל איך עס טאן פאר דיר און וועל איהם אנשרייבען און וועל זאגען דעם פאפא האט סאניא געזאגט ענטשלאסען.

— נאר איך קען אהן איהם ניט לעבען ! האט נאטאשא אויסגעשריען.

— נאטאשא, איך פערשטעה דיך ניט. וויא קומסטו צו רעדען אזוי. דערמאן דיך וועגען פאטער, וועגען ניקאלענקא'ן.

—איך דארף אייך קיינעם ניט, איך האב אייך קיינעם ניט ליעב, אויסער איהם. וויא וואגסטו צו זאגען, אז ער איז נישט ארענטליך ? וויסטו דען ניט, אז איך האב איהם ליעב? געה אוועק פון דאנען, איך וויל זיך מיט דיר ניט קריגען, אוועק, אוועק, אום גאטעס ווילען. דו זעהסט, וויא איך פלאג זיך, האט סאניא געשריען מיט א'ן איינגעהאלטענער, פערצווייפעלטער שטיממע.

סאניא האט זיך צואוויינט און איז ארויסגעלאפען פון צימער.

נאטאשא איז צוגעגאנגען צום טיש און, ניט קלערענדיג קיין מינוט, האט זיא אנגעשריעבען דעם ענטפער צו מאריע'ן, וואס זיא האט א גאנצען טאג ניט געקענט אנשרייבען. אין דיזען בריעף האט זיא אין קורצע ווערטער געשריבען צו מארי, אז זייערע מיספערשטענדניסע זיינען געענדיגט ווייל זיא נוצט אויס די פרייהייט, וואס פירסט אנדריי האט איהר גראסמוטהיג געגעבען און זיא בעט איהר, זיא זאל פער-געסען אלץ און פערצייהען איהר אויב זי האט זיך געגען איהר פערשולדיגט. זי קען נים תתונה האבען מיט אנדרייען. דאס האט איהר אויסגעוויזען אין דער מינוט אזוי גרינג און איינפאך און קלאר.

פרייטאג האבען די ראססאוו'ס געדארפט אבפאהרען אין דארף און מיטוואך איז דער גראף אבגעפאהרען מיט א קונה פון זיין גוט.

אין דעם טאג פון דעם גראף'ס אבפאהרען זיינען סאניא און נאטאשא איינגע-לאדען געווארן צו א גרויסען מיטאג צו די קאראגין'ס, און מאריא אבראסימאווא האט זיי אוועקגעפיהרט. אויף דיזען מיטאג האט זיך נאטאשא ווידער בעגעגענט מיט אנאטאל'ן, און סאניא האט בעמערקט אז נאטאשא האט מיט איהם עפעס גע־רעדט און האט זיך געהיט, אז מען זאל זיי ניט הערען. אויסער דעם איז זיא געוועזען מעהר ערדענט ווי פריהער. ווען זיי האבען זיך צוריקגעקעהרט א היים, האט נאטאשא די ערשטע אנגעהויבען די ערקלערונג, אויף וועלכע סאניא האט געווארט.

— זעהסטו, סאניא, דו האסט געזאגט פערשידענע נארעשקייטען וועגען איהם, האט נאטאשא אנגעהויבען מיט א מילדען קול, מיט יענעם קול מיט וועלכען קינדער ריידען, ווען זיי ווילען, אז מען זאל זיי לויבען. איך האב זיך מיט איהם היינט דורכגערעדט.

— און וואס? וואס האט ער געזאגט? נאטאשא, איך בין זעהר צופרידען, וואס דו ביזט אויף מיר ניט אין כעס. זאג מיר דעם גאנצען אמת. וואס האט ער געזאגט?

נאטאשא האט זיך פערטראכט.

— אח, סאניא, ווען דו זאלסט איהם אזוי קענען, ווי איך! ער האט גע־זאגט... ער האט מיך געפרעגט, ווי האב איך פערשפראכען באלקאנסקין. ער האט זיך דערפרייט, וואס פון מיר הענגט אב אבצוזאגען זיך פון איהם.

סאניא, האט א טרויעריגען זיפץ געטהאן.

נאר דוא האסט דאך באלקאנסקי'ן ניט אבגעזאגט? האט זיא גע־זאגט.

— און אפשר אבגעזאגט! אפשר איז שוין מיט באלקאנסקי'ן אלץ געענ־דיגט. פאר וואס דענקסטו פון מיר אזוי שלעכט?

— איך דענק גאר ניט, איך פערשטעה גאר ניט....

—ווארט, סאניא, וועסטו אלץ פערשטעהן. דוא וועסט זעהען, וואס פאר א מענש ער איז. דענק ניט שלעכטס ניט וועגען מיר און ניט וועגען איהם.

— איך דענק פון קיינעם קיין שלעכטס ניט: איך האב ליעב אלעמען און איך ושאלעוועו אלעמען. נאר וואס זאל איך טהאן?

סאָניא האָט זיך ניט געלאָזט אונטערקריפען פון איהר צערטליכען טאָן, מיט וועלכען נאטאשא האָט צו איהר גערעדט. אין גענענטהייל, וואָס ווייכער און גלאַטער עס איז געווען נאטאשאַ'ס געזיכט, אַלץ ערנסטער און שטרענגער איז געוואָרן סאָניאַ'ס.

— נאטאשאַ, דו האָסט מיך געבעטען, האָט געזאָגט סאָניא, אז איך זאָל מיט דיר ניט ריידען, איך האָב ניט גערעדט, נאָר איצט האָסטו אליין אָנגעהויבען. נאַטאשאַ, איך גלויב איהם ניט. צו וואָס דאַרף עס זיין א געהיימניס?

— ווידער, ווידער! האָט איהר נאטאשא איבערגעשלאָגען.

— נאטאשאַ, מיר שרעקט דאָס הארץ פאר דיר.

— וואָס איז פאראַן צו שרעקען זיך?

— איך האָב מורא, אז דו וועסט זיך צו גרונד ריכטען, האָט סאָניא געזאָגט ענטשלאָסען, אליין דערשרעקענדיג זיך פאר איהרע ווערטער.

נאטאשאַ'ס געזיכט האָט זיך ווידער אָנגעצונדען מיט כעס.

— און איך וועל, איך וועל צו גרונד געהן און וואָס ניכער. דאָס איז ניט אייער זאַך. ניט אייך, נאָר מיר וועט זיין שלעכט. לאָז מיך, לאָז מיך אליין. איך קען דיך ניט אָנזעהן.

— נאטאשא! האָט סאָניא אויסגערופען צושראָקען.

— איך האַס דיך, איך האַס דיך! דו ביזט מיין פיינד אויף אימער.

נאטאשא איז ארויסגעלאָפען פון צימער.

נאטאשא האָט מיט סאָניאַ'ן מעהר ניט גערעדט און האָט געזוכט אויסצומיידען איהר. מיט דעם זעלבען אויסדרוק פון ערדעגטען וואונדער און פערברעכען איז זיא ארומגעגאַנגען איבער דיא צימערן, געהמענדיג זיך אַלע ווילע פאר אַ'ן אנדער ארבייט און אוועקווארפענדיג איהר.

וויא שווער דאָס איז ניט געווען פאר סאָניאַ'ן האָט זיא אָבער דיא אויגען ניט אראָפּגעלאָזט פון נאטאשאַ'ן און האָט איהר נאָכגעקוקט נאָך יעדען טריט און שריט.

מיט א טאָג פריהער איידער דער גראף האָט זיך געדאַרפט צוריקקעהרען, האָט סאָניא בעמערקט, אז נאטאשא איז דעם גאַנצען פריהמאָרגען אָבגעזעסען בײם פענסטער פון דעם גאַסט-צימער, וויא זיא וואָלט אויף עמיצען געוואַרט און ווען א רייטער אין יוניפאָרם איז דורכגעפאָהרען, האָט זי איהם געמאַכט א צייכען. סאָניאַן האָט אויסגעוויזען, אז דער רייטער איז געווען [illegible]

סאָניא האָט נאָך מיט מעהר אויפמערקזאמקייט אָנגעהויבען נאָכצוקוקען איהר פריינדין און האָט בעמערקט, אז די גאַנצע צייט פון מיטאג און דעם גאַנצען אבענד איז זיא געוועזן אין אַן אוננאַטירליכען צושטאנד (האָט געענטפערט ניט אויף דאָס, וואָס מען האָט איהר געפרעגט, האָט אָנגעהויבען עפּעס צו ריידען און ניט געענדיגט דיא פראַגען, האָט דורכאויס געלאַכט).

נאָך טהיי האָט סאָניא דערזעהן ביי נאַטאַשאַ'ס טהיר, וויא דיא דיענסט-מיידעל איז געשטאַנען ציטערנדיג און האָט אויסגעוואַרט. זיא האָט איהר דורכגעלאָזט און אונטערהערענדיג הינטער דער טהיר, האָט זיא זיך דערוואוסט, אז זיא האָט איהר געבראַכט א בריעף.

און פּלוצים איז סאָניא'ן געוואָרען קלאָר, אז נאַטאַשא האָט אויסגעארבייט א שרעקליכען פּלאַן אויף היינטיגען אבענד. סאָניא האָט צו איהר אָנגעקלאַפּט און טיר נאָר נאַטאַשא האָט איהר ניט אריינגעלאָזט.

„זיא וועט נאָך מיט איהם אנטלויפען!“ האָט סאָניא געטראַכט. „זיא איז פעהיג אויף אַלץ.“ נאָר וואָס טהוט מען? דער גראף איז ניטאָ. אָנשרייבען צו אַנאַטאָל קוראַגען און פאָדערן פון איהם אַן ערקלערונג, נאָר ווער הייסט איהם ער זאָל ענטפערן? ווענדען זיך צו פּיערן? נאָר פּיעלייכט האָט זיא ווירקליך שוין ענטזאַגט באַלקאָנסקי'ן (זיא האָט געבטען אָוועקגעשיקט א בריעף צו אנדריי'ס שוועסטער). דערצעהלען מאַריא אַכראָסימאָווא, וועלכע האָט אזוי געגלויבט אין נאַטאַשא'ן, האָט אויסגעוויזען סאָניא'ן שרעקליך.

„נאָר אזוי צו אזוי“ האָט סאָניא געטראַכט שטעהענדיג אין דעם פינסטערן קאָרידאָר, „איצט אָדער קיין מאָל ניט מעהר איז געקומען דיא צייט צו דערוויזען אז איך געדענק דיא חסדים, וואָס זיי האָבען פאַר מיר געטהאָן און אז איך ליעב ניקאָלענקאָ'ן. איך וועל באָטש דריי נעכט ניט שלאָפען און וועל פון דאַנען ניט אָבטרעטען און ניט לאָזען איהר ארויסגעהן פון דאַנען, ווען איך זאָל אפילו דארפען ברויכען געוואַלט דערצו“ האָט זיא געטראַכט.

XV.

דיא לעצטע צייט איז אַנאַטאָל אריבערגעפאָהרען צו דאָלאָכאָוו'ן. שוין עטליכע טעג וויא ער האָט מיט דאָלאָכאָוו'ן אויסגעארבייט א פּלאַן, ווי צו אנטלויפען מיט נאַטאַשאַ'ן. עס איז געווען בעשטימט אז דעם אבענד, ווען סאָניא האָט בעשלאָסען צו היטען איהר פריינדין א גאַנצע נאַכט, זאָל נאַטאַשא צעהן א זייגער אין אבענד ארויסגעהן צו קוראַגינען דורך דעם הינטערסטען גאַנג. ביים טהויער האָט

נעדארפט ווארטען א „טראָיקע” און אוועקפיהרען איהר זעכציג ווערסט ווייט פון מאָסקווע און אן אראָבגעוואָרפענער גלח האט זיי נעדארפט חתונה מאכען. פון דאָרטען האָבען זיי נעדארפט צופאָהרען צו א פאָסט-סטאציאָן און גלייך אוועקפאָהרען נאָך אויסלאנד.

אנאטאָל האט שוין צונעגרייט א פאספאָרט און צוואנציג טויזענד רובעל געלד וואָס ער האט נעקריגען ביי דער שוועסטער און דורך דאלאכאוו'ן.

אנאטאל איז נעזעסען ביי דאלאכאוו'ן אין קאבינעט. דאלאכאוו האט געמאכט א רעכנונג און ווען ער האט נעענדיגט האט ער זיך געווענדט צו אנאטאָל מיט א שפעטישען שמייכעל.

— ווייסטו, וואָס איך וויל דיר זאָגען — ווארף דאָס אוועק צום שווארץ יאָהר: דו האָסט נאָך צייט.

— נאר! האט אנאטאָל נעענטפערט. הער אויף צו ריידען דיינע נארעשקייטען. ווען דו זאָלסט וויסען....

— איך זאָג דיר, ווארף אוועק. האָט דאָלאָכאָוו ווידער נעזאָגט. איך רייד מיט דיר ערנסט. דאָס איז ניט שפאָס, וואָס דו ווילסט טאָן.

— שוין ווייטער, ווייטער האָסטו זיך צורעדט. געה צו אלדע רוחות, האט אנאטאָל נעזאָגט, אָנרוקענדיג די ברעמען. מיר ליגען ניט איצט אין זינען דיינע נארעשע שטיק. און ער האָט זיך געלאָזט ארויסגעהן פון צימער.

דאָלאָכאָוו האָט שפעטיש געשמייכעלט.

— ווארט, האָט ער צו איהם נעזאָגט. איך מאך ניט קיין שפאס קום, קום אהער.

אנאטאָל האָט זיך צוריקגעקעהרט און האָט איהם אויפמערקזאם גענומען אויסהערען.

— הער מיך אויס, איך זאָג דיר צום לעצטען מאָל. פאר וואָס זאָל איך וועלען מאכען שפאס? בין איך געווען נעגען דעם פלאן? ווער האָט דיר א פאָפ געפונען, ווער האָט פאר דיר א פאספאָרט גענומען, ווער האָט פאר דיר געלד געקריגען? אלץ איך.

נו און איך בין דיר דאנקבאר האָט אנאטאָל נעענטפערט און ארומגענומען זיין פריינד.

— איך האָב דיר געהאָלפען, נאר איך דארף דיר זאָגען דעם אמת: דיא זאך איז א געפעהרליכע און אז מען זאָל גוט בעטראכטען איז דאָס א נארעשע זאך. דו

וועסט מיט איהר אנטלויפען, גוט. וועט מען שווייגען ? מען וועט אויסגעפינען, אז דו ביזט שוין געווען א פערהייראטער מאן און דאן שטעהסטו אונטער א קרימינעלען פראצעס....

— אח, נארעשקייטען, נארעשקייטען ! האט אנאטאל געזאגט, קנייטשענדיג דעם שטערן. אין אויסלאנד וועט דערפון קיינער ניט וויסען.

— איך זאג דיר, ווארף עס אוועק ! דו וועסט זיך נאר פערבינדען......

— געה צו אלדע רוחות, האט אנאטאל געזאגט און אנגעהמענדיג זיך פאר דיא האאר, איז ער ארויס אין צווייטען צימער, נאר באלד האט ער זיך צוריקגעקעהרט און מיט דיא פיס ארויפגעזעצט זיך אויפ'ן פאטעל. דער שווארץ-יאהר וויים, וואס אזוינס דאס איז. זעה, וויא מיין הארץ קלאפט. ער האט גענומען דאלאכאוו'ס האנד און צוגעלעגט צום הארצען. וואס פאר א פיסעל ! וואס פאר א בליק ! א געטין ! הא ?

— און וואס וועט זיין, ווען דאס געלד וועט אויסגעהן ?

— וואס וועט זיין ? האט אנאטאל ווידערהאלט. איך וויים ניט וואס. נאר וואס איז פאראן צו ריידען וועגען אזעלכע נארעשקייטען ! ער האט א קוק געטהאן אויפ'ן זייגער. שוין צייט !

זיי זיינען אריין אין צווייטען צימער, וואו עס האבען געווארט צוויי עדות, וואס זיינען נויטהיג ביי דער צערעמאניע פון א חתונה און ארע האבען געטרונקען לחיים.

ביים גאנעק האבען שוין געווארט צוויי טראיקעס.

— פארטיג ? האט געפרעגט דער פוהרמאן. און זעהענדיג אז אלע זיצען שוין אויף די ערטער, האט ער א טרייב געטהאן זיינע פערד און זיי האבען זיך גענומען טראגען וויא א בליץ איבער דיא גאסען. אויף איין גאס האבען זיי זיך פערטשעפעט אן א קארעטע, ער האט זיך דערהערט א קראך, א געשריי און די טראיקעס האבען זיך געטראגען ווייטער מיט דער זעלבער געשווינדקייט.

די טראיקעס האבען זיך אבגעשטעלט ניט ווייט פון אכראסימאוואס הויז. אנאטאל און דאלאכאוו זיינען ארויסגעגאנגען און האבען זיך געלאזט געהן איבער'ן טראטואר. צוגעהענדיג צום טהויער, האט דאלאכאוו א פייף געטהאן. אויף דעם פייף האט מען געענטפערט און גלייך נאכדעם איז ארויסגעלאפען דיא דיענסט.

— קום אריין אין הויף, דא קען מען זעהען, זיא נעהם גלייך ארויס, האט זיא געזאגט.

דאָלאָכאָוו איז פערבליבען ביים טויער. אנאטאָל איז נאָכגעגאנגען דער דיענסט און איז ארויפגעלאָפען אויף'ן גאנעק.

גאווריל'אַ, מארי אכראָסימאָוואַ'ס לאקיי, א הויכער יונג איז ארויסגעקומען אנאטאָל'ן אנטקעגען.

— דיא מאדאם האט אייך פערבעטען צו זיך, האט דער לאקיי געזאָגט מיט א באסאָווע שטימע, פערצאמענדיג איהם דעם וועג פון צימער.

— וועלכע מאדאם? ווער ביזטו אזוינס? האָט אנאטאָל געפרעגט, קוים אָבכאפענדיג דעם אָטהעם.

— ביטע, איך האָב א בעפעהל אייך צו ברענגען צו דער מאדאם.

— קוראגין! צוריק! האָט דאָלאָכאָוו געשריען. א פערראטה, צוריק!

דאָלאָכאָוו האט געהאט דערווייל א געשלעג ביים טויער מיט'ן וועכטער, וועלכער האָט געזוכט צו פערשפארען דעם טהויער נכייך, וויא אנאטאָל איז אריינגעגאנגען אין הויף. דאָלאָכאָוו האט אָנגעווענדעט אלע קרעפטען און האט ענדליך אָבגעשטויסען פון זיך דעם וועכטער און א כאפ געטהאָן פאר דער האנד אנאטאָל'ען, וואָס האט זיך ארויסגעריסען פון דעם לאקיי'ס הענד, און ביידע האבען זיך געלאָזט לויפען צוריק צו דער טראָיקע.

XVI.

מאריאַ אכראָסימאָוואַ האָט געטראָפען סאָניאַ'ן אין קאָרידאָר א פערוויינטע און האָט איהר געצוואונגען צו דערצעהלען אלץ, וואס זיא האָט געוואוסט. זיא האָט איבערגעכאפט נאטאשאַ'ס א צעטיל און איז מיט'ן צעטיל אין האנד אריין צו נאַטאשאַ'ן.

— אונפערשעמטע! האָט זיא צו איהר געזאָגט. איך וויל פון קיין זאך ניט וויסען! זיא האָט פון זיך אָבגעשטויסען נאטאשאַ'ן וואס האט אויף איהר געקוקט מיט פערוואונדערטע אויגען און האָט איהר פערשלאָסען אין צימער און אָנגעזאָגט דעם וועכטער, ער זאָל דורכלאָזען דורכ'ן טהויער דיא מענשען, וואָס וועלען היינט אבענד קומען, נאָר ער זאָל זיי ניט ארויסלאָזען און דעם לאקיי האט זיא אָנגעזאָגט, אז ער זאָל זיי ברענגען צו איהר און אליין האָט זיא זיך געזעצט אין גאסט־צימער, ווארטענדיג אויף דיא חברה־לייט.

ווען גאווריל'אַ איז געקומען מעלדען, אז דיא יונגע לייט זיינען אנטלאָפען, האָט זיא זיך אויפגעהויבען מיט אָנגערוקטע ברעמען און פערלענגענדיג דיא הענד אהין־אהער, איז זיא א לאנגע צייט ארומגעגאנגען איבער דיא צימערן און האט געטראכט

וואס צו טהאן. צוועלף א זייגער ביי נאכט האט זיא א טאפ געטהאן דעם שליסעל ביי זיך אין קעשענע און האט זיך געלאזט געהען צו נאטאשאן אין צימ־מער. סאניא איז געזעסען אין קארידאר און האט געוויינט.

— מאריא דמיטריעוונא, אום גאטעס ווילען, לאזט מיך אריין צו איהר, האט סאניא געבעטען. גאר מאריא דמיטריעווא האט איהר ניט געענטפערט, האט גע־פענט דיא טהיר פון נאטאשא'ס צימער און איז צו איהר אריינגעגאנגען.

מיאוס, פאסקודנע, אין מיין הויז די אבשייליכע מיידעל, א רחמנות נאר אויף'ן טאטען!" האט זיא געטראכט. וויא שווער דאס וועט ניט זיין וועט מען עס מוזען פערשטיקען פון דעם אלטען גראף".

נאטאשע איז געלעגען אויף דער סאפע פערדעקט מיט די הענד דעם קאפ און האט זיך ניט גערירט. זיא איז געלעגען אין דעם זעלבען צושטאנד, אין וועלכען מאריא אבראסימאווא האט איהר איבערגעלאזט.

—פיין, זעהר פיין! האט געזאגט מאריא אבראסימאווא. אין מיין שטוב מאכען ראנדעוואוס מיט ליעבהאבערס! דו מאך ניט קיין אנשטעל. הער ווען איך רייד. מאריא דמיטריעווא האט איהר א ציה געטאן פאר דער האנד. דו הער ווען איך רייד. דו האסט זיך איצט געמאכט צו שאנדע און צו שפאט וויא דאס ערגסטע מיידעל. איך וואלט זיך מיט דיר בענאנגען ווי מען בעגייט זיך מיט אזא מיידעל, נאר מיר רייסט דאס הארץ פאר דיין טאטען.

נאטאשא איז געבליבען ליגען אין דעם פריהערדיגען צושטאנד, נאר עס האט גענומען ווארפען מיט איהר גאנצען קערפער פון א שטילען, קראמפהאפטען וויינען, וואס איהר האט געשטיקט. מאריא דמיטריעוונא האט זיך ארומגעקוקט אויף סא־ניא'ן און האט זיך געזעצט אויף דער זאפא נעבען נאטאשא'ן.

—זיין מזל, וואס ער איז אנטלאפען נאר איך וועל איהם נאך געפינען, האט זיא געזאגט מיט איהר גראבען קול. דו הערסט וואס איך רייד? זי האט אונטערגערוקט איהר האנד אונטער נאטאשא'ס געזיכט און האט עס אומגעווענדט צו זיך. נאטא־שא'ס אויגען האבען געבליצט און זיינען געווען טרוקען. דיא ליפען צוזאמענגע־פרעסט, דיא באקען איינגעפאלען.

— לא—זט מיך.... איך וועל.... שטארבען.... האט נאטאשא ארויסגע־רעדט און האט זיך ארויסגעריסען פון מאריא דמיטריעוונא'ס הענד און האט זיך צוריק אנידערגעלעגט אזוי וויא זיא איז פריהער געלעגען.

— נאטאליא!.... האט געזאגט מאריא אבראסימאווא. איך ווינש דיר קיין

שלעכטס ניט. דו ווילסט ליגען אזוי, ליג אזוי, איך וועל דיר ניט טשעפען. הער! איך וויל ניט ריידען וויא שולדיג דוא ביזט. דוא ווייסט אליין. נאר מארגען קומט דיין פאטע, וואס זאל איך איהם זאגען? הא?

נאטאשא'ס קערפער האט זיך ווייטער אנגעהויבען צו ווארפען פון אן איינגע־האלטענעם וויינען.

— נו, ער וועט אויסגעפינען, וואס דא איז געווען, דיין ברודער וועט זיך דערווי־סען, דער חתן!

— איך האב קיין חתן ניט, איך האב איהם אבגעזאגט, האט נאטאשא אויס־געשריען.

— דאס איז אלץ איינס, האט מאריא אבראסימאווא פארטגעזעצט. נו, זיי וועלען אויסגעפינען, וואס מיינסטו, זיי וועלען דאס פערשוויינען. איך קען דיין פאטער, אז ער וועט איהם ארויסרופען אויף א דועל וועט זיין גוט? הא?

— אך, לאזט מיך, פאר וואס האט איהר אונז געשטערט? פאר וואס? פאר וואס? ווער האט אייך געבעטען? האט נאטאשא געשריען, אויפהייבענדיג זיך אויף דער זאפע און קוקענדיג בייז אויף מאריא אבראסימאווא.

— וואס דען האסטו געוואלט? האט מאריא אבראסימאווא אויסגעשריען, ארויסגעהענדיג ווידער פון זיך. וואס, מען האט דיך געהאלטען פערשפארט? ווער האט איהם געשטערט צו קומען צו דיר? פאר וואס עפעס האט מען דיך געוואלט אוועקשלעפען עפעס וויא א ציגיינערין? און וואס מיינסטו, אז ער וואלט דיך אוועקגעפיהרט, וואלט מען איהם ניט געפונען? דער פאטער, דער ברודער, דער חתן—מען וואלט איהם געפונען. ער איז א שופט, א שורקע, אט וואס ער איז!

— ער איז בעסער פון אייך אלעמען, האט נאטאשא אויסגעשריען, אויפהויבענ־דיג זיך. ווען איהר וואלט ניט געשטערט... אח, גאט מיינער, נאט מיינער, וואס איז דאס אזוינס! סאניא, פאר וואס? אוועקט! און זיא האט זיך צוואויינט מיט אזא פערצווייפלונג, וויא עס קלאגען מענשען ווען זיי פיהלען, אז זיי אליין זיינען דיא אורזאכע פון זייער אונגליק. מאריא אבראסימאווא האט ווידער געוואלט אנהויבען צו ריידען, נאר נאטאשא האט אויסגעשריען: אוועקט, אוועקט פון מיר, איהר האט מיך אלע פיינד, איהר האסט מיך אלע! און זיא האט זיך צוריק אנידערגע־ווארפען אויף דער זאפע.

מאריא אבראסימאווא האט נאך א היבשע צייט גערעדט צו איהר און געזאגט

אז זיא זאָל וועגען דעם ניט דערצעהלען דעם גראף. נאטאשא האָט ניט געענטפערט. זיא האט שוין מעהר ניט געוויינט. נאָר אויף איהר איז אָנגעפאלען אַ קעלט און זיא האט אָנגעהויבען צו ציטערן. מאריא אבראסימאָווא האָט איהר אונטערגעלעגט אַ קישען, איינגעדעקט מיט צוויי דעקעס און געבראכט ליפּאווע בליהונג, נאָר נאטאשא האָט ניט געענטפערט.

— זאָל זיא שלאפען האָט אבראסימאָווא געזאָגט, ארויסגעהענדיג פון ציטער און מיינענדיג, אז זיא שלאָפט. נאָר נאטאשא איז ניט געשלאָפען און איז דיא גאנצע נאכט אָבגעלעגען מיט אָפענע און אונבעוועגטע אויגען זיא;האָט ניט געוויינט און ניט גערעדט מיט סאָניאן, וועלכע איז צו איהר עטליכע מאָל צוגעגאנגען.

אויף מאָרגען צום פריהשטאָק איז דער אלטער גראף ראָסטאָוו געקומען זעהר פריילי:ך, דער סונה פון זיין גוט האט זיך געלאָזט ריידען און איצט האט זיי קיין זאך מעהר ניט אָבגעהאלטען אין מאָסקווע. מאריא אבראָסימאווא האט איהם בעגעגענט און געזאָגט, אז נאטאשא איז נעכטען פּלוצים קראנק געוואָרען, נאָר איצט איז זיא שוין בעסער. נאטאשא איז אין דער פריה ניט ארויסגעגאנגען פון ציטער. זיא איז געזעסען ביים פענסטער מיט צושפּאָלטענע ליפען און האט זיך אונרוהיג אומגעקוקט, ווען יעמאנד איז אריין אין צימער.

ווען דער גראף איז צו איהר אריין האט זיא זיך אונרוהיג אומגעקוקט און איהר געזיכט האט אָנגענומען דעם פריהערדיגען קאלטען און זאגאר בייזען אויסדרוק. זיא האָט זיך ניט אויפגעהויבען צו געהן איהם אנטקעגען.

— וואָס איז דיר, מיין מלאך, דו ביזט קראנק? האָט ער געפרעגט.

— יאָ, האָט זיא געענטפערט נאָך אַ קורצען שטילשווייגען.

אויף זיינע אונרוהיגע פראגען צו האָט עפּעס ניט פּאסירט מיט'ן חתן, האט זי איהם פערזיכערט, אז גאר ניט, און האט איהם געבעטען, אז ער זאָל זיך נישט בעאונרוהיגען. דער גראף האט קלאָר געזעהן פון נאטאשא'ס שיינבארע קראנקהייט, פון סאָניא'ס און אבראָסימאָווא'ס צוטראָגענע געזיכטער, אז עפּעס איז געשעהן נאָר איהם איז געווען אזוי שרעקליך צו דענקען, אז מיט זיין טאָכטער האָט געקענט טרעפען עפּעס ניט גוטעס און ער האָט אזוי ליעב געהאט זיין רוה, אז ער האָט אויסגעמיטען צו מאכען וויטערע פראגען און האָט זיך געזוכט איינצושמועסען, אז קיין זאך איז נישט געווען און איהם האט נאָר באנג געטהאָן וואָס זייער אבפּאָהרען אין דאָרף וועט מוזען אָבגעשטעלט ווערן.

גוטע פריינד האָבען געזוכט צו מאַכען א שלום צווישען פיערן און זיין ווייב נאָך זייער ערשטען קריעג. פיער האָט זיך געלאָזט איינריידען און האט זיך געוויזען פאר דער וועלט אלס איהר מאַן, נאָר אין אמת'ן האָבען זיי איינער מיט דעם צווייטען גאָר נישט געהאט צו טהאָן, ווען זיי האבען געוואָהנט אין איין וואָהנונג. נאָר דאָס רוב פלעגט ער אָבפאָהרען פון פעטערסבורג ווען זיא איז דאָרטען געוועזן און פלעגט אנטלויפען פון מאָסקווע, ווען זיא איז אהער געקומען.

ווען זיין ווייב איז דאָס לעצטע מאָל אראָבגעקומען אין מאָסקווע, איז ער אוועק־געפאָהרען אין טווער און ווען ער האָט זיך צוריקגעקעהרט פון דאָרטען, האָט מען איהם דערלאַנגט א בריעף פון מאַריא אכראָסימאָווא, וועלכע האָט איהם געבעטען, ער זאָל קומען צו איהר וועגען א וויכטיגע זאַך, וואס איז נוגע פירסט באלקאָנסקי און זיין כלה. פיער האָט געזוכט אויסצומיידען נאַטאַשאַ'ן. איהם האָט אויסגעוויזען, אז ער האָט צו איהר א געפיהל וואס איז פיעל שטארקער וויא דאָס געפיהל פון א פערהייראַטען מאַן צו דער כלה פון זיין פריינד.

אין פאָרצימער ביי מאַריא אכראסימאָוונא האָט איהם דער לאקי געמעלדעט, אז דיא ווירטהין בעט איהם צו זיך אין שלאָף־צימער.

עפענענדיג דיא טהיר פון דעם זאַל, האָט פיער דערזעהן נאַטאַשאַ'ן, וויא זיא איז געזעסען ביים פענסטער און איהר געזיכט איז געוועזן בלייך, אריינגעפאלען און בייז. גלייך וויא זיא האָט איהם דערזעהען איז זיא ארויס פון צימער.

— וואָס אזוינס איז געשעהען? האָט פיער געזאָגט, אריינקומענדיג צו מאַריא אכראָסימאָוונא.

פיינע זאַכען, כ'לעבען, האָט זיא געענטפערט. אכט און פופציג יאָהר האָב איך אָבגעלעבט אויף דער וועלט און אזא חרפה ניט געזעהען.

זיא האָט פון איהם גענומען זיין עהרען וואָרט, אז ער וועט שווייגען און האָט איהם דערצעהלט אז זיא האָט זיך אָבגעזאָגט פון אנדרייען אָהן דעם וויסען פון דיא עלטערן און דיא געשיכטע מיט אנאַטאָל קוראַגין, און אז זיין ווייב האָט אין דעם אויך א חלק.

פיער האָט ניט געוואָלט גלויבען זיינע אויערן. זיא האָט געוואָלט פערבייטען באָלקאָנסקי'ן אויפ'ן נאַר אנאַטאָל, וואָס איז שוין פערהייראַטעט (פיער האָט געוואוסט פון זיין געהיימער חתונה) און אזוי זיך פערליעבען אין איהם, אז זיא האָט געוואָלט אנטלויפען מיט איהם.

ער האָט זיך דערמאָנט וועגען זיין ווייב און האָט צו זיך געזאָגט: „זיי זיינען אלע אלץ איינס“ און האָט געטראַכט, אז ניט איהם אליין איז אויס געפאַלען דער גורל צו זיין פערבונדען מיט א פערדאָרבּענע פרוי. איהם האָט דאָס הארץ געריסען פאר זיין פריינד אנדרייען, פאר זיין שטאָלץ. און וואס מעהר ער האָט מיטלייד געהאַט מיט זיין פריינד, האָט ער אלץ מעהר געהאסט נאטאשא'ן, וועלכע איז ניט לאנג פער־ביינעגאנגען פערביי איהם מיט אזא קאלטע ווירדע, ער האָט ניט געוואוסט, אז איהר הארץ איז פול מיט פערצווייפלונג, שאנדע און ערניעדערונג און אז זיא איז ניט שולדיג וואס איהר געזיכט דריקט אויס אזא קאלטע רוהיגקייט.

— וויא האָט ער עס געקענט חתונה האָבען! האָט זיך פּיער אָנגערופען. ער איז דאָך שוין פערהייראַטעט.

— װאָס ווייטער איז נאָך ערגער, האָט מאריא אכראָסימאָווא געזאָגט. א פּיי־נער יונג, ניטאָ וואָס צו רעדען. און זיא זיצט און וואַרט. שוין דער צווייטער טאָג ווי זי וואַרט. מען דארף איהר זאָגען, זאָל זיא לכל הפּחות אויפהערען צו וואַרטען.

אויסגעפינענדיג פון פּיער'ן דיא אלע איינצעלהייטען פון זיין חתונה און אויסגעסענדיג אויף איהם איהר צאָרן מיט אלערליי זידעל־ווערטער, האָט זיא איהם געזאָגט פאר וואָס זיא האָט נאָך איהם געשיקט. מאריא אכראָסימאָווא האָט מורא געהאַט, אז דער גראַף אָדער באלקאָנסקי, וואָס האָט געדאַרפט יעדע מינוט אָנקומען פון זיין רייזע, זאָל נישט ארויסרופען אנאטאָל'ן אויף א דועל און זיא האָט איהם דעריבער געבעטען, אז ער זאָל אין איהר נאָמען הייסען זיין שוואָ־גער אז ער זאָל גלייך אוועקפאָהרען פון מאָסקווע און זאָל ניט וואגען צו ווייזען זיך איהר אויף דיא אויגען. פּיער האָט איהר פערשפּראָכען צו ערפילען איהר וואונש ערסט איצט בעגרייפענדיג, וואָס פאר א געפאהר עס דראָהעט דעם אלטען גראַף, ניקאָלייען און אנדרייען. ארויסלייגענדיג פאר איהם קורץ און שאַרף איהרע פאָדערונגען האָט זיא איהם ארויסגעלאָזט אין זאל אריין.

— געדענק, אז דער גראַף ווייס פון קיין זאך ניט, מאַך זיך, אזוי ווי דו ווייסט אויך גאָר ניט, האָט זיא צו איהם געזאָגט. און איך וועל געהן צו איהר און זאָגען איהר אז זיא האָט ניט וואָס צו וואַרטען. פערבלייב צום מיטאָג, אויב דו ווילסט.

פּיער האָט בעגעגענט דעם אלטען גראַף. ער איז געווען פערווירט, ווייל אין דער פריה האָט איהם נאטאשא געזאָגט, אז זיא האָט ענטזאָגט באלקאָנסקי'ן.

— א'ן אומגליק, א'ן אומגליק מיט דיא מיידלעך, ווען זיי זיינען אָהן א מוטער, האָט דער גראַף געזאָגט צו פּיער'ן. איך האָב חרטה, וואָס איך בין אהער

געקומען. איהר האָט געהערט, זיא האָט זיך ענטזאגט פון דעם חתן, און האָט ביי קיינעם ניט געפרעגט. אמת, איך האָב זיך קיין מאָל ניט געפרייט מיט דעם שידוך. ניטאָ וואָס צו זאָגען, ער איז אַ פיינער מאַן, נאָר געגען דעם פּאַטער'ס ווילען קען קיין גליק ניט זיין, און נאַטאַשאַ וועט אָהן אַ חתן ניט בלייבען. שלעכט, שלעכט מיט דיא מיידלאַך, ווען זיי זיינען אָהן אַ מוטער.

פיער האָט געוואָלט אַראָבפיהרן דעם געשפּרעך אויף אַ'ן אַנדער געגענשטאַנד נאָר דער גראַף האָט זיך אַלץ צוריקגעקעהרט צו זיין זאַך.

סאָניא איז אַריינגעקומען אין זאַל.

— נאַטאַשאַ איז ניט פאָלקאָמען געזונד. זיא איז ביי זיך אין צימער און האָט אייך געוואָלט זעהען. מאַריא דמיטריעוונא איז דאָרטען און זיא בעט אייך אויך, אַז איהר זאָלט אַריין.

— יאַ, איהר זייט דאָך זעהר בעפריינדעט מיט באָלקאָנסקי'ן, וואַהרשיינליך האָט זיא אייך עפּעס איבערצוגעבען, האָט געזאָגט דער גראַף. אָך, גאָט מיינער, גאָט מיינער! וויא גוט פריהער איז אַלץ געווען!

מאַריאַ דמיטריעוונא האָט ערקלערט נאַטאַשאַן, אַז אַנאַטאָל איז שוין פערהייראַטעט. נאַטאַשאַ האָט ניט געוואָלט גלויבען און האָט געפאָדערט, אַז פּיער אַליין זאָל דאָס איהר זאָגען. סאָניא האָט עס ערקלערט פּיער'ן, ווען זיי זיינען דורכגעגאַנגען דורך דעם קאָרידאָר.

נאַטאַשאַ האָט בעגעגענט פּיער'ן מיט אַ פיעבערהאַפטען און פראַגענדען בליק. זיא האָט קיין שמייכל געטהאָן צו פּיער'ן, האָט קיין נייג געטהאָן מיט'ן קאָפּ, זיא האָט איהם נאָר געקוקט גלייך אין דיא אויגען און איהר בליק האָט געפרעגט: וואָס איז ער — אַ פריינד אָדער אַ שונא גיא זיי אַלע צו אַנאַטאָלן. פּיער אַליין האָט פאַר איהר גאָר ניט עקזיסטירט.

— ער ווייס אַלץ, האָט מאַריא דמיטריעוונא געזאָגט, ווייזענדיג אויף פּיער'ן. זאָל ער זאָגען, צו האָב איך געזאָגט אמת, צו ניט.

נאַטאַליא איליטשנאַ, האָט פּיער אָנגעהויבען אַראָבלאָזענדיג דיא אויגען, פיהלענדיג אַ רחמנות צו איהר און אַן עקעל צו דיא שליחות וואָס ער האָט געדאַרפט אויספיהרען, — צו דאָס איז אמת צו ניט, איז דאָס פאַר אייך אַלץ איינס, וויל....

— איז דאָס ניט אמת, אַז ער איז פערהייראַטעט.

— ניין, דאָס איז אמת.

— ער איז שוין לאנג פערהייראטעט? האט זיא געפרעגט. עהרען־וואָרט?
פיער האט איהר געגעבען זיין עהרען וואָרט.

— איז ער נאָך דאָ? האט זיא געפרעגט געשווינד.

— יא, איך האָב איהם ניט לאנג געזעהען.

זיא האט מעהר ניט געקענט ריידען און געמאכט א צייכען מיט דער האנד, אז מען זאָל איהר לאָזען צורות.

פיער איז צום מיטאָג ניט געבליבען, ער איז גלייך אוועקגעפאָהרען זוכען אנא־טאָל קוראגינען. ביי דיא ציגיינער האט ער איהם ניט געפונען און ער איז אוועקגע־פאָהרען אין קלוב. דאָרטען האט מען איהם געפרעגט, צו איז דאָס אמת, אז קוראגין האט געוואָלט אנטלויפען מיט פריילין ראָסטאָווא. ער האט זיך אויסגע־לאכט און געזאָגט, אז דאָס איז א ליגען. ער האט געפרעגט צו קוראגין וועט דאָ זיין און איינער האט איהם געענטפערט, אז ער וועט אהער קומען צו מיטאָג. פיער האט געווארט ביז אלע זיינען זיך צונויפגעפאָהרען און זעהענדיג, אז אנאטאָל איז ניט געקומען, האט ער זיך צום מיטאָג ניט אָבגעשטעלט און איז אוועקגע־פאָהרען אהיים.

אנאטאָל איז געוועזען ביי דאָלאָכאָוו און האט זיך מיט איהם בעראטהען, וואָס צו טהאָן ווייטער. איהם האט אויסגעוויזען, אז ער דאַרף אונבעדינגט זעהען זיך מיט נאטאשא'ן. אין אָבענד איז ער אוועקגעפאָהרען צו דער שוועסטער, אום אַר־בערצוריידען מיט איהר, וויא אזוי איינצואָרדענען דעם ראנדעוואו. ווען פיער האט זיך צוריקגעקעהרט א היים נאָך א גאנצען טאָג זוכען זיין שוואָגער, האט איהם דער קאמערדינער געמעלדעט, אז אנאטאָל איז ביי דער גרעפין. דאָס גאסט־צימער ביי דער גרעפין איז געוועזען פול מיט געסט.

פיער האט ניט בעגריסט זיין פרוי, וועלכע ער האט ניט געזעהען צייט פון זיין קומען פון טווער (איצט האט ער איהר געהאסט נאָך מעהר וויא אלע מאָל) און דערזעהענדיג אנאטאָל'ן ביים אריינגעהען אין זאל, איז ער צו איהם צוגע־גאנגען.

— א, פיער, האט געזאָגט דיא גרעפין, צוגעהענדיג צום מאַן, דו ווייסט ניט, אין וואָס פאר א לאגע אונזער אנאטאָל געפינט זיך.... זיא האט זיך אָבגעהאקט אין מיטען, דערזעהענדיג אין זיין אראָבגעלאזטען קאָפּ, אין זיינע בליצענדיגע אוי־גען, אין זיין ענטשלאָסענעם גאנג יענעם שרעקליכען אויסדרוק פון ווילדקייט און קראפט, וואָס זיא האט שוין געקענט און איז אויף זיך אויסגעשטאַנען נאָכ'ן

דועל מיט דאָלאָכאָוו'ן.

— וואו איהר זייט, דאָרטען איז אויסגעלאַסענהייט, שלעכטס, האָט פּיער נעזאָגט צום ווייב. אַנאַטאָל, קומט, איך דארף עפּעס מיט אייך ריידען, האָט ער נעזאָגט צום שוואָגער.

אַנאַטאָל האָט זיך אומגעקוקט אויף דער שוועסטער און מיט הכנעה אויפגעהויבען זיך, פאַרטיג נאָכצוגעהן פּיער'ן.

פּיער האָט איהם אָנגענומען פאַר דער האַנד, האָט איהם אַ שלעפּ געטאָהן און געלאָזט זיך געהן צו דער טהיר.

— אויב איהר וועט זיך ערלויבען אין מיין גאַסט־צימער.... האָט עלען געזאָגט אין דער שטיל צו פּיער'ן. נאָר פּיער האָט איהר ניט געענטפערט און איז ארויס פון צימער.

אַנאַטאָל איז איהם נאָכגעגאַנגען מיט זיין געוואוינליכען העלדישען גאַנג, נאָר אויף זיין געזיכט האָט זיך בעמערקט אַן אונרוהיגקייט.

אַריינקומענדיג אין זיין קאַבינעט, האָט פּיער פערמאַכט דיא טהיר און האָט זיך געווענדט צו אַנאַטאָל'ן, ניט קוקענדיג אויף איהם.

— איהר האָט פערשפּראָכען דער גרעפין ראָסטאָווא צו הייראַטהען איהר? איהר האָט געוואָלט מיט איהר אַנטלויפען?

— ליעבער מיינער, האָט אַנאַטאָל געענטפערט אין פראַנצויזיש, איך פיהל זיך נישט פערפליכטעט צו ענטפערן אויף פראַגען, וואָס מען שטעלט מיר אין אַזא טאָן.

פּיער'ס געזיכט, וואָס איז פריהער געווען בלייך, איז פערקרימט געוואָרען פון אַ ווילדען כעס. ער האָט מיט זיין גרויסע האַנד אָנגעכאַפּט איהם פאַר'ן קראַגען פון ראָק און האָט איהם גענומען טרייסלען אַזוי לאַנג, ביז אויף אַנאַטאָל'ס געזיכט האָט זיך געוויזען אַ'ן אויסדרוק פון שרעק.

— ווען איך זאָג, אַז א י ך ד א ר ף מיט אייך ריידען.... האָט פּיער ווידערהאָלט.

— נו, דאָס איז נאַרעש, האַ? האָט אַנאַטאָל געזאָגט, טאַפּענדיג דעם קראַגען פון וואַנען עס איז געווען ארויסגעריסען אַ קנעפּיל צוזאַמען מיט אַ שטיק טוך.

— איהר זייט אַ טויגעניכטס און אַ שופט, און איך ווייס ניט, וואָס עס האַלט מיך אָב פון דעם פערגניגען צו צורשטען אייך דעם קאָפּ, האָט פּיער געזאָגט און האָט דראָהענד גענומען אין האַנד אַ שווערן פּרעספּאַפּיע, נאָר ער האָט איהם גלייך

צוריקגעלעגט אויפ'ן שרייב-טיש.

— האָט איהר פערשפּראָכען איהר הייראַטהען?

— איך, איך, איך האָב ניט געדענקט: איבריגענס, איך האָב קיין מאָל ניט פערשפּראָכען, ווייל....

פּיער האט איהם איבערגעשלאָגען.

— איהר האט איהרע בריעף? האט איהר דיא בריעף, האָט פּיער געפרעגט צוריקענדיג זיך צו איהם.

אנאטאל האָט אויף איהם אַ קוק געטהאָן און האָט גלייך אריינגערוקט דיא האנד צו זיך אין קעשענע און ארויסגענומען זיין פּאָרטמאָנע.

פּיער האָט גענומען דיא בריעף, וואָס אנאטאָל האָט איהם דערלאנגט און אָבשטויסענדיג פון זיך אַ שטוהל, וואָס איז איהם געשטאַנען אין וועג, האָט ער זיך אַ וואָרף געטאָן אויף דער זאָפע.

— האָט קיין מורא, ניט, איך וועל קיין זאַך ניט טהאָן, האָט פּיער געזאָגט, בעמערקענדיג אנאטאל'ס אַ צושראָקענע בעוועגונג. דיא בריעף איז איינס, דאָס צווייטע, האָט פּיער געזאָגט נאָך אַ קורצען שטילשווייגען ווייטער אויפהייבענדיג זיך און אָנהייבענדיג צו געהן איבער'ן צימער, דאַרפט איהר מאָרגען אוועקפאָהרען פון מאָסקווע.

— נאָר וויא קען איך....

— דריטענס, האָט פּיער פאָרטגעזעצט ניט לאזענדיג איהם ריידען, איהר דאַרפט קיין מאָל קיין וואָרט ניט זאָגען, וואָס צווישען אייך און דער גרעפין איז פּאָרגעקומען. איך ווייס, אַז איך קען אייך אזא זאַך ניט פערבאטען, נאָר אויב אין אייך געפינט זיך איין פונק געוויסען.. פּיער איז איינינע מאָל דורכגענאַנגען זיך איבערן צימער. אנאטאָל איז געזעסען ביים טיש מיט אָנגערוקטע ברעמען און האָט זיך געביסען דיא ליפּען.

— איהר קענט ניט פערשטעהן, אַז אויסער אייער פערגניגען, איז נאָך פאראַן גליק און רוהה ביי אנדערע מענשען און איהר פערניכטעט אַ גאַנץ לעבען נאָר דערפאַר, וואָס איהר ווילט אַ הוליע טהאָן. שפּיעלט זיך מיט פרויען, וויא מיין ווייב, צו זיי האָט איהר אַ רעכט, זיי ווייסען וואָס איהר ווילט פון זיי. נאָר צוזאָגען אַ מיידעל חתונה האָבען מיט איהר, פערפיהרען און גנב'ענען.... וויא פערשטייט איהר דאָס ניט, אַז דאָס איז אזוי ניעדערטרעכטיג. וויא נעהמען און דער'הרג'ענען אַן אלטען מאַן אָדער אַ קינד!....

פיער איז אנשווייגען געוואָרן און האָט אַ קוק געטהאָן אויף אַנאַטאָלען ניט מיט בעס נאָר מיט אַ פראַגענדען בליק.

— דאָס ווייס איך ניט, האַ? האָט אַנאַטאָל געזאָגט, וועהרענד אַלץ מעהר מוטהיגער, וואָס מעהר פיער האָט איינגעהאַלטען זיין כעס. דאָס ווייס איך ניט און וויל ניט וויסען, האָט ער געזאָגט, ניט קוקענדיג אויף פיערן און זיין קין־באַק האָט לייכט געציטערט. נאָר איהר האָט מיר געזאָגט אַזעלבע ווערטער וויא נידער־טרעכטיג און דאָס גלייכען, וואָס איך, וויא אַן ערדענטליכער מענש, קען דאָס ניט ערלויבען.

פיער האָט אויף איהם אַ קוק געטהאָן פערוואונדערט.

— כאָטשע דאָס איז געוועזען אונטער פיער אויגען, דאָך קען איך ניט....

— אַלזאָ ווילט איהר אַרויסרופען מיך אויף אַ דועל? האָט פיער געפרעגט שפעטיש.

— איהר דאַרפט לכל הפחות צוריקציהען אייערע ווערטער. האַ? אויב איהר ווילט, אַז איך זאָל טהאָן, וואָס איהר פערלאַנגט. האַ?

— איך ציה צוריק, איך ציה צוריק, האָט פיער געזאָגט, און בעט אייך, איהר זאָלט מיר פערצייהען. פיער האָט ניט ווילענדיג אַ קוק געטהאָן, אויף דאָס אָב־געריסענע קנעפּיל. און געלד אויב איהר דאַרפט אויף דער רייזע, וועל איך אייך געבען.

אַנאַטאָל האָט אַ שמייכעל געטהאָן.

דער אויסדרוק פון דעם ציטערנדען און נידערטרעכטיגען שמייכעל, וואָס איז איהם שוין געוועזען בעקאַנט פון זיין ווייב, האָט איהם אויפגעריסען.

— אָ, נידערטרעכטיגע, הערצלאָזע געשלעכט! האָט פיער געזאָגט און איז אַרויס פון צימער.

אויף מאָרגען איז אַנאַטאָל אַבגעפאָהרען פון מאָסקווא.

XIII

פיער איז אַוועקגעפאָהרען צו מאַריא אַכראָסימאָווא, אום געבען איהר צו וויסען, אַז איהר וואונש איז ערפילט געוואָרען, דאָס הייסט אַז ער האָט קוראַגינען פער־טריעבען פון מאָסקווא. די גאַנצע הויז איז געוועזען אין אויפרוהר און שרעק. נאַטאַ־שאַ איז געוועזען זעהר קראַנק און מאַריא אַכראָסימאָווא האָט פיערן פערטרויט אַ סוד, אַז אין יענע נאַכט, ווען נאַטאַשאַ האָט זיך דערוואוסט, אַז אַנאַטאָל איז פערהייראַט, האָט זיא זיך פערגיפטעט מיט אַרסעניק, וואָס זיא האָט ערגעץ

נעקראָגען. אראָבשלינגענדיג אַ ביסעל, האָט זיא זיך אַזוי דערשראָקען, אַז זיא האָט אויפגעוועקט סאָניאַ'ן און דערצעהלט איהר, וואָס זיא האָט געטהאָן. מען האָט דאָס גלייך פערבאָפּט און זיא איז אויסער געפאהר, נאָר זיא איז זעהר שוואַך און מען קען איהר ניט אָוועקפיהרען אין דאָרף.

פיער האָט דעם טאָג געגעסען מיטאָג אין קלוב און פון אַלע זייטען האָט ער געהערט ווי מען רעדט וועגען אנאַטאָל'ס וועלען אנטלויפען מיט נאַטאשאַ'ן. פיער האָט געזעבענט פאר זיין פפליכט אָבצולייקענען דיא געשיכטע און זעהען, אַז אויף נאַטאשאַ'ס רעפּוטאציע זאָל זיך קיין פלעק ניט לעגען. ער האָט מיט שרעק ערוואַרט אַנדריי'ס צוריקקעהרען און איז יעדען טאָג געפאָהרען צום אַלטען פירסט באָלקאָנסקי אויסצוגעפינען וועגען אַנדריי'ס קומען. דער אַלטער פירסט האָט דורך מאַמזעל בוריען געוואוסט פון דיא אַלע קלאַנגען, וואָס האָבען זיך ארומגעטראָגען איבער דער שטאָדט, אויך האָט ער איבערגעלייענט נאַטאשאַ'ס בריעף און וועלכען זיא האָט זיך אָבגעזאָגט פון אַנדרייען, און דער אַלטער פירסט האט איצט אויסגעזעהן פרייליכער וויא געוועהנליך.

אין עטליכע טעג ארום נאָך אנאַטאָל'ס אָבפאָהרען, האט פיער בעקומען פון אַנדרייען אַ צעטיל, אין וועלכען ער האט איהם געלאָזט וויסען פון זיין קומען און געבעטען ער זאָל צו איהם פערפאָהרען.

גלייך ווי אַנדריי איז געקומען האָט איהם דער פאָטער דערלאַנגט נאַטאשאַ'ס צעטיל און האָט איהם דערצעהלט וועגען איהר וועלען אנטלויפען מיט אנאַטאָלין.

פיער איז צו איהם געקומען אויף מאָרגען. ער האָט ערוואַרט צו טרעפען דעם פירסט אין דעם זעלבען צושטאַנד, אין וועלכען עס האָט זיך געפונען נאַטאשא און ער איז דאָריבער געווען זעהר פערוואונדערט, ווען ער האָט געטראָפען אַנדרייע אין גאַסט-צימער, וויא ער רעדט הויך און בעליעבט עפּעס וועגען א פעטערבורגער אינטריגע.

ווען ער האָט דערזעהן פיער'ן, האָט זיין געזיכט א ציטער געטאָן און האָט אָנגענומען א בייזען אויסדרוק.

— נו, וואָס מאַכסטו? דו האַלסט אין איין וואַקסען אין דער ברייט, האָט ער געזאָגט בעלעבט, נאָר אויף זיין שטערען איז געוואָרען א נייער טיעפער קנייטש.

אַנדריי האָט איהם דערצעהלט וועגען זיין רייזע און ווען דער גאַסט, וואָס האָט זיך איצט געפונען אין צימער, איז אָוועקגעפאָהרען, האָט ער אָנגענומען פיערן פאר

דער האנד און האט איהם אריינגעפיהרט אין צימער, וואס מען האט פאר איהם אנגעגרייט. דאס בעט איז ניט געווען פערבעט, דיא קאסטען און טשעמאדאנען זיינען געווען אפען. אנדריי איז צוגעגאנגען צו איינעם פון זיי און האט ארויסגענומען א קעסטעלע. פון קעסטעלע האט ער ארויסגעצויגען א פעקעל פאפירען. ער האט עס געטהאן פלינק און אהן ווערטער. ער האט זיך אויפגעהויבען און אבגעהוסט זיך. זיין געזיכט איז געווען בייז און דיא ליפען צוזאמענגעפרעסט.

—פערצייהע, וואס איך וועל דיך בעמיהען...... פיער האט פערשטאנען, אז אנדריי וויל ריידען וועגען נאטאשא'ן און אויף זיין ברייטען געזיכט האט זיך אבגעטונקט אן אויסדרוק פון מיטלייד און מיטגעפיהל. ריעזער אויסדרוק אויף פיער'ס געזיכט האט אויפגעבראכט אנדרייען און ער האט פארטגעזעצט ענטשלאסען, הויך און אונאנגענעהם: דיא גרעפין ראסטאווא האט מיר ענטזאגט און איך האב געהערט, אז דיין שוואגער האט זיך צו איהר געשדכ'נט. איז דאס אמת?

— אמת און ניט אמת, האט פיער אנגעהויבען, נאר אנדריי האט איהם איבערגעשלאגען

— דאס זיינען איהרע בריעף און בילד, האט ער געזאגט. ער האט גענומען דאס בינטעל פון טיש און דערלאנגט פיערן.

— גיב עס איבער דער גרעפין.... אויב דו וועסט איהר זעהן.

— זיא איז זעהר קראנק, האט פיער געזאגט.

— איז זיא נאך דא? האט אנדריי געפרעגט. און פירסט קוראגין? האט ער געפרעגט אין דערגיך.

— ער איז שוין לאנג אוועקגעפאהרען. זיא האט געהאלטען ביים שטארבען.

— איך בעדויער זעהר איהר קראנקהייט, האט אנדריי געזאגט און האט א שמייכעל געטהאן קאלט, שלעכט און אונאנגענעהם וויא דער פאטער.

— נור דער הערר קוראגין, ווייזט אויס האט איהר ניט געוואלט בעעהרען מיט זיין האנד, האט אנדריי געזאגט.

— ער קען מיט איהר ניט חתונה האבען, ווייל ער איז שוין פערהייראט, האט פיער געזאגט.

אנדריי האט זיך אונאנגענעהם צולאכט, ווידער דערמאנענדיג מיט דעם זיין פאטער.

— וואו איז ער איצט, אייער שוואגער, מעג איך פרעגען? האט ער געזאגט.

— ער איז אוועקגעפאָהרען אין פעטער.... איבריגענס, איך ווייס ניט, האָט פיער געזאָגט.

— נאָר דאָס איז אלץ איינס, האָט אנדריי געזאָגט. גיעב איבער פון מיר דער גרעפין ראָסטאָווא, אז זיא איז געוועזן און איז פריי און איך ווינש איהר אלעס גוטעס.

— געדענקסט איהר אונזער געשפרעך אין פעטערבורג? האָט פיער געזאָגט. איהר געדענקט....?

— איך געדענק, האָט אנדריי געענטפערט אין דער גיך. איך האָב געזאָגט, אז א געפאלענע פרוי דארף מען פערצייהען, נאָר איך האב ניט געזאָגט, אז איך קען פערצייהען. איך קען ניט.

— קען מען דאָס גאָר ניט פערגלייבען?... האָט פיער געזאָגט. אנדריי האָט איהם איבערגעשלאָגען און האט שארף אויסגעשריען:

— ווייטער בעטען אום איהר האנד, זיין גראָסמוטהיג און זאָ ווייטער?....דאָס איז זעהר פיין נאָר איך קען עס ניט. אויב דו ווילסט זיין מיין פריינד, זאָלסטו מיט מיר קיין מאָל ניט ריידען וועגען דער...... וועגען דעם אליין.

XX.

אין דעמזעלבען אבענד איז פיער אוועקגעפאָהרען צו דיא ראסטאווס, אום אויסצופילען אנדריי׳ס ביטע. נאטאשא איז געוועזן אין בעט, דער גראף אין קלוב. פיער האָט דיא בריעף איבערגעגעבען סאָניא׳ן און אליין איז ער אוועק צו מאריא אבראָסימאָווא. אין א מינוט צעהן ארום איז סאָניא צו זיי אריינגעקומען.

— נאטאשא וויל אייך זעהן, האָט זיא געזאָגט צו פיער׳ן.

— ביי אייך איז דאָך נאָך ניט אויפגעראמט, האָט געזאָגט מאריא אבראָסימאָווא.

— זיא האָט זיך אָנגעטהאָן און זיא ווארט אין גאסט-צימער, האָט געזאָגט סאָניא.

ווען פיער איז אריינגעקומען אין גאסט צימער האָט ער איהר געטראָפען שטעהן אין מיטען צימער מיט אן איינגעפאלענע בלייכע אָבער שטרענגע געזיכט. זי האָט זיך געלאָזט געהן איהם אנטקעגען, נאָר די האַנד האָט זיא איהם ניט געגעבען.

— פעטער קירילאָוויטש האָט זי אָנגעהויבען צו ריידען אין דער גיך, דער פירסט באלקאנסקי איז געוועזן אייער פריינד, איך מיין ער איז אייער פריינד (איהר האָט אויסגעוויזען אז אלץ איז נור געוועזן און איצט נאָר עפּעס אנדערש). ער האָט מיר דאָ-

מאָלס געזאָגט, אז איך זאָל זיך ווענדען צו אייך....

פיער האָט שטיל געסאָפעט מיט דער נאָז קוקענדיג אויף איהר. ביז איצט האָט ער איהר בעש‎ולדיגט און געהאסט, נאָר איצט האָט ער מיט איהר געקריגען אזא מיטלייד, אז ער האָט איהר ניט געקענט בעשולדיגען.

ער איז איצט דאָ, זאָגט איהם .... אז ער זאָל פער.... מיך פערצייהען.

זיא האָט זיך אָבגעשטעלט און האָט גענומען עפטער אטהעמען, נאָר זיא האָט ניט געוויינט.

— יא.... איך וועל איהם זאָגען, האָט פיער געזאָגט, נאָר......

פיער האָט ניט געוואוסט וואָס צו זאָגען.

וויא עס שיינט האָט זיך נאטאשא דערשראָקען פאר'ן געדאנק וואָס האָט איהם געקענט איינפאַלען.

— ניין, איך ווייס אז צווישען אונז איז אלץ געענדיגט, האָט זיא געזאָגט גע־שווינד. מיך פלאָגט נאָר דער געדאנק, אז איך האָב איהם שלעכטס געטאָן. זאָגט איהם נאָר, אז ער זאָל מיך פערצייהען, פערצייהען, פערצייהען פאר אלץ.

זיא האָט זיך אָנגעהויבען צו טרייסלען מיט'ן גאנצען קערפער און האט זיך אני־דערגעזעצט אויף א שטוהל.

פיער'ס הארץ איז פול געוואָרען מיט מיטלייד.

—איך וועל איהם זאָגען, האט פיער געזאָגט, נאָר.... איך וואָלט וועלען וויסען איין זאך.... איך וואָלט וועלען וויסען, צו האָט איהר געליעבט.... פיער האט ניט געוואוסט, וויא אָנצורופען אנאטאָל'ן און איז רויט געוואָרען ביי'ם געדאנק וועגען איהם, — האט איהר געליעבט דעם שלעכטען מענשען?

— רופט איהם ניט שלעכטער, האָט געזאָגט נאטאשא, נאָר איך ווייס ניט, איך ווייס גאָר ניט.

זיא האָט זיך צואוויינט.

און נאָך א שטארקערער געפיהל פון מיטלייד, צערטליכקייט און ליעבע האָט אָנגעכאפט פיער'ן. ער האט געפיהלט וויא אונטער דיא ברילען רינען ביי איהם טרערן פון דיא אויגען, און ער האט געהאָפט, אז מען וועט זיי ניט בעמערקען.

— מיר ועלען מעהר דערפון ניט ריידען, מיין פריינד, האט פיער גע־זאָגט.

דיעזער מילדער, צערטליכער קול האָט געקלונגען נאטאשא'ן זעהר זעלט־זאם.

— מיר וועלען מעהר ניט ריידען, מיין פריינד, איך וועל איהם דערצעהלען גאר איין זאך וועל איך אייך בעטען — רעכענט מיך פאר אייער פריינד און אויב איהר וועט ברויכען הילף, א ראטה אדער איינפאך אויסגיעסען פאר וועמען אייער הארץ, ניט איצט, זאנדערן ווען ביי אייך וועט אלץ זיין קלאר, זאלט איהר זיך דערמאנען וועגען מיר. ער האט גענומען איהר האנד און א קוס געטאן. איך וועל זיין גליקליך, אויב איך וועל זיין אימשטאנדע... פיער האט זיך פערלארען

—רעדט ניט מיט מיר אזוי. איך בין עס ניט ווערטה! האט נאטאשא אויסגעשריען און האט געוואלט ארויסגעהען פון צימער, נאר פיער האט איהר איינגעהאלטען.

— הערט אויף! הערט אויף! האט ער געזאגט צו איהר, איהר האט נאך פאר זיך א גאנץ לעבען.

— פאר מיר! ניין! פאר מיר האט זיך שוין אלץ געענדיגט, האט זיא געזאגט פערשעמט און ניעדערגעשלאגען.

—אלץ געענדיגט? האט ער וויעדערהאלט. ווען איך זאל זיין ניט איך, זאנדערן דער שעהנסטער, קלוגסטער און בעסטער מענש אין דער וועלט און זאל זיין א פרייער וואלט איך גלייך אויף דיא קניע געבעטען אום אייער האנד און ליעבע.

נאך פיעלע טעג האט נאטאשא דאס ערשטע מאל זיך צוואויינט מיט טרערען פון דאנקבארקייט און א קוק טהוענדיג אויף פיער'ן, איז זיא ארויס פון צימער.

פיער איז גלייך נאך איהר ארויסגעלאפען אין פארצימער איינהאלטענדיג דיא טרערען פון גליק, וואס האבען איהם געשטיקט, האט זיך ארייגעווארפען אין זיין פעלץ און אריינגעזעצט זיך אין זיין שליטען.

עס איז געווען א פרעסטיג אין דרויסען און דער הימעל ריין. אין מיטען הימעל איז געשטאנען א קאמעט מיט א פערדריסענעם לאנגען עק און ארומגערינגעלט פון אלע זייטען מיט שטערן. דאס איז געווען דער קאמעט פון דעם צוועלפטען יאהר, וואס האט געוויזען, וויא מען האט געזאגט, אז דיא וועלט געהט אונטער. נאר פיער'ן האט דער ליכטיגער שטערן מיט זיין שיינענדיגען לאנגען עק ניט געשראקען. אין גענענטהייל, ער האט נעקוקט מיט פייכטע אויגען פון פרייד אויף דיזען ליכטיגען שטערן און איהם האט אויסגעוויזען, אז דער שטערן הארמאנירט מיט זיין זעלע, וואס האט אנגעהויבען צו בליהען מיט א ניי לעבען.

דריטער טאם.

ערשטער טהייל.

I.

אין דעם יאהר 1812 האָבען זיך דיא פראנצויזען, וואָס האָבען לאנג געשארפט דיא ציינער אויף רוסלאנד, צוגערוקט פון מעריב אייראָפּא צום רוסישען גרענעץ און זיינען אריין אין רוסלאנד, און דיא מלחמה האָט זיך אָנגעהויבען, דאָס הייסט עס איז געשעהן א זאך, וואָס איז געגען דעם מענשליכען פערשטאנד און דער מענשליכע נאטור. מיליאָנען מענשען זיינען בעגאנגען איינער קעגען צווייטען גנבות, גזלות, רציחות, פערראטהען, בעטרוג, נארעריי, אונטערצינדונגען און מאָרדען וואָס דיא געשיכטע פון אַלע געריכטס-הייזער אין דער וועלט קען ניט אָנצעהלען פאר גאנצע יאָהרהונדערטע און דיא מענשען וואָס זיינען עס בעגאנגען האָבען דאמאָלס ניט געקוקט אויף דעם וויא אויף א פערברעכען.

דעם 10 יוני האָט נאפּאָלעאָן אָנגעיאָגט זיין ארמיע און האָט גענעכטיגט אין דעם ווילקאָווישקער וואלד ביי א פּוילישען גראף אין הויז.

דער רוססישער קייזער האָט זיך אין דער צייט געפונען אין ווילנא. ער איז שוין דאָ געוועזען א חודש צייט און קיין זאך איז ניט געוועזען פארטיג פאר א מלחמה באטשע אַלע האָבען זיך געריכט, אז באלד ברעכט זיא אויס. וואָס לענגער דער קייזער האט פערבראכט אין ווילנא, האט מען זיך אַלץ וועניגער פערפערטיגט צו דער מלחמה. ווען נאפּאָלעאָן האט ארויסגעגעבען א בעפעהל אריבערצוגעהן דעם נעמאָן, האָבען אַלעקסאנדערס גענעראל־אדיוטאנטען געמאכט א באָל לכבוד דעם קייזער און אַלעקסאנדער האט דאָרטען פערבראכט דעם גאנצען אבענד.

צוועלף א זייגער האט מען נאך געטאנצט. דער קייזער האט איצט ניט געטאנצט, ער איז געשטאנען מיט א פוילישע דאמע און האט גערעדט. א קאמער־הער איז צוגעגאנגען נאהענט צו איהם און האט זיך אבגעשטעלט וואס איז געווען גאר ניט העפליך. דער קייזער האט פערשטאנען אז ער האט איהם ווארשיינליך מיט צוטהיילען זעהר א וויכטיגע נייעס און ער האט זיך פערניינט פאר דער דאמע און איז צוגעגאנגען צום קאמערהער. ווי נאר דער קאמערהער האט אנגעהויבען צו ריידען, האט זיך אויפ'ן קייזער'ס געזיכט אויסגעדריקט א פערוואונדערונג.

— אהן א קריעגס־ערקלערונג אריינרייסען זיך אין רוסלאנד! האט אלעקסאנדער געזאגט אויפגערעגט, נאכהער וויא ער איז מיט'ן קאמער־הער ארויסגעגאנגען אין גארטען. כל זמן איין בעוואפענטער סאלדאט פון דעם פיינד פערבלייבט אין מיין לאנד, וויל איך פון קיין שלום ניט וויסען.

דיא מלחמה האט זיך אנגעהויבען.

II.

באלד נאך זיין צוריקקעהרען פון דער רייזע, איז אנדריי אוועקגעפאהרען אין פעטערבורג מיט דער אבזיכט צו בעגעגענען דארטען אנאטאל קוראגינען. נאר פיער האט דערווייל געגעבען קוראגינען צו וויסען וועגען דעם און ער האט גלייך געקריגען א'ן אויפטראג פון דעם קריעגס־מיניסטער, ער זאל אבפאהרען נאך דער מאלדאווער ארמיע. אין דער צייט האט אנדריי בעגעגענט אין פעטערבורג קוטוזאוו'ן און קוטיזאוו האט איהם אנגעבאטען, ער זאל מיט איהם צוזאמען פאהרען אין דער מאלדאווער ארמיע, וואו ער איז בעשטימט געווארען אלס פעלד־העררר. אנדריי איז אויף דעם איינגעגאנגען און ער איז אוועקגעפאהרען אין טירקיי.

נאר אין דער מאלדאווער ארמיע איז איהם ווייטער ניט געלונגען צו בעגעגענען זיך מיט קוראגינען. גלייך נאך אנדרייס אנקומען אהער איז אנאטאל אבגעפאהרען צוריק נאך רוסלאנד.

ווען אין בוקארעסט איז אנגעקומען די נאכריכט וועגען דעם קריעג מיט נאפאלעאנען, האט אנדריי געבעטען קוטוזאוו'ן, ער זאל איהם אבלאזען, ווייל ער וויל אריינטרעטען אין דער ארמיע אין דער היים. קוטוזאוו האט איהם אבגעלאזט, מיטגעבענד איהם אן אויפטראג צום גענעראל בארקלאי־דע־טאלי.

אויפ'ן וועג איז ער אראבגעפאהרען צום פאטער אין דיא „קאהלע בערג". דאס אויסע וויא פריהער. אין הויז איז דא געווען דיא זעלבינע ריינקייט, די זעלבינע שטילקייט, די זעלבינע וועגד, די זעלבינע מעבעל, די

זעלבינע קלאַנגען, די זעלבינע געזיכטער :אָר א ביסעל געעלטערט. דיא אינערליכע פערהעלטניסע האָט ער ניט געקענט זעהן. די הויז-געזינד איז געווען צוטהיילט אויף צווי פיינדליכע לאַגערן. צו איין לאַגער האָבען בעלאַנגט דער אַלטער פירסט, מאַמ־זעל בוריען און דער ארכיטעקטאָר און צום צווייטען — מארי, ניקאלושקא, זיין ער־ציהער און אלע ניאַנעס.

לכבוד אנדריי׳ס קומען האָבען אלע געגעסען צוזאַמען, נאָר אלע האָבען זיך גע־פיהלט אונבעקוועם און אנדריי האָט געפיהלט, אז ער שטערט זיי אלעמען. אנדריי האָט צוליעב דעם ניט ווילענדיג געשוויגען, און דער אלטער פירסט, בעמערקענדיג זיין אוננאַטירליכע שטילקייט איז אויך אנשוונגען געוואָרען און איז גלייך נאָכ׳ן עסען אוועק צו זיך אין צימער. אבענד צייט איז אנדריי אריין צום פאָטער אין קאַבינעט, אום צו מאַכען איהם א ביסעל פריילִיכער און האָט איהם גענומען דערצעלען וועגען דעם קריעג, נור דער אלטער פירסט האָט פלוצלונג אראָבגעפיהרט דאָס גע־שפרעך אויף מארי׳ן און האָט זיך גענומען קלאָגען אויף איהר אבערגלויבען, און פאַר וואָס זיא האָט פיינד בוריען, וועלכע איז די איינציגע איבערגעגעבען איהר מיט׳ן גאַנצען הארצען. און ער האָט גענומען אויסלעגען א גאַנצען צעטעל, פאַר וואָס ער קען מיט איהר ניט הויזען.

— אויב איהר ווילט אויסהערען מיין מיינונג, האָט אנדריי געזאָגט ניט קוקענ־דיג אויף׳ן פאָטער (דאָס איז געווען דאָס ערסטע מאָל וואָס ער האָט ארויסגערעדט זיין אונצופריעדענהייט געגען איהם), איך האָב ניט געוואָלט ריידען, נאָר ווען איהר ווילט וויסען מיין מיינונג, וועל איך אייך זאָגען אָפען. אויב צווישען אייך און מאַ־שען איז פאַראַן א מיספערשטענדניס, קען איך בשום אופן ניט בעשולדיגען איהר אין דעם. איך וויים, וויא זיא ליעבט און שעצט אייך. אויב איהר ווילט וויסען מיין מיינונג, קען איך אייך נאָר זאָגען, אז אויב עס איז פאַראַן צווישען אייך א מיספערשטענדניס, איז דיא אורזאַכע דערפון א ניכטס-ווירדיגע פרויענצימער, וועלכע פאַסט נישט צו זיין דער שוועסטער׳ס א פריינדין.

דער אלטער פירסט האָט אָנגעפאַנגען א קוק געטהאָן אויף אנדרייען און האָט אַן אוננאַטירליכען שמייכעל געטהאָן און געפרעגט:

— וואָס פאַר א פריינדין? האַ? מען האָט דיר שוין אָנגערעדט!

— פאָטער, איך האָב ניט געוואָלט זיין קיין ריכטער, האָט אנדריי געזאָגט, נאָר איהר האָט מיך ארויסגערופען אויף דעם און איך האָב געזאָגט און וועל אלע מאָל זאָגען, אז מאַשע איז ניט שולדיג אין דעם און שולדיג איז.... שולדיג איז דיא

פראנצויזען.

— אזו, דו האסט מיך פעראורטהיילט, פעראורטהיילט! האט דער אלטער פירסט געזאגט מיט א שטילען קול אין פערלעגענהייט, נאר באלד איז ער אויפגעשפרונגען און האט אויסגעשריען:

— ארויס! דיין פוס זאל זיך מעהר דא ניט געפינען!

אנדריי האט געוואלט גלייך אויף דער שטעל אוועקפאהרען, נאר דיא שוועסטער האט איהם איינגעבעטען, ער זאל פערבלייבען נאך א טאג. אין דעם פערלויף פון דעם טאג האט ער דעם פאטער ניט געזעהן. דער אלטער פירסט איז פון זיין קאבינעט ניט ארויס און האט קיינעם ניט אריינגעלאזט אויסער מאמזעל בוריען און דעם ארכיטעקטאר, און האט אללע ווייליע נאכגעפרעגט, צו דער זוהן איז אוועקגעפאהרען.

מארי האט איהם געוואלט אבהאלטען נאך א טאג האפענדיג אז עס וועט קומען צו א שלום צווישען פאטער און אנדרייען, נאר אנדריי האט בשום אופן ניט געוואלט פערבלייבען לענגער, ערקלערענדיג אז דערפון וועלען זייערע פערהעלטניסע ווערען נאך שארפער, נאר אין ניכען וועט ער דא זיין און ער וועט אונבעדינגט שרייבען דעם פאטער א בריעף. און ער איז אוועקגעפאהרען.

בעקומענדיג דיא נאכריכט וועגען נאטאשא'ס קראנקהייט, איז דיא גרעפין ראסטאווא מיט פעטיאן אראבגעקומען אין מאסקווע און די גאנצע הויזגעזינד ראסטאווס האט זיך אריבערגעצויגען פון מאריא אכראסומאווא אין זייער אייגענע הויז.

נאטאשא'ס קראנקהייט איז געוועזען אזוי ערנסט אז צו איהר גליק און צום גליק פון איהרע פריינד איז דער געדאנק וועגען די אורזאכען פון די קראנקהייט אראבגערוקט געווארען אויף'ן צווייטען פלאן. זי איז געוועזען אזוי קראנק אז מען האט ניט געקענט טראכטען, וואס פאר א שולד זיא האט אין דעם אלעם, וואס מיט איהר האט געטראפען, זי האט ניט געגעסען, ניט געשלאפען איז מיט יעדען טאג דארער געווארן, האט געהוסט און דיא דאקטוירים האבען געגעבען צו פיהלען, אז זיא איז אין געפאהר. מען האט איצט נאר געדארפט טראכטען וויא צו ראטעווען איהר. דיא דאקטוירים זיינען געפארען איינציגווייז און צוזאמען, האבען גערעדט פראנצויזיש, דייטש, לאטייניש, האבען פערשריבען די פערשידענסטע רעצעפטע נאר קיינעם פון זיי איז ניט אריין אין קאפ דער איינפאכער געדאנק אז זיי וויסען ניט פון וואס פאר א קראנקהייט נאטאשא ליידעט, אזוי וויא מען קען ניט וויסען קיין קראנקהייט.

פון וועלכע עס ליידעט א לעבעדינער מענש. ווייל יעדער לעבעדיגר מענש האט זיין איינענע נייע, זאנדערבארע און קאמבינירטע קראנקהייט, פון וועלכע דיא מעדיצין ווייס ניט. דער איינפאכער געדאנק האט די דאקטוירים אין קאפ נישט געקענט אריינקומען, ווייל זייער געשעפט איז צו היילען, ווייל זיי נעהמען דערפאר געלד און ווייל זיי האבען אויף דעם אוועקגעגעבען זייערע בעסטע יאהרען. נאר דיא דאקטוירים זיינען געווען נוציג מיט דעם וואס זיי האבען דער קראנקער און דיא שטובינגע געגעבען האפנונג, פערזיכערנדיג, אז ווען דער קוטשער וועט אראבפאהרען אין דער ארבאטסקער אפטהייק און נעהמען פאר א רובעל מיט זיבעציג קאפיקעס פראשקעס אין א שיין קעסטעלע, און אז די פראשקעס וועט מען איינגעהמען אלע צוויי שטונדען חלילה ניט פריהער און ניט שפעטער וועט דיא קראנקהייט איבערגעהן.

נאר ניט קוקענדיג אויפ׳ן גרויסען צאהל פילען, טראפענס, פראשקעס, וואס נאטאשא האט איינגענומען, האט דיא יוגענד געטאן דאס איהריגע און נאטאשא האט אנגעהויבען קומען צו זיך.

זיא איז געווארען רוהיגער, אבער ניט פרייליכער. זיא האט ניט נאר געווייבט פון טהעאטער, בעלער, קאנצערטען, זאנדערן האט קיין מאל ניט געלאכט אזוי, אז מען זאל נישט הערען קיין טרערען אין איהר לאכען. זיא האט ניט געקענט מעהר זינגען. וויא נאר זי האט אנגעהויבען צו לאכען אדער זינגען, האבען איהר גענומען שטיקען טרערען. דאס זיינען געווען טרערן פון חרטה, טרערן ארויסגערופען פון די עראינערונגען וועגען יענע ריינע צייט, וואס קען זיך ניט צוריקקעהרען; טרערן פון פערדרוס פאר :וואס זיא האט גלאט אזוי, אומזיסט און אומנישט איבערגעפיהרט איהר יונג לעבען, וואס האט געקענט זיין אזוי גליקליך.

זיא איז כמעט ערגעץ ניט ארויסגעפאהרען און פון דיא וואס פלעגען צו זיי אריינקומען, איז זיא נאר געווען צופריעדען צו זעהען איין מענשען—פיער׳ן. ער איז זיך מיט איהר בענאנגען זעהר צערטליך, פארזיכטיג און ערנסט. נאטאשא האט געפיהלט דיזע צערטליכקייט און דאריבער האט זיא זיך פערגניגט אין זיין געזעלשאפט. איהר האט אויסגעוויזען, אז גוטסקייט ליגט אין זיין נאטור און ער איז צו אלעמען אזוי.

אין דער פאסט־וואך איז אראבגעקומען ראסטאווס א שכנה פון דארף אין מאסקווע. זיא האט אנגעבאטען נאטאשא׳ן, זיי זאלען געהען צו אלע תפלות אין קלויסטער, און נאטאשא האט זיך אן דעם אנגעכאפט מיט פרייד. ווען זיא האט זיך דאס ערשטע מאל צוריקקעהרט פון קלויסטער נאך דעם ווען זיא האט גענומען

דאָס אבטגד־מאָל, האט זיא זיך דערפיהלט רוהיגער און ניט אזוי בעלאסטיגט פון לעבען.

III

אָנהויב יולי האבען זיך אין מאָסקווע גענומען פערשפרייטען אונרוהיגע קלאַננען וועגען דער מלחמה מיט נאַפּאָלעאָנ׳ען. מען האָט גערעדט, אז דער קייזער איז אוועקגעפאָהרען פון דער אַרמיע, וויל דיא אַרמיע איז אין געפאהר, אז נאַפּאָלעאָן האָט א מיליאָן חיל און אז נאָר אַ וואונדער וועט ראַטעווען רוסלאַנד.

אלעקסאַנדער איז אַריינגעקומען אין מאָסקווע און האָט זיך געווענדעט צו די מאָסקווער איינוואָהנער מיט אַ בקשה, אז זיי זאָלען קומען צו הילף דער רעגיערונג און זאָלען טהאָן פון זייער זייט וואָס זיי קענען. דיא קופּצעס האבען געגעבען געלד, דער אַדעל האָט זיך אונטערגענומען צו צושטעלען נייע פּאָלקען סאָלדאַטען פון זייערע פּאַנסטיזניקעס און אליין אויסהאַלטען זיי מיט קאָסטען. פּיער האָט געגעבען טויזענד מאָן און אַלע הוצאות אויף דעם.

* * *

אויף מאָרגען נאָך אַנדריי׳ס אָבפאָהרען, האט דער אַלטער פירסט באלקאנסקי אריינגערופען צו זיך זיין טאָכטער און געזאָגט :

— נו, איצט ביזטו שוין צופריעדען? אָנגעמאכט א קריג צווישען מיר און דעם זוהן! צופרידען? מעהר וויא דאָס האסטו דאָך ניט געוואָלט.... מיר טהוט דאָס וויה, זעהר וויה. איך בין אַלט און שוואַך און דו האסט עס אַזוי געוואָלט. פרייה זיך, פרייה זיך....

נאָך דעם האָט מאָרי ניט געזעהען דעם פאָטער פאַר א וואָך צייט. ער איז געוועזען קראַנק און איז ניט אַרויס פון זיין צימער.

צו איהר פערוואונדערונג האָט זיא בעמערקט, אז אין דעם פערלויף פון דער וואָך האָט ער אויך ניט צוגעלאָזט צו זיך מאַמזעל בוריען.

אין אַ וואָך אַרום איז דער פירסט אַרויסגעקומען פון זיין קאַבינעט און האָט ווידער אָנגעהויבען צו פיהרען זיין אַרבייטזאַמעס לעבען, האָט זיך בעשעפטיגט מיט נייע געביידעס און גערטנער און האָט אויפגעגעבען זיינע פריהערדיגע פערהעלטניסע מיט מאַמזעל בוריען. זיין מינע און קאַלטער טאָן מיט מאָרי׳ן האָבען וויא געזאָגט: זעהסט, דו האָסט אויף מיר אויסגעטראַכט, דו האָסט אָנגערעדט אויף מיר קיגען אַנדרייען וועגען מיינע פערהעלטניסע מיט בוריען, און דו זעהסט, אז איך דאַרף ניט האָבען ניט איהר און ניט דיר".

פון דער מלחמה האט מארי גאר ניט פערשטאנען, ניט קוקענדיג אויף דעם, וואס ניקאלענקא'ס לעהרער דעסאל, וועלכער האט זיך זעהר אינטערעסירט מיט'ן גאנג פון דעם קריעג, האט געזוכט צו מאכען פאר איהר קלאר, וואס עס טהוט זיך. איבערהויפט האט זיא ניט פערשטאנען וועגען דיזער מלחמה, ווייל דער אלטער פירסט האט דעם קריעג ניט געוואלט אנערקענען און האט ביים מיטאג געלאכט פון לעהרער, וואס האט גערעדט וועגען דער קריעג. זיין טאן איז געווען אזוי רוהיג אז מארי האט איהם געגלויבט.

דעם ערשטען אויגוסט איז פון אנדרייען אנגעקומען א צווייטער בריעף. אין דעם ערשטען בריעף, וואס אנדריי האט געשריבען גלייך נאך דעם אבפאהרען פון דער היים, האט ער ביים פאטער געבעטען פערצייהונג פאר וואס ער האט געוואגט צו זאגען איהם דאמאלס און געבעטען ער זאל איהם צוריק שענקען זיין פריינד־שאפט. אויף דעם בריעף האט דער אלטער פירסט געענטפערט מיט א פריינדלי־כען בריעף און האט פון זיך ערווייטערט מאמזעל בוריען. אין דעם צווייטען בריעף וואס איז געווען געשיקט פון אונטער וויטעבסק האט אנדריי בעשריעבען דיא מלחמה און האט איהם געראטהען, אז זיי זאלען איבערפאהרען אין מאסקווע און ניט געפינען זיך ביים רעכטען פייער.

ביים מיטאג האט זיך פערצויגען א געשפרעך וועגען דער מלחמה און דעסאל האט דערצעהלט, אז דיא פראנצויזען זיינען אריין אין וויטעבסק. דער אלטער פירסט האט זיך דערמאנט אן דעם בריעף וואס ער האט געקראגען פון אנדרייען.

— בעקומען היינט א בריעף פון אנדרייען, האט ער זיך געווענדעט צו מאריין. דו האסט נאך ניט געלייענט?

— ניין, פאטער, האט זיא געענטפערט דערשראקען. זיא האט ניט געקענט לייענען א בריעף, ווען זיא האט ניט געוואוסט צו א בריעף איז אנגעקומען.

— ער שרייבט וועגען דעם קריעג, האט דער אלטער פירסט געזאגט מיט זיין געוואוינליכען פעראכטליכען שמייכעל.

— וואהרשיינליך איז דער בריעף זעהר אינטערעסאנט, האט בעמערקט דע־סאל. דער פירסט דארף זיין אים שטאנדע....

— אח, זעהר אינטערעסאנט! האט געזאגט מאמזעל בוריען.

— געהט, ברענגט מיר אריין דעם בריף האט זיך דער אלטער פירסט געווענ־דעט צו בוריען, איהר ווייסט, אויפ'ן קליינעם טישעל, אונטער פרעספאפיע.

בוריען איז אויפגעשפרונגען מיט שמחה.

— את, ניין! האט דער פירסט אויסגעשריען בייז. געה דוא, מיכאאיל איוואניטש!

דער ארכיטעקטאר האט זיך אויפגעהויבען און האט זיך געלאזט געהן צום קאבינעט. נאר וויא ער איז ארויס האט דער אלטער פירסט א ווארף געטהאן די סאלפעטקע און איז אליין אוועק.

ווען דער פירסט איז אריינגעקומען האט ער דעם בריעף דערלאנגט מאריען זיא זאל לייענען אין דער הויף, און אליין האט ער זיך פערטיעפט אין דעם פלאן פון א נייע געביידע. ווען מארי האט געענדיגט לייענען, האט זיך דעסאל געווענדט צום פירסט:

— וואס דענקט איהר וועגען דעם, פירסט. מיר זיינען שוין נאהענט פון פייער.

— חא־חא־חא! נאהענט פון פייער! איך האב געזאגט און האלט זיך ביי דאס מייניגע, אז דער פיינד וועט ווייטער פון נעמאן ניט דורכדריינגען.

דעסאל האט אנגעקוקט פערוואונדערט דעם פירסט, וועלכער רעדט וועגען דעם נעמאן, ווערענד דער פיינד איז שוין ביים דנעפער.

— ווען דער שנייי וועט לאזען, וועלען זיי פערזינקען אין די בלאטעס פון פוילען. נאר זיי קענען דאס ניט זעהן, האט דער פירסט געזאגט, וואהרשיינליך האבענדיג אין זינען דיא מלחמה פון 1807טען יאהר, וואס איהם האט געשיינט איז געוועזן אקארשט. בעניגסען האט בעדארפט אריינטרעטען אין פרייסען און דאן וואלט געוועזן גאר אנדערס....

— גאר אין בריעף, פירסט, רעדט זיך וועגען וויטעבסק....

— א, אין בריעף? יא, האט דער פירסט געזאגט בייז און זיין געזיכט איז געווארען פינסטער. יא, יא, ער שרייבט, אז דיא פראנצויזען האבען געהאט א נידערלאגע, ביי וועלכען טייך איז דאס?

דעסאל האט אראבגעלאזט דיא אויגען.

— דער פירסט שרייבט גאר ניט וועגען דעם, האט ער געזאגט שטיל.

— ער שרייבט ניט? איך האב דאך דאס ניט אויסגעטראכט.

— אלע האבען א לאנגע צייט געשוויגען.

— נו, מיכאילא איוואניטש, האט זיך דער פירסט פלוצים געווענדט צום ארכיטעקטאר, זאג, וואס דענקסטו דא צו ענדערן, האט ער געזאגט וויזענדיג אויפ'ן פלאן.

דער ארכיטעקטאָר איז צו איהם צוגעגאנגען, האָט אריינגעקוקט אין פלאַן און געגעבען זיינע בעמערקונגען וועגען דער נייער געביידע. דערנאָך האָט זיך דער פירסט אויפגעהויבען, האָט אַ וואָרף געטהאָן אַ בייזען בליק אויף מאַריין און דעם לעהרער און איז אוועק צו זיך.

מאַרי האָט בעמערקט דיא פערלעגענהייט פון דעם פאָטער, האָט געזעהן וויא פערוואונדערט דער לעהרער איז געווען און זיא איז געווען איבערראַשט, וואָס דער פאָטער האָט פערגעסען מיטצונעהמען אנדריי׳ס בריעף. נאָר זיא האָט מורא גע־האַט צו פרעגען דעם לעהרער וועגען דיא אורזאַכען.

אַבענדצייט איז דער ארכיטעקטאָר אריין צו מאַריין און האָט געזאָגט, אַז דער אַלטער פירסט האָט איהם געשיקט נאָכ׳ן בריעף. זיא האָט איהם געפרעגט, וואָס טהוט דער פאָטער.

— ער שרייבט זיינע כתבים.

— און אלפּאַטיטש׳ן שיקט מען אין סמאָלענסק?

— געוויס, ער וואַרט שוין לאַנג.

IV.

ווען דער ארכיטעקטאָר האָט אריינגעטראָגען דעם בריעף, האָט ער געשיקט רופען אלפּאַטיטש׳ן.

אויף אַ שטיקעל פּאַפּיער איז ביי איהם געווען פערצייכענט, וואָס מען דאַרף טהאָן אין סמאָלענסק. דאָ איז געווען פערצייכענט פיעל און וואָס פאַר אַ סאָרט פּאַפּיר מען זאָל קויפען, טריעף־וואַקס, פעררוקערס צו דיא מהירען פון דער נייער געביידע, אַ בריעף אָבגעבען דעם גובערנאַטאָר און דאָס גלייכען.

צוויי לאַנגע שטונדען האָט געדויערט צו מאַכען דיא בעפעהלע און ער האָט איהם נאָך אַלץ ניט אָבגעלאָזט. ענדליך האָט זיך דער פירסט אנידערגעזעצט האָט זיך פערטראַכט, פערמאַכט דיא אויגען און איינגעדרעמילט. אלפּאַטיטש האָט געמאַכט אַ בעוועגונג.

— נו, געה, געה, אַז איך וועל עפּעס דאַרפען, וועל איך שיקען זאָגען.

דער אַלטער פירסט האָט זיך אנידערגעלעגט נאָך אַ לאַנגע צייט מאָטשען זיך אין פערשידענע ווינקלען און האָט אַלץ געטראַכט צו ער האָט עפּעס ניט פער־געסען. וויא נאָר ער האָט פערמאַכט דיא אויגען, האָט זיך זיין בעט אָנגעהויבען צו וויגען הין און הער. דאָס האָט מיט איהם כמעט פּאַסירט יע־דען אָבענד. ער האָט געעפענט דיא אויגען.

— זי לאָזען ניט רוהען, דיא פערפלוכטע, האט ער א מורמעל געטהאָן מיט בעם אויף עמיצען. „יא, עס איז געווען נאָך עפּעס נאָך א וויכטיגע זאַך. די פערדר קערס? איך האב זיי פערשריעבען. ניין, עפּעס אין גאסט-צימער איז געווען. עפּעס האט מארי גע׳כזב׳ענט. דעסאל, דער נאר, האט עפּעס גערעדט. אין קעשענע עפּעס... איך געדענק ניט".

— טישקא! האָט ער א געשריי געטהאָן צו א דיענער. ווענען וואָס האט מען גערעדט ביים מיטאָג?

— ווענען פירסט....

— שווייג, שווייג האָט דער פירסט איבערגעריסען. איך וויס, אנדריים בריעף. מאַרי האָט געלייענט. דעסאל האָט עפּעס געזאָגט ווענען וויטעבסק. איך וועל איצט איבערלייענען.

ער האָט געהייסען דערלאַנגען דעם בריעף, האָט צוגערוקט צום בעטעל דאָס טישעל מיט א וואקסענע ליכט, אָנגעטהאָן דיא ברילען און איבערלייענענדיג דעם בריף, האָט ער ערסט אויף איין אויגענבליק פערשטאַנען זיין בעדייטונג.

„דיא פראנצויזען זיינען אין וויטעבסק זיי קענען באלד זיין אין סמאָלענסק, און אפשר זיינען זיי שוין דאָרטען".

— טישקא! האָט ער א געשריי געטהאָן צום דיענער. נאָר זאָל זיין, מען דאַרף ניט!

V.

דיא „קאהלע בערג", דעם אלטען פירסט׳ס גוט, האָט זיך געפונען 60 ווערסט הינטער סמאלענסק און דריי ווערסט פון דעם מאָסקווער וועג.

אין דעם אבענד, ווען דער אלטער פירסט האָט געשיקט אלפּאטיטש׳ן אין סמאָלענסק, איז דעסאל אריין צו מאַרי׳ן און האָט איהר געזאָגט, אז פון אנדריי׳ס בריעף איז ארויסצוזעהן אז זיי זיינען ניט אויסער געפאהר און אזוי ווי דער אלטער פירסט איז ניט געזונד, זאָל זי אָנשרייבען א בריעף צום סמאָלענסקער גובערנאַטאָר און פרעגען איהם, וויא דיא זאַך בעשטייט און אָבשיקען דעם בריעף מיט אלפּאַטיטש׳ן. דעסאל האָט דעם בריעף אָנגעשריעבען, מאַרי האָט זיך אונטערגע־שריעבען, און אלפּאטיטש׳ן האָט מען אָנגעזאָגט, אז אין פאל פון א געפאהר, זאָל ער זיך צוריקקעהרען וואָס גיכער.

אלפּאטיטש איז ארויסגעפאָהרען מיט דריי פערד און נאָך צוויי מאָל פּאַשען דיא פערד, איז ער דעם 4טען אויגוסט פאַר נאַכט אָנגעקומען אין שטאָדט.

אויפ'ן וועג האט ער אָנגעטראָפען מיליטערישע וועגען און חיל. צופאָהרענדיג צו סמאָלענסק, האט ער געהערט א ווייטע שיסעריי, נאר דאס האט איהם ניט איבערראשט.

אלפאטיטש איז פערפאָהרען אין א בעקאַנטע אכסניא.

— דער עולם פאָהרט איצט פון שטאָט, און איהר זייט געקומען אין שטאָדט, האָט זיך צו איהם געווענדעט דער בעל אכסניא.

— פאר וואס פאהרט מען דאָס פון שטאָדט? האט געפרעגט אלפאָטיטש.

— און איך פרעג אויף דיא קשיה. איך זאָג, דער עולם איז נארעש. זיי האבען מורא פאָרן פראַנצויז.

— נאַרעשקייטען! האט געזאָגט אלפאָטימש.

— דאָס טאקע טענה איך. איך זאָג, אז א בעפעהל איז פאַראַן אז מען וועט דעם שונה ניט אריינלאָזען, איז דאָס מסתמא ריכטיג. און דיא פויערים זיי בעטען דריי רובעל פאר א פוהר, זיי האָבען גאָר ניט גאָט אין האַרצען.

אלפאָטיטש האָט געהייסען מאכען א סאַמאָוואר און געבען היי דען פערד און אַנטרינקענדיג זיך מיט טהיי האָט ער זיך געלעגט שלאָפען.

דיא גאַנצע נאכט האָט זיך געהערט אין דיא גאסען א געהן פון סאָלדאטען און אין דער פריה האָט זיך ציגעמישט צו דער שיסעריי פון ביקסען א קלאַפעריי פון הארמאטען. דיא גאסען זיינען געווען פול מיט מענשען, וואָס האָבען זיך ערגעץ געאיילט.

דער גובערנאטאָר האָט געענטפערט אויף דעם אלטען פירסט באָלקאָנסקי'ס בריעף מיט א צירקולאר, אז סמאָלענסק איז אויסער געפאהר און דעם שונא וועט מען פערטרייבען, נאָר אלפאטיטשען האָט ער מינדליך אָנגעזאָגט, אז דער אלטער פירסט זאָל בעסער איבערפאָהרען נאָך מאָסקווע.

אלפאָטיטש האט זיך גלייך צוריקגעקעהרט פון דעם גובערנאטאר און האט געהייסען דעם קוטשער שפאַנען דיא פערד. ווען ער איז ארויס אין גאס, האָט זיך דערהערט א פייפען און קלאַפען פון גראנאטען, וואָס זיינען געפאלען אין שטאָדט. אָנפאַנגס האט זיך דער עולם פערזאמעלט אין רעדלאך אין דיא גאָסען און האט מיט נייגיערדע צוגעקוקט, וויא דיא גראַנאטען-קוגלען זיינען געפלויגען, נאָר ווען א פייער האָט א בליץ געטהאָן אין מיטען גאס און עפּעס האָט אויסגעשאָסען און דיא גאַנצע גאס איז בעדעקט געוואָרען מיט רויך און עטליכע זיינען פערוואונדעט געוואָרען, זיינען אלע אנטלאָפען פון דיא גאסען און האבען זיך פערשטעקט

אין דיא הייזער.

נענען אָבענד איז דיא שיסעריי שטילער געוואָרען און אלפאטיטש האָט נעתייסען דעם קוטשער ארויספיהרען דעם וואָגען מיט דיא פערד. אין שטאדט האבען געברענט פיעלע הייזער.

— אלפאטיטש! האָט דער אלטער פלוצים דערהערט א בעקאנטען קול.

— טאטעלע, אייער עקסעלענץ, האָט אלפאטיטש אויסגעשריען, דערקענענדיג זיין יונגען העררן.

פירסט אנדריי רייטענדיג אויף א שווארצען פערד איז געשטאנען הינטער א נעדיכטע מעננע און האָט געקוקט אויף אלפאטיטש'ן

— וואָס טהוסטו דאָ? האָט ער געפרעגט.

— אייער.... אייער עקסעלענץ, האָט אלפאטיטש ארויסגערעדט און האָט זיך צוויינט. אייער.... אייער...... וואָס איז דאָס, אונזער סוף איז שוין געקומען!

— וואָס טהוסטו דאָ? האָט אנדריי ווידערהאָלט.

אלפאטיטש האָט איהם דערצעהלט, וויא מען האט איהם געשיקט אהער און וויא ער האָט זיך קוים ארויסגעריסען פון דער דער אכסניא.

אנדריי האָט ארויסגענומען זיין נאָטיץ-ביכעל און, האָט מיט א בלייפעדער אָנגעשריבען עטליכע ווערטער דער שוועסטער:

„סמאָלענסק לאָזט מען איבער דעם שונא. אין א וואָך ארום וועט דער פיינד זיין אין אונזערע „קאהלע בערג". פאָהרט גלייך אין מאָסקווע, ענטפער גלייך, ווען איהר פאָהרט ארויס. שיק צו מיר א שליח אין אוסוויאזש".

ער האָט איהם דערלאנגט דאס צעטיל און אָנגעזאָגט איהם מינדליך וויא מען זאָל איינאָרדנען זייער אָבפאָהרען, האָט א ציה געטהאָן זיין פערד און האָט זיך ארײַבגענומען אין א געסיל.

VI.

ווען אלפאטיטש האט זיך צוריקגעקעהרט פון סמאָלענסק, איז דער אלטער פירסט וויא געקומען צו זיך. ער האט געהייסען אויפקלייבען אפאָלטשענצעס פון די דערפער, געבען זיי געוועהר און האט ערקלערט די שטובינגע, אז ער פערבלייבט דא אין דיא „קאהלע בערג" און וועט קעמפפען מיט'ן שונא.

נאָר פערבלייבענדיג אליין אין דיא „קאהלע בערג", האט דער פירסט נעזאגט, אז די טאכטער, דער קליינער פירסט ניקאָלאי און זיין לעהרער דעסאל זאָלען אָבפאָהרען אין אנדריי'ס גוט באָגוטשאראָווא און פון דאָרטען אין מאָסקווע. מארי

האָט בעמערקט דעם פּאָטער'ס פיעבערהאַפטע טהעטיגקייט און האָט זיך ניט געקענט בעשליסען צו איבערלאָזען איהם אַליין, און דאָס ערשטע מאָל אי' איהר לעבען האט זיא זיך ערלויבט ניט צו פאָלגען איהם. זיא האָט זיך אָבגעזאָגט צו פאָהרען, און ער האט אויף איהר אויסגעלאָזט זיין גאַנצען כעס. ער האָט איהר בעשולדיגט, אז זיא האט איהם פעראומערט זיין גאַנץ לעבען, זי האט אנגעמאכט א שנאה צווישען איהם און דעם זוהן, זי האָט אויף איהם געהאט א מאוס'ן פערדאכט, אז דיא איינציגע אויפגאבע איהרע איז געווען צו פערדארבען זיין לעבען און האָט איהר ארויסגעטריעבען פון זיין קאַבינעט, אָנזאָגענדיג איהר, אז איהם איז אַלץ איינס, צו זיא בלייבט צו זיא פאָהרט אוועק. ער האָט איהר געזאָגט, אז ער וויל פון איהר ניט וויסען און זיא זאָל ניט וואגען מעהר צו ווייזען זיך איהם אויף דיא אויגען. נאָר דער פאַקט, וואָס ער האט ניט געהייסען, אז מען זאָל איהר אוועקפיהרען מיט געוואלד, האָט איהר געפרייט, זיא האט געוואוסט, אז דאָס בעווייזט, אז טיעף אין הארצען איז ער צופרידען, וואָס זי פערבלייבט מיט איהם.

אויף מאָרגען האָט זיך דער אלטער פירסט אָנגעטהאָן אין זיינע געגעראלסקע קליידער מיט אַלע אָרדענס אום צו פאָהרען צום פעלדהערר. דיא קארעטע האָט שוין אויף איהם געווארט. מארי איז געזעסען ביים פענסטער און האָט געקוקט ווי דער פאָטער איז ארויס אין גאָרטען צו בעקוקען די בעוואָפענטע פויערים. פּלוּצים האָט זיא דערזעהן, וויא פון דער אַלעע זייגען ארויסגעלאָפען עטליכע מענשען מיט צושראָקענע געזיכטער.

מארי איז ארויסגעלאָפען אויפ'ן גאַנעק און פון דאָרטען אין גאָרטען. איהר אנטקעגען איז אָנגעקומען א גרויסע מחנה אַפּאַלטשענצעס און אין מיטען פון דער מחנה האָבען עטליכע מענשען געפיהרט אונטער די הענד דעם אַלטען פירסט. מארי איז צו איהם צוגעלאָפען און האָט ניט געקענט פערשטעהען, וואָס איז איהם געשעהען. דיא איינציגע זאַך וואָס זיא האָט בעמערקט, איז געווען וואָס זיין פריהערדיגער שטרענגער און ענטשלאָסענע אויסדרוק פון געזיכט האָט זיך פערוואנדעלט אין אן אויסדרוק פון ציטערגיש און אונטערגעבענהייט. דערזעהענדיג דיא טאָכטער, האט ער אָנגעהויבען צו בעוועגען מיט די מאַכטלאָזע ליפּען און האָט אנגעהויבען צו כריפּען. מען האָט ניט געקענט פערשטעהן, וואָס ער וויל. מען האט איהם אויפגעהויבען אויף דיא הענד און אריינגעטראָגען אין קאַבינעט.

דער דאָקטאָר, וועלכען מען האָט אראָבגעבראַכט אין דער זעלבער נאַכט

האט איהם געלאזט בלוט און ערקלערט, אז דיא רעכטע זייט איז ביי איהם פאַראליזירט.

פערבלייבען לענגער אין דיא „קאהלע בערג" איז געווארען וואס ווייטער אלץ מעהר געפעהרליך און אויף'ן צווייטען טאג האט מען דעם פירסט אריבערגעפיהרט אין באגוטשאראווא. דער דאקטאר איז מיט זיי מיטגעפאהרען.

דריי וואכען איז דער פירסט אבגעלעגען אין דעם נייעם הויז, וואס אנדריי האט אויסגעבויט אין באגוטשאראווא, און זיין לאגע האט זיך ניט געענדערט. ער איז געווען בעוואוסטלאז נאר ער האט ניט אויפגעהערט עפעס צו וואָרטשען, און מען האט ניט געוואוסט, צו ער פערשטעהט וואס ארום איהם טהוט זיך צו ניט. איין זאך האט מען נאר געקענט וויסען זיכער, אז ער האט געליטען און אז ער האט עפעס געוואלט זאגען. נאר וואס האט ער געוואלט זאגען האט קי נער ניט פערשטאנען.

דער דאקטאר האט געזאגט, אז דאס איז נאר פון וועהטאג דרייט ער זיך אזוי, נאר מארי האט געדענקט, אז ער וויל דאס איהר עפעס זאגען ווייל ווען זיא איז צו איהם אריינגעקומען, האט ער זיך געדרייט מעהר ווי אלע מאל.

עס איז געווען קלאר צו זעהן, אז ער האט געליטען פהיזיש און גייסטיג.

קיין האפנונג אז ער זאל געזונד ווערען איז ניט געווען, פיהרען איהם ווייטער איז געווען אונמעגליך. „וואלט שוין ניט געווען בעסער, אז עס זאל נעהמען א סוף!" האט מארי געטראכט פון צייט צו צייט.

פערבלייבען לענגער אין באגוטשאראווא איז געווארען געפעהרליך. דיא פראנצויזען זיינען צוגעקומען אלץ נעהנטער און נעהנטער. דער דאקטאר האט געזאגט, אז מען זאל פאהרען ווייטער. דער איספראווניק איז אראבגעקומען און האט געזאגט, אז אויב מארי וועט ניט אבפאהרען ביז'ן 15טען, וועט ער ניט זיין פעראנטווארטליך.

מארי האט בעשלאסען אבצופאהרען דעם 15טען. די נאכט אויף דעם 15טען האט זי פערבראכט ווי געוואוינליך ניט אויסגעטהאן אין דעם צימער וואס האט געהאט א שכנה'שע וואנד מיט'ן פאטערס צימער. עטליכע מאל האט זיא ערוואכט און איהר האט אויסגעוויזען, אז הייגט קרעכצעט ער און וואָרטשעט מעהר ווי אלע מאל. זי איז איינינע מאל צוגעגאנגען צו דער טהיר, וועלענדיג אריינגעהן צום פאטער, נאר זיא האט זיך ניט געקענט בעשליסען צו טאן עס. זיא האט גע-

וואוסט אז איהר אריינקומען אין דער. אונגעוואוינליכער צייט וועט איהם צו רייד־צען. אנטקעגען פריהמארגען איז ער אנשווינגען געווארען און זי איז איינגעשלאפען.

אויפגעכאפט האט זיא זיך שפעט. זיא האט זיך איינגעוואשען, האט געזאגט איהרע תפילות און איז ארויס אויפ׳ן גאנעק. ביים גאנעק זיינען געשטאנען קארע־טען נאך ניט געשפאנט און מען האט איינגעפאקעוועט זייערע זאכען. וועהרענד זיא איז דא געשטאנען, איז צו איהר ארויסגעקומען דער דאקטאר.

— היינט איז איהם בעסער, האט ער געזאגט. איך האב אייך שוין געזוכט. מען קען עטוואס פערשטעהן פון זיינע ווערטער ער רופט אייך. קומט.

מארי איז אריין צום פאטער און איז צוגעגאנגען צו זיין בעט. ער איז געלעגען אויף דעם רוקען, מיט די דארע הענד איבער דער דעקע. זיין געזיכט האט אויסגע־וויזען ווי איינגעטריקענט. מארי איז צוגעגאנגען און האט איהם א קוש געטאן אין האנד. זיין לינקע האנד האט א דריק געטהאן איהרע אזוי, אז עס איז געווען קענ־טיג, אז ער האט שוין לאנג געווארט אויף איהר.

זיא האט אויף איהם געקוקט צושראקען, וועלענדיג טרעפען, וואס ער וויל פון איהר. ווען זיא האט זיך צוגערוקט צו איהם נעהענטער און ער האט איהר געקענט זעהען מיט זיין לינקען אויג, האט ער זיך בערוהיגט און עטליכע סעקונדען האט ער פון איהר געזיכט זיין אויג ניט אראבגעלאזט. דערנאך האבען זיך זיינע ליפען און צונג גענומען בעוועגען, און ער האט גענומען ריידען מיט א בעטענדע מינע און אין איינע ציטערניס, טאמער וועט זיא איהם ניט פערשטעהן.

מארי האט אראבגעלאזט די אויגען, זעהענדיג ווי ער מאטערט זיך צו ריידען, אום זיא זאל זיך ניט צואוויינען. ער האט עפעס געזאגט, ווידערהאלענדיג עטליכע מאל די ווערטער. מארי האט ניט געקענט פערשטעהן. דער דאקטאר האט גע־פרובט ערקלערן וואס ער מיינט, נאר מיט א צייכען פון קאפ האט דער פירסט גע־וויזען, אז דאס איז ניט דאס.

— די נשמה טהוט מיר וועה, האט מארי געזאגט, טרעפענדיג וואס ער מיינט. ער האט געגעבען א צייכען, אז זיא האט געטראפען, האט גענומען איהר האנד און גענומען צולעגען דיא האנד צו פערשידענע טהיילען פון זיין קערפער.

— אלע געדאנקען ! וועגען דיר.... געדאנקען.... האט ער ארויסגערעדט א ביסעל פערשטענדיגער, זייענדיג שוין זיכער, אז מען פערשטעהט איהם. מארי האט צוגעפרעסט איהר קאפ צו זיין האנד, וועלענדיג פערשטעלען איהרע טרערען.

ער האט איהר געגלעט איבער די האר מיט זיין האנד.

— איך האב דיך גערופען דיא גאנצע נאכט.... האט ער ארויסגערעדט.

— ווען איך וואלט וויסען ... האט זיא קוים ארויסגערעדט דורך טרערען. איך האב מורא געהאט אריינצוקומען.

ער האט איהר א דריק געטהאן דיא האנד.

— דוא האסט ניט געשלאפען? האט ער געפרעגט.

— ניין איך האב ניט געשלאפען, האט זיא געשאקעלט מיטן קאפ, אויך אנהויבענדיג צו ריידען מיט צייכענס און אזוי שווער דרייען מיט דער צונג וויא דער פאטער.

— נשמה'ניו (מארי האט ניט געוואוסט זיכער צו ער זאגט נשמה'ניו אדער פריינד, נאר פון זיינע אויגען האט זיא געוואוסט אז דאס איז געווען א ליעבליך ווארט), פאר וואס ביסטו ניט געקומען?

„און איך האב געוואונשען, אז ער זאל שטארבען!" האט מארי זיך געטאכט פארווירפע.

— איך דאנק דיר.... טאכטער, פריינד.... פאר אלץ.... פאר אלץ ... פערצייהע.... איך דאנק דיר.... פערצייהע.... איך דאנק דיך.... און טרערען האבען גערונען פון זיינע אויגען.

— דופט אריין אנדריושא'ן, האט פלוצים געזאגט דער אלטער פירסט און אויף יין געזיכט האט זיך געוויזען עפעס קינדעריש-ציטערדיגעס און מיסטראישעס. ער האט וויא אליין פערשטאנען, אז זיין בעטען האט קיין זינען ניט. אזוי האט וועניגסטענס אויסגעוויזען מארי'ן.

— איך האב פון איהם בעקומען א בריעף, האט געענטפערט מארי.

דער פאטער האט אויף איהר א קוק געטאן מיט פערוואונדערונג.

— וואו איז ער דען?

— ער איז אין דער ארמיע, אין סמאלענסק.

דער אלטער האט א לאנגע צייט געשוויגען, פערמאכענדיג דיא אויגען.

— יא, האט ער געזאגט נאכדעם, וויא ער האט א שאקעל געטהאן מיט'ן קאפף צום צייכען, אז ער האט פערשטאנען אלץ, וואס זיא האט געזאגט און האט געעפענט דיא אויגען. יא, רוססלאנד איז פערלארען! מען האט איהר פערניכטעט! און ער האט זיך ווייטער צואווייגט און טרערען האבען גערונען פון זיינע אויגען. מארי האט זיך לעגגער ניט געקענט איינהאלטען, און זיא האט זיך אויך צו-

ווינט קוקענדיג אויף'ן פאַטער.

ער האָט ווידער פערמאַכט דיא אויגען, און אויפגעהערט צו וויינען. ער האָט געמאַכט אַ צייכען מיט דער האַנד און געוויזען אויף דיא אויגען. דער דיענער האָט דעם צייכען פערשטאַנען און האָט איהם אויסגעווישט דיא אויגען.

דערנאָך האָט ער ווידער עפּעס געזאָגט, עפּענענדיג דיא אויגען, נאָר אַ לאַנגע צייט האָט קיינער ניט געקענט פערשטעהען, וואָס ער מיינט. ענדליך האָט דער דיענער פערשטאַנען.

— טהו אָן דיין ווייסע קלייד, איך האָב עס ליעב, האָט ער געזאָגט.

מאַרי האָט זיך נאָך העכער צואוויינט, און דער דאָקטאָר האָט איהר אונטער דער האַנד אַרויסגעפיהרט פון צימער און איינגערעט איהר, אַז זי זאָל זיך צוגרויטען צום אַבפאַהרען. נאָכדעם ווי מאַרי איז אַרויסגעגאַנגען, האָט דער אַלטער פירסט ווידער גענומען ריידען וועגען זיין זוהן, וועגען דעם קריעג, וועגען קייזער, האָט בייז פערצויגען דיא ברעמען און ער האָט געקראָגען דעם צווייטען און לעצטען שלאַג.

מאַרי איז אַוועק אין גאָרטען און האָט לויפענדיג גערעט צו זיך: „און איך.... איך.... איך האָב געגאַרט זיין טויט!... איך האָב זיך געוואָלט בערוהיגען.... וואָס טויג מיר דיא רוהע, ווען ער וועט מיט מיר ניט זיין?" זיא איז אַזוי אַרומגעגאַנגען מיט גיכע טריט, האַלטענדיג זיך ביים האַרצען, ביז איהר ניאַנע איז צו איהר צוגעקומען און געזאָגט:

— דער פירסט......

זיא האָט איהר ניט געלאָזט אויסריידען און איז אַוועקגעלאָפען אין הויז. ביי'ם פירסט אין צימער האָבען זיך איצט געפונען פרעמדע מענשען און ביי איהר אַריינקומען האָבען איהר אַלע אָבגעטראָטען דעם וועג און געמאַכט פאַר איהר אַ וואַרע צום בעט.

„ניין, ער איז ניט געשטאָרבען, דאָס איז אונמעגליך" האָט מאַרי געזאָגט צו זיך און איז צוגעגאַנגען צום בעט. זיא האָט איהרע ליפּען צוגעדריקט צו זיין געזיכט נאָר זיא האָט זיי באַלד אָבגעכאַפּט צוריק מיט שרעק צום קערפּער, וואָס איז איצט געלעגען פאַר איהר. „ניין דאָס איז ניט ער! ער איז שוין מעהר ניטאָ!"

X.

אַלפּאַטיטש איז אָנגעקומען אין באָגוטשאַראָווא מיט אַ פּאָאַר טעג פריהער איידער דער אַלטער פירסט איז געשטאָרבען, און ער האָט זיך דערוואוסט, אַז די באָגוטשאַראָווער פּויערים האָבען פערהאַנדלונגען מיט די פראַנצויזען און הויבען זיך

אן צו בונטעווען. ער האט געשיקט רופען דעם סטאראסטא, פאר וועלכען די פוי־רים האבען מעהר מורא געהאט, וויא פארן פריץ אליין. דער סטאראסטא דראן איז שוין געווען 23 יאהר אין דיענסט און איז קיין מאל ניט געווען שכור און ניט קראנק.

אלפאטיטש האט געהייסען דעם סטאראסטא, ער זאל אנגרויטען 12 פערד פאר דיא קארעטען און 18 פערד מיט וועגען פאר די פריצישע זאכען. דער סטא־ראסטא דראן האט איהם אויסגעהערט און אראבלאזענדיג דיא אויגען, האט ער געזאגט, אז ער ווייס ניט, וואו צו נעהמען די פעויד מיט דיא וועגען. אלפאטיטש האט אנגערופען עטליכע פויערים, ביי וועלכע מען האט געקענט נעהמען פערד נאר דראן האט געענטפערט, אז די פערד זיינען אין וועג. אלפאטיטש האט אנ־גערופען אנדערע פויערים, נאר דראן האט זיך ארויסגעטאכט מיט א תירץ אז דא זיינען זיי גע׳פגרט, מיט איין ווארט מען קען קיין פערד ניט קריגען אין גאנצען דארף.

אלפאטיטש איז ניט אומזיסט געווען 20 יאהר דער פערוואלטער פון דעם אל־טען פירט׳ס גיטער און ער האט גוט געקענט דאס פאלק, מיט וועלכען ער האט געהאט צו טהאן. א קוק טהוענדיג אויף דראנען, האט ער גלייך געוואוסט, אז ער ענטפערט איהם ניט מיט זיינע אייגענע ווערטער, זאנדערן מיט דיא ווערטער פון דיא פויערים פון דארף. נאר צו דער זעלבער צייט האט ער געזעהען, אז דראן איז ניט שטייף אין זיין דעה, אז ער ווייס ניט, מיט וועמען צו האלטען צו מיט די פוי־ערים צו מיט׳ן פריץ. און דעריבער איז ער צו איהם צוגעטראטען נעהענטער און האט געזאגט מיט א בייזע מינע.

— הער מיך אויס, דראן האט אלפאטיטש געזאגט. דו רייד מיר ניט קיין נאר־רעשקייטען. זיין עקסעלענץ אנדריי באלקאנסקי האט מיר געהייסען, אז איך זאל אלעמען ארויסשיקען פון דארף און קיינער זאל מיט׳ן פיינד ניט פערבלייבען, און אויף דעם איז פאראן א בעפעהל פון דעם קייזער. ווער עס וועט ניט פאלגען איז א פעררעטהער. דו הערסט!

— איך הער, האט דראן געענטפערט ניט אויפהויבענדיג דיא אויגען.

נאר אלפאטיטש האט זיך מיט דעם ענטפער ניט בעגנוגענט.

— אי, דראן, עס וועט זיין שלעכט מיט דיר, האט ער געזאגט, שאקלענדיג מיט׳ן קאפ.

— מיר זיינען אין אייערע הענד, האט דראן געענטפערט טרויריג.

— דראָן, דראָן, איך וואָרען דיר, דו זאָלסט אזעלכע שטיק ניט מאַכען. ניט נור איך זעה דיך דורך און דורך. איך זעה אפילו דריי ארשין טיעף אונטער דיר, האָט אלפאטיש געזאָגט, קוקענדיג אויפ'ן באָדען אונטער דראָנ'ס פיס.

דראָן איז א ביסעל צומישט געוואָרען, האָט א וואָרף געטאָן א פערביילופיגען בליק אויפ'ן פערוואַלטער און ווידער אראָב געלאָזט דיא אויגען.

— וואָרף אוועק דיא נארעשקייטען און זאָג אָן דיא פויערים, אז זיי זאָלען גרייטען פערד און וואָגען פאר דעם פירסט'ס זאכען און זאָלען אליין אריבערציהען זיך אין מאָסקווע.

דראָן איז איהם פלוצלונג געפאַלען צו דיא פיס.

— יאקאוו אלפאטיטש, בעפריי מיך פון מיין דיענסט, נעהם צו פון מיר דיא שליסלען.

— הער אויף דיא שטיק, האָט אלפאטיטש געזאָגט שטרענג.

דראָן האָט זיך אויפגעהויבען און געוואָלט עפּעס זאָגען, נאָר אלפאטיטש האָט איהם איבערגעשלאָגען.

— וואָס מיינט איהר זיך, הא?

— וואָס קען איך מיט זיי טהאָן? האָט דראָן געזאָגט, א שנעק איז אויף זיי אָנגעקומען און איך האָב אויך מיט זיי גע'מענה'ט.

— זיי טרינקען? האָט אלפאטיטש געפרעגט קורץ.

— דאָס צווייטע פעסיל געבראַכט.

— אלזאָ הער, איך פאָהר צום איספראַווניק, און דו ערקלעהר זיי, אז זיי זאָלען דיא שטיק אוועקוואַרפען און זאָלען גלייך צושטעלען פערד.

— איך הער, האָט דראָן געענטפערט.

מעהר האָט אלפאטיש ניט געפאָדערט. ער האָט געוואוסט פון זיין לאנגיעהריגע ערפאַרענהייט אז דער הויפּט מיטעל צו מאַכען, אז מענשען זאָלען פאָלגען, בעשטעהט אין דעם, ניט ארויסצואווייזען קיין צווייפעל אין דעם, אז זיי קענען נאָר ניט פאָלגען. אלפאטיש האָט זיך בעגנוגענט מיט דעם ענטפער צוואר ער האָט געוואוסט, אז אָהן דער הילף פון סאָלדאטען וועט מען קיין וועגען און פערד ניט קריגען.

און ווירקליך ביז אבענד האָט מען קיין פערד ניט געבראַכט. ביי נאַכט האָבען די פויערים געהאַט א פערזאַמלונג נעבען שענק און זיי האָבען בעשלאָסען צו פערטרייבען דיא פערד אין וואלד און קיין וועגען געבען, אלפאטיטש האָט מאָרגען נאָר

ניט דערצעהלט וועגען דעם. ער האט געהייסען אויסשפאנען זיינע פערד פון דיא וועגען, וואו עס זיינען געווען איינגעפאקעוועט זיינע אייגענע זאכען און איינשפאנען זיי אין דיא פירסטליכע קארעטען, און אליין איז ער אוועקגעפאהרען צום איס־פראוויק.

XI

נאך דעם פאטער'ס קבורה האט זיך מארי פערשפארט ביי זיך אין צימער און האט קיינעם צו זיך ניט אריינגעלאזט. דער אנפיהרער פון דעם אדעל איז געקומען בעטען איהר, אז זיא זאל אין דעם זעלבען טאג פערלאזען באגוטשאראווא, ווייל דיא פראנצויזען זיינען שוין ניט ווייט. נאר זי האט פון קיין זאך ניט געוואלט הערען און וויסען. זי איז דעם גאנצען טאג אבגעלעגען אויף דער זאפע און געטראכט וועגען טוידט און וועגען איהר נידערטרעכטיגקייט וואס זיא האט ארויסגעוויזען, ווערהרענד דער פאטער איז געווען קראנק.

אנטקעגען אבענד האט זי זיך אויפגעהויבען פון דער זאפע און איז צוגעגאנגען צום פענסטער, וואס איז ארויסגעקומען אין גארטען. דער אבענד איז געווען א קיהלער און זיא האט איינגעאטהעמט דיא פרישע לופט.

„יא, איצט איז דיר גוט צו פערגניגענען זיך מיט'ן אבענד. ער איז שוין ניטא און קיינער וועט דיר ניט שטערן" האט זיא געזאגט צו זיך, אראבלאזענדיג זיך אויף א שטוהל און אנשפארענדיג זיך מיט'ן קאפ אן דעם ברעט פון פענסטער.

יעמאנד האט איהר צערטליך אנגערופען ביים נאמען און האט איהר א קוש געטהאן אין קאפ. מארי האט זיך ארומגעקוקט. דאס איז געווען מאדמאזעל בוריען אין א שווארצע קלייד און זיא האט זיך צוואויינט. מארי האט זיך דערמאנט זייערע פריהערדיגע צוזאמענשטויסע, זיא האט זיך דערמאנט, וויא ער האט זיך צו איהר געענדערט דיא לעצטע צייט און דאריבער זיינען איהרע פארווירפע געווען נאר אומזיסט.

מארי האט אויף איהר מיטלייד געקראגען און האט איהר אויסגעשטרעקט די האנד. בוריען האט גענומען קוסען איהר האנד מיט טרערען אין דיא אויגען און האט גענומען ריידען וועגען דעם אונגליק, וואס זיי האט געטראפען, אז אלע מיס־פערשטענדניסע דארפען איצט פערשוואונדען ווערען, אז זי פיהלט זיך ריין אנטקעגען אלעמען און ער זעהט פון דארטען איהר ליעבע און דאנקבארקייט. מארי האט געהערט וויא זיא רעדט, ניט פערשטעהענדיג איהרע ווערטער, זיא האט פון צייט צו צייט אויף איהר א קוק געטהאן און זיך צוגעהערט צום קלאנג פון איהר

שטימע.

— אייער לאַגע איז דאָפּעלט שרעקליך, האט געזאָגט בוריען נאָך אַ קורצען שטיל־שווייגען. איך ווייס, אז איהר האט ניט געקענט און קענט ניט דענקען וועגען זיך, נאָר מיין פפליכט איז דאס צו טהאָן.... אלפּאטיטש איז געווען ביי אייך? ער האָט מיט אייך גערעדט וועגען אָבפאָהרען?

מאַרי האט ניט געענטפערט. זיא האָט ניט פערשטאנען, ווער און וואו האָט מען געדאַרפט פאָהרען. „וועמען קען איצט ליגען אין זינען אַזעלכע זאכען?“

— ווייסט איהר, אז מיר זיינען אין געפאהר, אז מיר זיינען ארומגערינגעלט מיט פראַנצויזען. פאָהרען איז איצט געפעהרליך. ווען מיר זאָלען איצט פאָהרען, וועלען מיר אריינפאַלען געוויס דעם פיינד אין דיא הענד.

— אלפּאַטיטש האט מיר עפּעס געזאָגט וועגען אָבפאָהרען, האָט מאַרי גע־ענטפערט, רעדט איהר מיט איהם, איך ווייס גאָר נישט און וויל גאָר ניט....

— איך האָב שוין מיט איהם גערעדט. ער האָפט, אז מיר זאָלען מאָרגען קענען אָוועקפאהרען, נאר איך דענק, אז איצט וואָלט געווען בעסער צו פערבלייבען דאָ, האָט געזאגט בוריען. ווייל אריינפאלען אין די הענד צו סאָלדאטען אָדער צו רעבע־לירענדע פויערים אויף׳ן וועג וואָלט געווען שרעקליך.

בוריען האט ארויסגענומען פון איהר האנד בייטעל אן אפּישע וואס איז געווען אונטערגעשריעבען פון דעם פראַנצויזישען גענעראַל ראַמאָ און אין וועלכער עס איז געווען פערשפּראָכען דיא איינוואָהנער שיצונג, אויב זיי וועלען פערבלייבען אויף זייערע ערטער.

— איך דענק, האָט געזאָגט בוריען, אז עס וואָלט געווען בעסער צו ווענדען זיך צו דעם גענעראַל און איך בין זיכער, אז ער וועט אייך געבען די גרעסטע אכטונג.

מאַרי האָט געלייענט דיא אַפּישע און דאָס געזיכט האָט איהר געגומען צופּען פון אַ טרוקענעם וויינען.

— וויא אַזוי האָט איהר געקראָגען דיא אַפּישע? האָט זיא געפרעגט.

— זיי האָבען זיך וואהרשיינליך פון נאָמען דערוואוסט, אז איך בין אַ פראַנ־צויזין, האָט בוריען געזאָגט און איז רויט געוואָרען.

מאַרי האָט זיך אויפגעהויבען מיט אַ בלייכע געזיכט, מיט׳ן פּאַפּיר אין האנד און איז ארויס פון צימער.

— דוניאשא, האָט זי זיך געווענדעט צו איהר ניאַנע, רופט מיר אריין אַלפּאַ־

מיטשן אדער דראַגיען אדער ווערען עס איז, און זאָגט בוריען אז זיא זאל צו מיר נים אריינקומען. ניכער, ניכער אוועק פון דאַנען! האט זיא געזאָגט צו זיך, דער שרעקענדיג זיך פאַרן נעדאַנק, אז זיא קען אריינפאַלען אין געפאַנגענשאַפט ביי דיא פראַנצויזען.

דיא פאָדערונגען פון לעבען, וועגען וועלכע זיא האט געדענקט, אז זיי זיינען פערניכטעט געוואָרען מיטן פאַטערס טויט, זיינען פלוצים ארויסגעטראַטען מיט א נייע קראַפט.

אלפאַטיטש איז נים געוועזען אין דער היים. דער ארכיטעקטאָר האָט איהר נאָר נים געקענט זאָגען. דעם פאָטער'ס קאָמערדינער האט איהר אויף יעדער פראַגע געענטפערט „איך הער" און קוקענדיג אויף איהר האָט ער געוואָלט אויסברעכען אין א געוויין. ענדליך איז אריינגעקומען דער סטאַראָסטא דראָן.

— דראָנושקא, האט זי זיך געווענדעט צו איהם, ווי צו א פריינד, וועלכען זי האָט געקענט אזוי פיעל יאָהר און וועלכער פלעגט איהר יעדעס מאָל נאָכן קומען פון יריד ברענגען א געוויסען סאָרט לעקאך פאַר א מתנה. דראָנושקא, אלפאַטיטש איז ערגעץ אוועקגעפאָהרען און איך ווייס נים צו וועמען זיך ווענדען. איז דאָס אמת אז איך וועל נים קענען אוועקפאָהרען?

— פאַר וואָס זאָלסטו נים קענען אוועק פאָהרען? פאָהרען קען מען, אייער עקסעלענץ, האט דראָן געזאָגט.

— מען האט מיר געזאָגט, אז עס איז געפעהרליך צוליעב דעם פיינד. טייבעלע איך פערשטעה אין דעם גאָר נים און האָב דאָ מיט זיך קיינעם. איך וויל אונבעדינגט פאָהרען היינט ביי נאַכט אָדער מאָרגען אין דער פריה.

דראָן האט געשוויגען. ער האט פון אונטערן שטערן געקוקט אויף מאַריען.

— ניטאָ קיין פערד, האָט ער געזאָגט, איך האָב שוין עס געזאָגט יאַקאָוו אלפאַטיטשען.

— פאַר וואָס איז דאָס ניטאָ קיין פערד?

— גאָט האט אונז געשטראָפט, האט דראָן געענטפערט. דיא פערד וואָס זיינען געוועזען האט מען צוגענומען פאַר די סאָלדאַטען, אנדערע זיינען געפּגרט. היינטיגעס יאָהר איז אזוינס. נים נאָר פערד קען מען געבען עסען, מען שטאַרבט אליין פון הונגער מען זיצט אזוי אויף צו דריי טעג אָהן ברויט.

— דיא פויערים האבען קיין ברויט נים? קען מען דערצו גאָר נים טהאָן? איך וועל טהאָן אלץ, וואָס איך וועל קענען....

זיא האט דוגקעל געוואוסט אז עס איז פאראן פריצישע תבואה און דיא תבואה נים מען דיא פויערים.

— ביי אונז מוז דאך זיין דיא פריצישע תבואה, דעם ברודערס ? האט זיא געפרעגט.

— דיא פריצישע תבואה האט קיינער נים געריהרט, האט דראן געזאגט. אונזער פירסט האט נים געהייסען פערקויפען.

— צוטהייל דיא תבואה צו די פויערים, גיעב זיי פיעל זיי דארפען, האט מארי געזאגט.

דראן האט גאר נישט געענטפערט און ער האט נאך א טיעפען זיפץ גע־טהאן.

— צוטהייל דיא תבואה, אויב דאס וועט פאר זיי זיין גענוג. איך הייס דאס דיר אין דעם נאמען פון דעם ברודער און זאג זיי, אז וואס עס איז אונזערע, איז זייערע.

דראן האט אויף איהר געקוקט דורכדרינגליך און האט געענטפערט:

— בעפרייט מיך, מאמעלע פון מיין דיענסט, און הייס צונעהמען פון מיר דיא שליסלען. 23 יאהר האב איך אבגעדיענט, קיין שלעכטס האב איך נים געטאן, בעפריי מיך אום גאטעס ווילען.

מארי האט נישט פערשטאנען, וואס ער וויל פון איהר און פאר וואס ער וויל אוועקגעבען דיא שליסלען. זי האט איהם געענטפערט אין זיין ערגעבענהייט און זי וועט טהאן פאר איהם און די פויערים אלץ, וואס זיא וועט קענען.

XII.

אין א שעה ארום איז דוניאשא אריין צו מארי מעלדען, אז דראן און אלע פויערים האבען זיך פערזאמעלט נעבען שפייכלער, וויא זיא האט בעפוילען און ווילען מיט איהר איבעררייידען.

— איך האב זיי קיין מאל נים געבעטען קומען, האט געזאגט מארי. איך האב נאר געהייסען דראנען, ער זאל זיי צוטהיילען דיא תבואה.

— אום גאטעס ווילען, הייסט זיי פערטרייבען און געהט נים ארויס צו זיי. דאס איז אין גאנצען נארעריי. יאקאוו אלפאטיטש וועט קומען, וועלען מיר פאה־רען.... און איהר טארט נים......

— וואס פאר א נארעריי ? האט מארי געפרעגט פערוואונדערט.

— איך וויים און פאלגט בעסער מיר.

פֿיי זאָגען, אז זי וויללען ניט אָבפאָהרען און וועלען ניט פאָלגען אייער בעפעהל.

— עפעס האָסטו דאָ אויסגעטישט, האט מארי געזאָגט. איך האָב קיין מאָל ניט געגעבען קיין בעפעהל, אז זיי זאָלען אוועקפאָהרען. רוף אריין דראָנושקאַ'ן.

דראָן איז אריינגעקומען און האט וויעדערהאָלט דוניאשאַ'ס ווערטער: דיא פויערים זיינען געקומען אויף דער פריצטעס בעפעהל.

— אָבער איך האָב נאָך זיי נאָר ניט געשיקט, האט מארי געזאָגט. ווארשיינליך האָסטו ניט ריכטיג איבערגעגעבען, וואָס איך האב דיר געזאָגט. איך האָב נאָר געזאָגט, אז דו זאָלסט זיי צוטהיילען דיא תבואה.

דראָן האט ניט געענטפערט און אָבגעזיפצעט זיך.

— אויב איהר הייסט, וועלען זיי אוועק, האט ער ענדליך געזאָגט.

— ניין, ניין, איך וועל ארויס צו זיי האָט מארי געזאָגט.

ניט קוקענדיג, וואָס דיא בעדיענטע האָבען איהר דערפון אָבגערעדט איז מארי ארויס אויפ'ן גאנעק. דראָן, דער ארכיטעקטאָר און איינינע בעדיענטע זיינען איהר נאָכגעגאַנגען.

צווישען די פויערים האט זיך אָנגעהויבען א בעוועגונג ביי איהר ערשיינען, און אלע האָבען אראָבגענומען דיא היטלען, מארי איז צוגעקומען נאָהענט צו זיי. זיא האט זיך אָנפאַנגס א ביסעל פערלאָרען פון דיא פיעלע אויגען וואָס האָבען געקוקט אויף איהר, נאָר ווידענדיג, אז זיא איז איצט דיא פאָרשטעהערין פון דעם פאָטער און ברודער, האט זיא זיך גלייך געפאַסט און אָנגעהויבען מיט א שטייפען קול.

—איך בין זעהר צופרידען, וואָס איהר זייט געקומען. מיר האט דראָנושקאַ געזאָגט, אז איהר האט געליטען פון דער מלחמה. דיא צרה איז אונזער אלעמענס און איך וועל טהאָן אלץ, אום צו העלפען אייך. איך פאָהר אוועק, ווייל דאָ איז געפעהרליך.... דער פיינד איז נאָהענט...ווייל.... איך גיעב אייך אָב אלץ, מיינע פריינד און איך בעט אייך, נעהמט דיא גאַנצע תבואה און איהר זאָלט ניט וויסען פון קיין נויט. אויב מען האָט אייך געזאָגט, אז איך גיב אייך די תבואה אום איהר זאָלט פערבלייבען דאָ ; איז דאָס ניט ריכטיג, פערקעהרט, איך בעט אייך איהר זאָלט פון דאַנען אריבערפאָהרען מיט אייער גאַנצער ביסעל אָרימקייט און אונזער גוט אונטער מאָסקווע און איך וועל זעהן צו בעזאָרגען אייך מיט הייזער און ברויט.

זיא האט זיך אָבגעשטעלט. עס איז געוואָרן שטיל און קיינער האָט די שטיל-קייט ניט איבעריסען. אלע אויגען זיינען געווען געריכטעט אויף איהר מיט איין

איסדרוק, דיא בעדייטונג פון וועלכען זיא האט ניט נעקענט פערשטעהן. איז דאס געווען נייגיערדע, איבערגעבענהייט, דאנקבארקייט אדער שרעק און מיסטרויען, נאר דער אויסדרוק איז געווען אומעדום דער זעלבער.

— מיר זיינען זעהר צופריעדען פון אייערע חסדים, נאר נעהמען דיא פריציש תבואה דארפען מיר ניט, האט נעענטפערט א קול פון הינטען.

— פאר וואס? האט מארי געפרעגט.

קיינער האט ניט געענטפערט, נאר מארי האט בעמערקט, אז איצט האבען זיך אלע אויגען, מיט וועלכע זיא האט זיך בעגעגנט, אראבגעלאזט.

— פאר וואס אבער ווילט איהר ניט? האט זיא ווידער געפרעגט.

קיינער האט ניט געענטפערט.

— פאר וואס רעדט איהר ניט? האט זיא זיך געווענדעט צו א'ן אלטען פויער וואס איז געשטאנען אנגעשפארט אויף זיין שטעקען. זאג, אפשר דארפט איהר האבען נאך עפעס.

דער אלטער פויער איז וויא אין כעס געווארען, האט אין גאנצען אראבגעלאזט דעם קאפ און געזאגט:

וואס איז דא פאראן איינצואווילינגען, מיר דארפען קיין תבואה ניט האט זיך אנגערופען איינער.

— וואס, מיר זאלען אלץ אוועקווארפען? מיר ווילען ניט. מיר זשאלעווען דיך, נאר איינשטימען קענען מיר ניט. פאהר אליין...... האבען זיך געהערט קולות פון אלע זייטען.

און ווידער האט זיך אויף אלע געזיכטער געוויזען איין אויסדרוק, נאר איצט איז ער שוין זיכער ניט געווען אן אויסדרוק פון דאנקבארקייט אדער נייגיערדע. דער אויסדרוק איז איצט געווען פון א בייזער ענטשלאסענהייט.

— א חכמה, לאז דיא הייזער, פערניכטען און געה נאך איהר, זיא וועט דיך פערשלאפען.

מארי האט אראבגעלאזט דעם קאפ און איז ארויס פון דער מענגע. זיא האט זיך געלאזט געהן צום שטוב און האט אנגעזאגט דראנען, אז ער זאל צוגרייטען פערד און וועגען.

XIII.

ניקאלאי ראסטאוו מיט א יונגען אפיציר און מיט צוויי חווארען זיינען ארויס-געפאהרען רייטענדיג פון דעם דארף, וואו זיי זיינען געשטאנען, 15 ווערסט פון

באנוטשאראווא, אום אויסצופרובען א נייעם פערד, וואס דער אפיציר האט איצט געקויפט און צו דער זעלבער צייט אויסצוגעפינען אין דיא ארומיגע דערפער, צו אין דארטען ניטא קיין היי.

באנוטשאראווא האט זיך דיא לעצטע דריי טעג געפונען צווישען צוויי פיינדליכע ארמייען און אהער האבען אזוי גוט געקענט אראבפאהרען פראנצויזישע סאלדאטען וואס זיינען געגאנגען פאראוס וויא רוססישע סאלדאטען וואס זיינען געגאנגען פון הינטען. און ראסטאוו וויא א גוטער קאמאנדיר האט געוואלט פערכאפען דעם פראוויאנט אין באנוטשאראווא איידער דיא פראנצויזען וועלען אהין אנקומען.

ראסטאוו און דער צווייטער אפיציער זיינען געוועזן זעהר פרייליך און האבען געהאפט צו געפינען שיינע מיידלעך אין דעם פירסטליכען גוט. ראסטאוו'ן איז אין קאפ ניט אריין, אז דאס גוט בעלאנגט צו דעם זעלבען באלקאנסקי'ן, וועלכער אי געוועזן זיין שוועסטער'ס חתן.

ראסטאוו און דער צווייטער האבען צום לעצטען מאל א לאז געטהאן זייערע פערד, ווער וועטען וועט איבעריאגען, און ראסטאוו איז דער ערשטער אריינגעשפרונגען אין דער גאס פון דעם דארף באנוטשאראווא.

— דו פריהער, האט געזאגט דער צווייטער אפיציר און זיי זיינען צוגעפארען צו א שפייכלער, וואו עס איז געוועזן פערזאמעלט א גרויס רעדעל פון פויערים.

איינינע פויערים האבען ארונטערגענומען דיא היטלען, אנדערע ניט און האבען אלע געקוקט אויף דיא רייטער. צוויי אלטע און הויכע פויערים זיינען ארויס שכור פון שענק און פאלענדיג פון דיא פיס האבען זיי געזונגען עפעס א ליעדעל.

— כוואטעס! האט געזאגט ראסטאוו. וואס הערט זיך, היי איז פאראן?

א פויער איז ארויס פון דער מענגע און איז צוגעגאנגען צו ראסטאוו'ן.

— ווער זייט איהר? האט ער געפרעגט.

—פראנצויזען, האט דער אפיציר געענטפערט לאכענדיג. און אט איז נאפאלעאן אליין, האט ער געזאגט, ווייזענדיג אויף ראסטאוו'ס משרת א הוזאר.

— בכן, זייט איהר רוסישע? האט דער פויער איבערגעפרעגט.

— וואס האט איהר זיך דא צוזאמענגעקליבען? האט געפרעגט ראסטאוו, עפעס א יום טוב?

— צוליעב קהלשע עסקים, האט געענטפערט דער פויער, אבטרעטענדיג פון

[illegible]

אין דער צייט האָבען זיך אויף'ן וועג וואס האָט געפיהרט פון דער פריצ'ישער חויף, געוויזען צוויי פרויען און א מאַנספערזאָן אין א ווייסע הימעל.

— אין ראָזען קאָליר געתערט צו מיר! האָט געזאָגט דער יונגער אָפיציער בע־טערקענדיג, אז דוניאשאַ לויפט צו איתם. וואָס, מיין שעהנהייט? האָט ער איהר געפרעגט, שמייכלענדיג.

— דיא פירסטין האָט געהייסען פרעגען, פון וועלכען פאָלק זייט איהר און ווי איז אייער פאמיליע?

— דאָס איז גראַף ראָסטאָוו, עסקאַדראָנער קאָמאנדיר, און איך בין אייער ער־געבענסטער דיענער.

גלייך נאָך דוניאשאַ'ן איז צוגעקומען אלפּאַטיטש. ער האָט ארונטערגענומען דאָס היטעל און איז צוגעגאַנגען צו ראָסטאָוו'ן.

—איך וואג זיך צו בעאונרוהיגען אייער וואָהלגעבאָרען האָט אלפּאַטיטש געזאָגט מיט אכטונג נאָר צו דער זעלבער צייט מיט א געוויסע פעראכטונג צו ראָסטאָוו'ס יונגקייט און האָט אריינגעלייגט די האַנד צו זיך אין בוזים. מיין ווירטהין, דיא טאָכ־טער פון דעם גענעראל־אַנשעף פירסט ניקאָלאַי אנדרעעוויטש באלקאָנסקי, וועל־כער איז געשטאָרבען דיעזען 15טען, געפינט זיך איצט אין א פערלעגענהייט צוליעב דער גראָבקייט פון דיעזע פערזאָנען — ער האָט אָנגעוויזען אויף דיא פויערים — און זיא בעט אייך איהר זאָלט אזוי גוט זיין און אריינקומען.... ווענט איהר פיעלייכט זיין אזוי גוט אָבפאָהרען א ביסעל, ווייל דאָ איז ניט זעהר אַנגענעהם פאר דיא...... האָט אלפּאַטיש געזאָגט מיט א טרויעריגען שמייכעל ווייזענדיג אויף צוויי פויערים וואָס זיינען איהם נאָכגעגאַנגען טריט פאר טריט.

— א!.. .. אלפּאַטיטש!.... א...... יאקאָוו אלפּאַטיטש! פיין! א פיין!.... האָבען דיא פויערים געזאָגט, לאַכענדיג פון איהם.

ראסטאוו האָט א קוק געטהאָן אויף די שכור'ע פויערים און האָט א שמייכעל געטהאָן.

— פיעלייכט פערשאַפט עס אייך פערגניגען האָט געזאָגט יאקאָוו אלפּאַטיטש, ווייזענדיג מיט דער לעדיגער האַנד אויף דיא פויערים.

— ניין, דאָס איז א קנאַפּער פערגניגען האָט געזאָגט ראָסטאָוו און איז אָבגע־פאָהרען. וואָס איז דאָס אזוינס? האָט ער געפרעגט.

— איך נעהם דיא פרייהייט צו מעלדען אייער עקסעלענץ, אז דיא פויערים פון דעם דאָרף ווילען נישט ארויסלאָזען דיא גנעדיגע פון דעם גוט און לאָזען נישט

שפאנען דיא פערד, פון אין דער פריה זיינען די זאכען איינגעפאקט און איהר עק־פעלענץ קען ניט ארויספאהרען.

— דאס איז אונגליק! האט ראסטאוו אויסגעשריען.

— איך האב דיא עהרע צו מעלדען א יך די ריינע וואהרהייט, האט אלפאטיטש געזאגט.

ראסטאוו איז אראב־געשפרונגען פון פערד און האט עס איבערגעגעבען דעם תואר און, אליין איז ער מיט אלפאטיטשן אוועק צום הויז, וואו די פירסטין האט זיך געפונען און האט איהם דערוייל אויסגעפרעגט וועגען איינצעלהייטען. ווירקליך מארי האט די זאך אזוי איבערגעפיהרט מיט איהר אונטערהאנדלונג מיט די פויערים און מיט איהר פארשלאג, זיי זאלען נעהמען דיא תבואה, אז דראן האט אבגעגעבען דיא שליסלען און איז איבערגעגאנגען אויף דער זייט פון די פויערים. און ווען מארי האט אין דער פריה געהייסען שפאנען די פערד, האבען זיך די פויערים פערזאמעלט נעבען שפייכלער און האבען געשיקט זאגען, אז זיי וועלען דיא פירסטין פון דעם גוט ניט ארויסלאזען, א בעפעהל איז פאראן אז קיינער זאל ניט ארויספאהרען אלפאטיטש האט מיט זיי גערעדט און גע׳טענהט, נאר דאס איז געוועזען אומזיסט.

אין דער מינוט ווען ראסטאוו איז געקומען מיט׳ן אפיציר אין באגוטשארא, האט מארי געהייסען שפאנען דיא פערד און ניט קוקען אויף קיין זאך, באטש אלפאטיש און דיא בעדיענטע האבען איהר דערפון אבגעשלאגען. נאר ווען דיא קרטשערס האבען דערזעהן דיא רייטער, זיינען זיי זיך צולאפען פאר שרעק, אנגעצונדיג זיי פאר פראנצויזען און אין הויז איז געווארען א געוויין.

— מאטעלע! גוטער פאטערל! איין גאט האט דיך אהער געשיקט! האבען זיך געהערט קולות פון דיא דיענסטען, וועהרענד ראסטאוו איז דורכגעגאנגען דורך דעם פארצימער.

מארי איז געזעסען אין זאל און אבגעשוואכטע ווען ראסטאוו איז אריינגעקומען דערזעהענדיג א רוסישע געזיכט און דער קענענדיג פון זיין אריינקומען און פון זיינע ערסטע ווערטער, אז ער איז פון איהר קרייז, האט זיא אויף איהם א קוק געטהאן מיט איהר טיעפען שטראהלענדען בליק און האט גענומען ריידען מיט א ציטערנדען קול. ראסטאוו האט געזעהן עפעס ראמאנטישעס אין דער בעגעגעניס: „א מיידעל, אונבעשיצט און דערשלאגענע פון אן אונגליק, איינע אליין אין דיא הענד פון דיא גראבע אויפגערייצטע פויערים!“ האט ער געטראכט.

װעהרענד זי האָט איהם דערצעהלט.

װען זיא האָט געענדיגט רעדען, אז דאָס אַלץ איז געשעהן אויף מאָרגען נאָך דעם פאָטער'ס טויט, האָט זיך איהר קול איבערגעריסען. זי האָט זיך אָבגעקערט און װי מורא האָבענדיג, אז ער זאָל ניט מיינען, אז זיא װיל ערװעקען זיין מיטלייד, האָט זיא אויף איהם אַ קוק געטהאָן מיט אַ פראַגענדען, צושראָקענעם בליק. ביי ראָסטאָװ'ן זיינען געשטאַנען טרערען אין דיא אויגען.

— איך קען אייך ניט זאָגען, װיא גליקליך איך פיהל זיך דערמיט, װאָס דער צופאַל האָט מיך געבראַכט אהער און װאָס איך װעל אייך קענען מיט עפּעס דיענען, האָט ראָסטאָװ געזאָגט, אויפהויבענדיג זיך. איך בעט אייך, פאָהרט און איך ענטפער מיט מיין עהרע, אז קיין מענש װעט ניט װאַגען צו פערשאַפען אייך דיא מינדעסטע אונאַנגענעהליכקייט, אויב איהר װעט נאָר מיר ערלויבען צו בעגלייטען אייך.

ער האָט זיך פערנייגט, װיא מען פערנייגט זיך פאַר דאַמען פון דער קייזערליכער פאַמיליע און האָט זיך געלאָזט געהן צו דער טהיר.

זיין העפליכקייט, מיט װעלכער ער האָט איהר געװיזען, אז כאָטש ער װאָלט גערעכענט פאַר אַ גליק צו בעקאַנען זיך מיט איהר, טהוט ער עס אָבער ניט װייל ער װיל ניט אויסנוצען איהר אונגליק, האָט זיא פערשטאַנען און געװאוסט װיא צו שעצען.

— איך בין אייך זעהר, זעהר דאַנקבאַר, האָט זיא צו איהם געזאָגט, נאָר איך האָף, אז דאָ איז נאָר געװען אַ מיספערשטענדניס און קיינער איז אין דעם ניט שולדיג.

זיא האָט זיך פּלוצים צואויינט.

— פערצייהעט, האָט זיא געזאָגט.

ראָסטאָװ האָט זיך װידער פערנייגט און איז אַרויס פון צימער מיט אָנגערוקטע ברעמען.

XII.

— נו, װאָס, זיא איז שעהן? מיינע איז אַ׳ן אַנטיק.... נאָר דער אָפיציר האָט אַ קוק געטהאָן אויף ראָסטאָװ'ן און איז אַנשװיגען געװאָרען. ער האָט דערזעהן, אז זיין קאָמאַנדיר געפינט זיך איצט אין אַ׳ן אַנדער מוטה.

ראָסטאָװ האָט בייז אַ קוק געטהאָן אויף איהם, האָט איהם ניט געענטפערט און איז מיט שנעלע טריט אַװעק אין דאָרף.

— איך וועל זיי וויזען! איך וועל זיי אַנלערנען דיא גזלנים, האָט ער גערעדט צו זיך.

אלפאַטיטש האָט איהם קוים געקענט אַניאָגען.

— וואָס פאר א ענטשלוס האָט איהר געפאסט? האָט ער געפרעגט, אַניאָגענ־דיג איהם.

—ענטשלוס? וואָס פאר אַן ענטשלוס אַלטער נאַר! האָט ראָסטאָוו אויף איהם א געשריי געטהאָן. וואָס האָסטו געקוקט? האַ? דיא פויערים האָבען געבונטעוועט און דו האָסט זיך ניט געקענט מיט זיי ספּראַווען? דו ביזט אַליין א פעררעטהער. איך קען אייך, איך וועל פון אייך אַלעמען רייסען פאַסען.... און וויא מורא האָ־בענדיג, אז ער זאָל דערווייל ניט אויסלאָזען זיין גאַנצען כעס, האָט ער גענומען געהן מיט נאָך גיכערע טריט.

אלפאַטיטש האט אראָבגעשלונגען די בעליידיגונג און איז פון איהם ניט אָבגעטראָטען. ער האט איהם דערווייל אויפמערקזאַם געמאַכט, אז עס וואלט פיליכט געווען בעסער צו שיקען נאָך א ראָטע סאָלדאטען.

— איך וועל זיי געבען א ראָטע סאָלדאטען, האט ניקאָליי געמורמעלט, ניט וויסענדיג וואס ער רעדט און פלאַצענדיג שיער פון טהיערישען כעס.

ניט טראַכטענדיג וואס ער וועט טהאָן איז ער אַלץ מיט א גיכערען און ענטשלאָסענעם טריט נעהענטער צוגעקומען צו דער מענגע.

נאָר וואס נעהענטער ראָסטאָוו איז צוגעקומען צו דיא פויערים, האָט אלפאַטיטש אַלץ מעהר געפיהלט אז דיזע אונבעטראַכטע האנדלונג קען ברענגען א גוטען רעזולטאַט. דאַס זעלבע האבען געפיהלט דיא פויערים קוקענדיג אויף זיינע גיכע און שטייפע טריט און אויף זיין ענטשלאָסענע בייזע געזיכט.

גלייך וויא דיא הוזאַרען זיינען אריינגעפאָהרען אין דאָרף, איז צווישען דיא פויערים געוואָרען א רייד, אז זיי קענען נאָך אין כעס ווערען, פאר וואס מען לאָזט ניט ארויספאָהרען די פירסטען. דראָן האט אויך אזוי געדענקט. נאָר וויא ער האט עס ארויסגערעדט איז אויף איהם אָנגעפאַלען א פויער קארפ און נאָך אנדערע, אז איהם איז קיין דאגה ניט, וויל ער האט גענוג געלד אָנגעקליבען און ער וועט איצט נעהמען זיין געלד און איהם הארט ניט, וואס מען וועט מאַכען א תל פון די הייזער.

ווען ראָסטאָוו, דער צווייטער אָפיציר, אלפאַטיטש און די אַנדערע צוויי הוזאַרען זיינען איצט צוגעקומען צו די פערזאַמעלטע פויערים, איז קארפ מיט פערלעגטע פינגער אונטערן גארטעל, מיט א לייכטען שמייכעל אויף דיא ליפען ארויסגע־

טראָטען פאָראויס. דראָן, אין נעגענטהייל, האָט זיך פערשטופט אין די הינטערסטע רייהען.

— עי, ווער איז דאָ ביי אייך דער סטאַראָסטא? האָט ראָסטאָוו אויסגעשריען:

—דער סטאַראָסטא! צו וואס דארפט איהר איהם?....האָט נעפרענט קארפ. נאָר קוים האָט ער צייט נעהאט צו ענדיגען דיא פראגע, איז זיין היטעל אראָבגעפלויגען, און דער קאָפּ האָט זיך פערבויגען אָן א זייט פון א שטאַרקען קלאפּ.

— אראָב דיא היטלען, פעררעטהער! האָט ער אויסגעשריען מיט זיין געזונטע שטיממע. וואו איז דער סטאַראסטא?

— ער רופט דעם סטאַראסטען.... דראָן זאַכאַריטש, אייך רופט מען, האָבען זיך דערהערט אונטערטהעניגע שטימען, און אלע האָבען אראָבגענומען דיא היטלען.

— מיר מיינען ניט צו בונטעווען, מיר היטען דיא אָרדנונג, האט קארפ געזאגט און עטליכע שטימען פון הינטען האָבען איהםאונטערגעהאַלטען.

— איהר רעדט נאָך? א בונט! מערדער! פעררעטהער! האָט ראָסטאָוו געשריען ניט מיט זיין קול, אליין ניט וויסענדיג וואָס ער רעדט און האט א כאפּ געטהאָן קארפּ'ן פאר'ן קאָלנער. בינדט איהם! בינדט! האָט ער געשריען, כאָטשע דא איז ניט נעווען ווער עס זאָל בינדען.

איין החאר, וואָס איז געווען איין בעדיענטער, איז צונעלאָפען צו קארפ'ן און האָט איהם אָנגעכאפּט פון הינטען פאר דיא הענד.

— וועט איהר בעפעהלען, צו ברענגען אונזערע פון אונטערן בארג? האָט ער אויסגעשריען.

אלפּאטיטש האָט זיך געווענדעט צו דיא פויערים און האָט צוויי פון זיי אָנגערופען מיט דיא נעמען, אז זיי זאָלען בינדען קארפ'ן. דיא צוויי זיינען אונטערטהעניגסט ארויס פון דער מענגע און האָבען גענומען אראָבנעהמען זייערע גארטלען.

— דער סטאַראָסטא וואו איז? האָט ראָסטאָוו געשריען.

דראָן איז ארויסגעטראָטען מיט א בלייכע געזיכט.

— דו ביזט דער סטאַראָסטא? בינדט איהם! האָט ראָסטאָוו געשריען אזוי וויא דאָס וואָלט ניט געקענט בעגעגענען קיין הינדערניס. און ווירקליך נאָך צוויי פויערים זיינען ארויסגעטראָטען און האָבען גענומען בינדען דעם סטאַראָסטא וועלכע האָט אליין ארונטערגענומען פון זיך דעם גארטעל און האָט זיי דער-

לאנגט.

— און איהר, הערט מיך אוים האט ער זיך געווענדט צו דיא פויערים: גלייך א היים, איך זאל אייער קול מעהר ניט הערען.

— מיר האבען קיין זאך ניט געמיינט, דאס איז נאר געווען א נארעשקייט. איך האב געזאגט, אזוי איז ניט גוט, האבען זיך געהערט שטיממען, און זיי האבען זיך גלייך געלאזט געהען א היים.

אין צוויי שעה ארום זיינען שוין געשטאנען פוהרען מיט פערד פארן פריצישען הויז און דיא פויערים האבען געהאלפען איינפאקען דיא זאכען.

— אבי אוועקגעלעגט— טויג ניט, האט געזאגט איין פויער. דאס קאסט געלד. מען קען דאס ניט לאזען אונטערן שטריק, עס וועט זיך אברייבען. בעט איבער מיט א ראגאזשקע.

— זעהסט, וואס ביבער דא טהוט זיך! האט געזאגט א צווייטער, ארויסטראגענדיג די שאפעס פון אנדריי'ס ביבליאטהעק. געזונטע ביבער!

— מען האט זיך ניט געפוילט און געשריבען! האט צוגעוואונקען א דריטער, וויזענדיג אויף דיא לעקסיקאנען, וואס זיינען געלעגען פון אויבען.

ראסטאוו האט דיא פירסטין בעגלייט צוועלף ווערסט ביז זיי זיינען אנגעקומען צום וועג, וואס איז געווען פערנומען מיט דיא רוסישע חיל. דארטען האט ער זיך מיט איהר געזעגענט און איז אוועקגעפאהרען צו זיין פאלק.

מארי האט געמאכט אויף איהם זעהר א גוטען איינדרוק און איהם איז געוואָרען פרייליך, ווען ער פלעגט זיך דערמאנען אן איהר, און ווען זיינע חברים האבען זיך דערוואוסט, וואס מיט איהם איז געווען אין באגוטשאראוואַ און האבען געשפאסט, אז ער איז געפאהרען נאך היי און האט דערווייל פערשטאבען איינע פון דיא רייכסטע כלות פון רוסלאנד, איז ראסטאוו אין כעס געווארען. אין כעס געווארען איז ער דערפאר, וואס דער געדאנק איז ניט איין מאל איהם אריין אין זינען. ער פאר זיך האט קיין בעסערע ווייב זיך ניט געוואונשען, דיא מוטער וואלט זיך געפונען גליקליך און דאס וואלט פערבעסערט דעם פאטער'ס געשעפטען; און זאגאר מארי וואלט אויך געווען גליקליך.

נאר סאניא? זיין ווארט, וואס ער האט איהר געגעבען? און דעריבער איז ראסטאוו געווען אין כעס ווען דיא חברים האבען געשפאסט.

XIV

דער אבער־פעלד־הערר איבער דער גאנצער רוסישער ארמיע איז ווידער געווא־

רען קוטוזאָוו נעגען דעם ווילען פון דעם קייזער. קוטוזאָוו האָט זיך גלייך דערמאַנט אן אַנדריי אָון האָט נאָך איהם געשיקט, נאָר אַנדריי האָט זיך אָבגעזאָגט פון אַריינצוטרעטען אין שטאָב און האָט איהם געבעטען ער זאָל איהם ערלויבען צו פערבלייבען ביים פאָלק.

— שאַדע, האָט קוטוזאָוו געענטפערט, איך האָב דיך בעדאַרפט האָבען, נור דו ביסט גערעכט. מענשען דאַרפען מיר האָבען ניט דאָ. ראַטהגעבער האָבען מיר שטענדיג גענוג, אונז גערן אָפּ מענשען. ניט אַזעלכע פאָלקען וואָלטען מיר געהאַט, ווען אַלע ראַטהגעבער וואָלטען געדיענט אין דיא פאָלקען וויא דו. איך געדענק דיך נאָך פון אויסטערליץ. איך געדענק, איך געדענק, מיט דער פאָהנע אין האַנד.

קוטוזאָוו האָט איהם צוגעצויגען צו זיך האָט איהם אונטערגעשטעלט זיין באַק און אַנדריי האָט בעמערקט אין זיינע אויגען טרערען.

ביידע פיינדליכע אַרמייען זיינען דעם 25 אויגוסט געשטאַנען נעבען באָראָדינאָ, אַ דאָרף ניט ווייט פון מאָסקווע און מאָרגען האָט געדאַרפט פאָרקומען אַ צוזאַמענשטויס צווישען דיא פיינדליכע אַרמייען. אָבציהען דעם צוזאַמענשטויס ווייטער איז געווען שוין אונמעגליך, אַלע האָבען געוואַרט אַ שלאַכט און קוטוזאָוו האָט געמוזט נאָכגעבען.

פיער איז געקומען פון מאָסקווע זעהן דיא שלאַכט. ער האָט געהייסען זיין בעדיענטען, ער זאָל אָנגרייטען פאַר איהם דיא פערד און אויפוועקען מאָרגען אין דער פריה און איז גלייך איינגעשלאָפען.

ווען פיער האָט אויף מאָרגען געעפענט דיא אויגען, איז שוין אין שטוב קיינער ניט געווען, דיא קליינע שייבעלאַך אין דיא פענסטער האָבען געציטערט. דער דיענער איז געשטאַנען איבער איהם און האָט איהם געטרייסעלט.

— אייער עקסעלענץ, אייער עקסעלענץ, אייער עקסעלענץ...... האָט דער דיענער איהם געטרייסעלט פאַר'ן אַקסעל, פערליערענדיג, וויא עס שיינט דיא האָפנונג, אַז ער וועט איהם ווען עס איז דערוועקען.

— וואָס? שוין צייט? שוין אָנגעהויבען? האָט פיער געפרעגט, ערוואַכענד.

— הערט, וויא עס שיסט, האָט דער דיענער געזאָגט, אַלע הערען זיינען שוין דורכגעפאָהרען דער אָבער פעלד-הערר אויך.

פיער האָט זיך געשווינד אָנגעטהאָן און איז אַרויסגעלאָפען אויפ'ן גאַנעק. אין דרויסען איז געווען העל, פריש און פריילין. דאָ האָבען זיך בעסער געהערט דיא קלעפּ פון דיא האַרמאַטען. איבער דער גאַס איז דורכגעפאָהרען רייטערייא אַ

אדיוטאנט מיט א קאזאק.

— שוין צייט, גראף, שוין צייט! האט דער אדיוטאנט אויסגעשריען.

ער האט געהייסען דעם דיענער ער זאל פיהרן זיין פערד און אליין איז ער צופוס אוועק צו א בערגיל, פון וואנען מען האט געקענט בעקוקען דאס שלאכט-פעלד און וואו קוטוזאוו איז געשטאנען ארומגערינגעלט מיט א גאנצע מחנה אפיצירען און האבען בעקוקט דאס פעלד. ווען פיער איז ארויף אויף'ן בערגיל איז ער ענטציקט געווארען פון דער פאנאראמע, וואס האט זיך געעפענט פאר זיינע אויגען. די גאנצע געגענד איז דא געווען בעדעקט מיט סאלדאטען און מיט א רויך פון שיסען, און דיא ווייטע וועלדער, וואס האבען פערענדיגט דיא פאנאראמע, האבע אויסגעזעהן וויא אויסגעהאקט פון א טייערן געלב-גרינעם שטיין.

דער רויך און דיא קלאנגען פון שיסען האבען צוגעגעבען דעם הויפט רייץ צו דער פאנאראמע.

„פיפף!" און פלוצים האט זיך דערזעהען א קייַלעכדיגער שטייפער רויך פון אלע קאלארען, פיילכענ-בלוי, סאר און מילך-וויים און אין א סעקונדע ארום האט דער רויך ארויסגעגעבען א קלאנג: „בומם!"

פיערן האט זיך פערוואלט זיין דארטען, וואו דער רויך האט זיך געזעהן, וואו עס האבען געבליצט דיא באיאנעטען, וואו עס האבען זיך געהערט דיא קלאנגען. פיער האט א קוק געטאן אויף קוטוזאוו'ן און אויף זיין סוויטע און וויא איהם האט אויסגעוויזען האבען אלע געקוקט מיט'ן זעלבען געפיהל אויפ'ן שלאכטפעלד.

— פאהר, פאהר אריבער האט קוטוזאוו געזאגט צו א גענעראל, נישט אראבגעהמענדיג דיא אויגען פון דעם שלאכטפעלד.

ווען דער גענעראל האט זיך גענומען אראבלאזען פון בערגיל, האט זיך פיער געלאזט געהען נאך איהם. דער גענעראל האט זיך ארויפגעזעצט אויף א פערד, וואס א קאזאק האט צו איהם צוגעפיהרט, און פיער איז צוגעגאנגען צו זיין דיענער וואס האט געהאלטען די פערד און פרעגענדיג ביי איהם, וועלכעס פערד איז רוהיגער איז ער ארויפגעקראכען אויפ'ן פערד, וואס דער דיענער האט איהם געוויזען, האט זיך אנגעכאפט פאר דער גריווע, איינגעקוועטשט מיט דיא פיס דעם פערד אין בויך און פיהלענדיג, אז דיא ברילען פאלען אראב און נים קענענדיג אבנעהמען דיא הענד פון דער גריווע, האט ער זיך געלאזט רייטען נאכ'ן גענעראל, ארויסרופענדיג א שמייכעל ביי די אפיציר'ען, וואס זיינען געשטאנען אויפ'ן בערגיל.

XX

דער גענעראל, נאָך וועלכען פיער האָט געריטען, האָט זיך ארונטערגעלאָזט אונטערן בארג און אראָבגעלאָזט זיך לינקס. פיער האָט איהם באַלד פערלאָרען פון דיא אויגען און איז אריינגעפאָהרען אין דיא רייהען פון דיא פיעכאָטנע סאָלדאטען. ער האָט זיך געמאַטערט ארויסצופאָהרען פון דיא רייהען, נאָר אומעטום זיינען געווען סאָלדאטען. אלע האָבען אונצופריעדען און פראַגענד געקוקט אויף איהם.

— וואָס איז ער אריינגעפאָהרען אין מיטען באטאליאָן? האָט אויף איהם איינער א געשריי געטהאָן. א צווייטער האָט מיט'ן ביקס א זעץ געטהאָן דאָס פערד און קוים איינזיטצענדיג אויף'ן פערד איז ער ארויסגעשפרונגען אויף א גערוימערען פלאַץ.

ער איז ארויסגעקומען געבען א בריק. דאָרטען זיינען ווייטער געשטאַנען סאָלדאטען און האָבען געשאָסען. פיער האָט געזעהען דעם בריק און האָט געזעהען, אז דיא סאָלדאטען טהוען עפּעס אין דעם רויך און כאָטשע דיא שיסעריי האָט ניט אויפגעהערט האָט ער אָבער בשום אופן ניט געדענקט אז דאָ איז דאָס געווען דאָס שלאכט-פעלד. ער האָט ניט געהערט דיא קלאַנגען פון דיא קוילען, וואָס האָבען געפייפט פון אלע זייטען און זיינען געפלויגען איבער איהם, ער האָט ניט געזעהען דעם פיינד, וואָס איז געשטאַנען אויף יענער זייט טייך און האָט לאַנג ניט געזעהען דיא טוידטע און פערוואונדעטע, וואָס זיינען געפאַלען ארום איהם. מיט א שמייכעל אויפ'ן געזיכט האָט ער געקוקט ארום זיך.

— וואָס פאָהרט ער פאר דער ליניע? האָט ווייטער אימעצער א געשריי געטהאָן אויף איהם.

— נעהם רעכטס, לינקס! האָט מען צו איהם געשריען.

פיער האָט זיך אראָבגענומען רעכטס און איז אונערוואַרטעט אָנגעפאָהרען אויף א בעקאַנטען אדיוטאַנט. דער אדיוטאַנט האָט בייז א קוק געטהאָן אויף פיער'ן און האָט זיך אויך צוגעקליבען א געשריי טאָן אויף איהם, נאָר דערקענענדיג איהם, האָט ער איהם בעגריסט.

— וויא קומט איהר אהער? האָט דער אדיוטאַנט געזאָגט און איז אוועקגעשפרונגען ווייטער.

פיהלענדיג זיך, אז ער איז ניט אויף זיין פּלאַץ, האָט ער זיך געלאָזט רייטען נאָכ'ן אדיוטאַנט.

— איך קען פאהרען מיט אייך? האט פיער געפרעגט.

— באלד, באלד, האט דער אדיוטאנט געענטפערט און איז צוגעפאהרען צו א דיקען פאלקאווניק, וואס איז געשטאנען ניט ווייט, און האט איהם עפעס געזאגט און דאן האט ער זיך געווענדעט צו פיערן.

— וויא קומט איהר אהער גראף? האט ער געזאגט. דיא נייגיערדע האט אייך געבראכט?

— יא, יא, האט פיער געענטפערט.

דער אדיוטאנט האט א קערעווע געטאן דאס פערד און איז געפאהרען ווייטער.

— דא איז נאך א דאנק גאט, האט דער אדיוטאנט געזאגט, נאר אויפ'ן לאנ־גען פליגעל פון דער ארמיע, ביי באגראטיאנען איז היים.

—ווירקליך? האט פיער געפרעגט. וואו איז דאס?

— פאהרט מיט מיר צום בערגיל, פון דארטען זעהט מען. און אונזער באטא־רייע איז נאך ערטרעגליך, האט דער אדיוטאנט געזאגט. אלזא, פאהרט איהר?

— יא, איך פאהר מיט אייך, האט פיער געזאגט, ארומקוקענדיג זיך און זוכענ־דיג מיט דיא אויגען זיין דינער. דא ערסט האט ער צום ערסטען מאל דערזעהען דיא פערוואונדעטע, וואס האבען זיך געשלעפט צו פוס און דיא וואס מען האט געטראגען אויף טראג־ברעטער.

XXI

אויסער זיך פאר שרעק איז פיער אויפגעשפרונגען און האט זיך געלאזט לויפען צוריק צו דער באטערייע, וויא צום איינציגען ארט, וואו ער האט זיך געקענט ראַ־טעווען פון אלע שרעסען, וואס האבען איהם ארומגערינגעלט.

ווען פיער איז אריין אין דעם גראבען, האט ער בעמערקט, אז שיסען שיסט מען ניט אויף דער באטארייע, נאר מענשען טהוען דארטען עפעס. פיער האט קיין צייט געהאט צו בעדענקען זיך, וואס פאר א מענשען זיינען דאס דארטען געוועזען. ער האט געזעהען, וויא דער עלטערער פאלקאווניק איז געלעגען צו איהם מיט'ן הינ־טען אויפ'ן ערדוואל און האט עפעס וויא בעקוקט אונטען. אויך האט ער געזעהען וויא א סאלדאט האט זיך געריסען פון מענשען, וואס האבען איהם ארומגערינגעלט, און האט געשריען „ברידער!"

און איידער ער האט געקענט פערשטעהן, אז דער פאלקאווניק איז געלעגען א טויטער און דער סאלדאט איז געוועזען א געפאנגענער, קוים איז ער אריינגע־כאפען אין גראבען, איז אויף איהם אנגעלאפען א געלער מאן אין א בלויע

טאַדיר, מיט א שווערד אין האנד און האָט עפּעס געשריען. פּיער איז אינסטינקטיו אָבגעשפּרונגען פון דעם קלאפּ האָט אויסגעשטרעקט די הענד און האָט אָנגעכאַפּט דעם מאַן (דאָס איז געווען א פראַנצויזישער אָפיציר) מיט איין האנד פאַרן אקסעל און מיט דער צווייטער פאַרן האַלז. דער אָפיציער האָט ארויסגעלאָזט דעם שווערד און האָט אָנגעכאַפּט פּיער'ן פאַרן קראַגען.

אייניגע סעקונדען האָבען זיי זיך ביידע אָנגעקוקט מיט צושראָקענע אויגען און ביידע האָבען ניט געוואוסט, וואָס זיי טהוען און וואָס זיי דאַרפען טהאָן. „בין איך געפאַנגען אָדער ער?‟ האָט יעדער פון זיי געטראַכט. נאָר וואַהרשיינליך האָט דער פראַנצויזישער אָפיציער גיכער געגלויבט, אז ער איז געפאַנגען, ווייל פּיער'ס שטאַרקע האנד האָט פון שרעק אַלץ שטאַרקער און שטאַרקער געדריקט איהם דאָס האַלז. דער פראַנצויז האָט געוואָלט עפּעס זאָגען, נאָר פּלוצים איז סאַמע איבער זייערע קעפּ דורכגעפלויגען א קויל, און ביידע האָבען געשווינד אָנגעבויגען דיא קעפּ. פּיער האָט אראָבגעלאָזען דיא הענד און ניט געדענקענדיג מעהר, ווער וועמען האָט גענומען געפאַנגען, איז דער פראַנצויז אוועקגעלאָפען צוריק אויף דער באַטאַרייע און פּיער, אויסגליטשענדיג זיך איבער די טוידטע און פערוואונדעטע וועלכע האָבען, ווי איהם האָט אויסגעוויזען, געכאַפּט איהם פאַר דיא פיס, האָט זיך געלאָזען לויפען באַרג ארונטער. נאָר דאַ האָט ער אָנגעטראָפען א גאַנצע מחנה רוסישע סאָלדאַטען, וועלכע זיינען מיט א פרעהליכען הורראַ געלאָפען צו דער באַטאַרייע. דיא פראַנצויזען, וואָס האָבען פערכאַפּט דיא באַטאַרייע, זיינען אַנטלאָפען, און דיא רוסישע סאָלדאַטען האָבען זיי נאָכגעיאָגט א שטיק וועג.

פון דער באַטאַרייע האָט מען אראָבגעפיהרט דיא געפאַנגענע, צווישען וועלכע האָט זיך געפונען א פראַנצויזישער גענעראַל. א מחנה פערוואונדעטע, רוסישע און פראַנצויזישע זיינען געגאַנגען, געפויזעט פון דער באַטאַרייע, אנדערע האָט מען אראָבגעטראָגען אויף טראָג־ברעטער. פּיער איז ארויף אויף'ן בערגיל, וואו ער האָט פריהער פערבראַכט איבער א שעה צייט און ער האָט שוין דאָ איצט ניט געטראָפען קיין בעקאַנטע געזיכט. פון די אַלע פריהעריגע סאָלדאַטען איז ניט פערבליבען ניט איינער.

פּיער איז ארונטערגעלאָפען פון בערגיל.

„ניין, איצט וועלען זיי אויפהערען איצט וועלען זיי זיך אָבשרעקען פון דיא גרוילען, וואָס זיי האָבען געמאַכט‟, האָט פּיער געטראַכט נאָכגעהענדיג מעבאַניש נאָך דיא טראָג־ברעטער.

נאָר דיא זון, פערצויגען מיט רויך איז געשטאַנען נאָך הויך און דאָס קלאַפּען פון דיא האַרמאַטען איז ניט נאָר ניט שוואַכער געוואָרען, זאָנדערן שטאַרקער.

XXII

פירסט אנדריי׳ס פּאָלק איז געשטאַנען ביז צוויי אַ זייגער אָהן אַרבייט אונטער אַ שטאַרקען פייער פון אַרטילעריע. ביז צוויי אַ זייגער האָט דער פּאָלק פערלאָרען איבער 20 מאַן. דאַן האָט מען דעם פּאָלק אַרויסגערוקט פאָרוועַרטס, נאָר ער איז נאָך אַלץ געשטאַנען אָהן אַרבייט, און ניט אַרויסלאָזענדיג ניט איין שאָס, האָט דער פּאָלק פערלאָרען נאָך אַ דריטעל טהייל סאָלדאַטען. פון פאָרענט און פון רעכטס האָבען געקלאַפּט האַרמאַטען און פון דעם רויך, וואָס האָט פערדעקט דיא גאַנצע געגענד האָבען ניט אויפגעהערט צו פליהען קוילען און גראַנאַטען-קוגלען.

מיט יעדען נייען קלאַפּ זיינען אַלץ וועניגער שאַנסען פערבליעבען פאַר די לעבעדיגע צום לעבען. אַלע סאָלדאַטען פון דעם פּאָלק זיינען געוועזן בייז און האָבען געשוויגען. זעלטען ווען עס האָט זיך דערהערט אַ געשפּרעך נאָר יעדעס מאָל האָט זיך דאָס געשפּרעך אַזוי גיך איבערגעריסען וויא נאָר עס האָט זיך דערהערט דער געשריי: „טראַג-ברעטער!״ דיא מעהרערע צייט זיינען אַלע געזעסען אויף דער ערד.

פירסט אַנדריי, בלייך און בייז וויא דיא אַלע אַנדערע פון זיין פּאָלק איז אַרומגעגאַנגען הין און צוריק איבער דער לאָנקע. מיט פערלעגטע הענד אַהינטער און מיט אַן אַראָפּגעלאָזטען קאָפּ. ער האָט ניט געהאַט וואָס צו טהאָן און וואָס צו בעפעהלען. דיא סאָלדאַטען האָבען אַליין געטהאָן וואָס מען האָט געדאַרפט. ער איז אַרומגעגאַנגען און האָט וועגען קיין זאַך ניט געטראַכט, דאָ האָט ער בעטראַכט דעם שטויב אויף זיינע שיך און דאָ האָט ער געצעהלט וויפיעל טריט ער מאַכט און פיעל טריט קענען אַריין אין אַ ווערסט. ער האָט זיך צוגעהערט מיט אַ פערמאַטערטען אויער צו די זעלבע קלאַנגען און האָט געוואַרט: „דאָס איז ווייטער צו אונז!״ האָט ער געטראַכט, צוהערענדיג זיך צו אַ פייפען, וואָס איז צוגעקומען אַלץ נעהענטער צו זיי פון דער פערדעקטער געגענד פון רויך. „איינס! צוויי! נאָך! געטראָפען!״ ער האָט זיך אָבגעשטעלט און אַ קוק געטהאָן אויף דיא סאָלדאַטען. „ניין, דער גראַנאַטען-קוגעל איז אַריבערגעפלויגען, נאָר דער האָט געטראָפען״.

אַ פייף און אַ זעץ! פינף טריט פון איהם איז אַניעדערגעפאַלען אַ קאַנאָנען-קוגעל און האָט זיך אַריינגעגראָבען אין דער ערד. אַ קעלט איז איהם דורכגעלאָפען

איבער'ן רוקען. ער האט ווידער א קוק געטהאן אויף די רייתען סאלדאטען און ער האט דערזעהן, אז ביים צווייטען באטאליאן האט זיך פערזאמעלט א רעדיל.

— הערר אדיוטאנט, האט ער א געשריי געטהאן, הייסט, זיי זאלען ניט שטעהן אין איין רעדיל. דער אדיוטאנט האט ערפילט דעם בעפעהל און איז צוגעגאנגען צ אנדרייען. פון דער צווייטער זייט איז רייטענדיג צוגעפאהרען דער קאמאנדיר פון דעם באטאליאן.

— היט זיך! האט זיך דערהערט א צושראקענער געשריי פון דיא סאלראטען און צווי טריט פון אנדרייען הינטער דעם קאמאנדירס פערד איז ארונטערגעפאלען א גראנאטקוגעל. דאס פערד האט ניט געפרעגט קיין קשיות, צו עס איז שעהען צו מאוס ארויסצואווייזען מורא און האט זיך א הויב געטהאן אזוי אז עס האט שיער ניט ארונטערגעווארפען דעם קאמאנדיר און איז אבגעשפרונגען אן א זייט. דער שרעק פון דעם פערד איז איבערגעגאנגען צו דיא סאלדאטען.

— לעגט זיך! האט אויסגעשריען דער אדיוטאנט און האט זיך אנידערגעלעגט אויף דער ערד. אנדריי איז געבליבען שטעהן אין אונענטשלאסענהייט. דער גראנאטקוגעל האט זיך געדרייט ווי א ראד צווישען איהם און דעם ליגענדען אדיוטאנט.

„איז דאס ווירקליך דער טוידט" האט פירסט אנדריי געטראכט, קוקענדיג אויף'ן דינענקען שנירעלע רויך, וואס האט זיך געפלאכטען פון דעם דרייענדיגע שווארצען רעשיל. „איך וויל ניט שטארבען, איך האב ליעב דאס לעבען, דיזע גראז, דיא ערד, דיא לופט".

— מאוס, הערר אפיציר, האט ער געזאגט צום אדיוטאנט, וואס......

אנדריי האט ניט דעררעדט. אין דעם אויגענבליק האט דאס רעשעלע א פלאץ געטהאן, שטיקלאך זיינען זיך צושפרונגען אין אלע זייטען, עס האט זיך דערהערט א פערשטיקטער ריח פון פולווער און אנדריי האט זיך א שאקעל געטהאן אן א זייט, האט אויפגעהויבען דיא האנד אין דער הויך און איז אנידערגעפאלען אויף'ן הארצען.

מען איז גלייך צוגעלאפען מיט טראגבערטער. אנדריי איז געלעגען מיט'ן געזיכט צום גראז און האט שווער געאטהעמט.

— וואס שטעהט איהר, געהט צו!

דיא פויערים-אפאלטשענצעס האבען איהם אנגענומען פאר דיא אקסלען און פאר דיא פיס, נאר ער האט אנגעהויבען צו קרעכצען און די פויערים האבען איהם אבגעלאזען.

— לעגט איהם ארויף, האט עמיצער א געשריי געטהאן. טראכט ניט!

די פוירים האבען איהם אויפגעהויבען א צווייטען מאל און ארויפגעלייגט אויפ'ן טראג־ברעט.

עטליכע אפיציערען האבען זיך ארומגעשטעלט ארום איהם. אנדריי איז געווען פערוואונדעט אין בויך און פון דארטען האבען זיך דיא קליידער בעגאסען מיט בלוט.

— אך מיין גאט! מיין גאט! וואס איז דאס! אין בויך? דאס איז א סוף! אח, מיין גאט! האבען זיך געהערט אויסגעשרייען צווישען דיא אפיצירען.

די פויערים האבען איינגעטאסטשעט די טראג ברעטער אויף די פלייצעס און האבען איהם אוועקגעטראגען איבער א'ן אויסגעטראטענעם וועג אין א וואלד, וואו עס זיינען געשטאנען וועגען מיט פערד ארום עטליכע געצעלטען, אין וועלכע מען האט באנדאזשירט פערוואונדעטע. פאר די געצעלטען זיינען געזעסען די פערוואונדעטע און האבען געוויינט, געשריען, געקרעכצט, געזידעלט זיך און געבעטען בראנפען, ווארטענדיג אויף זייער רייהע. אייניגע האבען גערעדט פון היץ. אנדרייען, אלס א קאמאנדיר פון א פאלק, האט מען צוגעטראגען נעהנטער צו א געצעלט. ער האט אויפגעעפענט דיא אויגען און האט א לאנגע צייט ניט געקענט פערשטעהען, וואס מיט איהם טהוט זיך.

XXII

איינער פון דיא דאקטוירים אין א פערבלוטיגטען פארטוך, מיט פערבלוטיגטע הענד, מיט א סיגאר, וואס ער האט געהאלטען צווישען קליינעם פינגערל און גרויסען, אום ניט צו פערבלוטיגען איהם, איז ארויס פון געצעלט. דער דאקטאר האט אויפגעהויבען דעם קאפ און האט געקוקט אין דער לופטען. ווי עס האט געשיינט, האט ער געוואלט אביסעל אברוהען. פיהרענדיג א ווילע מיטן קאפ רעכטס או לינקס, האט ער זיך אבגעזיפצט און אראב געלאזט דעם קאפ.

— גלייך, גלייך, האט ער געזאגט, ווען דער פעלדשער האט איהם געמעלדעט וועגען אנדרייען, און האט געהייסען אז מען זאל איהם אריינטראגען אין געצעלט.

צווישען דיא פערוואונדעטע האט זיך אויפגעהויבען א מורמעל.

— עס וויזט אויס, אז אפילו אויף יענער וועלט וועט אויך זיין א לעבען נאר פאר דיא פריצים אליין.

אין געצעלט, וואו מען האט אנדרייען אריינגעטראגען, זיינען געשטאנען דריי טישען. צוויי טישען זיינען געווען פערנומען און אויפ'ן דריטען האט מען איהם אוועק־

נעלעגט. א קורצע צייט האָט מען איהם געלאָזט ליגען אליין און ער האָט ניט וויל־לענדיג געזעהען, וואָס עס האָט זיך געטאָן אויף יענע צוויי טישען. אויף איין טיש איז געלעגען א טאָטער און האָט זיך געריסען, געוואָרפען און האָט געקווטשעט מיט אלע כוחות, וועהרענד דער דאָקטאָר האָט איהם געשניטען דעם רוקען. אויף׳ן צווייטען טיש איז געלעגען אויף׳ן רוקען א הויכער און פולער מאַן מיט געקרייזעלטע האָר. דער קאָליר פון דיא האָר און דיא פאָרמע פון קאָפּ האָבען אנדרייען געשיינט זעלטזאם בעקאנט. עטליכע פעלדשערס האָבען זיך ארויפגעוואָרפען צו איהם אויף׳ן הארצען און האָבען איהם געהאלטען זיין ווייסע גרויסע, און פולע פוס האָט ניט אויפגעהערט צו וואָרפען זיך מיט א פיעבערהאפטען ציטערן. דער מאַן האָט געוויינט און געכליפּעט. צוויי דאָקטוירים האָבען שטיל עפּעס געטאָן מיט׳ן צווייטען רויטען פוס פון דעם מאַן. ווען דער דאָקטאָר איז פאָרטיג געוואָרען מיט׳ן טאָטער, איז ער צוגעגאַנגען צו אנדרייען.

ער האָט א קוק געטהאָן אנדרייען אין געזיכט און האָט זיך געשווינד אָבגעקעהרט.

— וואָס שטעהט איהר? טהוט איהם אויס! האָט ער בייז א געשריי געטהאָן אויף׳ן פעלדשער—

עראינערונגען פון דיא ווייטע קינדערשע יאָהרען זיינען ארויסגעשוואומען ביי אנדרייען, ווען דער פעלדשער האָט איהם גענומען אויסטאָן. דער דאָקטאָר האָט זיך אָנגעבויגען איבער זיין וואונד, האָט איהר א טאפּ געטהאָן און האָט זיך שווער אָבגעזיפצעט. דערנאָך האָט ער עפּעס געמאכט א צייכען צו אימיצען. פון א שרעקליכען ווייטאָג אין בויך האָט אנדריי פערלאָרען זיין בעוואוסטזיין. ווען ער האָט ערוואכט זיינען די צובראָכענע ביינער פון די זייטען געווען ארויסגענומען. שטיקלאך פלייש אָבגעשניטען און דיא וואונד באנדאזשירט. מען האָט געשפּריצט אויף זיין געזיכט וואסער, און ווען ער האָט געעפענט דיא אויגען, האָט זיך דער דאָקטאָר אָנגעבויגען איבער איהם, האָט איהם א קוש געטהאָן אין דיא ליפּען און איז געשווינד אָבגעגאַנגען.

נאָך דיא איבערגעקומענע יסורים, האָט זיך אנדריי דערפיהלט אזוי גליקליך ווי ער איז שוין לאַנג ניט געווען. דיא בעסטע, גליקליכסטע מינוטען פון זיין לעבען, פון דיא ווייטע קינדערשע יאָהרען, ווען מען האָט איהם אויסגעטהאָן און געלעגט אין זיין קליין בעטעלע און דיא ניאַנא האָט איהם איינגעשלעפערט מיט ליעדער און ער האָט זיך איינגעגראָבען מיט׳ן קעפּיל אין קישען, האָבען זיך

איהם איצט פארגעשטעלט נאר ניט וויא א פערגאנגענהייט זאנדערן וויא א ווירק ליכקייט.

ארום דעם פערוואונדעטען, וועמעס קאפ האט אנדרייען אויסגעוויזען בעקאנט האבען זיך ארומגעדרייט דיא דאקטוירים.

— ווייזט מיר.... א־א־א־א! אהו! א־א־א־א! האט יענער געקרעכצעט און זיין קול האט זיך איבערגעריסען פון וויינען.

הערענדיג דאס קרעכצען, האט אנדריי געוואלט וויינען.

דעם פערוואונדעטען האט מען געוויזען א'ן אבגעשניטענעם פוס אין א שטיוועל.

— א! א־א־א! האט ער זיך צואוויינט וויא א פרויענצימער. דער דאק־טאר, וואס האט פערשטעלט זיין געזיכט, איז אבגעטראטען.

— גאט מיינער! וואס איז דאס? וואס טהוט ער דא? האט אנדריי געפרעגט זיך אליין.

אין דעם אונגליקליכען, וויינענדיגען און אבגעשוואכטען מענשען, ביי וועלכען מען האט ערשט אבגעהאקט א פוס, האט ער דערקענט אנאטאל קוראגינען. מען האט איהם געהאלטען אויף דיא הענד און געגעבען אביסעל וואסער אין א גלאז, נאר ער האט מיט זיינע אנגעשוואלענע ציטערדיגע ליפען ניט געקענט אנכאפען דעם ברעג פון גלאז. „יא, דאס איז ער; יא, דער מענש איז עפעס נאהענט פער־בונדען מיט מיין לעבען“, האט אנדריי געטראכט און האט נאך אלץ ניט געקענט פערשטעהען, וואס עס טהוט זיך פאר איהם. „וואס האט דער מענש צו טאן מיט מיין קינדהייט, מיט מיין לעבען?“ האט ער זיך געפרעגט און האט ניט געקענט געפינען קיין ענטפער. און פלוצים האט ביי איהם ערוואכט א נייע עראינערונג פון דער ריינער, ליעבער, קינדערשער וועלט. ער האט זיך דערמאנט אן נאטא־שא'ן און האט איהר געזעהען אזא, וויא זיא איז געוועזען אויפ'ן באל אין 1810 יאהר, מיט איהר דינע האלז און דינע הענד, מיט א צושראקענע און גליקליכע געזיכט, און דיא ליעבע און דיא צערטליכקייט צו איהר האט ערוואכט נאך לעבעדיגער און שטארקער אין זיין זעעלע, וויא ווען עס איז. ער האט זיך איצט דערמאנט וואס פאר א שייכות האט דער מאן מיט זיין לעבען. אנדריי האט זיך דערמאנט אלץ און א בענייסטערטע מיטלייד און ליעבע צו דיעזען מענשען האט ערפילט זיין גליקליכע הארץ.

אנדריי האט זיך מעהר ניט געקענט איינהאלטען און האט זיך צואויינט. דאס

זיינען געווען צארטע ליעבענדע טרערן איבער מענשען איבער זיך אליין איבער וייע־רע און זיינע פעראירונגען.

• • •

עטליכע צעהנדליג טויזענד מענשען זיינען געלעגען געפאלענע ארום דעם דארף באראדינא אויף דיא פעלדער און לאנקעס אויף וועלכע הונדערטע יאהרען האט מען געשניטען תבואה און געפאשעט שאף. דיא ערד דא איז געווען דורכגעווייקט מיט מענשליכע בלוט. גאנצע מחנות פערוואונדעטע מיט צושראקענע געזיכטער זיינען געקראכען, האבען זיך געשלעפט אין זייערע לאגערען. אנדערע מחנות זיינען נאך געשטאנען אויף דיא ערטער און האבען נאך געהאלטען אין שיסען.

איבער'ן גאנצען פעלד, וואס האט אין דער פריה אין דעם שיין פון דעם זון אויסגעזעהן אזוי פרייליך און שעהן מיט דיא בליצענדע באיאנעטען, מיט קאלירטע רויכען, איז איצט געלעגען א פייכטע פינסטערניס און עס האט זיך געהערט א זיי־ערקייט פון סעליטרע און בלוט. עס האבען זיך צוזאמענגעקליבען קליינע וואלקענס און עס האט אנגעהויבען צו שפריצען א רעגעלע אויף די דערשאסענע, פערוואונ־דעטע און די אויסגעמאטערטע סאלדאטען.

און הגם צום סוף פון דער שלאכט האבען אלע דערפיהלט א שרעק פאר דעם וואס זיי האבען געטהאן, האבען דאך דיא איבערגעבליבענע סאלדאטען, פערשטויבט פון פולווער און פערפלעקט מיט בלוט געהאלטען נאך אין שי־סען און האבען פארטגעזעצט מיט דער זעלבער פערביטערטקייט דיא בלוטיגע אר־ביים צו מארדען מענשליכע קערפערס.

דיא רוסישע ארמיע האט פערלארען א העלפט סאלדאטען אין דער שלאכט און נים קוקענדיג אויף דעם איז זיא געשטאנען ביים סוף פון דער שלאכט אזוי פורכטבאר וויא אין אנהייב. נאפאלעאן האט אזא ביישפיעל נים געהאט אין קיינע פון זיינע פריהערדיגע מלחמות און האט דערפיהלט א שרעק פאר דעם שונא, וואס קען אזוי פורכטבאר שטעהן נאך דעם וויא ער האט פערלארען א האלבע ארמיע. דאס איז געווען א מאראלישער זיעג פאר דיא רוסישע.

צווייטער טהייל.

1.

דעם 26טען אויגוסט ביי נאכט איז קוטוזאָוו און דיא גאנצע רוססישע ארמעע נעוועזען איבערצייגט, אז דיא באָראָדינער שלאכט איז געוואונען. און אזוי האָט קוטוזאָוו געשריעבען דעם קייזער. קוטוזאָוו האָט געהייסען צוגרייטען זיך צו א נייער שלאכט, אום צו דערהרג'ענען דעם שונא. ער האָט מיט דעם ניט געוואָלט קיינעם אָפּנארען, ער איז געוועזען איבערצייגט, אז דער שונא איז בעזיעגט.

נאָר גלייך אין דער זעלבער נאכט און אויף מאָרגען זיינען אָנגעקומען נאכריכטען וועגען דיא פערלוסטען, א פערלוסט מעהר וויא א האלבע ארמיע, און א נייע שלאכט איז פיזיש געוועזען אונמעגליך.

קוטוזאָוו האָט געגעבען א בעפעהל אָבצוטרעטען.

דיא רייכע און אינטעליגענטע איינוואָנער פון מאָסקווע האָבען אָנגעהויבען צו פערלאָזען דיא שטאָדט נאָך פאר דער באָראָדינער שלאכט, און איצט נאָך דער שלאכט האָט געזוכט צו אנטלויפען פון דאנען, ווער עס האָט געקענט.

נאָר דאָס איז פאָרגעקומען ניט נאָר אין מאָסקווע אליין. אין אלע דערפער און שטעדט פון סמאלענסק אָן איז פאָרגעקומען דאָס זעלבע. דאָס פאָלק האָט זארגלאָז געוואַרט ביז דער פיינד וועט אָנקומען, פיהלענדיג, אז אין דער הייסער מינוט וועט יעדער וויסען וואָס צו טהאָן. און וויא נור דער שונא איז צוגעקומען נאָהענט זיינען דיא רייכערע ארויסגעפאָהרען, איבערלאָזענדיג זייער גוטס, און דיא אָרימע זיינען פערבליבען און פערברענט און פערניכטעט יעדע זאַך, וואָס עס איז פערבליבען.

II.

גרעפין עלען איז געוועזען פראַטעזשירט אין פעטערבורג פון א מאגנאט, וואס האט פערנומען איינע פון די העכסטע שטעלען אין דער רעגירונג. ניט לאנג האט זיא זיך בעקאנט מיט אן אויסלענדישען פרינץ און איז געוואָרען מיט איהם אינטים. דער מאגנאט און דער פרינץ האָבען ביידע געפאָדערט זייערע רעכטע, און עלען האָט איצט געהאט א שווערע אויפגאבע צו פערבלייבען אין נאָהענטע פערהעלטניסע מיט ביידען, ניט בעליידיגענדיג קיינעם פון זיי.

נאָר זיא האָט דיא שווערע אויפגאבע געלעזט זעהר גרינג, ניט אומזיסט האט זיא געהאט א שם פאר א קלוגע פרויענציממער. ווען דער פרינץ האָט זיך דאס ערסטע מאָל ערלויבט צו מאכען איהר פאָרווירפע, האָט זיא שטאָלץ אויפגעהויבען דעם קאָפּ און אומווענדענדיג זיך צו איהם האָט זיא שטיל געזאָגט.

— וויא עגאָאיסטיש און גרויזאם דיא מענער זיינען! איך האָב בעסערס גאָר ניט ערוואַרטעט. א פרויענציממער אָפּפערט זיך אויף פאר אייך; זיא ליידעט און דאס איז איהר בעלוינונג. אייער עקסלענץ, וואָס פאר א רעכט האט איהר צו פאָדערן א רעכנונג פון מיין צונעבונדענקייט און פריינדליכע געפיהלען צו א מענשען, וואס איז פאר מיר געוועזען מעהר וויא א פאָטער!

דער פרינץ האט עפּעס געוואָלט ענטפערן נאר עלען האט איהם ניט געלאָזט.

— יאָ, מעגליך, אז זיינע געפיהלען צו מיר זיינען פיעלייכט ניט ריין פאָטערליכע, נאר דערפאר דאַרף איך דאָך ניט צומאכען פאר איהם דיא טהיר פון מיין הויז. איך בין ניט קיין מאַנספּערזאָן, אז איך זאָל אָבצאָהלען מיט אונדאַנקבאַרקייט. אייער עקסלענץ זאָל וויססען, אז א רעכנונג אין מיינע אינערליכע געפיהלען גיב איך נאָר אָב דעם איין גאָט און מיין געוויסען, האָט עלען געזאָגט, צוריהרענדיג מיט דער האנד איהר הויכען און שעהנעם בוזים און א קוק טהוענדיג אין דער הויך צום הימעל.

— נאָר אום גאָטעס ווילען, הערט מיך אויס.

— האָט מיט מיר חתונה און איך וועל ווערען אייער ערגעבענסטע דיענסט.

— אָבער דאָס איז דאָך אונמעגליך.

— איהר ווילט זיך ניט ערונטערלאָזען אזוי נידריג און חתונה האָבען מיט.... האָט געזאָגט עלען און האָט זיך צוויינט.

דער פרינץ האָט איהר אָנגעהויבען צו בערוהיגען. עלען האָט דורך טרערן געטרערן גערעדט, אז קיין זאַך קען איהם ניט שטערן נאָך א מאָל חתונה צו האָבען.

אז אזעלכע ביישפיעלע זיינען שוין געווען (זיא האט אנגערופען נאפאלעאנען אין נאך אזעלכע הויכע פערזענליכקייטען), אז זיא איז קיין מאל נים געווען קיין ווייב ביי איהר מאן.

— אבער דאס געזעץ, דיא רעליגיאן... האט דער פרינץ געזאגט שוין אונטערגעבענדיג זיך.

— צו וואס וואלט מען אויסגעקלערט געזעצע און רעליגיאן, אז זיי זאלען נים קענען טהאן אזא זאך? האט געזאגט עללען.

דער פרינץ איז געווען איבערראשט, וואס אזא איינפאכער געדאנק איז איהם נים אריין אין קאפ, און ער האט זיך געווענדעט צו די יעזואיטען נאך א ראטה.

אין א קורצע צייט ארום איז זיא איבערגעגאנגען אין קאטוילישען גלויבען און האט אנגעשריעבען א בריעף צו פיער'ן, אז זיא וויל חתונה האבען מיט דעם און דעם פרינץ, אז זיא האט אנגענומען דיא איינציגע אמת'ע אמונה און בעט איהם אז ער זאל מאכען דיא אלע צערעמאניעס, וואס מען דארף טהאן ביי א גט, און האט איהם דעם בריעף אבגעשיקט דורך א שליח.

דער שליח האט דעם בריעף געבראכט צו פיערן אין דער חיים, ווען ער האט זיך געפונען אויף'ן באראדינער פעלד.

II.

שוין ביים סוף פון דער באראדינער שלאכט איז פיער אנטלאפען פון דער באטאריע, וואו ער האט זיך געפונען, מיט א מחנה סאלדאטען.

דיא איינציגע זאך, וואס ער האט געוואונשען, איז געווען וואס גיכער צו בעפרייען זיך פון דיא שרעקליכע איינדריקע, וואס ער האט דורכגעלעבט אין דעם טאג, צוריקקעהרען זיך צו זיין געוועהנליכען ארט לעבען און רוהיג איינשלאפען ביי זיך אין צימער, אין בעט. ער האט געפיהלט, אז נאר דאן וועט ער קענען אבגעבען זיך א רעכנונג פון דעם, וואס ער האט געזעהן און דורכגעלעבט.

נאר פון די איינדריקע האט ער זיך נים געקענט בעפרייען, כאטשע דיא קוילען האבען שוין נים געפייפט דא אויפ'ן וועג איבער וועלכען ער איז געגאנגען, פון אלע זייטען האט זיך געזעהן דאס זעלבע וואס אויפ'ן שלאכט פעלד. דא זיינען געווען דיא זעלבע ליידענדע, אויסגעמאטערטע און צייטענווייז מערקווירדיגע גלייכגילטיגע געזיכטער, דא איז געווען דאס זעלבע בלוט, דיא זעלבע סאלדאטסקע קליידער, דיא זעלבע קלאנגען פון שיסען, הגם ווייטען קלאנגען, אבער נים ווייניגער שרעקליכע, אויסער דעם האט געפארעט און עס איז געווען שטויביג.

אבגעהענדיג א ווערסט דריי, האט זיך פיער אנידערגעזעצט ביי א זייט וועג.

שווארצע שאטענס פון דער נאכט האבען זיך גענומען פערשפרייטען אויף דער ערד און דער גערויש פון דיא הארמאטען איז געווארען שטיל. פיער האט זיך ליי־גענדיג אנגעשפארט אויף דעם עלענבויגען און האט געקוקט ווי די שאטענס האבען זיך גערירט אין דער פינסטערניס. איהם האט אלץ אויסגעדוכט, אז א גראָ־נאט־קוגעל טראגט זיך צו איהם מיט א שרעקליכען פייפען. ער האט אויפגעציטערט און אויפגעהויבען זיך. ער האט ניט געדענקט, פיעל צייט ער איז דא געזעסען. אין מיטען נאכט האבען דריי סאלדאטען אנגעשלעפט צווייגלאך, געמאכט א פייער און געזעצט זיך נעבען איהם.

די סאלדאטען האבען א קרומען קוק געטהאן אויף פיער'ן, ארויפשטעלענדיג א קעסעלע אויף דעם פייער און אנבראקענדיג דארטען סוכארעס מיט פעטקייט, דער אנגענאהמער ריח פון עסענווארג האט זיך אויסגעמישט מיט דעם גערוך פון רויך.

פיער האט זיך אויפגעהויבען און א זיפץ געטאן. דיא סאלדאטען האבען ניט א קוק געטהאן אין פיער'ס זייט און האבען גערעדט צווישען זיך.

— ווער ביזטו? האט זיך איינער פון דיא סאלדאטען געווענדט צו פיער'ן, מיינענדיג אונטער דער פראגע: אויב דוא ביזט הונגעריג, וועלען מיר דיר געבען, עסען נאר צו דוא ביזט אן ארדענטליכער מענש.

— איך? איך?.... האט פיער געזאגט, פיהלענדיג פאר נויטיג צו פערקלע־רען זיין יחוס, אום צו זיין נעהנטער צו דיא סאלדאטען. איך בין אן אפיציר פון דיא אפאלטשענצעס, נאר איך האב פערלארען מיין ראטע.

—עסס צוזאמען מיט אונז, האט געזאגט דער סאלדאט, אבלעקענדיג מיט דער צונג זיין הילצערנע לעפעל און דערלאנגענדיג עס פיער'ן.

פיער האט זיך צוגערוקט נעהענטער צום פייער און האט גענומען עסען פון קעסעלע און איהם האט דאס עסען געשיינט צו זיין דיא געשמאקסטע מאכ־ראווע וואס ער האט ווען עס איז געגעסען. ווערהענד ער האט אראבגעשלונגען אייז פולע לעפיל נאך'ן צווייטען, האבען דיא סאלדאטען געקוקט אויף איהם שטיל.

— וואוהין דארפסטו האבען? האט איהם געפרעגט איינער.

— אין מאזשאיסק.

— דו ביזט א באריו?

— יא.

— וויא אלט ביסטו?

— פעטער קיריל‌אָוויץ.

— נו, פעטער קיריל‌אָוויץ, קום מיט אונז, מיר וועלען דיך אָבפיהרען אהין. דיא העהנער האָבען שוין אָנגעהויבען צו קרייהען, ווען זיי זיינען צוגעקומען צו מאַזשאַיסק און האָבען גענומען אויפהויבען זיך אויפ׳ן בארג פון שטאָדט.

פיער איז געגאַנגען צוזאַמען מיט זיי און האָט פערגעסען, אז זיין אכסניא איז געווען אונטערן בארג און אז ער איז שוין פערבײגעגאַנגען דעם פלאַץ. ער וואָלט זיך ניט געכאַפּט, ווען ער זאָל זיך ניט צוזאַמענשטויסען מיט זיין שטאַל-קנעכט, וואָס איז איהם געגאַנגען זוכען אין שטאָדט און האָט זיך איצט צוריקגעקעהרט. דער שטאַלקנעכט האָט איהם דערקענט נאָך זיין ווייסען הוט.

— אייער עקסעלענץ! האָט איהם דער שטאַל-קנעכט אָבגעשטעלט. און מיר האָבען שוין געמיינט, אז מיט אייך איז עפּעס געשעהן. וואָס איז דאָס, איהר געהט נאָר צופוס? וואוהין געהט איהר איצט?

— אח, יאָ, האָט פיער געזאָגט.

דיא סאָלדאַטען האָבען זיך אָבגעשטעלט.

— אַזוי, האָסטו שוין געפונען דיינע? האָט א סאָלדאַט געזאָגט. נוּ, געזונד, פעטער קיריל‌אָוויץ.

— געהט געזונד, האָט פיער געזאָגט און האָט זיך געלאָזט געהן מיט זיין שטאַל-קנעכט צו דער אכסניא.

„מען דארף זיי עפּעס געבען“ האָט פיער געזאָגט צו זיך, נעהמענדיג זיך פאַר דער קעשענע. „ניין, מען דארף ניט“, האָט איהם געזאָגט אן אינערליכער קול.

אין אכסניא איז קיין פלאַץ ניט געווען אומעדום איז געווען פערנומען. פיער איז ארויס אין הויף, אריינגעקראָכען אין זיין קאַרעטע און אנידערגעלעגט זיך.

III.

ווי נאָר פיער האָט אנידערגעלעגט דעם קאָפּ, האָט ער דערפיהלט, אז ער שלאָפט איין; נור פלוצים מיט דער קלאָרהייט פון ווירקליכקייט האָט ער דערהערט בום-בום-בום פון דיא האַרמאַטען, קרעכצען, געשרייען, דאָס פאַלען פון דיא קוילען, דעם ריח פון בלוט און פולווער, און א געפיהל פון שרעק, א מורא פאַר׳ן טויט האָט איהם אָנגעכאַפּט. ער האָט צושראָקען געעפענט די אויגען און אויפגעהויבען דעם קאָפּ. אויפ׳ן הויף איז געווען שטיל. נאָר ביים טהויער איז געשטאַנען דער וועכטער פון דער אכסניא און האָט מיט עמיצען גערעדט.

ער איז באלד ווידער איינגעשלאפען און אין קאפ האבען זיך איהם ווידער גענומען פלאנטערען חלומות און ווען דער שטאל-קנעכט האט איהם אויפגע־וועקט, זיינען דיא שטראהלען פון דער זון געפאלען איהם גלייך אין געזיכט.

מען האט איהם דערצעהלט, אז אן אפיציער איז אנגעקומען מיט דער נייעס, אז דיא פראנצויזען רוקען זיך צו מאזשאיסק און אז אונזערע געהען אוועק.

פיער האט זיך אויפגעהויבען און געהייסען שפאנען און אליין האט ער זיך דערוויל געלאזט געהן איבער דער שטאדט צו פוס, ביז דיא קארעטע וועט איהם אניאגען.

דיא חיל זיינען ארויס פון שטאדט און האבען איבערגעלאזט צעהן טויזענד פער־וואונדעטע. דיא פערוואונדעטע זיינען געשטאנען נעבען דיא פענסטער און אין דיא גאסען. ארום דיא וועגען וואס האבען געדארפט אוועקפיהרען דיא פערוואונדעטע האבען זיך געהערט געשרייען, זידלעריי און קלעפ. פיער האט צו זיך אין קארעטע אריינגענומען א בעקאנטען, פערוואונדעטען גענעראל און איז צוזאמען מיט איהם אוועקגעפאהרען אין מאסקווע. אויפ'ן וועג האט מען איהם דערצעהלט, אז זיין שוואגער אנאטאל און זיין פריינד אנדריי זיינען געשטארבען.

IV.

דעם 30טען איז פיער אנגעקומען אין מאסקווע. ביי דער ראגאטקע האט איהם בעגעגענט דעם מאסקווער אבערפעלד-העררס אדיוטאנט.

— און מיר זוכען אויך אומעדום, האט געזאגט דער אדיוטאנט. דער גראף וויל אייך אונבעדינגט זעהן. ער בעט אייך, איהר זאלט גלייך קומען צו איהם צו־ליעב זעהר א וויכטיגע אנגעלעגענהייט.

פיער האט גלייך גענומען א דראשקע און איז אוועקגעפאהרען צום גראף ראסטאפטשין.

פיער האט א היבשע ווייל געווארט ביז ראסטאפטשין האט איהם אריינגע־רופען.

— א, וואס מאכט איהר, קריעגער גרויסער! האט ראסטאפטשין געזאגט, ווען פיער איז אריינגעקומען אין קאבינעט. מיר האבען געהערט וועגען אייערע העלדענ־טהאטען! נאר דיא זאך איז ניט אין דעם. צווישען אונז גערעדט, איהר זייט א מאסאן, מיין ליעבער?

פיער האט געשוויגען.

— איך ווייס אלץ, האט ראסטאפטשין ווידער געזאגט. נאר איך ווייס, אז עס

דיינע פאראן מאסאָנען און מאסאָנען, און איך האָף, אז איהר בעלאנגט ניט צו יענע וואס אונטער דיא מאסקע צו רעטען דיא מענשהייט ווילען פערניכטען רוסלאנד.

— יא, איך בין מאסאָן.

— נו, זעהט איהר, מיין פריינד. איך ווייס אויך, אז איהר האָט פון דעם הינען פערשיקטען פאָסט דירעקטאָר צוגענומען; געוויסע פאַפּירען צו היטען, איך האָב אייך ליעב און ווינש אייך קיין שלעכטס. ניט און אזוי וויא איהר זייט צוויי מאָל אינגער פון מיר, ראָט איך אייך וויא א פאָטער, אז איהר זאָלט איבעררייסען אלע פערהעלטניסע מיט אזעלכע מענשען און אוועקפאָרען פון דאנען וואס גיכער.

— נאָר וואס איז געווען דעם פאָסטדירעקטאָרס שולד? האָט פיער געפרעגט.

— דאס איז מיין זאך צו וויסען, און ניט אייערע צו פרעגען! האָט ראסטאָפּטשען אויסגעשריען.

— אויב מען בעשולדיגט איהם, אז ער האָט פערשפרייט נאפּאלעאָנס פּראָקלאַמאַציאָנען, איז דיא שולד נאך ניט דערוויזען געוואָרען, האָט פיער געזאָגט, ניט קוקענדיג אויף ראסטאָפּטשינען.

— איך האָב אייך ניט געשיקט רופען צו בעאורטהיילען מיינע געשעפטען. איך האָב נאך אייך געשיקט וויל איך וויל אייך געבען א ראטה אָדער א בעפעהל, אויב איהר ווילט, אז איהר זאָלט איבערהאקען אייער בעקאנטשאפט מיט אזעלכע מענשען, וויא דער פּאָסטמייסטער און אוועקפאָהרען פון דאנען. איך וועל דיא נארעשקייט ארויסשלאָגען פון קאָפּ, ביי וועמען זיא זאָל ניט זיין.

און וואַרשיינליך כאפּענדיג זיך, אז ער שרייט אויף בעזוכין, וועלכער איז נאך אין קיין זאך ניט שולדיג, האָט ער ווידער געזאָגט, אָנגעהמענדיג איהם פריינדליך פאר דער האנד.

— ביי אונז איז איצט ערב א גרויס אונגליק און איך האָב קיין צייט ניט צו זיין ליעבענסווירדיג מיט אלעמען. דער קאָפּ דרייט זיך. אלזאָ וואס רעגקט איהר צו טאָן, מיין ליעבער?

— גאָר נישט, האָט פיער געענטפערט אלץ מיט אראָבגעלאָזטע אויגען.

ראסטאָפּטשען האָט אָנגערוקט דיא ברעמען.

— איך גיב אייך א גוטען ראטה, פאָהרט אוועק פון דאנען וואס גיכער. גליקליך איז דער, וואס פאָלגט. געזונד. אח, יא, איז דאס אמת, אז דיא גראָף איז אריינגעפאלען אין דיא יעזואיטען אין דיא הענד!

פיער האָט נאָר נים געענטפערט און איז ארויס פון קאַבינעט אזוי ביזן, וויא מען האָט איהם נאָך קיין מאָל נים געזעהן.

ווען ער איז געקומען א היים, איז שוין געווען פינסטערלאַך. א מאַן אכט זיינען ביי איהם געווען דיזען אָבענד. אַלע האָבען געהאַט צו פרעגען איהם עפּעס. פיער האָט קיין זאַך ניט פערשטאַנען און האָט געענטפערט אזוי, אז מען זאָל איהם נאָר לאָזען צורוה. ענדליך ווען ער איז געבליבען אליין, האָט ער געעפענט דעם בריעף, וואָס דאָס וייב האָט איהם געשריבען און האָט איהם איבערגעלייענט. נאָכדעם איז ער צוגעגאַנגען צום בעט, האָט זיך אריינגעוואָרפען אין אַלעמען און איז גלייך איינגעשלאָפען.

ווען ער האָט אויף מאָרגען אין דער פריה ערוואכט האָט איהם זיין דיענער גע־מעלדעט, אז גראף ראסטאָפּטשין האָט געשיקט א פּאָליציי־בעאמטען אויסצוגעפי־נען, צו גראף בעזוכי איז שוין אָבגעפאָהרען אָדער פאָהרט אָב.

אין גאַסט־צימער האָבען געוואַרט א צעהן מאַן מיט פערשידענע געשעפטען אויף פיערן. פיער האָט זיך געשווינד אָנגעטהאָן, נאָר אנשטאַט אריינצוגעהן אין גאַסט־צימער, וואו מען האָט אויף איהם געוואַרט, איז ער ארויס מיט א הינטער־טיר אין הויף און פון דאָרטען אין גאַס.

פון דאַן אָן ביז מאָסקווע איז אָבגעברענט געוואָרען האָט מעהר קיינער פון פיער'ס היימישע מענשען נים געזעהען איהם און מען האָט נים געוואוסט, וואו ער איז געווען.

IV.

דיא ראסטאָווס זיינען ביזן ערסטען סעפּטעמבער, דאָס איז ביז א טאָג פאָרן פיינד'ס אריינגאַנג אין מאָסקווע, געבליעבען אין שטאָדט.

נאָך פּעטיא'ס אריינטרעטען אין דיענסט און זיין אָבפאָהרען נאָך בעלאיא צערקאָוו מיט א פּאָלק קאָזאַקען, איז אָנגעפאַלען א שרעק אויף דער גרעפין ראָס־טאָווא. דער געדאַנק, אז איהרע ביידע קינדער געפינען זיך איצט אין קריעג און זיי קענען ביידע דערהרגעט ווערען האָט איהר נים געלאָזט רוהען ביי טאָג און נים שלאָפען ביי נאַכט. וויא נאָר זיא פלעגט איינשלאָפען, פלעגט זיא זעהען איהרע דערהרג'עטע קינדער. ענדליך איז דעם גראף געלונגען אויסצוזעצען איהם פון דעם פּאָלק קאָזאַקען אין בעזוכי'ס פּאָלק, וואָס האָט זיך פאָרמירט אונ־טער מאָסקווע, און דער גראף האָט געהאָפט צו האַלטען פּעטיא'ן אין זועלכע פּלעצער, וואו ער זאָל נים קענען נעהמען אנטהייל אין דער שלאַכט.

ניט קוקענדיג וואס ביז דעם 20טען אויגוסט זיינען שוין כמעט אלע בעקאנטע פון דיא ראסטאוו'ס ארויסגעפאהרען פון מאסקווע, ניט קוקענדיג אויף דעם, וואס אלע האבען איינגערעדט דיא גרעפין אז זי זאל וואס גיכער אוועקגעפאהרען, האט זיא פון קיין זאך ניט געוואלט הערען, ביז איהר אוצר, איהר טייערער פעטיא וועט זיך צוריקקעהרען. פעטיא איז אנגעקומען דעם 28 אויגוסט.

צוליעב דעם גראף'ס געוואוינליכע זארגלאזיגקייט איז דעם 28טען אויגוסט נאך קיין זאך ניט געווען פארטיג צום אבפאהרען און דיא וועגען פון זייגע גיטער פאר אריבערפיהרען די זאכען זיינען ערסט אנגעקומען דעם 30טען.

שבת, דעם 31 אויגוסט, איז דיא הויז ביי דיא ראסטאוו'ס געווען איבערגעקעהרט מיט'ן קאפ אראב. אלע טהירען זיינען געווען געעפענט, דאס גאנצע מעבעל ארויסגעשטעלט, דיא שפיעגלען, בילדער ארונטערגענומען. דיא צימערן זיינען געווען אנגעשטעלט מיט קעסטלאך, אומעדום איז געווען אנגעווארפען היי, פאקפאפיער און שטריק. אויף דרויסען זיינען געווען אנגעשטעלט דיא פויערישע וועגען אנדערע פערפאקט און אנדערע נאך לעדיגע.

דער גראף איז ערגעץ אוועקגעגאנגען, די גרעפין האט געהאט א קאפ־וויהטאג און האט זיך צוגעלעגט אויף א זאפע. סאניא איז געשטאנען ביים פאקען פון דיא קריסטאלענע און פאיאנסענע כלים. נאטאשא איז געזעסען אויף'ן באדען צווישען אנגעווארפענע קליידער, שטעננעס, שאלען, און האט דיא אויגען נישט אראבגענומען פון אן אלטע באלקלייד, וואס זיא האט געהאלטען אין דיא הענד. דאס איז געווען דאס קלייד, אין וועלכע זיא איז דאס ערסטע מאל געווען אין פעטערבורג אויף א באל. זיא איז געזעסען פערטראכט און פון איהר פערטראכטקייט האט איהר ארויסגעפיהרט א געשפרעך. וואס איז פארגעגאנגען צווישען דיא דיענסטען אין א צווייטען צימער. נאטאשא האט זיך אויפגעהויבען און א קוק געטהאן אין פענסטער. אויף דער גאס איז געשטאנען א גרויסער צוג וועגען מיט פערוואונדעטע.

אלע בעדיענטע זיינען ארויס זעהן די פערוואונדעטע. נאטאשא האט ארויפגעווארפען א ווייסע טיכעל אויף'ן קאפ און איז אויך ארויסגעגאנגען אין גאס. דיא הויזהאלטערין איז געשטאנען נעבען א וואגען, וואו עס איז געלעגען א יונגער אפיציר און האט מיט איהם גערעדט.

— איהר האט דא גאר קיינעם ניט אין מאסקווע? האט דיא הויז - האלטערין געפרעגט דעם אפיציער. איהר האט געקענט איצט פערפאהרען צו אונז. דיא בעל

הבתים פאהרען אוועק.

— איך וויס ניט, צו מען וועט ערלויבען, האט דער אפיציער געענטפערט מיט א שוואכען קול. אט איז דער עלטסטער, פרעגט איהם, האט דער אפיציער געזאגט און האט אנגעוויזען אויף א פעטען מאיאר.

נאטאשא איז צוגעגאנגען צום מאיאר און האט איהם געפרעגט:

— קענען דיא פערוואונדעטע פערפאהרען צו אונז?

— א, יא, פאר וואס ניט? האט ער געענטפערט.

נאטאשא איז צוגעגאנגען צו די הויזהאלטערין, וועלכע האט נאך אלץ גערעדט מיט'ן אפיציער,

— ער האט געזאגט, אז מען קען, האט נאטאשא געזאגט.

איינינע וועגען מיט פערוואונדעטע האט מען אריינגעפיהרט צו דיא ראס־טאוס אין הויף.

— מען האט דאך געדארפט פרעגען ביים פאטער, האט געזאגט דיא הויז־האלטערין.

נאטאשא איז אריינגעלאפען אין שטוב און איז אויף דיא שפיץ פינגער אריין צו דער מוטער אין צימער.

— איהר שלאפט, מוטער?

— אך, וואס פאר א חלום! האט געזאגט דיא גרעפין ערוואכענד.

— מאמא, טייבעלע, פערצייהעט מיך, איך האב אייך אויפגעוועקט. מען האט געבראכט פערוואונדעטע אפיציערען, וועט איהר ערלויבען? זייא האבען ניט וואו הין צו טהאן זיך. איך וויס, אז איהר וועט ערלויבען, האט נאטאשא געזאגט אין אטהעם.

— וועלכע אפיצירען? וועמען האט מען געבראכט? איך פערשטעה ניט, האט געזאגט דיא גרעפין.

נאטאשא האט זיך צולאכט, דיא גרעפין האט אויך שוואך א שמייכעל געטהאן.

— איך האב געוואוסט, אז איהר וועט ערלויבען, האט נאטאשא געזאגט, האט א קוש געטהאן די מוטער און איז ארויס פון צימער.

אין זאל האט זיא בעגעגענט דעם פאטער, וועלכער האט זיך צוריקגעקעהרט א היים מיט שלעכטע נייעס.

— מיר זיינען אויסגעזעסען! האט ער געזאגט מיט פערדרוס, דער קלוב איז

שוין פערמאכט און דיא פאליציי נעהמט ארויס.

— פאפא, האט איהר גאר ניט נעגען דעם, וואס איך האב געהייסען אריינ־פיהרען פערוואונדעטע צו אונז אין הויז, האט נאטאשא געזאגט.

— פערשטעהט זיך, גאר ניט, האט דער גראף געזאגט פערטראכט. איצט בעט איך, אז מיט נאררעשקייטען זאל מען זיך ניט בעשעפטיגען, מען דארף העלפען פאקען און פאהרען.

V.

נאך מיטאג האבען זיך אלע שטובינגע פון דיא ראסטאווס גענומען מיט אייפ־ניס פאר'ן פאקען און צוגרייטען זיך צום אבפאהרען. דער גראף איז געלאפען פון שטוב אויף'ן הויף און פון הויף אין שטוב און האט ניט אויפגעהערט צו טריי־בען דיא מענשען, וואס האבען זיך אזוי אויך געאיילט. סאניא האט ניט געוואוסט וואס צו טהאן אונטער דעם גראפ'ס ווידערשפרעכענדע בעפעהלע. נאטאשא האט זיך אויך גענומען מיט אייפער פאר'ן פאקען אנפאנגס האט מען געמיינט אז זיא מאכט שפאס און מען האט איהר ניט געוואלט פאלגען, נאר ענדליך האט זיא אויסגעפיהרט און מען האט געטהאן וואס זיא האט געהיי־סען. זיא האט פון דאס ניי אויסגעפאקט פיעלע קאסטענס, האט דיא בילינע, טעפיכע בילינע פאיאנס אין גאנצען ארויסגעווארפען און האט געהייסען נאר פאקען די טייערע. א דאנק איהר אריינמישונג איז די ארבייט געגאנגען אין ארדנונג. נאר דאך איז מען שפעט אין דער נאכט נאך ניט געווען פארטיג מיט'ן פאקען. דיא גרעפין איז איינגעשלאפען, דער גראף האט אבגעלעגט דאס פאהרען אויף מארגען אין דער פריה, סאניא און נאטאשא האבען געשלאפען דיא נאכט אין אלעמען.

אין דיעזער נאכט האט מען דורך זייער גאס דורכגעפיהרט נאך א פערוואונדעטען און דיא הויז האלטערין, וואס איז געשטאנען אין טהויער האט גע־הייסען אריינפיהרען איהם צו זיי אין הויף. דער פערוואונדעטער, וויא די הויזהאל־טערין האט פערשטאנען, איז געווען זעהר א וויכטינע פערזאן. מען האט איהם געפיהרט אין א פערמאכטע קארעטע. צוזאמען מיט'ן קוטשער איז געזעסען א פיי־נער אלטער קאמערדיענער. פון הינטען איז נאכגעפאהרען א דאקטאר מיט צוויי סאלדאטען.

— פערפאהרט צו אונז, דיא בעל הבתים פאהרען אוועק, דיא גאנצע הויז איז לעדיג, האט געזאגט דיא הויז האלטערין.

— וואס מאכט עס אויס, האט געזאגט דער קאמערדיענער מיט א זיפץ. מיר

האבען אין איינענע הויז אין מאסקווע, נאר עס איז וויים און קיינער וואוינט דארט נים.

— פערפאהרט צו אונז, ביי אונז וועט קיין זאך נים פעהלען, האט דיא הויז־האלטערין געזאגט. זעהר קראנק דער פערוואונדעטער?

דער קאמערדיענער האט א מאך געטהאן מיט דער האנד.

— מיר וויסען נים, צו מיר וועלען איהם דערפיהרען א לעבעדיגען. מען דארף פרעגען ביים דאקטאר.

דער קאמערדיענער איז אראב פון זיין זיין געוועס און איז צוגעגאנגען צום דאקטאר'ס וואגען.

— גוט, האט געענטפערט דער דאקטאר.

דער קאמערדיענער איז ווידער צוגעגאנגען צו דער קארעטע און האט געהייסען אריינפאהרען אין הויף.

— טראגט איהם אריין צו אונז אין שטוב, דיא בעל הבתים וועלען גאר נים האבען געגען דעם, האט געזאגט דיא הויז־האלטערין, נאר אום אויסצומיידען צו הויבען דעם קראנקען איבער דיא טרעפ, האט מען איהם אריינגעטראגען אין א זייטיגע געביידע.

דער פערוואונדעטער איז געוועזען פירסט אנדריי באלקאנסקי.

VI.

עס איז געוועזען דער לעצטער טאג פון מאסקווע. דיא איינוואוינער האבען זיך איבערצייגט, אז דיא שטאדט וועט מען אבגעבען דעם פיינד און דער פרייז אויף גאלד, געוועהר, וועגען און פערד האט אנגעהויבען צו שטייגען: פאר א פויערישען פערדיל האט מען געצאהלט 500 רובעל, וועהרענד מעבעל האט מען אבגעגעבען אומזיסט.

דיא 30 וועגען, וואס דיא ראסטאוום האבען געהאט, איז איצט געוועזען א גרויס פערמעגען און מען האט פאר זיי אנגעבאטען דיא ראסטאוום גרויסע געלטער. אויסער דעם זיינען ביי נאכט און אין דער פריה געקומען בעדיענטע פון דיא פערוואונדעטע אפיצירען, וואס האבען זיך געפונען ביי דיא ראסטאוום און אין דיא ארומיגע הייזער, בעטען, אז מען זאל זיי געבען פוהרען ארויסצופאהרען פון מאסקווע. נאר דער אויפזעהער פון הויז האט זיך ענטזאגט צו מעלדען אפילו וועגען דעם דעם גראף, רעכענענדיג, אז די אלע פוהרען וועלען זיין קארג פאר דיא פערנאנדרעטע, און הגם עס איז א רחמנות אויף דיא פערוואונדעטע קען מען

דאָך אָבער זיך אויך ניט פערגעסען.

ווען דער גראף האָט זיך אין דער פריה אויפגעכאפט, איז ער שטיל ארויס פון צימער אין זיין שלאָף־ראָק, אום ניט אויפצוּוועקען דיא גרעפין און איז ארויס אויפ'ן גאַנגעק. דיא וועגען זיינען געווען פערפאַקט, פאַר'ן גאַנגעק זיינען געשטאַנען דיא קאַרעטען. דער אויפזעהער פון הויז איז געשטאַנען נעבען גאַנגעק און האָט גערעדט מיט א יונגען פערוואונדעטען בלייבען אָפיציר און אין אַלטען פעדיענטען. דערזעהענדיג דעם גראף, האָט ער אויף זיי געגעבען א שטרענגען בליק, אז זיי זאָלען אוועקגעהן.

— נו, וואָס הערט זיך, וואסיליטש, איז אַלץ פערטיג? האָט דער גראף געפרעגט, רייבענדיג זיין פליך און קוקענדיג גוטמוטהיג אויפ'ן אָפיציער און דעם דיענער. (דער גראף האָט ליעב געהאט נייע געזיכטער).

— מען קען כאָטש גלייך שפאַנען, אייער עקסעלענץ.

— זעהר גוט, דיא גרעפין וועט אויפשטעהן, און מיר וועלען פאָהרען. וואָס מאַכט איהר מיינע הערען? האָט ער זיך געווענדעט צו דעם אָפיציער. איהר שטעהט ביי מיר?

דער אָפיציער האָט זיך צוגערוקט צו איהם נעהענטער. זיין בלייכע געזיכט האָט זיך פלוצים בעגאָסען מיט א העלער פארב.

— טהוט א טובה, גראף, ערלויבט מיר, אום גאָטעס ווילען, צושפאַרען זיך ערגעץ אויף איינעם פון אייערע פוהרען. איך האָב מיט זיך קיין זאַך ניט. מיר מאַכט ניט אוים וואו....

דער אָפיציר האָט נאָך ניט געענדיגט און דער דיענער האָט זיך אויך געווענדט מיט דער זעלבער ביטע פאר זיין הערין.

— אַה, געוויס, געוויס, האָט זיך דער גראף געאיילט צו ענטפערן. איך בין זעהר, זעהר צופריעדען. היים, וואסיליטש אָבראַמטען א וואָגען צו צוויי, מאָך דאָרטען, נעהם וואָס מען דאַרף, האָט דער גראף אָנגעהויבען צו ריידען, מיט אונבעשטימטע ווערטער. דער גראף האָט זיך ארומגעקוקט: אויפ'ן הויף, אין טהויער, אין דיא פענסטער האָבען אַלע פערוואונדעטע געקוקט אויף איהם און האָבען זיך געלאָזט געהן צום גאַנגעק.

— וויא זאָל מען פאַקען דיא בילדער פון דער גאַלעריע, האָט געזאָגט וואסיליטש און האָט איהם אוועקגעפיהרט אין דער „גאַלעריע נאָכהער וויא ער האָט אָנגעזאָגט, אז מען זאָל דיא פערוואונדעטע ניט אָבזאָגען.

ניין א זייגער האט זיך די גרעפין אויפגעכאפט, און א דיענסט, וואס האט ביי די גרעפין געשפיעלט די ראליע פון א שעף פון זשאנדא־מען, האט איהר געמעלדעט, אז מען בינדט פערנאנדער די וועגען, מען נעהמט אראב די פער־פאקטע זאכען און מען נעהמט ארויף די פערוואונדעטע אויף דעם וואגען. די גרעפין האט געשיקט נאכ'ן מאן.

— וואס איז דאס, איך האב געהערט, אז מען נעהמט ווידער ארונטער די זאכען פון די וועגען ?

— דו ווייסט, וואס איך האב דיר געוואלט זאגען.... און אפיציער האט מיך געבעטען, איך זאל געבען עטליכע וועגען פאר די פערוואונדעטע .... עס איז א רחמנות אויף זיי, האט דער גראף געזאגט מיט פערלעגענהייט.

— הער, גראף, דוא האסט געבראכט דערצו, אז פאר'ן הויז וויל מען גאר נים געבען, און איצט ווילסטו איבערפיהרען דעם גאנצען פערמעגען פון די קינדער. דו האסט דאך אליין געזאגט, אז אין הויז געפינט זיך א פערמעגען פון איבער 100 טויזענד רובעל. איך בין מיט דעם נים איינפערשטאנדען. פאר די פערוואונדעטע איז פאראן א רעגיערונג. גיב א קוק, ביי די שכנים אנטקעגען האט מען נאך מיט צווי טעג פריהער ארויסגעפיהרט פון שטוב ביז א נאגעל. אזוי טהוען מענשען. מיר אליין זיינען נאר נאראנים. אויב די האסט נים קיין רחמנות אויף מיר, האב רחמנות אויף די קינדער.

דער גראף האט גאר ניט געענטפערט ער האט נאר א מאך געטהאן מיט דער האנד און איז ארויס פון צימער.

— וועגען וואס האט איהר עס גערעדט, פאפא ? האט נאטאשא גע־פרעגט דעם פאטער ביים ארויסגעהען.

— וועגען קיין זאך נים. וואס געהט דיר אן ! האט דער גראף געזאגט מיט כעס.

— ניין, איך האב געהערט, האט געזאגט נאטאשא. פאר וואס וויל נישט די מאמע ?

— וואס געהט עס דיר אן ! האט דער גראף א געשריי געטאן.

נאטאשא איז אבגעטראטען צום פענסטער און האט זיך פערטראכט.

VII

ווען די גרעפין איז אריינגעקומען אין זאל, איז נאטאשא צו איהר צוגעגאנגען מיט גיכע טריט און געזאגט :

— דאס איז געמיין! דאס איז מיאוס! עס קען נישט זיין, אז איהר זאָלט אזוי הייסען.

די גרעפין האט איהר אַנגעקוקט פערוואונדערט און צושראָקען.

— מאמעלע דאס איז אונמעגליך ניט אַ קוק אין הויף זיי וועלען דא בלייבען!

— וואָס איז דיר? ווער זיי? וואס ווילסטו?

— דיא פערוואונדעטע. מען קען אזוי ניט טהאָן, מאמעלע, דאָס איז אונמעג-ליך, מאמעלע.

דער גראף איז געשטאנען ביים פענסטער און ניט אַבקעהרענדיג דעם קאָפּ, האט ער זיך צוגעהערט צו נאטאשא'ס ווערטער.

די גרעפין האט אַ קוק געטאָן אויף נאטאשאַ'ן האט דערזעהן איהר פערשעמ-טע געזיכט פאר דער מוטער, האט פערשטאנען, פאר וואָס דער מאן קוקט זיך איצט ניט אום אויף איהר.

— אח, טהוט, וויא איהר פערשטעהט! שטער איך דען וועמען? האט דיא געזאָגט, נאָך ניט אין גאנצען אונטערגעבענדיג זיך.

— מאמעלע, טייבעלע, פערצייהעט מיך.

נאָר דיא גרעפין האט נאטאשאַ'ן אַבגעשטופט און איז צוגעגאנגען צום גראף.

— פריינד מיינער, טהו וואָס מען דארף.... איך וויים דאך דא גאָר נישט, האט זיא געזאָגט, אראבלאָזענדיג שולדיג דיא אויגען.

— דיא אייער.... דיא אייער לערנען דיא הוהן, האט דער גראף ארויסגערעדט מיט גליקליכע טרערן און האט ארומגענומען דיא גרעפין.

— טאטעלע! מאמעלע! קען איך הייסען זיי ארויפנעהמען? האט געפרעגט נא-טאשא. דיא נייטיגע זאכען וועלען מיר דאך מיטנעהמען.

דער גראף האט צוגעשאָקעלט מיט'ן קאָפּ אויף אַ צייכען אז יא און נאטאשא איז ארויסגעלאָפען וויא אַ פייל פון בויגען אין הויף.

אַנפאנגס האבען די מענשען אין הויף ניט געוואָלט גלויבען נאטאשאַ'ן און דער גראף האט אליין געמוזט ארויסגעהען און בעשטעטיגען נאטאשאַ'ס ווערטער.

די פערוואונדעטע זיינען ארויסגעקראָכען פון די צימערן און האָבען מיט פרעה-ליכע און בלייכע געזיכטער ארומגערינגעלט דיא וועגען. דער קלאנג, אז עס זיינען פאראן פוהרען, האט זיך באלד פערשפרייט איבער דיא ארומיגע הייזער און עס האָבען זיך אָנגעהויבען צו שיטען פערוואונדעטע פון די ארומיגע הייזער. פיעלע הא-

בען זיך געבעטען, אז מען זאל דיא זאכען פון דיא וועגען ניט אראבנעהמען און נאר ארויפזועצען זיי פון אויבען. נאר קוים האט מען אנגעהויבען ארונטערצושלעפען די זאכען, האט מען שוין ניט געקענט אבהאלטען. וואס איז געווען דער אונטערשיעד, צו איבערלאזען א העלפט זאכען אדער אין גאנצען.

VIII.

צוויי א זיינער זייגער פיער קארעטען געשטאנען געשפאנט פאר'ן גאנעק פון די ראסטאוו'ס. דיא וועגען מיט די פערוואונדעטע זיינען ארויסגעפאהרען איינער נאכ'ן צווייטען פון הויף.

דיא קארעטע, אין וועלכע מען האט געפיהרט פירסט אנדריי'ען, איז פערבייגעפאהרען פערביי דעם גאנעק און האט צוגעצויגען צו זיך סאניא'ס אויפמערקזאמקייט.

— וועמעס קארעטע איז דאס? האט געפרעגט סאניא.

— איהר ווייסט גאר ניט? האט געענטפערט דאס קאמער-מיידעל. דער [illegible] וואונדעטער פירסט ער האט גענעכטיגט ביי אונז און ער פאהרט צוזאמען מיט אונז.

— ווער איז ער? וויא איז זיין פאמיליע?

— אונזער געוועזענער חתן. פירסט באלקאנסקי! האט דאס קאמער-מיידעל געענטפערט מיט א זיפץ. מען זאגט, אז ער האלט ביים שטארבען.

סאניא איז אוועקגעלאפען צו דער גרעפין, דיא גרעפין איז געווען אנגעטהאן פארטיג צום פאהרען. נאטאשא איז אין צימער ניט געווען.

— מאמעלע, האט סאניא געזאגט, פירסט אנדריי איז דא ער איז טויטליך פערוואונדעט און ער פאהרט מיט אונז.

דיא גרעפין האט צושראקען געעפענט די אויגען און אנגעכאפענדיג סאניא'ן פאר דער האנד האט זיא זיך ארומגעקוקט.

— נאטאשא? האט זיא ארויסגערעדט.

סיי פאר דער גרעפין און סיי פאר סאניא'ן האט דער נאכריכט געהאט אין דער ערסטער מינוט נאר איין בעדייטונג. זיי האבען געקענט נאטאשא'ן און דער שרעק, וויא דיזע נאכריכט וועט אויף איהר ווירקען, האט ביי זיי פערטויבט יעדען מיטגעפיהל צום מענשען, וועלכען זיי האבען ביידע געליעבט.

— נאטאשא ווייס נאך ניט; נאר ער פאהרט מיט אונז, האט געזאגט סאניא.

— דו זאגסט ער האלט ביים טויט.

סאָניא האָט צונעשאָקעלט מיט'ן קאָפּ.

דיא גרעפין האָט ארומגענומען סאָניאַ'ן און האָט זיך צוואוינט.

— מאמע, אלץ איז פארטיג. וואָס איז דאָס?.. האָט געפרעגט נאטאשא, ארייגלויפענדיג אין צימער.

— גאָר ניט, האָט דיא גרעפין געענטפערט. אז מען איז פארטיג, לאָמיר פאָהרען.

סאָניא האָט ארומגענומען נאטאשאַ'ן און האָט איהר א קוש געטהאָן.

— וואָס איז דאָס? וואָס איז געשעהן? האָט נאטאשא געפרעגט, קוקענדיג אויף איהר פערוואונדערט.

— גאָר ניט.

— עפּעס א שלעכטע נאַכריכט פאר מיר?.... וואָס איז דאָס? איז נאטאשא ניט אָבגעטראָטען, דערשטעקענדיג, אז דאָ איז עפּעס געשעהען.

סאָניא האָט א קרעכץ געטהאָן און האָט גאָר ניט געענטפערט.

אלע שטוביגע זיינען דערווייל אריינגעקומען אין זאל. מען האָט פערמאכט אלע טהירען און אלע האָבען זיך אנידערגעזעצט אויף עטליכע סעקונדען.

דער ערשטער האָט זיך אויפגעהויבען דער גראף, און איבערצלם'ענדיג זיך, האָט ער זיך אָבגעזעגענט מיט דיא דיענער, וואָס זיינען פערבליבען אין מאָסקווע.

עס האָט נאָך געדויערט א היבשע צייט ביז מען האָט זיך איינגעמאָסטשעט אויף דיא פלעטצער אין דיא קארעטען, און דיא פערד האָבען זיך ענדליך גערירט.

אָבפאָהרענדיג א שטיק וועג, האָט נאטאשא ארויסגעקוקט פון פענסטער און האָט פריילעך און פערוואונדערט אויסגעשריען:

— פאָטער! מוטער! סאָניא! גיט א קוק! דאָס איז ער!

— ווער — ער?

— זעהט, אויף מיינע נאמנות, בעזוכי! האָט נאטאשא געזאָגט, ארויסרוקענדיג זיך פון דעם פענסטער פון דער קארעטע און קוקענדיג אויף א הויכען און דיקען מענשען אין א קוטשער'ס קאפטאן.

— אויף מיינע נאמנות, דאָס איז בעזוכי, עפּעס געהט ער מיט אַן אַלטען יינגעל.

— נאַ, וואָס דיר קען איינפאַלען!

— מאמע, איך גיב מיין קאָפּ אָבצושניידען, אז דאָס איז ער.

דער מענש, אויף וועלכען נאטאשא האט אנגעוויזען איז געוועזען זעהר עהנליך אויף פיערן. ער איז געגאנגען מיט אן אראבגעלאזטען קאפ, מיט אן ערנסטע געזיכט נעבען א קליינעם אלטען מאן אהן א בארד, וועלכער האט אנגעזעהען ווי א לאקיי. דער אלטער מאן האט יענעם א ציה געטהאן פאר׳ן ארבעל, ווען ער האט בעמערקט, אז מען קוקט אויף זיי פון דער קארעטע און האט איהם עפעס געזאגט. יענער האט אנפאנגס ניט געקענט פערשטעהען, וואס ער רעדט צו איהם. ענדליך ווען ער האט פערשטאנען, האט ער א קוק געטהאן צו דער קארעטע, אויף וועלכע דער אלטער מאן האט איהם אנגעוויזען. דערזעהענדיג נאטאשא׳ן, האט ער זיך, ניט בעטראכטענדיג, געלאזט געהן צו דער קארעטע. אבגעהענדיג א צעהן טריט האט ער זיך דערמאנט און האט זיך אבגעשטעלט.

— וואס האט איהר זיך אבגעשטעלט, פעטער קירילימש! קומט שוין צו! מיר האבען אייך דערקעט! האט נאטאשא געשריען און אויסגעשטרעקט איהם דיא האנד. פאר וואס געהט איהר עפעס אזוי?

פיער האט גענומען דיא האנד און האט איהר א קוש געטהאן, געהענדיג, ווייל דיא קארעטע האט זיך ניט אבגעשטעלט.

— וואס איז דאס מיט אייך, גראף, האט דיא גרעפין געפרעגט מיט פערוואונדערונג און בעדויערונג.

— פרעגט מיך בעסער ניט, האט פיער געענטפערט.

— וואס איז דאס, איהר פערבלייבט אין מאסקווע?

פיער האט געשוויגען.

— אין מאסקווע? האט ער זיך ענדליך אנגערופען יא, אין מאסקווע, פאהרט געזונד!

— אך, ווען איך זאל זיין א מאנסביל, וואלט איך אונבעדינגט געבליבען מיט אייך, האט נאטאשא געזאגט. מאמע, ערלויבט מיר און איך וועל דא בלייבען.

פיער האט צערשטרייט א קוק געטהאן אויף נאטאשא׳ן און האט געוואלט עפעס זאגען, נאר דיא גרעפין האט איהם איבערגעשלאגען.

— מיר האבען געהערט, איהר זייט געוועזען אין דער שלאכט?

— יא, איך בין געוועזען, האט פיער געענטפערט. מארגען וועט ווידער זיין א שלאכט.... האט ער אנגעהויבען, נאר נאטאשא האט איהם איבערגעשלאגען.

— וואס איז דאס אייך געשעהן, גראף? איהר זייט אזוי פערענדערט געווארען...

— אה, פרעגט ניט, פרעגט ניט, איך ווייס אליין ניט. מארגען.... נאר ניין!

פאהרט נעזונד! א שרעקליכע צייט!

ער איז אבגעטראטען פון דער קארעטע און איז ארויף אויפ'ן טראטואר.

נאטאשא האט נאך א לאנגע צייט ארויסגעקוקט פון פענסטער און האט איהם נאכגעקוקט: א ביסעל מיט א שפעטישען און פריילינען שמייכעל.

IX.

ווען פיער האט פערלאזט בשתיקה זיין הויז האט ער זיך פערקליבען אין דעם לעדינען הייזעל פון זיין פערשטארבענעם רביל בעזדעיעוו, וועלכער האט איהם נעמאכט פאר א מאסאן. דיא אלמנה מיט די קינדער זיינען מיט א פאר טעג פריהער ארויסגעפאהרען פון מאסקווע אין א דארף, און אין הויז איז פערבליבען דער דינער, דער אלטער מאן אהן א בארד, וואס איז נעגאנגען מיט פיער'ן, ווען נאטאשא האט זיי דערזעהען, און בעזדעיעוו'ס א ברודער, וועלבער איז געווען א ביסעל נעריהרט און האט צייטענווייז געטרונקען איבער דער מאס.

עטליבע מאל האט דער דיענער אריינגעקוקט אין קאבינעט, וואו פיער איז געזעסען, נאר פיער האט איהם ניט בעמערקט. ענדליך האט ער אין טהיר געמאכט א גערויש, אום צו צוציהען פיער'ס אויפמערקזאמקייט.

— דו ווייסט, האט פיער צו איהם נעזאגט, אננעהמענדיג איהם פאר'ן קנעפיל פון זיין ראק, דו ווייסט אז מארגען וועט זיין א שלאכט.

— איך האב געהערט, האט דער דיענער געראסים נעענטפערט.

— איך בעט דיך, דו זאלסט קיינעם ניט זאגען, ווער איך בין, און טהו וואס איך וועל דיר הייסען.

— איך הער, האט געראסים נעענטפערט. זאל איך צוגרייטען עפעס עסען?

— ניין, נאר איך דארף עפעס אנדערש. איך דארף האבען פויערשע קליידער און א פיסטאלעט.

דעם זעלבען אבענד האט ער געקריגען פאר פיער'ן א קאפטאן און א היטעל און האט פערשפראכען צו קריגען מארגען א פיסטאלעט. אויף מארגען איז ער איבערגעטהאן אין קאפטאן געגאנגען קויפען מיט געראסימען א פיסטאלעט, און דא האט ער אויפ'ן וועג געטראפען דיא ראסטאוו.

X

דעם 1 סעפטעמבער האט קוטוזאוו נעגעבען דעם בעפעהל, אז דיא רוססישע חיל זאל אבטרעטען פון מאסקווע.

דעם 2טען סעפטעמבער 4 א זייגער איז מיוראט'ס אבטהיילונג פון די פראנ-

צוויזישע חיל אריינגעקומען אין מאָסקווע.

מיוראט האט געהייסען זיין דאָלמאטש פרעגען ביי דיא עטליכע מאָסקווער איינוואָהנער, וואָס זיי האבען געטראָפען אויפ'ן וועג, וואו געפינען זיך דיא רוסישע חיל. דערווייל איז צו מיוראט'ן צוגעפאָהרען א פראנצויזישער אָפיציער און האט איהם געמעלדעט, אז דער טהויער פון דער פעסטונג איז פערשלאָסען.

— גוט, האט מיוראט געענטפערט און האט געהייסען אָנשטעלען פיער לייכטע הארמאטען און שיסען אויפ'ן טהויער.

פון אונטער'ן טהויער האָט מען צוויי מאָל אויסגעשאָסען פון א ביקס. דער גע־נעראל וואָס איז געשטאנען ביי די הארמאטען האָט געגעבען א בעפעהל צו שיסען און פון צוויי הארמאטען האָט מען אויסגעשאָסען.

ווען דער רויך האט זיך צוטראָגען האָט זיך געבען טהויער געוויזען איין מענש אָהן א היטעל מיט א ביקס אין האנד און האָט זיך געציעלעוועט אויף דיא פראנצויזען. „שיסן!" האָט זיך ווייטער געהערט א בעפעהל, און צוויי הארמאטען און איין ביקס האבען אויף דעם געענטפערט.

פון אונטערן טהויער האָט זיך מעהר קיין שיסען ניט געהערט, און די פראנצוי־זישע אינפאנטעריע האָט זיך געלאָזט געהן צום טהויער. דאָרטען זיינען געלעגען דריי פערוואונדעטע און פיער דערהרג'עטע. צוויי מענשען אין קאפטאנעס זיינען אנטלאָפען געוואָרען.

אָבוואָהל אויסגעמאטערט, אויסגעהונגערט, אָבגעריסען און פערקלענערט ביז א דריט חלק, ווערלינג זיי זיינען געווען פריהער, זיינען דיא פראנצויזישע סאָלדאטען אריין אין מאָסקווע אין גוטער אָרדנונג. דאָס איז נאָך אלץ געווען א קריעגערישע און א פורכטבארע ארמיע. נאָר א'ן ארמיע איז עס נאָר געבליבען ביז יענער מינוט ווען זיי זיינען זיך צוגאנגען איבער דיא וואוינונגען. ווי נאָר דיא רעגימענטען האָבען זיך פערקליבען אין דיא רייכע היזער, איז דיא ארמיע פערניכטעט געוואָרען. זיי זיינען שוין מעהר ניט געווען סאָלדאטען, אויך ניט איינוואוינער, זאָנדערן מאראָ־דערן רויבער. און ווען אין פינף וואָכען ארום זיינען זיי ארויס פון מאָסקווע, איז דאָס שוין ניט געווען קיין חיל. דאָס איז געווען א מחנה רויבער, פון וועלכע יע־דער האָט מיט זיך געטראָגען אָנגעראבעוועטע גוטס, און זייער ציעל איז איצט ניט געווען ווי פריהער צו געהן זיעגען, זאָנדערן איינצוהאלטען וואָס זיי האבען אָנגעראבעוועט, און דאָס האט זיי איבערגעפיהרט.

אין דעם זעלבען טאָג איז איין בעפעהל ארויס נאָכ'ן צווייטען, אז דיא סאָלדא־

טען זאָלען ניט געהן איבער דער שטאָדט און עס איז שטרענג פערוועהרט געווען צו ראַבעווען, נאָר דאָס האָט געהאָלפען ווי א טוידטען באַנקעס.

XI

אבענדצייט האָבען די פראַנצוזען דערגרייכט דעם קווארטאל, וואו פיער האָט געוואוינט.

פיער האָט זיך נאָך די צוויי פערבראַכטע איינזאמע טעג געפונען אין א צושטאַנד, וואָס איז געווען נאָהענט צו משוגעת. ער איז געווען דורכגעדרונגען מיט איין געדאַנק, אז ער דאַרף בענגענען נאַפּאָלעאָנען און טוי־טען איהם און בעפרייען אייראָפּא פון דער היה נאַפּאָלעאָן.

ער האָט געוואוסט אַלע איינצעלהייטען פון דייטשען סטודענט אין וויען, וואָס האָט געמאַכט א פערזוך אין יאהר 1809 צו טויטען באָנאַפּארטען, און ער האָט געוואוסט אז דעם סטודענט האָט מען צושאָסען. נאָר דיזע געפאַהר האָט איהם נאָך מעהר געוועקט צו טהאָן עס.

„יא, איינער פאַר אַלעמען, איך דאַרף דאָס טהאָן אָדער פערניכטעט ווערען. איך וועל צו איהם צוגעהען.... און פלוצים.... מיט א פיסטאָלעט אָדער מיט א קינזשאַל, האָט ער זיך געפרעגט. איבריגענס דאָס איז אַלץ איינס. ניט איך, נאָר גאָט'ס האַנד שטראָפט דיך, וועל איך איהם זאָגען. איצט נעהמט מיך, טוידט מיך", האָט פיער גערעדט צו זיך, שטעהענדיג אין מיטען צימער.

אין דער מינוט האָט זיך די טהיר געעפענט, און אין צימער איז אריין מאַ־קאַר אווּדעיעוו, דעם פערשטאָרבענעם רבי'ס ברודער, טויט־שיכור.

— זיי האָבען זיך דערשראָקען, האָט ער געזאָגט מיט א הייזעריג קול. און זאָג, איך וועל זיך ניט אונטערגעבען, זאָג איך, ניט אזוי, מיין העדר?

ער האָט זיך א ווײַלע פערטראַכט און דערזעהענדיג דעם פיסטאָלעט אויפ'ן טיש האָט ער איהם פלוצים א כאַפּ געטאָן און איז ארויס געלאָפען אין קאָרידאָר.

געראַסים און דער וועכטער האָבען איהם אָבגעהאַלטען און געמאַטערט זיך ארויסצורייסען פון איהם דעם פיסטאָלעט.

— טאַטעלע־פאָטער! זיי! האָט זיך דערהערט פלוצים א הארצרייסענדער געשריי און די קעכין איז אריינגעלאָפען אין פאָרהויז.

געראַסים און דער וועכטער האָבען ארויסגעלאָזט מאַקאַרן פון די הענד און אין די שטיל געוואָרענעם קאָרידאָר האָט זיך דערהערט א קלאַפּען פון עטליכע הענד אין דער טהיר.

XII.

אום אויסצופיהרען זיין פלאן, האט פיער ניט געוואלט, אז מען זאל וויסען, ווער ער איז, און אז ער רעדט פראנצויזיש און ווען ער האט דערהערט דאס קלאפען אין טהיר, האט ער בעשלאסען צו פערשווינדען פון קארידאר אזוי גיך, וויא נאר דיא פראנצויזען וועלען זיך בעוויזען. נאר דיא פראנצויזען זיינען אריין, און פיער איז פון דער טהיר ניט אבגעטראטען: איהם האט אבגעהאלטען א שטארקע נייגירדע.

אריין זיינען צוויי. איינער אן אפיציער א הויכער און בראווער, שעהנער מאנס-פערזאן, הינקענדיג אויף איין פוס און מיט א שטעקעל אין האנד איז געגאנגען פאראוס. דער צווייטער איז געוועזען אן אויסגעמאגערטער פערברענטער סאלדאט. דער אפיציער האט געמאכט עטליכע טריט און וויא בעשליסענדיג פאר זיך, אז דיא וואוינונג איז גוט, האט ער זיך אבגעשטעלט און געגעבען א בעפעהל צו דיא סאלדאטען וואס זיינען געשטאנען אין טהיר, אז זיי זאלען אריינפיהרען די פערד. אבפערטיגענדיג זיך מיט דעם, האט ער הויך אויפגעהויבען דיא עלענבויגען, א דריי געטהאן דיא וואנסען און צוריהרענדיג מיט דער האנד צום הוט, האט ער געזאגט פריילוך:

— איך האב דיא עהרע.

קיינער האט איהם גאר ניט געענטפערט.

— איהר זייט דער ווירטה? האט ער זיך געווענדט צו געראסים.

געראסים האט איהם צושראקען אנגעקוקט.

—קווארטיר, קווארטיר, האט דער אפיציר געזאגט מיט א גוטמוטהיגען שמייכעל. דיא פראנצויזען זיינען גוטע יונגען, צום שווארציאהר. מיר וועלען זיך ניט קריגען. וואס איז דאס, איז דאס מענליך, אז דא פערשטעהט אויך קיינער ניט פראנצויזיש? האט ער געזאגט, ארומקוקענדיג זיך און בעגעגענדיג זיך מיט פיער'ס אויגען. פיער איז אבגעטראטען פון דער טהיר.

דער אפיציער האט זיך ווידער געווענדעט צו געראסים, פאדערענדיג ער זאל איהם ווייזען דיא צימערן פון הויז.

— דער בארין ניטא—מיינער איך ניט פערשטעה. האט געראסים געענטפערט, סטארענדיג זיך צו מאכען זיינע ווערטער פערשטענדליכער מיט דעם. וואס ער האט זיי ארויסגערעדט מיטן קאפ אראב.

דער אפיציער האט געוויזען מיט דער האנד, אז ער פערשטעהט איהם אויך ניט און האט זיך געלאזט געהען צו דער טהיר. פיער האט געוואלט אוועקגעהען,

ערשט ער האט דערזעהען, וויא דיא טהיר פון קיך האט זיך געעפענט און דער פערריקטער מאקאר מיט'ן פיסטאלעט אין האנד האט זיך בעוויזען. ער האט בער קוקט דעם פראנצויז און אנשטעלענדיג דעם פיסטאלעט, האט ער זיך גענומען צי־לעהן.

פיער האט זיך א ווארף געטהאן אויף דעם שכור, און אין דעם מאמענט, ווען פיער האט אנגעכאפט און אויפגעהויבען דעם פיסטאלעט, האט זיך דערהערט א פערטויבענדער שאס. דער אפיציער איז בלייך געווארן און האט זיך א ווארף גע־טהאן צוריק צו דער טהיר.

פערגעסענדיג זיין אבזיכט איז פיער צוגעלאפען צום אפיציער און האט איהם געפרעגט אין פראנצויזיש.

— איהר זייט ניט פערוואונדעט?

— דוכט זיך, ניין, האט דער אפיציער געענטפערט, ארומטאפענדיג זיך. ווער איז ער דער מאן?

— אח, איך בין ווירקליך פערצווייפעלט פון דעם, וואס דא איז פארגעקומען, האט פיער געזאגט. דאס איז אן אונגליקליכער משוגענער, וואס ווייס ניט, וואס ער טהוט.

דער אפיציר איז צוגעגאנגען צו מאקארן און האט איהם אנגעכאפט פאר'ן קראגען:

— דו וועסט טייער בעצאהלען, מערדער, דערפאר!

פיער האט גענומען איינריידען דעם אפיציער, אז ער זאל איהם שענקען. דער פראנצויז האט איהם אויסגעהערט מיט א בייזע געזיכט און פלוצים האט ער זיך געווענדט צו פיערן מיט א שמייכעל.

— איהר האט מיר געראטעוועט מיין לעבען, איהר זייט א פראנצויז האט ער געזאגט.

— ניין, איך בין א רוסישער, האט פיער געענטפערט.

— נו, נו, נו, דאס וועט איהר דערצעהלען אנדערע. איך בין זעהר צופריעדען צו בעגעגענען דא א לאנדסמאן. אלזא וואס זאלען מיר טהאן מיט דעם מענשען?

פיער האט ווידער ערקלערט, אז דאס איז א משוגענער און ער זאל לאזען די זאך צו רוה. דער אפיציער האט איהם געפאלגט. דיא סאלדאטען האבען זיך צוזאמענגעלאפען אויפ'ן שאס, האט ער געהייסען געהן.

XIII

ווען דער פראנצויזישער אפיציער איז צוזאמען מיט פיער'ן אריין אין הויז, האט פיער גערעכענט פאר זיין פפליכט צו ערקלערען, אז ער איז ניט קיין פראנצויז און האט געוואלט אוועקגעהן, נאר דער אפיציער האט דערפון ניט געוואלט הערען. ער איז געווען אזוי העפליך, ליעבענסווירדיג, גוטמוטהיג, און דאנקבאר פאר וואס ער האט איהם געראטעוועט זיין לעבען, אז פיער האט ניט געהאט קיין מוטה אבצוזאגען זיך און איז פערבליעבען מיט איהם אין זאאל.

— זאל זיין א פראנצויז אדער א פערשטעלטער רוסישער פירסט, האט געזאגט דער אפיציער, בעקוקענדיג פיער'ס טייערע צוואר שמוציגע העמד און דעם רינג אויף זיין האנד. איך בין אייך פערפליכטעט מיט מיין לעבען און באט אייך אן מיין פריינדשאפט. א פראנצויז פערגעסט קיין מאל ניט קיין בעליידיגונג און קיין טובה. איך באט אייך אן מיין פריינדשאפט און דאס איז אלץ וואס איך קען אייך זאגען.

אין זיין שטימע, אין דעם אויסדרוק פון זיין געזיכט, אין זיין יעדע בעוועגונג איז געווען אזוי פיעל גוטמוטהיגקייט און דאנקבארקייט (אין דעם פראנצויזישען זינען), אז פיער האט אומבעוואוסט געענטפערט מיט א שמייכעל אויף זיין שמייכעל און האט געדריקט דיא האנד וואס ער האט איהם אויסגעשטרעקט.

דער סאלדאט דער דיענער האט אריינגעבראכט פון קיך עסען, און פיער האט זיך געזעצט עסען מיט איהם. דער אפיציר האט ניט אויפגעהערט צו ריידען און אונטער דעם איינדרוק פון דעם אויסגעטרונקענעם וויין און דיא פאר טעג וואס ער האט פערבראכט אין איינזאמקייט מיט זיינע פינסטערע געדאנקען, האט פיער איצט אבגעלעבט און האט ניט ווילענדיג דערפיהלט א פערגניגען פון דעם געשפרעך מיט דיזען פרייליכען מענשען. ער האט זיך ביסלעכווייז אריינגעצויגען אין געשפרעך און דעם אפיציר'ס אפענהערציגקייט און פלאפלעריי האט איהם אזוי אונטערגעקויפט, אז ער האט איהם אויסדערצעהלט זיין גאנצע געשיכטע זיין חתונה מיט עלען, נאטאשא'ס ליעבע מיט זיין בעסטען פריינד אנדרייען און איהר וועלען נאכדעם אנטלויפען מיט זיין שוואגער, און זיינע געפיהלען צו איהר. און שפעטער האט ער איהם זאגאר דערצעהלט ווער ער איז זיין שטעלונג אין דער געזעלשאפט.

שפעט אין דער נאכט איז פיער מיט'ן אפיציר ארויסגעגאנגען אין גאס. דיא נאכט איז געווען א ווארעמע און א ליכטיגע. לינקס פון הויז האט זיך געזעהן דאס ערשטע פייער, וואס האט זיך אנגעהויבען אין מאסקווע. רעכטס איז געשטאנען א סערפ פון דער יונגער לבנה און איהר אנטקעגען האט געלויכטען דער קאמעט, וואס

איז געווען פערבונדען אין פיער'ס נשמה מיט זיין ליעבע. ביים מהויער האבען זיך גע־פונען געראסים, די קעכין און צוויי פראנצויזען. עס האט זיך געהערט זייער געלעכ־טער און זייער ריידען אויף א שפראך, וואס איינער דעם אנדערן האט ניט פער־שטאנען.

אין דעם פייער, וואס איז געווען ערגעץ ווייט האט זיך ניט געזעהען קיינעס שרעקליכעס. פיער האט זיך געפיהלט גליקליך, קוקענדיג אויפ'ן אויס־געשטערנטען הימעל, אויף דיא יונגע לבנה, אויפ'ן קאמעט און אויפ'ן ווייטען פייער.

„וויא גוט עס איז! וואס דארף מען בעסער?" האט זיך פיער געפרעגט. און פלוצים האט ער זיך דערמאנט, וואס ער האט געהאט בדעה צו טהאן. דער קאפ האט זיך איהם פערדרייט, און ער האט זיך דערפיהלט זעהר שלעכט, און ער האט זיך געמוזט אנשפארען אן פלאנקען אום ניט אנידערצופאלען.

ער האט קיין אבשיעד ניט גענומען פון זיין נייען פריינד, איז אריין צו זיך אין צימער, האט זיך אניעדערגעלעגט אויף דער סאפע און איז באלד איינגעשלאפען.

XIV

ווען דאס ערשטע פייער האט זיך אנגעהויבען אין מאסקווע, האבען זיך דיא ראסטאווס געפונען צוואנציג ווערסט ווייט פון שטאט. דעם גראף'ס קאמערדינער איז אריין מעלדען דעם גראף, אז מאסקווע ברענט. דער גראף האט אנגעטהאן דעם כאלאט און ארויס א קוק טהאן. מיט איהם צוזאמען איז ארויס סאניא, וואס האט זיך נאך ניט אויסגעטהאן. נאטאשא און דיא גרעפי־זיינען פערבליבען אין צימער.

דיא גרעפין האט זיך צואויינט, דערהערענדיג, אז מאסקווע ברענט. נאטאשא איז בלייך, מיט אונבעוועגטע אויגען געזעסען אויף דעם זעלבען ארט, וואו זיא האט זיך אוועקגעזעצט, אריינקומענדיג אין שטוב, און האט קיין שום אויפמערקזאמקייט ניט געשענקט דעם פאטער'ס ווערטער.

— אה, וואס פאר א שרעק! האט געזאגט סאניא, צוריקקעהרענדיג. מיר דוכט, אז גאנץ מאסקווע ברענט. נאטאשא גיב א קוק פון פענסטער.

נאטאשא האט אויף איהר א קוק געטהאן, וויא זיא וואלט ניט פערשטאנען, וואס מען פרעגט איהר, און האט ווייטער גענומען קוקען אין דער קוטש. נאטא־שא האט זיך געפונען אין דיעזען פערשטיינערטען צושטאנד דעם גאנצען טאג, צייט סאניא האט צו דער גרעפינ'ס פערוואונדערונג דערצעהלט נאטאשא'ן, אז אנדריי

איז פערוואונדעט און אז ער פאהרט צוזאמען מיט זיי. דיא גרעפין איז שרעקליך אויפגעבראכט געווארן אויף סאניאן. סאניא האט געוויינט און געבעטען אום פערציהונג און האט געזוכט צו פערגלעטען איהר שולד דערמיט, וואס זיא איז פון נאטאשא'ן ניט אבגעטראטען.—גיעב א קוק נאטאשא, וואס פאר א שרעקליך פייער.

— וואס פאר א פייער? האט נאטאשא געפרעגט. אך, יא, מאסקווע ברענט.

און אזוי וויא נישט וועלענדיג בעליידיגען סאניא'ן האט זי צוגערוקט דעם קאפ צום פענסטער און א קוק געטהאן אזוי, אז זיא האט קיין זאך ניט געקענט זעהען און האט ווידער גענומען קוקען אין דער לופט.

— דו האסט דאך גאר ניט געזעהן.

— ניין, ריכטיג, איך האב געזעהן, האט נאטאשא זיך געבעטען.

און דיא גרעפין און סאניא האבען פערשטאנען, אז מאסקווע מיט איהר פייער, און וואס דארטען זאל זיך ניט טהאן, קען פאר נאטאשא'ן ניט האבען קיין אינטערעס.

דער גראף איז אריין און האט זיך ווידער געלעגט הינטער א פאראוואן. דיא גרעפין איז צוגעגאנגען צו נאטאשא'ן האט איהר מיט דער האנד א טאפ געטהאן דעם קאפ און א קוש געטהאן איהר אין שטערן.

— דיר איז קאלט? דו ציטערסט? דו וואלסט זיך בעסער אנידערגעלעגט, האט געזאגט דיא גרעפין.

— אנידערלעגען זיך? יא, גוט, איך וועל זיך לעגען. איך לעג זיך גלייך, האט געזאגט נאטאשא.

גלייך וויא זיא האט זיך אין דער פריה דערוואוסט, אז אנדריי איז שווער פערוואונדעט און ער פאהרט מיט זיי, האט זיא נאר דיא ערסטע מינוט געפרעגט, וויא איז ער פערוואונדעט, געפעהרליך און צו קען זיא איהם זעהן? נאר ווען מען האט איהר געזאגט, אז זעהען קען זיא איהם ניט, אז פערוואונדעט איז ער געפעהרליך, האט זיא מעהר קיין זאך נישט געפרעגט, ניט גלויבענדיג, וואס מען האט איהר געזאגט און איבערצייגענדיג זיך, אז פיעל זיא זאל ניט ריידען וועט מען איהר אלץ ענטפערן דאס זעלבע. דעם גאנצען וועג איז זיא געזעסען אזוי אונבעוועגט וויא זיא איז איצט געזעסען אין שטוב אויף דער באנק. דיא גרעפין האט געוואוסט נאך איהר אויסדרוק אז זיא בעשליסט אדער האט שוין בעשלאסען עפעס צו טהאן, נאר וואס אזוינס איז דאס, האט זיא ניט געוואוסט, און דאס האט איהר שרעק־

ליך געמוטשעט.

— נאטאשא, טהו זיך אויסאון לייג זיך אין מיין בעט. (דיא גרעפין אליין איז נאר געשלאָפען אין אַ בעט, וויטער דיא איבעריגע זיינען געשלאָפען אויפ'ן באָדען אויף היי.)

— ניין, מוטער, איך וועל זיך לייגען דאָ אויפ'ן באָדען, האָט נאטאשא געזאָגט בייז און איז צוגעגאנגען צום פענסטער און געעפענט עס. פון אָפענעם פענסטער האָבען זיך העלער דערהערט קרעכצען פון אַ פערוואונדעטען. זיא האָט ארויסגערוקט דעם קאָפּ אין דער פייכטער לופט פון דער נאכט, און דיא גרעפין האָט געזעהן, וויא איהר דינע האלז האָט זיך געטרייסעלט פון שלוכצען און געשלאָגען זיך אָן דער ראם פון פענסטער. נאטאשא האָט געוואוסט, אז דאָס קרעכצט ניט אנדריי. זיא האָט געוואוסט, אַז אנדריי געפינט זיך נאָר אין דער צווייטער הויז פון זיי, און זיי טהיילט נאר אָב אַ פאָרהויז. נאר דאָס קרעכצען האָט ביי איהר ארויסגערופען אַ געוויין

—כעג זיך, פויגעלע, כעג זיך, טייבעלע, האָט דיא גרעפין געזאָגט צר ריהרענדיג זיך מיט דער האנד צו איהר אַקסעל. כעג זיך.

— אַך, יאַ.... גלייך, גלייך לעג איך זיך, האָט נאטאשא געזאָגט, אויסטוענדיג זיך אין דער גיך און אָברייסענדיג די בענדלאך פון קלייד. זיא האָט זיך איבערגעטהאָן אין נאכט־קליידער און האָט זיך שטיל ארונטערגעלאָזט אויפ'ן ליילך.

— נאטאשא, לעג זיך אין מיטען, האָט געזאָגט סאָניא.

— איך לעג זיך דאָ, לעגט זיך שוין איהר, האט זיא געזאגט מיט פערדרוס, און האט זיך איינגעגראָבען מיט דעם קאָפּ אין קישען.

דיא גרעפין און סאָניא האָבען זיך אין דער גיך אויסגעטהאָן און געלעגט. אַ לאנגע צייט האָט זיך נאטאשא צוגעהערט צו דיא אויסערליבע און אינערליבע קלאנגען, וואָס האָבען דערגרייכט צו איהר. אין אַ ווילע ארום האָט איהר דיא גרעפין אַ רוף געטהאָן. נאטאשא האָט ניט געענטפערט.

— זיא שלאָפט, דוכט זיך, האָט סאָניא געענטפערט שטיל.

שפעטער אַ ווילע האָט דיא גרעפין ווידער אַ רוף געטהאָן נאטאשאן, נאָר קיינער האָט זיך שוין ניט אָנגערופען.

באלד נאָכדעם האָט נאטאשא דערהערט דיא לייכטע אטהעמען פון דער טר־טער. נאטאשא האָט זיך ניט אַ ריהר געטהאָן, נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס

איהר קליין באַרוועסע פיסעל האָט זיך אַרויסגערוקט פון אונטער דער דעקע און האָט געפרווירען אויף'ן נאַלען באָדען.

אי אַ שפּאַלט האָט אַ גריל אָנגעהויבען צו גריילצען. ערגעץ ווייט האָט אַ קרעה געטהאָן אַ האָהן און אַ צווייטער האָט זיך באַלד אָנגערופען. נאַטאַשאַ האָט זיך אויפגעהויבען.

— סאָניאַ? דו שלאָפסט? מאַמאַ? האָט זיא געזאָגט שטיל. קיינער האָט זיך ניט אָנגערופען. נאַטאַשאַ האָט זיך לאַנגזאַם און פאָרזיכטיג אויפגעהויבען, איבערגעצלמ'ט און האָט פאָרזיכטיג גענומען געהן איבער'ן שמוציגען קאַלטען באָדען. אַ ברעט אונטער איהר האָט אַ סקריפּע געטהאָן און זיא האָט זיך וויא אַ קעציל אַ שופּ געטהאָן דיא עטליכע טריט ביז צו דער טהיר און האָט אָנגענומען דיא קליאַמקע.

איהר האָט אויסגעוויזען, אַז עפּעס אַ שווערע זאַך קלאַפּט אין אַלע ווענד פון שטוב: דאָס האָט געקלאַפּט איהר האַרץ פון שרעק, מורא און ליעבע.

זיא האָט געעפענט דיא טהיר און האָט זיך געלאָזט געהן באָרפּעס איבער דער קאַלטער ערד פון פאָרהויז. דיא קעלט וואָס האָט איהר אַרומגעכאַפּט, האָט איהר ערפרישט. זיא האָט מיט'ן פוס אָנגעטאַפּט אַ שלאָפענדיגען מענשען, איז איבער איהם אַריבערגעטראָטען און האָט געעפענט דיא טהיר פון שטוב, וואו עס איז געלע־גען פירסט אַנדריי. אין דער שטוב איז געווען פינסטער. ביים בעט נעבען צוקאָ־פּענס איז געשטאַנען אַ פערשוואַומענער חלב'ענע ליכט אויף אַ בענקעל.

דעם גאַנצען טאָג האָט זיא געלעבט מיט דער האָפנונג, אַז ביי נאַכט וועט זיא איהם זעהן. נאָר איצט ווען דיא מינוט איז געקומען, איז אויף איהר אָנגעפאַלען אַ שרעק. איז ער זעהר אַ צוקאַליעטשעטער? וואָס איז פון איהם געבליבען? און זיא איז פאַר שרעק געבליבען שטעהן. נאָר אַן אונבעזינגבאַרע קראַפט האָט איהר גע־שלעפּט פאָרווערטס. זיא האָט פאָרזיכטיג געמאַכט איין טריט, אַ צווייטען און איז געבליבען שטיין אין מיטען שטוב. אויף אַ באַנק איז דאָ געלעגען איין מענש, און אויפ'ן באָדען נאָך צוויי (דיא צוויי זיינען געווען דער דאָקטאָר און קאַמערדינער).

דער קאַמערדינער האָט זיך עטוואָס אויפגעהויבען און האָט אַ מורמעל געטאָן. אויף דער באַנק איז געלעגען אַ פערוואונדעטער קאַפּיטאַן און האָט ניט געשלאָפען און האָט פערוואונדערט אָנגעקוקט דיא זעלטזאַמע ערשיינונג פון אַ מיידעל אין אַ ווייסע העמד, אין אַ קאָפטע און אַ טשעפּטשיק. דעם קאַמערדינער'ס פערשלאָ־פענע ווערטער: „וואָס דאַרפט איהר?" האָבען איהר נאָך מעהר געטריבען צו

געהען צום בעט. דער אָבגעברענטער קנייטעל פון ליכט איז אראָבגעפאלען און זיא האָט דערזעהן אין בעט אנדרייען גרעדע אזא. וויא זיא האָט איהם געזעהן שטענדיג.

ער איז געווען דער זעלבער וואָס אימער, נאָר דער אויפגעפלאַמטער קאָליר פון זיין געזיכט, זיינע בליצענדע אויגען, וואָס האבען אויף איהר געקוקט פייערליך און בעזאָנדערס זיין צארטע, קינדערשע האלז האָבען איהם צוגעגעבען אַן אונשולדיג, קינדערש אויסזעהן, וואָס זיא האט אין איהם קיין מאָל ניט געזעהן. זיא איז צוגעגאנגען צו איהם און האט זיך געשטעלט פאר איהם אויף דיא קניע.

ער האט אַ שמייכעל געטהאָן אַן אויסגעשטרעקט צו איהר דיא האנד.

XV

זיעבען טעג טעג זיינען אריבער פון דער באָראָדינאָ'ר שלאכט און כמעט דיא גאנצע צייט איז ער געווען בעוואוסטלאָז. דיא היץ וואָס ער האט געהאט און דיא אויפגעפלאמטע קישקעס האבען געדארפט מאכען מיט איהם אַ סוף, וויא דער דאָקטאָר האט געזאָגט. נאָר אויפ'ן זיעבעטען טאָג האט ער אויפגעסען אַ שטיקעל ברויט מיט טהיי און דער דאָקטאָר האָט בעמערקט, אז דיא היץ איז קלענער געוואָרען. נאָר ווען מען האט איהם אריבערגעטראָגען פון דער קארעטע אין שטוב אריין, וואו ער איז איצט געלעגען, איז ער ווידער געוואָרן בעוואוסט לאָז. דערנאָך האט ער ווידער ערוואכט און געבעטען טהיי, נאָר ווען מען האט איהם איבערגעבונדען דיא וואונד האָט ער ווידער פערלאָרען דאָס בעוואוסטזיין און האט צום דריטען מאָל ערוואכט אין מיטען נאכט, ווען אלע זיינען געשלאָפען.

דאָס גרילצען פון אַ גריל האָט זיך געהערט פון דער צווייטער שטוב, אויף דער גאס האט עמיצער געשריען און געזונגען, דיא טאראקאנעס האָבען געמאכט אַ גערויש לויפענדיג איבערן טיש, איבער די ווענד, אַ גרויסע פליג האט זיך געקלאפט אָן זיין צוקאָפּענס און ארום דעם חלבן ליכטעל, וואָס האָט געברענט הינטער איהם.

זיין צושטאנד איז געווען ניט נאָרמאל. א געזונטער מענש דענקט געוועהנליך, פיהלט, און עראינערט זיך ווענען פיעלע, פיעלע זאכען אין איין צייט, נאָר ער האָט קראפט אויסצוקלייבען איין רייהע ערשיינונגען און אויף זיי אָבשטעלען זיין אויפמערקזאמקייט. וויא פערטיעפט אַ געזונטער מענש זאָל ניט זיין אין זיינע געדאנקען, קען ער זיך אָברייסען פון זיי אום צו זאָגען א פריינדליך וואָרט צו אַ גאסט וואָס איז צו איהם אריינגעקומען, און קעהרט זיך צוריק אום צו זיינע געסט דאנקען.

אין דיעזער הינזיכט איז אנדריי געוועזן אין אן אומנאטירליכען צושטאנד. דיא קרעפ־טען פון זיין זעעלע זיינען געוועזן טהעטיגער און קלענער וויא אימער, נאר געארבייט האבען זיי אויסער זיין ווילען. דיא פערשידענסטע געדאנקען האבען איהם בע־הערשט גלייכצייטיג. דא האט זיין געדאנק אנגעהויבען פלוצים צו ארבייטען מיט אזא קראפט, קלארהייט און טיעפקייט, וויא ער האט עס קיין מאל ניט געקענט דערוויזען אין א געזונטען צושטאנד, נאר פלוצים אין מיטען ארבייט האט זיך דער געדאנק איבערגעריסען און ער האט קיין קרעפטען ניט געהאט צו־ריקקעהרען זיך צו איהם.

„יא, מיר איז אנטדעקט געווארען א ניי גליק, וואס בעלאנגט צום מענשען", האט ער געטראכט, ליגענדיג אין דער האלב פינסטערער שטוב, קוקענדיג פאר זיך מיט פיבערהאפטע אונבעוועגטע אפענע אויגען. דאס גליק געפינט זיך אויסער אלע מאטעריעלע קרעפטען, דאס איז דאס גליק פון דער זעעלע, דאס גליק פון ליעבע. פערשטעהען דאס גליק קען יעדער מענש, נאר אנערקענען און געבען עס האט געקענט נאר איין גאט: נאר וויא האט גאט געגעבען דאס געזעץ?....."

פלוצים האט זיך דער גאנג פון דיעזע געדאנקען איבערגעריסען און פירסט אנדריי האט דערהערט (ניט וויסענדיג צו דאס איז געוועזן אין היטץ אדער אין דער ווירקליכקייט) עפעס א שטילען קול, וואס האט ניט אויפגעהערט צו שעפטשען אין טאקט: „אי פי־טי־פי־טי־פי־טי" און דערנאך „אי טי־טי" און דערנאך ווידער „אי פי־טי־פי־טי־פי־טי" און דערנאך ווידער „אי טי־טי". צוזאמען מיט דעם, אונ־טער דעם קלאנג פון דער שעפטשענדער מוזיק, האט אנדריי געפיהלט, אז איבער'ן סאמע מיטען פון זיין געזיכט האט זיך אנגעהויבען אויפצוריכטען עפעס א זעלטזא־מע לופט געביידע פון דיזע נאדעלאך אדער קינעלאך. ער האט געפיהלט, אז ער מאר זיך ניט א ריהר טהאן, אום דיא גאנצע געביידע זאל ניט איינפאלען. דא איז זיא איינגעפאלען און האט זיך ווידער לאנגזאם גענומען אויפריכטען אונטער דיא קלאנגען פון דער שעפטשענדער מוזיק. צוהערענדיג זיך צו דעם שעפטשען און צום בויען פון דער לופט געביידע, האט אנדריי פון צייט צו צייט געזעהען דעם רויטען פלאם פון דעם ליכט און האט געהערט דעם גערויש פון דיא טאראקאנעס און פון דער פליג, וואס האט זיך געקלאפט אן קישען און אן זיין געזיכט. און יעדעס מאל וואס דיא פליג האט זיך א זעץ געטהאן אן זיין גע־זיכט, האט ער געפיהלט עפעס וויא עס וואלט איהם א ברען געטאן, נאר צו דער זעלבער צייט האט איהם געוואונדערט, וואס דיא פליג האט ניט איינגע־

זארפען דיא געביידע, וואס האט זיך געבויט אויף זיין געזיכט. אויסער דעם איז געוועזן נאך א וויכטיגע זאך. דאס איז געוועזען עפעס ווייסעס ביי דער טהיר, דאס איז געוועזן א מין אויסגעהאקטער ספינקס.

„נאר פיעלייכט איז דאס מין העמד אויף'ן טיש", האט אנדריי געטראכט „דאס זיינען מיינע פיס, דאס איז דיא טהיר", נאר פאר וואס האלט זיך דיא לופט-געביידע אין איין בויען און ער שעפטשעט פעטי-פי-טי-פיטי און טי-טי און ווייטער פיטי-פיטי-פיטי.... „גענוג, הער אויף", האט אנדריי זיך געבעטען. און פלוצים איז ווידער דער קאפ געווארען קלאר און זיינע געדאנקען האבען אנגעהויבען צו ארבייטען מיט א'ן אונגעוואוינליכער קראפט.

„יא, ליעבע, נאר ניט יענע ליעבע, וואס ליעבט פאר עפעס, זאנדערן דיא ליעבע וואס איך האב דערפיהלט דאס ערשטע מאל, ווען שטארבענדיג האב איך דערזעהן מיין פיינד, און האב איהם דאך ליעב געקריגען. איך האב דערפיהלט יענע ליעבע, וואס איז דער ווארצעל פון דער נשמה און וועלכע דארף ניט האבען קיין געגענשטאנד. איך פיהל איצט דיעזע גליקליכע ליעבע. ליעבען אלעמען, ליעבען דיא פיינד. ליעבען א מענשען א פריינד קען מען נאר מיט א מענשליכע ליעבע, אבער א פיינד קען מען נאר ליעבען מיט א געטליכע. און דאריבער בין איך געוועזן אזוי גליקליך, ווען איך האב דערפיהלט, אז איך האב ליעב יענעם מענשען. וואס איז מיט איהם געווארען? איז ער געבליעבען לעבען?.... ליעבענדיג מיט א מענשליכע ליעבע קען מען איבערגעהען פון ליעבע צו האס, נאר דיא געטליכע ליעבע קען זיך קיין מאל ניט ענדערען. זאנאר דער טוידט קען איהר ניט פערניכטען, און פיעל מענשען האב איך געהאסט אין מיין לעבען. און פון אלעמען האב איך קיינעם אזוי ניט געליעבט און קיינעם אזוי ניט געהאסט וויא איהר". און ער האט ארויסגערופען פאר זיך נאטאשא'ס בילד, נאר ניט אזוי וויא זיא האט זיך איהם פארגעשטעלט פריהער, מיט איהר רייץ אליין, זאנדערן האט פאר זיך ארויסגערופען איהר זעעלע. און ער האט פערשטאנען איהרע געפיהלען, איהרע ליידען, איהר חרפה און איהר חרטה. און צום ערשטען מאל האט ער פערשטאנען וויא גרויזאם עס איז געוועזן זיין ענטזאגונג פון איהר. ווען ער וואלט כאטש נאך איין מאל געקענט איהר זעהען איין מאל, קוקענדיג איהר אין דיא אויגען זאגען,....

פי-טי-פי-טי-פי-טי, טי-טי, פי-טי—בום! — די פליג האט זיך א זעץ געטאן. און ער האט זיך ווייטער איבערגעטראגען אין וועלט פון ווירקליכקייט און פאנטא-

דע. דאָס געביידע איבער זיין געזיכט האָט נאָך אלץ געהאַלטען אין וואַקסען, דאָס ליכט האָט געברענט מיט אַ רויטען קויק ארום, דיא זעלבע ספינקסענע העמד איז געלעגען נעבען מהיר. נאָר אויסער די אלע זאכען, האָט עפעס א סקריפּע געטהאָן, א פרישער ווינד האָט אַ בלאָז געטהאָן און אַ נייער ווייסער ספינקס האָט זיך געוויזען נעבען דער מהיר. און ביי דיזען ספינקס אין קאָפּ איז געווען נאטאשאַ'ס בלייבע געזיכט און איהרע בליסצענדע אויגען.

— אך, די פאַנטאַזיעס לאָזען ניט צו רוה, האָט אַנדריי געזאָגט צו זיך, סטאַרענדיג זיך ארויסצוטרייבען דאָס געזיכט פון זיין מאַרך. נאָר דאָס געזיכט איז געשטאַנען פאר איהם וויא אין דער ווירקליכקייט און איז צוגעקומען אלץ נעהנטער צו איהם. ער האָט געוואָלט צוריקקעהרען זיך צו זיינע פריהערינע געדאַנקען, נאָר ער האָט ניט געקענט, ער האָט געפיהלט, אז ער פאלט ווידער אריין אין היץ. דיא שעפּטשענדע מוזיק האָט זיך ווידער געהערט און אויף זיין געזיכט איז דיא געביידע געוואַקסען, און עפּעס האָט איהם געשטיקט און דאָס זעלטזאמע געזיכט איז געשטאַנען פאר איהם. אַנדריי האָט צוזאַמענגעזאַמעלט אלע זיינע קרעפטען, אום צוקומען צו זיך, ער האָט זיך א ריהר געטהאָן, און פּלוצים האָט איהם אָנגעהויבען צו קלינגען אין דיא אויערען, אין דיא אויגען האָט איהם אָנגעהויבען צו שווינדלען און ער האָט פערלאָרען זיין בעוואוסטזיין. ווען ער איז געקומען צו זיך איז נאטאַשאַ, דיא זעלבע לעבעדיגע נאטאשא, וועלכע ער האט געוואָלט ליעבען מעהר וויא אלעמען מיט זיין נייע, ריינע, געטליכע ליעבע, געשטאַנען פאר איהם אויף דיא קניע. ער האָט פערשטאַנען, אז דאָס איז אַ לעבעדיגע נאטאשא, ער האט זיך ניט פערוואונדערט און האָט זיך נאָר שטיל דערפרייט. נאטאשא איז געשטאַנען אויף דיא קניע וויא אַ צוגעשמידטע און האָט צושראָקען געקוקט אויף איהם, איינהאַלטענדיג זיך פון וויינען איהר געזיכט איז געווען בלייך און אונבעוועגט. דער קינבאָק נאר האָט געציטערט.

פירסט אנדריי האט זיך ערלייכטערט אָבגעזיפצט, האט א שמייכעל געטאן און אויסגעשטרעקט זיין האַנד.

— איהר? האָט ער געזאָגט. וואָס פאר א גליק!

נאטאַשא האָט זיך מיט א פלינקע און פאָרזיכטיגע בעוועגונג צוגערוקט צו איהם אויף דיא קניע, האָט פאָרזיכטיג אָנגענומען זיין האַנד און גענומען קושען די האַנד, קוים בעריהרענדיג איהר מיט דיא ליפּען.

— פערצייהעט, האָט זיא געזאָגט שטיל. פערצייהעט מיך!

— איך האָב אייך ליעב, האָט אנדריי געזאָגט.

— פערצייהעט....

— וואס פערצייהען ? האָט אנדריי געפרעגט.

— פערצייהעט וואס איך האָט געטהאָן, האָט זיא קוים ארויסגערעדט און האָט עפּטער גענומען קוסען זיין האנד.

— איך האָב דיך ליעב מעהר און בעסער און מעהר וויא פריהער, האָט אנדריי געזאָגט, אויפהייבענדיג מיט דער האנד איהר געזיכט אום ער זאָל איהר קענען קוקען אין דיא אויגען.

איהרע אויגען אָנגענאָסען מיט גליקליכע טרערען האָבען געקוקט אויף איהם מיט מיטלייד און ליעבע. איהר מאָגערע און בלייכע געזיכט מיט אָנגעשוואָלענע ליפּען איז געווען שרעקליך ניט שעהן. נאָר אנדריי האָט ניט געזעהן דאס געזיכט ער האָט נאָר געזעהן די אויגען, וועלכע זיינען געווען זעהר שעהן. הינטער זיי האָט זיך דערהערט א געשפּרעך.

דער קאמערדינער האָט איצט אין גאנצען ערוואכט און האָט אויפגעוועקט דעם דאָקטאָר.

— וואס איז דאָס? האָט דער דאָקטאָר געזאָגט, אויפהויבענדיג זיך פון זיין געלעגער. ביטע, געהט ארויס פון דאנען, פריילין.

אין דער זעלבער צייט האָט זיך דערהערט א קלאפּ אין טהיר. דאָס האָט געקלאפּט דיא דיענסט, וואס דיא גרעפין האָט געשיקט, באפּענדיג זיך, אז נאטאשא איז ניטאָ אין דער היים.

פון דער צייט אָן, איז נאטאשא ניט אָבגעטראָטען פון דעם פערוואונדעטען באלקאָנסקי'ן דיא גאנצע רייזע אויף אלע סטאציאָנען, וואו מען האָט זיך אָבגעשטעלט און דער דאָקטאָר האָט געמוזט צוגעבען, אז ער האָט ניט ערוואַרטעט פון א מיידעל אזא שטייפקייט און קונסט אזא צו געהן ארום א קראַנקען.

דעם דריטען סעפּטעמבער איז פּיער אויפגעשטאַנען שפּעט. דער קאָפּ האט איהם וועה געטאָן און אין הארצען האָט ער געפיהלט א חלשות, פון עפּעס שענדליכעס, וואס ער האָט געטאָן נעכטען. דאָס שענדליכע איז געווען זיין געשפּרעך מיט'ן פראנצויזישען אָפיציער.

דער זייגער איז געווען עלף. פּיער האָט זיך אויפגעהויבען, און דערזעהענדיג אויפ'ן שרייב-טיש דעם פּיסטאָלעט, וואס געראסים האָט פאר איהם אנגעגריים.

פיער האט זיך דערמאַנט, וואָס איהם שטעהט פאַר היינטיגען טאָג צו טאָן.

„איז שוין ניט צו שפּעט? האָט פּיער זיך געפרעגט. ניין. ער וועט וואַרשיינ־ליך אריין אין מאָסקווע ניט פריהער וויא צוועלף.

ער האָט לעננער ניט געטראַכט און גענומען דעם פּיסטאָלעט אין האנד און געוואָלט שוין געהען. נאָר דאָ איז איהם דאָס ערשטע מאָל אריין דער געדאַנק, אז ער קען דאָך ניט געהען איבער דער גאַס מיט'ן פּיסטאָלעט אין דער האנד. זאָגאַר אונטערן ברייטען קאַפטאַן האָט מען ניט געקענט בעהאַלטען דעם גרויסען פּיס־טאָלעט. אויסער דעם, איז דער פּיסטאָלעט געוועזען אָהן א קויל, און ער האָט ניט אוסגעפייעט אָנצולאָדען איהם.

„איבעריגענס זאָל זיין א קינזשאַל", האָט פּיער געזאָגט, און ער האָט גענומען דעם טיעפען שווערד, וואָס ער האָט געקויפט צוזאַמען מיט'ן פּיסטאָלעט. האָט איהם בעהאַלטען אונטער'ן זשילעט און איז געשווינד אַרויס פון שטוב.

דיא שרפה, אויף וועלכע ער האָט אזוי גלייכגילטיג געקוקט נעכטען אבענד, איז איבער נאַכט געוואָרען שטאַרקער. איצט האָט מאָסקווע געברענט פון פיעל זייטען.

זיין וועג איז געלעגען דורך דיא געסלאַך. אין דעם גרעסטען טהייל הייזער זיינען געווען דיא לאָדענס און טהויערען פערשפּאַרט. דיא גאַסען זיינען געווען לע־דיג און אין דער לופט האָט זיך געהערט שמאַלעגים און רויך. זעלטען האָבען זיך בעגעגענט רוסישע מיט אונרוהיג־צושראָקענע געזיכטער, דיא פראַנצויזען זיינען גע־גאַנגען אין מיטען גאַס. אַלע האָבען געקוקט אויף פּיער'ן פערוואונדערט. אויסער זיין הויכקייט און ברייטקייט, אויסער זיין פינסטערען און ליידענדען אויסדרוק פון געזיכט, האָבען דיא רוסישע ניט געקענט פערשטעהן צו וועלכען שטאַנד ער האָט געקענט בעלאַנגען. און דיא פראַנצויזען האָבען אויף איהם געקוקט פער־וואונדערט, ווייל טראָץ דעם וואָס אלע רוסישע האָבען געקוקט צושראָקען און פערוואונדערט אויף דיא פראַנצויזען, האָט ער זיי ניט געשענקט דיא מינדסטע אויפמערקזאַמקייט.

פּיער איז געגאַנגען און האָט קיין זאַך ניט געזעהן און ניט געהערט. ער האָט מורא געהאַט, אז זיין אבזיכט זאָל זיך וויא עס איז ניט אויסוועבען. נאָר איהם איז ניט געווען בעשערט צו דערטראָגען זיין אבזיכט ביז'ן פּלאַץ, וואָס ער האָט בעשטימט. ווען אפילו קיין זאַך וואָלט איהם אויף'ן וועג ניט אָבגעהאַלטען, וואָלט ער אויך נאָר ניט געקענט מאַכען, ווייל נאַפּאָלעאָן איז שוין מיט 4 שטונדען

צוריק אריינגעפאהרען אין קרעמעל און איז געזעסען אין זעהר א פינסטערן סוטע אין קעניגליכע פאלאץ און ארויסגעשיקט בעפעהלע, וויא צו לעשען דאס פייער אין שטאדט און וויא אבצוהאלטען דיא סאלדאטען פון ראבעווען. נאר פייער האט דערפון ניט געוואוסט און האט געאיילט צום בעשטימטען פלאץ מיט שרעק אין הארצען, אז זיין ווילען זאל ביז דאמאלס ניט אבגעשוואכט ווערען.

נעהן האט ער געדארפט צו דער פאווארסקע גאס, נאר וואס נעהענטער ער איז צוגעקומען צו דער גאס, איז אלץ דער רויך פון די שרפות געווארען שטארקער און שטארקער און עס איז זאגאר געווארען הייס פון פייער. פון צייט צו צייט האבען זיך ארויסגעוויזען צונגען פייער פון אונטער די דעכער פון די הייזער. געהענדיג איבער א ווינקעלע, וואס האט געפיהרט צו א ניט-פערבויטען פלאץ, האט פייער פלוצים דערהערט הינטער זיך א פערצווייפעלטען געוויין פון א פרויענצימער. ער האט זיך אבגעשטעלט, ווי ערוואכענד פון שלאף און האט אויפגעהויבען דעם קאפ.

און א זייט אויף'ן פערטריקענטען, פערשטויבטען גראז זיינען געווען אנגעווארפען פערינעס, סאמאווארען, קאסטענס און צלמים. אויף דער ערד איז געזעסען ניט קיין יונגע, מאגערע פרוי און האט געוויינט. צוויי מיידעלאך פון צעהן ביז צוועלף יאהר אין פערשמוצטע קליידעלאך האבען צושראקען געקוקט אויף דער מוטער. א קלענערער איינגעלע פון א יאהר זיבען האט געוויינט ביי דער אלטער ניאנקע אויף דיא הענד. א בארוועסע פערשמוצטע דיענסטמיידעל איז געזעסען אויף א קאס־טען און האט צולאזט איהר בלאנדען צאפ און האט געשמעקט איהר צוגעשמאלעטע האר. דער מאן אין וויץ-מונדיר מיט באקענבארדען האט זיך געפארעט צווישען דיא קאסטענס און האט ארויסגעשלעפט זאכען.

דיא פרוי האט זיך פיערן א ווארף געטהאן צו דיא פיס, וויא נאר זיא האט איהם דערזעהען.

— טאטעלע גוטער, טייבעלע העלפט מיר!...... העלפט, ווער עס האט גאט אין הארצען! מיין מיידעלע!...... מיין טאכטער!...... מיין קלענערע טאכטער האט מען איבערגעלאזען. א־א־א! זיא איז פערברענט געווארען.

— גענוג, מאריא ניקאלאעווגא, האט איהר געטרייסט דער מאן. דיא שוועס־טער האט איהר געווים ארויסגענומען.

— ראזבויניק! קוילער! האט זיך פלוצים צושריען דיא פרויענצימער, אויפהער־רענדיג צו וויינען. א שטיין האסט דו, ניט קיין הארץ, אויף דיין אייגען קינד האסט דו קיין רחמנות ניט. אן אנדערער וואלט פון פייער

ארויסגעשלעפט. א גולם ביזטו נים קיין מענש, נים קיין טאטע. איהר זיים א גוטער מענש, האט זיא זיך געווענדט צו פיער'ן און האט ווידער אנגעהויבען צו בליפען. מיר זיינען קוים ארויסגעשפרונגען מיט'ן לעבען....דאס איז אין גאנצען וואס מיר האבען ארויסגעראטעוועט. מיר האבען געכאפט דיא קינדער, ערסט קאטעטשקע איז נימא. א—א—א! א, גאט מיינער. און זיא האט זיך ווייטער צו וויינט. מיין טייער קינד! פערברענט, פערברענט געווארען!

פיער האט געפרעגט, וואו איז דאס מיידעלע פערבליעבען און דיא פערשטורצטע דיענסט-מיידעל איז איהם געגאנגען ווייזען. פיער איז פלוצים וויא ניי בעלעבט געווארען. ער האט העכער אויפגעהויבען דעם קאפ, דיא אויגען האבען אנגעהויבען צו לייכטען און איז מיט שנעלע טריט ארויס אויף דער פאווארסקע. דיא גאנצע גאס איז געווען פערצויגען מיט א שווארצען רויך דא און דארטען האבען זיך פון דעם וואלקען רויך ארויסגעריסען פייערדיגע צונגען. אין מיטען גאס האט זיך פערקליעבען א גרויסע רעדיל ארום א פראנצויזישען גענעראל, פיער האט געוואלט צוגעהען צום פלאץ, וואו דער גענעראל איז געשטאנען, נאר דיא פראנצויזישע סאלדאטען האבע איהם אבגעהאלטען.

— דא טאר מען נים דורכגעהען! האט א שטימע צו איהם א געשריי געטהאן.

— אהער, פעטעריל, האט דיא דיענסט מיידעל געזאגט צו פיער'ן. מיר קענען דורכגעהן דורכ'ן געסיל.

פיער האט זיך געלאזט געהן נאך דער דיענסט, וועלבע האט איהם צוגעפיהרט צו א הילצערנע הייזעל, וואס האט געברענט ליכטיג. איין זייט איז שוין איינגעפאלען, דיא צווייטע האט געברענט און דער פלאם האט זיך געריסען פון דיא פענסטער און פון דאך.

פיער האט זיך צוגערוקט צום הויז נאר דיא היץ איז געווען אזוי גרויס, אז ער האט געמוזט מאכען א קרייז ארום הויז. אויף'ן דאך פון א צווייטען הויז האט ער דערזעהן פראנצויזען שלעפען עפעס. אנפאנגס האט ער נים פערשטאנען, וואס זיי טהוען דא, נאר באלד האט ער פערשטאנען, אז דא ראבעוועט מען.

דאס קראכען פון דיא ווענד און סופים, דאס פייפען פון פלאם, דאס אויסזעהען פון די וויגענדע שווארצע וואלקענס רויך מיט סנאפעס פונקען האבען אויף איהם געווירקט ערדענענד. ער האט זיך גלייך בעפרייט פון דיא שווערע געדאנקען, וואס האבען איהם געפרעסט דיא גאנצע צייט און ער האט זיך דערפיהלט יונג.

פריילעך, פלינק און ענטשלאָסען. ער האט שוין געוואָלט אריינלויפען אין יענעם טהייל פון שטוב, וואס איז נאָך געשטאַנען, פלוצים האט ער דערהערט איבער'ן קאָפּ א געשריי פון עטליכע קולות און גלייך נאָכדעם איז עפּעס ארונטער־געפּאלען נעבען איהם.

פיער האט זיך ארומגעקוקט און האט דערזעהען אין די פענסטער פון דעם צווייטען הויז פראנצויזען, וואס האבען ארויסגעוואָרפען א קאַסטען מיט מעטאלענע זאכען. דיא פראנצויזען, וואס זיינען געשטאַנען אונטען, זיינען צוגעגאַנגען צום קאַס־טען.

— וואס דארף דער דאָ? האָט א געשריי געטהאָן א פראנצויז אויף פיער'ן.

— א קינד, האָט איהר דאָ ניט געזעהן קיין קינד? האט פיער געפרעגט.

— געה צום שווארץ - יאָהר! האָבען דיא פראנצויזען אויסגעשריען, און איי־נער איז צו איהם צוגעגאַנגען פארטיג צו שלאָגען זיך.

— א קינד! האט זיך אָנגערופען א פראנצויז פון דער הויך, איך האָב געהערט, אין גאָרטען האָט עפּעס געקוויטשט.

— וואו איז עס? וואו? האָט פיער געפרעגט.

דער פראנצויז האָט איהם געוויעזען אויפ'ן גאָרטען, וואס האָט זיך געפונען הינטערן הויז. ווארט א ווילע, איך געה שוין אַרונטער. און ווירקליך אין א מינוט ארום איז דער פראנצויז מיט שווארצע אויגען, אין איין העמד ארויסגעשפרונגען פון פענסטער פון דעם אונטערשטען עטאַזש האָט א קלאַפּ געטהאָן פיער'ן איבערן פּלייצע און איז מיט איהם אוועקגעלאָפען אין גאָרטען. דאָס מיידעלע אין א ראָזע קליידעלע איז געלעגען אונטער דער באַנק.

אָט איז אייער קינד. אַה, א מיידעלע! נאָך בעסער! האָט געזאָגט דער פראנ־צויז. זייט אייך געזונד, פעטער מאַן. מען דארף זיין מענשליך. און ער איז אוועק־געלאָפען צוריק צו זיינע חברים.

פיער איז צוגעלאָפען צום מיידעלע און האט עס געוואָלט נעהמען אויף דיא הענד. נאָר דערזעהענדיג א פרעמדען מענשען האט זיך דאָס געלויבטיגע, קראַנק־ליכע מיידעלע געלאָזט לויפען פון איהם. ער האט עס געכאַפּט און ארויפגענומען אויף דיא הענד. דאָס מיידעלע האט זיך גענומען ווארפען און בייסען זיך, נאָר פיער האָט אויף דעם ניט געקוקט און האט זיך געלאָזט לויפען צום שטוב, נור דורכגעהן צוריק מיט'ן זעלבען וועג האָט מען שוין ניט געקענט, דיא דיענסט איז שוין ניט געוועזן און פיער האָט גענומען זוכען אַ'ן אנדער אַרויסגאַנג.

וועז ער איז צוגעקומען צום פלאץ פון וואנען ער איז אוועק נאך'ן קינד, האט ער שוין דיא עלטערן פון דעם קינד ניט געטראפען. פיער איז ארומגעגאנגען צווישען דיא, וואס זיינען דא געזעסען און האט געזוכט דיא בעקאנטע פאמיליע. זיין בליק האט זיך ניט ווילענדיג אבגעשטעלט אויף א גרויזינער אדער ארמיאנישער פאמיליע, וואס איז בעשטאנען פון א'ן אלטען מאן מיט א שעהנעם אריענטאלישען געזיכט און איז געווען אנגעטהאן אין א נייעם פעלץ און נייע שיך, און פון א'ן אלטע פרוי אויך מיט א'ן אריענטאלישען געזיכט און , א יונגע פרויענצימער. אין פיער'ס אויגען איז דיא יונגע פרויענצימער מיט איהרע שארפע, האלב רונדע, שווארצע ברעמען און מיט איהר לאנגען רויטליכען געזיכט געווען א מוסטער פון אריענטאלישע שעהנהייט.

זיא איז געזעסען אין א רייכען אטלאסענעם סאלאפ אויף א פעקיל הינטער דער אלטע פרוי און האט מיט איהרע גרויסע, שווארצע אונבעוועגטע אויגען געקוקט אויף דער ערד. עס האט געשיינט אז זיא האט געוואוסט וויא שעהן זיא איז און האט דערפאר מורא געהאט. דיעזע געזיכט האט פיער'ן איבערראשט און ער האט זיך עטליכע מאל אומגעקוקט אויף איהר.

ניט געפינענדיג, ווען ער האט געזוכט, האט זיך פיער אבגעשטעלט. ארום איהם האבען זיך ארומגעקליבען עטליכע מענער און ווייבער, ער האט זיי געפרעגט צו זיי האבען ניט געזעהען אזא און אזא פאמיליע. מען האט געפרובט טרעפען, ווער דאס קען זיין, און ענדליך האט זיך איין אלטע פרוי אנגערופען, אז זיא וויים ווער זיי זיינען און וועט איהם אוועקפיהרען צו זיי.

נאר פיער האט שוין ניט געהערט, וואס זיא האט גערעדט. ער האט שוין עט־ליכע סעקונדען געקוקט, וואס עס קומט פאר ניט ווייט פון איהם. ער האט געקוקט אויף דיא ארמיאנישע פאמיליע, צו וועלכע צוויי פראנצויזישע סאלדאטען זיינען צו־געקומען. איינער פון דיא סאלדאטען איז געווען א קליינער מענשעלע. זיין בלויער שינעל ארומגענארטעלט מיט א שטריק, מיט א מיץ אויף'ן קאפ און בארועס. דער צווייטער איז געווען א הויכער מיט א אידיאטישען געזיכט. דער קליינער בארועסער סאלדאטל איז צוגעגאנגען צום אלטען ארמיאנער, האט איהם עפעס געזאגט און אנגענומען ביי דיא פיס. דער אלטער מאן האט גלייך גענומען אראב־ציהען פון זיך דיא שטיועל. דער צווייטער האט זיך אנידערגעשטעלט נעגען דער שעהנער ארמיאנקע מיט דיא הענד אין קעשענעס און האט געקוקט אויף איהר.

— נעהם, נעהם, דאס קינד! האט פיער געזאגט צו דער אלטער פרוי און

פיהר עם אוועק צו דיא עלטערן! האט ער במעט געשריען אויף דיא אלטע פרוי און האט אוועקגעזעצט דאס קינד אויף דער ערד פיער האט זיך ווידער אומגעקוקט אויף די ארמיאנישע פאמיליע. דער אלטער ארמיאנער איז געזעסען שוין א באר־וועסער און האט געוויינט. נאר פיער האט עס קוים בעמערקט, זיין גאנצע אויפ־מערקזאמקייט האט צוגעצויגען דער צווייטער פראנצויזישער סאלדאט, וועלכער איז דערווייל צוגערוקט צו דער יונגער פרויענצימער, און ארויסנעהמענדיג דיא הענד פון דיא קעשענעס האט ער איהר ארומגענומען ביים האלז.

די שעהנע ארמיאנקע איז אלץ געזעסען אין איהר פריהערדיגען צושטאנד מיט אראבגעלאזטע לאנגע ברעמען, און האט וויא ניט בעמערקט און ניט געפיהלט, וואס דער סאלדאט טהוט.

איידער פיער איז צוגעלאפען די עטליכע טריט, וואס איהם האט אבגעטהיילט פון דיא פראנצויזישע סאלדאטען, האט שוין דער הויכער סאלדאט געריסען ביי דער ארמיאנקע פון האלז דעם שנור פערל, וואס זיא האט געטראגען, און די יונגע פרוי, אנכאפענדיג זיך מיט דיא הענד פאר'ן האלז, האט געשריען מיט א סוויטש.

— לאזט אב דיזע פרויענצימער! האט פיער אויסגעשריען מיט א הייזעריג קול, אנכאפענדיג דעם לאנגען סאלדאט פיר דיא פלייצעס און אבשליידערנדיג איהם. דער סאלדאט איז אנידערגעפאלען, האט זיך אויפגעהויבען און איז אנטלאפען. נאר זיין חבר האט אוועקגעווארפען די שטיוועל, ארויסגעכאפט זיין דעגען און איז מיט רציחה צוגעגאנגען צו פיער'ן.

— עי, אזעלכע נארעשקייטען טהו ניט! האט ער א געשריי געטהאן.

פיער איז געווען אין יענעם אנפאל פון וואוט, ווען ער האט קיין זאך ניט גע־דענקט און זיינע כחות זיינען געווארען צעהן מאל גרעסער. ער האט זיך ארויפ־געווארפען אויפ'ן בארוועסען סאלדאט און נאך איידער יענער האט געקענט א ריהר טאן מיט'ן שווערד, האט ער איהם שוין אנידערגעווארפען צו דער ערד און איז געפאהרען איבער איהם מיט דיא קולאקעס. דיא ביישטעהענדע האבען אויס־געדריקט זייער צופריעדענהייט און אין דער זעלבער מינוט האט זיך געוויזען א רייט־פאטראל פון פראנצויזישע אולאנער. דיא אולאנער זיינען געשווינד צוגעפאה־רען צו פיער'ן און דיא פראנצויזען האבען איהם ארומגערינגעלט. וואס ווייטער איז געווען, האט פיער ניט געדענקט; ער האט נאר געדענקט, אז ער האט עמיצען געשלאגען, מען האט איהם געשלאגען, און ענדליך האט ער דערפיהלט אז זיינע הענד זיינען פערבונדען, אז א גאנצע מחנה פראנצויזען רינגלען איהם ארום

און מען בעזוכט זיינע קליידער.

— ליטייגאנט, ער האט א קינזאל! זיינען געווען דיא ערשטע ווערטער, וואס פיער האט פערשטאנען.

— געוועהר! האט דער אפיציר געזאגט און האט זיך געווענדעט צום באר־וועסען סאלדאט, וואס איז ארעסטירט געווארען גלייך מיט פיער'ן. גוט, גוט! אין קריעגס־געריכט וועסטו אלץ דערצעהלען. דערנאך האט ער זיך געווענדט צו פיער'ן: פערשטעהסט פראנצויזיש?

פיער האט זיך ארומגעקוקט ארום זיך מיט בלוט אנגעגאסענע אויגען און האט ניט געענטפערט. זיין געזיכט האט וואהרשיינליך אויסגעזעהען זעהר שרעקליך, ווייל דער אפיציער האט עפעס געזאגט אין דער שטיל און נאך פיער אולאנער האבען זיך אבגעטהייכט פון דער קאמאנדע און האבען זיך ארומגעשטעלט ארום פיער'ן.

— רעדט איהר פראנצויזיש? האט דער אפיציער וויעדערהאלט זיין פראגע האלטענדיג זיך וואס וויטער פון איהם. רופט צו א דאלמעטשער.

א דאלמעטשער איז באלד צוגעפאהרען.

— ער איז ניט עהנליך אויף א פראסטען מענשען, האט דער דאלמעטשער געזאגט, בעקוקענדיג פיער'ן.

— א־א־א! ער איז זעהר עהנליך אויף אן אונטערציינדער, האט דער אפי־ציער געזאגט פרעגט איהם, ווער ער איז.

— ווער ביזטו? האט געפרעגט דער דאלמעטשער.

— איך וועל אייך ניט זאגען ווער איך בין. איך בין ביי אייך אין פלען. פיהרט מיך אוועק, האט פיער פלוצים געזאגט אין פראנצויזיש.

— א־א! האט דער אפיציער געזאגט בייז. פיהרט איהם אוועק.

אויף'ן וועג האבען די אולאנער פערנומען נאך פינף פערדעכטיגע רוסישע און עטליכע מאראדערען. גאר פערדעכטיגער פון אלעמען האט אויסגעוויזען פיער.

ווען מען האט זיי אלעמען אריינגעפיהרט אין א גרויסע הויז, וואו עס איז געוועזען א הויפט־וואכט, האט מען פיער'ן פערשפארט בעזונדער אונטער א שטרענגער וואך.

פיערטער טאָג.

עטליכע טעג פאַר דער באָראָדינאָ׳ר שלאַכט איז ניקאָלאַי ראָסטאָוו בעאָרי־טראַגט געוואָרען צו פאָהרען אין וואָראָנעזש איינצוקויפען פאַר דער דיוויזיע פערד.

אין וואָראָנעזש איז ער אָנגעקומען ביי נאַכט און זעהר א פריילינכען מוטה, האָט זיך פערשאַפט אַלץ, וואָס ער האָט ניט געקענט קריגען אין דער אַרמיע און אויף מאָרגען האָט ער זיך ריין אָבגעראַזירט און אָנגעטאָן זיינע פּאַראַדנע קליידער וואָס ער האָט שוין לאַנג ניט געטראָגען און איז אַוועק ווייזען זיך צו די בעאַמטע.

דער גובערנאַטאָר האָט איהם געזאָגט, אין וועלכע זאַוואָדען ער קען קריגען פערד און האָט איהם רעקאָמאַנדירט א פערד־הענדלער, און א גוט־בעזי־צער, ביי וועלכע עס זיינען געווען דיא בעסטע פערד.

— איהר זייט גראַף איליא אַנדרייאַיטש׳ס זוהן? האָט דער גובערנאַטאָר געזאָגט צו איהם פאַר זיין אַוועקגעהן. מיין פרוי איז זעהר בעפריינדעט מיט אייער מוטער. דאָנערסטאַג קלייבט מען זיך צוזאַמען ביי מיר. היינט איז דאָנערסטאַג. קומט אַריין.

פון דעם גוט־בעזיצער האָט זיך ראָסטאָוו צוריקגעקעהרט שפּעט, נאָכדעם ווי ער האָט ביי איהם געקויפט פאַר זעקס טויזענד רובעל 17 פערד. ער האָט זיך איבערגעטהאָן און איז אַוועק צום גובערנאַטאָר.

דאָס געזעלשאַפט וואָס האָט זיך פערזאַמעלט ביים גובערנאַטאָר, איז געווען דאָס בעסטע געזעלשאַפט און וואָראָנעזש.

דאמען זיינען דא געוועזען זעהר פיעל, צווישען וועלכע האבען זיך געפונען עטלי־כע ניקאלאי׳ס בעקאנטע פון מאסקווע; נאר פון מענער איז ניט געוועזען איינער, וואס זאל קענען קאנקורירען מיט א געאָרגיעווסקין קאוואלער און צו דער זעלבער צייט גוט ערצויגענער גראף ראסטאוו.

וויא נור ער איז אריינגעקומען אין זיינע החארסקע קליידער, פערשפרייטענדי־גע ארום זיך א גערוך פון פארפיום און וויין, האט מען איהם ארומגערינגעלט פון אלע זייטען. אלע בליקען האבען זיך געווענדעט אויף איהם און ער האט דערפיהלט׳ אז ער איז אריין אין א גן עדן פון יונגע דאמען און שעהנע מיידלאך, וואס ווארטען נאר אז ער זאל זיי שענקען זיין אויפמערקזאמקייט. דיא דאמען און מיידלאך האבען מיט איהם קאקעטירט און דיא עלטערע האבען גלייך גענומען זוכען פאר איהם עפעס א שדוך. צווישען דיא לעצטע איז אויך געוועזען דעם גובערנאטאר׳ס ווייב, וועלכע האט עמפפאנגען ראסטאוו׳ן וויא א נאהענטען קרוב און האט איהם גערופען „דוא״.

דעם גאנצען אבענד האט ניקאלאי געשענקט מעהר אויפמערקזאמקייט א שעה־נער בלאנדינקע, וועמעס מאן איז געוועזען א באמטער אין דער גובערניע.

ענדע אבענד איז ער געזעסען נעבען דער דאמע אויף א שטוהל און האט איהר געמאכט מיפאלאגישע קאמפלימענטען. ער האט איהר דערצעהלט, אז ער וויל אוועקרויבען דא אין וואראנעזש א דאמע.

— וועלכע?

— א נעטליכע. דיא אויגען איהרע זיינען (ער האט אויף איהר א קוק געטהאן) בלויע, דאס מויל—קאראלען....

— דערוויל איז דער דאמעס מאן צוגעגאנגען צו זיי און האט מיט א פינסטע־רע מינע געפרעגט, וועגען וואס רעדט זיא.

ניקאלאי האט זיך העפליך אויפגעהויבען און האט איהם אויך דערצעהלט זיין אבזיכט אוועקצורויבען פון דאנען א שעהנע בלאנדינקע.

דער מאן האט בייז געשמייכעלט. דאס ווייב־פריליך. דעם גובערנאטאר׳ס ווייב איז צו זיי צוגעגאנגען און האט געזאגט צו ניקאלאיען.

— אננא איגנאטיעווא וויל דיך זעהן זי האט ארויסגערעדט דעם נאמען אננא איגנאטיעווא מיט אזא קול, אז ראסטאוו האט גלייך פערשטאנען, אז אננא איג־נאטיעווא איז זעהר א וויכטיגע דאמע. קום, ניקאלאי.

— ווער איז זיא?

— מאלווינצעווא - דיא פלימעניצע האָט איהר דערצעהלט, וויא דו האָסט איהר גערעטעט. שטויסטו זיך ווער דאָס איז?

— וויים איך וועמען איך האָב גערעטעט. ווער קען זיך אָנגעדענקען!

— איהר פלימעניצע איז באלקאנסקאיא. זיא איז איצט דאָ ביי דער טאנטע. אהאָ! וויא רויט דו ביזט געוואָרען. איז ווירקליך....

— איך האָב אפילו וועגען דעם נישט געטראכט.

— גוט, גוט, קום!

דעם גובערנאטאָר'ס ווייב האָט איהם צוגעפיהרט צו א הויכע און פולע דאַמע, וואָס האָט איצט געענדיגט א פארטיע אין קאָרטען מיט דיא סאמע וויכטיגסטע פערזאָנען פון שטאָדט. דאָס איז געווען מאלווינצעווא, מארי באלקאָנסקי'ס טאנטע, א רייכע אלמנה אָהן קינדער.

זיא האָט אויף איהם א שטרענגען קוק געטהאָן.

— זעהר צופריעדען, האָט זיא געזאָגט, אויסשטרעקענדיג איהם דיא האנד. פערבלאָנדזשעט צו מיר.

זיא האָט מיט איהם גערעדט א ווײלע וועגען מארי, וועגען דעם פערשטאָרבענעם אלטען באלקאנסקי און האָט איהם געפרעגט וועגען אנדרייען און האָט איהם אָבגעלאָזט, וויעדערהאָלענדיג איהר איינלאדונג, אז ער זאָל צו איהר אריינקומען.

ניקאָלאי האָט איהר פערשפּראָכען און איז ווידער רויט געוואָרען, ווען ער האָט זיך פאר איהר פערניינט. ביי דער ערמאָנערונג וועגען מארי האָט זיך ראָסטאָוו אליין ניט וויסענדיג פאר וואָס, געפיהלט פערשעמט און זאָגאר צושראָקען.

דעם גובערנאטאָר'ס ווייב האָט איצט ארויפגעלעגט דיא האנד צו איהם אויף'ן אקסעל און האָט איהם געזאָגט, אז זיא וויל איהם עפּעס זאָגען. זיא האָט איהם אריינגעפיהרט אין א בעזונדער צימער און געזאָגט:

— דו ווייסט, מיין פריינד, דאָס איז פאר דיר א גוטער שידוך. אז דו ווילסט וועל איך דיר אויסשדכ'ענען.

— מיט וועמען? האָט געפרעגט ניקאָלאי.

— מיט די פירסטין. דו ווילסט? איך בין זיכער, דיין מוטער וועט מיך דאַנקען. דאָס מיידעל איז אן אנטיק, און זיא איז גאָר ניט אזוי מאוס.

— געוויס ניט, האָט ניקאָלאי געזאָגט, וויא בעלעדיגט. איך בין וויא א סאָלדאט ערגעץ בעט איך זיך [illegible] פון קיין זאך זאג איך זיך ניט אָב, האָט ער

געזאגט, איידער ער האט זיך בעטראכט, וואס ער רעדט.

— אלזא געדענק, אז דאס איז ניט קיין שפאס.

— וואס פאר א שפאס!

— יא, יא, האט דעם גובערנאטאר'ס ווייב געזאגט פאר זיך. איבריגענס, דוא דרייסט זיך צופיעל ארום דער בלאנדינקע. אויפ'ן מאן איז שוין א רחמנות א קוק צו טהאן....

— אח, וואס רעדט איהר, איך בין מיט איהם זעהר פריינדליך, האט ער גע־זאגט תמ'עוואטע, ניט קענענדיג זיך פארשטעלען, אז דאס וואס איהם האט פערשאפט פערגניגען זאל קענען עמיצען קרענקען.

וואס פאר א נארעשקייט האב איך געזאגט דער גובערנאטארשע" איז פלוצים איינגעפאלען ניקאלאיען ביים סאפער, זיא סען נאך טאקע אנהויבען צו שרב'ענען, און סאניא?...." און ביים געזעגענען זיך מיט דער גובערנאטארשע, ווען זי האט איהם נאך א מאל געזאגט מיט א שמייכעל: „געדענקזשע וואס מיר האבען גע־רעדט", האט ער איהר אבגעפיהרט אין א זייט.

—נאר איך דארף אייך זאגען, טאנטע.

— וואס, וואס, מיין פריינד, קום. נאמיר זיך דא זעצען.

און ער האט פלוצים דערפיהלט א נויטווענדיגקייט צו עפענען פאר איהר זיין הא

— אט וואס, טאנטע. דיא מוטער וויל שוין פון לאנג און איך זאל חתונה האבען מיט א רייכע כלה. נאר מיר עקעלט דער געדאנק חתונה צו האבען צוליעב געלד.

— א, יא, איך פערשטעה, האט געזאגט דיא גובערנאטארשא.

— נאר פירסטין באלקאנסאיא איז אן אנדער זאך. ערשטענס, איך זאג אייך דעם אמת, זיא געפעלט מיר זעהר, זיא איז נאך מיין גוסט און צווייטענס ווען איך דערמאן זיך וועגען אונזער בעגעגענים טראכט איך, אז דאס איז בעשערט. דיא מוטער האט שוין לאנג געטראכט פון דעם, נאר מיר איז קיין מאל ניט אויסגע־קומען צו בעגעגנען זיך מיט איהר פריהער. און ווען נאטאשא איז געווען פערר־קנס'ט מיט איהר ברודער, האב איך דאך דאמאלס דערפון ניט געקענט דענ־קען, האב איך איהר נארע געדארפט בעגעגענען אין אזא צייט ווען דער שדוך צווישען נאטאשא'ן און אנדרייען איז צוריסען געווארן. נאר.... איך האב דאס נאך קיינעם ניט געזאגט, איך זאג דאס נאר אייך.

ריא גובערנאטארשא האט איהם דאנקבאר א דריק געטהאן פאר'ן ארם.

— איהר קענט סאפי'ן, מיין קוזינע? איך האב איהר ליעב און האב איהר פערשפראכען חתונה צו האבען מיט איהר און וועל מיט איהר חתונה האבען.... און דאריבער זעהט איהר אז וועגען דעם קען גאר קיין רייד ניט זיין.

—פריינד מיינער, אבער סאפיא פערמאגט דאך גאר ניט, און דו אליין האסט מיר דערצעהלט, אז דעם פאטער'ס געשעפטען זיינען אויף צרות. און דיא מוטער? דאס וועט איהר דער'הרג'ענען. דאס איז איינס. און ווייטער אויב סאפיא איז א מיידעל מיט א הארץ—וואס פאר א לעבען וועט דאס זיין פאר איהר? דיא מוטער איז פערצווייפעלט, דיא געשעפטען צרה'דיג.... ניין, מיין פריינד, דו און סאפיא דארפט פערשטעהן אזא זאך.

ניקאלאי האט געשוויגען, איהם איז געווען אנגענאהם צו הערען אזעלכע ווערטער.

— דאך קען דאס אנדערס ניט זיין, האט ער געזאגט, אבזיפצענדיג זיך נאך א קורצען שטילשווייגען. אויסער דעם איז נאך א פראגע, צו דיא פירסטין באלקאנסקאיא וועט וועלען? און ווידער איז זיא דאך איצט א'ן אבלה. קען מען גאר איצט ריידען דערפון?

— און דו האסט געמיינט, אז איך נעהם דיך גלייך און מאך דיר חתונה?

— וואס פאר א שדכן'טע איהר זייט, האט געזאגט ניקאלאי, קוסענדיג איהר פולע קיילעכדיגע הענטיל.

אין 2 טעג ארום איז ראסטאוו געפאהרען מיט א וויזיט צו מארי'ס טאנטע. ווען ראסטאוו איז אריין אין צימער, האט מארי אויף אן אויגענבליק אראבגעלאזט דעם קאפ. וויא געבענדיג צייט דעם גאסט צו בעגריסען דיא טאנטע. און ווען ער האט זיך געווענדעט צו איהר, האט זיא אויפגעהויבען דעם קאפ און בעגעגענט זיין בליק מיט בליסצענדע אויגען. מיט א גראציעזע בעוועגונג און פרייליכען שמייכעל האט זיא זיך אויפגעהויבען און האט איהם אויסגעשטרעקט איהר דינע, צארטע האנד און האט אנגעהויבען צו ריידען מיט א קול אין וועלכען עס האבען זיך דאס ערשטע מאל דערהערט נייע הערצליכע פרויען-קלאנגען. בורין האט פערוואונדערט אנגעקוקט דיא פירסטען. דיא בעסטע קאקעטקע וואלט ניט געקענט בעסער האלטען זיך ביי א בעגעגעניס מיט א מענשען, וועלכען מען וויל געפעלען ווערען. זאל דאס איהר אזוי געתן שווארץ אדער איז זיא ווירקליך שעהנער געווארן.

און איך האָב עס ניט בעמערקט. איבערהויפּט דער טאַקט, דיא גראַציע!" האָט געטראָבט בוריען.

ווען מארי וואָלט געווען אין שטאַנד צו דענקען אין דיזע מינוט, וואָלט זיא זיך נאָך מעהר וויא בוריען געוואונדערט פון דער פערענדערונג, וואָס איז פאָרגעקומען אין איהר. פון דער מינוט וויא זיא האָט דערזעהן דאָס ליעבע געזיכט, האָט איהר בעהערשט א נייע קראַפט און האָט איהר געצוואונגען צו ריידען און האַנדלען גע־נען איהר ווילען. וויא ראָסטאָוו איז אריינגעקומען, האָט זיך אויף איהר ארויפגע־צויגען א נייע געזיכט. איהר גאַנצע ריינע, אינערליכע גייסטיגע ארבייט האָט זיך ארויסגעוויזען פון אויסען. אלע איהרע ליידען, איהר שטרעבונג צו טהאָן גוטעס, איהר ליבע, איהר זעלבסט-אויפאָפּפערונג, דאָס אלץ האָט זיך איצט אָבגעשפּיגעלט אין איהרע שטראַהלענדע אויגען, אין איהר איידעלען שמייכעל, אין יעדען צוג פון איהר צערטליכען געזיכט.

ראָסטאָוו האָט געפיהלט, אז דאָס ווערען, וואָס ער זעהט איצט, איז גאָר אנ־דערש ווי אלע און בעסער פון אלע, וואָס ער האָט געזעהן ביז איצט, און הויפּטזעכ־ליך בעסער וויא ער אליין.

דאָס געשפּרעך איז געווען גאַנץ געוועהנליך און אונבעדייטענד, און ווען דאָס געשפּרעך האָט זיך אויף א ווײַלע איבערגעריסען, האָט זיך ניקאָלאַי גענומען צו אַנדרייס קליינעם זוהן און האָט איהם געלאַסטשעט און געפרעגט, צו ער וויל זיין א הוזאַר. ער האָט איהם גענומען אויף דיא הענד און געדרייט איהם און אומגע־קוקט זיך אויף מאַרי'ן. זיא האָט נאָכגעקוקט מיט א גליקליכען ציטערדיגען בליק דאָס ליעבע איינגעל אויף דיא הענד ביי א ליעבענדען מענשען. ניקאָלאַי האָט בעמערקט דעם בליק און וויא פערשטעהענדיג זיין בעדייטונג, איז ער רויט געוואָרען פון פערגניגען און האָט פרייליך און גוטמוטהיג גענומען קושען דאָס איינגעל.

צוליעב אבלות איז מארי ערגעץ ניט ניט ארויסגעפאָהרען און ניקאָלאַי האָט גערעכענט, אז עס איז ניט שעהן צו פאָהרען בעזוכען איהר ביי איהר טאַנטע. נאָר דיא גובערנאַטאָרשא האָט גישט אויפגעהערט שדכ'ענען, און איבערגעבענדיג מאַרי'ן וואָס פאַר א הויכע מיינונג ניקאָלאַי האָט וועגען איהר און פערקעהרט איבערגע־בענדיג ניקאָלאַיען, וואָס מארי האָט געזאָגט וועגען איהם, האָט זיא געפאָדערט פון ניקאָלאַיען, אז ער זאָל זיך מיט איהר ערקלערען. און צוליעב דעם האָט זיא איינגעאָרדענט א בעגעגניס ביי ארכיערייי נאָך דער תפלה אין קירכע.

די שרעקליכע נייעס וועגען באראדענא׳ר שלאכט, וועגען דעם פיינד׳ס ארייני־טרעטען אין מאָסקווע, האָט דערגרייכט וואָראָנעזש אין מיטען סעפטעמבער. מארי האָט זיך פון דיא צייטונגען דערוואוסט, אז אנדריי איז פערוואונדעט און האָט זיך געקליבען פאָהרען זוכען דעם ברודער.

ראָסטאָוו האָט זיך איצט גענומען איילען צו מאכען א סוף מיטן איינקויפען די פערדע, אום צו קענען וואָס גיכער אוועקפאָהרען פון וואָראָנעזש, וואו ער האָט זיך פלוצים דערפיהלט אומעדיג און עפּעס אונאָנגענעהם.

עטליכע טעג פאר זיין אָבפאָהרען האָט ניקאָלאי בעקומען צוויי בריעף פון טראָאיצא. איין בריעף איז געווען פון דער גרעפין, דער צווייטער פון סאָניאַ׳ן. דעם ערשטען בריעף האָט ער געפענט סאָניא׳ס. קוים האָט ער איבער־געלייענט עטליכע שורות, איז זיין געזיכט בלייך געוואָרען און די אויגען האָבען זיך געעפענט מיט שרעק און פרייד.

— ניין, דאָס איז אונמעגליך! האָט ער ארויסגערעדט אין דער הויך.

ער האָט איבערגעלעזען דעם בריעף איין מאָל, צוויי מאָל און ער האָט אויפגעהויבען דיא אקסלען, אויסגעשפּריים דיא הענד און איז געבליבען שטעהען מיט אָן אָפענעם מויל.

אין דעם בריעף האָט איהם סאָניא געשריבען, אז דיא לעצטע אונגליקליכע אנ־געלעגענהייט ביי וועלכע די ראָסטאָוו׳ס האָבען פערלאָרען זייער גאנצען פערמעגען אין מאָסקווע, און דער גרעפין׳ס וואונש, אז ניקאָלאי זאָל חתונה האָבען מיט דער רייכער באלקאָנסקאיא, און זיין קאלטקייט פאר דיא לעצטע צייט האָבען איהר בעוואָגען זיא זאָל זיך אָבזאָגען פון זיין פערשפּרעכונג און געבען איהם פאָלקאָמענע פרייהייט.

„מיר איז געווען זעהר שווער צו טראכטען, אז איך קען זיין די אורזאכע פון א שפּאלטונג און קלעטענים אין דער פאמיליע. וואָס האָט מיר געטהאָן אזוי פיעל גוטעס", האָט זיא געשריעבען, און מיין ליעבע האָט דעם איינציגען צוועק צו זעהן גליקליך יענע, וועמען איך האָב ליעב. און דאריבער בעט איך אייך, ניקאָלאי, איהר זאָלט זיך רעכענען פריי און ניט קוקענדיג אויף דעם, זאָלט איהר וויסען, אז קיינער קען אייך אזוי שטארק ניט ליעב האָבען, וויא אייער סאָניא".

דער צווייטער בריעף איז געווען פון דער גרעפין. אין דעם בריעף האָט זיא געשריעבען, אז מאָסקווע איז אָבגעברענט געוואָרען און זייער גאנצער פערמעגען איז פערניכטעט געוואָרען. אויך האָט זיא געשריעבען, אז פירסט אנדריי פאָהרט

א פערוואונדעטער צוזאמען מיט זיי. זיין לאגע איז געפעהרליך נאר דערדאקטאר זאגט איצט, אז ער האט מעהר האפנונג געזונד צו ווערען. סאניא און נאטאשא געהען ארום איהם.

מיט דיעזען בריעף איז ניקאלאי אויפ'ן צווייטען טאג אוועקגעפאהרען צו מארי, און א דאנק דעם בריעף זיינען זיינע פערהעלטניסע מיט מארי געווארען זעהר נאהענט.

אויף מארגען האט ראסטאוו בעגלייט מארין ביז יאראסלאוול און אין עטליכע טעג ארום איז ער אוועקגעפאהרען צו זיין פאלק.

ג

אויף דער הויפטוואכט, וואוהין מען האט אריינגעפיהרט פיער'ן זיינען זיך דיא סאלדאטען אין דער אפיציער, וואס האבען איהם געפאנגען, בעגאנגען מיט איהם פיינדליך, נאר צו דער זעלבער צייט מיט דרך ארץ. אין זייער האלטונג צו איהם האט זיך געפיהלט א צווייפעל, ווער אזוינס איז ער! (צו איז ער ניט א וויכטיגע פערזאן) און א פריינדשאפט צוליעב דעם פרישען געשלעג, וואס זיי האבען געהאט מיט איהם.

נאר ווען דיא וואך האט זיך אויף מארגען געביטען, האט פיער שוין פאר זיי ניט געהאט יענעם זין, וואס ער האט געהאט, און מען האט איהם איבערגעזעצט צו דיא איבריגע פערדעכטיגע געפאנגענע.

אויף מארגען און אבענד האט זיך פיער דערוואוסט, אז דיא אלע געפאנגענע, צווישען וועלכע ער געפינט זיך און וואהרשיינליך ער אויך וועלען פראצעסירט ווערען פאר אונטערצינדען. אויפ'ן דריטען טאג האט מען איהם צוזאמען מיט דיא איבריגע אוועקגעפיהרט אין א שטוב, וואו עס איז געזעסען א פראנצויזישער גענעראל מיט ווייסע וואנצען מיט צוויי פאלקאווניקעס און נאך אנדערע מיט שאלען אויף דיא הענד. פיער'ן און דיא איבריגע געפאנגענע האט מען געשטעלט די געוואוינליכע פראגעס. ווער איז ער? וואו איז ער געוועזען? וואס האט ער דארטען געטהאן? פראגעס וואס ריהרען דעם עצם, דעם תוך ניט אן און זיינען נאר געשטעלט אזוי, אז דיא אנטווארטען פון דיא אנגעקלאגטע זאלען פיהרען צום געווינשטען ציעל, דאס הייסט צו א בעשולדיגונג. וויא נאר ער האט אנגעהויבען צו ריידען עפעס אזעלכעס וואס האט ניט געקענט בעפריעדיגען דעם געווינשטען ציעל, האט מען איהם ניט געלאזט ריידען. אויסער דעם האט פיער געפיהלט דאס זעלבע וואס אלע אנגעקלאגטע פיהלען אין די געריכטען: צו

וואס שטעלט מען זיי דיא פראגען? אויף דער פראגע, וואס ער האט געטהאן, ווען מען האט איהם גענומען, האט ער געענטפערט מיט א טראגישען קול, אז ער האט געטראגען צו עלטערען א קינד, וואס ער האט ארויסגעראטעוועט פון פייער. פאר וואס האט ער זיך געשלאגען מיט די מאראדערען? האט פיער געענטפערט, אז ער האט בעשיצט א פרויענצימער, אז דיא בעשיצונג פון א בעלעדיגטער פרויענצימער איז דיא פליכט פון יעדען מענשען, אז...... דא האט מען איהם אבגעשטעלט: דאס איז ניט געווען צו דער זאך. ווער איז ער? האט מען איהם ווידערהאלט דיא ערשטע פראגע. ער האט ווידער געענטפערט, אז ער קען ניט זאגען.

— פערשרייבט, דאס איז ניט גוט, זעהר ניט גוט, האט געזאגט שטרענג דער גענעראל מיט ווייסע וואנסען.

אויפ'ן פירטען טאג האט מען איהם און נאך דרייצעהן אנדערע אריבערגעפיהר אין א שייער. ווען ער איז דורך געגאנגען דיא גאסען, האט ער זיך געשטיקט פון רויך, וואס איז געשטאנען איבער דער גאנצער שטאדט. פיער האט דאמאלס ניט פערשטאנען דיא בעדייטונג פון דיא שרפות און ער האט מיט שרעק געקוקט אויף דיא ברענענדע שטאדט.

אין שייער איז ער אבגעזעסען נאך פיער טעג און פון דיא פראנצויזישע סאלדאטען האט ער זיך דערוואוסט, אז אלע געפאנגענע, וואס האלטען זיך דא אויף ערוואַרטען, יעדען טאג דעם דעקרעט פון דעם מארשאל. ווער איז דער מארשאל האט פיער ניט געקענט דערגעהן פון דיא סאלדאטען.

דיעזע ערסטע טעג ביז'ן 8טען סעפטעמבער, ווען מען האט דיא געפאנגענע געפיהרט צום צווייטען פערהער, זיינען געווען דיא שווערסטע פאר פיער'ן.

IV.

דעם 8טען סעפטעמבער איז אין שייער אריינגעקומען זעהר א וויכטיגער אפיציער. דיזער אפיציער האט געהאלטען א צעטיל אין האנד און האט אויסגערופען די רוסישע אנרופענדיג פיער'ן: „דער וואס וויל ניט זאגען זיין נאמען". ער האט גלייכגילטיג בעקוקט אלע געפאנגענע און האט געהייסען אנטהאן זיי אביסעל שעהנער איידער מען וועט זיי פיהרען צום מארשאל. אין א שטונדע ארום איז אנגעקומען א ראטע סאלדאטען און מען האט אוועקגעפיהרט פיער'ן מיט נאך 13 געפאנגענע אין א גרויסע הויז מיט א גרויסען גארטען. דאס הויז האט בעלאנגט צו פירסט סטשעבאטאוו, וואו פיער פלעגט פריהער אריינקומען צום ווירטה, נאר

איצט איז דאָ געשטאַנען, וויא ער האָט זיך דערוואוסט פון דיא סאָלדאַטען דער מאַרשאַל דאַוואָו.

מען האָט זיי צו געפיהרט צום גאַנעק און אָנגעהויבען אריינצופיהרען זיי איינ־ציגווייז. פיער'ן האָט מען אריינגעפיהרט צום זעקסטען. מען האָט איהם אריינגע־פיהרט אין א לאַנגען און נידריגען קאַבינעט, וואו ביי דער טהיר איז געשטאַנען אן אדיוטאַנט.

דאַוואו איז געזעסען אין עק צימער נעבען א טיש, מיט ברילען אויף דער נאָז. פיער איז צוגעגאַנגען נאָהענט צו איהם. דאַוואו האָט געקוקט עפּעס אין א פּאַפּיר און ניט אויפהויבענדיג דיא אויגען האָט ער שטיל געפרעגט:

— ווער זייט איהר?

פיער האָט געשוויגען. ער האָט ניט געענטפערט, ווייל ער האָט קיין כח ניט געהאַט אויסצורעדען א וואָרט. פאַר פיער'ן איז דאַוואו ניט געווען איינ־פאַך א פראַנצויזישער גענעראַל, פאַר איהם איז דאַוואו געווען דער בעוואוסטער גרויזאַמער מענש. קוקענדיג אויף זיין קאַלטע געזיכט, האָט פיער געפיהלט, אז יע־דע סעקונדע שווייגען קען איהם קאָסטען דאָס לעבען; נאָר ער האָט ניט געוואוסט, וואָס צו זאָגען. זאָגען דאָס, וואָס ער האָט געזאָגט ביים ערסטען פערהער, האָט ער זיך ניט ענטשלאָסען; ענטדעקען זיין אמת'ן נאָמען איז געווען געפעהרליך און מיאוס. נאָר איידער פיער האָט זיך געקענט ענטשליסען וואָס צו טהאָן, האָט דאַוואו אויפגעהויבען דעם קאָפּ, אויפגעהויבען דיא ברילען צום שטערן, האַלב פערמאַכט דיא אויגען און אוהם דורכדרינגליך אָנגעקוקט.

— איך קען דיעזען מענשען, האָט ער געזאָגט מיט א געמאָסטענעם, קאַלטען קול, וואהרשיינליך אום אָנצוואַרפען א שרעק אויף פיער'ן. דיא קעלט, וואָס איז פריהער איבערגעלאָפען איבער פיער'ס רוקען, האָט איצט אָנגעכאַפּט זיין קאָפּ וויא מיט א פּרעס.

— איהר האָט מיך ניט געקענט קענען גענעראַל, איך האָב אייך קיין מאָל ניט געזעהען.

— דאָס איז א רוסישער שפּיאָן, האָט דאַוואו איבערגעשלאָגען, ווענדענדיג זיך צו א צווייטען גענעראַל, וואָס איז דאָ געזעסען אין צימער און וועלכען פיער האָט ניט בעמערקט. פיער האָט אונערוואַרטעט אָנגעהויבען צו רעדען מיט א ציטער־דיגען קול.

— ניין, אייער עקסעלענץ, איהר האָט מיך ניט געקענט קענען. איך בין א'ן

אָפיציער פון דיא אפּאַלטשענצעס און בין פון מאָסקווע ניט ארויסגעפאָהרען.

— אייער נאָמען? האט דאוואו ווידרהאָלט.

— בעזוכי.

— פון וואַנען קען איך וויסען, אז איהר זאָגט ניט קיין ליגען?

— אייער עקסעלענץ! האט פיער אויסגעשריען ניט מיט א בעליידיגטען זאָנ־דערן מיט א בעטענדען קול.

דאוואו האט אויפגעהויבען דיא אויגען און האט א קוק געטאָהן אויף פיערן. עטליכע סעקונדען האָבען זיי געקוקט איינער אויף'ן צווייטען, און דיעזער בליק האט פיער'ן געראַטעוועט. דיעזער בליק האט טראָץ אלע בעדינגונגען פון קריעג און געריכט אריינגעבראַכט צווישען דיז: צווייא מענשען מענשליכע פערהעלטניסע. ביידע האָבען אין דיעזער מינוט דורכגעפיהלט פיעלע, פיעלע זאַכען און האָבען פער־שטאַנען אז זיי זיינען ביידע קינדער פון דער מענשהייט, אז זיי זיינען ברידער.

פריהער איז פיער געווען ניט מעהר וויא א געגענשטאַנד, אזא און אזא נומער אין דאוואו'ס ליסטע, און ער האט מיט א רוהיגען געוויסען געהייסען איהם שיסען. נאָר איצט האט ער אין איהם געזעהען א מענשען, אויף איין אויגענבליק האט ער זיך פערטראַכט.

— וואָס קען מיר דערווייזען, אז איהר זאָגט ניט קיין ליגען? האט דאוואו געזאָגט קאַלט.

פיער האט זיך דערמאָנט אָן זיין בעקאַנטען פראַנצויזישען קאַפּיטאַן ראַמ־באַל און האט אנגערופען זיין פּאָלק, זיין פאַמיליע, דיא גאַס, וואו עס איז געווען די הויז, אין וועלכע ער איז געשטאַנען.

— איהר זאָגט ניט דאָס, וואָס רעדט איהר, האט געזאָגט דאוואו.

פיער האט מיט א ציטערדיגען קול גענומען ברענגען בעווייזע אז ער זאָגט דעם אמת.

נאָר אין דער צייט איז אריין דער אדיוטאַנט און האט עפּעס געמעלדעט דעם מאַרשאַל.

דאוואו איז דערפרייט געוואָרען פון דער נייעס, וואָס דער אדיוטאַנט האט איהם געבראַכט און האט זיך גענומען צושפּיליען. וויא עס האט געשיינט, האט ער אין גאַנצען פערגעסען אָן פיער'ן.

ווען דער אדיוטאַנט האט איהם דערמאָנט וועגען דעם געפאַנגענעם, האט ער אָנגערוקט דיא ברעמען, האט א שאָקעל געטהאָן מיט'ן קאָפּ אין פיער'ס זייט און געהייסען איהם פיהרען. נאָר וואו האט מען איהם געדאַרפט פיהרען, האט פיער

נים נעוואוסט.

ער האָט אָבגעקעהרט דעם קאָפּ און דערזעהען, אז דער אדיוטאנט פרענט איהם עפּעס.

— יא, געוויס! האָט געזאָגט דאוואו, נאָר וואָס האָט דאָס „יא" בעדייטעט, האָט ער נים געוואוסט.

פּיער האָט ניט געדענקט וויא לאַנג ער איז געגאַנגען און וואו ער איז געגאַנגען. ניט הערענדיג קיין זאַך און ניט זעהענדיג וואָס עס טהוט זיך ארום איהם, מיט א פערטעמפּטען קאָפּ איז ער געגאַנגען צוזאַמען מיט דיא איבריגע, ביז אַלע זיינען געבליבען שטעהן, און ער האָט זיך אויך אָבגעשטעלט.

V.

פון פירסט סטשערבאַטאָו'ס הויז האָט מען דיא געפאַנגענע אוועקגעפיהרט אין א פעלד, וואו עס איז געשטאַנען א סכופּ. הינטער'ן סלופּ. איז געווען אויסגעגראָבען א גרוב און דאָ האָט זיך צוזאַמענגעקליבען א גרויסע מענגע מענשען. צווישען דער מענגע האָבען זיך געפונען וועניג רוסישע, דאָס רוב זיינען דאָ געווען סאָלדאַטען פון נאַפּאָלעאָן'ס חיל, נים אין דער רייהע. רעכטס און לינקס פון דעם סלופּ זיינען געשטאַנען פראַנצויזישע סאָלדאַטען אין בלויע מונדירען מיט בלויע עפּאָלעטען.

דיא פערברעכער האָט מען אויסגעשטעלט נאָך א געוויסע אָרדנונג, וואָס איז געווען אין דעם צעטיל (פּיער איז געווען דער זעקסטער) און מען האָט זיי צונעפיהרט צום סלופּ. עטליכע פויקען האָבען אָנגעהויבען צו קלאַפּען פון ביידע זייטען, און פּיער האָט דערפיהלט, אז מיט דעם קלאַנג האָט זיך ביי איהם אָבגעריסען א שטיקעל נשמה. ער האָט פערלאָרען דיא פעהיגקייט צו דענקען. ער האָט נאָר געקענט זעהען און הערען. ער האָט נאָר געהאַט איין וואונש, אז דאָס שרעקליכעס וואָס דאַרף געשעהען, זאָל געשעהען וואָס גיכער. פּיער האָט זיך ארומגעקוקט אויף זיינע חברים און האָט זיי בעטראַכט.

צוויי ביים סאַמע עק זיינען געווען אַנטלאָפענע פון געפענגנים מיט געגאָלטע קעפּ. איינער איז געווען א הויכער און מאָגערער, דער צווייטער א שוואַרצער מיט אַ'ן איינגעפּלטסנעטער נאָז. דער דריטער איז געווען א פּאָנסטשעזניק פון א יאָהר 45 מיט שיווע האָר און האָט אויסגעזעהען אַזוי וויא ער וואָלט קיין תעניתים נים געפאַסט. דער פיערטער איז געווען א פויער מיט זעהר א שעהנע באָרד און שוואַרצע אויגען. דער פינפטער איז געווען א פאַבריק־ארבייטער פון א יאָהר־

18, אויסגעדארט און געל.

פיער האט געהערט ווי דיא פראנצויזען האָבען זיך בעראטהען וויא צו שיסען איינציגווייז אָדער צו צוויי. „צו צוויי" האָט געזאָגט דער עלטסטער אָפיציער און אין דיא רייהען פון די סאָלדאטען איז פאָרגעקומען א בעוועגונג.

א פראנצויזישע בעאמטער אין א שאל איז צוגעגאנגען צו די פערברעכער און האָט איבערגעלייענט זייער אורטהייל אין פראנצויזיש און רוסיש.

דערנאָך זיינען צוגעגאנגען צוויי פאָאר פראנצויזען צו דיא פערברעכער און האָבען גענומען די צוויי אנטלאָפענע פון געפענגנים און צוגעפיהרט זיי צום סלופ. די צוויי פערברעכער האָבען זיך אָבגעשטעלט נעבען סלופ. און איידער מען האָט געבראכט דיא זעק האָבען זיי זיך שטיל ארומגעקוקט, וויא אונטערגעשאָסענע חיות אויפ'ן יעגער, ווען ער געהט צו זיי...... איינער האָט זיך אלץ געצלמ'ט, דער צווייטער האָט געקראצט דעם רוקען און געמאכט מיט דיא ליפען עפעס א בּעוועגונג, וואָס איז געווען עהנליך אויף א שמייכעל. דיא סאָלדאטען האבען זיי אין דערגיך פערבונדען דיא אויגען, אריבערגעוואָרפען איבער זיי זעקלאך און צוגעבונדען צום סלופ.

12 סאָלדאטען זיינען ארויסגעטראָטען מיט דיא ביקסען און האבען זיך אָבגעשטעלט 8 טריט פון סלופ. פיער האָט זיך אָבגעקעהרט, אום ניט צו זעהען וואָס עס וועט זיין. פלוצים האט זיך דערהערט א קלאפּ, וואָס האט פיער'ן געשיינט העכער וויא דער שטארקסטער דונער, און פיער האט זיך אומגעקוקט. עס איז געשטאנען א רויך און דיא פראנצויזען מיט בלייכע געזיכטער און ציטערנדע הענד האבען עפּעס געטהאָן ביי דער גרוב. מען האָט צוגעפיהרט אנדערע צוויי. דיא האבען אויך געקוקט מיט אזעלכע אויגען, וויא דיא פריהערדיגע צוויי און האָבען וויא ניט פערשטאנען און ניט געגלויבט, וואָס עס וועט זיין.

פיער האָט געוואָלט ניט קוקען אין זייער זייט און האָט זיך ווידער אָבגעקעהרט. נאָר ווידער האָט וויא א שרעקליכער דונער א זעץ געטהאָן אין זיינע אויערען און גלייך מיט דעם קלאפּ האָט ער דערזעהן א רויך, עפּעס בלוט און ווידער דיא צושראָקענע געזיכטער פון דיא פראנצויזען, וואָס האָבען עפּעס געטהאָן ביים סלופ. פיער האָט זיך ארומגעקוקט, שווער אטהעמענדיג, וויא פרעגענדיג: וואָס איז דאָס אזוינס? די זעלבע פראגע איז געווען אין אלע אויגען, מיט וועלכע ער האָט זיך בעגעגענט.

אויף אלע געזיכטער, סיי רוסישע סיי פראנצויזישע, סיי ביי דיא סאָלדאטען

סיי בײ דיא אָפיציערען האָט פיער געזעהן דעם זעלבען שרעק און קאַמפף, וואָס ער האָט געפיהלט בײ זיך אין הארצען. „ווער זשע טהוט עס? זיי לײדען אַלע אזוי ווי איך. ווער זשע איז עס? ווער?" איז איהם וויא א בליץ דורכגעלאָפען א געדאַנק.

מען האָט אַרויסגערופען אַנדערע שיסער און מען האָט גענומען דעם פינפטען פערברעכער, וואָס איז געשטאַנען צוזאַמען מיט פיער'ן. גענומען האָט מען איהם אַליין. פיער האָט ניט פערשטאַנען, אַז ער איז גערעטעט, אַז ער און דיא איבריגע זיינען נאָר געבראַכט געוואָרען, אום זיי זאָלען זיין אַנוועזענד בײ דער הינריכטונג. מיט א וואַקסענדען שרעק האָט ער געקוקט, וואָס עס טהוט זיך. וויא נאָר מען האָט זיך צוגעריהרט צום פינפטען, איז ער מיט שרעק אָבגעשפּרונגען און האָט זיך אָנגעכאַפּט אַן פיער'ן. פיער האָט זיך א צאַפּעל געטהאָן און האָט זיך פון איהם אויסגעריסען. דער פערברעכער האָט ניט געקענט געהען. מען האָט איהם גענומען אונטער דיא הענד און ער האָט עפּעס געשריען. ווען מען האָט איהם צוגעפיהרט צום סלופּ, איז ער פלוצים אנשווינגען געוואָרען. ער האָט וויא פלוצים פערשטאַנען. וואָס האָט ער פערשטאַנען, איז שווער צו זאָגען. צו ער האָט פערשטאַנען, אַז שרייען וועט ניט העלפען, אָדער אַז עס איז אוממעגליך, אַז איהם זאָלען ערמאָרדען מענשען, נאָר ער האָט זיך געשטעלט בײם סלופּ, וואַרטענדיג, מען זאָל איהם צובינדען און האָט זיך אַרומגעקוקט מיט בליסצענדע אויגען.

פיער האָט זיך איצט ניט געקענט אָבקעהרען. די נייגיערדע און ערר עגונג האָט בײ איהם וויא בײ אַלע אַנדערע דערגרייכט ביז דער העכסטער שטופע. גראָדע וויא דיא אַנדערע האָט ער אויסגעוויזען רוהיג. ער האָט פערמאַכט זיין כאַלאַט און גענומען קראַצען דיא פיס איינעם אָן דעם אַנדערן. פיער האָט פון איהם ניט אַראָבגענומען דיא אויגען און האָט ניט איבערגעלאָזט דיא מינדעסטע בעוועגונג זיינע.

וואַהרשיינליך האָט זיך דערהערט א קאָמאַנדע און וואַהרשיינליך האָט זיך דערהערט א קלאַפּ פון אַכט ביקסען. נאָר פיעל פיער האָט זיך דערנאָך ניט געסטאַרעט צו דערמאָנען זיך, האָט ער אָבער ניט געהערט קיין שום קלאַנג פון א שאָס. ער האָט נאָר געזעהען, אַז דער פינפטער האָט זיך עפּעס אַראָבגעלאָזט אויף שטריק, אַז בלוט האָט זיך עפּעס געוויזען אין צוויי פלעטצער און דיא שטריק האָבען זיך פערנאַנדערגעלאָזט און ער האָט עפּעס אוננאַטירליך אַראָבגעלאָזט דעם קאָפּ און אונטערגעזעצט זיך. פיער איז צוגעלאָפען צום סלופּ. קיינער

האט איהם נים אבגעהאלטען. ארום דעם געשאָסענעם האבען עפּעס געטהאן צושראקענע, בלייכע מענשען. פּיער האט געזעהען, וויא ביי א׳ן אלטען פראנצויזישען סאלדאט מיט גרויסע וואנסען האט געציטערט דער קינבאק, ווען ער האט אבגעבונדען דיא שטריק.

עס איז געווען צו זעהען, אז זי האבען געפּיהלט, אז זיי זיינען פערברעכער, וועלכע דארפען בעהאלטען וואס גיכער דיא שפּורען פון זייער פערברעכען.

ווען פיער האט אריינגעקוקט אין גרוב און האט דערזעהן, וויא דער פאבריקארבייטער איז דארטען געלעגען מיט די קני פעררייסען, און איין אקסעל העכער פון דעם צווייטען. דער אקסעל האט נאך געצופּט, נאר לאפּעטעס ערד האבען זיך שוין געשאטען אויף איהם. איין סאלדאט האט בייז א געשריי געטהאן אויף פיער׳ן אז ער זאל אוועקגעהן, נאר פיער האט איהם ניט פערשטאנען און איז געבליבען שטעהן ביים סלופּ.

ווען דיא גרוב איז געווען פערשאטען האט זיך דערהערט א קאמאנדע. פיער׳ן האט מען אבגעפיהרט אויף זיין ארט און דיא סאלדאטען האבען גענומען מארשירען פערביי דעם סלופּ.

פיער האט געקוקט מיט אונפערשטענדליכע אויגען אויף די סאלדאטען. די שיסער, זיינען געשטאנען פריהער אין א קרייז און זיינען איצט פּארוויז ארויין אין דיא ראטעס. א יונגער סאלדאט מיט א טוידט-בלייכען געזיכט, מיט׳ן ביקס אראבגעלאזען איז נאך אלץ געשטאנען אויפ׳ן זעלבען פּלאץ, פון וואנען ער האט פריהער געשאסען. ער איז געפאלען פון דיא פיס וויא א שכור און האט געמוזט מאכען עטליכע טריט דא פאראויס און דא אהינטער אום איינצוהאלטען די גלייכגעוויכט פון זיין פאלענדען קערפּער. אן אלטער סאלדאט, אן אונטעראפיציער איז ארויסגעלאפען פון זיין ראנד און א:כאפּענדיג דעם יונגען סאלדאט פאר׳ן אקסעל, האט ער איהם אריינגעשלעפּט אין ראטע. די מענגע האט גענומען צו געהן. אלע זיינען געגאנגען שטיל מיט אראבגעלאזטע קעפּ.

— דאס וועט זיי אנלערנען ווי אונטערצוצינדען, האט געזאגט איינער פון דיא פראנצויזען.

פיער האט זיך אומגעקוקט אויף דעם, וועלכער האט עס געזאגט און האט דערזעהן, אז דאס איז געווען א סאלדאט, וועלכער האט געוואלט טרייסטען זיך מיט עפּעס פאר דעם, וואס איז געשעהן, נאר ער האט ניט געקענט. ניט דערריידענדיג וואס ער האט אנגעהויבען, האט ער א מאך געטהאן מיט דער האנד און

איז אוועק ווייטער.

VI.

נאך דער היגריבסונג האט מען פיער'ן אבגעטהיילט פון די איבריגע אנגע־קלאגטע און מען האט איהם פערשפארט איינעם אליין אין א קירכע.

אנטקעגען אבענד איז אין קירכע אריינגעקומען א'ן אונטער־אפיציר מיט צווי סאלדאטען און האט ערקלערט פיער'ן, אז ער איז פערצייהעט און ער וועט איצט אריינטרעטען צו דיא געפאנגענע אין קריעגרוסישע סאלדאטען. ניט פערשטהענ־דיג, וואס מען רעדט צו איהם, האט זיך פיער אויפגעהויבען און איז אוועק מיט דיא סאלדאטען. מען האט איהם געבראכט אין א באלאגאן, וואס איז געוועןן אויפגעבויט פון צוגעברענטע ברעטער. א מאן צוואנציג האבען איהם אין באלאגאן ארומגערינגעלט, פיער האט זיי אין דער פינסטער ניט געקענט זעהן און האט ניט פערשטאנען ווער זיי זיינען און וואס ווילען זיי פון איהם. ער האט געהערט דיא ווערטער, וואס מען האט צו איהם גערעדט, נאר ער האט ניט פערשטאנען זייער בע

פון דעם מאמענט אן, וואס פיער האט געזעהען דעם שרעקליכען מארד, וועלכען עס זיינען בעגאנגען מענשען, וואס האבען עס נישט געוואלט טאן, איז ביי איהם פון הארצען אויסגעריסען געווארען יענע ספרוזינע, אויף וועלבע אלעס האט זיך געהאלטען און וואס האט יעדע זאך צוגעגעבען לעבען. איצט איז פון אלץ געווארען א קופע מיסט. ער האט איצט פערלארען דעם גלויבען אין מענשהייט, אין זיין זעלע, אין גאט.

ארום איהם זיינען געשטאנען מענשען. מען האט איהם עפעס דערצעהלט, גע־געפרעגט עפעס אין דער נאך האט מען איהם ערגעץ אוועקגעפיהרט און ער האט זיך ענדליך דערזעהן אין א ווינקעל פון באלאגאן.

נעבען איהם איז געזעסען א קליין מענשעלע און האט זיך עפעס געפורעט אין דער פינסטער.

— האט איהר געהאט פיעל צרות אויסצושטעהן בארין ? הא ? האט זיך פלוצים צו איהם געווענדט דאס קליין מענשעלע. און אין זיין זינגענדער שטי־מע האט זיך געהערט אזוי פיעל צערטליכקייט און איינפאכקייט, אז פיער האט געוואלט ענטפערן, נאר זיין קין־באק האט אנגעהויבען צו ציטערן און ער האט דערפיהלט טרעהרען.

— את, מיין שפארבעריל, דאנה ניט, האט ער ווידער געזאגט מיט דער זעל־

בער צערטליכקייט. דאנה ניט, פריינד; איין שעה ליידען און א גאנץ לעבען פריידען! אזוי איז עס, מיין ליעבער. דאס לעבען איז דא, א דאנק גאט, ניט שלעכט. מענשען זיינען פאראן גוטע און שלעכטע.

מיט דיא ווערטער האט ער זיך מיט א בויגזאמע בעוועגונג איבערגעבויגען איבער דיא קניע, האט זיך אויפגעהויבען און איז ערגעץ אוועקגעגאנגען.

ווען ער האט זיך צוריקגעקעהרט, האט ער זיך אנידערגעזעצט אויף'ן פריהער דיגען ארט און אין די הענד האט ער עפעס געהאלטען פערוויקעלט.

— אט פערזוכט, בארין, האט ער געזאגט מיט א העפליכען טאן, דערלאנגענדיג פיער'ן עטליכע געבאקענע קארטאפעל.

פיער האט ניט געגעסען דעם גאנצען טאג און דער ריח פון דעם קארטאפעל האט איהם אויסגעוויזען זעהר אנגענעהם. ער האט בעדאנקט דעם קליינעם סאלדאט און האט גענומען עסען.

ווארט, האט דער סאלדאט געזאגט שמייכלענדיג, און האט גענומען א קארטאפעל. אט וויא מען דארף עס טהאן. ער האט בעקומען א צונויפגעלעגטען מעסער, האט צושניטען דעם קארטאפעל אויף דער האנד אין צווייען, האט בעשאטען מיט זאלץ, וואס ער האט בעקומען פון א שיסעל און דערלאנגט פיער'ן.

— דיא קארטאפעל זיינען א'ן אנטיק. עסס.

פיער'ן האט ארויסגעוויזען, אז ער האט נאך קיין מאל ניט געגעסען א מאכל עשמאקער פון דעם.

— ניין מיר הארט ניט, האט פיער געזאגט, נאר פאר וואס האבען זיי געשאסען די אונגליקליכע!.... דער לעצטער איז קוים אלט געווען צוואנציג יאהר.

— טש.... טס.... האט געזאגט דער קליינער סאלדאט. וויא אזוי זייט איהר דאס בארין געבליבען אין מאסקווע?

— איך האב נישט געדענקט, אז זיי וועלען אזוי גיך אנקומען, האט פיער געענטפערט.

— וויא אזוי האבען זיי דיך גענומען, מיין שפארבעריל, פון שטוב?

— ניין איך בין געגאנגען זעהען א שרפה און דא האבען זיי מיך געכאפט און געמשפט אלס אונטערצינדער.

— וואו געריכט דארט איז אונגערעכטיגקייט, האט געזאגט דער קליינער סאלדאט.

— און דו ביזט שוין לאנג דא? האט פיער געפרעגט, קייענדיג דעם לעצטען קארטאפעל.

— יענעם זונטאג האט מען מיך גענומען פון האספיטאל אין מאסקווע.

— דו ביזט א סאלדאט?

— יא איך האב געליטען פון א קרחת. אונזערע זיינען געלעגען א מאן צוואנציג, און האבען גאר ניט גערעכענט אויף אזא סוף.

— דיר איז דא אומעדיג, ניט אמת? האט פיער געפרעגט.

— וויא זאל ניט זיין אומעדיג, שפארבעריל. מיין נאמען איז פלאטאן, די פא־מיליע קאראטאיעוו, האט ער געזאגט וויא עס שיינט אום צו מאכען פיערין גרינגער אין דיין פערקעהר מיט איהם. מיין צונעמענים איז שפאר־בעריל. וויא זאל ניט זיין אומעדיג, שפארבעריל. מאסקווע איז די מאמע פון אלע שטעדט און וויא זאל ניט זיין אומעדיג צו קוקען אויף דעם. נאר דער ווארים קאלופעט דיא ברויט און ווערט אבער אליין פריהער דיא כפרה. אזוי האבען געזאגט דיא אלטע לייט.

— וואס, וואס האסטו איצט געזאגט? האט פיער געפרעגט.

— איך? האט קאראטאיעוו איבערגעפרעגט. איך רייד ניט פון מיין שכל זאנ־דערן פון גאט'ס דעקרעט, האט ער געזאגט, דענקענדיג, אז ער ווידערהאלט, וואס ער האט פריהער געזאגט.

זיי האבען נאך א היבשע צייט גערעדט, ענדליך האט קאראטאיעוו געזאגט א געבעט, האט זיך איינגעדרייט אין זיין ווינקעל און איז גלייך איינגעשלאפען.

פון דרויסען האבען אהער דערגרייכט ווייטע קולות און א געוויין און פון דיא שפאלטען פון דעם באלאגאן האט זיך געזעהן א פייער; נאר אין באלאגאן איז גע־ווען שטיל און פינסטער. פיער האט לאנג ניט געקענט איינשלאפען און ער איז געלעגען מיט אפענע אויגען און האט זיך צוגעהערט צו קאראטאיעוו'ס כראפען, און דיא צושטערטע וועלט אין זיין זעעלע האט זיך ווידער גענומען בעוועגען.

I.

דערוויסענדיג זיך פון ניקא אז אנדריי געפינט זיך מיט זיינע עלטערן אין יאראסלאוול, האט מארי זיך אין א פאר טעג צוגעקליבען צו דער רייזע און האט מיט זיך גענומען דעם פלימעניק, זיין לעהרער, בוריען און א פאר דיענער.

ווען זיי זיינען אריינגעפאהרען אין שטאדט, האט זיא אוועקגעשיקט אויסגע־

פינען, וואו דיא ראָסטאָווס געפינען זיך.

— איך האָב אַלץ אויסגעפונען, אייער עקסעלענץ, האָט געמעלדעט דער ריי־נער צוריקקעהרענדיג זיך. דיא ראָסטאָווס געפינען זיך ביים קופעץ בראָניקאָוו אין הויז. ניט ווייט.

— וואָס מאַכט דער פירסט? האָט מארי געפרעגט צושראָקען.

— זיין עקסעלענץ געפינט זיך צוזאמען מיט זיי אין איין הויז.

„אַ דאנק גאָט, הייסט עס אַז ער לעבט" איז איהר איבערגעלאָפען אַ געדאנק און זיא האָט געפרעגט שטיל.

— וואָס מאַכט ער?

— מען זאָגט, אַז ער איז אין דער זעלבער לאגע.

וואָס בעדייט אין דער זעלבער לאגע, האָט זיא ניט געפרעגט, זיא האט נאָר אַ וואָרף געטהאָן אַ זייטיגען בליק אויף איהר זיבען־יאָהריגען פלימעניק, וועלכער איז געזעסען נעבען איהר און האָט זיך געפרייט פון דעם אנבליק פון דער שטאָדט. זיא האָט אַראָבגעלאָזען דעם קאָפּ און האָט איהם ניט אויפגעהויבען, ביז דיא קארעטע האָט זיך ניט אָבגעשטעלט.

דאס טהירעל פון דער קארעטע האט זיך געעפענט. אויף'ן גאנעק, פאר וועלבען דיא קארעטע האט זיך אָבגעשטעלט, זיינען געשטאַנען מענשען און עפּעס אַ רויטע מיידעל מיט אַ לאַנגען שווארצען צאָפּ, וועלבע האָט צו איהר געשמייבעלט מיט אַ געמאכטען, פריקרען שמייכעל, וויא מארי'ן האט אויסגעוויזען (דאס איז געוועזן סאָניא). מארי איז ארויפגעלאָפען אויף'ן גאנעק און סאָניא האט צו איהר געזאָגט: „אהער, אהער!!" און אין פאָרהויז האט זיא זיך בעגעגנט מיט אַ'ן אַלטע פרוי, וועלבע איז איהר געשווינד געגאַנגען אנטקעגען. דאָס איז געוועזן די אַלטע גרעפין. זיא האט ארומגענומען מארי'ן און האָט איהר גענומען קוסען.

— מיין קינד, איך קען אייך שוין לאַנג און איך ליעב אייך האָט זיא געזאָגט.

ניט קוקענדיג אויף איהר ערדעגונג, האָט מאַרי פערשטאַנען, אַז דאָס איז געוועזן דיא גרעפין און זיא דאַרף איהר עפּעס ענטפער'ן. זיא האָט ארויסגערעדט עטליבע העפליבע ווערטער אין פראנצ׳יזיש און האָט געפרעגט וואָס מאכט ער?

— דער דאָקטאָר זאָגט, אַז עס איז קיין געפאהר ניטאָ, האָט געזאָגט די גרעפין, נאָר אין דער זעלבער צייט ווען זיא האָט ארויסגערעדט דיא ווערטער, האָט זיא אַליין אויפגעהויבען דיא אויגען אין דער הויך מיט אַ זיפץ

און דאָס האָט ווידערשפּראָכען איהרע ווערטער.

— וואו איז ער? קען מען איהם זעהן? האָט געפרעגט מארי.

— גלייך, גלייך, מיין פריינד. דאָס איז זיין זוהן? האָט געפרעגט די גרעפין, ווענדענדיג זיך צו ניקאָלושקא'ן, וועלכער איז איצט אריינגעקומען מיט זיין ערציהער. עס וועט זיין גענוג פּלאַץ פאַר אלעמען, די הויז איז א גרויסע.

די גרעפין האָט אריינגעפיהרט מאריע'ן אין גאַסט-צימער. סאָניא האָט גערעדט מיט בוריען די גרעפין האָט געלאַסטשעט ניקאָלושקא'ן. אין צימער איז אריינגעקומען דער אַלטער גראף און האָט בעגריסט מאריע'ן. דער אַלטער גראף האָט זיך זעהר געענדערט פון דער צייט, וואָס מארי האָט איהם געזעהען דאָס לעצטע מאָל. דאמאָלס איז ער געווען מוטהיג, פריילעך, זיכער, איצט האָט ער אויסגעוויזען זעהר קלעגליך. רעדענדיג מיט מאריע'ן, האָט ער זיך יעדע מינוט ארומגעקוקט, ווי פרעגענדיג ביי אלעמען, צו טהוט ער, וואָס מען דאַרף. נאָכדעם ווי מאָסקווע און זיינע גיטער זיינען פעררניכטעט געוואָרען האָט ער געפיהלט, אז ער האָט שוין קיין פּלאַץ ניט אין לעבען.

— דאָס איז מיין פּלימעניצע, האָט דער גראף פאָרגעשטעלט סאָניא'ן פאַר מאריע'ן. איהר קענט זיך ניט?

מארי האָט זיך אומגעווענדעט צו איהם און זוכענדיג צו פערלעשען דאָס פייערליכע געפיהל, וואָס האָט זיך אויפגעהויבען ביי איהר אין הארצען צו דער מיידעל, האָט זיא איהר א קוש געטהאָן.

— וואו איז ער? האָט זיא ווידער געפרעגט פיהלענדיג ביטער, וואָס אלע ארום איהר זיינען ווייט פון דעם, וואָס טהוט זיך ביי איהר אין הארצען.

— ער איז אונטען. נאַטאַשא איז ביי איהם, האָט סאָניא געענטפערט, ווערענדיג רויט. מען איז אוועק פרעגען. איך דענק, אז איהר זייט מיעד געוואָרען פון דער רייזע?

ביי מארי זיינען ארויסגעטראָטען טרערען פון פעררדרוס. זיא האָט זיך אָבגעווענדעט און האָט געוואָלט ווידער פרעגען ביי דער גרעפין, ווי אזוי מען געהט אריין צו איהם, ערסט אין טהיר האָבען זיך דערהערט פלינקע, גרינגע טריט. מארי האָט זיך אומגעקוקט און האָט דערזעהען נאַטאַשא'ן כמעט אריינלויפען אין שטוב, די זעלבע נאַטאַשא, וועלכע איז איהר אזוי ניט געפעלען געוואָרען ביי זייער ערשטער בעגעגעניס אין מאָסקווע.

נאָר קוים האָט זיא א בליק געטהאָן נאַטאַשא'ן אין געזיכט, האָט זיא גלייך

פערשטאנען, אז דאס איז איהר אמת'עפריינדין. דא האט זיך א ווארף געטהאן איהר אנטקעגען און ארומנעהמענדיג איהר, האט זיא זיך צוואוויינט אויף איהר אבסעל.

— קומט, קומט צו איהם, מארי, האט געזאגט נאטאשא, אבפיהרענדיג איהר אין א צווייטען צימער.

מארי האט אויפגעהויבען דעם קאפ, אויסגעווישט דיא טרערען, און געווענדט זיך צו נאטאשא'ן. זיא האט דערפיהלט, אז פון איהר וועט זיא אלץ אויסגעפינען.

— וואס.... האט זיא אנגעהויבען צו פרעגען, נאר פלוצים האט זיא זיך אבגעשטעלט. זיא האט דערפיהלט, אז מיט ווערטער קען מען ניט פרעגען און מען קען ניט ענטפערן. נאטאשא'ס געזיכט און אויגען האבען איהר געדארפט ענטפערן קלאר.

נאטאשא האט געקוקט אויף איהר, נאר, וויא עס האט געשיינט האט זיא זיך געשראקען און האט געצווייפעלט, צו זאל זיא זאגען אלץ, וואס זיא האט געוואוסט. זיא האט וויא געפיהלט, אז פון דיעזע שטראהלענדע אויגען, וואס דרינגען אריין אין דער טיעפענים פון הארצען, קען מען קיין זאך ניט פערבארגען. נאטאשא'ס ליפ האט פלוצים א ציטער געטהאן, א מאוס'ער קנייטש האט זיך געלעגט ארום איהר מויל און צוואויינענדיג זיך, האט זיא פערשטעלט דאס געזיכט מיט דיא הענד.

מארי האט אלץ פערשטאנען.

נאר דאך האט זיא געהאפט און האט געפרעגט מיט ווערטער, אין וועלכע זיא האט ניט געגלויבט.

— נאר וויא איז זיין וואונד? איבערהויפט וויא איז זיין צושטאנד?

— איהר.... איהר.... וועט זעהען, האט נאטאשא קוים געקענט אויסריידען.

די זיינען א ווייל געזעסען אונטען נעבען זיין צימער, אום זיי זאלען קענען צו איהם אריינגעהן מיט רוהיגע געזיכטער, אהן טרערען אין דיא אויגען. ווי איז געגאנגען זיין גאנצע קראנקהייט? ווען איז איהם געווארען ערגער? ווען האט דיעזעס פאסירט? האט מארי געפרעגט.

נאטאשא האט דערצעהלט, אז די ערסטע צייט איז געוועזען א געפאהר פון זיין פיעבערהאפטען צושטאנד, נאר ווען זיי זיינען אנגעקומען אין טראאיצא איז דאס אריבער, און דער דאקטאר האט נאר מורא געהאט פאר איין זאך, אז די בראנד זאל ניט צופאלען. ווען זיי זיינען אנגעקומען אין יאראסלאוול, איז ער אריין אין

א פיעבער. דער דאָקטאָר האָט געזאָגט, אז דער פיבער איז ניט געפעהרליך. נאָר מיט צוויי טעג צוריק איז מיט איהם געשעהן ד י ע ז ע ס.... זיא האָט זיך איינגעהאלטען פון וויינען. איך וויס ניט פאר וואָס, נאָר איהר ווערט זעהן וויא ער איז געוואָרען.

— שוואכער געוואָרען? האָט מארי געפרעגט.

— ניט דאָס, ניט דאָס, נאָר ערגער וויא דאָס. איהר ווערט זעהן. אַך, מארי'ן ער איז צו גוט און ער קען ניט, ער קען ניט לעבען, וויל....

VIII

ווען נאטאשא האָט געעפענט דיא טהיר פון אנדריי'ס צימער, דורכלאָזענדיג פריהער מארי'ן, האָט מארי געפיהלט, אז צום האלז טרעטען איהר צו טרערען. פיעל זיא האָט זיך ניט געסטארעט צו בערוהיגען זיך, האט זיא אָבער געוואוסט, אז אָהן טרערען ווערט זיא איהם ניט קענען זעהן.

מארי האט פערשטאַנען, וואָס נאטאשא האָט געמיינט מיט דיא ווערטער: ווען דיעזעס איז געשעהען מיט צוויי טעג צוריק. זיא האָט פערשטאנען, אז דאָס האָט בעדייטעט אז ער איז פלוצלינג ווייך געוואָרען, און דיעזע ווייכקייט איז א סימן פון טוידט. וואָס נעהנטער זיא איז צו איהם צוגעקומען און וואָס מעהר זי האָט דערקענט מיט איהרע קורצזיכטיגע אויגען די ציגען פון זיין געזיכט, האָבען איהר אלץ מעהר צוגעטראָטען טרערען צום האלז.

ער איז געלעגען אויף א סאָפע, ארומגעלעגט מיט קישענס אין א כאלאט אונטערגעשלאָגען מיט פוטער. ער איז געוועזען אויסגעמאָגערט און בלייך. אין איין האנד האָט ער געהאלטען א טיכעל און מיט דער צווייטער האָט ער שטיל געפיהרט איבער דיא וואָנסען. זיינע אויגען האָבען געקוקט אויף דיא אריינקומענדע.

בעגעגענדיך זיך מיט זיין בליק, האָט מארי איינגעהאלטען א ביסעל איהרע טריט און האָט דערפיהלט, אז דיא טרערען האָבען פלוצים אויסגעטריקענט.

— וואָס מאכסטו, מארי? וויא אזוי האָסטו זיך דערשלעפט אהער? האָט ער געפרעגט מיט א גלייכע און פרעמדער שטימע נאכהער וויא זיי האָבען זיך צוקוסט.

— און ניקאָלושקא'ן האָסטו אויך געבראַכט? האָט ער געפרעגט מיט דערזעלבען

בער שטימטע.

— ווי פיהלסטו זיך איצט אין געזונד? האט מארי געפרעגט, וואונדערענדיג זיך אויף זיין פראגע.

— דאס, מיין פריינד, דארף מען פרעגען ביים דאקטאר, האט ער געזאגט, און, ווי עס האט געשיינט, אנטהועדיג איבער זיך א כח צו ווייזען זיך צערטליך, האט ער געזאגט מיט א האלבען מויל:

— איך דאנק דיך, מיין פריינד, וואס דו ביזט געקומען צו פאהרען.

ער האט געשוויגען און מארי האט ניט געוואוסט וואס צו ריידען.

— ועלטזאם וויא דער שיקזאל האט אונז איצט צונויפגעפיהרט, האט אנדריי געזאגט, איבעררייסענדיג די שטילקייט און ווייזענדיג אויף נאטאשאן. זיא פאסט מיך איצט אויף.

מארי האט אויף איהם געקוקט און האט ניט פערשטאנען, וואס ער רעדט. ער, דער צערטליבער איידעלער אנדריי, וויא קען ער אזוי ריידען אין דער אנוועזענהייט פון יענע, וועלכע ער האט אזוי געליעבט און וועלכע ליעבט איהם אזוי! ווען ער זאל האפען צו בלייבען לעבען, וואלט ער אזוי קאלט ניט גערעדט וועגען איהר.

דאס געשפרעך איז געווען קאלט, האט זיך ניט געקלעבט און איבערגעריסען זיך יעדע מינוט.

— מארי איז דורכגעפאהרען דורך ריאזאן, האט געזאגט נאטאשא. אנדריי האט ניט בעמערקט, אז זיא האט אנגערופען זיין שוועסטער מארי.

— אלזא, האט ער געזאגט.

— מען האט איהר דערצעהלט, אז גאנץ מאסקווע האט אבגעברענט, עס איז ניט געבליבען אפילו....

נאטאשא האט זיך איבערגעהאקט. זיא האט לענגער ניט געקענט ריידען. וויא עס האט געשיינט, האט ער איבער זיך אנגעטהאן א כח צו הערען, נאר ער האט ניט געקענט.

— יא, אבגעברענט, האט ער געזאגט. שאדע! און ער האט גענומען קוקען אין דער לופט, פיהרענדיג צערשטרייט מיט די פינגער איבער דיא וואנסען.

— או, דו, מארי, האסט זיך בעגעגענט מיט גראף ניקאלאי? האט פלוצים געפרעגט אנדריי, וועלענדיג, וויא עס האט געשיינט, צו פערשאפען זיי פערגניגען. ער האט געשריבען אהער, אז דו ביזט איהם זעהר געפעלען, האט ער פארטגע-

זעצט רוהיג און איינפאך, ניט בעגרייפענדיג, וואס פאר א בעדייטונג זיינע ווער־טער האבען פאר לעבעדיגע מענשען. ווען דו זאלסט איהם אויך ליעב קריגען, וואלט געווען זעהר גוט.... אז איהר זאלט חתונה האבען.

מארי האט געהערט זיינע ווערטער נאר די האבען פאר איהר ניט געהאט קיין אנדער בעדייטונג אויסער דער, וואס זיי האבען בעוויזען, וויא ווייט ער איז איצט פון לעבען.

— וואס איז פאראן צו ריידען וועגען מיר! האט זיא געזאגט רוהיג און האט א קוק געטהאן אויף נאטאשאן. נאטאשא האט געפיהלט אויף זיך איהר בליק און האט אויף איהר ניט געקוקט. אלע האבען ווידער געשוויגען.

— אנדריי, דו ווילס... האט פלוצים מארי געזאגט מיט א'ן אויפגעציטערטען קול. דו ווילסט זעהן ניקאלושקא'ן. ער האט דיא גאנצע צייט ניט אויפגעהערט צו ריידען וועגען דיר.

אנדריי האט צום ערשטען מאל קוים א שמייכעל געטאן, נאר מארי האט גוט געקענט זיין געזיכט און האט מיט שרעק פערשטאנען, אז דאס איז ניט געווען קיין שמייכעל פון פרייד, ניט קיין שמייכעל פון צערטליכקייט צום זוהן, זאנדערן א שטילער און מילדער שפעטישער שמייכעל. וואס מארי וויל אנווענדען דעם לעצטען מיטעל נאך איהר מיינונג צו ברענגען איהם צו זיך.

— יא, איך וויל זעהר זעהן ניקאלושקא'ן. איז ער געזונד?

ווען מען האט אריינגעפיהרט צו אנדרייען ניקאלושקא'ן, וועלכער האט צושראקען געקוקט אויף'ן פאטער אבער האט ניט געוויינט, ווייל קיינער האט ניט געוויינט, האט אנדריי איהם א קוש געטאן און האט ניט געוואוסט וואס צו ריידען מיט איהם.

ווען מען האט ניקאלושקא'ן ארויסגעפיהרט, איז מארי נאך א מאל צוגעגאנ־גען צום ברודער, האט איהם א קוש געטהאן, און ניט קענענדיג זיך לענגער איינהאל־טען, האט זיא זיך צוואויינט.

אנדריי האט איהר דורכדרינגליך אנגעקוקט.

— דו וויינסט אויף ניקאלושקא'ן? האט ער געפרעגט.

מארי האט וויינענדיג צוגעשאקעלט מיט'ן קאפ.

— מארי, דו ווייסט דעם עוואנגעל... האט אנדריי אנגעהויבען און האט זיך איבערגעהאקט אין מיטען ווארט.

— וואס האסטו געזאגט?

— גאר ניט. דא דארף מען נישט וויינען, האט ער געזאגט, קוקענדיג אויף איהר מיט זיין קאלטען בליק.

ווען מארי האט זיך צואווינט, האט ער פערשטאנען, אז זיא ווינט וואס ני־קאלושקא בלייבט אהן א פאטער. ער האט אנגעווענדעט אלע זיינע קרעפטען און געזוכט צוריקקעהרען זיך צום לעבען און שטעלען זיך אויף זייער שטאנדפונקט.

— „יא, זיי דארף עס אויסווייזען זעהר טרויעריג‟, האט ער געטראכט. „אבער ,יא איינפאך דאס איז!‟

„דיא פויגעלאך זייען ניט, שנידען ניט און דערפאטער פון הימעל בעזארגט זיי מיט שפייז‟ האט ער געזאגט צו זיך אליין און האט עס אויך געוואלט זאגען דער שוועסטער. „נאר ניין, זיי וועלען עס ניט פערשטעהן. זיי קענען עס ניט פערשטעהען. זיי קענען ניט פערשטעהען דיא אלע געפיהלען און געדאנקען, וואס שיינען פאר זיי אזוי וויכטיג, זיינען גאר ניט נויטהיג. מיר קענען איינער דעם צווייטען ניט פערשטעהען!‟ און ער איז אנשווייגען געווארען.

דער קליינער ניקאלושקא איז אלט געוועז זיבען יאהר. ער האט קוים געקענט לייענען און האט קיין זאך ניט געוואוסט. ער האט פיעלעס איבערגע־לעבט נאך דיעזען טאג און האט ערווארבען קענטשאפט, ערפאהרענהייט דיא נאבע צו בעאבאכטען. נאר ווען ער וואלט דאמאלס בעזעסען דיעזע אלע פעהיג־קייטען וואס ער האט שפעטער ערווארבען, וואלט ער ניט געקענט פערשטעהען בעסער און טיעפער דיא בעדייטונג פון דער סצענע, וואס ער האט געזעהען צווי־שען דעם פאטער, מארי און נאטאשא'ן וויא ער האט עס פערשטאנען איצט. ער האט אלץ פערשטאנען און ער איז ארויס פון פאטערס צימער, ניט וויי־נענדיג, האט שטיל א קוק געטהאן מיט זיינע פערקלערטע שיינע אויגען אויף נאטאשא'ן, וועלכע איז ארויס גלייך נאך איהם: זיין פעררייסענע אויבערשטע ליפעל האט א ציטער געטהאן ער האט צוגעשפארט זיין קעפיל צו איהר און האט זיך צואווינט.

פון דעם טאג אן האט ער אויסגעווייכט זיין ערציהער דעסאל, האט אויסגע־ווייכט דיא גרעפין, וואס האט איהם געלאסצעט און איז געזעסען ענטוועדער איי־נער אליין, אדער איז ציטערדיג צוגעגאנגען צו מארי אדער צו נאטאשא'ן, וועלכע, וויא עס האט געשיינט, האט ער ליעב געקריגען מעהר וויא זיין מוהמען און האט זיך צו זיי געלאסטשעט פערשעמט.

ווען מארי איז ארויס פון אנדריי׳ס צימער, האט זי פאלשטענדיג פערשטאנען, וואס נאטאשא׳ס נעזוכט האט איהר געזאגט ביי זייער בעגעגענים. זיא האט זיך מעהר נים נעטרייסט מיט דער האפנונג צו רעטען איהם דאס לעבען. זיא האט מעהר ניט געוויינט און האט אהן אויפהער געהאלטען אין בעטען צו גאט, וועמעס אנוועזענהייט האט זיך איצט געפיהלט נעבען דעם שטארבענדען מענשען.

IX

פירסט אנדריי האט ניט נור געוואוסט אז ער וועט שטארבען, זאנדערן ער האט געפיהלט, אז ער שטארבט, אז ער איז א העלפט געשטארבען. ער האט גע־האט דאס בעוואוסטזיין, וויא ער ווערט פרעמד פון אלץ, וואס איז אירדישעס. ער האט אהן איילעניס און אהן אונרוהיגקייט ערווארט וואס האט געדארפט קר־מען. דאס עוויגע, פורכטבארע, אונבעקאנטע און ווייטע, וואס ער האט געפיהלט דאס גאנצע לעבען, איז איצט פאר איהם געווען גאנץ נאהענט און פאסט פערשטענדליך און פיהלבאר.

פריהער האט ער מורא געהאט פאר׳ן טוידט. צוויי מאל האט ער שוין דורכ־געלעבט דאס געפיהל, איצט אבער האט ער עס שוין ניט פערשטאנען.

דאס ערשטע מאל האט ער דורכגעלעבט דאס געפיהל, ווען דיא גראנאטע האט זיך ארומגעדרייט נעבען איהם וויא א רעשיל און ער האט געקוקט אויף דיא קוסטען, אויפ׳ן פעלד, אויפן הימעל, און האט געוואוסט, אז ארום איהם שפרינגט דער טויט. נאר ווען ער האט ערוואכט נאך דער פערוואונדונג, און אין זיין האר־צען האט זיך פערנאנדערגעלאזט א בלימעל פון עווינער פרייער ליעבע, וואס איז נים אבהענגיג פון דיזען לעבען, האט ער שוין פאר׳ן טוידט קיין מורא ניט געהאט און האט שוין וועגען דעם ניט געטראכט.

נאר נאך יענער נאכט, ווען צו איהם האט זיך געוויזען יענע, וועלכע ער האט געגארט און ווען ער האט צוגעפרעסט צו זיינע ליפען איהר האנד און שטילע טרערען פון פרייד האבען גערונען פון זיינע אויגען, האט זיך דיא ליעבע צו איין פרויענצימער אונבעמערקבאר פער׳גנב׳עט אין זיין הארצען און האט איהם ווידער צוגעבונדען צום לעבען. און פרייליכע און אונרוהיגע געדאנקען האבען איהם אנגע־הויבען צו בעזוכען. און דערמאנענדיג יעדע מינוט, ווען ער האט דערזעהן קוראגינען אונטער׳ן מעסער פון דאקטאר, האט ער זיך שוין איצט מעהר ניט געקענט צו־ריקקעהרען צו יענעם געפיהל פון ליעבען דעם געגנער. איהם האט איצט געמר־טשעט דיא פראגע צו איז ער געבליבען לעבען. און ער האט ניט געוואגט צו פרע־

געהן עס.

זיין קראנקהייט איז געגאנגען מיט איהר פיזישען שטייגער. נאר דאס וואס נאטאשא האט אנגערופען: „דיזעס האט מיט איהם פאסירט", איז געשעהן מיט צוויי טעג פאר מאריי'ס אנקומען. דאס איז געוועזן זיין לעצטער קאמפף צווישען לעבען און טוידט, אין וועלכען דער טוידט האט ערהאלטען א זיעג.

דאס איז געוועזן אבענד צייט. ער האט זיך געפונען וויא געוועהנליך נאך מיטאג אין א לייכטען פיבערהאפטען צושטאנד. און זיינע געדאנקען זיינען געוועזן זעהר קלאר. סאניא איז געזעסען ביים טיש. ער האט איינגעדרעמילט. פלוצים האט איהם ארומגעכאפט א געפיהל פון גליק.

—„אה, דאס איז זיא אריין!" האט ער געטראכט.

און ווירקליך אויף סאניא'ס פלאץ איז איצט געזעסען נאטאשא, וועלכע איז אריינגעקומען מיט זעהר שטילע טריט.

צייט זיא האט אנגעהויבען ארומצוגעהן ארום איהם, האט ער שטענדיג געפיהלט א פיזישע עמפפינדונג פון איהר נאהענטקייט. זיא איז געזעסען אין א פאטעל און האט געשטריקט א זאק. (זיא האט זיך אויסגעלערנט צו שטריקען זאקען צייט אנדריי האט א מאל געזאגט, אז קיינער קען אזוי ניט אומגעהען ארום א קראנקען, וויא דיא אלטע ניאניעס, וואס שטריקען זאקען, און דאס שטריקען פון זאקען ווירקט אויף איהם בערוהיגענד.) איהרע דינע פינגער זיינען פלינק געשפרונגען איבער'ן זאק און איהר פערטראכטע געזיכט האט זיך איהם געזעהן אין פראפיל. זיא האט געמאכט א בעוועגונג, און דאס קנייל־בעל איז אראבגעפאלען פון איהר שויס. זיא האט א ציטער געטהאן, האט זיך אומגעקוקט אויף איהם, און פערשטעלענדיג דאס ליכט מיט דער האנד, האט זיא זיך פארזיכטיג געשווינד א בויג געטהאן, האט אויפגעהויבען דאס קניילבעל און אנידערגעזעצט זיך אויף איהר פריהערדיגען ארט.

ער האט געקוקט אויף איהר, ניט ריהר־ענדיג זיך פון ארט און האט געזעהן, אז זיא האט געדארפט נאך איהר בעוועגונג אבזיפצען זיך פון פולען הארצען, נאר זיא האט זיך ניט בעשלאסען צו טהאן עס און האט פארזיכטיג אבגעצויגען דעם אטהעם.

וועהרענד זיין קראנקהייט האט ער איהר א מאל געזאגט, אז ווען ער זאל בלייבען לעבען, וואלט ער געוועזן דאנקבאר דער וואונד, פאר וואס זיא האט איהם ווידער צוגויפגעפיהרט מיט איהר נאר פון דאמאלס אן האבען זיי מעהר ניט

געזעדט וועגען דער צוקונפט.

„איז דאס מעגליך, אז אזוי זאָל זיין?" האָט ער געטראַכט, קוקענדיג אויף איהר און צוהערענדיג זיך צום לייכטען קלאַנג פון דיא שטאָלענע פרוטקעס. איז דאָס מעגליך, אז דער שיקזאַל האָט מיך דארום צונויפגעפיהרט מיט איהר, אום איך זאָל שטאַרבען? איך האָב איהר ליעבער מעהר וויא אלץ אין דער וועלט. און ער האָט א קרעכץ געטהאָן.

דערהערענדיג זיין קרעכץ, האָט נאַטאַשא אנידערגעלעגט דיא זאָק, האָט זיך אָנגעבויגען נעהענטער אין זיין זייט, און דערזעהענדיג זיינע שטראַהלענדע אויגען, איז זיא צו איהם צוגעגאַנגען מיט איהרע לייכטע טריט און האָט זיך אָנגעבויגען איבער איהם.

— איהר ש לאָפט?

— ניין, איך שלאָף שוין לאַנג ניט און קוק אויף אייך. איך האָב דערפיהלט, ווען איהר זייט אריינגעקומען. קיינער קען מיר ניט געבען אזא ווייכע שטילקייט, וויא איהר. מיר ווילט זיך אזוי וויינען פון פרייד.

נאַטאַשא האָט זיך צוגערוקט צו איהם נעהענטער. איהר געזיכט האָט גע־שטראַלט פון פרייד.

— נאַטאַשא איך האָב אייך צופיעל ליעב! מעהר וויא אלץ אין דער וועלט.

— און איך? זיא האָט זיך אויף אַן אויגענבליק אבגעקעהרט. פאר וואָס עפעס צופיעל?

— פאר וואס צופיעל? האט ער וויעדערהאָלט. נו, וויא דענקט איהר וויא פיהלט איהר אין הארצען אין אייער הארצען וועל איך בלייבען לעבען? וויא וויזט אייך אויס?

— איך בין זיכער! איך בין זיכער! האָט נאַטאַשא כמעט אויסגעשריען, אָנ־נעהמענדיג איהם פארביידע הענד מיט א ליידענשאפטליכע בעוועגונג.

ער איז אנטשוויגען געוואָרען.

— וויא גוט דאָס וואָלט געווען! האָט ער געזאָגט און אָננעהמענדיג איהר האנד, האָט ער איהר א קוס געטאָן.

נאַטאַשא איז געווען גליקליך און ערוועגט און זיא האָט זיך גלייך דערמאָנט, אז ער דאַרף האָבען רוה און דאָס קען איהם שאַדען.

— דאָך האָט איהר ניט געשלאָפען, האָט זיא געזאָגט, דערשטיקענדיג אין זיך איהר פרייד—סטאַרעט זיך איינצושלאָפען. איך בעט אייך.

ער האט ארויסגעלאזט איהר האנד און זיא איז צוגעגאנגען צו איהר פריהער־דיגען ארט און האט זיך אנידערגעזעצט. צווי מאל האט זיא זיך אומגעקוקט אויף איהם, און ביידע מאל האט זיא בעגעגענט זיינע שטראהלענדע אויגען. זיא האט זיך געגעבען דאס ווארט אז ביז זיא וועט ניט דערשטריקען ביז א געוויסען ארט, וועט זיא זיך ניט אומקוקען.

און ווירקליך גלייך נאך דעם האט ער פערמאכט דיא אויגען און איז אנשלא־פען געווארען.

איינשלאפענדיג האט ער אלץ געטראכט וועגען דעם זעלבען וואס ער האט געטראכט פריהער דיא גאנצע צייט, וועגען לעבען און טויט. נאר מעהר וועגען טוידט. ער האט זיך געפיהלט נעהנטער אהין.

„ליעבע? וואס איז ליעבע? האט ער געקלערט.

„ליעבע שטערט דעם טוידט. ליעבע איז לעבען. אלץ, אלץ וואס איך פער־שטעה, פערשטעה איך נאר דארום, וויל איך ליעב. אלץ איז פערבונדען מיט ליעבע. ליעבע איז גאט, און שטארבען וויזט מיר אויס, הייסט א טהיילכיל ליעבע זאל זיך צוריקקעהרען צום אלגעמיינעם און עוויגען קוואל“.

דיזע געדאנקען האבען איהם אויסגעוויזען בערוהיגענדע. נאר דאס זיינען געווען בלויז געדאנקען. עפעס איז אין זיי אבגעגאנגען, עפעס האבען זיי געקלונגען איינזיי־טיג־פערזענליך, אויסגעפילאזאפירט. עס האט געפעהלט אויגענשיינליכקייט, אוי־סער דעם איז דא געווען עפעס אונרוהיגעס און אונקלארהייט. ער איז איינגעשלא־פען.

ער האט געזעהן אין שלאף, אז ער ליעגט אין דעם זעלבען צימער, אין וועלכען ער איז געלעגען אין דער ווירקליכקייט, נאר ער איז ניט פערוואונדעט, זאנדערן גע־זונד. פיעלע פערשיעדענע פערזאנען, קליינליכע, גלייכגילטיגע קומען צו פירסט אנדריי. ער רעדט מיט זיי, דעבאטירט מיט זיי וועגען עפעס נארעשקייטען. זיי קלייבען זיך צו ערגעץ צו פאהרען. אנדריי געדענקט דונקעל, אז דאס איז נאר אונוויכטיג און אז ער האט עפעס וויכטיגערע זארגען, נאר ער רעדט ווייטער און רופט ארויס זייער בעוואונדערונג מיט פוסטע שארפזיניגע ווערטער. בישלעכווייז, אונבעמערקבאר ווערען דיזע פערזאנען פערשוואונדען און אלץ ווערט פערביטען מיט דער פראגע וועגען א פערמאכטער טהיר. ער הויבט זיך אויף און געהט צו דער טהיר, אום ארויבצולאזען דעם פעררוקער און צו פערמאכען דיא טהיר. אלץ העננט איצט אב אין דעם צו, ער וועט אוספייען אדער ניט אוספייען צו פערמא־

בען איהר. ער נעהט, איילט זיך. דיא פיס ריהרען זיך ניט, און ער ווייס אז ער וועט ניט אוספייען צו פערשפארען דיא טהיר. נאר דאך וועגדעט ער אן אלע זיינע קרעפטען. און א פיינליכער שרעק פאלט אויף איהם אן. און דיעזער שרעק איז דער שרעק פאר'ן טוידט. נאר אין דער זעלבער צייט וויא ער פויזשעט אונגעלומפערט, אונמעכטיג צו דער טהיר, רייסט זיך שוין יענעם שרעקליכער פון דער צווייטער זייט אין טהיר. עפעס ניט מענשליכעס — דער טוידט — רייסט זיך אין טהיר און מען דארף איהר פערהאלטען. ער כאפט זיך אן פאר דער טהיר, ווענדט אן אלע זיינע קרעפטען — פערשפארען איז שוין אונמעגליך — לכל הפחות צושפארען. נאר זיינע כחות זיינען שוואך. און פון יענער זייט אבער שפארט דאס שרעקליכע מיט א גוואלדיגע מאכט, און דיא טהיר עפענט זיך און פערמאכט זיך וויעדער.

פון דרויסען שפארט מען ווידער, זיינע קרעפטען געהען אויס, און ביידע האל־בע טהירען עפענען זיך שטיל, און דער טוידט איז אריינגעקומען. און אנדריי איז געשטארבען.

נאר אין דעם זעלבען אויגענבליק, וויא ער איז געשטארבען, האט זיך אנדריי דערמאנט אז ער שלאפט, און אין דעם זעלבען אויגענבליק, וויא ער איז געשטאר־בען, האט ער אנגעטהאן איבער זיך א כח און האט ערוואכט.

„יא, דאס איז געווען דער טוידט. איך בין געשטארבען, איך האב ערוואכט. יא טוידט־ערוואכונג" איז איהם פלוצלינג ליכטיג געווארען אין הארצען, און דער שלייער וואס האט פאר איהם פערשטעלט דאס אונבעוואוסטע, האט זיך פלוצים אויפגעהויבען פאר זיין גייסטיגען בליק.

ווען ער, אבגעגאסען מיט א קאלטען שוויס, האט זיך א ריהר געטהאן, אויף דער סאפע, איז נאטאשא צו איהם צוגעגאנגען, און האט איהם געפרעגט, וואס איהם איז. ער האט איהר ניט געענטפערט, און ניט פערשטעהענדיג, וואס זיא פרעגט, האט ער איהר אנגעקוקט מיט א זעלטזאמען בליק.

אט דאס איז דאס, וואס מיט איהם האט פאסירט צוויי טעג פאר מארי'ס אנקומען. פון דעם טאג אן האט דער דאקטאר געזאגט, אז זיין פיבער האט אנ־גענומען א שלעכטע ווענדונג. נאר נאטאשא האט זיך ניט אינטערעסירט מיט דעם, וואס דער דאקטאר האט געזאגט. זיא האט געזעהען דיא גייסטיגע צייכענס פון טוידט

פון דעם טאג אן האט זיך פאר אנדרייען אנגעהויבען אן ערוואכונג פון לעבען

צוזאמען מיט דעם ערוואכען פון שלאף.

זיינע כעצטע טעג און שטונדען זיינען אריבער געוואוינליך און איינפאך. און נאטאשא און מארי וואס זיינען פון איהם ניט אבגעטראטען האבען עס געפיהלט. זיי האבען ניט געוויינט און דיא לעצטע צייט זיינען זיי ניט ארומגענאנגען ארום איהם, זאנדערן ארום די נאהענטסטע עראינערונג וועגען איהם, ארום זיין קערפער.

זיי האבען ביידע געזעהן וויא טיעפער און טיעפער לאנגזאם און רוהיג וויא ער רוקט זיך ערגעץ אוועק פון זיי, און זיי האבען ביידע געוואוסט, אז אזוי דארף זיין און אזוי איז גוט.

ווען מען האט איהם פארץ טוידט צוגעפיהרט זיין זוהן, האט ער איהם א קוש געטהאן און האט זיך אבגעקעהרט. נאר אבגעקעהרט האט ער זיך ניט דערפאר, וואס איהם איז געווען שווער אדער דאס הארץ האט איהם געריסען, זאנדערן, ווייל ער האט געמיינט, אז דאס איז אלץ, וואס מען פאדערט פון איהם: נאר ווען מען האט איהם געזאגט, אז ער זאל איהם בענטשען, האט ער איהם געבענשט און האט זיך ארומגעקוקט, וויא פרעגענדיג, צו דארף ער נישט נאך עפּעס טהאן.

ווען זיין קערפער האט געגעבען דיא לעצטע עטליכע צופּען, זיינען דערביי געווען מארי און נאטאשא.

— געענדיגט ? האט מארי געפרעגט, ווען זיין קערפער איז געבליבען ליגען אונבעוועגט און האט גענומען ווערען קיהלער. נאטאשא איז צוגעגאנגען, האט א קוק געטהאן אויף זיינע טוידטע אויגען און פערמאכט זיי.

„וואוהין איז ער אוועק ? וואו איז ער איצט ?...."

X.

פיער וואכען זיינען אריבער צייט פיער איז געפאנגען געווארען. ניט קוקענדיג אויף דעם, וואס דיא פראנצויזען האבען אנגעבאטען אריבערפיהרען איהם פון דעם באלאגאן, וואו ער האט זיך געפונען מיט דיא פּראסטע סאלדאטען, צו דיא אפּיצירען, איז ער געבליבען אין דעם זעלבען באלאגאן.

פיער איז דא אזוי פיעל אבגעקומען, פיעל נאר א מענש קען איבערטראגען. נאר א דאנק דעם שטארקען בוי פון זיין קערפער און זיין געזונד און בעזאנדערס א דאנק דעם, וואס דיא דחקות איז צוגעקומען ביסלעכווייז, כמעט אונבעמערקבאר, האט ער זיי נאר אריבערגעטראגען אלץ גרינג זאנדערן מיט פרייד. און גראדע אין דער צייט האט ער בעקומען יענע רוהיגקייט, נאך וועלכע ער האט

געשטערבט פריהער.

אלע זיינע פאנטאזיעס האבען זיך איצט געשטערבט צו יענער צייט. ווען ער וועט זיין פריי. און דאך שפעטער און זיין גאנץ לעבען דערנאך האט ער מיט ענט־ציקונג גערעדט און געטראכט וועגען דעם מאנאט, וואס ער איז געווען געפאנגען, וועגען זיין גייסטיגע רוהיגקייט און אינערליכע פרייהייט, וואס ער האט געפיהלט אין דעם מאנאט.

דעם זעקסטען אקטאבער ביי נאכט האבען די פראנצויזען געמאכט דיא לעצטע הכנות ארויסצוטרעטען פון מאסקווע. מען האט צובראכען די באלאגאנעס, איינגעפאקט דיא וועגען און דיא חיל האבען זיך בעוועגט.

זיבען אזייגער אין דער פריה זיינען פראנצויזישע סאלדאטען וועלכע האבען געדארפט בעגלייטען דיא געפאנגענע געשטאנען ארום דיא באלאגאנעס, פארטיג צום ארויסטרעטען, מיט דיא ביקסען און ראנצעס.

אין באלאגאן זיינען אלע געווען פארטיג, אנגעטהאן אונטערגעגארטעלט און האבען נאר געווארט אויף א בעפעהל ארויסצוטרעטען.

דיא געפאנגענע אפיציערען האט מען אבגעטהיילט פון די סאלדאטען אין מען האט זיי געהייסען געהן פאראויס. אפיצירען צווישען וועלכע האט זיך געפינען פיער, זיינען געווען א מאן דרייסיג און פראסטע סאלדאטען א מאן דריי הונדערט.

געגאנגען איז מען זעהר גיך און אבגעשטעלט האט מען זיך נאר, ווען דיא זון האט געהאלטען ביים אונטערגעהן די וועגען האט מען צוגעריקט איינע צו דעם אנ־דערן און מען האט זיך גענומען צו גרייטען צו א נאכטלאגער. אלע האבען אויס־געוויזען בייז אנגעצופריעדען א לאנגע צייט האבען זיך געהערט פון אלע זייטען קולות וידלערייי און געשלעג.

פון אפיציער ביזן לעצטען סאלדאט האט זיך אין יעדען בעמערקט עפעס א בעס אנטקעגען דיא געפאנגענע.

פיער האט אויסגעזופט א געקעכץ פון קארן מעהל געקאכט מיט פערדען פלייש און האט זיך אונטערהאלטען מיט דיא חברים.

ניט פיער און ניט דיא חברים האבען ניט גערעדט ניט וועגען דעם, וואס זיי האבען געזעהן אין מאסקווע, ניט וועגען דעם גראבען בענעהמען זיך פון דיא פראנ־צויזען, ניט וועגען דעם בעפעהל צו דער שיסען אויף דיא יעניגע, וואס וועלען ניט קענען געהן. וויא אויף צו להבעים זיינען אלע געפאנגענע געווען זעהר בע־לעבט און פרייליך.

די זון איז שוין לאנג אונטערגאנגען. אויפ'ן הימעל האבען זיך געזעהען דא און דארט העלע שטערן, א רויטקייט פון דער אויפגעהענדער פולער לבנה האט בעגאָסען דעם ברעג הימעל. עס האט אָנגעהויבען צו ווערן ליכטיגער. דער אבענד האט זיך שוין באלד געענדיגט, נאר דיא נאכט איז נאָך ניט געקומען. פיער איז אוועק פון זיינע חברים אפיצירען און האט גענומען געהען צווישען די אויפגעלעגטע פייערס צו דער צווייטער וועג, וואו, וויא מען האט איהם געזאגט, זיינען געשטאנען דיא געפאנגענע סאָלדאטען. אויפ'ן וועג האט איהם א פראנצויזישער סאָלדאט, וואס איז געשטאנען אויף דער וואך, אבגעשטעלט און געהייסען געהן צוריק.

פיער האט זיך צוריקגעקעהרט, נאר ניט צו זיינע חברים, זאנדערן צו א'ן אבגעשפאנטען וואגען וואו קיינער איז ניט געווען. ער האט אונטערגעלעגט אונטער זיך די פיס און אוועקגעזעצט זיך נעבען ראד אויף דער קאלטער ערד מיט א'ן אראבגעזונקענעם קאפ. קיינער האט פיערן ניט געשטערט. פלוצים האט ער זיך צולאכט מיט זיין הילכענדען גוטהערציגען געלעכטער אזוי הויך, אז פון אלע זייטען האט מען זיך ארומגעקוקט אויף דעם זעלטזאמען און איינזאמען געלעכטער.

— חא-חא-חא! האט פיער געלאכט. און ער האט ארויסגערעדט אין דער הויך צו זיך אליין: דער סאלדאט האט מיר ניט געלאזט געהן. מען האט מיך געכאפט, איינגעשפארט. מען האלט מיך געפאנגען, ועמען—מיך? מיך? מיין אונשטערבליכע זעלע! חא-חא-חא!.... חא-חא-חא!....

עמיצער איז צו איהם צוגעגאנגען א קוק צו טהאן, וואס לאכט עס איין מענש אליין. פיער האט אויפגעהערט צו לאכען, האט זיך אויפגעהויבען, איז אבגעטראטען ווייטער פון דיא נייגעריגע אויגען און האט זיך ארומגעקוקט ארום זיך.

דער לאגער וואס האט פריהער אזוי גערוישט פון דיא אויפגעלעגטע פייערען און פון דיא געשפרעכען, איז איצט שטיל געווארען. דיא רויטע פלאמען פון דיא פייערען האבען זיך גענומען אויסלעשען. דיא וועלדער און פעלדער, וואס זיינען פריהער געווען פערשטעלט, האבען זיך איצט געזעהען פון דערווייטענס. פיער האט א קוק געטהאן אויפ'ן הימעל, אויף די ווייטע שטערן און האט געזאגט צו זיך.

„און דאס אלץ איז מיינס, דאס אלץ זיצט אין מיר, דאס אלץ בין איך. און דאס האבען זיי געכאפט און איינגעשפארט אין א באלאגאן, צונויפגעשלאגען פון ברעטלאך!"

ער האט א שמייכעל געטהאן און איז אוועק לעגען זיך שלאפען צו זיינע

חברים.

XI

אָנהויב אָקטאָבער איז צו קוטוזאָוו׳ן געקומען א שליח פון נאַ־פּאָלעאָנען מיט א בריעף, אין וועלכען נאַפּאָלעאָן האט פארגעשלאגען מאכען א שלום. דער בריעף איז געווען געצייכענט פון מאָסקווע, וועהרענד אין דער ווירק־ליכקייט איז נאַפּאָלעאָן געווען אויף דער קאַלוגער וועג ניט ווייט פון קוטוזאָוו׳ן. קוטוזאָוו האט אויף דעם בריעף געענטפערט אז וועגען שלום איז גאר ניטא וואס צו ריידען.

גלייך נאך דעם איז אָנגעקומען א נאכריכט, אז פראנצויזישע היל האבען זיך געזעהען ניט ווייט, און דיא רוסישע אָפיצירען האבען אָנגעהויבען צו פאָדערן, אז מען זאָל ווערען טהעטיג. קוטוזאָוו האט ניט גערעכענט פאר נייטיג צו מאכען אָנ־גריפע אויף׳ן פיינד.

קוטוזאָוו, וויא אַלע אַלטע לייט, איז ווייניג געשלאָפען ביי נאכט. ער פלעגט אָפט איינדרעמלען פּלוצלונג ביי טאָג. נאר ביי נאכט פלעגט ער דאס רוב ליגען ניטאויסגעטאָן אין זיין בעט און טראכטען.

שוין א חודש צייט ווי איהם האט געמוטשעט דיא פראגע, וויא גרויס איז גע־ווען דיא וואונד, וואָס דיא פראנצויזען האבען געכאפּט אין באָראָדינאָ. ער האט זעהר ווייניג געגלויבט דיא נאכריכטען, וואס האבען צו איהם דערגרייכט וועגען דעם שונא.

דעם 11טען אָקטאָבער ביי נאכט איז ער געלעגען אָנגעשפּארט אָן זיין האנד און האט געטראכט וועגען דער אונפערענטפערטער פראגע.

אין דעם צווייטען צימער האט זיך דערהערט א שטילער גערויש און טריט.

— העי, ווער איז דאָרטען? קומט אריין! עפּעס נייעס? האט ער אויסגע־רופען.

וועהרענד דער דיענער האט אָנגעצונדען א ליכט, האט איהם גענעראל טאָל דערצעהלט א נאכריכט, וואס א שליח האט געבראכט.

—ווער האט געבראכט דיא נאכריכט? האט קוטוזאָוו געפרעגט מיט א קאַלטע שטרענגקייט.

— עס קען אין דעם קיין צווייפעל ניט זיין, אייער עקסעלענץ.

— רופט אריין, רופט אריין דעם שליח.

קוטוזאָוו איז געזעסען מיט איין פוס אראבגעהאנגען פון בעט, מיט׳ן צווייטען

אונטערגעבויגען אונטער זיך.

— דערציעהל, דערציעהל, מיין פריינד, האָט ער זיך געווענדט צום שליח באַלכאָוויטינאָוו, פערמאַכענדיג אויפ'ן הארצען די העמד, וואָס האָט זיך אָבגעדעקט. וואָס פאַר אַ נייעס האָסטו געבראַכט? הא? נאַפּאָלעאָן איז אַוועק פון מאָסקווע? איז דאָס ריכטיג אַזוי? הא?

באַלכאָוויטינאָוו האָט איהם איבערגעגעבען אַלע איינצעלהייטען, וויא אַזוי מען האָט ערסט אויסגעפונען, אַז די גאַנצע פראַנצויזישע אַרמיע איז אַרויס פון מאָסקווא און געפינט זיך איצט ניט ווייט פון דאַנען. טאָל האָט עפּעס אָנגעהויבען צו ריידען, נאָר קוטוזאָוו האָט איהם איבערגעשלאָגען קוטוזאָוו האָט עפּעס געוואָלט זאָגען, נאָר פּלוצים האָט זיך זיין געזיכט צונויפגעקנייטשט און ווענדענדיג זיך מיט'ן געזיכט צום ווינקעל, וואו עס זיינען געהאָנגען דיא הייליגע בילדער און געזאָגט מיט אַ ציטערדיגען קול:

— גאָט, אונזער בעשעפער! דו האָסט פערנומען אונזער געבעט. רוסלאַנד איז גערעטעט! און ער האָט זיך צואוויינט.

צייט קוטוזאָוו האָט בעקומען דיזע נאַכריכט ביז'ן ענדע פון דעם קאַמפּף איז זיין גאַנצע טהעטיגקייט בעשטאַנען אין דעם איינצוהאַלטען דורך זיין מאַכט, לוסטיגקייט, געבּיטט זיינע חיל פון אומזיסטע אָנגרייפע מיט'ן פיינד, וואָס איז אַליין פערניכטעט געוואָרען.

נאָר פיעל קוטוזאָוו האָט זיך ניט געסטאַרעט אָבצוהאַלטען זיינע סאָלדאַטען פון אומזיסטע בלוטפערגיסונג, איז דאָס אָבער געווען אונמעגליך אויסצופיהרען.

דיא רוסישע סאָלדאַטען האָבען נאָכגעיאָגט דעם שונא און האָבען אויסגעטרג'עט טויזענדער און האָבען אַליין אויך פערלאָרען טויזענדער מענשען.

I

אן אבטהיילונג פון דיא פראַנצויזישע סאָלדאַטען האָבען זיך אָבגעשטעלט אויף איבער נאַכט אין דאָרף שאַמשעוו. דאָ האָבען זיך געפונען דיא רוסישע געפאַנגענע. פון די 330 רוסישע געפאַנגענע וואָס זיינען אַרויס פון מאָסקווע איז איצט פערבליבען ניט מעהר וויא אַ הונדערט. דיא איבעריגע זיינען אין וועג צוגעשטאַנען און מען האָט זיי דערשאָסען. אַלע זיינען איצט געזעסען אין קופּקעס ביי דיא צונויפגעלעגטע פייערן. פּיער איז צוגעגאַנגען צו אַ פייער, האָט אָבגעגעסען זיין חלק פערדען־פלייש, האָט זיך געלעגט מיט'ן רוקען צום פייער און איז גלייך איינגעשלאָפען.

פאר טאג נאך איידער דיא זון איז אויפגעגאנגען האבען איהם אויפגעוועקט הויכע קולות און א שטארקע שיסעריי. פערביי פיער'ן זיינען דורכ־געלאפען פראנצויזען.

— קאזאקען! האט איינער פון זיי אויסגעשריען און אין א מינוט ארום האט פיער'ן ארומגערינגעלט א מענגע רוסישע געזיכטער.

א לאנגע צייט האט פיער ניט געקענט פערשטעהן, וואס דא קומט פאר. פון אלע זייטען האט ער געהערט פריייליכע קולות פון דיא חברים.

— ברידער, טייבעלאך מיינע! האבען געוויינט דיא אלטע געפאנגענע סאלדא־טען, ארומגעהמענדיג דיא קאזאקען און הוזארען. דיא קאזאקען און הוזארען האבען ארומגערינגעלט די געפאנגענע און האבען זיי אין דער גיך אנגעבאטען, דער קליי־דער, דער שיך, דער ברויט. פיער האט געוויינט, זיצענדיג אין מיטען און האט ניט געקענט ארויסריידען קיין ווארט ער האט ארומגענומען דעם ערסטען סאל־דאט, וואס איז צו איהם צוגעקומען און האט איהם וויינענדיג געקוסט.

* * *

דאלאכאוו איז געשטאנען ביים טהויער פון אן איינגעפאלענעם הויז און האט דורכגעלאזען א מחנה פראנצויזען, ביי וועלכע מען האט צוגענומען דיא געוועהר. דיא פראנצויזען זיינען געווען ערגעגט און האבען גערעדט אין דער הויך, נאר דורכגעהענדיג פערביי דאלאכאוו'ן, וועלכער האט זיך לייכט געקלאפט מיט א נאהייקע איבער דיא שטיוועל און האט געקוקט אויף זיי מיט זיין קאלטען, גלע־זערנעם בליק, וועלכער האט קיין גוטס ניט פערשפראכען, זיינען זיי אנשווייגען געווארן. פון דער צווייטער זייט איז געשטאנען דאלאכאוו'ס א קאזאק און האט געצעהלט דיא געפאנגענע, פערצייכנענדיג יעדע הונדערט מיט קרייד אויף'ן טהויער.

דעם אנפאל האבען געמאכט דיא הוזארען און קאזאקען אונטער דער לייטונג פון דעניסאוו און דאלאכאוו. פעטיא ראסטאוו איז געווען מיט דעניסאוו'ן און גלייך ביי דער ערשטער שיסעריי האט איהם א קויל דערהרג'עט אויף'ן ארט.

דעניסאוו איז מיט א פינסטערע געזיכט, אהן א היטעל נעגאנגען הינטער דיא קאזאקען, וועלכע האבען געטראגען פעטיאס קערפער צום פרישען קבר, וואס זיי האבען אויסגעגראבען אין א גארטען און האבען איהם בעערדיגט.

XIII

נאך אנדריי'ס טוידט האבען זיך נאטאשא און מארי ביידע איינגעקארטשעט

גייסטיג און האבען ניט געוואגט א קוק צו טאָן דאס לעבען אין געזיכט. זיי האבעןביידע פארזיכטיג געהיט זייערע געעפענטע וואונדען פון א בעלעדיגענדע בעריה־

נאר א ריינער אבסאלוטער טרויער איז אזוי אונמעגליך וויא א ריינע אבסאָ־לוטע פרייד. מארי אלס אונאבהענגיגע ווירטין, אלס ערציהערסע פון איהר פלי־מעניק איז די ערסטע ארויסגערופען געוואָרען צום לעבען פון דער וועלט פון טרוי־ער, און וועלכער זיא האט געלעבט דיא ערסטע צוויי וואכען. זיא האט בעקומען פון די קרובים בריעף אויף וועלכע זי האט געדארפט ענטפערן. דאס צימער וואס מען האט אבגעגעבען איהר פלימעניק איז געווען פייכט, און ער האט א:געהויבען צו הוסטען. דער פערוואלטער פון איהרע גיטער איז געקומען צו איהר מיט רעכ־נונגען וועגען זייערע געשעפטען און האט געראטהען, זיי זאָלען איבערפאהרען אין מאסקווע אין זייער הויז, וואס איז געבליבען גאנץ און האט נאר געפאָדערט א קליינעם רעמאָנט. דאס לעבען האט זיך מיט אנדריי׳ס טויט ניט אבגעשטעלט און מען האט געדארפט לעבען. וויא שווער עס איז פאר איהר ניט געווען ארויס־צורייסען זיך פון דער טרויערדיגער וועלטיל און שיידען זיך מיט נאטאשא׳ן, האט דאס לעבען אבער געפאָדערט דאס זייניגע און זיא האט געמוזט נאכגעבען דיא פאָדערונגען. זיא איז דורכגענאנגען אלע חשבונות מיט׳ן פערוואלטער, האט זיך בעראטהען מיט דעסאל׳ן וועגען פלימעניק און האט גענומען מאכען הכנות אריבערצופאהרען אין מאסקווע.

נאטאשא איז געבליעבען אליין און צייט מארי האט גענומען מאכען דיא הכנות צום אבפאהרען, האט זיא איהר אויסגעווייכט.

מארי האט פארגעשלאגען דער גרעפין, אז זיא זאל לאזען נאטאשא׳ן פאהרען מיט איהר אין מאסקווע, נאר נאטאשא האט דערפון ניט געוואלט הערען.

ווען נאטאשא האט דערפיהלט, אז זיא בלייבט אליין מיט איהר גרויסען צער, איז זיא דאס רוב צייט געזעסען אליין אין איהר צימער, צופענדיג עפעס מיט איהרע דינע פינגער און קוקענדיג מיט דיא אויגען אין דער לופט. די איינזאמקייט האט איהר אויסגעמאטערט, נאר דאס איז געווען נויטיג פאר איהר. ווען נאר עמיצער איז צו איהר אריינגעקומען, האבען איהרע אויגען אנגענומען אן אנדער אויסדרוק און זי האט זיך גענומען פאר א בוך אדער פאר נייהען, ווארטענדיג מיט אונגעדולד, יענער זאל אוועקגעהן.

XIV.

חען נאטאשא איז א מאָל אזוי געזעסען פערטראכט אין איהר צימער, צופענדיג דעם גארטעל פון איהר קלייד, איז אין איהר צימער אריינגעלאָפען דיא דיענסט מיט א צושראָקענע געזיכט און האט אויסגעשריען:

— געהט ניכער צום פאָטער אן אונגליק איז געשעהען. א בריעף וועגען פע־טער אילאיטש!....

— וואָס פאר אן אונגליק קען דאָרטען זיין ביי זיי, האט נאטאשא געזאָגט צו זיך אליין אונצופריעדען.

ווען נאטאשא איז אריין אין זאל, האט זיא בעגעגענט דעם פאָטער, וויא ער געהט ארויס פון דער גרעפענס צימער. זיין געזיכט איז געווען צוקנייטשט און נאס פון טרערען. וויא עס האט געשיינט, איז ער ארויסגעלאָפען פון דער ווייב'ס צימער אום ער זאָל זיך קענען אויסוויינען. דערזעהענדיג נאטאשאן, האט ער פערצווייפעלט א מאך געטהאָן מיט דיא הענד און האט זיך צובליפעט, קוים ארויסריידענדיג:

—פע....פעטיא...נעה, נעה, זיא.... רופט......און ער האט זיך קוים צוגע־שלעפט צו א שטוהל, איז כמעט ארויפגעפאלען אויף איהם און האט פערשטעלט דאס געזיכט מיט דיא הענד.

נאטאשא האט פלוצים דערפיהלט, וויא עפּעס א שרעקליכע זאך האט איהר א זעץ געטהאָן אין הארצען. איהר האט אויסגעוויזען, אז עפּעס רייסט זיך ביי איהר אָב, און אז זיא שטארבט. נאר גלייך נאָכ'ן וויהטאָג האט זיא דערפיהלט א בעפרייאונג פון דעם איסר פון לעבען, וואָס איז אויף איהר געלעגען. דערזעהענ־דיג דעם פאָטער און דערהערענדיג דער מוטער'ס שרעקליכע קולות האט זיא גלייך פערגעסען זיך און איהר צער. זיא איז צוגעלאָפען צום פאָטער, גאָר ער האט איהר אָנגעוויזען אויף דער טיהר וואָס האט געפיהרט אין דער מוטער'ס צימער. זיא איז מיט געשווינדע טריט אריין אין צימער און איז צוגעלאָפען צו דער מוטער.

דיא גרעפין איז געלעגען אויסגעצויגען אין א פאָטעל און האט זיך געקלאפּט מיט'ן קאָפּ אן דער וואנד. סאָניא און דיא דיענסטמיידלאך האבען איהר געהאלטען פאר דיא הענד.

— נאטאשא! נאטאשא! האט געשריען דיא גרעפין. א ליגען, א ליגען! נא־טאשא! האט זיא געשריען, אָבשטויסענדיג פון זיך סאָניא'ן און דיא מיידלאך. אוועק פון מיר! א ליגען! דערהרג'עט! חא־חא־חא!.... א ליגע!....

נאטאשא האט זיך מיט'ן קניע איינגעשטעלט אויפ'ן פאטעל, אנגעבויגען זיך איבער דער מוטער און מיט א'ן אנגער ווארטעטע קראפט א שלעפ געטהאן צו זיך איהר געזיכט און צוגעטהוליעט זיך צו איהר.

—מאמעלע.... טייבעלע.... איך בין דא. מאמעלע, האט זי געשעפטשעט.

זיא האט ניט ארויסגעלאזט דיא מוטער פון דיא הענד, האט געהייסען דער־לאנגען וואסער, האט אויף איהר צוריסען דאס קלייד און ניט אויפגעהערט צו שעפטשען:

— מאמעלע.... נשמה'לע.... טייבעלע....

די גרעפין האט איהר צונעדריקט די האנד, פערמאכט די אויגען און איז אויף א רגע שטיל געווארען. פלוצים האט זיא זיך געשווינד א הויב געטהאן, האט זיך ווילד ארומגעקוקט און, דערזעהענדיג נאטאשא'ן, האט זיא איהר גענומען דריקען דעם קאפ מיט אלע כחות. דערנאך האט זי אומגעווענדעט צו זיך איהר געזיכט וואס האט זיך געקנייטשט פון וויהטאג און האט אויף איהר לאנג געקוקט.

— נאטאשא, דו האסט מיך ליעב? האט דיא גרעפין געזאגט שטיל, מיט א פערטרויליכען קול. נאטאשא, דו וועסט מיך ניט אבנארען. דו וועסט מיר זאגען דעם גאנצען אמת.

— טייבעלע.... מאמעלע.... האט נאטאשא ווידערהאלט.

און אין דעם מאכטלאזען קאמפף מיט דער ווירקליכקייט, ניט וועלענדיג גלוי־בען, אז זיא קען נאך לעבען ווען איהר ליעב קינד איז דערשאסען, האט זיך דיא גרעפין געפונען איהר רעטונג פון דער ווירקליכקייט אין דער וועלט פון וואהנזין.

נאטאשא האט ניט געדענקט, וויא אזוי איז אריבער דער טאג, דיא נאכט, דער קומענדער טאג, דיא קומענדע נאכט. זיא האט ניט געשלאפען און איז ניט אבגעטראטען פון דער מוטער. דיא דריטע נאכט איז דיא גרעפין שטיל געווארען אויף עטליכע מינוט, און נאטאשא האט אנגעשפארט דעם קאפ אין הענטיל פון פאטעל און פערמאכט דיא אויגען. דאס בעט האט א סקריפ געטהאן, נאטאשא האט געעפענט דיא אויגען. דיא גרעפין איז געזעסען אויף'ן בעט און האט גערעדט שטיל:

— וויא צופריעדען איך בין, וואס דו ביזט צוריקגעקומען. דו ביזט פערמא־טערט פון דעם וועג, דו ווילסט טהיי?

נאטאשא איז צו איהר צוגעגאנגען.

דו ביזט אויסגעוואקסען און שעהנער געווארען. דו ביזט שוין א מאן,

האט דיא גרעפין פארטגעזעצט, אננעהמענדיג נאטאשא'ן פאר דער האנד.

— מאטעלע, וואס רעדט איהר?

— נאטאשא, ער איז שוין ניטא, ניטא מעהר!

זיא האט ארומגענומען דיא טאכטער און דיא גרעפין האט צום ערשטען מאל אויסגעבראכען אין א געוויין.

XV.

מארי האט אבגעלעגט איהר רייזע. סאניא און דער גראף האבען געזוכט צו פערבייטען נאטאשא'ן, נאר זיי האבען ניט געקענט. זיי האבען געזעהען, אז נאר זיא אליין האט געקענט אבהאלטען דיא מוטער פון א וואהנזיננינגער פערצווייפלונג. דריי וואכען נאך אנאנד איז נאטאשא ניט אבגעטראטען פון דער מוטער. זיא איז געשלאפען נעבען איהר אין א פאטעל, האט איהר געגעבען עסען און טרינקען און האט ניט אויפגעהערט צו ריידען מיט איהר. זיא האט גערעדט, ווייל איהר צארטער קול אליין האט בערוהיגט דער גרעפין.

דער גרעפינ'ס גייסטיגע וואונד האט זיך ניט געקענט פערהיילען. פעטיא'ס טוידט האט אבגעריסען א האלב לעבען איהרען. אין א חודש ארום נאך דער נאכריכט וועגען פעטיא'ס טוידט איז זיא פון א פרישע, מונטערע פופציג-יאהריגע פרוי געווארען א האלב-טוידטע זקנה, וואס האט שוין קיין אנטהייל ניט גענומען אין לעבען. נאר דיא זעלבע וואונד, וואס האט א העלפט דערשלאגען דיא גרעפין, האט נאטאשא'ן ארויסגערופען צום לעבען.

נאטאשא איז אייגעפאלען, בלייך געווארען און אזוי אבגעשוואכט פיזיש, אז אלע האבען שטענדיג גערעדט וועגען איהר געזונד, און דאס איז איהר געוועזן אנגענעהם. נאר אפט איז אויף איהר אנגעפאלען ניט נאר אשרעק פארן טוידט זאנדערן פאר א קראנקהייט, פאר א שוואכקייט און זיא וועט פערלירען איהר שעהנהייט, און זיא האט ניט ווילענדיג בעטראכט איהרע אויסגע־מאגערטע האנד אדער געקוקט אין דער פריה אין שפיגעל אויף איהר אויסגעצוי־גענעם קלעגליכע געזיכט. איהר האט אויסגעוויזען, אז אזוי דארף זיין, און צו דער זעלבער צייט איז איהר געווארען שרעקליך און אומעדיג.

א מאל איז זיא צו גיך ארויף אויף דיא טרעפ און זיא האט זיך זעהר פערמאטערט. באלד האט זיא אויסגעפונען א תירוץ, אז זיא דארף עפעס האבען אונטען, פון וואנען זי איז ווידער ארויפגעלאפען אויף דיא טרעפ, פרובענדיג איהרע כחות.

איהר וואונד האט גענומען פערלעבען און אין איהר נשמה האבען גענומען

שפראַצען נייע בלעטלאַך וואָס האָבען ביסלעכווייז גענומען פערדעקען איהר צרה אַזוי, אַז באַלד וועט מען שוין ניט קענען בעמערקען, אַז זיא איז דאָרטען וועָן געוועָן.

ענדע יאַנואַר איז מאַרי אַבגעפאָהרען אין מאָסקווע, און דער אַלטער גראַף האָט גע'פּועל'ט אַז נאַטאַשא זאָל פאָהרען מיט איהר און דאָרטען בעראַטהע זיך מיט דאָקטוירים.

XVI.

פיער האָט דערפיהלט דיא יסורים, דחקות און נויט, וואָס ער איז אויסגעשטאַנען ערסט דאַנן, ווען די יסורים און דחקות האָבען זיך געענדיגט. ער איז גלייך נאָך זיין בעפרייאונג אוועקגעפאָהרען אין אָרעל און פון דאָרטען האָט ער זיך געקליבען צו פאָהרען אין קיעוו נאָר אין צוויי טעג אַרום איז ער קראַנק געוואָרן און איז אָבגעלעגען דריי חדשים.

דיא צייט פון זיין בעפרייאונג ביז דיא קראַנקהייט האָט ניט געמאַכט אויף איהם כמעט קיין איינדרוק. ער האָט עפּעס געדענקט א מיאוס וועטער און אינערליכען פיזישען אומעט, א וויעהטאָג אין דיא פיס, אין זייט; ער האָט געדענקט דיא נייגיערדע פון דיא אָפיצירען, גענעראַלען, וועלכע האָבען איהם אויסגעפרעגט, וואָס מיט איהם איז געוועזן און וועלכע האָבען איהם בעזאָרגט מיט עקיפּאַזשען און פערד. אין דעם טאָג פון זיין בעפרייאונג האָט ער געזעהן פּעטיאַ'ס טויטען קערפּער. אויך דאַן האָט ער זיך דערוואוסט, אַז אַנדריי האָט נאָך געלעבט א חודש צייט נאָך דער באָראָדינאָר שלאַכט און איז ערשט ניט לאַנג געשטאָרבען ביי דיא ראָסטאָוו'ס אין הויז. אין דעם זעלבען טאָג האָט איהם דעניסאָוו דערצעהלט, אַז עלען איז געשטאָרבען. פיער האָט געפיהלט אַז ער איז ניט אין שטאַנד צו פערשטעהן די בעדייטונג פון דיזע אַלע נאַכריכטען. ער האָט זיך געאיילט אוועקצופאָהרען וואָס ניכער פון דיא אַלע ערטער. וואו מענשען האָבען אויסגעקוילעט איינער דעם צווייטען, און אַבזוכען ערגעץ א שטילען פּלאַץ, אום צו קענען בעטראַכטען וואָס ער האָט געהערט. נאָר וויא ער איז געקומען אין אָרעל איז ער קראַנק געוואָרען און ווען ער האָט ערוואַכט פון זיין קראַנקהייט, האָט ער דערזעהען נעבען זיך צוויי פון זיינע בעדיענטע, וואָס זיינען געקומען פון מאָסקווע, און דיא עלטערע קוזינע זיינע.

ווען ער האָט אָנגעהויבען צו קומען צו זיך, האָב ער זיך מיט שוועריקייטע גענומען ביסלעכווייז אָבגעוואוינען פון די איינדריקע פון דיא לעצטע חדשים איהם

איז געוועזען שווער צוגעוואוינען זיך צום געדאנק, אז מארגען וועט איהם קיינער אין ערגעץ ניט טרייבען, אז זיין ווארעמע בעט וועט קיינער ניט אוועקנעהמען און אז ער וועט זיכער האבען א מיטאג, טהיי און סאפיר. נאר אין שלאף האט ער נאך א לאנגע צייט איבערגעלעבט דיא גרוילען פון פלען. אויך אזוי ביסלעכווייז האט ער גענומען בעגרייפען דיא נאכריכטען וואס ער האט בעקומען גלייך נאך זיין בעפרייאונג: אנדריי'ס טוידט, זיין ווייב'ס טוידט און די מפלה פון דיא פראנצויזען.

פיער האט זיך נאך דער קראנקהייט אומגעביטען. זיין אויסזעהן איז געבליבען דאס זעלבע וויא פריהער, ער איז איצט אויך געוועזען אזוי פערטראכט און האט ניט געזעהן וואס עס טהוט זיך פאר זיינע אויגען. נאר פריהער האט ער אויסגעזעהען צו זיין הגם א גוטער מענש אבער אן אונגליקליכער, און דאריבער האבען זיך מענשען פון איהם דערווייטערט; און איצט האט א פרייליכער שמייכעל פון לעבען שטענדיג געשפיעלט ארום מויל און אין דיא אויגען האט זיך געלויכטען אנטהייל צו מענשען, און מענשען האבען זיך געפיהלט אנגענעהם אין זיין געגענווארט.

פריהער האט ער פיעל גערעדט, האט זיך געקאכט און האט וועניג געהערט; איצט האט ער זיך זעלטען געקאכט און האט געקענט אויסהערען אזוי, אז מענשען האבען איהם מיט פערגניגען דערצעהלט זייערע פערבארגענסטע סודות.

XVIII.

ענדע יאנואר איז פיער אראבגעקומען אין מאסקווע און האט זיך בעזעצט אין א זייטיגע שטיבעל, וואס איז פערבליבען פון זיין פאלאץ. ער האט זיך געקליבען צו פאהרען אין פעטערבורג און האט גערעכענט צו שטעהן אין מאסקווע א פאר טעג: דיא שטאדט האט איצט גענומען לעבען, און אלע האבען געפייערט דעם זיעג.

וועגען דיא ראסטאוס האט ער געהערט, אז זיי געפינען זיך איצט אין קאסטראמא, און נאטאשא איז איהם זעלטען אריין אין זינען. אויב ער האט זיך יא דערמאנט וועגען איהר, איז דאס נאר געוועזען ווי א אן אנגענאהמע עראינערונג פון א ווייטער פערגאנגענהייט.

אויף'ן דריטען טאג נאך זיין קומען אין מאסקווע האט ער זיך דערוואוסט, אז מארי געפינט זיך אין מאסקווע. אנדריי'ס טוידט, זיינע לעצטע טעג האבען פיער'ן זעהר אינטערעסירט און נאך דעם זעלבען אבענד איז ער אוועקגעפאהרען צו איהר.

א'ן אלטער דיענער מיט א'ן ערנסטע געזיכט האט איהם געמעלדעט, אז דיא

פירסטין נעהמט צו געסט נאָר זונטאג.

פון דעסטוועגען געה און מעלד, פיעלייכט וועט זיא עמפפאנגען, האט געזאָגט פיער.

אין עטליכע מינוט ארום איז ארויסגעקומען דער דיענער און דעסאל. דעסאל האָט איהם איבערגעגעבען פון מארי'ס נאָמען, אז זיא איז זעהר צופריעדען איהם צו זעהען און בעט איהם ער זאָל ארויף צו איהר אין איהרע צימערן.

אין צימער, וואוהין פיער איז אריינגעקומען, און וואס איז געוועזן בעלויכטען מיט איין ליכט, איז געזעסען מארי און נאָך עמיצער אין א שווארצע קלייד. ווער אזוינס דאָס איז געוועזן האָט ער נישט בעמערקט.

מארי האָט זיך אויפגעהויבען און קומענדיג איהם אנטקעגען, האָט זיא איהם אויסגעשטרעקט דיא האנד.

— יאָ, האָט זיא געזאָגט, אָט וויא מיר בעגעגענען זיך. ער (דאָס הייסט אנ־דריי) האָט אָפט גערעדט וועגען אייך די לעצטע טעג. איך האָב זיך אזוי געפרייט, ווען איך האָב זיך דערוואוסט, אז איהר זייט בעפרייט געוואָרען. דאָס איז געוועזן דיא ערסטע פריילינע נאכריכט, וואס מיר האָבען בעקומען אין דעם פערלויף פון א לאנגע צייט.

מארי האָט זיך אונרוהיג אומגעקוקט אויף איהר חברתא און האָט עפעס גע־וואָלט זאָגען, נאָר פיער האָט איהר איבערגעשלאָגען.

— שטעלט זיך פאָר, אז איך האָב וועגען איהם נאָר נים געוואוסט, האט גע־זאָגט פיער. איך האָב גערעכענט, אז ער איז טוידט. אויסגעפונען האָב איך שוין שפעטער, אז ער איז אריינגעפאלען צו דיא ראָסטאָווס......וואס דאָס שיקזאל קען מאכען!

פיער האָט גערעדט גיך און בעלעבט. ביי זיינע לעצטע ווערטער האָט זיך אויף מארי'ס געזיכט געשטארקט דיא פערלעגענהייט. זיא איז מיט דיא אויגען איבערגעלאָפען פון פיער'ס געזיכט איבער'ן געזיכט פון דער דאַמע אין שווארצען.

— דערקענט איהר דען נים? האט זיא געפרעגט.

פיער האט א קוק געטהאָן אויף די דאַמע אין שווארצען: „דאָס איז אונמעג־ליך, אז דאס זאָל זיין זי. דאָס איז נאָר אַן עראינערונג פון איהר", האָט ער געזאָגט צו זיך. נאָר אין דער צייט האָט מארי געזאָגט:

— אט אשא.

אויף נאטאשאס געזיכט האט זיך געוויזען זעהר א לייכטער שמייכעל און אויף

פיער'ן האט פלוצים א בלאָז געטהאָן מיט א לאנג פערגעסענעם גליק. ווען זיא האט א שמייכעל געטהאָן, האט ער שוין מעהר ניט געצווייפעלט, דאס איז געווען נאטאשא און ער האט איהר געליעבט.

אין דער ערשטער מינוט האט ער ארויסגעוויזען פאר זיי און פאר זיך אליין זיין געהיימניס. ער איז רויט געוואָרען און האט געוואָלט בעהאלטען זיין עררעגונג. נאָר וואס מעהר ער האט עס געוואָלט בעהאלטען האט ער עס אלץ מעהר ארויס געוויזען, אז ער ליעבט איהר.

פיער'ס פערלעגענהייט האט ביי נאטאשא'ן ניט ארויסגערופען קיין פערלעגענהייט, פערקעהרט, דאס האט איהר פערשאפט פערגניגען.

פיער איז זיך פערזעסען זעהר שפעט אין דער נאכט. זיי האבען גערעדט וועגען אנדריי'ס טוידט, פיער האט דער צעהלט זיינע ערפאהרונגען פון פלען און נאטאשא, וואס איז געווען זעהר שווייגעדיג צייט פון אנדריי'ס טוידט, האט איצט דערצעהלט אלע אייגצעלהייטען פון איהר לעצטע בעגעגעניס מיט אנדרייען, פון זיינע לעצטע טעג און פיער האט גענומען אבשיעד און איז אוועק.

XIX.

פיער האט ניט געקענט איינשלאָפען דיא נאכט. ער האט ארומגעשפאצירט איבער'ן צימטער אויף און אָב, דא ציהענדיג מיט דיא אקסלען און דא שמייכלענדיג.

זיין רייזע אין פעטערבורג האט ער אָבגעלעגט און אויף מאָרגען איז ער געפאָהרען מיטאָגען צו מארי.

נאטאשא'ן האט איצט אויסגעזעהן גראדע אזוי וויא ער האט איהר געקענט פון איהרע קינדערשע יאָהרען. איהרע אויגען האָבען געלויכטען מיט א פריילינען פראנענדען שיין. איהר געזיכט האט געהאט א צערטליכען און שעלמישען אויסדרוק.

פיער וואָלט פערבלייבען דעם גאנצען אבענד, נאָר מארי האט געדארפט פאָהרען אין איהר קירכע און פיער איז מיטגעפאָהרען.

אויף מאָרגען איז פיער געקומען פריה, האט דא געמיטאגט און איז אָבגעזעסען דעם גאנצען אבענד. זייער געשפרעך איז איבערגעפלויגען פון איין געגענשטאנד אויפ'ן צווייטען און האט זיך אָפט איבערגעריסען. פיער איז זיך פערזעסען אזוי שפעט אז מארי און נאטאשא האבען זיך גענומען איבערקוקען. פיער האט געפיהלט אז ער דארף שוין געהן, נאָר ער האט ניט געקענט אויפהייבען זיך.

מארי האט זיך דיא ערשטע אויפגעהויבען און קלאָגענדיג זיך אויף א קאפ

וועהטאָג, האָט זיא גענומען זענגען זיך.

— אַלזאָ פאָהרט איהר מאָרגען אין פעטערבורג? האָט זיא געזאָגט.

— ניין, איך פאָהר ניט, האָט פּיער געזאָגט פערוואונדערט און ווי בעליידיגט. אין פעטערבורג? אה, יא, מאָרגען. נאָר איך זעגען זיך נאָך ניט. איך וועל פאָר'ן פאָהרען אריינקומען, האָט ער געזאָגט, רויט ווערענדיג און נאָך אלץ ניט רירהענדיג זיך פון אָרט.

נאַטאַשא האָט איהם געגעבען דיא האַנד און איז אַרויסגעגאַנגען. נאָר מארי אנשטאַט אוועקצוגעהן, האָט זיך ווידער אַריינגעזעצט אין א פאָטעל און האָט מיט איהרע שטראַהלענדע אויגען אויפמערקזאַם א קוק געטהאן אויף איהם. איהר קאָפּוועהטאָג איז, וויא עס האָט געשיינט, אין גאַנצען פערשוואונדען געוואָרען. זיא האָט זיך אבגעזיפצעט, וויא צוגריימענדיג זיך צו א לאַנגען געשפּרעך.

מיט נאַטאַשא'ס אוועקגעהן איז פּיער'ס פערלעגענהייט פערשוואונדען געוואָרן. ער האָט צוגערוקט א פאָטעל צו איהרען און געזאָגט מיט אַ'ן עררעגטע בעלעבטערהייט:

— יא, איך האָב מיט אייך געוואָלט ריידען. העלפט מיר דאָ אויס. וואָס זאָל איך טהאָן? קען איך האָפען? פריינד מיינער, הערט מיך אויס. איך ווייס אלץ. איך ווייס, אז איך בין ניט ווערטה צו האָבען איהר; איך ווייס, אז איצט איז אונמעגליך צו ריידען וועגען דעם. נאָר איך וויל זיין איהרער א ברודער. ניין, ניט דאָס, איך וויל ניט, איך קען ניט.

ער האָט זיך אָבגעשטעלט אין מיטען ריידען און האָט אויסגעווישט דאָס געזיכט און דיא אויגען מיט דיא הענד.

— אָט אזוי, האָט ער פאָרטגעזעצט, אָנטהוענדיג איבער זיך א כח און צו ריידען אזוי, אז דיא ווערטער זאָלען זיך קלעפּען. איך ווייס ניט, פון וועלכע צייט אָן איך ליעב איהר. נאָר איהר אליין האָב איך געליעבט מיין גאַנץ לעבען און אָהן איהר קען איך זיך דאָס לעבען ניט פאָרשטעלען. ריידען איצט מיט איהר וועגען דעם קען איך זיך ניט בעשליסען, נאָר דער געדאַנק, אז זיא האָט אפשר געקענט זיין מיינע און איך האָב דורכגעלאָזט דיא געלעגענהייט... די געלעגענהייט.... איז שרעקליך. זאָגט מיר, קען איך האָפען? זאָגט מיר, וואָס דאַרף איך טאָן.

— איך דענק וועגען דעם, וואָס איהר האָט מיר געזאָגט, האָט געענטפערט מארי. איהר זייט גערעכט, אז איצט ריידען וועגען ליעבע... מארי האָט זיך איבערגעהאַקט. זיא האָט זיך איבערגעהאַקט דערפאַר ווייל זיא האָט געוואָלט זאָגען, אז

איצט ריידען וועגען ליעבע קען מען ניט, נאר בעמערקט האט זיא שוין פון דריי טעג, אזז נאטאשא, וואס האט זיך פלוצים אזוי געענדערט, וועט זיך ניט נאר ניט בעליידיגען, ווען פיער זאל זיך איהר ערקלערן אין ליעבע, זאנדערן דאס איז דיא איינציגע זאך, וואס זיא ווינשט.

— ריידען מיט איהר איצט.... קען מען ניט, האט מארי דאך געזאגט ענדליך.

— נאר וואס זאל איך טהאן?

— לאזט דאס איבער צו מיר, האט געזאגט מארי. איך ווייס....

פיער האט איהר געקוקט אין דיא אויגען.

— וואס, וואס?...... האט ער געפרעגט.

— איך ווייס, אז זיא ליעבט.... זיא וועט אייך ליעבען.

זיא האט קוים ארויסגערעדט דיא ווערטער איז פיער אויפגעשפרונגען מיט א צושראקענע געזיכט און האט איהר אנגעכאפט פאר דער האנד.

— פאר וואס דענקט איהר אזוי! איהר דענקט, אז איך קען האפען? איהר דענקט?!....

— יא, איך דענק אזוי, האט מארי געזאגט שמייכלענדיג. שרייבט א בריעף צו איהרע עלטערן. ווייטער פערלאזט זיך אויף מיר. איך וועל מיט איהר ריידען ווען עס וועט זיין א געלעגענהייט. און מיין הארץ פיהלט, אז אזוי וועט זיין.

— ניין, דאס איז אונמעגליך! וויא גליקליך איך בין! ניין, דאס איז אונמעגליך! האט פיער גערעדט, קוסענד מאריי'ן אין דיא הענד.

— איהר פאהרט אין פעטערבורג. דאס וועט זיין בעסער. און איך וועל אייך אנשרייבען, האט זיא געזאגט.

— אין פעטערבורג? איך זאל פאהרען אין פעטערבורג? גוט, איך פאהר, נאר מארגען קען איך קומען צו אייך?

אויף מארגען איז פיער געקומען זעגענען זיך. נאטאשא איז געווען אזוי בעלעבט וויא אין דיא פריהעריגע פאר טעג. נאר איהרע אויגען האבען געשיינט מיט גליק.

„איז דאס מעגליך? ניין, דאס קען ניט זיין" האט ער געזאגט צו זיך ביי יעדער מינע איהרע, ביי יעדען ווארט און ביי יעדען בליק איהרען.

ווען ער האט גענומען איהר דינע אויסגעטאגערטע האנד ביים זעגענען האט ער איהר געהאלטען אביסעל לענגער וויא געוועהנליך.

„איז דאס מעגליך, אז דיזע האנד, דער געזיכט, דיזע אויגען, דיזער גאנצער אוצר פון פרויען־רייץ, וועט בעלאנגען אויף אויביג צו מיר? ניין, דאס איז אונמעגליך.

— א גליקליכע רייזע, גראף, האט זיא געזאגט אין דער הויך. איך וויל אויף אייך זעהר ווארטען, האט זיא דערנאך געזאגט אין דער שטיל.

XX.

פון דעם ערסטען אבענד, וואס נאטאשא האט בעגעגענט פיער'ן אין מאריי'ס הויז, האט אין איהר תארצען ערוואכט עפעס, וואס איז געוועזען טיעף בעהאלטען אינערוויינינג.

איהר געזיכט, איהר גאנג, איהר שטימע, אלץ האט זיך פלוצים געענדערט. דיא קראפט פון לעבען, פון האפנונג, פון גליק איז פלוצים ארויסגעשוואוסען פון אויבען און האט געפאדערט א בעפרידיגונג. זיא האט וועניג גערעדט וועגען פיער'ן נאר ווען מארי האט דערמאנט וועגען איהם, האבען זיך איהרע אויגען, וואס זיינען געוועזען אזא ציים אויסגעלאשען ווידער אנגעצונדען מיט א פייער און אויף דיא ליפען האט געשוועבט א זעלטזאמער שמייכעל.

ווען פיער האט געהאט זיין ערקלערונג מיט מארי אין דיא נאכט פאר זיין אבררייזען האט נאטאשא איהר בעגעגענט אויפ'ן שוועל.

— האט ער געזאגט? יא? האט ער געזאגט? האט זיא ווידערהאלט. איך האב געוואלט אונטערהערען פון הינטער דער טהיר, נאר איך האב געמאוסט, או דו וועסט מיר זאגען.

דיא ערסטע מינוט האבען נאטאשא'ס ווערטער בעליידיגט מאריין. זיא האט זיך דערמאנט אן איהר ברודער און זיין ליעבע. נאר רעדזעהענדיג איהר בליק, איהר ערעגונג, האט זיא געזאגט צו זיך: וואס קען זיא העלפען! זי קען אנדערש נים" און האט מיט אן אומעדיגען און שטרענגען קול איבערגעגעבען איהר אלץ, וואס פיער האט געזאגט.

דערהערענדיג, אז פיער פאהרט מארגען אב אין פעטערבורג, האט נאטאשא אויסגערופען פערוואונדערט:

— אין פעטערבורג! נאר בעמערקענדיג מאריי'ס טרויעריגען אויסדרוק פון געזיכט האט זיא פערשטאנען דיא אורזאכע און האט זיך צואוויינט. מארי, האט זי געוויינט, לעהרע מיך ווי צו האנדלען דא איך האב מורא איך זאל דא נים האנד־

כען עפעס שלעכט. וואס דו וועסט הייסען, וועל איך טהאן....

— דו האסט איהם ליעב?

— יא, האט נאטאשא אויסגעמורמעלט.

— אויב אזוי, וואס ווייגסטו, האט מארי געזאגט, שענקענדיג איהר דיא פריי־ליכקייט פאר דיזע טרערען.

— אה, וואס פאר א גליק דאס וועט זיין, ווען איך וועל זיין זיין ווייב און דו וועסט חתונה האבען מיט ניקאלאיען.

— נאטאשא, איך האב דיך געבעטען ניט צו ריידען וועגען דעם. זיי ווייגען אנשווייגען געווארען.

— נאר פאר וואס איז ער אוועקגעפאהרען אין פעטערסבורג? האט נאטאשא פלוצים געפרעגט און האט אליין געאייכט צו ענטפערן. יא, יא, אזוי דארף זיין. ניט וואהר, מארי? אזוי דארף זיין....

עפילאָג.

I.

נאַטאַשא האט חתונה געהאט מיט פּיער בעזוכי אין דעם יאָהר 1813 און דאָס איז געווען דיא לעצטע פריילינבע עראייגניס אין דער אַלטער פאַמיליע ראָסטאָוו. אין דעם זעלבען יאָהר איז געשטאָרבען דער אַלטער גראף איליא אנדרעיעוויטש ראָסטאָוו און מיט זיין טוידט איז דיא פריהערדיגע הויז-געזינד צופאלען געוואָרען

דיא עראייגניסע פון דעם לעצטען יאָהר: דאָס אנטלויפען פון מאָסקווע, דיא שרפות דאָרטען, אנדריי'ס טוידט און נאַטאַשאַ'ס פערצווייפלונג, פּעטיא'ס טוידט און דער גרעפינ'ס צער, דאָס אלץ איז געפאלען איין קלאַפּ נאָכ'ן צווייטען אויף זיין אלטען קאָפּ.

נאַטאַשאַ'ס חתונה האָט איהם א ווײלע בעשעפטיגט מיט דער אויסערליכער זייט. ער האָט געגעבען דינערס, סאַפּערס און האָט זיך געוואָלט ווייזען פריילינ. נאָר זיין פריילינקייט האָט זיך ניט אָנגעשטעקט, וויא פריהער, אָ'ן אנדערער, זאָנדערן האָט ארויסגערופען מיטלייד ביי דיא יעניגע, וואָס האָבען איהם געקענט און געליעבט.

נאָך נאַטאַשאַ'ס אָבפאָהרען מיט'ן מאַן איז ער שטיל געוואָרען און האָט זיך אָנגעהויבען צו קלאָגען, אז איהם איז אומעטיג. אין עטליכע טעג ארום איז ער קראַנק געוואָרען און אריינגעלעגט זיך אין בעט. ער האָט גלייך געוואוסט, אז ער וועט שוין פון בעט ניט אויפשטעהן. דיא גרעפין האָט פערבראַכט נעבען זיין צוקאָפּענס צוויי וואָכען, ניט אויסטהוענדיג זיך. יעדעס מאָל וואָס זיא האָט

איהם געגעבען רפואות, האט ער שטיל, בליפענדיג, געקוקט איהר האנד. דעם לעצטען טאג האט ער ביי איהר און ביים זוהן אונטער דיא אויגען געבעטען אום פערצייהונג, פאר וואס ער האט געמאכט א תל פון דיא גיטער. אויסגענאנגען איז ער שטיל, און אויף מארגען זיינען געקומען אלע בעקאנטע אבצוגעבען איהם דעם לעצטען חוב און אלע האבען געזאגט מיט איין לשון:

יא, וואס מען זאל ניט זאגען, א מענש איז ער געוועז א דימענט. אזעלכע מענשען קען מען נאר היינט ניט בעגעגענען.... און ווער האט עס נישט זיינע שוואכע זייטען?....

ער איז געשטארבען גראדע אין דער צייט, ווען זיינע געשעפטען האבען זיך אזוי פערפלאנטערט, אז מען האט זיך שוין ניט געקענט פארשטעלען, מיט וואס וועט זיך עס ענדיגען, אז דאס זאל אנהאלטען נאך א יאהר.

ניקאלאי האט זיך געפונען אין פאריז מיט דיא רוסישע סאלדאטען ווען ער האט בעקומען דיא נאכריכט וועגען דעם פאטער'ס טוידט. ער האט גלייך געבעטען אום ענטלאסונג פון דיענסט און ניט דערווארטענדיג זיך אויף דעם איז ער אוועקגעפאהרען אין מאסקווע. אין א חודש ארום האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער אלטער גראף האט איבערגעלאזען חובות צוויי מאל אזוי פיעל, וויא זיינע גיטער זיינען ווערטה געוועזן.

דיא קרובים און פריינד האבען געראטהען ניקאלאיען, אז ער זאל זיך אבזאגען פון דער ירושה. נאר ניקאלאי האט אין דעם געזעהן א פארוואורף דעם הייליגען געדעכטניס פון זיין פאטער און ער האט פון דעם ניט געוואלט הערען און האט איבערגענומען דיא ירושה מיט דער פערפליכטונג צו בעצאהלען דיא חובות.

דיא קרעדיטארען זיינען איהם גלייך בעפאלען וויא ביהנען און מען האט איהם ניט געלאזט רוהען. זיינע אונטערנעהמונגען האבען איהם ניט געלונגען און די גיטער האט מען פערקויפט פון א אוקציאן און א העלפט חובות זיינען געבליבען ניט בעצאהלט. ער האט ביי פיער'ן געליהען דרייסיג טויזענד רובעל און האט בעצאהלט א טהייל חובות, וואס ער האט אנערקענט פאר געלד-חובות, און אום פאר דיא איבריגע ניט אריינצופאלען אין געפעננניס, איז ער וויעדער אריינגעטראטען אין דיענסט.

ער האט געוואלט צוריקקעהרען אין דער ארמיע, נאר דאס האט דיא מוטער ניט דערלאזט. זי האט איהם פון זיך ניט געוואלט אבלאזען און ער האט אויסגע־טהאן זיין מונדיר און האט אגגענומען א ציוויל־שטעלע אין מאסקווע און בעזעצט

זיך מיט דער מוטער און סאָניאַ'ן אין א קליינע וואוינונג.

נאטאשא און פיער האָבען געוואוינט אין פעטערבורג און האָבען קיין אהנונג ניט געהאט פון ניקאָלאַי'ס לאגע.

II.

אָנהויב ווינטער איז מאַרי אראָבגעקומען אין מאָסקווע. פון די קלאַנגען וואָס האָבען זיך געטראָגען איבער דער שטאָדט, האָט זיא זיך דערוואוסט, אין וואָס פאר א לאגע די ראָסטאָווס געפינען זיך און ווי „דער זוהן האָט זיך אויפגעאָפפערט פאר דער מוטער". זיא האָט גערעכענט פאר איהר חוב צו מאכען די ראָסטאָווס א וויזיט, נאָר דעמאָנענדיג זיך איהרע פערהעלטניסע מיט ניקאָלאַיען אין וואָראָנעזש, האָט זיא דערפאר מורא געהאט. דאָך איז זי אין עטליכע וואָכען ארום נאָך איהר קומען אין מאָסקווע אוועקגעפאָהרען צו די ראָסטאָווס.

דער ערשטער האט איהר בעגעגענט ניקאָלאַי, ווייל מען האט געדארפט דורכגעהען דורך זיין צימער צו די גרעפין. ביים ערשטען בליק אויף איהר, האָט ניקאָלאַי'ס געזיכט אָנגענומען אַ'ן אויסדרוק פון קאַלטקייט, טרוקענקייט און שטאָלץ אנשטאָט פריילִיכקייט, ווי מאַרי האט ערוואַרטעט. ניקאָלאַי האט געפרעגט, וואָס זיא מאכט, האט איהר בעגלייט צו דער מוטער אין צימער, איז דאָרטען געזעסען א מינוט פינף און ער איז ארויסגעגאנגען פון דאָרטען.

ווען זיא איז ארויסגעקומען פון דער גרעפינ'ס צימער, האָט איהר ניקאָלאַי ווידער בעגעגענט און בעגלייט איהר זעהר טרוקען צום פאָרצימער. ער האָט קיין וואָרט ניט געענטפערט אויף איהר בעמערקונג וועגען דער גרעפינ'ס געזונד. וואָס געהט דאָס אייך אָן? לאָזט מיך צורוה, האט גערעדט זיין בליק.

— וואָס שלעפט זיא זיך דאָ ארום? וואָס דארף זיא דאָ? איך קען ניט ליידען דיזע דאמען און זייער ליעבענסווירדיגקייט, האָט ער געזאָגט אין דער הויף אין סאָניא'ס געגענוואַרט, ניט קענענדיג לעננער איינהאלטען דעם פערדרוס, נאָכדעם וויא מאַריי'ס קארעטע איז אָבגעפאָהרען פון זייער וואוינונג.

— אַח, וויא קענט איהר עס אזוי רעדען, ניקאָלאַס, האָט געזאָגט סאָניא קוים בעהאלטענדיג איהר פרייד. זיא איז אזא גוטע און דיא מאמא האָט איהר אזוי ליעב!

ניקאָלאַי האט גאָר ניט געענטפערט און האט מעהר ניט געוואָלט ריידען פון איהר. נאר פון דיזען בעזוך אָן האט דיא אלטע גרעפען עטליכע מאָל אין טאָג פערצוויגען א געשפרעך וועגען איהר.

די גרעפין האט איהר געליבט און האט געפאדערט, אז ניקאלאי זאל אריבערפאהרען צו איהר, האט אויסגעדריקט איהר וואונש צו זעהען איהר עפטער.

ניקאלאי האט געזוכט צו פערשוויינען ווען דיא אלטע גרעפין האט גערעט וועגען מארי'ן. נאר זיין שווייגען האט איהר צורייצט.

זיא איז זעהר א ווירדיגע און פיינע מיידעל, האט דיא גרעפין ניט אויפגעהערט צו ריידען, און דו דארפסט אריבערפאהרען צו איהר. דארטען קענסטו פארט זעהן עטיצען. אזוי דארף דאך דיר זיין אומעדיג מיט אונז.

— אבער איך וויל ניט, מוטער, האט ניקאלאי געזאגט.

— דא האסטו געוואלט זעהן און דא ניט. איך פערשטעה דיך ניט, ווירקליך, מיין ליעבער. דא איז דיר אומעדיג און דא ווילסטו קיינעם ניט זעהן.

— איך האב נאר קיין מאל זיך ניט געקלאגט אויף אונמעט.

— ווען איך זאל דיך בעטען צו טאן עפעס אונאנגענעהמעס, אבער איך בעט דיך ניט מעהר וויא אבצוגעבען א וויזיט. דוכט זיך, דיא העפליכקייט אליין פאדערט עס.... איך האב דיך געבעטען און איצט מיש איך זיך מעהר ניט, ווען דו האסט סודות פון דער מאמען.

— איך וויל אריבערפאהרען, אז איהר ווילט.

— מיר איז אלץ איינס. איך וויל עס פאר דיר.

ניקאלאי האט זיך געביסען די וואנסען, האט אויסגעלעגט קארטען און געזוכט אבצוציהען איהר אויפמערקזאמקייט אויף אן אנדער געגענשטאנד.

נאר אויף מארגען און איבערמארגען און נאך איבערמארגען האט זיך ווידערהאלט דער זעלבער געשפרעך.

נאך איהר בעזוך צו דיא ראסטאווס און נאך דעם קאלטען עמפפאנג וואס זי האט געהאט פון ניקאלאיען, האט מארי צוגעגעבען זיך אליין, אז דא איז געווען גערעכט, ווען זיא האט ניט געוואלט פאהרען צו דיא ראסטאווס.

— איבריגענס איך האב עפעס אנדערס ניט ערווארט, האט זיא געזאגט צו זיך, רופענדיג איהר שטאלץ צו הילף. איך האב נאר ניט צו טהאן מיט איהם און האב נאר געוואלט זעהן דיא אלטעטשקע, וועלכע איז געווען שטענדיג גוט צו מיר

נאר זיא האט זיך ניט געקענט בערוהיגען מיט דיעזע רעכנונגען. א געפיהל עהנליך צו חרטה האט איהר געפלאגט. ניט קוקענדיג אויף דעם, וואס זי האט זיך שטייף ענטשלאסען ניט צו פאהרען מעהר צו דיא ראסטאווס און פערגעסען אלץ, האט זיא זיך אלץ געפיהלט אין אן אונבעשטימטען צושטאנד. און ווען איז

האט זיך געפרעגט, וואס אזוינס פלאגט איהר, האט זי זיך געמוזט מודה זיין, אז דאס זיינען איהרע פערהעלטניסע מיט ניקאלאיען. זיין קאלטער העפליכערער טאן איז ניט געקומען פון זיינע געפיהלען צו איהר (דאס האט זיא געוואוסט), זאנדערן דער טאן האט עפעס פערשטעלט. וואס אזוינס האט עס פערשטעלט האט זיא געדארפט אויסגעפינען, און ביז זיא האט עס ניט געפונען, האט זיא געפיהלט אז זיא קען ניט זיין רוהיג.

אין מיטען ווינטער איז זיא געזעסען מיט איהר פלימעניק אין צימער און צו געהערט וויא ער לערנט ווען מען איז איהר געקומען מעלדען, אז ראסטאוו איז געקומען, מיט א פעסטען בעשלוס ניט ארויסצואווייזען איהר געהיימניס האט זיא געגר מען איהר קאמפאניאנקע בוריען און צוזאמען מיט איהר איז זיא ארויס אין זאס-צימער.

ביים ערסטען בליק אויף ניקאלאי׳ס געזיכט האט זיא דערזעהן, אז ער איז נאר געקומען אויס העפליכקייט און האט זיך בעשלאסען צו האלטען זיך מיט איהם אין דעם זעלבען טאג מיט וועלכען ער האט זיך געווענדעט צו איהר.

זיי האבען גערעדט וועגען דער גרעפינס געזונד, וועגען בעקאנטע, וועגען די לעצטע נייעס פון דעם קריעג, און ווען עס זיינען אריבער די צעהן מינוט וואס די העפליכקייט פאדערט, אז א גאסט זאל זיצען, האט ער זיך אויפגעהויבען צו נעהמען אבשיעד.

מארי מיט בוריענ׳ס הילף האט אויסגעהאלטען דעם געשפרעך זעהר גוט; נאר אין דער לעצטער מינוט, ווען ער האט זיך אויפגעהויבען, איז זיא אזוי מיעד געווארען פון ריידען וועגען זאכען, וואס האבען איהר ניט אינטערעסירט, און דער געדאנק, פאר וואס איז איהר געגעבען געווארען אזוי ווייניג נחת אין לעבען, האט איהר אזוי בעשעפטיגט, אז זי האט ניט בעמערקט צוליעב איהר צערשטרייטקייט אז ער האט זיך אויפגעהויבען.

ניקאלאי האט אויף איהר א קוק געטאן און וועלענדיג מאכען א מינע, אז ער בעמערקט ניט איהר פערטראכטקייט, האט ער געזאגט א פאר ווערטער צו בוריען און האט ווידער א קוק געטהאן אויף מאריין. זיא איז נאך אלץ געזעסען אזוי אונבעוועגליך און אויף איהר צארטע געזיכט האט זיך אבגעטונקט איהר קימער. ער האט פלוצים געקראגען מיטלייד מיט איהר און ער האט דונקעל געפיהלט, אז פיליכט איז ער די אורזאכע פון דעם קימער, וואס שפיגעלט זיך אב אויף איהר געזיכט. ער האט איהר געוואלט זאגען עפעס אנ

גענעהמעס, נאָר ער האָט ניט געפונען וואָס צו זאָגען.

— זייט געזונד! האָט ער געזאָגט.

זיא האָט זיך דערמאָנט, וואו זיא איז אין דער וועלט, איז רויט געוואָרען און האָט זיך שווער אָבגעזיפצעט.

— אַח, פערצייהעט, האָט זיא געזאָגט. איהר פאָהרט שוין אוועק? און דאָס קישעלע פאר דער גרעפין?

— ווארט, איך טראָג עס שוין אריין? האָט געזאָגט בוריען און איז ארויס פון צימער.

ביידע האָבען געשוויגען, ווארפענדיג זעלטען א בליק איינער אויף'ן צווייטען.

— יא, האט ענדליך געזאָגט ניקאָליא מיט א טרויעריגען שמייכעל, עס ווייזט אויס, אז דאס איז געווען ניט לאנג, אָבער פיעל וואסער איז אוועקגערונען צייט דאמאָלס, ווען מיר האבען זיך געזעהן דאָס ערסטע מאָל אין באָגוטשאראָווא. מיר זיינען אלע געוועזען דאמאלס אין אן אונגליק און פיעל וואָלט איך איצט געגעבען צוריקצוקעהרען יענע צייט, אָבער מען קען איהר שוין ניט צוריקקעהרען.

מארי האט איהם דורכדרינגליך געקוקט אין דיא אויגען, ווען ער האט עס גערעדט. זיא האט וויא געזוכט צו פערשטעהן יענעם פערבאָרגענעם זינן פון זיינע ווערטער, וואס זאָל איהר ערקלערען זיינע געפיהלען צו איהר.

— יא, יא, האט זיא געזאָגט, נאָר איהר האט ניט וואס צו זשאלעווען דיא פערגאנגענהייט, גראף. ווערדליג איך פערשטעה אייער איצטיגען לעבען, וועט איהר שטענדיג דערמאָנען מיט פערגניגען, ווייל דיא זעלבסט־אויפאָפפערונג מיט וועלכע איהר לעבט איצט...

— איך נעהם ניט אָן אייער קאָמפלימענט, האָט ער איהר אין דער ניך איבערגעשלאָגען. אין געגענטהייל, איך הער ניט אויף צו מאכען זיך פאָרווירפע. נאָר דאָס איז גאָר ניט קיין אינטערעסאנטער געשפרעך.

און ווידער האָט זיין בליק אָנגענומען דעם פריהערדיגען קאלטען און טרוקענעם אויסדרוק. נאָר מארי האָט שוין ווידער אין איהם געפונען יענעם מענשען, וועלכען זיא האָט געקענט און געליעבט, און זי האָט איצט פאר זיך נאָר געזעהן יענעם מענשען.

— איך האָב געדיינקט, אז איהר וועט מיר עס ערלויבען צו זאָגען אייך, האָט געזאָגט מארי, מיר האָבען זיך אזוי בעפריינדעט מיט אייך... און מיט אייער פאמיליע און איך האָב געדיינקט אז איהר וועט ניט רעכענען פאר אונגעב נגנ:ין

אנטהייל נעהמען; נאָר איך האָב געהאַט א טעות, האָט זיא געזאָגט און איהר קול האָט א ציטער געטאָן. איך ווייס ניט פאר וואָס נאָר פריהער זיינט איהר געווען נאָר אנדערש און...

— עס זיינען פאראַן טויזענדער אורזאַכען פאר וואָס. איך דאַנק אייך, האָט ער געזאָגט שטיל. עס איז שווער א מאָל.

— אזוי, אָט דאָס איז דיא אורזאַכע! האָט זיא געזאָגט ביי זיך אין הארצען. ניין, ניט זיין פרייליכען, גוטען און אָפענעם בליק האָב איך אין איהם ליעב געקראָגען, ניט זיין שעהן אויסזעהען אליין איז מיר געפעלען געוואָרען; איך האָב בעגריפען זיין שטייפע און זעלבסטאויפאָפּפערענדע זעעלע. יא, ער איז יעצט אָרעם און איך בין רייך.... יא, נאָר דערפאר ...יא, ווען דאָס זאָל ניט זיין......

און דערמאָנענדיג זיך זיין פריהערדיגע צערטליכקייט, און קוקענדיג אויף זיין גוטע און טרויעריגע געזיכט, האָט זיא פּלוצים פערשטאַנען דיא אורזאַכע פון זיין קאַלטקייט.

—פאר וואָס, גראַף, פאר וואָס? האָט האָט זי פּלוצים כמעט ווי אויסגעשריען, צוסומענדיג ניט ווילענדיג צו איהם. זאָגט מיר, פאר וואָס. איהר דארפט זאָגען. ער האָט געשוויגען.

— איך ווייס ניט, גראַף, אייער „פאר וואָס", האָט זיא פאָרטגעזעצט. נאָר מיר איז שווער, מיר...... איך זאָג עס אָפען. איהר ווילט פאר עפּעס רויבען מיך פון אייער פריהערדיגער פריינדשאַפט און דאָס טהוט מיר וועה. טרערען זיינען ביי איהר ארויסגעטראָטען אין דיא אויגען. איך האָב געהאַט אזוי ווייניג גליק אין מיין לעבען אז יעדער פערלוסט איז מיר שווער......פערצייהעט מיך, לעבט וואָהל.

זיא האָט זיך פּלוצים צואוויינט און איז אוועק פון צימער.

—אום גאָטעס ווילען, וואַרט, פירסטין! האָט ער אויסגעשריען, זוכענדיג איהר אָבצוהאַלטען. פירסטין!

זיא האָט זיך אומגעקוקט. עטליכע מינוט האָבען זיי שטיל אָנגעקוקט איי־נער דעם צווייטען אין דיא אויגען, און דאָס וואָס פריהער איז געווען ווייט און אומעגליך איז איצט געוואָרן מעגליך, נאָהענט און אונפערמיידליך.

* * *

אין הערבסט פון יאהר 1813 האָט ניקאָלאַי חתונה געהאַט מיט פירסטין מאַרי און זיי זיינען איבערגעפאָהרען צוזאַמען מיט זיין מוטער און סאָניאַ אין דיא

בערג".

אין פיער יאָהר האָט ער אויסגעצאָהלט די איבריגע חובות, מיט ריהרענדיג זיין פרוי'ס גיטער, און בעקומענדיג א קליינע ירושה נאָכ'ן טוידט פון זיינע א קוזינע, האָט ער אויך בעצאָהלט דעם חוב פיער'ן.

נאָך אין דריי יאָהר ארום, אין 1820 האָט ניקאָלאַי אזוי איינגעאָרדענט זיינע געשעפטען, אז ער האט צוגעקויפט נאָך א קליינע גוט נעבען די קאהלע בערג און האָט געפיהרט א פערהאנדלונג אויסצוקויפען זיין פאָטער'ס גוט „אָטראָדנע" וואָס איז געווען זיין הייסטער ווונש.

ניסאָלאַי האָט זיך גענומען צו בעל הבת'ישקייט, ווייל ער האָט קיין אנדער ברירה ניט געהאט, נאָר באלד האָט ער זיך אין דעם אזוי אריינגעצויגען, אז ער האָט דיזע בעשעפטיגונג ליעב געקריגען און האָט דערצו אָבגעגעבען זיין גאַנצע צייט ער איז געווען אַ'ן איינפאכער בעל הבית און האָט געלאכט פון דיא טהעאָרעטישע ביכער, וויא צו פיהרען א בעל הבתישקייט; ער האָט זיך גוט צוגעקוקט צום פויער און צו זיינע דרכים און האָט זיך פון איהם געלערנט, וואָס גוט איז און וואָס איז שלעכט און וואָס מען דארף און וואָס מען דארף ניט.

די איינציגע זאך, וואָס איהם האָט געפלאָגט אין בעצוג צו זיין בעל הבתישען איז געווען זיין היצינקייט און דיא הוזאַרישע געוואוינהייט צו געבען די הענד פריי־הייט. דיא ערסטע צייט האָט ער אין דעם ניט געזעהן קיין שלעכטעס, נאָר אויפ'ן צווייטען יאָהר נאָך דער חתונה האָט זיך זיין בליק אויף דעם געענדערט.

א מאָל זומער צייט האָט ער געשיקט נאָך'ן באָגוטשאַראָוואר סטאַראסטא, וועלכער האָט פערביטען דעם פערשטאָרבענעם דראָן און וועלכער האָט זיך בע־שולדיגט אין פערשיעדענע שווינדלען און אין ניט טהאָן וואָס ער האָט געדארפט. ניקאָלאַי איז ארויסגעקומען צו איהם אויפ'ן גאַנעק, און גלייך נאָך דיא ערסטע פּאָאר ווערטער, וואָס דער סטאַראָסטא האָט געזאָגט, האָבען זיך דערהערט גע־שרייען און קלעפּ. ווען ניקאָלאַי איז געקומען אהיים צו פריהשטיק, האָט ער גע־נומען דערצעהלען זיין ווייב, וויא זיין געוואוינהייט איז געווען, וואָס האָט פּאַסירט דיזען פריהמאָרגען און צווישען איבריגען האָט ער אויך דערצעהלט וועגען דעם באָ־גוטשאַראָווא'ר סטאַראָסטא. אין מאַרי'ן האָבען זיך געביטען אלע קאָלאָרען און מיט איינגעפּרעסטע ליפּען איז זיא געזעסען, ניט אויפהויבענדיג דעם קאָפּ און ניט ענטפערענדיג איהם קיין וואָרט.

—אזא עזות'ניק! האָט זייך ניקאָלאַי געקאָכט ביי דער איין ערינערונג וועגען

איהם. ווען ער זאָל מיר זאָגען, אַז ער איז געווען שכור, ער האָט ניט געזעהן .... וואָס איז דיר געוואָרען, מארי? האָט ער געפרעגט פלוצים.

מאַרי האָט אויפגעהויבען דעם קאָפּ האָט עפּעס געוואָלט זאָגען, נאָר זי האָט ווידער געמוזט אראָבלאָזען דיא אויגען און איינפּרעסען דיא ליפּען.

— וואָס איז דיר? וואָס איז אַזוינס, מיין פריינד?

מאַרי איז שטענדיג געוואָרען שעהנער ווען זי האָט געוויינט זי. האָט קיין מאָל ניט געוויינט פו וויהטאָג אָדער פערדרוס, זאָנדערן פון קומער און מיטלייד און ווען זיא האָט געוויינט, זיינען איהרע שטראַהלענדע אויגען געווען פראַכטפאָל.

וויא נאָר ניקאָלאי האט איהר אָנגענומען פאר דער האַנד האט זי זיך לענגער ניט געקענט איינהאלטען און האט זיך צוויינט.

— ניקאָלא'ס, איך האב געזעהען .... ער איז טאקע שולדיג, אָבער דוא, פאר וואָס האָסטו! ניקאָלאס!

און זיא האָט פערשטעלט דאָס געזיכט מיט דיא הענד.

ניקאָלאי איז אנשווינגען געוואָרען, א רויטע פארב איז איהם אריין אין געזיכט און אבגעהענדיג שטיל פון איהר, האָט ער גענומען געהן איבערן צימער. ער האט פערשטאנען דיא אורזאכע פון איהר וויינען. נאר וואס אַזוינס האָט ער געטהאָן? ער האָט דורכגעפּאטשט א פּויער, איז אזא שלעכטע זאך? עה, דאָס זיינען ווייבערשע געשיכטעס, האָט ער געזאָגט צו זיך, ניט קענענדיג איינשטימען מיט זיין פרוי אין א זאך, וואס איהם האט געשיינט גאנץ נאַטירליך. דאָך האָט ער זיך ניט געקענט ענטשליסען וויא אזוי צו ענטפערן אויף דער פראגע, צו אזוי דארף זיין אדער אזוי איז שלעכט. ער האט נאך א מאָל א קוק געטהאָן אויף איהר לייידענדע און ליעבענדע געזיכט און ער האָט פלוצים פערשטאנען, אַז זיא איז געווען גערעכט און ער האָט זיך שוין לאנג פערשולדיגט געגען איהר.

— מארי, האט ער געזאגט שטיל צוגעהענדיג צו איהר. דאס וועט מעהר קיין מאָל ניט זיין. איך גיב דיר מיין ווארט. מעהר קיין מאָל ניט, האָט ער ווידערהאָלט מיט א קול, וואָס האט א צטער געטהאָן, ווי א אינגעל, ווען ער בעט אום פערצייהונג.

פון מאריי'ס אויגען האָבען גענומען פליסען טרערען נאָך עפּטער. זיא האָט אָנגענומען ניקאָלאי'ס האַנד און א קוש געטהאָן איהר.

— ניקאָלאס, ווען האָסטו עס צובראָכען דיין רינג? האָט זי געפרעגט, קוקענדיג אויף זיין האַנד, אום צו געבען דעם געשפּרעך אַן אַנדער ווענדונג.

— היינט: אלץ צוליעב דעם. אח, מארי, דערמאָן מיר ניט וועגען דעם. ער איז ווידער רויט געוואָרען. איך גיב דיר מיין עהרען וואָרט, אז דאָס וועט מעהר ניט זיין. און זאָל דאָס מיר זיין אן אנדענקונג אויף אויביג, האָט ער געזאָגט, ווייזענדיג אויפ'ן צובראָכענעם רינג.

פון דאן אָן ווען ער האָט געהאט אָן ערקלערונג מיט דיא סטאראָסטאס אז די פערוואלטער פון זיינע גיטער און זיינע הענד האָבען זיך גענומען צונויפדריקען אין קולאקעס און דאָס בלוט האָט איהם אריינגעשפארט אין געזיכט, האָט ניקאָלאי געדרייט דעם צובראָכענעם רינג אויפ'ן פינגער און אראָבגעלאָזט די אויגען. דאָך א מאָל צוויי אין יאָהר פלעגט ער זיך פערגעסען און דאן קומענדיג א היים האָט ער זיך מודה געווען פאר'ן ווייב און ווידער פערשפראָכען, אז דאָס איז געווען דאָס לעצטע מאָל.

— מארי, דו האסט מיך, זיכער, האָט ער גערעדט צו איהר, און איך בין דאָס ווערט.

— דו געה אוועק וואָס גיכער, ווען דו דערפיהלסט, אז דו ביזט ניט אין שטאנד איינצוהאלטען זיך, האָט מארי גערעדט טרויעריג, זוכענדיג צו טרייסטען איהר מאן.

ניקאָלאי האָט געלעבט מיט זיין ווייב אזוי גוט, אז אפילו סאָניא און די אלטע גרעפין, וועלכע האָבען פון אייפערזוכט געוואונשען, אז צווישען זיי זאָל זיין עפעס א מיספערשטענדניס, האָבען אָבער ניט געפונען קיין אויסרייד צו מאכען פאר־ווירפע. אָפט נאָך דיא סאמע גליקליכסטע פעריאָדען, פלעגט אויף זיי אָנפאלען א געפיהל פון פרעמדקייט און פיינדליכקייט; דיעזעס געפיהל פלעגט זיך ווייזען מעהרסטענטהיילס ווען מארי האָט געטראָגען.

דעם 5טען דעצעמבער, א טאג פאר ניקאָלאי'ס געבורטסטאג, זיינען אין די „קאהלע בערג" געווען געסט און מען האָט זיך געריכט אויף מאָרגענדיגען יום טוב. צווישען דיא געסט איז דאָ געווען נאטאשא מיט איהרע קינדער, און ניקאָלאי'ס אלטער פריינד, א'ן אויסגעצייכענטער גענעראל וואסילי פעדעראָוויץ דעניסאָוו.

נאטאשא מיט'ן מאן מיט דיא קינדער זיינען שוין דאָ געווען צו גאסט א פאר חדשים. פיער איז אָבגעפאָהרען אין פעטערסבורג אויף דריי וואָכען, נאָר עס זיינען שוין אוועק זיעבען און ער איז נאָך אלץ ניט געקומען צוריק.

ניקאָלאי איז געקומען צום מיטאָג און האָט זיך געזעצט צום טיש, וואָס איז געווען געגרייט פאר צוואנציג פערזאָן. וויא נאָר ער האָט זיך געזעצט אויף זיין

ארט האָט מארי פערשטאַנען פון דער בעוועגונג מיט וועלכע ער האָט אראָבגענער מען דיא סאַלפעטקע און אין דער גיך אָבגעשטעלט דאָס גלאָז און גלעזעל. אז ער איז אין א שלעכטען מוטה, וויא עס טרעפט מיט איהם א מאָל פאַר'ן זופ. מארי האָט איהם שוין גוט געקענט, און ווען זיא איז אליין געווען אין א גוטען מוטה, האָט זיא רוהיג אָבגעוואַרט ביז נאָך'ן זופ און דאַן אָנגעהויבען מיט איהם צו רעדען און געצוואונגען איהם מודה זיין זיך, אז ער האָט ניט פאַר וואָס צו זיין אין בעס. נאָר היינט האָט זיא עס פערגעסען און האָט זיך דערפיהלט אונגליקליך, וואָס ער בלאָזט זיך אויף איהר גאָר אָהן אַן אורזכע. זיא האָט איהם געפרעגט, וואו ער איז געוועזן. ער האָט געענטפערט. זיא האָט איהם ווידער געפרעגט, צו איז אַלץ אין אָרדנונג און ער האָט זיך א קרים געטהאָן פון איהר אונגאטירליכען טאָן.

„אזוי, האָב איך קיין טעות ניט גהאט", האָט זיא געזאָגט צו זיך; און פאַר וואָס איז ער אויף מיר אין כעס?"

דאָס געשפרעך ביים טיש איז באַלד געוואָרען לעבעדיג, א דאַנק דעניסאָוו'ן, „און מארי האָט ניט גערעדט מיט'ן מאַן. ווען מען האָט זיך אויפגעהויבען פון טיש, האָט זיא געפרעגט איהר מאַן, פאַר וואָס איז ער אין כעס אויף איהר.

— דו טראָגסט זיך שטענדיג ארום מיט מערקווירדיגע געדאַנקען. איך האָב אפילו ניט געדענקט צו זיין אין כעס, האָט ער געזאָגט.

נאָר פון דעם וואָרט „שטענדיג" האָט זיא ארויסגעטראָגען: „יא, איך בין אין כעס, נאָר איך וועל דיר ניט זאָגען.

ער האָט זיך ענטשולדיגט פאַר דיא געסט און איז אוועק צולעגען זיך אָב־רוהען.

„יא, האָט מארי געטראַכט, מיט אַלעמען רעדט ער נאָר ניט מיט מיר. איך זעה אז איהם עקעלט פון מיר. איבערהויפט ווען איך בין אין דער כאָנע". זיא האָט א קוק געטהאָן אויף איהר גרויסען בויך און דערנאָך אין שפּיעגעל אויף איהר געלבלייכע און אויסגעמאָגערטע געזיכט.

אין איהר איז מיט א מאָל אַלץ געוואָרען אונאַנגענאַהם: דעניסאָוו'ס שרייען און לאַכען, נאַטאַשאַ'ס ריידען און איבערהויפּט דער בליק, וואָס סאָניא האָט אויף איהר א וואָרף געטהאָן.

זיצענדיג נאָך א ווײַלע מיט דיא געסט און ניט פערשטעהענדיג קיין וואָרט וואָס זיי האָבען גערעדט, האָט זיא זיך שטיל אויפגעהויבען און איז אוועק אין קינדער־צימער.

דיא קינדער זיינען ארומגעפאהרען אויף שטוהלען אין מאסקווע און האבען איהר איינגעלאדען צו פאהרען מיט זיי. זיא האט זיך געזעצט, געשפיעלט מיט זיי, נאר דער געדאנק וועגען מאן, אז ער איז אין כעס אויף איהר אומזיסט, האט איהר ניט אויפגעהערט צו ענבערען. זיא האט זיך אויפגעהויבען און טרעטענדיג שווער אויף דיא שפיץ־פינגער, האט זיא זיך געלאזט געהען צום צימער, וואו ניקאלאי האט זיך איצט צוגעלעגט.

„פיעלייכט שלאפט ער ניט, איך וועל מיט איהם איבעררעדען", האט זיא נעזאגט צו זיך. אנדריושא, איהר עלטערער אינגעל האט איהר נאכגעמאכט און איז איהר נאכגעגאנגען אויף דיא שפיץ־פינגער. מארי האט עס ניט בעמערקט.

— ליעבע מארי, ער שלאפט, דוכט זיך, האט געזאגט סאניא, ווערכע זיא האט איצט אנגעטראפען. אנדריושא קען איהם נאך אויפוועקען.

מארי האט זיך אומגקוקט און האט דערזעהן הינטער זיך אנדריושא. זיא האט דערפיהלט, אז סאניא איז גערעכט און טאקע דערפאר האט זיא אויפגעפלאמט פון כעס און האט זיך קוים איינגעהאלטען ניט צו זאגען א גראבען ווארט. זיא האט קיין זאך ניט געזאגט, האט נאר געמאכט א צייכען אנדריושא'ן, אז ער זאל ניט מאכען קיין גערויש און איז צוגעגאנגען צו דער טהיר. זיא האט געהערט זיין גלייכמעסיגען אטהעמען און האט געזעהען פאר זיך זיין גלאטען שעהנע שטערן, זיינע וואנסען, דאס גאנצע געזיכט, אויף וועלכע זיא פלעגט קוקען לאנג אין דיא שטילע נאכט ווען ער פלעגט שלאפען. ניקאלאי האט זיך פלוצים א קעהר געטהאן און האט זיך דאביי אבגעהוסט. אין דעם אויגענבליק האט אנדריושא אויסגעשריען פון הינטער דער טהיר:

— פאפא, דיא מאמא שטעהט דא!

מארי איז בלייך געווארען פון שרעק און האט אנגעהויבען צו מאכען דעם זוהן צייכענס. ער איז אנשוויגען געווארען און א שרעקליכע מינוט פון שווייגען איז אריבער. זיא האט געוואוסט, וויא ניקאלאי האט פיינד, אז מען וועקט איהם. פלוצים האט זיך וויעדער דערהערט פון ניקאלאי'ס צימער א קרעכץ, א קעהר, און אן אונצופריעדענער קול:

— א מינוט רוהען לאזט מען ניט. דאס ביזטו, מארי? פאר וואס האסטו איהם געבראכט אהער?

— איך בין נאר צוגעגאנגען א קוק טהאן, איך האב ניט געזעהען.... ענטשולדיג....

ניקאָלאַי איז אנשווינגען געוואָרען. מארי איז אבגעטראָמען פון טהיר או אריינגעפיהרט אנדריושאַ'ן אין קינדער צימער. אין אַ מינוט פינף ארום האָט זיך דיא דריי יעהריגע נאטאשא, מיט שווארצע אויגען, דעם פאָטער'ס ליעבלינג, דערוואוסט פון ברודער, אז דער פאָטער שלאָפט און דיא מוטער געפינט זיך אין אַ דאבייאינען מער. זיא איז גלייך אוועקגעלאָפען צום פאָטער, האָט מוטהיג אַ סקריפּ געטאָן מיט דער טהיר, איז מיט ענערגישע טריט צוגעלאָפען צום פאָטער, וואָס איז געלעגען צו איהר מיט'ן רוקען, האָט זיך אויפגעהויבען אויף דיא שפּיץ פינגער און האָט איהם אַ קוש געטהאָן אין האנד, וואָס ער האָט געהאַלטען פער־לענגט אונטערן קאָפּ. ניקאָלאַי האָט זיך אומגעקעהרט צו איהר מיט אַ גליקליכען שמייכעל אויף'ן געזיכט.

— נאטאשא! נאטאשא! האָט זיך דערהערט פון הינטער דער טהיר מארי'ס צושראָקענער שעפּטשען: דער פּאפּא וויל שלאָפען.

— ניין, מאמא, ער וויל ניט שלאָפען, האָט זיא געענטפערט מיט אַן איבער־צייגטען קול. ער לאכט.

ניקאָלאַי האָט אראָבגעלאָזט דיא פיס, האָט זיך אויפגעהויבען און גענומען איהר צו זיך אויף דיא הענד.

— קום אריין, מאַשא, האָט ער געזאָגט צום ווייב.

מארי איז אריין אין צימער און האָט זיך געזעצט נעבען מאַן.

— איך האָב ניט געזעהען, וויא ער איז מיר נאָכגעלאָפען, האָט זיא זיך גענומען פערענטפערן.

ניקאָלאַי, האַלטענדיג מיט איין האנד דיא טאָכטער, האָט אַ קוק געטהאָן אויף'ן ווייב און בעמערקענדיג איהר אונשולדיגען אויסדרוק פון געזיכט, האָט ער איהר ארומגענומען מיט דער צווייטער האנד און האָט איהר אַ קוש געטהאָן אין דיא האָר.

— קען מען קושען דיא מאמא? האָט ניקאָלאַי געפרעגט ביי נאטאשא.

נאטאשא האָט פערשעמט געשמייכעלט.

— נאָך א מאָל! האָט זיא געזאָגט מיט אַ בעפעהלענדע מינע, ווייזענדיג אויף דעם זעלבען אָרט, וואו ניקאָלאַי האָט אַ קוש געטהאָן זיין ווייב.

— איך ווייס ניט, פאר וואָס דו דענקסט, אז איך בין ניט ביים מוטה, האָט ניקאָלאַי געזאָגט, ענטפערנדיג אויף דער פראגע, וואָס איז געווען ביי זיין ווייב אין הארצען.

— דו קענסט זיך ניט פאָרשטעלען, וויא אונגליקליך איך פיהל זיך, וויא איינזאם, ווען דו ביזט אזוי. מיר ווייזט אלץ אויס....

— מארי, רייד ניט קיין נארישקייטען. וויא שעמסטו זיך ניט צו זאָגען, האָט ער געזאָגט פרייליך.

— מיר ווייזט אויס, אז דו קענסט מיך ניט ליעבען, אז איך בין אזוי מיאוס שטענדיג.... און נאך איצט.... אין דעם צושט......

— אך, וויא קאָמיש דו רעדסט. נאָר מאלווינס אין נאך אזעלכע האָט מען ליעב פאר וואָס זיי זיינען שעהן. אָבער דאָס ווייב ליעב איך דען? איך ליעב ניט; נאָר אזוי, איך וויים ניט וויא צו זאָגען. אָהן דיר אָדער ווען צווישען אונז לויפט דורך א קאַץ, טוינ איך אויף כפרות. וואָס, האב איך דען ליעב מיין פינגער? איך האָב איהם ניט ליעב און פרוב נאָר, שנייד איהם אָב......

— ניין, איך בין ניט אזוי, נאָר איך פערשטעה. ביזטו אויף מיר ניט אין כעס?

— שרעקליך אין כעס, האָט ער געזאָגט, שמייכעלדיג און אויפהייבענדיג זיך און פעררייכטענדיג דיא האָר האָט ער גענומען געהן איבער'ן צימער.

—דו ווייסט, מארי וואָס איך טראַכט, האָט ער אָנגעהויבען, ווען דער שלום איז שוין געווען געמאכט צווישען זיי. און ער האָט איהר דערצעהלט זיין פלאַן, אז ער וועט איינרעדען פיער'ן, ער זאָל ביי זיי בלייבען ביז פריהלינג.

מארי האָט איהם אויסגעהערט, האָט געמאכט בעמערקונגען און האָט פון איהר זייט גענומען דענסען אויף'ן סול. איהרע געדאַנקען זיינען געווען וועגען דיא קינדער.

— מען זעהט שוין אין איהר דיא פרוי, האָט זיא געזאָגט אין פראַנצויזיש, ווייזענדיג אויף נאטאשא'ן. איהר בעשולדיגט אונז פרויען, פאר וואָס מיר זיינען ניט לאָגיש. זיא איז אונזער לאָגיק. איך זאָג, דער פאטער וויל שלאָפען, און זיא זאָגט: ניין, ער לאכט. און זיא איז גערעכט.

— יא, יא, האָט געזאָגט ניקאָלאי, און ארויפנעהמענדיג זיין טאכטער אויף דער שטארקער האנד, האָט ער איהר ארויפגעזעצט אויף'ן אקסעל און אָנכאפענדיג איהר ביי דיא פיסלאך, האָט ער גענומען געהן מיט איהר איבער'ן צימער. דער פאָטער און טאָכטער האָבען ביידע גלייך געהאט גליקליכע געזיכטער.

— דו ווייסט, דו קענסט זיין אונגערעכט. דוא האָסט איהר צופיעל ליעב, האָט מארי געזאָגט אין פראַנצויזיש.

— יא, נאָר וואָס זאָל איך טהאָן? איך סטארע זיך ניט ארויסצואווייזען עס.

אין דער צייט האט זיך דערהערט א גערויש, וויא עמיצער איז צוגעפאהרען.

— דאס מוז זיין פיער, איך וועל געהען אויסגעפינען, האט מארי געזאגט און איז ארויס פון צימער.

— דאס איז ער, ער! האט זיא געזאגט, צוריקקעהרענדיג, איצט האט נאטאשא אבגעלעבט. דו האסט געדארפט זעהען איהר שמחה און וואס זיא האט איהם געגעבען פאר וואס ער האט פערשפעטיגט.

* * *

נאטאשא האט חתונה געהאט אין פריהלינג פון יאהר 1813 און ביז 1820 האט זיא געהאט דריי טעכטער און א זוהן. זיא איז אונטער דער צייט פולער און ברייטער געווארען און עס איז אין איהר איצט שווער געווען צו דערקענען דיא אמאליגע דינע און ריהרעוודיגע נאטאשא'ן. איהרע געזיכטס-ציגע האבען איצט געהאט דעם אויסדרוק פון רוהיגע ווייבקייט און קלארהייט. אין דער געזיכט האט זיך נים געזעהען, וויא א מאל, דאס אונאויפהערליכע פייער פון בעלעבטקייט, וואס איז געווען איהר גאנצער רייץ. איצט האט זיך נאר געזעהען איהר געזיכט און קערפער און דיא זעעלע האט מען גאר נים געזעהען.

צייט איהר חתונה האט זיא געוואהנט מיט איהר מאן אין מאסקווע, אין פעטערסבורג, אין זייער גוט הינטער מאסקווע און ביי דער מוטער, דאס הייסט ביי ניקאלאיען. אין געזעלשאפט האט מען דיא יונגע גרעפין בעזוכאיא געזעהען זעלטען, און דיא וואס האבען איהר געזעהען, זיינען געבליבען אונצופריעדען. מען קען נים זאגען, אז זיא האט ליעב געהאט איינזאמקייט, נאר טראגען, האבען און קארמענען קינדער און געהמען אנטהייל אין יעדער מינוט פון איהר מאן'ס לעבען, האט זיא נים געקענט בעפריעדיגען. דאס אלץ, נים אבזאגענדיג זיך פון דער וועלט. אלע, וואס האבען איהר געקענט, האבען געקוקט אויף איהר וויא אויף א בייזען וואונדער. נאר דיא איין אלטע גרעפין האט זיך געוואונדערט, וואס דיא וועלט וואונדערט זיך אויף נאטאשא'ן. זיא האט געזאגט, אז זיא האט אלע מאל געוואוסט, אז נאטאשא וועט זיין אן אויסגעצייכענטע ווייב און מוטער.

— זיא טרייבט נאר צו ווייט איהר ליעבע צום מאן און צו דיא קינדער, האט געזאגט דיא אלטע גרעפין, אז דאס איז שוין נארעש.

זיא האט זיך נים געהאלטען ביי דעם גאלדערנעם כלל, וואס קלוגע מענשען, בעזאנדערס פראנצויזען פערדיגען, אז א מיידעל, האבענדיג חתונה, דארף זיך נים אבלאזען, דארף נים פערווארפען איהרע טאלאנטען און דארף אזוי רייצען דעם

מאַן וויא זיא האט פריהער געדייצט אַנדערע. נאַטאַשאַ האט גלייך נאָך דער חתונה אַוועקגעוואָרפען אַלע חן׳דלאַך, האט אַוועקגעוואָרפען איהר זינגען, דאָס איז געוועזען אַ שטאַרקער חן. נאַטאַשאַ האָט איצט ניט געזאָרגט וועגען איהרע מאַנערען, האָט ניט געזאָרגט, אַז איהרע ווערטער זאָלען זיין דעליקאַט און האט ניט געזוכט צו ווייזען זיך דעם מאַן אין איהרע שעהנסטע פאַרבען. זיא האָט געפיהלט, אַז יענע חן׳דלאַך, וועלכע דער אינסטינקט האט איהר אויסגעלערנט צו ברויכען פריהער, וועלען איצט שיינען זעהר נאַרעש אין דיא אויגען פון איהר מאַ.

דער איינציגער געגענשטאַנד, צו וועלכען זיא האָט זיך איבערגעגעבען, איז געוועזען דיא הויז־געזינד, דאָס הייסט דער מאַן וועלכען מען האָט נעדאַרפט האַלטען אַזוי אַז ער זאָל אין גאַנצען בעלאַנגען איהר, און דיא קינדער, וועלכע מען האָט נעדאַרפט טראָגען, האָבען, קאָרמענען און ערציהען.

דיא ריידערייען און דעבאַטען וועגען פרויען־רעכטע, וועגען דיא פערהעלט־ניסע פון מאַן צום ווייב, וועגען פרייהייט, צוואר זיי האָבען דאמאָלס ניט געהייסען פ ר א ג ע ן זיינען זיי דאמאָלס געוועזען פונקט אַזעלכע וויא איצט, נור דיעזע פראַגען האָבען איהר ניט נאָר ניט אינטערעסירט זאָנדערען זיא האָט זיי גאָר ניט פערשטאַנען.

דיא מיינונג פון בעקאַנטע איז געוועזען, אַז נאַטאַשאַ האלט איהר מאַן אונטערן פאַנטאָפעל. גלייך נאָך דער חתונה האָט זיא ארויסגעזאָגט איהרע פאָדערונגען, דיא פאָדערונגען זייגען בעשטאַנען אין דעם, אַז יעדע מינוט פון זיין לעבען בע־לאַנגט צו איהר און צום הויז. פיער האָט זיך פערוואונדערט פון דיא פאָדע־רונגען נאָר ער האָט זיך אונטערגעגעבען.

זיין אונטערגעגעבענהייט איז בעשטאַנען אין דעם, אַז ער האָט ניט געוואַגט צו ריידען מיט אַ שמייכעל מיט קיין פרוי, צו פאָהרען אין קלוב גלאַט אַזוי, אויסצוגעבען געלד אומזיסט און אַוועקצופאָהרען אויף אַ לאַנגע צייט פון דער היים, סיידען צוליעב געשעפט. אין דעם רעכנונג איז אויך אריינגעגאַנגען זיינע רייזען צוליעב זיין בעשעפטיגונג מיט וויסענשאַפט, אין וואָס זיא האָט גאר ניט פערשטאַנען, נאָר וואָס זיא האָט גערעכענט פאַר זייער וויכטיג. דערפאַר האָט ער געהאַט רעכט צו פיהרען דיא הויז וויא ער האט געוואָלט. ווען ער האט געשריעבען אָדער געלייענט, זיינען אַלע געגאַנגען אויף דיא שפּיץ פינגער. ער האט נאָר געדאַרפט ארויסווייזען, אַז ער וויל עפּעס, און דאס איז גלייך בעשאַפען געוואָרען.

זיינענדיג צו גאסט ביי דיא ראסטאָווס, האָט פיער בעקומען א בריעף פון א געזעלשאפט, צו וועלכע ער האט בעלאנגט, און מען האָט איהם געבעטען ער זאָל קומען אין פעטערסבורג, ווייל עס דארפען פערהאנדעלט ווערען וויכטיגע פראגען.

ווען נאטאשא האָט איבערגעלייענט דעם בריעף, האָט זיא איהם אליין אָנגע־באָטען, ער זאָל פאָהרען, נאָר ניט זאמען זיך מעהר וויא פיער וואָכען. נאָר וויא דער משך האָט זיך געענדיגט און ער איז ניט געקומען, און צוויי וואָכען זיינען אריבער נאָכדעם, האָט זיא ניט געקענט איינרוהען.

קיינער האָט איהר ניט געקענט אזוי בערוהיגען, וויא איהר קינד, וואָס איז איצט אלט געוועזען דריי חדשים. און אין דיא צוויי וואָכען האָט זיא זיך אזוי פיעל געווענדעט צום קינד נאָך בערוהיגונג. אז זיא האט עס איבערגעקאָרמעט און עס איז קראנק געוואָרען.

זיא האָט געזויגען דאָס קינד, ווען פיער איז צונעפאָהרען צום הויז. און דיא ניאניא איז אריינגעקומען אָנזאָגען איהר.

— געקומען? האָט זיא געפרעגט שעפּטשענדיג, אום ניט אויפצוּוועקען דאָס קינד.

— געקומען, האָט דיא ניאניא געענטפערט שטיל.

דאָס בלוט האָט אריינגעשפּארט נאטאשא'ן אין געזיכט און האָט געמאכט א בעוועגונג. נאָר דאָס קינד האָט געעפענט דיא אויגלאך און א קוק געטהאָן, וויא פרעגענדיג: „ביזטו דאָ?“ און האָט ווידער פערמאכט דיא אויגלאך און גענומען שמאָצקען מיט דיא ליפּען.

נאטאשא האָט שטיל אָבגענומען פון איהם דיא ברוסט און האָט זיך געלאָזען געהן מיט שנעלע טריט צו דער טהיר. נאָר ביי דער טהיר האָט זיא זיך אָבגע־שטעלט, וויא דערפיהלענדיג א פאָרוואורף, פאר וואָס זיא איז אזוי גיך אוועק פון דעם קינד, און האָט זיך אומגעקוקט.

— געהט, געהט, זייט רוהיג, האָט געזאָגט דיא ניאניא שמייכלענדיג.

נאטאשא איז מיט לייכטע טריט ארויסגעלאָפען אין פאָרהויז.

דעניסאָוו איז גראד יעצט ארויס פון זאאל מיט א פּיפּקע אין מויל און האָט צום ערסטען מאָל דערקענט. א העלע, פרייליכע ליכט האט אצט געשטראָמט פון איהר געזיכט.

— געקומען! האָט זיא צו איהם אויסגעשריען, לויפענדיג, און דעניסאָוו האָט דערפיהלט, אז ער איז מלא שמחה, וואָס פיער איז געקומען, הגם ער האָט איהם

ניט זעהר ליעב געהאט.

אין פארהויז איז געשטאנען פיער און מען האט פון איהם אראבגעצויגען דעם פוטער. נאטאשא איז צו איהם צוגעלאפען, האט איהם ארומגענומען, צודריקענדיג שטייף צום בוזים און דערנאך אריינגעקוקט איהם אין געזיכט, וואס האט אויסגעזעהן גליקליך און צופריעדען.

און פלוצים האט זיא זיך דערמאנט אלץ, וואס זיא האט אויסגעליטען אין דיא צוויי וואכען און זיא האט זיך אויף איהם ארויפגעווארפען מיט א מבול פארווירפע און בייזע ווערטער.

— איך האב ניט געקענט קומען פריהער, אויף מיינע נאמנות. נאר וואס מאכט פעטיא?

— איצט איז ער נישקשה. נאר וויא האסטו עס קיין הארץ ניט געהאט. ווען דו זאלסט וויסען, וויא איך האב געליטען אהן דיר....

אין א פאאר מינוט איז שוין דער שטורם אריבער, און נאטאשא'ס געזיכט האט געשיינט מיט גליק.

מיט פיער'ס קומען האבען זיך אלע געפרייט. דיא בעדיענטע האבען זיך געפרייט, ווייל זיי האבען געוואוסט, אז איצט וועט גראף ראסטאוו ניט געהען יעדען טאג בעקוקען דיא ווירטהשאפט און ער וועט זיין פרייליכער און בעסער און וויעדער וועלען זיי קריעגען רייכע מתנות.

דיא קינדער און גוברנאנטקעס האבען זיך געפרייט, ווייל קיינער האט זיי ניט געקענט מאכען אזוי פרייליך וויא ער און ער האט געוויס געבראכט אלעמען מתנות.

ניקאלענקא, וועלכער איז איצט געווען א פופצעהן-יעהריגער בלייבער, קרענקליכער אינגעל, מיט בלאנדע געקרייזעלטע האאר און פראכטפאלע אויגען, האט זיך געפרייט דערפאר, ווייל ער איז געווען ענטציקט פון און ליידענשאפטליך פערליעבט אין דעם אנקעל פיער, וויא ער האט איהם גערופען. קיינער האט איהם ניט איינגעגעבען קיין בעזאנדערע ליעבע צו פיער'ן. מארי האט אנגעווענדעט אלע קרעפטען, אז ניקאלענקא זאל ליעבען איהר מאן אזוי, וויא זיא ליעבט איהם; ניקאלענקא האט איהם געליעבט, נאר געליעבט האט ער איהם מיט א קוים בעמערקבארען שאטען פון פעראכטונג. פיער'ן אבער האט ער פערגעטערט. ער האט ניט געוואלט זיין קיין הוזאר, וויא ניקאלאי, זאנדערען א געלעהרטער, קלוגער און גוטער וויא פיער. אין פיער'ס געגענווארט האט זיין געזיכט שטענדיג

נעשיינט און דיא קאָלאָרען פלעגען זיך אין איהם ביימען און אטהעם האָט איהם פערפעהלט, ווען פיער האָט זיך געווענדעט צו איהם. ער האָט ניט דורכגעלאָזט קיין וואָרט פון דעם, וואָס פיער האָט גערעדט און נאכהער האָט ער מיט זיך אליין איבערגעדענקט יעדעס וואָרט. פיער'ס פערגאנגענהייט ביז'ן יאָהר 1812, זיינע בעגעבענהייטען אין מאָסקווע און אין פלען, זיין ליעבע צו נאטאשא (וועלכע ער האָט בעזאָנדערס ליעב געהאט) און דיא הויפט זאך זיין פריינדשאפט מיט זיין פאָטער (וועלכען ער האָט ניט געדענקט) דאָס אלץ האָט געמאכט פיער'ן אין זיינע אויגען פאר א העלד און א היילינקייט.

דיא געסט זיינען געווען צופריעדען מיט פיער'ס קומען, ווייל מיט איהם איז דאָס געזעלשאפט געוואָרען לעבעדינער.

דיא שטובינע זיינען געווען צופריעדען, ווייל ווען ער איז געווען, איז געווען לעבעדיגער און פרייליכער.

פיער האָט עס אלץ געפיהלט און האָט געזוכט צו געבען יעדען איינעם וואָס ער האָט געוואָלט.

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

איהר ענטשטעהונג און געשיכטע

פון א. ש. זאַקס.

פּאָליטישע עקאָנאָמיע איז די וויסענשאַפט פון דעם מענשען'ס שאַפען און ווירקען, האנדלען און וואנדלען ווען ער איז צוזאמען מיט נאָך אנדערע אין געזעלשאַפט.

פּאָליטישע עקאָנאָמיע איז די לעהרע פון די געזעלשאַפטליכע ווירטהשאַפט, זי לערענט דעם מענשען ווי ער זאָל ארבייטען און ווי ער זאָל זיין ארבייט בעסער אויסנוצען.

פּאָליטישע עקאָנאָמיע לערענט ווי אזוי אלע זאכען וועלכע זיינען נעטהיג צום מענשען'ס לעבען ווערען פּראָדוצירט, ווי אזוי זיי ווערען פאר־נאנדער געטהיילט און ווי אזוי זיי ווערען פערברויכט.

ווילט איהר וויסען ווי אזוי די געזעלשאַפטליכע ווירטהשאַפט פיהרט זיך יעצט ?

ווילט איהר וויסען ווי אזוי די געזעלשאַפטליכע ווירטהשאַפט האָט זיך אמאָל געפיהרט אין די אלטע צייטען ?

ווילט איהר וויסען ווי די געזעלשאַפטליכע ווירטהשאַפט דארף ווערען געפיהרט צום וואָהל און בעסטען פון דער גאנצער מענשהייט ?

ווילט איהר וויסען וואָס עס הייסט געזעלשאַפט ?

ווילט איהר וויסען וואָס עס איז דעם מענשען'ס אויפגאבע אין דער געזעלשאַפט ?

ווילט איהר וויסען ווי אזוי זיך צו מאכען ניצליך אין דער געזעלשאַפט ?

ווילט איהר וויסען וואָס עס הייסט פּראָטעקשאָן און פרי טרייד ?

ווילט איהר וויסען וואָס עס הייסט קאַפּיטאליזמוס און סאָציאליזמוס ?

דאַן קויפט און לעזט „די פּאָליטישע עקאָנאָמיע" פון א. ש. זאַקס, וועלכע איז יעצט ביי אונז ערשיענען אין א פּראַכט־אויסגאבע און ווערט פערקויפט צו א ספּעשעל ביליגען פּרייז פון

בלויז 65 סענט

(פּאָרטא פריי).

HEBREW PUBLISHING COMPANY,

50-52 Eldridge St., New York.